

ישראל אשר בה התמלא

מאמר

אחוי לו

מנא

ליקוטי מוהר"ן קמא
תורה כ"ה
עם ליקוטים וביאורים

כולס חצות
KOLAS CHAZOT
— ארץ ישראל —

מאמר
אחוי לו
קמא

ליקוטי מוהר"ן
תורה כ"ה
עם ליקוטים וביאורים

כולס חצות
— ארץ ישראל —

מאמר

אֶחָוִי לָן

מִנָּא

תורה כ"ה

מספר הק' ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון
עם כל המפרשים והליקוטים

יו"ל ע"י

חבורת ההולכים בתורת ה'

כולל חצות
KOLLEL CHATZOS
— ארץ ישראל —

אייר תשפ"ב

קובץ זה ושאר קובצי התורה הזמנית
ניתן להשיג בארה"ק בכולל חצות ביתר עילית:

025803545

כמו"כ ניתן להשיג בארה"ב אצל:

הפצת ספרי ברסלב בארה"ב

18454185532

קובץ מפרשים וליקוטים על תורה כ"ה "אחוי לן מנא"

מספר הק' ליקוטי מוהר"ן חלק א'

תוכן הענינים

מבוא.....	א
ליקוטי מוהר"ן.....	ד
קיצור ליקוטי מוהר"ן.....	י
ליקוטי תפילות.....	יד
שיחות על התורה.....	יח
פרפראות לחכמה.....	כב
יקרא דשבתא.....	כד
זמרת הארץ.....	כח
ליקוטי הלכות.....	ל
ברכת הריח א'.....	לא
חנוכה א'.....	לג
מאכלי עכו"ם ג'.....	לה
עבודת אלילים ג'.....	לח
חוקות העכו"ם ב'.....	נח
גביית חוב מקרקעות ג'.....	סג
מקח וממכר ב'.....	סח
מתנה ד'.....	עג
מאבד ממון חבירו ומסור ב'.....	צד

ונוסף על זה:

- ליקוטי מוהר"ן המבואר - פירוש נעימות נצח
- פאר הליקוטים - חברותא לליקוטי מוהר"ן
- ליקוטי מוהר"ן - עם פירוש וביאור אורח מישור

מבוא והקדמה

נופת תטופנה שפתותינו בשבח והודאה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, וזיכנו לילך כאחד יחד בחבורה בתורותיו של רבינו הק', ובפרט עתה שזכינו לילך כמה חודשים מאירים ומלאים בשמחת המצוות, ימי חודש השמחה אשר היתה כפולה ומכופלת בשמחה בה', ואחריהם חודש ניסן, וכל המצוות הקדושות התלויות בהם, אשרינו שזכינו, לילך בתורה כ"ד, ולצאת מחדש ממצרים, בנערינו ובזקיננו וכו', ובודאי שכל המצוות הקדושות האלו, עם כל שאר המצוות אשר בכל יום ויום עמנו, הולכות ומעוררות כל העולמות לעבודתו יתברך, עד למעלה למעלה, ככל אשר למדנו בתורה קדושה זו.

ועתה נלך מדרגא לדרגא, בלילות הקיץ ובימיהם, בתורה כ"ה שאחריה, הקשורה ומשולבת אליה מענין לענין בשמחת המצוות, ועליה מעולם לעולם, ופנימיות וחיצוניות, ועל ידה נקווה לזכות ליכנס לפתח ושער השכל דקדושה, ולהכניע היצר הרע הנקרא מדמה וכל הבליו.

ובזה אספנו וליקטנו את כל המפרשים וההלכות השייכות לתורה זו, בתקוה שקובץ זה יהיה לתועלת לכל ההולכים עם התורה, להוציא מכח אל הפועל להשתמש בשכל דקדושה, להבין ולהשכיל לאהבה וליראה את ה'.

ובעזרת השי"ת הננו מתכוננים לערוך ולחגוג ברוב פאר והדר את מעמד חנוכת בית ה', הבנין הקדוש להשראת השכינה, אשר כמעט עומד מוכן ומזומן לשמש בקודש, את העומדים בבית ה' בלילות, ללמוד ולהתפלל בו בהרחבה וביישוב הדעת, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, עדי יבנה בית המקדש מרום מראשון בב"א.

הכ"ד

זעירא דמן חבריא

יהושע מאיר דויטש

כולל הצות - ארץ ישראל

תורה כ"ה

אָמְרוּ לָהּ, אַחֲוֵי לָן מָנָא דְלָא שְׂוִיָא
 לְחַבְלָא. אֵיתִי בּוּדִיָא. פִּשְׁטוּהוּ, וְלָא הָוִי
 עֵיל לְתַרְעָא. אָמַר לָהּ, אֵיתוּ מָרָא
 סְתָרוּ. הִינּוּ מָנָא דְלָא שְׂוִיָא לְחַבְלָא:

רש"י:

אַחֲוֵי לָן מָנָא דְלָא שְׂוִיָא לְחַבְלָא. הֲרָאנוּ
 כְּלֵי שְׂאֵינוּ שְׂוֵה הַהֶפְסֵד שֶׁהוּא מִפְסִיד:
 בּוּדִיָא. מַחְצֶלֶת: לָא עֵיל בְּתַרְעָא. שֶׁהִיא
 אֶרֶץ וְרָחֵב יוֹתֵר מִן הַפֶּתַח: אֵיתוּ מָרָא
 וְסְתָרוּ. בְּגִין הַפֶּתַח וְהַכֶּתֵל עַד שִׁיבְנִים:

מִשְׁחָרֵב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ כְּטַל הַשְּׂמִיר
 וְנִפְתַּח צוֹפִים וְאַמְנָה (מִשְׁנֵה סוּטָה מ"ח):

א כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ
 מִהַמְדָּמָה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֶּׁכֶל. וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ
 אַחֲרֵי הַמְדָּמָה, זֶה בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב,
 שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמְדָּמָה שֶׁבִּלְב.
 וּכְשִׁיוֹצֵא מִשְׂרִירוֹת הַלֵּב, וּמִשְׁבֵּר לְבוֹ
 הָאֵבֶן – זֶה בְּחִינַת 'שְׂמִיר', שֶׁעַל יְדוֹ נִכְנָע
 הָאֵבֶן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחֲרֵי תַאֲוֹת הַמְדָּמִיּוֹת,
 וְהוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַשֶּׁכֶל.

וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹצִיא שֶׁכֶּל אֶל הַפֶּעַל שֶׁלֹּא
 הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁכֶּל עֲדִין – אִזּוֹ אֶצְלוֹ הַשֶּׁכֶל
 בְּכַח. אַף-עַל-פִּי שֶׁכֶּבֶר שֶׁבֵר הַמְדָּמָה, אִזּוֹ
 נִתְקוּמָם תְּכוּנַת שֶׁכֶּל. כִּי 'כְּשֶׁזֶה קָם, זֶה
 גּוֹפֵל' (כְּמוֹבָא בְּרִש"י רִישׁ פָּרָשָׁה תוֹלְדוֹת), אֲבָל

הַשֶּׁכֶל עֲדִין בְּכַח. וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁחֻקָּר
 בְּשֶׁכֶּל וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אִזּוֹ הַשֶּׁכֶל בְּפֶעַל.
 וְזֶה בְּחִינַת 'נִפְתַּח צוֹפִים', בְּבְחִינַת (שִׁיר
 הַשִּׁירִים ד'): "נִפְתַּח תַּטְּפֶנָּה שְׁפָתוֹתֶיךָ" –
 שֶׁהוֹצִיא מִתִּיקוֹת שֶׁכֶּל מִכַּח אֶל הַפֶּעַל.
 [וְזֶה: 'שְׁפָתוֹתֶיךָ', הוּא בְּחִינַת מוֹצִיא מִכַּח
 אֶל הַפֶּעַל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר].

וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁמִּשְׁיֵג בְּשֶׁכֶּל כָּל מָה שִׁישׁ
 בְּיַד אֲנוּשֵׁי לְהַשְׁיֵג, אִזּוֹ שֶׁכֶּל שָׁב שֶׁכֶּל
 הַנִּקְנָה. כְּמוֹ שֶׁכֶּתְבוּ הַמְּחַקְרִים, שִׁישׁ
 שֶׁכֶּל בְּכַח, וְשֶׁכֶּל הַפֶּעַל, וְשֶׁכֶּל הַנִּקְנָה.
 וְעַקֵּר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחֵר מִיתָתוֹ, אִינוֹ
 אֶלָּא שֶׁכֶּל הַנִּקְנָה, וְזֶה הַשְּׂאֲרוֹתָיו לְאַחֵר
 הַמִּיתָה. וְזֶה בְּחִינַת אֲמָנָה, כִּי אֲמָנָה –
 לְשׁוֹן קִיּוּם דְּבָר, כִּי שֶׁכֶּל הַנִּקְנָה, הוּא קִיּוּם
 שֶׁל אָדָם לְאַחֵר מוֹתוֹ. וְשֶׁכֶּל הַנִּקְנָה נִקְרָא,
 מָה שֶׁאָדָם יוֹדֵעַ הַרְבֵּה דְּבָרִים בִּידִיעָה
 אַחַת. כִּי קִדְּם צָרִיךְ לִידַע הַרְבֵּה הַקִּדְמוֹת
 קִדְּם שִׁידַע אִיזְהוּ דְּבָר, וְאַחֲרֵי-כֵן
 כְּשֶׁמִּשְׁיֵג אֶת הַדְּבָר, מִשְׁלִיךְ הַקִּדְמוֹתָיו,
 וְיוֹדֵעַ אֶת הַדְּבָר בִּידִיעָה אַחַת. וְעַקֵּר
 הַמַּעֲיָן הַחֲכָמָה מִן הַמִּקְדָּשׁ יֵצֵא, כִּי שָׁם
 הָיוּ מְקַרְיָבִין הַקְּרִבָּנוֹת, שֶׁהֵם הַבְּהֵמִיּוֹת
 וְכַח הַדְּמִיוֹן. כְּמוֹ שֶׁכֶּתוּב (תְּהִלִּים נ"א):
 "זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשִׁבְרָה" – שִׁשְׁבִּירַת
 הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבָּנוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה: 'כְּשֶׁחָרַב בֵּית-

הַמְקַדֵּשׁ בְּטַל הַשְּׁמִיר וְכוּ'. וּבְשִׁיבְנָה בֵּית-
הַמְקַדֵּשׁ, אִזּו יִתְקַיֵּם (יִזְאֵל ד'): "וּמַעֲיִן מִן
הַמְקַדֵּשׁ יֵצֵא":

ב וְדַע שֶׁבְּכָל עוֹלָם וָעוֹלָם וּבְכָל מַדְרַגָּה
וּמַדְרַגָּה, יֵשׁ שֵׁם דְּמִיּוֹנוֹת אֱלֹהִים. וְהֵם הֵם
הַקְּלָפוֹת הַקּוֹדְמִין לְפָרִי, וְסוּבְבִים אֶת
הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲנֵת (תְּהִלִּים י"ב): 'סָבִיב
רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ'. וּבְשִׂאָדָם נֶעְתָּק
מִמַּדְרַגָּה לְמַדְרַגָּה, אִזּו צָרִיךְ לוֹ לִילֵךְ דְּרָךְ
אֱלֹהֵי הַדְּמִיּוֹנוֹת, כְּדִי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה.
וְתַכְּף כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְדְרַגָּה, אִזּו נִתְעוֹרְרִין
הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמַדְרַגָּה, וּמְסַבִּין אוֹתוֹ.
וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְשַׁבֵּר אוֹתָם,
וּלְטַהֵר אוֹתוֹ הַמְּקוֹם מִקְּלָפוֹת:

ג וְדַע שֶׁאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין זֶה לָזֶה.
כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵם זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְזֶה
מִלְּבוֹשׁ לָזֶה. וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה
לְבוֹשׁ וְחִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן. נִמְצָא
כְּשִׂאָחַד רוֹצֵה לְעֵלוֹת מִמַּדְרַגָּתוֹ לְמַדְרַגָּה
עֲלִיּוֹנָה, אִזּו הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד
בְּמַדְרַגָּה הָעֲלִיּוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לְמַדְרַגָּה
הַיּוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שִׁיְהִיו שְׁנֵי
אֲנָשִׁים בְּמַדְרַגָּה אַחַת. וְאִינוּ נֶעְתָּק
מִהָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, אֶלֶּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ,
וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נִשְׂאָר. וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרַגָּה
הַתַּחְתּוֹנָה, אִינוּ נֶעְתָּק וְעוֹלָה, אֶלֶּא
הַפְּנִימִיּוֹת. וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַתַּחְתּוֹן,

נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן.

וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּבֵר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה
שֶׁבְּמַדְרַגָּה עֲלִיּוֹנָה עַל-יַדֵּי הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן,
אֶף-עַל-פִּי-כֵן, כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן
נֶעְתָּק מִשָּׁם. (נ"א וּפְנִימִיּוֹת הַתַּחְתּוֹן)
וְחִיצוֹנִיּוֹת הַתַּחְתּוֹן עוֹלָה, אִזּו הַקְּלָפָה
חוֹזֵר וְנִעוֹר. כִּי לֹא נִכְנַעַת אֶלֶּא לְפָנֵי הָאוֹר
הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן, אֲבָל לְפָנֵי הַתַּחְתּוֹן
אֲפָלוּ לְפָנֵי פְּנִימִיּוֹתָיו, יֵשׁ כַּח בְּיַדָּה
לְהַתְעוֹרֵר כְּנֶגְדּוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ לוֹ
לְשַׁבֵּר אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ מִחֲדָשׁ.

וּפְנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת, הֵם שְׁנֵי מִיְנֵי
עֲבוֹדוֹת: עֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה
וּמִצְוֹת, הֵם פְּנִימִיּוֹת. וְעֲבוֹדַת אֲכִילָה
וְשִׁתְּיָה וְשִׂאָר צָרְכֵי הַגּוּף, הֵם חִיצוֹנִיּוֹת.
וְעֲבוֹדַת חִיצוֹנִיּוֹת, הֵינּוּ אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה,
שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּמַדְרַגָּה הָעֲלִיּוֹנָה,
הִיא מְאִירָה וּמְשַׁבַּחַת יוֹתֵר, מִעֲבוֹדוֹת
פְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ תּוֹרָה וְתַפְלָה, שֶׁל הָאָדָם
הָעוֹמֵד בְּמַדְרַגָּה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבְשִׁבִיל זֶה
פְּנִימִיּוֹת הַתַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוֹשׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת
הָעֲלִיּוֹן:

וְזֶה פְּרוּשׁ (יְרֵמְיָה י"ז): "כִּסֵּא כְבוֹד מְרוֹם"
וְכוּ', כִּסֵּא זֶה בַּחֲנִיַת פְּנִימִיּוֹת, לְשׁוֹן
אֲתַכְסִּיא. כְּבוֹד, זֶה חִיצוֹנִיּוֹת וּלְבוֹשׁ, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (שְׁבַת קי"ג): רַבִּי יוֹחָנָן קָרָא לְמֵאנָה
וְכוּ'. מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן - הֵינּוּ כְּשֶׁנִּתְרוֹמַם

וְנִתְעַלָּה מִמְדַּרְגֵּה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאִזּוּ נַעֲשֶׂה מִפְּנִימִיּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת. בְּשִׁבִיל זֶה, מְקוֹם מְקַדְּשָׁנוּ – צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַמְּקוֹם מִחֲדָשׁ, כִּי הַקְּלָפוֹת חוֹזְרִים וְנִעְזְרִים בְּנִ"ל:

ד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ הַדְּמוּיוֹת וְהַמְחַשְׁבוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּלוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבַּמְדַּרְגֵּה, אֲלֵא עַל-יְדֵי גְדֻלוֹת הַבוּרָא. כְּמוֹכָא בְּכַוֵּנֹת שֶׁל 'הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ', שְׁזֵה הַמְּזֻמּוֹר נִתְקַן לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבִּיצִירָה, כִּי נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה שְׁעוֹלָה בִּיצִירָה, וְעַל-יְדֵי שְׁמֻזְכִּירֵי גְדֻלוֹת הַבוּרָא – נִכְנָעִין, עֵין שָׁם. כִּי 'פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה לְבְרִיאָה, וּפְנִימִיּוֹת עֲשִׂיָּה עוֹלָה וּמִלְּבִישׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת יְצִירָה' עֵין שָׁם.

וְהַתְּגֻלוֹת גְּדֻלוֹת הַבוּרָא, הוּא עַל-יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתֵינִי לְעֵנֵי הַגּוֹן. כִּי עֵקֶר הַגְּדֻלָּה וְהַפָּאָר הוּא הַתְּגֻלוֹת הַגּוֹנִין. וְכִסְף וְזָהָב הֵן הַגּוֹנִין, כִּי גּוֹנִין עֲלָאִין בָּהֶם. וְגּוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁים בְּכִסְף וְזָהָב, אִין מְאִירִין אֲלֵא כְּשֶׁבָּאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כִּי שָׁם מְקוֹמָם. וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֵה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגּוֹנִין, בְּכַחֲנִית (ישעיה מ"ט): "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר", כִּי מְקוֹם הַגּוֹנִין אִינוּ אֲלֵא אֲצֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי. וְכַשְׁמִתְנַהֲרִין הַגּוֹנִין, אִזּוּ הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּאָר בָּהֶם, בְּכַחֲנִית (חגי ב): "לִי הַכֶּסֶף וְלִי

הַזָּהָב, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּגִדֵי יִשְׂע". 'יִשְׂע' – אֶסְתַּכְּלוּתָא, כְּמוֹ "יִשְׂעוּ אֶל ה'" (זהר יתרו צ: עין שָׁם) – מַחֲמַת הַפָּאָר הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בּוֹ, כִּי כָּלֵם מִתְּאוּיִן לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ. אֲבָל כָּל זְמוֹן שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב אֲצֵל הָעֵכוּ"ם, אִזּוּ הַגּוֹנִין נַעֲלָמִים אוֹרָם, וְאִינָם מְאִירִין, כִּי אִין שָׁם מְקוֹמָם. כִּי אִין מְקוֹמָם אֲלֵא אֲצֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, בְּכַחֲנִית: 'יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר', כִּי שָׁם פָּאָר הַגּוֹנִין:

וּבְשִׁבִיל זֶה הָעֵכוּ"ם תְּאֵבִין לְמֻמּוֹן יִשְׂרָאֵל, אַף-עַל-פִּי שִׂישׁ לְהָעֵכוּ"ם כֶּסֶף וְזָהָב הַרְבֵּה, תְּאֵבִים לְדִינָר שֶׁל יְהוּדִי, כְּאֵלוֹ לֹא רָאָה מְמוֹן מַעוּלָם. וְזֵה מַחֲמַת שֶׁהַכֶּסֶף וְזָהָב שִׂישׁ תַּחַת יָדָם, אִין הַגּוֹנִין מְאִירִין, וְאִין הַחֵן שׁוֹרָה עַל מְמוֹן שְׁלָהֶם, כִּי עֵקֶר הַפָּאָר וְהַחֵן לֹא נִתְגַּלָּה אֲלֵא אֲצֵל יִשְׂרָאֵל. וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָאִים רְשִׁים, כְּמוֹ (אבות פֶּרֶק ב): 'הוּוּ זְהִירִים בְּרִשׁוֹת'. כִּי הֵם רְשִׁים וְעֲנִיִּים, כִּי אִין לָהֶם הַנָּאָה מִמְּמוֹנָם, כְּאֵלוֹ הֵם עֲנִיִּים, וְתְּאֵבִין לְמֻמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל מְמוֹנָם שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵלִי שׁוֹרָה הַפָּאָר וְהַחֵן, וְהַכֹּל תְּאֵבִין לְהַסְתַּכֵּל עַל הַפָּאָר וְהַחֵן:

אֲבָל דַּע, תִּכְף וּמִיד כְּשֶׁהָעֵכוּ"ם מְקַבֵּל מְמוֹן יִשְׂרָאֵל, תִּכְף וּמִיד נִתְעַלֵּם הַחֵן וְהַפָּאָר בְּתוֹךְ הַמְּמוֹן. וּבְשִׁבִיל זֶה הָעֵכוּ"ם בְּכָל פַּעַם תּוֹבֵעַ מְמוֹן אַחַר מִיִּשְׂרָאֵל,

וְשׂוֹכַח הַמָּמוֹן שֶׁכָּבַר קִבְלָה, כִּי נִתְעַלַּם הַחֵן
בְּשֵׁבֶא לַיָּד הָעֵכוֹ"ם, וְזֶהוּ (ש"ס): שְׂאִין
מִקְרָבִין אֲלָא בְּשַׁעַת הַנִּינְתָן:

וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ו'): "חֵן בְּעֵינַי ה'" –
עֵינַי ה', זֶה גִּנְנִין עֲלָאִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּסֶף
וְזֶהב, שֶׁם עֶקֶר הַחֵן וְהַפָּאָר:

וְזֶה שֶׁאֵמַר אַבִּימֶלֶךְ לְשָׂרָה: "הִנֵּה נָתַתִּי
אֵלַי כֶּסֶף לְאַחִידָה, הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוֹת
עֵינַיִם" (בְּרֵאשִׁית כ'). הִינּוּ: כְּשִׁינְיָא הַמָּמוֹן
מִיַּד עֵכוֹ"ם לַיָּד הַיִּשְׂרָאֵלִי, תִּכְרַךְ נִתְגַּלּוּ
הַגִּנְנִין, וְנַעֲשׂוּ בְּבְחִינַת 'בְּגַדֵי יִשְׁע', הִינּוּ
'כְּסוֹת עֵינַיִם', שֶׁהֵכֵל מִסְתַּכְּלִין בָּהֶם,
שֶׁהֵכֵל תְּאֵבִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם.

וְעַל-יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָן מִמָּמוֹנָן, נִתְתַּקֵּן כָּל
מָמוֹנָן, וְנִתְגַּלֵּין הַגִּנְנִין וּמְאִירִין. וְנַעֲשֶׂה כָּל
מָמוֹנָן בְּבְחִינַת: 'לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהָב',
בְּבְחִינַת (יִשְׁעִיָה ס"א): "בְּגַדֵי יִשְׁע מְעִיל
צְדָקָה יַעֲטֵנִי". וְאֶפְלוּ זֶה הַמַּעוֹת שְׁלֹקְחִין
הָעֵכוֹ"ם מֵאֲתָנָן, נִחְשָׁב לְצְדָקָה. כְּמוֹ
שֶׁאֵמַרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בְּכָא בְּתָרָא
ט): וְנוֹגְשִׁיךְ צְדָקָה. וְזֶהוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים ז):
"עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן" – 'עֵינֶיךָ', זֶה
הַגִּנְנִין, בְּחִינַת 'כֶּסֶף וְזֶהָב', נִתְבְּרָכִין עַל-
יְדֵי צְדָקָה, 'שֶׁכֵּל פְּרוּטָה נִצְטָרֵף לְחֶשְׁבוֹן
גְּדוֹל' (בְּכָא-בְּתָרָא ש"ס). וְאֶפְלוּ עַל-יְדֵי
הַמָּמוֹן שֶׁבָּא לְתוֹךְ יַד הָעֵכוֹ"ם, הַנִּקְרָאִים
בֵּת רַבִּים, גַּם זֶה נִחְשָׁב לְצְדָקָה, כְּמוֹ

שֶׁכָּתוּב: "וְנוֹגְשִׁיךְ צְדָקָה". וְזֶה דוֹקָא, עַל
שֶׁעַר בֵּת רַבִּים, כְּשִׁעֲדִין עַל הַשַּׁעַר, קָדָם
שֶׁבָּא לַיָּד הָעֵכוֹ"ם, עֲדִין שׂוֹרָה הַחֵן עַל
הַמָּמוֹן, אֲבָל אַחֲר־כֵּךְ נַעֲלָם הַחֵן כִּנ"ל:

וְזֶהוּ שֶׁאֵמַרוּ סְבִי דְבִי אֲתוֹנָא: אַחֲוֵי לָן
מָנָא דְלָא שְׂוִיא לְחַבְלָא. וְאִיתִי בּוּדִיא
וּפְשִׁטוּהוּ, וְלָא עִיל לְתַרְעָא. וְאָמַר לוֹן,
אִיתוּ מָרָא וְסִתְרִי לְפִתַּח עִם הַכְּתָל.
פְּרוּשׁ: בּוּדִיא, זֶה בְּדִיוֹת הַלֵּב, מַה שֶׁבּוֹדָה
מִלְּבוֹ, הִינּוּ הַמְדַמָּה הַנ"ל, הִינּוּ בְּחִינַת
שְׂרִירוֹת לֵב הַנ"ל. כְּשִׁזְהָ הַכַּח הַמְדַמָּה
שֶׁכֵּלֵב, גּוֹבֵר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל הָאָדָם שְׁעוֹלָה
מִמְדַרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה לְמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה.
וְהַקְּלָפָה הַזֹּאת שֶׁהִיא הַמְדַמָּה, לָא שְׂוִיא
לְגַגְד עֵינֵיהָ הַהֶפְסֵד וְחַבְלָה שֶׁנִּפְסְדָת כְּבָר
מֵהָאִישׁ שֶׁהִיא בְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, וְאֶף-עַל-
פִּי-כֵן הִיא מִתְנַבֶּרֶת אַחֲר־כֵּךְ כִּנ"ל:

וְלָא עִיל לְתַרְעָא – הִינּוּ שְׂלָא יָכוֹל הָאִישׁ
לְכַנֵּס לְשַׁעַר קְדוּשָׁה שֶׁהִיא הַשֶּׁכֶל, מִחֲמַת
הַתְּנַבְּרוֹת הַמְדַמָּה. וְעֵצָה הַיְעוּצָה עַל זֶה:
סְתִירַת הַפִּתַּח, שֶׁהוּא הַמְדַמָּה, שֶׁהוּא
הַטְּמָאָה, כְּמוֹ: 'הֵבֵא לְטָמֵא פּוֹתְחִין לוֹ'
(יוֹמָא ל"ח:), וְהוּא בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ד):
"לְפִתַּח חֲטָאת רוּבִיץ". וְסְתִירַתוֹ – עַל-יְדֵי
הַגִּנְנִין הַנ"ל, שֶׁהוּא גְּדֵלֶת הַבּוֹרָא הַנ"ל.

וְהֵם בְּחִינַת כּוֹתֵל כ"ו תַּל (זֶהר מִשְׁפָּטִים
קט"ו). כ"ו זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא

בְּחִינַת גּוֹנֵן, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תְּהִלִּים כ"ז): "ה' אֹרִי" – שֶׁהוּא אֹרֹת הַגּוֹנֵן. "וַיִּשְׁעֵי" – שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּגֵדֵי יֵשַׁע הַנִּלְוֵל. וְהוּא תֵל שֶׁהַכֹּל פּוֹנֵן לוֹ, וְתֹאבִין לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ: (מְסִימָן כ"ד עַד פֶּאֶן לְשׁוֹן רַבְּנוּ ז"ל):

ה גַּם דַּע שְׂכָרֵי לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּת שְׂבָכֵל מְדַרְגָּה כַּנִּלְוֵל, עַל־זֶה צָרִיךְ שִׁיעוֹרֵר שְׂמַחָה שֶׁל מִצְוֵה עַל עֲצֻמוֹ. הֵינּוּ שִׁישְׁמַח עַל־יְדֵי שִׁיזְכּוּר שְׂזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים הַמְּקַרְבִּין אוֹתוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל־יְדֵי הַשְׂמַחָה זוֹ, הוּא מְשַׁבֵּר הַקְּלָפָה וְנִכְנָס לְמְדַרְגָּה שְׁנִיָּה:

(שִׁיךְ לְאוֹת א):

זְכָחֵי אֱלֻקִּים רוּחַ גִּשְׁפָּרָה שִׁשְׁבִּירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבְנוֹת וְכוּ' עַיֵן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה עַל הַקְּרִבְנוֹת, כִּי הַקְּרִבְנוֹת מְבִיאִין מְבִהֲמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כַּח הַמְּדַמָּה, כִּי הַבְּהֻמָּה יֵשׁ לָהּ גַּם כֵּן כַּח הַמְּדַמָּה. וְכִשְׂאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר הַמְּדַמָּה שֶׁפֶלֶב דֵּהֵינּוּ אַחַר תְּאוּוֹתָיו חֵם וְשָׁלוֹם שֶׁבָאִין מִכַּח הַמְּדַמָּה זֶהוּ מַעֲשֵׂה בְּהֻמָּה מְמַשׁ, כִּי גַם הַבְּהֻמָּה יֵשׁ לָהּ כַּח הַמְּדַמָּה. וְעַל כֵּן כִּשְׂאָדָם חוֹטֵא חֵם וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בָּאִין עַל־יְדֵי כַּח הַמְּדַמָּה שֶׁמְשַׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתְּאוּוֹת, עַל כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהִבְיֵא קֶרֶב מְבִהֲמוֹת וְצָרִיךְ לְסַמֵּךְ

עָלָיו, וְלְהִתְוֹדוֹת כָּל חֲטָאָיו עַל הַקְּרִבָּן בְּשַׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כַּח הַמְּדַמָּה עַל הַבְּהֻמָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְדַמָּה כַּנִּלְוֵל. וְאַחֲרֵיכֵן תִּכְרַף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה. וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֻמָּה לְקֶרֶב, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע וְנִשְׁבֵּר הַמְּדַמָּה:

(שִׁיךְ לְאוֹת ב' ג):

מְבֹאֵר שָׁם, שֶׁכִּשְׂאָדָם נִעְתָּק מִמְּדַרְגָּה לְמְדַרְגָּה, אִזְ צָרִיךְ לוֹ לִילֵךְ דֶּרֶךְ אֵלּוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת כִּדֵּי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְתִכְרַף כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְּדַרְגָּה הַשְּׁנִיָּה, אִזְיֵנֶת עוֹרְרִין הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמְדַרְגָּה וּמְסַבֶּבִין אוֹתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מִחֲדָשׁ וְכוּ' עַיֵן שָׁם. וְאַף־עַל־פִּי שְׂכָבֵר גִּשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שֶׁבְּמְדַרְגָּה הָעֲלִיּוֹנָה וְכוּ', אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נִעְתָּק מִשָּׁם וְחִיצוֹנִיּוֹת (וּפְנִימִיּוֹת) הַתְּחַתּוֹן עוֹלָה, אִזְיֵנֶת הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר וְכוּ' עַיֵן שָׁם. וְאָמַר אִזְ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: וּבְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הַרְּבִיָּה, שֶׁפְּתָאִם גְּדָמָה לָהֶם שֶׁנִּפְלוּ מֵעֲבוֹדַת ה', וּבְאֵמַת אִין זֶה גְּפִילָה כָּלָל, רַק מִחֲמַת שֶׁצָּרִיכִין לְעֹלוֹת מִמְּדַרְגָּה לְמְדַרְגָּה, וְאִזְ מִתְּעוֹרְרִין וּמִתְּגַבְּרִין מִחֲדָשׁ הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם הַתְּאוּוֹת וְהַבְּלָבוּלִים וְהַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמְּחַשְׁבוֹת וְהַמְּנִיעוֹת כַּנִּלְוֵל, עַל כֵּן צָרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ לְחֹזֵר וְלְהַכְנִיעַ וְלִשְׁבֵּר הַקְּלָפוֹת וְהַמְּנִיעוֹת וְכוּ'

שְׁבַכְלֵ מִדְרָגָה וּמִדְרָגָה מִחֻדָּשׁ, אֲבָל
בְּאֵמֶת אֵין זֶה נְפִילָה כָּלֵל כִּנ"ל:

(שִׁיבְ לְאוֹת ג):

וְדַע שְׂאֵין שְׁנַי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין וְכו', נִמְצָא
כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֵה לְעֵלוֹת מִמִּדְרָגָתוֹ לְמִדְרָגָה
עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר אֲזֵי הוֹלֵךְ וְנִעְתָּק הָאָדָם
הָעוֹמֵד בְּאוֹתָהּ הַמִּדְרָגָה הָעֲלִיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ
וְנִעְתָּק לְמִדְרָגָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה וְכו'. וְאָמַר
אִז בְּזֶה הַלְשׁוֹן: וְזֶה בְּחִינַת הַרְמָה, מֵה
שְׂאֶחָד מְרִים וּמִגְבִּיָּה אֶת חֲבֵרוֹ. כִּי עַל-יְדֵי
שְׂזֶה הָאָדָם שְׁבַמִּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה עָלָה
מִדְרָגָא לְדְרָגָא עַל-יְדֵי-זֶה הַגְּבִיָּה וְהָרִים
אֶת חֲבֵרוֹ שְׁבַמִּדְרָגָה הָעֲלִיוֹנָה לְעֵלוֹת

לְמַעְלָה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר. וְכֵן חֲבֵרוֹ דְּחֲבֵרוֹ
הַגְּבוּהָ עוֹד יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹ עָלָה עוֹד יוֹתֵר
לְמַעְלָה וְכֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
שְׂיִהְיוּ שְׁנַי בְּנֵי אָדָם בְּמִדְרָגָה אַחַת כִּנ"ל:

אַחַר שְׂאָמַר מֵאִמֵּר הַנ"ל, וְשֵׁם מְכַנֶּה
וְקוֹרָא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֵר הָרַע בְּשֵׁם כַּח
הַמְדָּמָה אָמַר אָז: צְרִיכִין לְקַרְא לוֹ
וְלִכְנֹת לוֹ שֵׁם אַחֵר, הֵינּוּ לְהַבְעֵל-דְּבָר
וְתִיצֵר הָרַע צְרִיכִין לְקַרְוֹת אוֹתוֹ בְּשֵׁם
אַחֵר, דִּהֵינּוּ שְׁלֵא לְקַרְוֹתוֹ עוֹד בְּשֵׁם יֵצֵר
הָרַע רַק בְּשֵׁם כַּח הַמְדָּמָה. וְאָמַר זֹאת
בְּדֶרֶךְ שְׁחֹק, אֲבָל הַבְּנֵי שְׂהִיָּה לוֹ בְּזֶה
כְּוִנָּה שְׁלֵמָה וְלֹא זְכוּתִי לְהַבִּין כְּוִנָּתוֹ בְּזֶה:

קיצור ליקוטי מוהר"ן

אחוי לן מנא – כה

א. צריך כל אדם להוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל שלא ילך אחר התאוות המדמיות תאוות הבהמיות רק שילך אחר השכל. כי השכל מרחק כל התאוות לגמרי וכל התאוות הם הפך השכל והם רק בפח המדמה שהוא כח הבהמיות. כי גם בהמה יש לה זה הכח והיא מתאווית גם כן לתאוות אלו. וזהו טעם הסמיכה על הקרבנות וצריך אז להתודות עליהם כל החטאים כי כלם באים על-ידי כח המדמה. ועל-ידי-זה נמשכין כל החטאים וכל כח המדמה על הבהמה שהיא בחינת מדמה. ואחר-כך תכף לסמיכה – שחיטה, ושוחטים הבהמה לקרבן ועל-ידי-זה נכנע ונשבר המדמה בחינת: "זבחי אלקים רוח נשברה" (תהלים נ"א יט) ששבירת הדמיון הם הקרבנות. ועל כן משם מן המקדש שמקריבים הקרבנות משם יצא עקר מעין החכמה שזוכין לחכמה דוקא על-ידי שבירת המדמה. וכשיבנה בית-המקדש אז יתקיים: "ומעין מן המקדש יצא" (יואל ד' יח) במהרה בימינו אמן. וזה בחינת השמיר שבטל בחרבן בית-המקדש (סוטה מ"ח) כי על-ידי השמיר נכנע ונשבר האבן. וזהו בחינת המשבר לבו האבן והולך אחר השכל כי צריכין ליצא משרירות הלב בחינת המדמה שבלב בחינת מעשה בהמה ממש ולשבר לבו האבן ולילך אחר השכל:

ב. ויש שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה. ועל-ידי שפבר שבר המדמה אז נתקומם תכונת שכלו כי כשזה קם זה נופל אבל השכל עדין בכח. וצריך להשתמש בשכלו הינו לחקר ולחשב בו בעבודת השם ואז כשחוקר בשכלו ומשתמש בו אזי השכל בפעל. בבחינת נפת צופים שבזמן המקדש' (שם)

בבחינת: "נפת תטפנה שפתותיך" (שיר השירים ד' יא), שהוציא מתיקת שכלו מכח אל הפעל שהוא בחינת הדבור. ואחר-כך כשמשגיג בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג אז שב שכלו הנקנה. ועקר קיומו של אדם לאחר מיתתו אינו אלא שכל הנקנה וזהו השארותו לאחר מיתתו. וזה בחינת אנשי אמנה שבזמן המקדש (סוטה שם), כי אמנה לשון קיום הדבר כי השכל הנ"ל הוא קיומו כנ"ל הינו זה השכל דקדשה שקנה והשיג בתורה ועבודה:

ג. ודע שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה יש שם דמיונות אלו והם הם הקלפות הקודמות לפרי וסובבות את הקדשה בבחינת "סביב רשעים יתהלכון" (תהלים י"ב ט). וכשאדם נעתק ועולה ממדרגה למדרגה אזי צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדשה. ותכף כשעולה להמדרגה אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו וצריך להכניע אותם ולשברם ולטהר אותו המקום מהקלפות. וענין זה הוא בכל אדם שבעולם כי אפלו מי שהוא במדרגה התחתונה מאד, חס ושלום, ואפלו אם הוא בתוך הארץ ממש עם כל זה כשרוצה לכנס בעבודת השם יתברך בודאי צריך שילך לפי בחינתו מדרגא לדרגא, ובכל פעם ופעם כשיוצא מדרגא לדרגא אזי מתגברים עליו מחדש הקלפות שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד ואינם מניחים אותו לכנס לשערי הקדשה שיעלה למדרגה השנייה. ובזה טועים החסידים הכשרים הרבה כשרוואה שפתאם מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות ונדמה לו שנפל ממדרגתו מחמת שבזמן הקדם לא היו אלו התאוות והבלבולים מתגברים עליו כל-כך והיו נחים קצת על כן הוא סובר שנפל חס ושלום. אבל באמת אין זה נפילה כלל רק שזה מחמת שצריך לעלות מדרגא לדרגא לפי בחינתו. ומחמת זה מתגברים עליו מחדש בהתגברות גדולה יותר כל התאוות והבלבולים והמניעות והעקמימות שבלב וכו'. וצריך בכל פעם ופעם להתחזק את עצמו הרבה ולבלי לפל מזה בדעתו כלל עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש:

ד. וְדַע שְׁכַשְׁמַתְגִּבֵּר וּמִשְׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת הַמְּסַבְּבִים אוֹתוֹ כַּנֶּ"ל וְנִכְנַס וְעוֹלָה לְמַדְרָגָה הַשְּׁנִיָּה הַגְּבוּהָה יוֹתֵר לְפִי בְּחִינַתּוֹ. בְּזֶה עוֹשֶׂה טוֹבָה גַּם לְחֻבְרוֹ שֶׁהִיא עוֹמֵד בְּאוֹתָהּ הַמַּדְרָגָה שֶׁהוּא נִכְנַס בָּהּ עִתָּה. כִּי עַל-יְדֵי-זֶה חֻבְרוֹ יוֹצֵא מִמֶּנָּה וְעוֹלָה לְמַדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְשֵׁנִי בְּנֵי-אָדָם שֶׁיַּעֲמִדוּ בַּמַּדְרָגָה אַחַת, כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵם זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ. וְזֶה בְּחִינַת הַרְמָה (שְׁקוֹרִין הַיִּיבִין) מֵה שְׁאֶחָד מֵרִים וּמִגְבִּיָּה אֶת חֻבְרוֹ כַּנֶּ"ל:

ה. וְכַשְׁעוֹלָה הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן יוֹתֵר כַּנֶּ"ל נֶעְתָּק רַק הַפְּנִימִיּוֹת שָׁלוֹ, וְכֵן כְּשֶׁנֶּעְתָּק הָאָדָם שֶׁבַּמַּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן. וּפְנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת הֵם שְׁנֵי מִינֵי עֲבוֹדוֹת. עֲבוֹדַת הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְהַמְצוּוֹת הֵם פְּנִימִיּוֹת, וְעֲבוֹדַת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשִׁאָר צְרָכֵי הַגּוּף הֵם חִיצוֹנִיּוֹת. וְעֲבוֹדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת הַנֶּ"ל שֶׁל הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן מְאִירָה וּמְשַׁבַּחַת יוֹתֵר מֵעֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת הַנֶּ"ל שֶׁל הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן. וּבְשִׁבִיל זֶה פְּנִימִיּוֹת הַתַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוֹשׁ וְחִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת הָעֲלִיּוֹן:

ו. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת הַנֶּ"ל שֶׁבַּמַּדְרָגָה אֲלֵא עַל-יְדֵי גְדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ. כַּמּוּבָא בַּפְּנוֹנוֹת שֶׁל הוֹדוֹ לֵה' קָרְאוּ בְּשֵׁמוֹ שֶׁנִּתְקַן מִזְמוֹר הַזֶּה לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבִּיצִירָה כְּשֶׁעוֹלָה פְּנִימִיּוֹת הָעֲשִׂיָּה וּמְלַבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת יִצִירָה. וְהַתְּגָלוֹת גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הִיא עַל-יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתֵנִין לְעַנֵּי הַגּוֹן שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מְאִירִין הַגּוֹנִין עֲלָאִין שֶׁבַּמּוֹן הַיִּשְׂרָאֵלִי. וְעַל-יְדֵי שֶׁנִּתְגַּלִּין הַגּוֹנִין אֲזִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּאֵר בָּהֶם בְּבְחִינַת: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב" (חגי ב' ח) וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכָּה לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת הַנֶּ"ל וְלַעֲלוֹת מַדְרָגָא לְדַרְגָּא:

ז. וְעַל-יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתֵן מִמָּמוֹנוֹ נִתְתַקֵּן כָּל מָמוֹנוֹ וְנִתְגַּלִּין הַגּוֹנִין וּמְאִירִין וְנַעֲשֶׂה כָּל מָמוֹנוֹ בְּבְחִינַת לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב וְגו' וּבְחִינַת: "בְּגֵדֵי יִשַׁע מְעִיל צְדָקָה" (ישעיה ס"א י). וְאֶפְלוּ זֶה הַמַּעוֹת שֶׁלּוֹקְחִים הָעֶכּוֹ"ם מִמֶּנּוּ נֶחְשָׁב לְצְדָקָה כְּמוֹ שְׁאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: "וְנוֹגְשֵׁיךָ צְדָקָה" (בְּבֹא-בִתְרָא

ט"ו). וְדַע כִּי הַחֵן וְהַפֶּאֶר שֶׁל הַגּוֹנֵין נִתְגַּלָּה רַק אֶצֶל יִשְׂרָאֵל בְּבַחֲיִנַת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר" (יִשְׁעִיה מ"ט ג), וְעַל־יְדֵי־זֶה הַכֹּל מִתְאַוֵּין לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה הָעֶכּוֹ"ם תְּאָבִין לְמָמוֹן וְדִינָר שֶׁל יְהוּדֵי כְּאֵלוֹ לֹא רָאָה מָמוֹן מְעוּלִים וְזֶה כִּי אֵין הַגּוֹנֵין מְאִירִין בְּמָמוֹנִים שֶׁל הָעֶכּוֹ"ם. וְעַל כֵּן נִקְרְאִים רְשִׁים כְּמֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנִים לְבִרְכָה: 'הוּוּ זְהִירִים בְּרִשׁוֹת' (אָבוֹת פָּרָק ב) כִּי הֵם רְשִׁים וְעַנְיִים וְאֵין לָהֶם הֵנָּאָה מְמָמוֹנִים כְּאֵלוֹ הֵם עַנְיִים וְתֹאבִים לְמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי שֵׁם שׁוֹרָה הַפֶּאֶר וְהַחֵן. אָבֵל דַּע כִּי תִכְףּ וּמִיד כְּשֶׁהֶעֱכּוֹ"ם מְקַבֵּל הַמָּמוֹן מִיִּשְׂרָאֵל נִתְעַלֵּם הַחֵן וְהַפֶּאֶר בְּתוֹךְ הַמָּמוֹן וְעַל כֵּן תּוֹבֵעַ הָעֶכּוֹ"ם בְּכָל פַּעַם מָמוֹן אַחַר מִיִּשְׂרָאֵל וְשׁוֹכַח הַמָּמוֹן שְׂכָבֵר קֶבֶל כִּי נִתְעַלֵּם הַחֵן כְּשֶׁבָא לְיַד הָעֶכּוֹ"ם וְזֶהוּ שְׂאִין מְקַרְבִּין אֶלָּא בְּשַׁעַת הֵנָּאָתָן (שָׁם). וּגְוֵנִין הֵנ"ל הֵם בְּחִינַת אִוְרוֹת הַגּוֹנֵין שֶׁל שֵׁם הַוְיָה בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ שְׂכָתוֹב: "לְדוֹד ה' אֲוִרִי" (תְּהִלִּים כ"ז א) שֶׁהוּא אִוְרוֹת הַגּוֹנֵין, וְיִשְׁעִי, הוּא בְּגִדֵי יִשַׁע הֵנ"ל כְּמוֹ שְׂכָתוֹב: 'יִשְׁעוֹ אֶל ה' אֶסְתַּכְּלוּתָא' (זִהְרֵה־קְדוֹשׁ חֵלֶק ב' צ ע"ב). וְהוּא כ"ו בְּחִינַת שֵׁם הַוְיָה בְּרוּךְ הוּא וְהוּא ת"ל שֶׁהַכֹּל פּוֹנֵין לוֹ וְתֹאבִין לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ וְזֶהוּ כּוֹת"ל, (יֵשׁ לֹמַר רְמֵז לְכַתֵּל מְעַרְבֵי שְׁנֵשְׂאָר מִבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשׁוֹרָה שָׁם שֵׁם הַוְיָה בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא הַשְּׂכִינָה כְּפִדּוּעַ וְעֵין זִהְרֵה־קְדוֹשׁ חֵלֶק ב, דָּף קט"ז עֵין שָׁם):

ח. וְעוֹד עֵצָה לְהַכְנִיעַת הַקְּלָפוֹת הֵנ"ל שְׂשִׁימַח אֶת עֲצָמוֹ וְיִגִּיל וְיִשְׁיֵשׁ בְּנִקְדָּתוֹ הַטּוֹבָה בְּמָה שְׂזָכָה לְהִיּוֹת מְזַרַע יִשְׂרָאֵל לְהַתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְמָה שְׂזָכָה לְהַתְקַרֵּב לְאַנְשֵׁי אָמֶת וְצַדִּיקֵי אָמֶת הַמְדַרְיִכִין וּמוֹלִיכִין אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ הָאָמֶת אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה יֵשׁ לוֹ תִקְוָה טוֹבָה לְנִצָּחַ. וְעַל־יְדֵי הַשְּׂמִיחָה הַזֹּאת מְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת הֵנ"ל שְׂבָכָל דְּרָגָא וְנִכְנַס לְמַדְרָגָה הַשְּׁנִיָּה כְּנ"ל:

ליקוטי תפילות

ח"א תפילה כ"ה

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּרְחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, וְתַעְזֹרְנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי, שְׂאֻזָּכָה לְשִׁבְרִי וְלִבְטָל אֶת כַּחַם הַמְדָּמָה שֶׁבְּלִבִּי וְלֹא אֶלֶךְ עוֹד אַחַר שְׂרִירוֹת לְבִי הָרַע, וְלֹא אֶתּוֹר אַחַר לְבָבִי וְאַחַר עֵינַי, רַק אֻזְכָּה לְהִתְגַּבֵּר בְּכַחַךְ הַגְּדוֹל, לְשִׁבְרִי וְלִהְכַנְיַע וְלִבְטָל כָּל הַתְּאוֹת הַמְדָּמִיּוֹת, וְכָל הַבְּלָבוּלִים וְכָל הַמְּנִיעוֹת, הַבָּאִים מִכַּח הַמְדָּמָה שֶׁהוּא כַח הַבְּהֵמִיּוֹת. וְלֹא אַעֲשֶׂה עוֹד מַעֲשֵׂה בְהֵמָה, וְיִתְבַטְּלוּ מִמֶּנִּי כָּל תְּאוֹת הַבְּהֵמִיּוֹת, וְלֹא אֶהְיֶה עוֹד "כְּסוּס כְּפָרֵד אֵין הֶבִין. וְעִיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד", וְאֻזְכָּה לְצֵאת וְלַעֲלוֹת מִבְּחִינַת בְּהֵמָה לְבְּחִינַת אָדָם דְּקַדְשָׁה, וְתַעֲלֵנִי מִהֲרָה מִן הַמְדָּמָה אֶל הַשְּׂכָל דְּקַדְשָׁה:

חוֹסֵחַנִּי וְרַחֵם עָלַי שְׂאֻזָּכָה מִהֲרָה לְשִׁבְרִי אֶת כַּחַם הַמְדָּמָה וְלַעֲלוֹת אֶל הַשְּׂכָל דְּקַדְשָׁה. וְיִקּוּם וְיִתְרוּמֵם וְיִתְעַלֶּה תְּכוּנַת שְׂכָלִי לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְיִפְתַּח לִי אוֹר הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה וְהַדַּעַת דְּקַדְשָׁה, וְאֻזְכָּה לְהִתְבּוֹנֵן בְּשְׂכָלִי, עַד שְׂאֻזָּכָה לְהוֹצִיא מִתִּיקוֹת שְׂכָלִי מִכַּח אֶל הַפְּעַל. וְאֻזְכָּה לְהִבִּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וְלַחְדוֹשׁ חֲדוּשִׁים אֲמִתִּיִּים בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְלִהְשִׁיג הַשְּׂגַת אֱלֹהוּתָךְ עַד שְׂאֻזָּכָה לְקִנּוּת בְּשְׂכָלִי חֲדוּשִׁים וּבְנִינִים שְׁלֵמִים בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבַעֲבוּדַת יי וּבְהַשְׁגוֹת אֱלֹהוּת.

וְתוֹכְנִי מִהֲרָה לְכָל הַשְּׁלֵשָׁה בְּחִינּוֹת שֶׁל הַשְּׂכָל דְּקַדְשָׁה שֶׁהֵם שְׂכָל בְּכַח וְשְׂכָל הַפּוֹעַל וְשְׂכָל הַנִּקְנָה. וְתַרְחֵם עָלַי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַעְזֹרְנִי שִׁיְהִיָּה נִשְׂאָר מִמֶּנִּי שְׂאֵרִית בְּאָרֶץ לְאַחַר הַסְּתַלְקוּתִי מִן הָעוֹלָם, שִׁישְׂאָר וְיִתְקַיֵּם שְׂכָלִי הַנִּקְנָה דְּקַדְשָׁה בְּעוֹלָם. וְיִתְקַיֵּם הַשְּׂאֵרֹתִי לְאַחַר מִיתַתִּי עַל יְדֵי שְׂכָל הַנִּקְנָה דְּקַדְשָׁה שֶׁתּוֹכְנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים. כִּי אַתָּה יְדַעְתָּ רַבּוֹנוּ דְּעִלְמָא כְּלָא, שְׂאֵין קִיוְמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתַתּוֹ אֶלָּא עַל-יְדֵי שְׂכָל הַנִּקְנָה שְׂזוּכָה לְהַשִּׁיג וְלִקְנוּת בְּדַעְתּוֹ כְּפִי מַה שְׂזוּכָה לְשִׁבְרִי וְלִבְטָל תְּאוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ שֶׁנִּמְשָׁכִין מִכַּח הַמְדָּמָה, וּבַעֲוֹנוֹתֵי הַרְבִּים כְּכֹר כְּלִיתִי יָמַי וְשָׁנַי בְּרַדִּיפַת הַתְּאוֹת, וּבִשְׂרִירוֹת לְבִי, וְחֻטְאֵי עוֹיִתִי וּפְשָׁעֵי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי עַל-יְדֵי לֵב הָאָבֹן, שֶׁהוּא הַכַּח הַמְדָּמָה שֶׁבְּלִבִּי.

אָנָא יי רַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וְחַנּוּנֵי בְּחֶסֶדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, וּמַחֵל לִי עַל כָּל חַטָּאֵי וְעוֹנוֹתַי וּפְשָׁעֵי הָעֲצוּמִים. וְעֲזֹרְנִי מֵעַתָּה לְשֹׁבֵר וּלְבָטֵל אֶת הַפֶּחַ הַמְדַמָּה שֶׁבְּלִבִּי שֶׁהוּא שְׂרִירוֹת לְבִי וְאַזְכָּה מֵעַתָּה לְשֹׁבֵר וּלְבָטֵל כָּל הַתְּאוּוֹת הַבְּהִמּוּת. וְאַזְכָּה לְעֵלוֹת אֶל הַשָּׁכֵל דְּקִדְשָׁה חֵישׁ קָל מְהֵרָה. וְתֵעֲזָרְנִי לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל בְּתוֹרָתְךָ וּבְעִבוּדְתְךָ בְּאַמֶּת, וּלְהוֹצִיא מִתִּיקוֹת שְׁכָלִי מִכַּח אֶל הַפְּעַל עַד שְׁאֲזָכָה לְהַשִּׁיג שְׁכָל הַנִּקְנָה בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה. וְאַזְכָּה לְהַשִּׁיג חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרֵייתָא אֲמִתִּיִּים וְהַשְׁגוֹת חֲדָשׁוֹת דְּקִדְשָׁה בְּכָל עֵת וְעַתָּה:

וּבְכֵן תֵּעֲזָרְנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וּבְחֶסֶדֶיךָ הָעֲצוּמִים, שְׁאֲזָכָה לְעֵלוֹת בְּכָל פֶּעַם מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וּמִמַּעַלָּה לְמַעַלָּה בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה גְּדוֹלָה, וְתַהֲיֶה בְּעֲזָרְי לְבָעֵר וּלְשֹׁבֵר וּלְבָטֵל בְּכָל פֶּעַם כָּל הַקְּלָפוֹת הַקּוֹדְמִין לְפָרִי שֶׁבְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא, שֶׁהֵם הַתְּאוּוֹת וְהַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמְּנִיעוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים שֶׁמִּתְגַּבְּרִים בְּכָל פֶּעַם כְּשֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לְעֵלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. וְהֵם מִתְּפַשְׁטִים וּמִשְׁתַּטְּחִים לְפָנֵי הָאָדָם, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ וּמְבַלְבְּלִים אוֹתוֹ וּמְעַכְבִּים אוֹתוֹ מִלְּעֵלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. אָנָא יי מְלֵא רַחֲמִים, חוּס וְחַמֵּל עָלַי וְהוֹשִׁיעֵנִי וְעֲזָרְנִי וְסִיעֵנִי וְחֻזְקֵנִי וְאַמְצָנִי, וְתֵן לִי כַח וְעֶצֶה וּגְבוּרָה, וְחִכְמָה וְשָׁכֵל דְּקִדְשָׁה. וּזְכַנִּי לְשֹׁבֵר וּלְבָטֵל בְּכָל פֶּעַם בְּכָל מִדְּרָגָה וּמִדְּרָגָה דְּקִדְשָׁה:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם יי אֱלֹהִים, אַתָּה יַדְעַתְּ אֶת כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלַי מִנְּעוּרַי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי זֶה כַּמָּה נְכֻסוּף נְכֻסְפָתִי לְרֵאוֹת בְּתַפְאֵרֶת עֲזָךְ, וּבְכָל פֶּעַם שְׁאֲנִי מִתְּעוֹרֵר וְרוֹצֵה לְחַתֵּר וּלְעֵלוֹת וּלְהַעֲתִיק מִמְּקוֹמִי אֵיזָה הָעֵתְקָה בְּעֵלְמָא לְעֵלוֹת מִמִּדְרָגָתִי הַשְּׁפֵלָה לְמִדְרָגוֹת שֶׁבְּקִדְשָׁה כְּחוּט הַשְּׁעָרָה, אֲזִי תִכֵּף הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַמְּנִיעוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים מִתְּגַבְּרִים עָלַי בְּכָל פֶּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִבְּתַחֲלָה, בְּהַתְּגַבְּרוֹת גְּדוֹל וּבְהַתְּפַשְׁטוֹת עֲצוּם מְאֹד כַּאֲשֶׁר אַתָּה יַדְעַתְּ. עַד שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ אוֹתִי לְעֵלוֹת לְמָקוֹם שֶׁהֵייתִי צָרִיךְ לְעֵלוֹת עַד הַנָּה. וְלֹא דֵי שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ אוֹתִי לְעֵלוֹת לְמִדְרָגָה הַגְּבוּהָ יוֹתֵר. אִף גַּם מִגְּדֹל הַהַתְּגַבְּרוֹת וְהַתְּפַשְׁטוֹת שֶׁהַתְּפַשְׁטוּ עָלַי בְּכָל פֶּעַם כַּאֲשֶׁר אַתָּה יַדְעַתְּ עַל יְדֵי זֶה הִפִּילוּ אוֹתִי בְּכָל פֶּעַם יוֹתֵר. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים בְּלִי שְׁעוֹר וְעָרֶךְ וּמִסְפָּר, שֶׁבְּכָל פֶּעַם שְׁאֲנִי חוֹתְרִים וְרוֹצִים לְצֵאת וּלְעֵלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא בְּעָרְפָנוּ, הֵם מִתְּגַבְּרִים וּמִתְּגַרְרִים בָּנוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. עַד אֲשֶׁר "כָּלוּ בִּיגוֹן חַיִּי וּשְׁנוֹתַי בְּאַנְחָה" עַד אֲשֶׁר אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַעֲשׂוֹת. וּבְאַמֶּת אֲנִי מוֹדֶה וּמִתְוַדֶּה לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, כִּי אֲנִי בְּעֲצָמֵי הַחַיִּב. כִּי בּוֹדְאֵי הָיָה לִי כַח לְהַתְּגַבֵּר עֲלֵיהֶם בְּכָל פֶּעַם לְנִצָּחֵם וּלְשֹׁבֵרם וּלְבָטֵלם, כִּי אֵין אַתָּה בָּא בְּטְרוּנְיָא וּבְעֵלִילָה עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. וּכְשֶׁם שֶׁנִּתְּתָ בָּהֶם כַּח לְמַנְעַ וּלְבַלְבֵּל אוֹתִי חֵס וְשָׁלוֹם, כֵּן נִתְּתָ לִי כַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְהַתְּגַבֵּר

עליהם לשברם ולבטלם לגמרי. אך בעונותי הרבים לא חסתי על נפשי ולא נתגברתי בכחך לשברם ולבטלם ולא קימתי עצותיך הקדושות. ואתה חנון ומרבה להטיב חוס וחנני ורחם עלי. חמל עלי בחסד חנם ונדבת חסד, ועזרני והושיעני בכל פעם לשבר ולבער ולבטל כל הקלפות וכל הדמיונות וכל התאות וכל המניעות והעכובים והבלבולים שבכל מדרגה ומדרגה, באפן שאזכה לעלות חיש קל מהרה ממדרגה למדרגה בכל עת ובכל שעה בקדשה ובטהרה גדולה, עד שאזכה מהרה למדרגה עליונה לרום המעלות כנאה לאיש הישראלי:

וזכני ברחמיך הרבים לתן צדקה הרבה לעניים מהגנים. ותחמל עלי בחמלתך הגדולה ותזמין לי תמיד עניים מהגנים צדיקים וכשרים באמת לזכות בהם. ותשפיע לי שפע טובה וברכה. ותעזר לי ותזמין לי ממון הרבה לצדקה, ואזכה לעזר ולהושיע ולהחזיק ידי לומדי תורה ועובדי יי באמת. ותצילני ברחמיך ותשמרני שלא אכשל לעולם בעניים שאינם מהגנים חס ושלום. כי אתה ידעת יי אלהינו כי בשר ודם אנחנו, והאדם יראה לעינים, ואיני זוכה לידע ולהבחין בין ההגונים לשאינם הגונים. על-כן שטחתי אליך כפי שתרחם בטובך ותזמין לי תמיד עניים הגונים וכשרים באמת לזכות בהם. ותעזרני שאזכה להחזיקם בכל עז לתן להם צדקה הרבה בשמחה ובטוב לבב בסבר פנים יפות, עד שאזכה שיתעורר על ידי הצדקה שלי כל הגונים עלאין המלבשין בממון של ישראל, גונים עליונים שאתה מתפאר בהם, ויכללו הגונים הקדושים זה בזה ויאירו באור גדול עד שיתגלה על-ידי זה גדלת הבורא יתברך. ותתפאר ותתנשא ותתגדל ותתרום על-ידי התגלות הגונים הקדושים שיתגלו ויכללו ויאירו על ידי הצדקה שלנו. ונזכה שיהיו נעשים על ידי זה "בגדי ישע, מעיל צדקה".

ותעזרני ברחמיך לגיל ולשוש ביי, שאזכה לששון ולשמחה דקדשה. ואהיה בשמחה תמיד על אשר זפיתני ברחמיך הרבים להיות בכלל זרע ישראל עבדיך, ולהתקרב לעבודתך ולהתחבר ליראיך ותמימיך ולצדיקים אמתיים. ויקים בי מקרא שכתוב: "שוש אשיש ביי, תגל נפשי באלהי, כי הלבישני בגדי ישע, מעיל צדקה יעטני". ותעזרני על ידי זה לשבר ולבטל כל הקלפות והדמיונות והתאות והבלבולים והמניעות שבכל דרגא ודרגא, ולקדש ולטהר כל המדרגות מן הקלפות. ואזכה לקדש ולטהר עצמי תמיד, ולעלות בכל פעם חיש קל מהרה ממדרגה למדרגה עליונה הימנה בקדשה ובטהרה גדולה, עד שאזכה למדרגה העליונה למדרגת צדיקים אמתיים:

וְעִזְרָנִי וְאִמְצָנִי וְחִזְקָנִי וְסִיעָנִי שְׂאֻזָּכָה לְטָהַר וּלְקַדֵּשׁ עֲצָמַי גַּם בַּמִּתָּר לִי, עַד שְׂאֻזָּכָה לְעַבְדֵי אוֹתָךְ גַּם בְּדַבְרֵי הַרְשׁוֹת, שֶׁהֵם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְכִיּוּצָא. וְאֻזָּכָה לְהִיּוֹת שְׁלָם בְּשִׁלְמוֹת גְּדוּל בְּשִׁתֵי הָעֲבוּדוֹת, בְּעֲבוּדָה פְּנִימִיּוֹת שֶׁהוּא תוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבְעֲבוּדָה חִיצוֹנִיּוֹת. שֶׁהוּא אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשֶׁאֵר צָרְכֵי הַגּוּף. וְאֻזָּכָה לְהִיּוֹת קָדוֹשׁ וְטָהוֹר בְּשִׁתֵי עֲבוּדוֹת הָאֵלוֹ בְּשִׁלְמוֹת. וְשִׁתֵי הָעֲבוּדוֹת הָאֵלוֹ יִתְבַּרְרוּ וְיִזְדַּכְּכוּ בְּכָל פֶּעַם בְּקִדְשָׁה גְבוּהָ בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיְהִיוּ נַעֲשִׂין בְּכָל פֶּעַם מֵהַחִיצוֹנִיּוֹת פְּנִימִיּוֹת עַד שֶׁתְּהִיָּה אֲכִילַתִּי וְשִׁתִּיתִי וְשֶׁאֵר צָרְכֵי הַגּוּף בְּקִדְשָׁה גְדוּלָה בְּקִדְשַׁת תוֹרָה וּמִצְוֹת. וּקְדֻשַׁת הַתוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שְׁלִי יִזְדַּכְּכוּ בְּקִדְשָׁה גְבוּהָ וּבְשִׁלְמוֹת גְּדוּל בְּיוֹתֵר. וְאֻזָּכָה לְעֵלוֹת בְּכָל פֶּעַם מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא. וּבְכָל פֶּעַם יְהִיוּ נַעֲשִׂין מֵהַחִיצוֹנִיּוֹת פְּנִימִיּוֹת וְהַפְּנִימִיּוֹת יַעֲלֶה לְמַעְלָה יוֹתֵר. וְנֻזָּכָה שְׁכָל יִשְׂרָאֵל יִכְלְלוּ זֶה בְּזֶה בְּאַהֲבָה וְאַחוּה וְרַעוּת וּבְשִׁלּוֹם גְּדוּל עַד שְׁכָל יִשְׂרָאֵל יִגְבִּיהוּ וְיִרְיִמוּ זֶה אֶת זֶה מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה וּמִמַּעְלָה לְמַעְלָה בְּקִדְשָׁה גְדוּלָה, עַד שֶׁנֻּזָּכָה לְעֵלוֹת לְרוּם הַמַּעְלָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה, עַד שֶׁנֻּזָּכָה לְהַפְּלִיל בְּךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָמֵי עַד וּלְנִצְחַת נִצְחִים:

וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְתַהֲיֶה בְּעִזְרָנוּ שֶׁנֻּזָּכָה לְזִמְרָה וְלְסִדְרָה לְפָנֶיךָ תוֹרַת כָּל הַקְּרִבְנוֹת כְּלָם וּקְטָרֹת וּמִנְחוֹת בְּכוּנָה עֲצוּמָה וּבְקִדְשָׁה גְדוּלָה וְנוֹרָאָה. עַד שֶׁתַּעֲלֶה אֲמִירַתְנוּ לְפָנֶיךָ כְּאֵלוֹ הַקְּרִבְנוּ כָּל הַקְּרִבְנוֹת כְּלָם בְּמוֹעֵדָם וּבְזִמְנָם וּבְמִקוּמָם פְּהִלְכָתָן. וְנִשְׁלַמָּה פָּרִים שְׁפָתֵינוּ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "זֹאת הַתוֹרָה לְעוֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֻטָּאת וְלֵאשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים". וְנֻזָּכָה עַל יְדֵי זֶה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל כַּח הַמְדָּמָה, לְגַרְשׁוֹ וּלְסַלְקוֹ וּלְבַטְלוֹ לְגַמְרֵי מַעְלֵינוּ וּמַעַל גְּבוּלָנוּ. וְתַמְהַר וְתַחֲיֵשׁ לְגַאֲלָנוּ וְתִבְנֶה בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתַפְאָרְתֵנוּ וְשֵׁם נִקְרִיב לְפָנֶיךָ כָּל הַקְּרִבְנוֹת שֶׁיִּכְפְּרוּ בְּעִדְנוּ. וְיַחְזְרוּ לָנוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים שֶׁנִּתְבַּטְלוּ מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהֵם הַשְּׁמִיר וְנִפְתַּי צוּפִים וְאִמְנָה. וְנֻזָּכָה [לְעֵלוֹת] אֵל הַשְּׁכָל דְּקִדְשָׁה, לְמַעַן הַחֲכֵמָה הַיּוּצָא מִבֵּית יי. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וּמַעַן מִבֵּית יי יֵצֵא". וְנֻזָּכָה לְעַבְדֵי אוֹתָךְ תָּמִיד בְּחֲכֵמָה וּבִינָה וְדַעַת דְּקִדְשָׁה וּבְאִמּוּנָה שְׁלֵמָה בְּאִמַת כָּל יְמֵינוּ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

כִּי הִיגִיעָה בְּעֶצְמָהּ מַה שְּׁמַתִּינֵנּוּ וְחוֹתֵר לְצֵאת וְלַעֲלוֹת מִפְּחִיתוֹת מְדַרְגָּתוֹ זֶה גַּם כֵּן יִקָּר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרֵךְ וְאִם יִתִּינֵנּוּ וְיִחַתֵּר וְיִצְפֶּה וְיִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם לְה' יִתְבָּרֵךְ שְׂוֹצֵיאָהוּ מִמְקוֹמוֹת אֵלֹהֵי שְׁנַפְּל בָּהֶם בְּוִדְאֵי יְהִיָּה אַחֲרֵיתוֹ לְטוֹבָה, כִּי סוּף כָּל סוּף יִתְחַפֵּךְ תִּכַּל לְטוֹבָה כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי וְהִבְנַתִּי מִפִּיּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּכַמָּה וְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וְכַכְּמָה רְמִזִּים שׁוֹנִים:

ליקוטי הלכות מעקה ושמירת הנפש ד' ה

שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב. לְכַבוֹד כָּל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ הִיקָרִים מִפּוֹ וּפְנִינִים יִרְאִים וּשְׁלָמוֹם. הַאוֹחֲזִים וְדַבְּקִים בְּעֵץ הַחַיִּים. אֲשֶׁרֵיהֶם אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם. נְדִיבֵי עַם ה' אֲשֶׁר בְּקִהְלַת טִשְׁעֵהֶרִין וּמַעֲדוֹוְעֵדִיבְקָא וְקָרְאָקָא וְקָרוּמִינְטִשְׁאָג וּסְבִיבוֹתֵיהֶם. יְצוּ ה' אֶת הַבְּרָכָה אִתָּם וְיִצְלִיחוּ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְּנוּ. וְיִזְכּוּ מֵעַתָּה לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּלְתוֹרָתוֹ בְּאַמֶּת עַל פִּי כָּל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת הַעֲמֻקּוֹת הַנִּפְלְאוֹת וְהַנּוֹרְאוֹת, אֲשֶׁר שְׁאַכְנוּ מִמֵּעֵינֵי הַיְשׁוּעָה, עַד אֲשֶׁר יִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם וְיִזְכּוּ לְרֵאוֹת נְעִימַת חֶלְקָם לְטַעַם צוּף דְּבִשׁ אֲמָרֵי נַעַם מְתִיקַת קִדְשֵׁת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְלִילֵךְ בְּאַרְחוֹתָיו כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לְעוֹלָם עַד יִזְכּוּ לְחַזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ בְּזוֹהַ וּבְבֹא לְנִצְחַת אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן:

עַד הַנֶּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֵינוּ שְׁזַכֵּיתִי לְשׁוֹב לְפָה אֶתְמוּזֵל וְלַעֲבֹר הַגְּרַעֲנִין בְּשְׁלוֹם. וְאַנִּי מְכִין עֲצָמֵי מֵעַתָּה לְנַסֵּעַ עַל שַׁבַּת קִדְשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה שַׁבַּת נַחֲמוּ לְקִהְלַת קְרַעֲמִינִין. וּמִשָּׁם נִסְעָה וְנִלְכָה בִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְבְרִדִּיטְשׁוֹב וְכוּ' עַד אֲשֶׁר אָבוּא מְהֵרָה בְּחֶסֶדוֹ יִתְבָּרֵךְ לְמָקוֹם מְנוּחָתָנוּ וְתַקְוָתָנוּ לְקִהְלַת אוֹמָאן לְמָקוֹם צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ. וְיָמִים הַנּוֹרְאִים הַקְּדוֹשִׁים מִמִּשְׁמָשִׁים לְבוֹא מִי יִתֵּן שְׁנַתְחִיל עִתָּה עַל כָּל פְּנִינֵי לִילֵךְ בְּדְרָכָיו בְּאַמֶּת וּבְתָמִים:

וְהִנֵּה אֶתוֹבִי אַחֵי וְרַעֲי אוֹתֵבִים דְּבַקִּים מֵאַח אוֹתֵבִים וְרַעֲי בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי לְנִצְחָה: אִם אֲמַרְתִּי אֲסַפְּרָה לְכֶם אֶפְסֵי קֶצֶה מֵעֲצָם נִפְלְאוֹת חֲסִדֵי וּפְלָאֵי פְלָאוֹתָיו שְׁתִּישָׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה עֲמָנוּ וּבְכַפְרָט עָמֵי הָעֲנִי וְהָאֲבִיוֹן בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכַפְרָט בְּנִסְיָעָה תּוֹזָאת יִקְצְרוּ תְמוֹן יְרִיעוֹת, וְאִם כִּי מְכַבֵּר יְדַעְתִּי וְהָאֲמַנְתִּי וְדַבְּרַתִּי תְרַבָּה בְּזוֹהַ שְׁאוֹרוֹ הַקְּדוֹשׁ לֹא יִכְבֶּה חֵם וְשְׁלוֹם בְּשׁוֹם אִפְּן. וּמִיָּם רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אוֹר אֶמֶת קְדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׁגָב מְאֹד מְאֹד בְּזוֹהַ וְנִתְרוֹת לֹא יִשְׁטַפוּהוּ. עַם כָּל זֶה עִתָּה בְּעֵינֵי רְאִיתִי קֶצֶת

והיותר אני מאמין בעזרת השם יתברך, על כן לא אוכל להתאפק מלספר לכם מעט דמעט כדי להיות מודה על העבר ולצעק לעתיד לבוא:

כי עדין אנו צריכין ישועות רבות וחסדים גדולים ונפלאים כל אחד ואחד בכלליות ובפרטיות. כי עדין הצד השני הנקרא בלשון קבלה סטרא אחרא אורב וחותר בכלליות ובפרטיות על כל אחד ואחד ועושה את שלו בכל מה שאפשר לו לארב ולחתר ולתפס ברשותו חס ושלום חס ושלום עד אשר בכל פעם נדמה שאי אפשר לשבר הסתות ומניעות ובלבולים ותאוות וסכסוכים ועכובים וטרדות וכו' וכו' כאלה. וכמו שפרש על פשוטהו ולא עיל לתרעא וכו' וכו', ובמקומות אחרים. מי יתן שגזקה כל אחד לקנים העצות הנאמרים שם בסימן כ"ה בהתורה אחוי לן מנא וכו'. דהינו להרבנות בצדקה לעניים הגונים הדבקים וכו' ולהתפאר ולשמח במה שזכה להתקרב למקום שנתקרב שעל ידי כל זה נתגלין הגונים עלאין שהם גדלת הבורא יתברך וכו' וכו':

עלים לתרופה שי"ז

נראה לפי עניות דעתי לרמז במאמרו הקדוש שלאחר התורה 'אחוי לן מנא' בליקוטי מוהר"ן סימן כ"ה, שצריכין לכנות להיצר הרע שם אחר, שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע רק בשם כח המדמה עין שם.

על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל שבעה שמות יש לו ליצר הרע כו' וידוע ליודעי חן שהם כנגד השבע מדות דסטרא אחרא, כי זה לעמת זה עשה אלקים כנגד שבע מדות הנמצאים בהקדשה כמובן כל זה בספרי אמת והנה עד הנה לא היה בעולם כי אם הארת השבע מדות האלה שהשיגו אותם השבעה רועים לתמשיכם ולהאירם עלינו על כן לא היה כנגד זה כי אם שבעה כחות תיצר הרע שהם בחינת שבעה שמות שיש לו.

אבל משבא אדמו"ר ז"ל לעולם, והתחיל להאיר ולהופיע עלינו המדה השמינית שהוא בינה עלאה, שהשיגה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו וכו', על כן זה לעמת זה גברה ועצמה מאד גם המדה השמינית של הסטרא אחרא שהוא בחינת מדמה, כי בינה דקדשה הוא בחינת מבין דבר

מתוך דבר, וזה לעמת זה בינה דספרא אחרא הוא בחינת מדמה דבר לדבר בשוא והבל:

כוכבי אור - חכמה וכינה ל"ו

על אודות השמחה בה' וצדיקיו האמתיים כי מעצם רוממות ונוראות המצוה הזאת אשר זה עקר רפואות הנפשות מכל מיני חצים וסמים שבעולם, (עין בלקוטי הלכות הלכות פריה ורביה הלכה ג) והיא ההצלה מראשי התאות ממוז ונאוף (אשר מפילא קל יותר אחר כך לשבר גם שאר התאות ומדות הרעות כמוכן בדבריהם בכמה מקומות ועין בהתורה צוית צדק בסמן כ"ג ובתורה "והיה עקב תשמעון" בסמן קס"ט ששמחה הוא ההפך מתאות ממוז וגם עין בהתפלה שפרכה לבקש על שמחה כי בה תלוי שמירת הברית שעל ידי זה מפילא אין נופלים לתאות ממוז עין שם), והיא שפ'ח'ה תמחה את עמלק מקור כל הטמאות שבעולם (עין בלקוטי הלכות הלכות נפילת אפים הלכה ד) והיא אשר על ידה יגאלנו הגואל צדק גם מהנלות הגשמי, ומכל מיני צרות ומצוקות גם בגשמיות (עין בהתורה 'אמצעיתא דעלמא' בסמן כ"ד, ובתורה 'אנכי אשמח בה' בסמן צ"ו, ועין בלקוטי הלכות מה שכתוב שם בשם האר"י ז"ל, שכל הקלות והתוכחות הוא "תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה" (ואף על פי שכפי פשוטו יסובבו הדברים על שמסים שם "מרב כל", אבל דברי תורה כפטיש יפוצץ סלע). והיא אשר בכלה להכניע ולשבר כל מיני קלפות המתגברים מחדש בכל מדרגה (ועין בהתורה 'אחוי לן מנא סימן כ"ה) ומדרגה, והיא הנחשק הקמין והסתום שיש להבין עצם גבהו ותפארתו על ידי עצם המניעות שיש על זה כי השני מיני מניעות המובאים בחיי מוהר"ן בהשיחות הנקראים בשם עבודת ה' בסמן נ"ה תרונהו איתנהו בו בהתגברות עצום מאד, כי זולת אשר תתגבר על האדם כבדות הדבר תזה מעצם התרפתקאות העוברים על כל אחד בגוף ונפש, והתגברות גדול ועצום כל כך עד שצריכים להשתדל בזה במסירת נפש ממש, אף גם זאת אשר תתגבר מאד על האדם הקלות, שנגל וקטן בעיניו מאד הדבר תזה, עד שאינו נחשב בעיניו למצוה כלל ומכל הדברים האלה נתעוררתי עד מאד להעמיק בענין זה.

כי אין לנו אלא דברי בן שמחה הנכלל במקור השמחה העוסק לקשרנו על ידי השמחה בה' ובצדיקיו האמתיים ובפרט בראש כל צדיקיו הוא בעצמו זכר צדיק וקדוש לברכה:

כוכבי אור - פתיחה לחלק ששון ושמחה

פרפראות לחכמה

סימן כ"ה - אחוי לן מנא

(ישעיה י"ב) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו. יש לומר, שמרמז לכוונת הודו הנ"ל:

(ג) שם במאמר הנ"ל אות הנ"ל, ועל ידי צדקה שנותן מממונו נתתקן כל ממונו. רוצה לומר, כי עיקר התגלות הגוונים הוא רק בממון של צדקה, כי על ידי צדקה נתגלה, שיודע ומאמין שהממון הוא רק של השם יתברך בבחינת לי הכסף וכו', ועל כן הוא נותן אותו לצדקה לשם השם יתברך ולעשות בזה רצונו יתברך, רק שעל ידי זה ממילא נתתקן כל ממונו, כי על ידי הצדקה נתגלה שמאמין שכל ממונו הוא של השם יתברך, ועל כן על ידי זה, נתגלין הגוונים ומאירין בכל ממונו ונעשה כל ממונו בבחינת לי הכסף ולי הזהב וכו'. ואפילו זה הממון שלוקחים העכו"ם מאתנו, שעל פי רוב נותנים זה הממון להעכו"ם גם כן רק בשביל השם יתברך בשביל קיום דת ישראל וכיוצא. ועל כן נחשב גם כן לצדקה כ"ש (ישעיה ס) ונוגשיך צדקה וכו' (בבא בתרא ט).

(ד) עיין ליקוטי הלכות, חושן משפט, הלכות מעקה ושמירת הנפש הלכה ד אות ה', מבואר שם, שכשאמר רבינו ז"ל המאמר הזה, שמדבר מעלייה מדרגא לדרגא שמתגברת ומשתטחת הסטרא אחרא

(א) מאמר "אחוי לן מנא". אות ג' מענין החיצוניות ופנימיות. ועיין בסוף המאמר שאמר: שזה בחינת הרמה וכו', עיין בפרי עץ חיים בשער התפלה ובכוונות שבת:

(ב) שם אות ד', ואי אפשר להכניע הקליפות וכו' אלא על ידי גדולת הבורא כמובא בכוונות של הודו לה' קראו בשמו וכו', והתגלות גדולת הבורא הוא על ידי צדקה וכו' כי עיקר הגדולה והפאר הוא התגלות הגוונים.

וכל הענין שם עיין זוהר הקדוש פרשת יתרו צ: אמר רבי יצחק, כתיב מאין כמוך ה' גדול אתה וגדול שמך וכו', גדול אתה היינו לי הכסף, וגדול שמך היינו ולי הזהב, אלין תרין גוונים לא מתחזיין ולא מתפאריין, בר כד אינון גליפין בישראל, כאן מתחזיין גוונים ואתפארו, כמה דאת אמרת (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בכך אתפאר. רבי יהודה פתח (שם ס"א) שוש אשיש בה' וכו' כי הלבישני בגדי ישע, גוונים דאתגליפו לאסתכלא ביה וכו', ישע איסתכלותא וכו', מאי טעמא משום דכתיב מעיל צדקה יעטני, צדקה ממש דגוונים ביה אתגליפו. ועיין שם עוד מענין שוש אשיש בה' [שזה בחינת מה שכתב רבינו ז"ל באות ה' שצריך לעורר שמחה של מצוה על עצמו וכו'], וסיים וכדין כתיב

והקליפות וכו' בכל פעם אמר אז בפירוש: שגם מי שהוא בתוך הארץ ממש, כשנתעורר לעלות משם בהכרח שילך מדרגא לדרגא ואזי משתטחין כנגדו בכל פעם. על כן יש להאדם מלחמות גדולות ומניעות רבות בכל פעם שרוצה לגשת לאיזה עבודה מעבודת ה', וצריך התחזקות גדול ועצום מאוד בכל פעם בכל יום ובכל עת, לרחם על עצמו ולחשוב על תכליתו וסופו בכל פעם, כי סוף כל סוף מה יהיה ממנו, ואיך שיהיה איך שיהיה הוא מחוייב ומשועבד ללחום

מלחמת ה' בכל מה שיוכל, כי היגיעה בעצמה מה שמתייגע וחותר לצאת ולעלות מפחיתות מדריגתו, זה גם כן יקר מאד מאד בעיני השם יתברך, ואם יתייגע ויחתור ויצפה ויתפלל בכל יום להשי"ת שיוציאהו ממקומות אלו שנפל בהם, בוודאי יהיה אחריתו לטובה, כי סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה כאשר שמעתי מפיו הקדוש בכמה וכמה לשונות וכמה רמזים שונים וכו' עיין שם:

יקרא דשבתא

סימן כ"ה - אחוי לן מנא

מבואר בזוהר הקדוש שעל ידי קדושת שבת נכנע היצר הרע שהוא בחינת המדמה שבלב. (ועיין תיקון מ"ח) וזה בחינת מה שנחלקו רז"ל בבראשית רבה פרשה י"א י"ב. אם אדם הראשון לן כבודו עמו משום שנאמר (תהלים מט): "אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמת נדמו". היינו שהתגבר עליו תיכף בחינת כח המדמה.

ורבנן אמרי לן כבודו עמו, ובמוצאי שבת ניטלה ממנו זיוו וטרדו מגן עדן, וכן הסכימו בפרקא דרבי אליעזר ומדרש תהלים ששבת הגין על אדם הראשון. כי על ידי שבת נכנע המדמה שהוא כח הבהמיות. וזה גם כן על דרך שפירשו המפרשים ז"ל שמפני זה לא נתגרש מגן עדן תיכף שמא יאכל מעץ החיים בשבת. כי לא נחשד על זה שיאכל בשבת מן המחובר כי אימת שבת עליו, היינו כנ"ל. כי בשבת נכנע כח היצר הרע, ועל כן אף על פי שבחול נכשל באכילת עץ הדעת ועבר על הציווי מחמת פיתוי הנחש וחווה. אבל בשבת אין לחוש לזה, כי אז נכנע כח היצר הרע שהוא בחינת מדמה וגובר כח השכל. וזה שמבואר בזוהר הקדוש שבשבת יושב האדם בעולם הנשמות (תרומה קלו) ואז שולטת הנשמה ולא הגוף (ויקהל ר"ד) היינו כנ"ל. וזה בחינת הגימל סעודות של

שבת כנגד בחינת שכל בכח ושכל בפועל ושכל הנקנה. כי סעודות וענג שבת היא מצד השכל ולא מצד הגוף שהוא המדמה. וזה בחינת כבוד שבת היפך המדמה, שהוא בחינת העדר הכבוד, בחינת (משלי כו): "ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו" וזה בחינת "לא נאווה לכסיל כבוד" כי המדמה הוא כסיל, היפך השכל, וזה בחינת (משלי יט): "לא נאווה לכסיל תענוג". כי שלימות הענג הוא כשהוא מצד השכל שזה בחינת ענ"ג שבת שהוא ראשי תיבות ע'דן נ'הר ג'ן שהם בחינת שלימות השכל כידוע. ועיין בכתבי האריז"ל מבואר מענין עליית העולמות בשבת ואיך שהפנימיות של התחתון עולה ונעשה חיצוניות לחיצוניות עליון. וענין שהסעודות של שבת הן בחינת חיצוניות והתפילות הן בחינת פנימיות וכו', עיין שם.

והנה מבואר כאן בפנים, שכשהפנימיית התחתון עולה אזי נתעוררין הקליפות בחינת המדמה שבמדריגה זו וצריך להכניעם על ידי גדולת הבורא וכו'. ועל כן נתייסד לומר בכניסת שבת כמה מזמורים המדברים הרבה מגדולת הבורא יתברך וכמבואר גם בליקוטי הלכות. וזה שאומרים (תהלים כט): "ב'מזמור לדוד הבו וכו' קול ה' שובר ארזים

קול ה' יחולל אילות" ופירש רש"י על הכנעת העכו"ם. וכן במזמור שיר ליום השבת "מה גדלו מעשיך ה' וכו' בפרוח רשעים וכו' להשמדם עדי עד" וכו' וכן "מקולות מים רבים אדירים וכו' אדיר במרום ה'" וכמו שפירש רש"י ז"ל, ועל כן מצוה להחליף את מלבושיו בשבת, כי אז גם ברוחניות כל אחד לובש מלבוש חדש ממה שעולה הפנימיית של מי שהוא תחת מדריגתו ונעשה לבוש להחיצוניות שלו כנ"ל.

וזה שנוהגין לנסוע לצדיקים על שבת ולישב על שלחן סעודתם, בכדי שהפנימיות שלהם יהיו נעשה לבוש להחיצוניות של הצדיק כמבואר בפנים. וכבר מבואר במקום אחר, שזה בחינת (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבית משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן' וכאשר שמעתי בזה דברי צחות בשם רבינו הקדוש זצ"ל, ועל כן סבירא ליה לר"מ משעה שבני אדם נכנסים לאכול סעודתן בערבי שבתות היינו כנ"ל.

והתגלות גדולת הבורא הוא על ידי צדקה שנותנין לעני הגון שעל ידי זה נתגלין ומאירין הגוונים עילאין שיש בכסף וזהב שהם בחינת "עיני ה'" בחינת "כסות עינים בגדי ישע" וכו' כמבואר בפנים וזה בחינת (תענית ח.): "שמש בשבת צדקה לעניים" וכמבואר בזוהר הקדוש ובתיקונים תיקון כ"א דף נ"ח שענג שבת הוא בחינת צדקה לעניים. ובמה שמפזרין מעות להוצאות שבתות על ידי זה מאירין הגוונים עילאין שיש בכסף וזהב בבחינת (חגי ב.): "לי הכסף

ולי הזהב". כי שבת בעצמו הוא בחינת עיני ה', בחינת 'תלת גוונים דעינא ובת עין' שזה בחינת הגוונים הנ"ל, גם שבת הוא בחינת יוסף הצדיק (כידוע ומבואר בזוהר הקדוש) שממנו נמשך כל העשירות של כסף וזהב של ישראל כמבואר בזוהר בראשית דף קצ"ו: גם כל המועדים וימים טובים הם בחינת הגוונים עילאין, שזה בחינת "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת ותכלת וארגמן" וכו' כמבואר בזוהר תרומה דף קל"ה.

ושבת הוא בחינת 'תחילה למקראי קודש' וכו'. ועל כן כלולין בו כל הגוונים עילאין הנ"ל והגוונים אלו הם בחינת "בגדי ישע" וכו'. וזה סוד הבגדים והלבושים של שבת, והם בחינת (ישעיה סא): "כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה" כי סוד שבת הוא בחינת "קול חתן וקול כלה" כמבואר בתיקון כ"ד. והבגדים אלו הם בגדי תפארת שזה בחינת 'תפארת עטה ליום המנוחה וכו'.

וכמבואר בזוהר ויקהל דף ר"ט. שכשישראל מכבד את השבת כראוי אזי הקב"ה קורא עליו (ישעיה מט): "ישראל אשר בך אתפאר". כי אז מאירין הגוונים עילאין שהם בחינת ההתפארות של ישראל. ועיין זוהר יתרו דף צ' ע"ב על פסוק "לא תעשון אתי" וכו'. שם מבואר מענין "גדול אתה וגדול שמך בגבורה", שזה בחינת "לי הכסף ולי הזהב", וענין הגוונים, וענין "ישראל אשר בך אתפאר" וכו'. ושם מובא גם כן הפסוק "שוש אשיש בה' כי הלבישני בגדי ישע" וכו' שזה בחינת מה שמובא בפנים בסוף

המאמר, שעל ידי שמעורר על עצמו שמחה של מצוה וכו' זוכה גם כן לשבר המדמה וליכנוס למדריגה העליונה שרוצה לכנוס בה וכו'. וזה בחינת גודל השמחה שצריכין לשמוח בשבת קודש כמבואר בזוהר הקדוש. וזה בחינת מה שאומרים 'ישמחו במלכותך שומרי שבת' וכו'. וזהו שמתפללין 'ושמח נפשינו בישועתך וטהר לבינו לעבדך באמת' כי על ידי השמחה זוכין לטהר את הלב מאחיזת המדמה שהוא בחינת שרירות לב וזוכין לבחינת שכל בכח ושכל בפועל ושכל הנקנה. ואפשר שזה גם כן בחינת חקל תפוחין קדישין שמבואר בכתבי האריז"ל שהם כנגד גימל בחינות, היינו כנגד בחינת נה"י (זה בחינת שכל בכח) וכנגד חג"ת (זה בחינת שכל בפועל כי חג"ת זה בחינת כלי המעשה) וכנגד חב"ד (זה בחינת שכל הנקנה שהוא בחינת שלימות הידיעה והשכל).

וזה בחינת "אם תשוב משבת רגלך" (שמרמז על עליית המלכות ובחינת נה"י כנ"ל כמה פעמים) "עשות חפצך ביום קדש" (בחינת חג"ת כלי המעשה) "וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד" (בחינת חב"ד ששם עיקר בחינת הענג והכבוד כנ"ל), ולפי פשוטו רוצה לומר, שיהיה נזהר מכל מיני חילול שבת שהוא מבחינת היצר הרע והמדמה שבלב כמבואר בתיקון מ"ח הנ"ל, שזה בחינת כל העובדין דחול שרובם הם רק מבחינת המדמה, ויכבד את השבת בענג וכבוד גדול לשם שמים. וזה "וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר", שיהיה נזהר לשנות את השבת מבחינת ימי

החול בכל הפרטים, שלא יפסיע פסיעה גסה ושלא ידבר כדיבורו של חול וישנה את מלבושיו לכבוד שבת כנ"ל. וכמו שדרשו רז"ל "אז תתענג על ה'" ודרשו רז"ל שהוא כנגד בחינת עתיקא שהוא בחינת השכל עליון ונורא מאד כידוע, "והרכבתיך על במתי ארץ", ודרשו רז"ל 'שניצול משיעבוד מלכיות', היינו שיזכה לשבר כל בחינת המדמה שבכל המדריגות שהם מבחינת היצר הרע שנקרא "מלך זקן וכסיל" בחינת המדמה שהיא כסילות היפך השכל דקדושה "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" שהוא בחינת תפארת כידוע. שזה בחינת התגלות הגוונים עילאין שהם גדולת הבורא יתברך שעל ידם משברין המדמה ונכנסין אל השכל. ועיין זוהר ויקרא דף קל"ג. "שוש אשיש בה" (ישעיה סא) בעתיק יומין אתמר דהא הוא חדוותא דכלא. וזה גם כן בחינת "אז תתענג על ה'" היינו שיזכה לקבל שמחה מבחינת עתיק וכמבואר בזוהר הקדוש (אחרי מות דף ע"ט) שבשבת נמשך שמחה מבחינת עתיק שזה בחינת "שוש אשיש בה" כנ"ל, שעל ידי זה משברין המדמה שזה בחינת "והרכבתיך על במתי ארץ" כנ"ל. "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" היינו שיזכה לבחינת השכל דקדושה, שהוא בחינת נחלת יעקב, כמבואר בפנים בסימן א' במאמר 'אשרי תמימי דרך'.

ועיין בתיקון י"ט דף מ: 'ב' תרין דרועין גדולה וגבורה 'ת' תפארת וכו', תלת כתרין דשי"ן גימל ספירין עלאין וכו'. וזה גם כן בחינת "אז תתענג על ה'" בחינת השי"ן של

שבת שהוא כנגד השלש ראשונות, "והרכבתיך על במותי ארץ" כנגד ב' של שבת שהוא בחינת חסד וגבורה שהם זרועות עולם בחינת "במותי ארץ" כידוע, "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" כנגד התי"ו של שבת, שהוא בחינת תפארת, בחינת יעקב כנ"ל, וזה בעצמו גם כן בחינת התגלות הגוונים (שהם בחינת תפארת בחינת עיניים "עין יעקב") המלוכשין בכסף וזהב (שהם בחינת גדולה וגבורה כמבואר בזוהר יתרו הנ"ל) על ידי הצדקה שהוא בחינת יעקב כידוע וכמבואר בפנים בסימן י"ג במאמר 'אשרי העם'. ועל ידי זה זוכין לכנוס אל השכל שהוא בחינת השי"ן של שבת כנ"ל, וזה שסיים "כי פי ה' דבר" שזה בחינת צדקה

רוח נדיבה כמבואר במאמר אשרי העם הנ"ל בסופו, וזה בחינת "לב טהור ברא לי" וכו' היינו בחינת טהרת הלב מבחינת המדמה הנ"ל, "אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני" כי על ידי התגברות המדמה על ידי זה נסתלק ממנו הרוח הקדוש שהוא בחינת רוח חכמה ובינה, בחינת השכל דקדושה שהוא בחינת רוח כמו שכתוב (איוב לב): "אכן רוח הוא באנוש". וזה שנשמך לזה "השיבה לי ששון ישעך" בחינת השמחה דקדושה, "ורוח נדיבה תסמכני" שהוא בחינת צדקה, שעל ידי כל זה משברין המדמה ומטהרין את הלב ונכנסין אל השכל כנ"ל. ועל כן מצוה להרבות בצדקה של שבת ולקבל שבת בשמחה כנ"ל:

מאמרי

לקוטי הלכות

המיוסדים על תורה כ"ה
מספה"ק לקוטי מוהר"ן חלק א'

המהדורה החדשה והמפוארת
שע"י מכון 'תורת הנצח' באדיבותם וברשותם

יו"ל ע"י

חבורת ההולכים בתורת ה'

כולל חצות
KOLLEL CHATZOS
— ארץ יעדאל —

אייר תשפ"ב

לקוטי הלכות

הלכות ברכת הריח וברכת הודאה - הלכה א'

[א] על הריח מברך לפניו ואין מברך לאחריו כלום (ארח חיים סימן רטז, סעיף א). כי על כל הדברים הנאכלין צריכין לברך ברכה ראשונה וברכה אחרונה. והנראה לעניות דעתי, שהוא על-פי מה שכתב רבנו במאמר "בודיא" (בסימן כה), שבכל מדרגה ומדרגה יש קלפה הקודמת לפרי, דהינו כח המדמה, כח הבהמיות, עין שם. וצריך להכניע ולשבר אותו. והוא על-ידי שמזכירין גדלת הבורא, ועל-ידי-זה נכנעין כמבאר בפונות 'הודו לה' קראו בשמו' (פרי עץ חיים שער הזמירות פא), עין שם.

והנה ידוע, שכונות האכילה - כדי לברר הניצוצות שנפלו לבחינת כח המדמה כח הבהמיות, בחינת צומח חי, להעלותן לבחינת מדבר (עין טעמי המצוות פרשת עקב). ועל-כן צריך לברך קדם האכילה, כי הברכה היא בחינת שבח ה' וגדלתו, ועל-ידי-זה נכנע כח הבהמיות כנ"ל, ואזי יכול הנפש שיש שם לעלות ממדרגת דומם צומח חי למדרגת מדבר, כנ"ל.

ואחר-כך כשאוכל ואזי המזון נתחלק באיברים. ומתחלה נזון הכבד, ששם בחינת נפש המתאוה, ומשם יניקת הכסילות שהוא כח המדמה. וצריך לברר המאכל הנאכל כבר להעלותו מן הכבד אל המח, שזה עליה מן מדרגה למדרגה. וצריך להכניע שנית הכח המדמה שבגוף האדם בעצמו, שהוא בחינת הדם שבכבד כנ"ל, כדי להעלות המאכל אל המח שמשם עקר עליתו. ועל-כן אחר

האכילה צריך לברך ברכה אחרונה, כדי להכניע שנית הכח המדמה שבתוך האדם בעצמו, כדי שיוכל המאכל להתברר ולעלות אל המח כנ"ל. וכן איתא בספרים (ספר הלקוטים פרשת עקב), שהברכה היא בשביל ברור המאכלים ועליהן. ועל-כן אם כבר נתעכל המזון - אין מברכין עוד הברכה אחרונה (ארח חיים סימן קפד, סעיף ה), כי אין צריך עוד לברר, כי מה דהוה הנה.

ומחמת זה אין מברכין ברכה אחרונה אחר הריח - כי מהריח אין יניקה לכח המדמה והוא עולה תכף אל המח, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מג): 'איזהו דבר שהנשמה נהנה ממנו ולא הגוף, הוי אומר זה הריח'. ועל-כן אין צריך לברך כי אם ברכה ראשונה קדם שמריח, שאז הריח מלבש בהדבר הגשמי מדומם, צומח, חי, שהוא בחינת כח הבהמיות, כדי להעלותו כנ"ל. אבל אחר שמריח, אזי תכף עלה אל המח, ואין להכח המדמה יניקה ממנו כנ"ל. ועל-כן אין צריך לברך אחריו, כי אין צריך ברור עוד, כנ"ל:

[ב] ומעתה מישב היטב ונכון מאד דברי הפוסקים שכתבו הטעם שאין מברכין אחר הריח, כי הוא דומה לנתעכל המזון במעיו, עין שם (פ"ח ארח חיים סימן רטז). כי משרש טעם אחד אין מברכין אחר המזון שנתעכל ואחר הריח כנ"ל. ועל-כן יש דעה (שם סעיף יד): שאין מברכין על ריח אתרוג של מצוה. כי מאחר שהקצה למצותו - כבר יצא מכח המדמה

ועלה אל קדשת המצוה, על-כן אין הריח מלבש עוד בכח המדמה, ועל-כן אין צריך ברכה כנ"ל.

וזה שמברכין במוצאי שבת על הבשמים - כדי לחזק הנשמה, כמובא (זהר ויקהל רח:). כי בשבת, הנשמה, דהינו המח - נזון תחלה והכבד נכנע, כמו שכתב רבנו בסימן נו. ובמוצאי שבת, שאז מתחיל שליטת הכבד, על-כן מחזקין את המח על-ידי הריח, שאינו עולה כי אם אל המח כנ"ל. וזה שתקנו (עין בעל שם טוב, יתרו כה) לומר בכניסת שבת "הודו לה" (תהלים מזמור קז), כי בשבת הוא שליטת השכל, ובחל הוא שליטת כח המדמה כנ"ל. ועל-כן כשרוצין לעלות מן המדמה אל השכל - צריך להזכיר שבח ה' כדי להכניע אותם כנ"ל:

[ג] ועל-כן אומרים מזמור 'הודו' שנתתקן על ארבעה צריכין להודות (ברכות נד:), כי אלו הארבעה הם גם כן צריכין להודות כדי להכניע כח המדמה על-ידי שבח ה', כדי לעלות ממדרגה למדרגה, כי אלו הארבעה דברים ישנם בכל אדם כשנכנס לעבודת ה', כי מתחלה הוא תועה במדבר ואינו יודע שום דרך ישרה ושום מקום ישוב ושום עצה. ועל-ידי הצעקה אל ה' - כי הדבור בגלות ואינו יכול לדבר כי אם לצעק - על-ידי-זה עולה מגלות זה, ואזי צריך להודות לה' כדי לעלות אל מדרגה שניה כנ"ל. ואחר-כך כשיודע קצת דרך הישר, אזי יש לו מניעות גדולות רבות, והוא אסור ומסוגר בכבלי ברזל, ואין מניחין אותו לילך בדרך הישר, ואחר-כך עולה גם מזה ונשבר דלתות נחשת שהם המונעים. ואחר-כך כשיוצא גם מזה אזי נחלש מאד, כי מחמת שהלך בחשך זמן רב, על-ידי-זה

נחלש כח הנפש עד שאין לה כח לקבל ולעשות מה שצריכין, ואינה מרגשת טעם בהעבודה בחינת (תהלים שם, יח): "כל אכל תתעב נפשם". ואחר-כך כשיוצא גם מזה, והולך בדרך הישר, אזי גם שם יש בלבולים רבים מאד, ומעלין ומורידין אותו "יעלו שמים" וכו'. ואחר-כך זוכה לשבר הפל וזוכה לילך לבטח בדרך האמת. ובכל פעם שעולה ממדרגה למדרגה - צריך להודות כנ"ל.

וגם לפי פרוש הפשוט של 'ארבעה צריכין להודות' הוא גם כן מטעם זה, כי ידוע, כשאדם יוצא מצרה ונצל - כמו כן נצל הנפש ברוחניות מגלות הנפש, וכן אמרו רבותינו ז"ל (עין מדרש שוחר טוב תהלים יח): 'אין עושין נס לאדם אלא אם כן מוחלין לו כל עוונותיו'. ועל-כן כשאדם נגאל מאיזה צרה - בודאי יוצא ממדרגה למדרגה, ועל-כן צריך להודות לה' כנ"ל. ועל שם זה נקרא נס לשון הרמה ונשיאות (רש"י שמות כ, יז), כמו: "ארים נסי" (ישעיה מט, כב), כי על-ידי הנס נתרומם ממדרגה למדרגה כנ"ל. ועל-כן בערב שבת שיוצאין ממדרגה למדרגה אומרים מזמור 'הודו' הנ"ל, כנ"ל.

וזה שמרמז בדברי רבנו, שעל-ידי בחינת ארבעה צריכין להודות - הוא ברור המאכלים, עין במאמר "ויסב אלהים" (סימן סב). כי שמעתי מפיו הקדוש, שמה שמבאר שם מענין העלאת הדבור בחינת 'ישלח דברו', שעל-ידי-זה נעשה ברור המאכלים, ששם נכלל כל הארבעה שצריכין להודות, עין שם היטב (עין בתורה קסג מענין זה):

לקוטי הלכות

הלכות חנוכה - הלכה א'

ענין חנוכה - על פי מה שכתב רבנו במאמר המתחיל 'אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא' (בסימן כ"ה).

שצריך כל אדם להוציא את עצמו מן המדמה, שהוא כח הבהמיות, שהם התאוות כלם, ולעלות אל השכל, עין שם. ואחר-כך, אפלו כשמשר הכח המדמה כשחוזר לעלות מדרגא לדרגא, אזי מתפשט שנית כח המדמה וכל הבלבולים, וצריך לחזר ולהכניעם, וההכנעה הוא על-ידי התגלות גדולות הבורא, דהינו צדקה, עין שם. וזהו פונת 'הודו לה' קראו בשמו' (דברי-הימים טז, ח), שהוא כדי לעלות מעשיה ליצירה, על-פן מזכירין גדלת הבורא כדי להכניען; עין שם.

[א] וזה בחינת חנוכה, שהוא הארה ראשונה מכל השנה (כמו שמוכא בספרים), והוא מרמזת על התחלת חנוכה האדם בעבודה, וזהו לשון חנוכה - שאדם מתחנך בעבודת השם-יתברך, ואי אפשר להתחיל בעבודת השם-יתברך, כי אם כשיש שלו מתחלה מלחמה לשבר כח המדמה כנ"ל, וזהו בחינת מלחמת יון שהיה קדם חנוכה, שהיא מלכות יון הרשעה שרצו להשכיח תורת ה' ולהעבירם על חקי רצונו, שזה בחינת כח המדמה - כח הבהמיות, שמתפשט על האדם ורוצה למנעו ולהעבירו מתורת ה' חס ושלום, כמו שכתוב (דניאל ה, כא): "והצפיר השעיר" וכו'. ואחר-כך כשזוכה להתגבר

על מלכות הרשעה הנ"ל ולשבר כח המדמה כנ"ל, אז מתחילין להדליק נר חנוכה, דהינו שזוכין לעלות אל השכל שהוא בחינת נר הדולק, כמוכא במאמר פתח רבי שמעון (בסימן ט).

ובכל יום מוסיף והולך, כי אסור לעמד על מדרגה אחת, רק צריך להוסיף קדשה בנפשו בכל יום ויום, ושיהיה שכלו מוסיף והולך בכל יום ויום, וזה שמוסיפין בכל פעם על הנר הראשון והנר הראשון קיים בכל הימים, כי כשמדליק בליל שני שני נרות הם כנגד לילה ראשונה ושניה, וכן בליל שלישי וכו', נמצא שהנר הראשון של לילה הראשונה הולכת עם כל הנרות של כל הלילות, זה בחינת מה שכתב רבנו (בסימן סב): שכל התחלות קשות, מחמת שהוא יוצא מהפך אל הפך, ואחר-כך כל מה שהולך ומתקדש יותר, כל העבודות של כל הימים מקבלים כח מהתחלה, וכח ההתחלה הולכת עם כל הימים, בחינת תענית, בחינת שם הוי"ה באחרים, שאות הראשונה הולכת עם כל האותיות, כמו שפוטבין יו"ד, יו"ד ק"י וכו'.

וזה בחינת נרות חנוכה, שבתחלה מדליקין נר אחד, ואחר-כך א"ב, ואחר-כך אב"ג, נמצא, שהנר ראשון הולכת עם כל הימים, כי כל הימים מקבלין כח מן התחלת חנוכה העבודה שהתחיל לעלות אל השכל שהוא נר ראשון של חנוכה, ואחר-כך כל מה ששכלו מוסיף והולך בכל יום - כל הימים מקבלים

כח מההתחלה, כי כל ההתחלות קשות, כנ"ל.

כנ"ל.

וזה שאומרים הלל בחנכה, זה בחינת שבח השם-
יתברך, כדי לגלות גדלת הבורא יתברך שמו, כדי
להכניע כח המדמה שמתפשט בכל פעם שרוצין
לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל.

[ב] וזהו בחינת הצדקה שמרבין לתן מעות חנכה
לעניים (מגן אברהם ארח חיים סימן תרע) - כדי לשבר כח
המדמה שבכל מדרגה על-ידי התגלות הגונון,
שהוא בחינת גדלת הבורא שנתגלין על-ידי צדקה

וזה בחינת הצחוק שהיו נוהגים גם הקדמונים
הצדיקים לשחק בחנכה במיני שחוק של התר [אך
שבעוונותינו הרבים עכשיו באין לידי עברה, כי
משחקין בשחוק של אסור], זה בחינת מה
שמורדין עצמן לבחינת קטנות כדי לעלות אל
המדרגה השניה, בבחינת ירידה תכלית העליה,
כמוכא, כי בחנכה עולין מדרגא לדרגא, בבחינת
מוסיף והולך, כנ"ל.

לקוטי הלכות

הלכות מאכלי עכו"ם - הלכה ג'

בשולי עכו"ם אסור - על-פי מה שפכתב רבנו ז"ל במאמר 'אחוי לן מנא דלא שויה לחבלא' וכו', עיין שם בליקוטי הראשון (סימן כה). והפ"ל, שצריך כל אדם לשבר את המדמה, שהוא תאות הבהמיות ולעלות אל השכל וכו'. ואחר-כך כשמשתמש בשכלו - זוכה להוציא מתיקות שכלו מבח אל הפעל וכו', ועל-ידי הקרבנות שהיו בבית-המקדש, היו שוברין את המדמה וכו', ועל-כן משחרב בית-המקדש בטל השמיר ונפת צופים וכו' (סוטה מח.).

ובכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה יש שם דמיונות אלו, והם הם הקלפות הקודמין לפרי וכו', וצריכין לשברם וכו', ואי אפשר להכניעם ולשברם, אלא על-ידי גדלת הבורא. וגדלת הבורא נתגלה על-ידי צדקה, שעל-ידי-זה נתגלית הפאר והגונון שבממון דקדשה, שזה עקר הגדלה. ועקר מקום הגונון אינו אלא אצל איש הישראלי, בבחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר", הינו פאר הגונון וכו'. ועל-ידי התגלות גדלת הבורא, על-ידי-זה נכנעין הדמיונות הנ"ל וכו'.

[א] וזה בחינת אסור בשולי עכו"ם, שאפלו מאכל כשר שבשלו או אפאו עכו"ם - אסור לישראל (יורה-דעה, סימן קיג), כי כל המאכלים צריכין תקון, דהינו אפיה ובשול וכיוצא, וכל התקונים של כל המאכלים שצריכין לטרח בהם הרבה עד שיהיו ראויים לאכילה, כל זה הוא בא מחטא אדם הראשון, כידוע, כי אז נתערב טוב ורע בכל

הדברים וצריכין ברור, לברר הטוב מן הרע. ועל-כן צריכין לטרח הרבה בכל המאכלים כדי לתקנו ולבררו ממוץ ותבן וכיוצא. וכן לטרח באפיה ובשול, כי קדם שמתקנין המאכל, דהינו קדם האפיה והבשול - אין להמאכל שום טעם. והטעם שבמאכל קדם האפיה והבשול הוא שם אז בכח ולא בפעל. ואין מרגישים טעם המאכל כיון-אם על-ידי תקון האפיה והבשול, כי באמת עקר טעם המאכל נמשך מהטוב שבמאכל, כי בכל דבר מלבש בו טוב ה', דהינו ניצוצות הקדושים ומשם נמשך טעם הטוב שבמאכל בבחינת (תהלים לד, ט): "טעמו וראו כי טוב ה'". ומחמת חטא אדם הראשון שנתערב טוב ורע אי אפשר לברר ולגלות הטוב שבמאכל אלא על-ידי כמה תקונים. ועקר התקון לבסוף על-ידי אפיה ובשול, כי אז גמר תקון המאכל, ואז דיקא נרגש טעם הטוב שבמאכל.

כי כל התקונים של המאכל שצריכין לטרח עם המאכל לבררו מן הפסלת, ממוץ ותבן ולתקנו, וכיוצא בזה שאר התקונים - הכל הוא כדי להכניע ולשבר הקלפה הקודמת לפרי, כדי לזכות להפרי, דהינו לפנימיות הטוב שמלבש שם באותו המאכל. והקלפה הקודמת לפרי הוא בחינת כח המדמה הנ"ל במאמר הנ"ל, כי כח המדמה הנ"ל הוא נאחז בכל דבר ודבר, כמבאר לעיל שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה יש שם דמיונות וכו' פנ"ל.

והם הם הקלפות הקודמים לפרי כנ"ל. על-כן אי אפשר לאכל מן הפרי, דהינו לזכות לטעם מטעם הטוב שבמאכל כיון כי-אם על-ידי כמה תקונים כדי לשבר הקלפה הקודמת לפרי, שהם הדמיונות הנ"ל, ואז זוכין לפרי, כנ"ל.

ולשבר אלו הדמיונות הנ"ל הוא רק על-ידי התגלות גדלת הבורא. וגדלת הבורא אין נתגלה כיון כי-אם על-ידי ישראל בחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר", ועל-כן אי אפשר לתקן המאכל בקדשה כיון כי-אם על-ידי ישראל דיקא, כי ישראל הם עקר התגלות גדלת הבורא, והם לבדם יכולים להכניע ולשבר דמיונות הנ"ל, שהם הקלפה הקודמת לפרי, כנ"ל.

כי עקר תקון המאכל הוא על-ידי האפיה והבשול, שאז הוא גמר תקונו ואז דיקא נתגלה טעם המאכל. כי עקר התקון לשבר הדמיונות הנ"ל הוא על-ידי האש, כי "מהאש יצאו והאש תאכלם" (יחזקאל טו, ז). והשתלשלות האש נמשך מגדלת הבורא, כי זה עקר גדלתו יתברך, כביכול, שהוא אל גדול ונורא אש אכלה, כמו שכתוב (דברים ד, כד): "כי ה' אלקיך אש אכלה הוא אל גדול ונורא". ומעצם גדלתו יתברך רועשין ובוערין כל המלאכים והשרפים ואופנים וחיות הקדש, שכלם בוערין כגחלי אש מעצם אימת גדלתו ורוממותו יתברך, כמו שכתוב אצל החיות (יחזקאל א, יג): "מראיהן כגחלי אש", וכמו שכתוב (תהלים קד, ד): "משרתיו אש לוהט", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (חגיגה יג,): שהנהר דינור נמשך מזעתן של חיות (בראשית רבה עח, א), שהם מזיעין מאימת גדלתו יתברך ומשם נמשך הנהר דינור, שהוא נהר של אש. ומהאש של מעלה נמשך ונאחז ונשתלשל האש שלמטה.

נמצא, שעקר בחינת האש נמשך מהתגלות גדלת הבורא יתברך, כביכול, כי על-ידי-זה נמשכין נהרי אש מאימת גדלתו יתברך וכו' כנ"ל. ועל-כן האש הוא כלליות הגונון, כמו שכתוב בזהר הקדוש (בראשית נא): 'ארבעה גונון אית באשא וכו', עין שם, כי הוא נמשך מבחינת התגלות גדלת הבורא יתברך, שהוא כלליות הגונון, כי זה עקר הגדלה, כנ"ל.

[ב] ועל-כן על-ידי האש דיקא הוא עקר תקון המאכלים, דהינו שבירת הדמיונות שהוא הקלפה הקודמת לפרי. כי האש שהוא בחינת כלליות הגונון, שהוא נמשך מבחינת התגלות גדלת הבורא כנ"ל, הוא שורף ומכניע ומשבר הדמיונות הנ"ל, כי עקר הכניעתם הוא על-ידי התגלות גדלת הבורא, כנ"ל.

ועל-כן נאמר במזמורים של קבלת שבת שהם מדברים מגדלת הבורא, כדי להכניע הדמיונות שרוצים להתגבר כשעולים מדרגא לדרגא, דהינו מששת ימי החל לשבת, כי אז עולים כל העולמות למעלה ממדרגתן, כידוע, ואז צריכין להכניע הקלפות שלא יתאחזו שהם הדמיונות הנ"ל. ועל-כן אומרים אז מזמורים של גדלת הבורא מן "לכו נרננה" וכו', כי על-ידי התגלות גדלת הבורא הם נכנעים כנ"ל. ועל-כן נזכר באלו המזמורים (תהלים צז, א): "אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו", כי על-ידי התגלות גדלתו יתברך יוצאת אש מלפניו ומכניע ומשבר ושורף כל הדמיונות הנ"ל, שהם הקלפות הנ"ל. וזהו "ותלהט סביב צריו", וכנ"ל.

ועל-כן אי אפשר לתקן המאכלים בקדשה על-ידי אפיה ובשול אצל האש, כיון כי-אם ישראל דיקא, כי הם הם עקר התגלות גדלת הבורא יתברך בחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר", והם

יכולים להמשיך כח האש מן הקדשה מבחינת התגלות גדלתו יתברך להכניע כל הצרים, שהם הדמיונות והקלפות הקודמות לפרי, הנאחזין בכל דבר, ואז דיקא כשמשברין אלו הדמיונות על-ידי בשול ישראל, על-ידי אש של ישראל, אז המאכל ראוי לאכילת ישראל, כי אז נתגלה הטעם הטוב, דהינו בחינת הקדשה המלבשת בהמאכל, דהינו ניצוצות הקדושים המלבשים שם. אבל כשהעכו"ם מבשל המאכל באש שלהם, אז נאחז בו ביותר ויותר בחינת הדמיונות והקלפות הנ"ל, כי אין להם כח לגלות גדלת הבורא יתברך, אדרבא, הם בעצמן הם הם הקלפות והדמיונות הנ"ל, והאש שלהם הוא אש של הסטרא-אחרא, שמשם בוערין כל התאוות שבאין מן הדמיונות הנ"ל, בחינת "מהאש יצאו", שכל הקלפות והסטרא-אחרא יוצאין מבחינת אש. ועל-כן באש שלהם נאחז בו ביותר ויותר דמיונות הנ"ל. על-כן אסור לנו לאכל בשולי עכו"ם, כי אי אפשר לנו לאכל המאכל כי-אם על-ידי תקוני ישראל שהם עקר גדלת הבורא, שהם יכולים על-ידי-זה להכניע הדמיונות ואז נתגלה הטוב שבו, ואז דיקא ראוי המאכל לאכילת ישראל כנ"ל.

[ג] ועל-כן משחרב בית-המקדש נטל טעם המאכלים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה מח.). כי עקר התגלות הטעם הוא על-ידי הטוב שנתגלה על-ידי שבירת הדמיונות כנ"ל, ועקר שבירת הדמיונות ה"ה בזמן שבית-המקדש ה"ה קים, כי על-ידי הקרבנות היו שוברין ומכניעין את המדמה כנ"ל במאמר הנ"ל, ועל-כן משחרב בית-המקדש בטל הטעם, כנ"ל.

[ד] ועל-כן האכילה היא במקום קרבן. וכמו

שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נה.): 'שלחן מכפר כמזבח', כי עקר האכילה בקדשה הוא שבירת המדמה, שהוא בחינת קרבנות, כנ"ל בהתורה הנ"ל, שעקר שבירת כח המדמה הוא על-ידי הקרבנות, עין שם.

שיף לעיל

[ה] גונין דאשא הם בחינת גדלת הבורא כנ"ל, כי הם בחינת גונין שבמזון, כי הם מבחינה אחת, מסטרא דגבורה, כידוע (סימן סח).

[ו] ועל-כן מרמז בדברי רבנו ז"ל, בהמעשה הנוראה של הבעל תפלה, שעל-ידי המאכלים המתבשלים באש של בית הבשול וכו' וכו', על-ידי-זה יוצאין מתאוות מזון, כי על-ידי-זה נתגלה גדלת הבורא כנ"ל, שהוא בחינת התגלות הגונין. וכשנתגלין הגונין שהם שרש המזון - אז משליכין לגמרי את המזון שבגשמי, כי מי פתי יסור הנה להשליך תענוג רוחני ולקח תענוג עב, חס ושלום, כמו שכתוב במאמר "צוית צדק" וכו', עין שם (סימן כג), והבו.

[ז] ועל-כן מחמת שעקר הכנעת המדמה הוא בשבת, שאז נכנע הסטרא-אחרא לגמרי, כי אז בערב שבת יוצאת שלהובא דאשא על ראש הקלפות להכניעם, כידוע. שזהו סוד רחיצת חמין בערב שבת, כידוע, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (סימן יט), כי עקר התגלות גדלת הבורא הוא בשבת, שאז לובש, כביכול, בגדי גאותו, כמו שכתוב (תהלים צג, א): "ה' מלך גאות לבש", על-כן תבשיל של שבת ריחו נודף (שבת קיט.), כי בשבת משתנה הטעם לטוב, כי אז נכנע המדמה לגמרי, שעל-ידי-זה עקר התגלות הטעם הטוב הנמשך מן הקדשה, בחינת "טעמו וראו כי טוב ה'" וכנ"ל.

לקוטי הלכות

הלכות עבודת אלילים - הלכה ג'

לעשות עבודה זרה ולאסרה בהנאה ולהטעות בה את הבריות, זה נמשך רק מפגם הגנוני הנ"ל, שעל-ידי זה מתגבר הכח המדמה, דהינו שמתגבר הרע שבמדמה שהוא בלבול המדמה, שמשם נמשכין כל הטעויות של כל העבודות זרות שבפולס, כמבאר בדברי אדמו"ר ז"ל, במקום אחר, בהתורה "תקעו" סימן ח בליקוטי תנינא, שכל המנחשים והקוסמים וכל אמונות כוזביות, הכל מבלבול המדמה, עין שם. ובלבול המדמה הוא בחינת פגם הגנוני הנ"ל, כי הא בהא תליא כנ"ל, הינו מי שזוכה לתן צדקה מממונו כראוי, שעל-ידי זה מאיר הגנוני שיש בפעות, בכסף וזהב שהם עקר גדלת הבורא יתברך ונתגלה אלקותו יתברך, ואז נכנע המדמה וזוכה לעלות אל השכל, ואז נתבטלין לגמרי כל הכפירות ואמונות כוזביות והתאוות והקלפות וכו' הנמשכין מבלבול המדמה כנ"ל.

וכמו כן להפך, מי שאינו משתדל לגלות ולהאיר הגנוני שבפמון ואינו נותן צדקה, אדרבא, רודף כל היום אחר תאות ממון, ואזי נעלמין ונסתתרין הגנוני שבפמון ואינם מאירין, וכל מה שנתעלמין הגנוני יותר כמו כן מתגבר הכח המדמה ביותר, כי כשזה קם זה נופל. וכן להפך כנ"ל.

וכשמתגבר המדמה על השכל, חס ושלום, משם באין כל האמונות כוזביות שבאין מבלבול המדמה כנ"ל. ומשם נמשכין כל העבודה זרה

עבודת אלילים של עכו"ם - יש לה בטול, ושל ישראל אין לה בטול עולמית. ולענין אסורה בתחלה הוא להפך, כי עבודה זרה של עכו"ם נאסרה מיד ושל ישראל אינה נאסרה עד שתעבד, כמבאר בורה דעה, עין שם (סימן קלט).

[א] על-פי התורה "אחוי לן מנא דלא שוין לחבלא" וכו' בסימן כ"ה, עין שם. והפלל, כי צריך כל אדם להוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל וכו', כי הכח המדמה הוא כח הבהמיות שמשם כל התאוות והבלבולים שהם הקלפות הקודמין לפרי וכו'. ואי אפשר להכניע הקלפות, דהינו הדמיונות והמחשבות והתאוות והבלבולים שבכל מדרגה, שכלם הם בחינת כח המדמה, אי אפשר להכניעם פ"אם על-ידי גדלת הבורא, דהינו על-ידי התגלות הגנוני שבכסף וזהב, שזה זוכין על-ידי צדקה שנותנין לעני הגון, שעל-ידי זה נתגלין ומאירין הגנוני עלאין המלבשים בכסף וזהב שהם עקר גדלת הבורא, וגנוני עלאין המלבשין בכסף וזהב, אין מאירין אלא אצל ישראל, כי שם מקומם בבחינת ישראל אשר בה אתפאר וכו', אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם אזי הגנוני נעלמין אורם ואינם מאירין, כי אין שם מקומם, כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי בבחינת ישראל אשר בה אתפאר, כי שם פאר הגנוני וכו', עין שם כל זה היטב.

כי עקר כח העבודה זרה מה שיש כח ביד האדם

פוגם, חס ושלום, ועושה עבודה זרה יש לה יניקה מהגוננין ביותר כנ"ל, על-כן היא חמורה מאד ואין לה בטול עולמית, כי עקר כח העבודה זרה מנפילת הגוננין הנ"ל שהם התגלות אלקות, ועקר הגוננין הם רק אצל ישראל וכנ"ל.

[ב] ועל-כן בתחלת אסורה של עבודה זרה בשעה שנעשית עבודה זרה הוא להפך, שהעבודה זרה של העכו"ם אסורה מיד, ושל ישראל אינה אסורה עד שתעבד, כי באמת ישראל רחוקים לגמרי מהעבודה זרה, כי ישראל בכלל הם בבחינת הארת הגוננין, בבחינת אור השכל האמת דקדשה והעכו"ם הם בבחינת כח המדמה, כי יש באדם כח השכל וכח המדמה. וזה הכח המדמה הוא גם-כן כח מהשכל, דהינו כח התחתון של השכל שהוא הכח המדמה והמציר בדעתו כל הדברים הגשמיים וכל המלאכות, והוא מביא פלם לתוך המוח והשכל. ומי שיש לו כח השכל האמתי הוא צריך להגביר השכל על המדמה, דהינו שיפשיט כל דבר מגשמייתו ויבין מתוכו גדלת הבורא יתברך, עד שיפשיט דעתו מגשמיית הדבר שנצטיר בדעתו, שהוא בחינת המדמה, וישוב לכח השכל האמת לכלל באיני-סוף שהוא הבורא יתברך, כי זה עקר השכל האמת לדעת ולהכיר אותו יתברך, לבטל כח המדמה המלבש בגשמיית העשייה ולעלות אל השגת השכל האמתי, להכיר את הבורא יתברך שהוא למעלה מכל התמונות והדמיונות שבכח המדמה שממנו נמשכין כלם, כי כל התמונות והדמיונות נמשכין מהאיני-סוף, שאין בו תמונה (וכמו שמבאר בהתורה "אנכי ה' אלקיך", סימן ד, לקוטי חלק א), עי' שם.

וכמו שבכלליות העולם - האדם בכלל הוא בבחינת שכל והבהמה הוא בבחינת המדמה, כמו

שבעולם, כי כל העבודה זרה כל אחיזתם מבחינת כסף וזהב, כמו שכתוב (תהלים קטו, ד): "עצביהם כסף וזהב", וכתוב (שם קלה, טו): "עצבי הגוים כסף וזהב וכו', וכמו שכתוב (דברים א, א): "ודי זהב וכו', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לב.), וכמו שכתוב: "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל", הינו מחמת שבקדשה עקר התגלות אלקותו וגדלתו יתברך הוא על-ידי התגלות הגוננין שבכסף וזהב כנ"ל. כמו כן להפך, "את זה לעמת זה עשה אלקים", שמי שפוגם בהממון ואינו מגלה הגוננין המאירין בהם שהם גדלת הבורא יתברך, אזי מתגבר בו המדמה כנ"ל ומטעהו מהפך אל הפך, שעושה מהכסף והזהב אלהים אחרים, וכל זה מפגם נפילת והעלמת הגוננין הנ"ל, כי מחמת שבהכסף והזהב מלבשין גוננין עלאין שהם עקר גדלת הבורא יתברך והתגלות אלקותו יתברך, על-כן כשנפגם הכסף והזהב אצלם, אזי הם נאחזין מאלו הגוננין הנפולין ועושין מהם עבודה זרה - אלהים אחרים, מחמת שבשרשם אלו הגוננין הם גבוהים מאד והם התגלות אלקותו יתברך כנ"ל.

וזה שכתוב (מלאכי א, יא): "ובכל מקום מקטר ומגש לשמי", דקרו ליה אלהא דאלהיא' (מנחות קי.). כי שרש העבודה זרה הוא מניצוצי הקדשה של הגוננין עלאין שנפלו אצלם כנ"ל.

ומחמת שאלו הגוננין שבכסף וזהב אין מקומם אלא אצל איש הישראלי כנ"ל, על-כן עבודה זרה של ישראל חמורה ביותר ואין לה בטול עולמית, אבל עבודה זרה של עכו"ם יש לה בטול, כי העבודה זרה של עכו"ם אין לה כח ויניקה מן הקדשה כל-כף, על-כן עבודה זרה שלהם יש לה בטול, אבל עבודה זרה של ישראל אין לה בטול, כי אצל ישראל עקר מקור הגוננין כנ"ל. וכשישראל

שמוכא בספרים, כמו כן בבני אדם בעצמן - ישראל קרויים אדם ואין העכו"ם קרויים אדם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יבמות סא), הינו שישראל בכלל הם בבחינת כח השכל האמת הנ"ל. והעכו"ם הם מבחינת המדמה שהוא כח הבהמיות, כי הם אינם קרויים אדם כנ"ל.

ועקר תקון המדמה שבאדם הוא, כשהוא מרפכה אל השכל ועושה רצון השכל, כמו הבהמה שאין לה דעת, ועקר תקונה וגדולה על-ידי האדם. כמו כן המדמה שבאדם שהוא בחינת כח הבהמיות - עקר תקונו הוא כשהוא נמשך אחר השכל שהוא גדר האדם, גדר ישראל, דהינו כשהמדמה אינו הולך אחר הגשמיות, אחר תאוות הבהמיות, רק הוא מבטל דמיונותיו והבליו כנגד השכל ומבטל הכל לגבי השכל, ואז נתבטל הרע שבמדמה ונקלל המדמה בשכל. וכמו כן העכו"ם, שהם בכלל בבחינת המדמה, בבחינת בהמה, כל תקונם הוא כשהם מבטלין עצמם לגבי ישראל שהם בחינת שכל, בחינת אדם. וכשהעכו"ם נעשין מרפכה לישראל ונתבטלין עצמם להם, ועובדים אותם ועושים רצונם ומשמשים אותם בכל הצטרותם כעבד לרבו - זה עקר תקונם, כמו שעקר תקון הבהמה כשהיא נמשכת אחר האדם, וכמו שבאדם, עקר תקון המדמה כשנמשך אחר השכל, כמו כן עקר תקון העכו"ם כשנמשכין ונתבטלין לגבי ישראל כנ"ל. וכמו שיהיה לעתיד באמת, שיפירו כלם קדשת ישראל, ויתבטלו וימשכו אחריהם, כמו שכתוב (ישעיה מט, כג): "והיו מלכים אמנין וכו' אפים ארץ ישתחוו לך" וכו', וכן בפסוקים רבים.

כי עקר כח התגברות השכל על המדמה שבכסף וזהב כנ"ל, ואלו הגונוין אין מאירין כ"אם אצל ישראל, אבל אצל העכו"ם - הגונוין נעלמין אורם,

וכשהגונוין נעלמין אורם, אזי המדמה בתקפו, ועל-פן אין להם כח לגלות הגונוין ולבטל המדמה לגבי השכל כ"אם על-ידי ישראל, שאצלם עקר הארת הגונוין. ועל-פן ישראל הם באמת בבחינת שכל כנ"ל. וכשהעכו"ם מבטלין עצמן לגבי ישראל ונעשין מרפכה אליהם אז דיקא יכולים לכלל בשכל, להפיר הבורא יתברך, כי זה בחינת כלליות ובטול המדמה אל השכל, וכנ"ל.

[ג] נמצא, שהעכו"ם הם בבחינת המדמה וישראל בבחינת השכל. ועל-פן עקר העבודה-זרה אצל העכו"ם, כמו שכתוב (דברים ד, ט): "אשר חלק להם", כי עקר העבודה-זרה הוא מכח המדמה כנ"ל. ועל-פן העכו"ם, שהם בבחינת המדמה - הם קרובים וסמוכים לעבודה-זרה מאד, ואין יכולים לצאת ממבוכותיהם כ"אם על-ידי ישראל כשיבטלו עצמן לגבי ישראל, כמו שהמדמה אינו יכול להתברר כ"אם על-ידי השכל וכנ"ל. ועל-פן עבודה-זרה של עכו"ם נאסרת מיד תקף שעשאה, כמו שכתוב (דברים ז, כה): "פסילי אלהיהם", כיון שפסלו - נעשה אלוה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (עבודה-זרה נב), כי תקף שהעכו"ם חולק עצמו מישראל ועושה לעצמו פסל - היא נעשית עבודה-זרה מיד, כי שם אצל העכו"ם עקר מקום העבודה-זרה, כי הם בבחינת המדמה, ששם עקר העבודה-זרה כנ"ל, רק שיש לו כח לבטל עצמו ולהיות מרפכה אל ישראל שהוא בחינת השכל, אבל תקף כשעושה לעצמו עבודה-זרה וחולק עצמו מהם, נעשית עבודה-זרה ממילא מיד, כי שם מקום העבודה-זרה כנ"ל.

וזה מרמז בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל, שדרשו, 'פסילי אלהיהם'. כיון שפסלו, נעשה אלוה כנ"ל, כיון שפסלו" דיקא, דהינו כיון שפסלו וחתכו

משורשו דהינו שפסל וחתך המדמה מהשכל על-ידי שעשה לעצמו פסל, אזי נעשית עבודה-זרה מיד, כי תכף כשנפסק מישראל, בקל נעשה עבודה-זרה כנ"ל.

אבל עבודה-זרה של ישראל אינה אסורה עד שתעבד, כי ישראל הם בבחינת הארת הגונין, בבחינת שכל. ורחוקים מעבודה-זרה, על-כן אינו יכול בקל לעקר עצמו מהשכל אל המדמה, מחמת שבאמת בשרשו הוא רחוק מעבודה-זרה, כי הוא בבחינת שכל כנ"ל. על-כן אין העבודה-זרה שלו אסורה עד שתעבד, כי עקר העבודות בבחינת המדמה, שהוא בחינת עשיה ועבודות, וכל העבודות דקדשה שצריכין לעבד את השם-יתברך בעבדא ובעשיה דיקא - הכל הוא בשביל ברור המדמה שאינו מתברר כפי-אם על-ידי עשיה ועבודות. ולהפך, על-ידי שעובד עבודה-זרה בעבדא, חס ושלום, אז נמשך כח העבודה-זרה ואזי אסורה עולמית, כי במקום שיש קדשה יתרה - יש שם אחיזת הסטרא-אחרא ביותר, כידוע, כי בודאי האדם יש לו בחירה, ואפלו ישראל שרחוק בשרשו מעבודה-זרה לגמרי, אבל אף-על-פי-כן הבחירה חפשית. וכשמגבר בו המדמה עד שעובר עבודה-זרה בפעל, אז נאסרת על-ידי העבודה דיקא כנ"ל, כי העבודות בבחינת המדמה כנ"ל, ואזי אסורה עולמית כנ"ל.

[ד] ועל-כן לא יצאו ישראל ממצרים עד ששאלו מהם כלי כסף וכלי זהב ושמלות. כמו שכתוב (שמות יא, ב): "דבר נא באזני העם וישאלו" וכו', כי פרעה ומצרים זה בחינת הקלפות, בחינת כח המדמה, כמו שמבאר בהתורה "ויהי מקץ" (סימן נד, לקוטי חלק א), שפרעה ומצרים הם בחינת המדמה, שזה עקר הגלות כשהכח המדמה, שממשם כל התאוות

והבלבולים וכו', מתגבר על ישראל שהוא השכל כנ"ל. וזה בחינת גדל העבודות של מצרים שהעבידו את בני ישראל בפרך, כמו שכתוב (שמות ה, ט): "תכבד העבודה וכו', וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים", כי עקר העבודות והמרירות שסובלין רב העולם הרודפים אחר הממון שהם עבדים לעצמן, ומשעבדים עם עצמם בקשי, וממררין את חיי עצמן בעבודה קשה בחמר ובלבנים, שבונים לעצמן בנינים גדולים כמו פתם ורעמסס, כדי למרר חיי עצמן בהם וככל עבודה בשדה, שהם נעים ונודים תמיד על פני השדה בדרךים רחוקים וסובלים מרירת השעבוד מאד מאד, מה שהם בעצמם משעבדים בעצמן. והכל בא מכח המדמה, שהוא בחינת גלות מצרים בכל אדם ובכל זמן, שזה המדמה מטעה ומבלבל את האדם בתאוות ובמותרות ומשעבד בו בפרך ובעבודה קשה וכו', כי עקר העבודות והיגיעות בבחינת המדמה כנ"ל.

ועקר התקון של גלות מצרים הוא על-ידי בחינת יוסף, כמבאר בדברי רבותינו ז"ל בכמה מקומות (סוטה יז), שעקר גאלת מצרים היה על-ידי יוסף, כמו שכתוב (שמות יג, ט): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" וכו', הינו כי יוסף הוא בחינת צדקה לעניים הגונים, כמו שכתוב (בראשית מז, יב): "ויכלכל יוסף את אחיו". ועל-כן נקרא יוסף הצדיק בחינת (תהלים לז, כא): "צדיק חונן ונותן", הינו שאי אפשר להנצל ממרירות השעבוד של בלבול המדמה, שהוא בחינת גלות מצרים כפי-אם על-ידי שמרבין בצדקה לעניים הגונים, ואז נתתקן כל ממונו ומאירין הגונין שבכסף וזהב, שהם גדלת הבורא יתברך, שעל-ידי-זה נכנע המדמה כנ"ל.

וזה בחינת גדל העשירות שזכו ישראל ביציאת

מצרים, כי זכו בכח משה, שהוא הדעת, לגלות ולהאיר הגוננין שבכסף וזהב. ועל-פן לא יצאו משם עד שנצטוו לשאל ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, כדי להוציא הממון והעשירות מהמדמה, מפרעה ומצרים ולהחזירו אל הקדשה, דהינו לישראל. שאצלם מאירין הגוננין על-פן שבכסף וזהב, כי אין הגוננין מאירין אלא אצל ישראל, ועל-ידי-זה דיקא יצאו בבחינת ואחרי כן יצאו ברכש גדול, 'ברכש גדול' דיקא, שעל-ידי הרכוש גדול, על-ידי-זה בעצמו יצאו, על-ידי שזכו לגלות הגוננין שבכסף וזהב שהם גדלת הבורא, שעל-ידי-זה נכנעו הקלפות, שהם בחינת כח המדמה, בחינת פרעה ומצרים, ואז יצאו משם וכנ"ל.

וזה בחינת (שמות יג, יט): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", ודרשו רבותינו ז"ל (סוטה יג), "תחם לב יקח מצות" (משלי י, ח), שכל ישראל עסקו בבזה ומשה עסק בעצמות יוסף. ולכאורה קשה, הלא גם בזה מצרים היה מצוה גדולה מהשם-יתברך, שצוה והזהיר עליהם לעסק בזה, כמו שכתוב (שמות יא, ב): "דבר נא באזני העם וישאלו" וכו' ודרשו רבותינו ז"ל (ברכות ט): 'בבקשה ממך, הזהירם על זה' וכו'.

אך באמת הכל ניחא על-פי הנ"ל, כי בודאי עשירות דקדשה של ישראל הכשרים הוא יקר מאד והוא התגלות גדלת הבורא יתברך שנתגלה גדלתו יתברך על-ידי הגוננין על-פן שבממון ישראל הכשרים כנ"ל. ועל-ידי עשירות הזאת עקר הכנעת הקלפות והתאוות שהם כח המדמה וכו', ועל-ידי-זה יוצאין מהמדמה אל השכל וכנ"ל, אבל אין זוכין לעשירות כזה כ"א על-ידי רבוי צדקה לעניים הגונים, שעל-ידי-זה דיקא נתתקן כל

ממונו ומאירין בהם הגוננין על-פן וכו' כנ"ל. ועל-פן בשעת יציאת מצרים, שהוא בחינת הכנעת המדמה, שעקר הכנעתו על-ידי התגלות הגוננין שבממון ישראל וכו' כנ"ל, שזהו בחינת בזה מצרים כנ"ל. על-פן אז עסק משה בעצמות יוסף, כי עצמות יוסף הצדיק זה בחינת כח הצדקה כנ"ל, הינו שבעת שישראל עוסקים בבזה להעלות העשירות מהקלפה אל הקדשה כדי לגלות הגוננין שבפעשירות שהם גדלת הבורא יתברך, שעל-ידי-זה הכנעת המדמה, שזהו בחינת יציאת מצרים כנ"ל, אז עסק משה, שהוא הדעת, בעצמות יוסף, שהוא כח הצדקה כנ"ל, כי זה עקר התקון כנ"ל, כי דיקא על-ידי כח הצדקה מעוררין ומאירין הגוננין שבכסף וזהב, שעל-ידי-זה עקר יציאת מצרים כנ"ל.

ועתה ממילא תבין, איך זאת הבחינה של יציאת מצרים הוא בכל אדם ובכל זמן, שכשעוסק במשא ומתן צריך שיהיה כל פונתו כדי לגלות גדלת הבורא יתברך על-ידי הממון שלו, ששם מלבשין גוננין על-פן וכו' וכנ"ל. וזה יזכה על-ידי שישים כל לבו ודעתו על הצדקה - להרבות בצדקה לעניים הגונים מממונו, ואז יתתקן כל ממונו, ויזכה על-ידי הממון דיקא לגלות גדלת הבורא יתברך ולהכניע המדמה ולעלות אל השכל וכנ"ל.

אבל להפך, כשאינו נותן צדקה, חס ושלום, אזי נופל לתאוות ממון שהוא עבודה-זרה מממש, שנמשך מבלבול המדמה שהוא בחינת פרעה ומצרים, שמשעבד בו בפרך וכו' כנ"ל, שזהו בחינת מרירת היגיעות של כל המשקעים בתאוות ממון וכנ"ל. אבל כשנותן צדקה, אזי נתתקן ממנו ומאירין הגוננין על-פן וכו'. ואז נכנע המדמה, שהוא פרעה ומצרים, ונצל מרירת השעבוד

[ו] ועל-כן נתברכו הכהנים בעשירות, כמו שכתוב (דברים לג, ט): "ישמו קטורה באפך וכו', ברוך ה' חילו". וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא כו): 'קטרת מעשרת, ולא שנה בה אדם מעולם', כדי שיהיו כל הכהנים עשירים, כי הכהנים עוסקים בקרבנות מהבהמות, שהם בחינת שבירת המדמה כנ"ל. ועל-כן הכהן הגדול, שהוא עקר קדשת כלל הכהנים וכלול מכלם, על-כן נצטוו ישראל להעשירו. כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק (ויקרא כה, ט): "והכהן הגדול מאחיו" – גדלהו משל אחיו, הינו כנ"ל. כדי שיוכל לעסק בעבודת הכהנה בשלמות, שהוא עבודת הקרבנות, שהם שבירת המדמה ששבירתו והכנעתו על-ידי עשירות דקדשה דיקא, שעל-ידו נתגלית הגונון שהם גדלת הבורא יתברך כנ"ל.

הלכות רבית

[ז] וזה בחינת חמר האסור של רבית. והעקר אסור הוא אגר נטר, דהינו לקח שכר המתנת מעותיו – שזה עקר אסור רבית שחמור מאד, כמבאר בגמרא (בבא מציעא טג): ופוסקים (יורה דעה, סימן קסא), כי ממון דקדשה של ישראל יקר מאד – כי בו מתגלית הגונון על-אין שהם גדלת הבורא יתברך, שעל-ידי-זה מכניעין הכח המדמה, שהם כל הקלפות והתאוות והמניעות וכו', וזוכין לעלות אל השכל האמתי שזה תכלית הכל.

כי זה עקר העבודה והתכלית של האדם שבא לזה העולם, כדי לשבר היצר-הרע, שהוא הכח המדמה, שמשם כל התאוות וכו'. ולזכות אל השכל, להפיר את הבורא יתברך, שזה עקר השכל האמתי. וחוזק מזה אין שום חכמה ואין תבונה, ואין נקרא בשם שכל וחכמה כלל, כמו שכתוב (ירמיה ט, כב): "אל יתהלל חכם בחכמתו וכו', כי-אם בזאת

הנ"ל, שזהו בחינת יציאת מצרים, שיוצא ממרירות הגלות של תאות ממון וכו"ל, כי זוכה להיות שמח בחלקו, וכמו שאמר רבנו ז"ל, בסימן יג על מאמר הזהר הקדוש (פינחס דף רכד): 'רוחא נחית לשפך חמימא דלבא' וכו', עין שם.

[ח] וזה בחינת מה שנצטוו ישראל לאחר מעשה העגל על נדבת המשכן, כי העגל, שהוא עבודה-זרה, נמשך רק מבלבול המדמה כנ"ל. על-ידי שאין משתדלין להאיר הגונון שבכסף וזהב להכניע המדמה, שעל-ידי-זה מתגבר המדמה ומתפך הדבר ויונק מנפילת הגונון ועושה מכסף וזהב עבודה-זרה, מחמת שבאמת נעלם בהם הגונון על-אין וכו' כנ"ל, שזהו בחינת "ודי זהב" הנאמר על העגל, שדרשו רבותינו ז"ל (ברכות לב), שעל-ידי רבוי הזהב עשו העגל, הינו כנ"ל. על-כן היה התקון על-ידי נדבת המשכן שהם בחינת צדקה, בחינת התגלות הגונון על-אין, שהם בחינת "זהב וכסף ונחשת ותכלית וארגמן" וכו'. שכלם הם בחינת גונון על-אין, בחינת בגדי ישע המבאר בתורה הנ"ל, שעל-ידי-זה נכנע המדמה שממש העבודה-זרה. ועל-כן על-ידי-זה נתתקן חטא העבודה-זרה של העגל, ועל-כן מאלו הנדבות הנ"ל נבנה המשכן, ששם היו מביאין כל הקרבנות, כי הקרבנות שמביאין מבהמות הם בחינת הכנעת המדמה שהוא כח הבהמיות, המבאר בהתורה הנ"ל על מאמר רבותינו ז"ל, משחרב בית-המקדש וכו', עין שם.

ועל-כן על-ידי נדבות אלו, שהם בחינת התגלות הגונון, על-ידי-זה זכו לבנין המשכן ששם כל הקרבנות שהם הכנעת המדמה, כי על-ידי התגלות הגונון על-ידי הצדקה נכנע המדמה כנ"ל.

בתורה' (תורת כהנים), כי כל ישראל כאיש אחד. וכל אחד צריך שירים ויגביה את חברו אל הקדשה עד שישלם צלם אלקים בשלמות, עד שיעלו כל הנשמות למקומן ומדרגתן כל אחד למקומו הראוי לו, ואז ישלם התקון וכו'. וכל זה זוכין על-ידי צדקה וחסד שעושים מממונו, שעל-ידי-זה נתגלין הגונים על-אין שבממון שהם עקר גדלת הבורא יתברך, שעל-ידי-זה שוברין המדמה ועולין מדרגא לדרגא, שעל-ידי-זה עולה גם חברו מדרגא לדרגא ומרים ומגביה גם את חברו כנ"ל.

ועתה מבאר ומקשר הענין היטב, כי בודאי עקר התקון על-ידי צדקה וחסד דיקא שעושה כל אחד עם ישראל חברו, שבזה מקים ומעלה אותו ומאיר בו גונים על-אין שבממון ישראל, ובזה בעצמו זוכה לעלות מדרגא לדרגא, שעקר העליה כשמעלה גם חברו כנ"ל, שזוכה לזה על-ידי צדקה וחסד דיקא שעושה עם חברו, שכמו שזכה להאיר בחברו ממונו שנתן לו בצדקה או בהלוואת חסד והאיר בו גונים על-אין, כמו כן זוכה לעלות מדרגא לדרגא, שעקר העליה הוא גם-כן כשמשתדל בטובת חברו להעלות גם את חברו כנ"ל, כי כל ישראל כלולין זה בזה.

ואין נתגלה גדלת הבורא ואין נתגלין הגונים, כ-אם כשהגונים נכללים ומאירין זה לזה, כמוכן בהתורה הנ"ל, עין שם מה שמבאר שם, ונכללין זה בזה ומתנהרין אלו הגונים וכו', עין שם. הינו, כשישראל עושין צדקה וחסד זה עם זה, כי ישראל הם הגונים בחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר", שבהם מתגלה פאר הגונים. וכל אחד מישראל יש בו גון מיחד כפי שרשו באבני החשן והאפוד, שהם עשירות דקדשה של ישראל, כי היו שוים הון רב ובהם היה כל הגונים, וכשנכללין זה

יתהלל המתהלל השכל וידע אותי וכו'. וכמו שכתוב (דברים ד, ט): "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים". וכתיב (שם פסוק לה): "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים", כי עקר הדעת והשכל הוא דעת ישראל - לזכות על-ידי הדעת לעבד אותו יתברך, ולהכיר אותו יתברך באמונה שלמה. וכל זה זוכין על-ידי התגלות גדלת הבורא יתברך שנתגלה על-ידי הממון של ישראל שבהם מתגלין גונים על-אין, שעל-ידי-זה שוברין המדמה שהם כל התאוות של היצר הרע וכו' וזוכין אל השכל הזה כנ"ל.

נמצא, שממון דקדשה של ישראל יקר מאד, שבו מתגלין גונים על-אין שהם גדלת הבורא יתברך, שעל-ידי-זה זוכין לתכלית הנ"ל, אבל אין הגונים על-אין מתגלין בהממון כ-אם על-ידי מצות צדקה וגמילות חסדים שגדול מהצדקה, שעל-ידי-זה נתתקן כל ממונו. ואז דיקא נתגלין הגונים וזוכין על-ידי-זה לשבר המדמה וכו', כמבאר בהתורה הנ"ל כנ"ל. כי מבאר שם בהתורה הנ"ל אות ג', וזה לשונו, ודע, שאין שני בני אדם שוין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה וזה מלבוש לזה וכו'. נמצא, כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה עליונה והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה וכו'. ומבאר שם בסוף, בהשמטות השיכים לזה, שזה בחינת הרמה מה שאחד מרים ומגביה את חברו וכו', עין שם.

נמצא, שאי אפשר להאדם להתקרב להשם-יתברך ולעלות מדרגא לדרגא כ-אם כשירים ויגביה גם את חברו, כמוכן ומבאר בהתורה הנ"ל. וזה בחינת כל ישראל ערבין זה לזה (שבעות לט). וזה בחינת "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח) - 'זה כלל גדול

כנ"ל.

כי איתא בליקוטי תנינא סימן ס"א וזה לשונו: השם יתברך הוא למעלה מהזמן וכו'. והכלל, שעקר הזמן הוא מחמת חסרון הדעת וכו'. ועל-פני בחלום, שאז השכל נסתלק ואין לו רק כח המדמה, אזי נדמה שעה קלה לזמן ארוך מאד וכו', כי בחלום נדמה שעוברים שבועים שנה ברבע שעה, אבל כשנתעוררים מהשנה וחוזרים מהמדמה אל השכל, אז מבינים שזה הזמן שנדמה לשבועים שנה בחלום באמת לא היה רק רבע שעה, רק שבועים שנה ממש הם שבועים שנה, אבל בשכל הגבה משכלנו גם אלו השבועים שנה הם רק רבע שעה וכו'. וכן יש שכל עוד גבה יותר ויותר וכו' עד שיש שכל אמת גבה כל-כף ששם מתבטל כל הזמן לגמרי ונכללין בבחינת למעלה מהזמן, עין שם היטב. ושם שכלך ודעתך להבין דבר זה היטב היטב, כי הוא ענין נפלא ונורא מאד מאד.

נמצא, שעקר הזמן הוא רק בכח המדמה, אבל בשכל נקטן הזמן, וכל מה שעולה לשכל גבה יותר, נתמעט ונתבטל הזמן לגמרי כנ"ל, שזה עקר התכלית, כי עקר התכלית הוא לכלל בהשם יתברך שהוא למעלה מהזמן, שזה זוכין על-ידי שלמות השכל דיקא, שזוכין על-ידי שבירת המדמה, כי על-ידי השכל האמת נכללין בו יתברך כמאמר החכם: 'אלו ידעתיו - הייתי'. כמו שמבאר במקום אחר (סימן כא, ליקוטי חלק א), עין שם. נמצא, מי שזוכה לעשות צדקה והלואת חסד, שעל-ידי-זה מאירין הגונים וזוכה לשבר המדמה ולעלות אל השכל, על-ידי-זה מבטל הזמן ונכלל בבחינת למעלה מהזמן, כי כפי שבירתו את המדמה ועליתו אל השכל, כמו כן הוא מבטל הזמן ונכלל בבחינת למעלה מהזמן כנ"ל.

בזה ומאירין זה לזה על-ידי צדקה וחסד שעושה אחד עם חברו מממונו, ששם עקר הגונים כנ"ל. אז הגונים נכללין זה בזה ומאירין זה לזה, ואז עקר התגלות פאר הגונים. ואז דיקא נתגלה גדלת הבורא ונכנעין הקלפות שהם כח המדמה, ועולה מדרגא לדרגא, ומעלה גם חברו מדרגא לדרגא, ואז השם יתברך מתגדל ומתפאר ביותר ויותר, כי כל מה שישאל עולין מדרגא לדרגא למעלה למעלה, נתגדל ונתקדש ונתפאר ונתרומם השם יתברך, כביכול, יותר ויותר.

ובשביל זה הזהירה התורה להלוות לחברו הלואת חן וחסד, כמו שכתוב (שמות כב, כד): "אם כסף תלוה את עמי וכו'". והיא גדולה מן הצדקה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספ"ה ט): 'גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה' - כי על-ידי ההלואה מחזיק ביד חברו ביותר שיוכל להתפרנס על-ידי הלואתו. ובהפרנסה של איש הישראלי מאירין הגונים כנ"ל. נמצא, שעושה לו טובה וחסד גדול בגשמיות וברוחניות. ואחר-כך יחזיר חברו וישלם לו ויחזיר בו הגונים שבממון ואירי זה לזה, שזה עקר שלמות הארת הגונים - כשמתנהרין ומאירין זה לזה וזה לזה. ובשביל זה נקרא בשם לווה ומלוה לשון לוי והתחברות, כי על-ידי הלואת חן מתחברין זה לזה ומאירין זה לזה הגונים עלאין כנ"ל. ועל-פני נקרא אצל העולם "הלואת חן" - 'חן' דיקא זה בחינת הארת הגונים שהם עקר הפאר והחן, כמו שפרש שם אדמו"ר ז"ל, על פסוק (בראשית ו, ח): "חן בעיני ה'", עין שם.

[ח] וזהו חמר האסור של רבית - שהוא חמור מאד, והוא ככופר באלקי ישראל וביציאת מצרים, וכמה לאוין נאמרו בו, כמבאר בשלחן ערוך יורה-דעה, עין שם. ועקר האסור הוא לקח שכר המתנת מעות

וזה חמר האסור של רבית שהוא לקח אגר נטר - שכר המתנת מעותיו איזה זמן, כי עקר הממון דקדשה הוא לגלות הגוננין שבהם כדי לשבר המדמה ולבטל הזמן כנ"ל. וזה הלוקח רבית פוגם בזה מאד מה שלוקח שכר ממעותיו בעד המתנת הזמן. נמצא, שמגביר המדמה על השכל שבו עקר אחיזת הזמן שבוה תלוי כל הפגמים שבעולם, כי כל הפגמים והחטאים הכל מכח המדמה, שמשם כל התאוות כנ"ל. ועקר כל התאוות והחטאים, חס ושלוש, הם רק על-ידי התגברות הרע הנאחז בהזמן דיקא, שכלול מרע וטוב מבחינת ימי טוב וימי רע, בחינת (קהלת ז, יד): "ביום טובה היה בטוב וביום רעה וכו', שהם כ"ח עתים - עתים לטובה, ולהפך, בחינת פגם עץ הדעת שנאמר בו (בראשית ב, יז): "ביום אכלך ממנו" וכו'. 'ביום' דיקא, כי עקר התגברות המסית על-ידי הרע הנאחז בהזמן דיקא, כי למעלה מהזמן כלו טוב ואין שום רע כלל. וזה כל עבודת האדם בזה העולם בהזמן והימים הקצובים לו - שישתדל לצאת מהמדמה אל השכל, דהינו שיזכה לבטל הזמן, שעקרו בהמדמה ולעלות אל השכל, ששם נתבטל הזמן ונכלל בו יתברך שהוא למעלה מהזמן, שזהו כלל כל התורה והמצוות, וכמוכח בהראשי פרקים שכתב אדמו"ר ז"ל, סימן עט בליקוטי תנינא, עין שם.

והעקר הוא לתן צדקה ולעשות חסד עם ישראל חברו, כי 'שקולה צדקה ככל התורה כלה' (בבא בתרא ט:). כי דיקא על-ידי צדקה וחסד מאירין הגוננין שבמעוה, שעל-ידי-זה משבר המדמה ועולה אל השכל כנ"ל, שעל-ידי-זה נתבטל הזמן ונכלל בבחינת למעלה מהזמן, שזה עקר התכלית כנ"ל. ועל-כן כשלוקח, חס ושלוש, רבית מהמעוה בעד המתנת הזמן - פוגם בזה מאד כאלו רוצה, חס

ושלוש, להעלים הגוננין עלאין שבממון ישראל שהם גדלת הבורא יתברך שמבטלין הזמן שבמדמה כנ"ל. והוא רוצה, חס ושלוש, להגביר הזמן, שהוא בחינת המדמה, על הגוננין שבמעוה. ועל-כן העוון חמור מאד ונחשב ככופר באלקי ישראל בודאי, מאחר שעל ידו נתעלמין הגוננין, חס ושלוש, ונתעלם גדלת הבורא יתברך ונתגבר המדמה, שמשם כל העבודה-זרה והכפירות, כמבאר למעלה. ועל-כן נחשב גם-כן ככופר ביציאת מצרים, כי עקר יציאת מצרים היה על-ידי התגלות הגוננין שבממון ישראל, כמו שמבאר למעלה, עין שם.

[ט] כי באמת שרש התהוות הזמן בקדשה הוא על-ידי חסד, כמו שמבאר בהמעשה של יום השלישי (ספורי מעשיות יג), שעקר התהוות הזמן על-ידי חסדים של אמת וכו', עין שם. וזה בחינת (תהלים מב, ט): "יומם יצוה ה' חסדו", כי חסד הוא יומא דאזיל עם כלהו יומין (זהר בלק קצג:). ומשם עקר התהוות כל הזמן והימים, ששרשם בחינת שבעת ימי הבנין, שהם בחינת השבע מדות, שהם בחינת הגוננין שבכסף וזהב, שהם בחינת שבעה מיני מתכות, כידוע. וזה ידוע, שכל דבר נמתק בשרשו דיקא. ועל-כן עקר קיום העולם על-ידי חסד, כמו שכתוב: "עולם חסד יבנה", כי עקר התהוות הזמן הוא בשביל הבחירה שהוא בזמן דיקא, הינו כדי שיתגבר האדם בעבודתו לשבר המדמה, שעל-ידי-זה יעלה מהזמן לבחינת למעלה מהזמן, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם-הבא, ששם עקר קבול השכר, אשרי הזוכה לזה! ועל-כן העקר הוא צדקה וחסד, ששם שרש התהוות הזמן, ושם דיקא נמתק ונתבטל הזמן, ונכלל בבחינת למעלה מהזמן, כי מחסד עקר התחלת ועקר הבנין של

מזה לזה, ויכללו זה בזה, ויתנהרו ויאירו אלו לאלו, שזה עקר התגלות גדלת הבורא כנ"ל, שעל-ידי-זה נשבר המדמה ועולין אל השכל ונתבטל הזמן כנ"ל. וזה (ויקרא כה, יד): "אל תונו איש את אחיו", כדי שלא לפגם בהגונן שבמעוהו ישראל כנ"ל.

וזה שתלתה התורה מצות משא ומתן באמונה, ושלא להונות את חברו בשנת היובל, כמו שכתוב בפרשת בהר - שנסמך פרשת "וכי תמכרו ממכר לעמיתך" וכו' לפרשת היובל. ובפרשה הזאת בעצמה תלה אסור אונאה ביובל, כמו שכתוב שם (יד, טו): "אל תונו איש את אחיו; במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך" וכו', כי עקר אסור אונאה שהוא פגם המשא ומתן, פגם הגונן שבממון ישראל, עקר האסור והפגם הוא מה שפגם ביובל, חס ושלו, כי יובל הוא בחינת בינה, עלמא דאתי, שהוא למעלה מהזמן, כידוע. ועל-כן נקרא יובל "עולם", כמו שכתוב (שמות כא, ו): "ועברו לעולם", זה היובל (מכילתא), כי הוא בחינת למעלה מהזמן, שהוא בחינת עולם נצחי לעולמי עד.

ועל-כן עקר קדשת היובל ביום הכפורים (ויקרא כה, ט), כי יום הכפורים למעלה מהזמן, כמו שכתוב בהא"ב אות תשובה (ח"ב א), עין שם. ומשם מבחינת יובל שהוא למעלה מהזמן, משם עקר התהוות הזמן, כי עקר התהוות הזמן וחיותו הוא מבחינת למעלה מהזמן, שהוא השם-יתברך שבא את הזמן ומחיה ומקים אותו ברצונו כל ימי קיום העולם-הזה.

וזהו שדקדקה התורה, "אל תונו איש את אחיו במספר שנים אחר היובל תקנה" וכו', הינו שכל הקניות והמכירות והמשא ומתן שבעולם כלם הם

שבעת ימי הבנין, כי למעלה מחסד הוא למעלה מהזמן, בחינת בינה יובל הגדול שהוא למעלה מהימים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תהיגה יא): "כי שאל נא לימים ראשונים" (דברים ד, לב) - לימים הראשונים אתה שואל ואי אתה שואל מה למעלה מה למטה וכו', דהינו בשלש ראשונות, כמבאר בספרים (פרדס ש"א ענף ה). ועל-כן החסד, שהוא התחלת ועקר התהוות הזמן, על ידו דיקא ממתיקין ומבטלין הזמן ומעלין וכוללין אותו בבחינת למעלה מהזמן - שזה עקר התכלית כנ"ל. ועל-כן צריכין לעשות צדקה וגמילות חסדים, שעל-ידי-זה דיקא נתבטל המדמה, ששם הזמן, ועולה אל השכל, ששם נתבטל הזמן, שזה עקר התכלית, וכנ"ל.

[י] וזה בחינת משא ומתן, שצריכין לזהר מאד לעשות משא ומתן באמונה - שלא לפגם בהממון, חס ושלו, ששם הגונן על-אין כנ"ל. וכשעושה משא ומתן באמונה אזי הוא טובה גדולה מאד, כי על-ידי המשא ומתן שנושא ונותן עם חברו במעותיהם, על-ידי-זה מאירין ונכללין הגונן מזה לזה ומזה לזה. וזה עקר פונת המשא ומתן, שהשם-יתברך מסבב בשביל זה שישא ויתן אחד עם חברו, הכל בשביל ברור הניצוצות שבממון, כידוע, הינו בשביל שיאירו הגונן מזה לזה, שעל-ידי-זה עולין הניצוצות כי הניצוצות הן הן הגונן, כמובא בסומן ג"ו, עין שם.

וזה שהזירה תורה (ויקרא כה, יד): "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך". ודרשו רבותינו ז"ל (תורת כהנים): שששתמכר, ימכר לישראל דיקא. וכן כשיקנה וכו', כמובא בפרוש רש"י. הינו שצריך להשתדל לשא ולתן, למכר ולקנות עם ישראל חברו דיקא, כדי שיאירו הגונן שבממון ישראל

במספר שנים אחר היובל, הינו בבחינת הזמן, בחינת במספר שנים, שבאמת הוא רק אחר היובל, שהוא למעלה מהזמן, כי אחר היובל שהוא בינה עלמא דאתי, משם מתחיל מספר שנים, בחינת זמן, בחינת שבעת ימי הבנין. וכל המשא ומתן כדי להאיר הגונן שבממון, כדי לגלות גדלת הבורא, להכניע המדמה ולעלות אל השכל, שהוא למעלה מהזמן, בחינת יובל. ועל-כן צריכין לקנות ולמכור ולעשות משא ומתן באמונה, ושלא להונות איש את אחיו כדי שלא לפגם בהגונן, שהוא בחינת "מספר שנים אחר היובל" - שלא יוכל לעלות ולכלל בהיובל בבחינת למעלה מהזמן על-ידי התגברות המדמה, חס ושלו, שמתגבר על-ידי פגם הממון, על-ידי שאין עושין משא ומתן באמונה, חס ושלו, וזהו "אל תונו איש את אחיו במספר שנים אחר היובל תקנה" כנ"ל.

[יא] וזה בחינת מצות שמיתה ויובל שאז הכל הפקר וכלם חברים וכלולים זה עם זה, כי אז הוא בבחינת למעלה מהזמן, שזוכין לזה על-ידי שמפקירין נכסיהם ונכללין זה בזה, שעל-ידי-זה מאירין הגונן, שעל-ידי-זה נכללין בבחינת למעלה מהזמן כנ"ל:

[יב] וזה בחינת (שמות ל, יב): "כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו" וכו', דהינו שקלים לקרבנות צבור, כי קרבנות הם בחינת שבירת המדמה כנ"ל. ועל-ידי השקלים שנותנין לקרבנות שהם בחינת צדקה, על-ידי-זה מאירין הגונן ונכנע המדמה וכו' כנ"ל. ואז מרים כל אחד את חברו וכו' כנ"ל. וזה, "כי תשא את ראש בני ישראל", בחינת נשיאת ראש, להרים כל אחד ואחד למקומו ומדרגתו, שזה עקר מצות המספר, לספר את ישראל על-ידי השקלים כדי

שיכללו זה בזה ויאירו זה לזה, כדי שיעלה ויתנשא כל אחד ואחד למקומו ומדרגתו. ועל-כן צריכין לתן כל אחד צדקה, דהינו שקלים לקרבנות צבור, שעל-ידי-זה מאירין הגונן ונכנע המדמה וכו' ומרים ומנשא כל אחד את חברו כנ"ל. ועל-כן צריכין לתן השקלים בכל שנה ושנה, כדי לתקן ולהעלות את הזמן בחינת מספר שנים שיכלל בבחינת למעלה מהזמן וכו' כנ"ל.

[יג] וזה שקורין "אם כסף תלוה" בפסח שהוא יציאת מצרים, הינו כנ"ל.

[יד] וזה בחינת פורים, כי המן-עמלק הוא בחינת 'מנא דלא שויה לחבלא' הנ"ל, שהוא תקף הקלפה המתפשטת בכל דרגא ודרגא כשרוצין לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל - כי "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ), כי עמלק הוא ראשית וכלל כל הגוים שהם הקלפות והדמיונות הפאין מכח המדמה. והוא העקר שמתגבר ומתפשט מאד

מאד בכל דרגא ודרגא כנ"ל, ועל-כן עקר הכנעתו על-ידי צדקה כנ"ל, שעל-ידי-זה מתגלין הגונן כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה יג): על פסוק (אסתר ג, ט): "ועשרת אלפים כפר זהב אשקל" וכו' - גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהמן וכו', לפיכך הקדים שקליהם לשקלי המן וכו', כי שקלי ישראל הם בחינת צדקה על קרבנות צבור כנ"ל, שעל-ידי-זה עקר הכנעתו כנ"ל.

וזה שאמר (אסתר ג, ח): "ישנו עם אחד", ודרשו רבותינו ז"ל (מגלה יג): "ישנו עם אחד", שאמר המן שנפלו לבחינת שנה, חס ושלו, כי עקר התגברות המדמה הוא בבחינת שנה ותדמה, שאז התגברות המדמה, ושם עקר אחיזת הזמן כנ"ל. ועל-כן אמר המן שישאל בתקף הגלות הם בבחינת שנה,

שהוא בחינת התגברות המדמה, הסתלקות הדעת. ועל-פן יוכל להתגבר עליהם, חס ושלום, כי גלות בכל וכן כל הגליות נמשלין לשנה, כמו שכתוב (תהלים קכו, א): "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית כג.). ועל-פן היה הנס על-ידי גודל השנה, כמו שכתוב (אסתר ו, א): "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" וכו'.

ועל-פן מתחלת המגלה לספר תקף הנס מעצם גדלתו של אחשורוש, כמו שכתוב (אסתר א, ד-ו): "בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו וכו', חור כרפס ותכלת" וכו', כי המגלה מספרת לנו בזה תקף הנס של מפלת המן-עמלק, שהשם-יתברך עשה עמנו בכל דור ודור, כי עקר הכנעת המדמה שמתגבר ומתפשט מאד בכל דרגא ודרגא, שהוא בחינת המן-עמלק כנ"ל, הוא על-ידי עשירות דקדשה שזוכין על-ידי צדקה, שעל-ידי זה מתגלין הגונוין שבממון, שהם גדלת הבורא יתברך שמו כנ"ל. ואז בימי אחשורוש התגברה מלכות הרשעה כל-כף עד שהיה להם כל העשירות וכל הגונוין היו נעלמין אצלם. וזה שמספרת מרבוני הגונוין ותקף העשירות המפלט שהיה אצלם עד שהיתה הקרקע מרצפת באבנים טובות כלולין מכמה גונוין, כמו שכתוב (אסתר א, ו): "מטות זהב וכסף על רצפת בהט ויש ודר וסחרת" וכו'. ועל-ידי זה היו מתגברים כנגד ישראל מאד מאד.

כי זה ידוע, כי (קהלת ז, יד): "את זה לעמת זה עשה אלקים". וכמו שעל-ידי עשירות דקדשה מתגברים על המדמה כנ"ל. כמו כן להפך, חס ושלום, כשהסטרא-אחרא מתגברת ונמשך כל העשירות ורבוני הגונוין אצלם, אזי הם מתגברים מאד על-ידי רבוני העשירות שכבשו אצלם. וזה בחינת מרירת הגלות של עכשיו, שכל הגדלה והעשירות הוא

אצלם, ועל-ידי זה הם מתגברים מאד, אבל באמת כל התגברותם הוא לפי שעה, אבל לסוף הם נופלים על-ידי זה בעצמו בבחינת (קהלת ה, יב): "עשר שמור לבעליו לרעתו", כי הגונוין על-אין שבממון אינם יכולים להאיר כשהממון פבוש אצל העכו"ם והרשעים. ואלו הגונוין בעצמם נלחמים עמהם ומתגברים עליהם ומפילין אותן ומוציאין מהם כל הניצוצות שבלעו מכבר, כי זהו בחינת (קהלת ח, ט): "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו", כידוע (לקוטי תורה לך לך), וזה בחינת (ישעיה ס, יז): "תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל כסף" וכו', כי העשירות שהם פוכשים עכשיו מישראל על-ידי רבוני המסים וארנונות זה הממון בעצמו שלוקחין מישראל, ינקם בהם ויתגבר עליהם ויוציא מהם כל העשירות בכפלי כפלים, וכנ"ל.

וכן מרמז בדברי רבנו ז"ל, בהתורה הנ"ל, שעל-ידי המסים והנתינות שהם גובים מישראל, על-ידי זה בעצמו הם נכנעים ונופלין, כי מבאר שם בתורה הנ"ל, שכל המסים והנתינות שגובין מישראל הם בחינת צדקה, בחינת (ישעיה ס, יז): "ונגשיך צדקה", ועל-ידי זה מתגלין גם-כן הגונוין וכו', עין שם. נמצא שעל-ידי המסים שגובים מישראל, על-ידי זה דיקא מתגלין הגונוין, ועל-ידי התגלות הגונוים הוא מפלתם, כי העכו"ם אחיזתם בהמדמה, שהוא כח הבהמיות, כי הם נמשלין לבהמה כנ"ל. וכשנכנע המדמה על-ידי הגונוין שמתגלין על-ידי גבוני המסים דיקא, אזי נופלים כל העכו"ם שאחיזתן מהם.

ועל-פן גם אז בימי אחשורוש היתה מפלתם בעצמם על-ידי עצם גאותם שנתגאו ונתפארו, והראו את יקר תפארת גדלתם ועשירותם בשעת המשטה, ונתלבש בלבושי כהן גדול (מגלה יב.) שהם

יתברך, ועל-ידי-זה זכו להכניע ולהשפיל העמלקים שהם הסטרא-אחרא ולהעלות ולנשא את ישראל, כי עקר הכנעת הסטרא-אחרא, שהוא בחינת המדמה, הוא על-ידי התגלות הגונן שבעשירות דקדשה וכנ"ל.

[טז] וזה בחינת "ומתנות לאביונים" שחיבין בפורים, דהינו להרבות בצדקה, כי עקר התגלות הגונן בקדשה הוא על-ידי צדקה כנ"ל, שעל-ידי-זה עקר הכנעת המדמה שהוא הסטרא-אחרא, שזה עקר בחינת פורים כנ"ל. וזה בחינת (אסתר ט, ט): "ומשלוח מנות איש לרעהו", כי כל אחד צריך שיתחבר ויכלל בחברו על-ידי משלוח מנות מזה לזה, כי כשמכניעין המדמה, שזהו בחינת פורים כנ"ל, אזי כל אחד מרים ומגביה את חברו מדרגא לדרגא כנ"ל. על-כן צריכין לשלח מנות מזה לזה, כדי שיכלל כל אחד בחברו, להורות, שעכשיו שנכנע המדמה שבכל המדרגות, כי המן הרשע, ימח שמו, הנה כלול מכל הרע שבמדמה שבכל המדרגות. ועכשיו שנכנע ונפל על-ידי תקף הנס של פורים, על-כן עתה כל אחד נכלל בחברו, כי כל אחד מרים ומגביה את חברו. וזה בחינת "משלוח מנות איש לרעהו", וכנ"ל.

[יז] וזה בחינת תקף השמחה של פורים, כי כשנתגלין הגונן שהם בחינת "בגדי ישע" וכו', שזהו בחינת פורים כנ"ל, אזי השמחה גדולה ועצומה מאד. וכל מה שנתגלין פאר הגונן יותר ונכנע הרע שבמדמה יותר, אזי השמחה נגדלת יותר ויותר, כי פאר הגונן הם עקר גדלת הבורא יתברך כנ"ל. וכל מה שנתגלה תפארתו וגדלתו יתברך יותר - בודאי השמחה גדולה ביותר, כי זה עקר השמחה שבכל השמחות כשנתגלה גדלתו ותפארתו יתברך, כמו שכתוב בפסוקים רבים

עקר פאר הגונן, בחינת "בגדי ישע", שרצו לפגם באלו הבגדים הקדושים, ועל-ידי-זה קפץ השטן גם ביניהם והתגרה בהם, עד שהרגו את ושתי המרשעת, שעל-ידי-זה הנה עקר מפלת המן-עמלק, על-ידי שנלקחה אסתר תחתיה וכו', כי כל זה הוא בחינת (קהלת ח, ט): "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו", שעל-ידי גדל התגברותם על ישראל, ועקר התגברותם על ממון ועשירות ישראל, ששם פאר הגונן וכנ"ל, אזי אלו הגונן שאינם יכולים להאיר אצלם, והם שם בגלות בהעלם ובהסתר גדול, הם מתגברין ומלקטין ומבררין מהם כל ניצוצות הקדשה שבלעו, ומוציאין מהם חיותם עד שנכנעין ונופלים על-ידי-זה בעצמו, וכנ"ל.

[טו] וזה שכתוב בגדלת מרדכי (אסתר ח, ט): "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב" וכו'. זה בחינת פאר הגונן שחזרו אל הקדשה, שמרדכי הצדיק זכה לכל אלו הגונן שהם בחינת בגדי ישע כנ"ל, שזהו בחינת "לבוש מלכות תכלת" וכו', שעל-ידי-זה הנה עקר הישועה, על-ידי שחזרו ונתגלו הגונן בקדשה אצל מרדכי הצדיק וכנ"ל.

וזה שכתוב (אסתר ה, יא): "ויספר להם המן את כבוד עשרו" וכו', כי ספר להם שיש לו עשירות גדול, וסבר, שהגונן עלאין כבושין אצלו, ועל-ידי-זה אין כח אל הסטרא דקדשה, שהוא מרדכי וישראל, להתגבר כנגדו וכנ"ל, אבל השם-יתברך חמל על עמו ונתהפך מהפך אל הפך, שחזר כל העשירות וכל הגונן למרדכי, כמו שכתוב: (אסתר ח, ב): "ותשם אסתר את מרדכי על בית המן", שמרדכי קבל כל העשירות של המן. ואזי חזר העשירות אל הקדשה ונתגלו הגונן עלאין שהם גדלת הבורא

ב'הודו לה' קראו בשמו". ובמזמור "לכו נרננה", שאומרים בכניסת שבת, מעצם השמחה שתהיה לעתיד כשתתגלה גדלתו ותפארתו יתברך, כמו שכתוב (דברי הימים א טז, לא): "ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך וכו'. וכן בפסוקים רבים שם. וכן מהתחלת המזמורים אלו עד הסוף – כלם מיסדים על ענין גדל השמחה מהתגלות גדלתו יתברך, כמו שכתוב (תהלים צה, א): "לכו נרננה לה' נריעה וכו', בזמירות נריע לו, כי אל גדול ה'". ורנה וזמרה הם בחינת שמחה [כידוע וכמבאר במקום אחר (סימן כד)].

וכן כל המזמורים מדברים שם מגדלת הבורא יתברך ומעצם השמחה שצריכין לשמח בגדלתו ובשמו יתברך, כמו שכתוב (תהלים צז, יב): "שמחו צדיקים בה' וכו' ה' מלך תגל הארץ" וכו'. כי אלו מזמורי "לכו נרננה" שאומרים בכניסת שבת, נתיסדו גם כן להכניע המדמה שמתגבר כשעולין אל הקדשה, דהינו מחמת שצריכין לצאת מששת ימי החל ולעלות לקדשת שבת. על כן נתיסד לומר המזמורים אלו שמדברים מגדלת הבורא יתברך, כדי להכניע הקלפות שמתגברים כשעולים מדרגא לדרגא, כמו שנתיסד לומר 'הודו' שמדבר מגדלת הבורא יתברך ומגדל השמחה בו יתברך, מחמת שצריכין לעלות מעשיה ליצירה, וכנ"ל בהתורה הנ"ל.

וזה בחינת (תהלים פט, יד-יח): "בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו, כי תפארת עזמו אתה" וכו', שעל ידי ההתפארות שנתגלה, על ידי זה נמשך שמחה בחינת "בשמך יגילון כל היום" וכו'. וזהו 'ובצדקתך ירומו', כי עקר ההתפארות שהוא פאר הגונין נתגלה על ידי צדקה וכנ"ל.

וזהו (ישעיה סא, י): "שוש אשיש בה' תגל נפשי

באלקי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני". 'בגדי ישע', 'מעיל צדקה', זה בחינת פאר הגונין שנתגלין על ידי צדקה, כמבאר היטב בהתורה הנ"ל על פסוק זה, עין שם. ועל ידי זה, 'שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי', כי עקר הגדלת השמחה הוא על ידי זה כנ"ל. ועל כן מחמת שפורים נכנע המדמה ביותר, שזהו עקר מפלת המן עמלק, על ידי התגלות הגונין, על ידי רבוי הצדקה שנותנין אז, ועל ידי מצות שקלים שמקדימין לפורים, שעל ידי זה עקר הנס של פורים כנ"ל. על כן אז השמחה גדולה ועצומה מאד, כי על ידי התגלות הגונין שהם גדלת הבורא יתברך נתגדלה השמחה מאד, כנ"ל.

[יח] וזה בחינת השכרות של פורים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה ז:): 'חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', כי שכרות הוא בחינת שנה, בחינת התגברות המדמה, כמו שרואין בחוש שהשכור מתגבר בו בלבול המדמה ומדבר דברי שטות שבאין מבלבול המדמה. ועל כן צריכין להתרחק מהשכרות מאד מאד, כדי שלא יתגבר בו המדמה שמשם כל התאוות רעות כנ"ל, אבל בפורים שאז הכנעת המן עמלק, הכנעת הרע שבמדמה כל כף עד שאין השכרות מזקת כלל ביום הזה, אדרבא, על ידי השתיה מתקנין המדמה שיהיה נכלל בקדשה, ומתפכין מרע לטוב, כי בפורים נכנע הרע שבמדמה כל כף, עד שיכולין על ידי רבוי השתיה להפך המדמה דיקא אל הקדשה.

כי יין יש בו שני בחינות, זכה – משמחו, לא זכה – משממו (יומא עו:). והכל כפי ברור המדמה, שמי שאינו זוכה לברר המדמה מרע לטוב אזי היין משממו, כי שממון הוא בחינת שגעון, בחינת

בלבול המדמה, אבל מי שזוכה, דהינו שפכר הכניע הרע שבמדמה, אזי היין משמחו. וזהו בחינת השתייה של פורים, שאז הכניעת המדמה על-ידי התגלות הגונין, ואזי השמחה גדולה מאד על-ידי-זה כנ"ל. ועל-כן אז השתייה בבחינת "יין המשמח".

וזהו 'חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', כי המן הרשע הוא בחינת הרע שבמדמה שבכל המדרגות כלם, כי הוא מזרע עמלק שהוא כלול מכל הרע והקלפות שבכל המדרגות כלם בבחינת (במדבר כד, כ): "ראשית גוים עמלק" כנ"ל, כי בכל דרגא ודרגא מתגבר ומתפשט המדמה. והמן הרשע כלול מכל הרע שבכל המדרגות וכן"ל. והוא התגבר אז על ישראל בהתגברות גדול מאד, כי כח המדמה, שהם הקלפות שבכל דרגא אינם יכולים להתגבר פי-אם כפי המדרגה שבקדשה, ואזי יש כח ובחירה באדם להתגבר כנגדה. אבל המן הרשע היה כלול מהרע שבמדמה שבכל המדרגות, ורצה להתגבר על כל אחד מישראל בכח הרע שבמדרגות הגבוהות ממנו. ובדאי אין כח באדם שבמדרגה התחתונה לעמד כנגד הקלפה שבמדרגה הגבה ממנו, מכל שכן כנגד הקלפות שבכמה וכמה מדרגות הגבוהות ממנו. והמן הרשע, ימח שמו, שהוא הרע שבכל המדרגות רצה להתגבר על כל אחד מישראל, בכח הרע שבכל המדרגות שהיה כלול מהם. ועל-כן היה בלתי אפשר לעמד כנגדו, כמו שכתוב (תהלים קכד, ב): "לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם". ודרשו רבותינו ז"ל (מגלה יא.): ומנו? המן.

כי איתא בדברי רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן פ): שבני אדם יכולין למנע מהקדשה יותר מהבעל-דבר

שהוא היצר-הרע, כי היצר-הרע של כל אדם אינו רק כפי מדרגתו, שכל אחד יש לו יצר הרע מאיזה עולם כפי מדרגת האדם, אבל בן אדם כלול מהכל, על-כן יש לו כח למנע יותר, עין שם. ובפרט המן הרשע, ימח שמו, שכלול מכל הרע שבכל המדרגות, ורצה להתגבר על כל אחד מישראל בכח הרע שבכל המדרגות. ואפלו על האדם שבמדרגה התחתונה רצה להתגבר בכח הרע שבכל המדרגות הגבוהות ממנו ואיך אפשר לעמד כנגדו. ועל-כן רצה "להשמיד ולהרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן" וכו', כי רצה להתגבר כנגד כל ישראל מגדול ועד קטן, מחמת שהיה כלול מהרע שבכל המדרגות, וכן הוא בכל דור ודור.

וזהו בחינת עצם המלחמה שבכל דור, כי הבעל-דבר כשמתלבש בבני אדם קשה מאד מאד לעמד כנגדם, מחמת שבני אדם כלולים מכל המדרגות ויש להם כח למנע יותר מהיצר-הרע וכן"ל, ועל זה נאמר (תהלים קכד, ב): "לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם", בודאי כשקם אדם על אדם למנעו מדרך החיים - קשה מאד מאד לעמד כנגדו לולי ה' יהיה בעזרו.

וזהו תקף הנס הנפלא והנורא מאד של פורים, כמבאר בכל הספרים מתקף נפלאות הנס הגדול הזה הגדול מכל הנסים, וכל המועדים בטלים וימי הפורים לא נבטלים (מדרש משלי פרק ט), כי אז היה בלתי אפשר לעמד נגד המן, מחמת שהתגבר נגד כל אחד בתקף הרע שבכל המדרגות.

על-כן חמל השם-יתברך על ישראל ועשה להם נס נפלא על-ידי ששלח להם אז מושיע ורב, את מרדכי היהודי שהיה ההפך מהמן, כי מרדכי היה כלול מקדשת התגלות הגונין על-אין שבכל

המדרגות, כי בכל דרגא ודרגא כשצריכין להכניע הרע שבמדמה - צריכין לגלות הגונין שהם גדלת הבורא יתברך, ובודאי כפי המדרגה שצריכין לעלות אליה - כמו כן צריכין לגלות הגונין, ומרדכי היה כלול מקדשת התגלות הגונין שבכל המדרגות כלן, ועל-כן היה לו כח להכניע את קלפת המן שהוא הרע שבמדמה שבכל המדרגות, שנכנע על ידי קדשת התגלות הגונין שבכל המדרגות, שזהו בחינת מרדכי, כי מרדכי הוא בחינת (שמות ל, כג): "בשמים ראש" - 'מר דרור', שתרגומו, מירא דכיא, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (חלין קלט:), הינו שמרדכי הוא בחינת ראש הבשמים של שמן המשחה, שבו נמשח המשכן וכליו והכהנים ומלכים ובגדי כהנה והמשכן וכו', כלם הם בחינת התגלות הגונין על-אין, כי כל הגונין על-אין היו במשכן וכליו ובבגדי כהנה, שהם בחינת ז"הב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן וכו' וכנ"ל. ועל-כן שם היו מקריבין כל הקרבנות שהם הכנעת המדמה, כי שם נכנע המדמה על-ידי שנתגלו שם כל הגונין, שעל-ידי-זה עקר הכנעת המדמה וכנ"ל.

ועקר התגלות קדשת כל אלו הגונין שבמשכן וכליו ובגדי כהנה וכו', הכל לא היה מאיר ומתגלה כ-אם על-ידי שמן המשחה, שבו נמשחו כלם, ועל-ידי-זה נתקדשו בקדשתן, כי כל המשכן וכליו וכו' לא נתקדשו בקדשתן עד שנמשחו בשמן המשחה. ועקר קדשתם הוא על-ידי שנתגלה והאיר בהם התגלות הגונין שהם עקר גדלת הבורא יתברך, שמשם עקר הקדשה, כי בכל מקום שמתגלה גדלת הבורא יתברך יותר, שם חלה הקדשה ביותר, כמו שכתוב: "והתגדלתי והתקדשתי" וכו'.

נמצא, שקדשת כל המשכן וכליו וכו', שהכל היה על-ידי התגלות הגונין שהם גדלת הבורא וקדשתו יתברך, הכל היה על-ידי שמן המשחה שהוא בחינת מרדכי, שהוא בחינת "בשמים ראש" - 'מר דרור' וכו', שממנו נעשה שמן המשחה. נמצא, שמרדכי כלול מקדשת כל הגונין שבכל המדרגות כלם, מאחר שעל ידו עקר הארת הגונין שבכל ציורי המשכן, כי המשכן וכליו היו כלולים מכל המדרגות שבכל ישראל, שכלולים בקומת אדם, כידוע שכל המדרגות בכלל הם קומת אדם, כמבאר בכתבים. והמשכן היה בבחינת קומת אדם, כמו שכתוב בזהר הקדוש (תקוני-זהר יג.): 'ציורא דמשכנא כציורא דאדם'. ועל-כן היה המשכן כלול מכלם כנ"ל. ומרדכי שהוא ראש הבשמים של שמן המשחה שמשם עקר קדשת המשכן, הינו עקר התגלות הגונין שבכל פרטי המשכן. על-כן היה כלול מקדשת הגונין שבכל המדרגות.

ועל-כן נתן לו השם-יתברך כח להכניע ולהשפיל את המן הרשע, ימח שמו, ולהציל כל אחד ואחד מישראל מידו מקטן ועד גדול, כי כמו שהמן מתגבר בכל דור כנגד כל אחד מישראל אפלו כנגד הקטן במעלה, הוא מתגבר כנגדו בכח הסתות ופתויים ודמיונות ומניעות ובלבולים בלי שעור, הנמשכין ממדרגות הגבוהות ממנו הרבה הרבה. כמו כן שולח השם-יתברך בכל דור צדיק שהוא בחינת מרדכי, שכלול מכל המדרגות שבקדשה, שיש לו כח להאיר אפלו בהפחות שבפחותים הארה נפלאה ועצומה מאד מאד הנמשכת ממדרגות גבוהות ממנו הרבה מאד. ועל-ידי-זה הוא מצילו מקלפת המן שרוצה להתגבר כנגדו בכח הקלפות הגבוהות ממדרגתו וכנ"ל. וזאת

ההארה של מַרְדְּכִי הצדיק אָנוּ זוכין בְּכָל דּוֹר וְדוֹר
בְּכָל שָׁנָה בִּימֵי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (אֲסֹתָר ט,
כח): "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר"
וְכוּ', כִּי זֹאת עֵקֶר הַמְּלַחְמָה שֵׁישׁ לְכָל אָדָם בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר, שְׁמֵלֶכֶד הַיִּצְרָה־הָרַע שָׁלוּ וְתַאֲוֹתָיו הָרָעִים
שֵׁישׁ לוֹ מַעֲצָמוֹ, שְׁצָרִיף מְלַחְמָה גְדוֹלָה וְהַתְּגַבְרוֹת
גְדוֹל לַעֲמֵד כְּנַגְדָם, נוֹסֵף עַל זֶה עוֹמְדִים נֶגֶד כָּל
אֶחָד בְּנֵי אָדָם הַרְבֵּה הַרוֹצִים לְמַנְעוֹ מִדְּרֹךְ הַחַיִּים.

וַיֵּשׁ בְּעַנְיָן זֶה שְׁנוּיִים הַרְבֵּה לְאִין מִסְפָּר, כִּי
לְפַעֲמִים הַבַּעַל־דְּבָר מִתְּלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ אֶפְלוֹ בְּאִישׁ
כָּשֵׁר. וְלְפַעֲמִים בְּאִיזָה צְדִיק שְׁמִכְנִים בְּלָבוֹ לְחַלֵּק
עַל דְּרֹךְ הַיִּשָּׁר, שְׁרוּצָה לְכַנֵּס בּוֹ, כִּי הַבַּעַל־דְּבָר
מִבְּלַבֵּל הָעוֹלָם הַרְבֵּה בְּכָל דּוֹר, וְעֵקֶר הַתְּגַבְרוֹתָיו הוּא
עַל הַדְּרֹךְ הַיִּשָּׁר שֶׁהוֹרוּ לָנוּ הַצְּדִיקִים הַשְּׁלֵמִים
הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה בְּיוֹתֵר, שֶׁהֵם כְּלוּלִים מִכָּל
הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּקִדְשָׁה, וְהוּא מִתְּלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּבְנֵי
אָדָם דִּיקָא, לְחַלֵּק עַל צְדִיקִים גְּדוֹלִים כְּאֵלוֹ וְעַל
הַדְּרָכִים יִשְׂרָיִם וְנִכְוָנִים שֶׁגָּלוּ בְּעוֹלָם וּמִהַפֵּךְ הָאֱמֶת
וּמִתְּגַבֵּר עַל־יְדִיזָה עַל הָאָדָם הַקָּטָן בְּמַעֲלָה
בְּסִבּוֹת וְקִשְׁיוֹת וּבְלִבּוּלִים הַנִּמְשָׁכִין מִמְּדַרְגּוֹת
הַגְּבוּהוֹת מִמֶּנּוּ, שְׁעַל־יְדִיזָה קָשָׁה לַעֲמֵד כְּנַגְדּוֹ,
אִם לֹא בְּכַח הַצְּדִיק הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה שֶׁהוּא בְּחִינַת
מְרַדְּכִי, בְּחִינַת "בְּשָׂמִים רֵאשׁ" - שְׁפָלוֹל מִכָּל
הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּקִדְשָׁה, שְׁמַאִיר בְּנוֹ הָאָרֶה נִפְלְאָה
וְעֲצוּמָה מִמְּדַרְגּוֹת הַגְּבוּהוֹת לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה יוֹתֵר,
שְׁעַל־יְדִיזָה יֵשׁ לָנוּ כַּח אֶפְלוֹ לְהַקְטִין שְׁבִקְטָנִים
לַעֲמֵד כְּנַגְדַּת הַמוֹנְעִים הַרְבִּים. כִּי קִדְשַׁת הַצְּדִיקִים,
בְּחִינַת מְרַדְּכִי, עוֹלָה לְמַעֲלָה עַל כָּל הַמְּדַרְגּוֹת, עַד
תְּכַלִּית הַקִּדְשָׁה שֶׁשָּׁם מִתְּבַטְּלֵת הַקְּלָפָה שֶׁבְּמִדְּמָה
לְגַמְרִי.

כִּי מִבְּאֵר לְעֵיל, שְׁבְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא יֵשׁ שָׁם דְּמִיוֹנוֹת
וְקִלְפוֹת אֵלוֹ, וְכִשְׁאָדָם רוּצָה לַעֲלוֹת מִדְּרָגָא

לְדְרָגָא, אֲזִי מִתְּגַבְּרִים מִחֲדָשׁ הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמִדְּרָגָה
וְכוּ' כַּנִּ"ל. אֲבָל יֵשׁ צְדִיקִים גְּבוּהִים בְּמַעֲלָה כָּל־כָּף,
עַד שֶׁנִּכְלְלוּ בְּתַכְלִית הַקִּדְשָׁה הָעֲלִיוֹנָה, כִּי כָּבֵר
שָׁבְרוּ הַקְּלָפוֹת שְׁבְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא, עַד שְׁכָּבֵר
נִכְלְלוּ בְּתַכְלִית תְּכַלִּית הַקִּדְשָׁה הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁשָּׁם
הוּא בְּטוֹל כָּל הַקְּלָפוֹת לְגַמְרִי. וְזֶה בְּחִינַת קִדְשַׁת
מְרַדְּכִי הִיְהוּדִי כַּנִּ"ל. וְזֹאת הִיא הָאָרֶה מִתְּגַלָּה בְּפוֹרִים,
וְזֶה בְּחִינַת 'חֵיב אֵינִשׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוֹרִיא עַד דְּלֹא יָדַע
בֵּין אַרְוֵר הֶמֶן לְבְּרוּךְ מְרַדְּכִי', דְּהִינּוּ שְׁמַגְדֵּל
הַשְּׂמִיחָה יַעֲלֶה לְמִדְּרָגָה גְּבוּהָ כָּל־כָּף, עַד שֵׁיאִיר בּוֹ
הָאֶרֶת פּוֹרִים, שֶׁהוּא הָאֶרֶת מְרַדְּכִי, בְּשִׁרְשׁוֹ הָעֲלִיוֹן,
שֶׁשָּׁם אֵין שׁוּם קְלָפָה וְרַע שֶׁבְּמִדְּמָה לְגַמְרִי. וְעַל־כֵּן
אֵין שֵׁיף שָׁם לֹאמֵר אַרְוֵר הֶמֶן וּבְרוּךְ מְרַדְּכִי, כִּי בְּכָל
הַמְּדַרְגּוֹת שֵׁישׁ שָׁם קְלָפָה וְקִדְשָׁה שֶׁהֵם בְּחִינַת הֶמֶן
וּמְרַדְּכִי - שֵׁיף לֹאמֵר אַרְוֵר הֶמֶן, שֶׁהוּא הַקְּלָפָה,
וּבְרוּךְ מְרַדְּכִי, שֶׁהוּא הַקִּדְשָׁה. אֲבָל בְּשִׁרְשׁ הַקִּדְשָׁה
הָעֲלִיוֹנָה - שָׁם בְּטוֹל הַמְּדָמָה וְהַקְּלָפָה לְגַמְרִי וְשָׁם
אֵין שֵׁיף כָּלֵל אַרְוֵר הֶמֶן וּבְרוּךְ מְרַדְּכִי מִחֲמַת שֶׁשָּׁם
כָּלוּ קִדְשׁ, כָּלוּ טוֹב. וְזֶהוּ בְּחִינַת הָאֶרֶת פּוֹרִים
שֶׁהוּא הָאֶרֶת מְרַדְּכִי, שֶׁהוּא אֹר גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד
שֶׁאִינוּ מַאִיר בְּשׁוּם יוֹם טוֹב כִּי־אִם בְּפוֹרִים, כְּמִבְּאֵר
בְּכַתְּבֵי הָאֶרֶ"י וְ"ל (פְּרִיעֵץ־חַיִּים פָּרָק ה), הִינּוּ כַּנִּ"ל, כִּי
זֶה הָאֹר כָּלוּל מִהַקִּדְשָׁה שְׁבְּכָל הַמְּדַרְגּוֹת עַד
תְּכַלִּית הַקִּדְשָׁה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁשָּׁם בְּטוֹל הַקְּלָפָה
לְגַמְרִי. וְזֶהוּ עַד דְּלֹא יָדַע וְכוּ', כִּי שָׁם כָּלוּ טוֹב,
וְכוּ' ל.

שֵׁיף לְעֵיל

[יט] מְרַדְּכִי הִיָּה כְּלוּל מִקִּדְשַׁת כָּל הַגּוֹנִין שְׁבְּכָל
הַמְּדַרְגּוֹת, כִּי מְרַדְּכִי הִיָּה מְזַרַע בְּנִימִין, שְׁבְּחֻלְקוֹ
נִבְנָה הַבֵּית־הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁשָּׁם מְקַרִּיבִין כָּל הַקְּרָבָנוֹת,
שֶׁהֵם הַכְּנַעַת הַמְּדָמָה, כִּי בְּבֵית־הַמְּקֻדָּשׁ הָיוּ כָּל
הַגּוֹנִין, כִּי הִיָּה שָׁם עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל, כָּל אוֹצְרוֹת בֵּית

שְׁכָבֵר זָכָה לְהַעֲלוֹת הַעֲשִׂירוֹת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהוּא
נוֹתֵן לְכֹלם חֶלֶק מֵעֲשִׂירוֹתוֹ שֶׁהוּא בַחֲנִינֵת פֶּאֶר
הַגְּוֹנִין, בַּחֲנִינֵת "בַּגְּדֵי יִשַׁע". וְזֶהוּ בַחֲנִינֵת "חֲלָפוֹת
שְׁמָלוֹת" שֶׁנִּתְּנָן לְכֹלם, בַּחֲנִינֵת בַּגְּדֵי פֶאֶר הַנִּ"ל,
שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת פֶּאֶר הַגְּוֹנִין כְּדֵי שִׁיְהִיָּה כֹחַ לְכֹל
הַשְּׁבָטִים לְהַכְנִיעַ קְלַפֵּת מִצְרַיִם, שֶׁהוּא הַמְדָמָה,
עַל-יְדֵי כֹחַ הַבַּגְדֵי יִשַׁע, שֶׁהֵם פֶּאֶר הַגְּוֹנִין שֶׁקָּבְלוּ
מִיֹּסֵף, כִּי עָקַר הַכְּנַעַת הַמְדָמָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵת
מִצְרַיִם, הוּא עַל-יְדֵי "בַּגְּדֵי יִשַׁע" וְכוּ' כַּנִּ"ל.

וְעַל-כֵּן "לְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמֵשׁ
חֲלִיפוֹת שְׁמָלוֹת", כִּי לְבַנְיָמִן שֶׁבָחֲלָקוּ נִבְנְהָ הַבַּיִת
הַמְקֻדָּשׁ, שֶׁשָּׁם עָקַר הַכְּנַעַת הַמְדָמָה - עַל-כֵּן הוּא
צָרִיךְ עָקַר הַעֲשִׂירוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְעַל-כֵּן נָתַן לוֹ
חֲמֵשׁ חֲלִיפוֹת שְׁמָלוֹת, רִמְזוּ לְחֲמֵשׁ חֲלִיפוֹת שְׁמָלוֹת
שֶׁהִכְהֵן הַגְּדוֹל מִחֲלִיף בַּגְּדֵי חֲמֵשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים (יִמָּא ל.ב.), כִּי בְיוֹם הַכַּפּוּרִים אֵז נִכְנָס הַכֹּהֵן
הַגְּדוֹל לְפָנָי וּלְפָנִים, שֶׁשָּׁם עָקַר הַקֹּדֶשׁ הַעֲלִיּוֹנָה
שֶׁל הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, וְשָׁם עָקַר פֶּאֶר הַגְּוֹנִין, כִּי שָׁם
עָמַד הָאָרוֹן וְהַכְּרוּבִים וְשָׁם הַכִּירוּ גְדֻלְתוֹ יִתְבָּרַךְ,
כִּי שָׁם עָקַר הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כט,
מג): "וַיִּנְעַדְתִּי שָׁמָּה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל" וְכוּ'.

וְזֶה בַּחֲנִינֵת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף כְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשׁ בַּחֲנִינֹת
שֶׁל הַשֶּׁכֶל, שֶׁהֵם: שֶׁכֶל בְּכַח וְשֶׁכֶל הַפְּעַל וְשֶׁכֶל
הַנִּקְנָה, שֶׁזֹּכוּיֵן עַל-יְדֵי הַתְּגָלוֹת הַגְּוֹנִין שֶׁבַעֲשִׂירוֹת
דִּקְדָּשָׁה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנַע הַמְדָמָה וְעוֹלִיין אֶל
הַשֶּׁכֶל שֶׁכָּלוּל מִשְׁלֹשׁ בַּחֲנִינֹת כַּנִּ"ל.

וְהָמֵן שָׂרָצָה לְפָגַם בַּקֹּדֶשׁ הַגְּוֹנִין וְלַהֲגַבִּיר הַמְדָמָה
כַּנִּ"ל, עַל-כֵּן הַפִּיל פּוֹר הוּא הַגּוֹרָל (אֶסְתֵּר ג, ז), כִּי רָצָה
לְפָגַם בַּקֹּדֶשׁ יוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (וַיִּקְרָא טז, ח):
"וַיִּנְתֵּן אֶהָרֶן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גְּרָלוֹת" וְכוּ'. וְזֶה
שֶׁאִתָּא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ (תַּקְוִינִי-זֵהר תַּקוּן כ"א, נז): שֶׁפּוֹרִים
הוּא בַּחֲנִינֵת יוֹם הַכַּפּוּרִים, הֵינּוּ כַּנִּ"ל, כִּי אַחֲרֵי-כֵן

ה', כִּי הַמְקֻדָּשׁ וּמִשְׁכַּן הֵם בַּחֲנִינָה אַחַת. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר
(תְּהִלִּים מח, ב): "גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ הַר
קְדֻשׁוֹ", שֶׁשָּׁם בַּבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, שָׁם עָקַר גְּדֻלְתוֹ
יִתְבָּרַךְ. וּמִפְּרֵשׁ הַפְּסוּקָה, שֶׁעָקַר גְּדֻלְתוֹ יִתְבָּרַךְ
נִתְגַּלָּה שָׁם מִחֲמַת שֶׁשָּׁם כָּל הַיְפִי וְהַפֶּאֶר שֶׁל
הַגְּוֹנִין. וְזֶהוּ (פְּסוּקָה ג): "יִפְּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הַר
צִיּוֹן" וְכוּ', שֶׁשָּׁם כָּל הַיְפִי וְהַפֶּאֶר שֶׁהוּא הַתְּגָלוֹת
הַגְּוֹנִין, שֶׁהֵם עָקַר הַפֶּאֶר וְהַיְפִי וְהֵם עָקַר גְּדֻלְתוֹ
יִתְבָּרַךְ בַּחֲנִינֵת גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְכוּ' ל. וְזֶהוּ
'יִפְּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ', כִּי זֶה עָקַר הַשְּׂמֻחָה
כְּשֶׁנִּתְגַּלָּה גְּדֻלְתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי הַתְּגָלוֹת הַגְּוֹנִין
בַּבַּחֲנִינֵת "שׁוֹשׁ אָשִׁישׁ בַּה' וְכוּ' כִּי הַלְּבִישְׁנֵי בַּגְּדֵי
יִשַׁע" וְכוּ', שֶׁהֵם הַתְּגָלוֹת הַגְּוֹנִין שֶׁנִּקְרְאוּ, "בַּגְּדֵי
יִשַׁע" וְכוּ' כַּנִּ"ל.

[כ] וְזֶה שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מה, כב): "לְכֹלם נָתַן לְאִישׁ
חֲלָפוֹת שְׁמָלוֹת, וְלְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף
וְחֲמֵשׁ חֲלָפוֹת שְׁמָלוֹת", כִּי כְּבָר מְבֹאֵר (אוֹת ד),
שֶׁמִּצְרַיִם וּפְרַעְזָה הֵם בַּחֲנִינֵת הַמְדָמָה, וְזֶה עָקַר גְּלוֹת
מִצְרַיִם שֶׁהִתְגַּבֵּר הַמְדָמָה. וְעָקַר הַכְּנַעַתִּים הָיָה עַל-
יְדֵי יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁיָּרַד לְשָׁם מִקְדָּם, לְהַכְנִיעַ בְּכַחוֹ
הַמְדָמָה וְהַקְּלָפָה שֶׁל מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שֵׁם פְּסוּקָה
ה): "כִּי לְמַחֲיָה שְׁלַחְנֵי אֱלֹקִים לְפָנֵיכֶם". וְעַל-כֵּן
סָבַב הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שִׁיּוֹסֵף זָכָה שָׁם
לְעֲשִׂירוֹת גְּדוֹל מְאֹד, וְלִקְטַט כָּל הַכֶּסֶף שֶׁבְּמִצְרַיִם
וְשֶׁבַּשְׂאֵר אֲרָצוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מז, יד):
"וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף" וְכוּ', כִּי עַל-יְדֵי הַכֶּסֶף
וְהַעֲשִׂירוֹת שֶׁקָּבַץ יוֹסֵף שָׁם, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלָּו
הַגְּוֹנִין עֲלָאִין שֶׁהֵם גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יְדֵי-
זֶה הָיָה עָקַר הַכְּנַעַת פְּרַעְזָה וּמִצְרַיִם שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת
הַמְדָמָה וְכוּ' ל.

וְעַל-כֵּן כְּשֶׁנִּתְקַבְּצוּ הַשְּׁבָטִים עִם יוֹסֵף נָתַן לְכֹלם
מֵעֲשִׂירוֹתוֹ, כִּי נָתַן לְכֹל אֶחָד מִתְּנֹנוֹת, לְהוֹרוֹת לָהֶם

[כא] וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת יז, יד): "כְּתַב זֹאת זְכָרוֹן בְּסֵפֶר", זְכָרוֹן הוּא בְּבְחִינַת הַמְדָמָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל בְּמָקוֹם אַחֵר (סִימָן יט), הֵינּוּ בְּרוּר הַמְדָמָה. וְזֶה בְּחִינַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה, שְׂאִין קוֹרִין בַּתּוֹרָה פְּחוֹת מְשֻׁלְשָׁה אֲנָשִׁים, וְכָל אֶחָד אֵינּוּ קוֹרֵא בְּפָחוֹת מְשֻׁלְשָׁה פְּסוּקִים (מַגִּלָּה כ"א-כ"ג:), הַכֹּל כְּדֵי לְהַכְנִיעַ הַמְדָמָה וְלַעֲלוֹת אֶל הַשָּׁכֵל שֶׁכָּלוּל מְשֻׁלְשָׁה בְּחִינּוֹת הַנ"ל, שֶׁהֵם, שָׁכֵל בְּכַח וְשָׁכֵל וְכוּ' כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן כָּל הַתּוֹרָה מְשֻׁלְשֶׁת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שְׁבַת פ"ח): 'בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דִּיהִיב לָן אוֹרֵיין תְּלִיתָאָה' וְכוּ'. וְכֵן (שְׁמוֹת טו, כב): 'כְּשֶׁהָלְכוּ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה נִתְיַגְעוּ' וְכוּ'. וְתַקְּנוּ שִׁיְהִיו קוֹרִין בְּשָׁנֵי וַחֲמִשִּׁי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַכְנִיעַ הַמְדָמָה וְלַעֲלוֹת אֶל הַשָּׁכֵל שֶׁכָּלוּל מְשֻׁלְשָׁה בְּחִינּוֹת הַנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת שְׁלֹשׁ קְדָשׁוֹת, כִּי הַשָּׁכֵל נִקְרָא קְדָשׁ, כְּפִדּוּעַ, וְעַל-כֵּן יֵשׁ שְׁלֹשׁ קְדָשׁוֹת, בְּחִינַת קְדָשׁוֹת הַשָּׁכֵל שֶׁכָּלוּל מְשֻׁלְשָׁה, שֶׁהֵם, שָׁכֵל בְּכַח וְכוּ', כַּנ"ל.

"מוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֻצִּי" (דִּבְרֵי יב, ז). עֲדָן וְעַדְנִין וּפְלַג עֲדָן (שָׁם ז, כה), זֶה בְּחִינַת מַעוֹט הַזְמַן שֶׁיִּתְגַּלֶּה הַשָּׁכֵל שֶׁל מַעוֹט וּבִטּוֹל הַזְמַן, כִּי כָּל מֵה שֶׁהַשָּׁכֵל גָּדוֹל יוֹתֵר - נִתְמַעַט וְנִתְבַטֵּל הַזְמַן יוֹתֵר. וְזֶהוּ "עַד מוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֻצִּי" - שְׁמִשְׁנֵי זְמַנִּים יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה זְמַן אֶחָד. וְאַחֲרֵיכֵן יַעֲלֶה לְשָׁכֵל גְּבֻהַ יוֹתֵר, עַד שֶׁיִּתְמַעַט וְיִתְבַטֵּל הַזְמַן יוֹתֵר, עַד שִׁיְהִי כָּל הַזְמַן בְּבְחִינַת 'וְחֻצִּי', וְאֵז יָבֹא מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא יִשְׁיַג הַשָּׁכֵל שֶׁל בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְמַן בְּשִׁלְמוֹת, עֵינַי הַיֵּטֵב, בְּסִימָן ס"א הַנ"ל (אוֹת ח) וְהֵבֵן הַיֵּטֵב.

[כג] וְזֶה בְּחִינַת אֶסוּר חֲמִץ, שֶׁעָקַר אֶסוּרוֹ עַל-יְדֵי הַזְמַן, דִּהְיָנוּ שֶׁאֶסוּר לְהַשְׁהוֹת הָעֶסָה אֵיזָה זְמַן שֶׁלֹּא תַחֲמִיץ, כְּמוֹ שֶׁלֹּא הַסְּפִיק בְּצַקֵּם שֶׁל אַבּוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יב, לט): "וְלֹא יִכְלוּ

כְּשִׁזְכוּ לְהַכְנִיעוּ חֲזָרוּ וְהִמְשִׁיכוּ קְדָשׁ יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא עָקַר קְדָשׁ הַבַּיִת-הַמְקֻדָּשׁ שָׁבוּ כָּל הַגּוֹנִינִין, כִּי בְיוֹם הַכַּפּוּרִים נִכְנָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְתַכְלִית הַקְּדָשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, שְׁשֵׁם עָקַר הַתְּגָלוֹת פֶּאֶר הַגּוֹנִינִין, עָקַר גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, שְׁמִשְׁם עָקַר הַכְּנַעַת הַזְמַן-עֲמֵלֵק שֶׁהִיא בְּחִינַת כָּלֵל הָרַע שֶׁבְּמְדָמָה, שֶׁבְּכָל הַמְדָרְגוֹת וְכוּ'.

כִּי יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא לְמַעְלָה מִהַזְמַן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת תְּשׁוּבָה חֵלֶק ב, סִימָן א), וְעָקַר הַזְמַן בְּבְחִינַת הַמְדָמָה כַּנ"ל (אוֹת ה), וְהֵמֵן רָצָה לְהַגְבִּיר הַזְמַן, כִּי תִלָּה הַכֹּל בְּטַבַּע וּבְזְמַן. וְעַל-כֵּן "הַפִּיל פּוֹר מִיּוֹם לְיוֹם וּמִחֻדָּשׁ לְחֻדָּשׁ" וְכוּ', כִּי אָמַר שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְזְמַן, עַל-כֵּן רָצָה לְהַפִּיל פּוֹר עַד שִׁידַע הַיּוֹם וְהַזְמַן שִׁיּוּכַל לְהִתְגַּבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, חֵס וְשְׁלוֹם, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁהַגּוֹרֵל שָׁלוּ הָיָה עַל-פִּי כְּשׁוֹף גָּדוֹל וְהָיוּ לוֹ חֲכָמוֹת גְּדוֹלוֹת בְּזֶה, אֲבָל הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ מִפֶּר מַחֲשָׁבוֹת עֲרוּמִים וְנִתְהַפֵּךְ הַדְּבָר, כִּי הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ הִמְשִׁיךְ הַיְשׁוּעָה וְהִנֵּס מִבְּחִינַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, מִבְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְמַן, מִבְּחִינַת יוֹבֵל הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים, כִּי הֵמֵן רָצָה לְהַגִּיעַ הַפְּגָם גַּם שָׁם, חֵס וְשְׁלוֹם, וְעַל-כֵּן עָשָׂה "עֵץ גְּבֻהַ חֲמִשִּׁים אַמָּה", אֲבָל זֶה הָיָה עָקַר מַפְלָתוֹ, כִּי שָׁם בְּבְחִינַת שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים, בְּחִינַת יוֹבֵל, בְּחִינַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְמַן, שָׁם אֵין לוֹ שׁוֹם שְׁלִיטָה וְאַחִיזָה כָּלֵל, וְלִשְׁם אֵין מִי שִׁיּוּכַל לַעֲלוֹת כִּי-אִם הַצְּדִיק הַגָּדוֹל שֶׁהוּא בְּבְחִינַת מְרֻדְכִי. וְעַל-כֵּן נִתְלָה עַל זֶה הָעֵץ דִּיקָא, שֶׁגְּבֻהַ חֲמִשִּׁים אַמָּה, כִּי עָקַר מַפְלָתוֹ הָיָה עַל-יְדֵי בְּחִינַת שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַקְּדָשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְמַן וְכוּ'.

וּבְעֵנִין זֶה שֶׁל בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְמַן יֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה לְבָאָר - הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ יַעֲזָרְנוּ לְגַמֵּר הָעֵנִין הַיֵּטֵב.

לְהַתְמַהֵמָה וְכוּ', הִינּוּ שְׁעָרֵי אֶסְרוּר חֲמֵץ שְׁלֹא יִתְאַחַז רַבּוּי הַזְּמַן בְּעֵסָה, שְׁמֵשׁ עָקֵר אַחִיזַת הַחִיצוֹנִים, וְעָקֵר הַכְּנַעֲנִים עַל-יְדֵי שְׁנִתְגַּלְהָה הַשְּׂכָל שְׁמַמְעֵט הַזְּמַן וּמַעֲלָה הַכֹּל לְמַעֲלָה מֵהַזְּמַן, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עָקֵר גְּאֵלֵת מְצָרִים שְׁהִיָּה בְּחִפְזוֹן וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה. וְהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ פָּסַח וְדָלַג עַל הַקֶּץ שְׁכָל זֶה בְּחִינַת מַעוֹט הַזְּמַן, בְּחִינַת לְמַעֲלָה מֵהַזְּמַן כִּנ"ל.

[כד] "לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפְּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם" (אֶסְרוּר ט, לא), לְתַקֵּן בְּחִינַת הַזְּמַנִּים, לְהַעֲלוֹתָם וּלְקַשְׂרָם לְבְּחִינַת לְמַעֲלָה מֵהַזְּמַן עַל-יְדֵי בְּרוּר הַמְּדַמָּה שְׁזוֹכִין בְּפֹרִים כִּנ"ל, כִּי עָקֵר הַזְּמַן בְּבְּחִינַת הַמְּדַמָּה וְכוּ' כִּנ"ל.

לקוטי הלכות

הלכות חקות העכו"ם - הלכה ב'

באמת, ישראל מצד עצמם בשרשם הם רחוקים לגמרי מכל העונות, ואין שום עון שיש לאיש ישראל כלל לפי קדשתו משרשו.

כי ישראל הם עצם הטוב והם רחוקים מן הרע בתכלית הרחוק בשרשם, ועל-כן אין להסטרא-אחרא שום אחיזה ושיכות לפתות אחד מישראל, חס ושלום, כפי-אם על-ידי כח המדמה, כי המדמה מטעה את האדם - שהוא מדמה דבר לדבר, עד שהוא מהפך, חס ושלום, ומשים רע לטוב, אור לחשך, כמו שפיתוב (ישעיה ה, כ): "שמים אור לחשך וחשך לאור שמים מר למתוק ומתוק למר" וכיו, כמו שנראה בחוש, שפח המדמה מטעה את האדם כמה פעמים בגשמיות, כגון כשאדם רואה איזה דבר מרחוק, ובפרט בלילה - נדמה לו על חתיכת עץ שעומד אדם ומתירא מפניו, וכמו כן בכמה דברים שהאדם טועה על-ידי כח המדמה, כמו כן ממש בענין דעות האדם ומדותיו ותאוותיו, שבאמת האיש הישראלי רחוק בעצמו לגמרי מכל הדברים רעים ומכל התאוות ומדות רעות. ועקר מכשול האדם, חס ושלום, הוא רק על-ידי כח המדמה, שהוא הסטרא-אחרא, שהוא מטעה את האדם, ומדמה לו דבר לדבר ומוליכו ממחשבה למחשבה וממחשבה למחשבה, עד שמביאו לידי הרהור, חס ושלום, וכן לכל אחד ואחד למה שמביאו, רחמנא לצלן.

ועל-כן גזרה עלינו התורה שלא ללכת בחקותיהם

"ובחקתיהם לא תלכו" (ויקרא יח, ג). וזה לשון השלחן ערוך סימן קעח: אין הולכין בחקות העכו"ם ולא מדמין להם, ולא ילבש מלבוש המיוחד להם ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם וכיו'.

כי איתא בדברי רבנו ז"ל במאמר 'אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא' וכיו' בסימן כה, לקוטי חלק א - שהסטרא-אחרא נקרא כח המדמה, שממש באין כל התאוות והבלבולים והמניעות ממדרגות הקדשה וכיו', עין שם. ובכל דרגא ודרגא יש שם דמיונות אלו, וכשרוצין לעלות מדרגא לדרגא הם מתעוררין וכיו'. וצריך להכניעם ולשברם, ועקר הכניעתם הוא על-ידי התגלות גדלת הבורא יתברך שמו. וזה נעשה על-ידי צדקה לעני הגון, שעל-ידי-זה נתגלין הגוהנין שיש בכסף וזהב. כי עקר הגוהנין הם רק אצל ישראל, בחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר". התפארות הוא כלליות הגוהנין וכיו'. וזה בחינת (ישעיה סא, י): "כי הלבישני בגדי ישע" - ישע, אסתכלותא, שהכל תאבין להסתכל בו וכיו', עין שם.

[א] וזה בחינת האסור ללכת בחקותיהם. וצריכין להתרחק מהם בכל הדברים - שלא להתדמות להם בשום דבר שבעולם, אף-על-פי שאין בזה הדבר שום אסור מצד עצמו, אף-על-פי-כן אסור להתדמות להם בשום ענין שבעולם. ואסור ללבש במלבושיהם וכיו', כי בזה כלול כל התורה כלה, כי

ושלא להתדמות להם בשום דבר - שלא להתדמות להם דיקא, כדי שלא לתן כח, חס ושלום, להכח המדמה, כי העכו"ם הם הרע של כל התאוות והמדות, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (סימן לו ובסימן קא). ועל-כן כשמתדמין להם בשום דבר - על-ידיזה מתגבר המדמה, חס ושלום, ויכולין לבוא, חס ושלום, על-ידיזה לידי דעותיהם, כמו שכתוב (תהלים קו, לה): "וייתערבו בגוים וילמדו מעשיהם". כי עקר הסטרא-אחרא היא נאחזות בהמדמה פנ"ל.

ועל-כן צריכין להתרחק מהם מאד מאד בכל הדברים, רק צריכין להתדמות בכל הדברים ובכל המנהגים ובכל המלבושים לישראל עם קדוש, כי עקר החזן וההתפארות והחשיבות האמתי הוא רק אצל ישראל, בחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר", דכלולין בגונין סגי אין (זהר יתרו צ): ומלבושים של ישראל הם בחינת "בגדי ישע", בחינת לבושי ההתפארות, בחינת (תהלים קד, א): "הוד והדר לבשת", כי יש בהם כל מיני חן וכל מיני התפארות. ועל-כן צריך להתלבש במלבושי ישראל דיקא, ולהתדמות בכל דבר לדרכי החכמים והצדיקים האמתיים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספרי עקב יג): 'הדבק בתלמידי חכמים'. וכמו שכתוב (משלי יג, כ): "הולך את חכמים יחכם". כי על-ידי שמתדמין עצמם במעשיהם ובהנהגותיהם לדרכי הכשרים האמתיים, על-ידיזה זוכין להכלל בהם. ולסוף יהיה באמת כמותם.

[ב] כי כח המדמה הוא בבחינת עץ הדעת טוב ורע, בחינת נגה, שהוא לפעמים נכלל בטוב ולפעמים להפך, כי הוא בחינת דמיון, ולמקום שמתדמה עצמו - שם נכלל. ועקר הבחירה והנסיון של האדם הוא בכח המדמה. וצריך כל אחד להתגבר לברר כח המדמה, לברר הטוב שבו

שיהיה נכלל בקדשה ולהפיל הרע שבו. ועל-כן אנו מצוין להתדמות ליוצרנו יתברך, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קלג): 'הדבק במדותיו - מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'. וכן להתדמות לתלמידי חכמים ולהתחבר לכשרים, כי על-ידי שמתדמה עצמו במדותיו להשם-יתברך ולצדיקים ולכשרים אמתיים שבדור, על-ידיזה זוכה להכלל באמת עמהם יחד בהשם-יתברך, כי הכל תלוי בברור המדמה שהוא עקר הנסיון והבחירה.

[ג] וזה בחינת מה שמוכא בדברי רבנו ז"ל, בשיחות הר"ן (סימן עד), שעל-ידי שעושין לעצמו רגז בתפלה, על-ידיזה זוכין באמת להתפלל בחמימות והתלהבות דקדשה. וכן על-ידי שעושין עצמו כאלו הוא שמח, על-ידיזה זוכה לשמחה באמת. וכמו כן בכל הדברים וכו', עין שם. כי זה בחינת ברור המדמה שנקלל המדמה בקדשה, שמתדמין עצמן לדברים שבקדשה, אף-על-פי שבתחלה אין לו מדה זו באמת, אף-על-פי-כן מדמה עצמו ומנהיג עצמו ומרגיל עצמו במדות אלו והנהגות אלו הישרות של אנשים כשרים באמת ועל-ידיזה זוכה אחר-כך לכל הטוב באמת.

וצריכין להיות חזק מאד בענין זה ועקשן גדול, אף-על-פי שנדמה לו שזה זמן רב שהוא מרגיל בזה ועדין לא זכה לטוב באמת, אף-על-פי-כן גם זה טוב מה שהוא מדמה עצמו ומרגיל עצמו בהטוב. וגם כי אי אפשר להאדם לידע באמת מתי הוא זוכה לטוב, כי לפעמים ידמה להאדם שהוא רחוק מאד מטוב, וזה בעצמו טוב, וכן להפך. על-כן הוא מחייב תמיד לחבר עצמו לאנשים כשרים ואמתיים ולילך בדרכיהם ולהתדמות למעשיהם, כי זה בעצמו טוב מה שזוכה להתחבר עמהם אפלו אם, חס ושלום, לא יזכה להיות כמותם, אבל

בְּאֵמֶת אִם יִהְיֶה חֶזֶק בְּיָדָי יִזְכֶּה לִהְיוֹת כְּמוֹתֶם וְלִהְפָּלֵל בְּהֵם, וְכֹנֵן ל.

[ד] וְזֶה שֶׁהִזְהִירָה הַתּוֹרָה (דְּבָרִים ו, ב): "וְלֹא תַחְנִם" – לֹא תִתֵּן לָהֶם חֵן, שְׂאֵסוּר לֹמֵר, כַּמָּה נָאָה עֲכוּ"ם זֶה וְכוּ' (עֲבוּדָה זָרָה כ). כִּי אֵסוּר לְפָאֵר אוֹתָם בְּשׁוּם דְּבָר, כִּי עֵקֶר הַהִתְפָּאָרוֹת וְהַגְּוִינִין הוּא רַק אֲצֵל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר". וְכִשְׂמִפְאָרִין וּמִשְׁבַּחִין אֶת יִשְׂרָאֵל וּמַגְדִּילִין וּמַחְבְּבִין הַחֵן וְהַהֲנָהְגוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל – עִם קְדוּשׁ הַנִּבְחָר מְכַל הָעַמִּים, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלֵּין הַגְּוִינִין וְהַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל-יְדֵי הַתְּגַלוֹת הַגְּוִינִין שֶׁהֵיא הַתְּגַלוֹת גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה עֵקֶר הַכְּנַעַת הַמְּדַמָּה, כַּמְבָאָר שֶׁם בַּמְאֹמֶר הַנִּלְ, שֶׁעֵקֶר הַכְּנַעַת הַמְּדַמָּה הוּא עַל-יְדֵי הַתְּגַלוֹת גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא עַל-יְדֵי הַתְּגַלוֹת הַגְּוִינִין.

וְזֶה שֶׁפָּתַח רַבְּנוּ ז"ל (אוֹת ה), שֶׁעַל-יְדֵי הַשְּׂמִיחָה שֶׁשְׂמִיחִין עַל שְׂזֻכָּה לִהְיוֹת מְזַרְע יִשְׂרָאֵל וְלִהְתַּקְרַב לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּם, עַל-יְדֵי-זֶה מְשַׁבְּרִין הַמְּדַמָּה, שֶׁהֵם הַמְּנִיעוֹת שֶׁבְּכָל מְדַרְגָּה שֶׁבְּקִדְשָׁה וְכוּ', עֵינִ שֶׁם. כִּי עַל-יְדֵי שֶׁשְׂמִיחָה עֲצָמוֹ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל עַל שְׂזֻכָּה לִהְיוֹת מְזַרְע יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלֶּה הַחֵן וְהַהִתְפָּאָרוֹת וְהַגְּוִינִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶהוּ עֵקֶר גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ. וְעַל-יְדֵי הַתְּגַלוֹת גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָעִין הַמְּנִיעוֹת שֶׁהֵם כַּח הַמְּדַמָּה, כִּי בְּאֵמֶת אֵינָם מְנִיעוֹת כָּלֵל, רַק שֶׁהֵם נִדְמִים לַמְּנִיעוֹת עַד שֶׁקָּשָׁה לְשַׁבְּרָם. אֲבָל עַל-יְדֵי שֶׁמְפָאֵרִין וּמִשְׁבַּחִין וּמַחְבְּבִין הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת וְהַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִשְׂמִיחִין עֲצָמוֹ בְּזֶה שְׂלֵא עֲשֵׂנִי גוֹי, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלֵּין הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר", שֶׁהֵם הַגְּוִינִין עֲלֵאִין, שֶׁהֵם גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עֵקֶר הַכְּנַעַת הַמְּדַמָּה, כַּנִּלְ.

[ה] וְזֶה בְּחִינַת שְׂקָלִים, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הָיָה עֵקֶר הַנִּסְיָן שֶׁל פּוֹרִים. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מַגִּלָּה יג): 'רָשָׁע, כִּכְּר קָדְמוֹ שְׂקָלֵיהֶם לְשֶׁקְלִיד'. וְעַל-כֵּן 'בְּאֶחָד בְּאֶדְר מִשְׂמִיעִין עַל הַשְּׂקָלִין'. כִּי עֵקֶר קִנְאָת הַמֶּן-עֲמֶלֶק עַל יִשְׂרָאֵל הָיָה בְּשִׁבִיל זֶה, עַל שִׁישְׂרָאֵל הֵם מְרַחֲקִין עֲצָמוֹ בְּכָל הַדְּבָרִים מִהַנְּהַגוֹתֵיהֶם וּמִדְּרָכֵיהֶם. וְעַל-כֵּן אָמַר (אֶסְתֵּר ג, ח): "וְדַתִּיהֶם שׁוֹנוֹת מְכַל עִם". כִּי עַל זֶה הִקְפִּיד וְנִתְקַנָּא בְּיֹתֵר עַל שֶׁהֵם מִתְּכַוְּנִין לְשׁוֹנוֹת עֲצָמוֹ בְּכָל הַדְּבָרִים לְהִתְרַחֵק מִמְּנִהְגֵיהֶם תָּמִיד וְעַל-כֵּן אָמַר: "וְעֲשֵׂרֵת אֲלָפִים וְגו' אֲשָׁקֵל" וְכוּ'. כִּי רָצָה לְבַטֵּל, חֵס וְשְׁלוֹם, כַּח הַשְּׂקָלִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַתְּגַלוֹת הַגְּוִינִין הַכְּלוּלִין בְּכֶסֶף וְזָהָב, כַּמְבָאָר בַּמְאֹמֶר הַנִּלְ. וְעַל-כֵּן הִקְדִּים הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמֶּכָּה וְהִקְדִּים שְׂקָלֵינוּ לְשֶׁקְלֵינוּ, וְצָוָה עֲלֵינוּ לְתַתּ בְּאֶחָד בְּאֶדְר שְׂקָלִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלֵּין הַגְּוִינִין עֲלֵאִין שִׁישׁ בְּכֶסֶף וְזָהָב כַּנִּלְ. שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עֵקֶר הַכְּנַעַת הַמְּדַמָּה וְהַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמֶּן-עֲמֶלֶק, כִּי עֲמֶלֶק הוּא בְּחִינַת הָרַע שֶׁבְּמְדַמָּה, כִּי הָיָה מְדַמֵּן עֲצָמוֹ לְבַהֲמָה, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (שְׁמוּאֵל-א, טו, ג): "מִשׁוֹר עַד שָׁה עַד בְּהֵמָה". שֶׁהָיָה הָעֲמֶלֶקִים מְדַמֵּן עֲצָמוֹ לְבַהֲמוֹת כַּנִּלְ. וּבְהֵמָה הוּא בְּחִינַת כַּח הַמְּדַמָּה, שֶׁהוּא כַּח הַבְּהֵמִיּוֹת כַּנִּלְ בַּמְאֹמֶר הַנִּלְ. וְעַל-כֵּן עֵקֶר הַכְּנַעַת הַמֶּן-עֲמֶלֶק הוּא עַל-יְדֵי הַשְּׂקָלִים שֶׁהֵם בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלֵּין הַגְּוִינִין וְכוּ', שֶׁהוּא גְּדֻלַּת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הֵם נִכְנָעִין, כַּנִּלְ.

[ו] וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת ל, יג): מַחְצִית הַשְּׂקָל תְּרוּמָה לַה' – כִּי בְּחִינַת הַמְּדַמָּה הוּא בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת, בְּחִינַת נִגְהָ, שֶׁהוּא עֵקֶר הַמִּתְקַלָּא וְהַנְּסִיּוֹן, בְּחִינַת מַחְצִית, שֶׁהָאָדָם עוֹמֵד בּוֹ עַל הַמִּשְׁקָל וְהַנְּסִיּוֹן,

מחציתו מכריעו לכאן ומחציתו לכאן כדרך המשקל, כי הוא מערב טוב ורע. וזה מחצית השקל - 'מחצית השקל' דיקא. וצריך כל אחד להכריע המשקל לטוב, להגביה המדמה להשם-יתברך, בחינת מחצית השקל תרומה לה'. וזה נעשה על-ידי נתינת מחצית השקל על קרבנות הצבור ועל נדבת המשכן, שזה בחינת צדקה, שעל-ידי-זה נתגלין הגונים כנ"ל, שעל-ידי-זה נכנע המדמה ואזי נופל הרע שבו והטוב נכלל בקדשה.

ועל-כן היו לוקחין השקלים על קרבנות הצבור ועל נדבת המשכן, כי קרבנות הם בחינת שבירת הדמיון, כמו שפרש רבנו ז"ל במאמר הנ"ל על פסוק (תהלים נא, יט): "זבחי אלקים רוח נשברה". וזה בחינת נדבת המשכן, זה בחינת התגלות הגונים, כי כל הגונים עלאין היו כלולין במשכן בחינת (שמות כה, ג): "כסף וזהב ותכלת וארגמן" וכו'.

[ז] וזה בחינת (שמות ל, יב): כי תשא את ראש בני ישראל - 'כי תשא' דיקא, בחינת נשיאת ראש, דהינו כשעולין מדרגא לדרגא ורוצין לנשא את ישראל שיעלו מדרגא לדרגא, אזי ונתנו איש כפר נפשו - הינו צדקה, שעל-ידי-זה מכניעין המניעות שבכל דרגא שהם באין על-ידי המדמה, כנ"ל. ואז ולא יהיה בהם נגף וכו' - שעל-ידי-זה שנתגלין הגונים על-ידי השקלים, על-ידי-זה מכניעין המדמה והקלפות שהם סטרא דמותא וזוכין לשכל דקדשה שהוא בחינת חיים, כמו שכתוב (קהלת ז, יב): "החכמה תחיה". כי עקר החיים הוא השכל שהוא חיים נצחיים. כי עקר השארתו של אדם לאחר מיתתו הוא רק השגת השכל הנקנה שזוכין על-ידי שבירת הדמיון, כמבאר שם במאמר הנ"ל, עין שם כל זה היטב.

[ח] ועל-כן היתה עקר המצוה של שקלים בעת

שהיו מונין את ישראל, כי המנין של ישראל הוא בחינת נשיאת ראש, בחינת עליית מדרגא לדרגא - הנאמר במאמר הנ"ל, כי כשעולין מדרגא לדרגא, אזי כל אחד ואחד מרים את חברו, כי פנימיות התחתון עולה לעליון, וכן פנימיות העליון עולה למעלה יותר, וכן למעלה למעלה, כמבאר שם היטב, עין שם. וכמו שאמר רבנו ז"ל אז בפרוש, שזה בחינת הרמה (בלשון אשכנז: 'הייבין'), מה שאחד מרים את חברו וכו'. וכשמונין את ישראל, אזי כוללין ומרימין ומנשאים ומקשרין אחד לחברו וחברו, כי זה עקר בחינת המנין - לקשרם ולחברם זה בזה - שיעלה כל אחד למדרגת חברו וחברו יעלה יותר וכן למעלה מעלה, כדי שיכללו זה בזה כדי שתשרה עליהם שכינה.

ועל-כן נקרא המנין נשיאת ראש, כמו שכתוב (שמות ל, יב): כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם - על-ידי המנין מנשאים ראשם מדרגא ודרגא וכו' כנ"ל. ועל-כן בכל עת שהיו צריכין ישראל לעלות מדרגא לדרגא - מנאום. כי כשיצאו ממצרים - מנאום, כשנפלו בעגל - מנאום, אחר-כך כשנבנה המשכן ובקש להשרות עליהם שכינה - מנאום, כמו שפרש רש"י (במדבר א, א).

כי כל הנ"ל הם בחינת עליות מדרגא לדרגא, בחינת יציאת מצרים, שיצאו ממ"ט שערי טמאה למ"ט שערי קדשה. וכן אחר מעשה העגל שהיו צריכים לצאת ולעלות ולהטהר מטמאה זו לכנס בקדשה. וכן אחר-כך כשנבנה המשכן, והיו צריכין לעלות למדרגות גבוהות שתשרה עליהם שכינה, ועל-כן מנאום בכל פעם, שהוא בחינת נשיאת ראש כנ"ל. וכשעולין מדרגא לדרגא אז מתעורר ביותר המדמה כנ"ל, שהוא סטרא דמותא, חס ושלום כנ"ל. וכשעולין מדרגא לדרגא אז מתעורר

ביותר המדמה כנ"ל, שהוא סטרא דמותא, חס ושלום כנ"ל. על-כן צריכין אז להתגבר ביותר להכניע סטרא דמותא, שהוא המדמה. וזה נעשה על-ידי השקלים שהם בחינת צדקה, שעל-ידי-זה נתגלין הגונוין כנ"ל. וזה בחינת כי תשא וכו' ונתנו איש כפר נפשו לה' ולא יהיה בהם נגף וכו' כנ"ל. זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש - מחצית השקל דיקא כנ"ל.

[ט] וזה בחינת (תענית כט.): 'משונכנס אדר מרבין בשמחה'. כי אז צריכין להכניע קלפת המן-עמלק

שהוא המדמה כנ"ל. ועל-כן צריכין להרבות בשמחה, כי צריכין לשמח מאד במה שזכינו להיות מזרע ישראל, ולא עשני גוי, ועל-ידי-זה מגלין החן וההתפארות של ישראל, שהוא התגלות הגונוין, שהוא גדלת הבורא, שעל-ידי-זה מכניעין המדמה וזוכין לעלות לכל המדרגות שבקדשה, אמן ואמן, וכמבאר שם בסוף התורה הנ"ל (אות ה), שעל-ידי שמחה ששמח בו יתברך ובצדיקיו וכו', על-ידי-זה מכניעין המדמה שמתפשט בכל דרגא ועולין למדרגה הגבה וכו', עין שם.

לקוטי הלכות

הלכות גביית חוב מקרקעות - הלכה ג'

ממון דקדושה, דהינו ממון ישראל, הינו כשזוכין לתקן ולקדש ממנו על-ידי צדקה שנותנין לעניים הגונים, על-ידי ממון זה נתגלין הגונים על-אין שהם גדלת הבורא, ועל-ידי-זה זוכין לשבר הקלפות והדמיונות שבכל מדרגה ומדרגה, וזוכין לצאת בכל פעם מן המדמה ולעלות אל השכל וכו', כנ"ל:

[ב] וזה בחינת (אבות ב, ב): טוב תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משפחת עון וכו'. כי התורה הוא השכל דקדושה, כי עקר החכמה והשכל הוא התורה הקדושה הנקראת "ראשית חכמה" (תהלים קיא), "ראשית דעת" (משלי א, ז), אבל אי אפשר לזכות לתורה שהוא השכל דקדושה כי אם כשמשרין תחלה המדמה והקלפה הקודמת לפרי בכל דרגא ודרגא כנ"ל. וזה אי אפשר כי אם על-ידי הגונים המאירין בכסף וזהב וכו', כנ"ל.

וזהו בחינת דרך ארץ שהוא משא-ומתן, כי עקר המשא-ומתן דקדושה צריך שיהיה בכונה זו, שיכונן שיזכה על-ידי משא-ומתן זה להרויח ממון כדי שיוכל לעשות ממנו צדקה, ולהחזיק ידי תלמידי חכמים ועניים הגונים, כדי שיתגלה גדלת הבורא על-ידי ממנו, על-ידי הגונים שיאירו בהם כנ"ל, כדי שיזכה על-ידי-זה לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל. כי כל אחד מישראל אי אפשר לו להיות עומד על מדרגה אחת, ובהכרח צריך שיעלה בכל פעם ממדרגה למדרגה, ובכל פעם שרוצה לעלות

ענין אפותיקי לבעל חוב שאינו חל פי אם על קרקעות ולא על מטלטלין, כמבאר בשלחן ערוך (חשן משפט סימן קיז):

[א] על-פי המאמר "אחוי לן מנא דלא שויא לחבלה" וכו', עין שם כל המאמר בלקוטי הראשון סימן כה: והכלל, כי כל אדם צריך לשבר את המדמה שהוא תאוות הבהמיות ולעלות אל השכל. וכשזוכה לשכל - צריך להוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל, ואחר-כך צריך להשתדל לזכות לשכל הנקנה. כי יש שכל בכח, ושכל הפעל, ושכל הנקנה, דהינו מה שאדם יודע הרבה דברים בידיעה אחת וכו'. ועקר קיומו של אדם לאחר מיתתו אינו אלא שכל הנקנה. וזה השארותו לאחר מיתה וכו'.

ודע, שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה יש שם דמיונות אלו וכו'. וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות, כדי להגיע אל הקדושה וכו', עין שם. ואי אפשר להכניע הקלפות והדמיונות וכו', שבכל מדרגה אלא על-ידי התגלות גדלת הבורא יתברך וכו', שנתגלה על-ידי צדקה שנותנין לעני הגון, שעל-ידי-זה נתגלין הגונים על-אין שיש בכסף וזהב וכו'. כי מקום הגונים אינן אלא אצל איש הישראלי בבחינת (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בה אתפאר", ועל-ידי צדקה שנותן מממונו - נתתקן כל ממנו, ונתגלין הגונים ומאירין. נמצא, הכלל, שעל-ידי

ממדרגה למדרגה, אזי מתגברין בכל פעם הקלפות והדמיונות שבכל מדרגה כנ"ל, וצריך להכניע אותם על-ידי הארת הגונין שבמזון דקדשה. על-כן צריך לעסק גם בדרך ארץ, דהינו משא-ומתן כדי שיזכה להאיר הגונין שיש בכסף וזהב, כדי שיזכה על-ידי-זה לשבר הקלפה הקודמת לפרי, ואז יזכה לתורה, שהוא השכל דקדשה, כנ"ל.

וזהו: טוב תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משפחת עון - כי התורה הוא השכל דקדשה שהוא הפך המדמה שהם תאוות הבהמיות, שמשם כל העוונות, רחמנא לצלן, אבל צריכין לזה דרך ארץ, שהוא משא-ומתן, שעל-ידי-זה מגלין הגונין שיש בכסף וזהב, שעקר הכניעת המדמה, שהוא בחינת עוון הוא על-ידי-זה כנ"ל. וזהו שיגיעת שניהם משפחת עון, כנ"ל:

[ג] וזה בחינת קבלת התורה אחר יציאת מצרים, כי יציאת מצרים הוא בחינת שבירת המדמה שהוא בחינת 'מצרים ופרעה', שהם בחינת 'כח המדמה' שהוא כח בטל שזהו בחינת 'פרעה', כמו שכתוב (שמות ה, ד): 'למה תפריעו את העם' וכו', כפרוש רבנו ז"ל במקום אחר (סימן סד), ועל-כן כשיצאו ממצרים זכו לרכוש גדול, והשם-יתברך הזהיר על זה את משה מאד, כמו שכתוב (שמות ג, כב): 'דבר נא באזני העם וישאלו וכו', כלי כסף וכלי זהב ושמלת' וכו'. כי הכסף וזהב והעשירות הגדול שפא ליד ישראל בשעת יציאת מצרים, על-ידי-זה היה עקר הגאולה שהיא שבירת המדמה, שזה עקר הגאולה לשבר המדמה - שהוא בחינת גלות פרעה ומצרים, ולזכות אל השכל - שהוא בחינת קבלת התורה, שבשביל זה יצאו ממצרים, כמו שכתוב (שמות ג, יב): בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה.

נמצא, שיציאת מצרים - הוא בחינת שבירת המדמה, ולזכות אל השכל - שהוא קבלת התורה כנ"ל. על-כן הזהיר השם-יתברך שישאלו כלי כסף וכלי זהב וכו', כדי שיבוא המזון אל הקדשה כדי להאיר הגונין על-אין שיש בכסף וזהב המאירין אצל איש הישראלי דיקא, שעל-ידי-זה עקר שבירת המדמה שהוא בחינת יציאת מצרים, כנ"ל. ואז זכו אחר-כך אל קבלת התורה שהיא השכל דקדשה, והשכל יש בו שלש בחינות שהם: שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה, כנ"ל.

וזהו בחינת שהתורה משלשת בכל הבחינות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פח:): 'ברוך רחמנא דיהיב לן אורין תליתא על יד תליתא' וכו' (ברוך השם שנתן לנו תורה משלשת על ידי שליש*). כי התורה כלולה משלש בחינות הנ"ל, שהם בחינת שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה - שהם בחינת 'חכמה בינה ודעת', כי חכמה הוא בחינת שכל בכח, כידוע. כי חכמה היא בחינת 'כח השכל' לבר קדם שמתחיל להתבונן דבר בשכלו. ועל-כן נקרא חכמה שהוא בחינת 'כח-מה', הינו שכל בכח - שנקרא 'מה', כי עדין אין בו שום תפיסה. ובינה הוא שכל בפעל, דהינו מה שמתבונן בחכמתו ומוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל ומבין דבר מתוך דבר, אבל אף-על-פי שכבר התחיל לעיין ולהתבונן בשכלו ולהבין דבר מתוך דבר, אבל לא השיג תכלית מבקשו מה שרצה לפעל בשכלו. ואחר-כך כשזוכה ומשיג תכלית מבקשו, זה בחינת שכל הנקנה - שזהו בחינת 'דעת', כי דעת הוא השכל הנוולד על-ידי החכמה והבינה, דהינו מה שהשיג וידע דבר על מכונו על-ידי תבונות שכלו.

וזה בחינת אורין תליתא - שהם: מקרא, משנה, תלמוד, כי מקרא הוא בחינת שכל בכח - כי שם

במקרא אין רואין תבונות השכל, רק שם השכל בכת. וצריכין להוציא השכל מכח אל הפעל, וזה בחינת 'משנה', ששם מפרשין כל ההלכות היוצאין מן המקרא, אבל עדין אין יודעין משם גמר ההלכה עד שזוכין לתלמוד, ששם מפלפלין, עד שמבקרין שמעתתא אלבא דהלכתא, עד שזוכין לידע גמר הפסק דין איך להתנהג ולקיים מצוות התורה, שזהו בחינת שכל הנקנה - שזהו עקר הקיום וההשארה של האדם לאחר מיתתו, דהינו כשזוכה להתבונן בשכלו עד שיזכה לידע ולהשיג דבר על מכונו, דהינו שידע עצה טובה איך להתנהג בעבודת ה', כי לא המדרש עקר אלא המעשה (אבות א, יז), דהינו מה שזוכין על-ידי תבונת שכלו להבין ולהשיג איזה עבדא טובה, איך לעשות ולהתנהג בעבודת ה', שזהו עקר קיום השכל, וזהו עקר ההשארה של האדם לאחר מיתתו - כשזוכה שנסאר ממנו עצות טובות ודרכים ישרים לעבודת ה', וכנ"ל:

[ד] וזה בחינת 'לעולם ישלש אדם מעותיו שלישי בידו שלישי בפרקמטיא שלישי בקרקע' (כמו שאמרו רבותינו ז"ל בבא מציעא מב.). כי על-ידי ממון דקדשה של איש הישראלי זוכין לשבר המדמה ולעלות אל השכל שכלול משלש בחינות, שהם שכל בכת ושכל בפעל ושכל הנקנה כנ"ל. ועל-כן צריך לשלש מעותיו כנגד שלש בחינות שיש בשכל כנ"ל, שזוכין על-ידי הממון דקדשה כנ"ל. כי שלישי בידו, דהינו מה שיש בידו מעות בעין, זה כנגד השכל בכת, כי הממון בעצמו אין בו שום פעלה עדין, כי אי אפשר לאכל את הממון ולא להתכסות בו רק הוא בחינת כח, כי "הפסף יענה את הכל" (קהלת י, ט) - שכל דבר יכולין לקנות על-ידי הממון, וזה כנגד בחינת שכל בכת. ושלישי

במטלטלין זהו בחינת שכל בפעל - כי שם כבר יצא מכח אל הפעל, כי במטלטלין יש בהם פעלות צרכי האדם שיכולין לעשות בהם. ושליש בקרקע זה בחינת שכל הנקנה - שהוא עקר קיום והשארה של האדם לאחר מיתתו, שזהו בחינת 'קרקעות' שנקראים נכסים שיש להם אחריות, על שם שהם מתקיימים אחריו של אדם, שזהו בחינת שכל הנקנה - שהוא עקר השארתו של אדם לאחר מיתתו, כמו הקרקעות שהם עקר הנחלה וההשארה של האדם.

וכל איש ישראל צריך להשתדל שיזכה שיהיה כל ממונו ממון דקדשה, באפן שיזכה על-ידי קדשת ממונו להכניע המדמה ולעלות אל השכל, שכלול משלש בחינות כנ"ל, על-כן הזהירו רבותינו ז"ל שישלש אדם את מעותיו שלישי בידו וכו' - כנגד שלש בחינות שיש בשכל, כי הוא צריך שיהיה ממונו בקדשה כל-כף ולהרבות בצדקה, עד שיהיה ממונו בבחינת השכל ממש. שהוא משלש בשלש בחינות הנ"ל, כי על-ידי ממונו שבקדשה זוכה לשלש בחינות של השכל, כנ"ל:

[ה] ועל-כן עקר סמיכה של הבעל-חוב הוא על קרקעות, ואין האפותיקי חל פי אם על קרקעות, אף-על-פי שעקר הפרעון של הבעל-חוב הוא במעות דיקא, כמבאר בפוסקים (חשן משפט, סימן קא, סעיף א), אבל עקר סמיכתו של הבעל-חוב הוא על קרקעות, שעליהם עקר השעבוד והסמיכה. כי כל ההלואות והחובות הם נמשכים על-ידי התגברות המדמה, חס ושלום, שהוא כח הבהמיות, שמשם נמשכין החובות וההלואות, שהם בחינת עבדים, בחינת "עבד לווה לאיש מלוה", ועבדות הוא בחינת 'בהמיות' שהוא כח המדמה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יבמות סב.): שעבדים הם עם הדומה

לחמור, כמו שכתוב (בראשית כב, ה): "שבו לכם פה עם החמור" וכו'.

ועל-כן עקר פרעון החוב על-ידי כסף דיקא, כי לבטל ולסלק החוב הוא דיקא על-ידי ממון, שהוא בחינת ג'גנין על-אין' שעל-ידי-זה מכניעין המדמה, שמשם כל החובות, כנ"ל.

אבל אף-על-פי-כן - עקר סמיכה של הבעל-חוב הוא על קרקעות שהם בחינת שכל הנקנה - כי כל זמן שאין זוכין לשכל הנקנה דקדשה אי אפשר לסמך על השכל, כי עדין יכולין הקלפות, חס ושלו, להתאחו בו, ולקלקל השכל הזה. ועל-כן הכספים שהם בבחינת שכל בכח - צריכין שמירה יתרה, כמו שכתוב (דברים יד, כה): "וצרת הכסף בידך", כמו שאמרו רבותינו ז"ל. כי עקר הקיום והשמירה מן הקלפות והדמינות הוא כשזוכין לשכל הנקנה, דהינו לזכות להשיג איזה עבודה על-ידי השכל, שזהו עקר השכל, כי לא המדרש עקר אלא המעשה, כמו שכתוב (תהלים קיא, י): "ראשית חכמה יראת ה'". שעקר החכמה לזכות על ידה ליראת ה', כמו שכתוב: "אז תבין יראת ה'" (משלי ב, ה). שעקר ההתבוננות הוא לזכות ליראת ה' שהוא בחינת שכל הנקנה, שהוא בחינת מעשים טובים, כמו שכתוב: "ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם" - ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות יז). כי עקר הטוב והמתיקות של השכל הוא כשבא לידי מעשה, כי עקר הלמוד דקדשה הוא ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת לא): "והיה אמונת עתיך חסן" וכו' (ישעיה לג, ו), שהם ששה סדרי משנה.

ואף-על-פי-כן 'אי איכא יראת ה' היא אוצרו אין - ואי לא לא'. כי עקר האוצר והשמירה והקיום

וההשארה של השכל הוא היראה, שהוא בחינת 'קיום התורה' במעשה, כי הכל תלוי ביראה, כמו שכתוב (דברים י, יב): "מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה וכו', לשמר את מצות ה' וכו'. כי יראה הוא בחינת שכל הנקנה - שהוא בחינת יעקב שנקרא יראה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, כי שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה שהם בחינת חכמה בינה ודעת כנ"ל, הם בחינת תלת אבהן שהם אברהם יצחק ויעקב, כנודע. וכל זמן שלא בא השכל לידי מעשה, שהוא בחינת שכל הנקנה - עדין יש בו אחיזה לחיצונים חס ושלו, וצריכין שמירה גדולה מהם, ועל-כן אברהם יצא ממנו ישמעאל, ויצחק יצא ממנו עשו, כי הם בבחינת שכל בכח ושכל בפעל - ששם עדין יש להם אחיזה, אבל יעקב הוא בחינת שכל הנקנה, בחינת דעת, בחינת יראה, שהוא עקר קיומן וכללותן של האבות, כמו שכתוב באברהם (בראשית כא, יב): "כי ביצחק יקרא לך זרע" - ולא כל יצחק, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (נדרים לא). כי עקר ההשארה והקיום של האבות שהם בחינת השכל הוא בחינת יעקב, שהוא בחינת יראה, שהיא בחינת כלליות התורה שנקראת על שם יעקב, כמו שכתוב (דברים לג, ד): "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב":

ועל-כן קרקעות שהם בבחינת שכל הנקנה - הם נכסים שיש להם אחריות שעליהם עקר הסמיכה של הבעל-חוב שישלם מחובו ועליהם חל האפותיקי, שהוא אפה תהא קאי, כי עקר הקיום הוא על בחינת שכל הנקנה - שהוא בחינת קרקעות, כנ"ל:

[ו] על-כן אחר מעשה העגל נצטוו על מלאכת המשכן, כי הדבר תמוה מאד, איך באו ישראל לידי

עוון זה, אחר קבלת התורה, שזכו אז למדרגה גבה ועליונה מאד מאד, להשגת נבואה פנים בפנים וכו', ואיך יבואו אחר-כך לידי חטא כזה?! אף הוא על-פי הנ"ל, כי בכל פעם שצריכין לעלות מדרגא לדרגא מתגבר מחדש המדמה, שהם הקלפות וכו', ולפעמים כשאין האדם זוכה להתגבר לשבר מחדש כל הקלפות והדמיונות וכו' - יוכל לפל מאד, חס ושלום, בעת שצריך לעלות למדרגה השנייה, ועל-כן אמרו רבותינו ז"ל (אבות ב, ד): 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך' וכו'.

ומזה נמשך שישאל באו לידי מכשול זה בסוף הארבעים יום, שהיו צריכין לעלות למדרגה גבה יותר ויותר, ולא השתדלו לשבר מחדש את הכח המדמה, עד שנכשלו, ואז כשנתרצה השם יתברך למשה צוהו על מלאכת המשכן, דהינו שגלה השם יתברך למשה העצה איך לזכות לשבר הקלפות והדמיונות שבכל מדרגה ומדרגה, שהוא על-ידי מלאכת המשכן, שהוא בחינת 'צדקה' - נדבת לב, שעל-ידי זה מאירין הגונוין עלאין שיש בכסף וזהב וכו', שזהו עקר בחינת מלאכת המשכן, ששם היו מאירין כל הגונוין הקדושים, שזהו בחינת 'שלשה עשר דברים שנאמרו במלאכת המשכן' שהם (שמות כה, ג-ד): זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן וכו', שהם כלליות כל הגונוין הקדושים, שכלם היו מאירין על-ידי מלאכת המשכן, על-ידי הצדקה ונדבת לב של כל אחד מישאל. ועל-ידי זה זוכין לשבר הקלפות שבכל דרגא ודרגא, ועל-כן היה המשכן הולך עמהם במדבר מקום למקום, כי בכל פעם היו צריכין לטהר מקום חדש מקלפות, כפי המדרגה שהיו צריכים לעלות בכל פעם. שזהו בחינת 'מסעי בני ישראל במדבר ארבעים שנה', כי באלו

המסעות של ישראל - כלולים כל העליות של כל ישראל בכל הדורות, מדרגא לדרגא שבכל עליה ועליה, שבכל דרגא צריכין לגלות הגונוין, שעל-ידי זה מטהרין את המקום והמדרגה מן הקלפות וכו', שזהו בחינת 'הקמת המשכן' שהיו מקימין אותו בכל פעם, בכל מסע ומסע, כדי להאיר הגונוין עלאין שהיו מאירין במשכן, שעל-ידי זה מטהרין כל המדרגות, שזהו בחינת (במדבר י, כח): "מסעי בני ישראל", כנ"ל:

ועל-כן כל המשא-ומתן שעושין בקדשה הוא בחינת 'מלאכת המשכן', כמו שכתב רבנו ז"ל, כי כשעושין משא-ומתן בקדשה - אזי מאירין הגונוין בהמון של המשא-ומתן, שזהו בחינת מלאכת המשכן, ששם היו מאירין הגונוין שעל-ידי זה מכניעין ומשברין המניעות והדמיונות שבכל מדרגה ומדרגה וכו', כנ"ל. שזהו בחינת 'טוב תורה עם דרך ארץ' וכו', כנ"ל:

שיך לעיל: ועל-כן נסמכה קבלת התורה לפרשת משפטים מלפניה ומלאחריה, כמובא במדרש פרשת יתרו (שמות רבה ל, ג), כי על-ידי המשפט שעושין בין אדם לחברו שלא יגזל ולא יעשק אחד את חברו, על-ידי זה נתתקן המון ואזי המון בקדשה. ומאירין בו הגונוין שאינם מאירין כי אם בממון ישראלי שהוא ממון כשר על-פי דת ומשפט. שאין בו גזל ועשק ועולה. ועל-כן המשפט הוא בחינת 'צדקה', כמו שכתוב "משפט וצדקה ביעקב" וכו'. כי משפט וצדקה הם בחינה אחת, שעל ידם נתתקן המון דקדשה ומאירין בו הגונוין, שעל-ידי זה זוכין לשבר המדמה ולעלות אל השכל שהוא בחינת 'קבלת התורה' כנ"ל, ועל-כן נסמך קבלת התורה לפרשת "ואתה תחזה וכו', ושפטו את העם וכו', ולפרשת משפטים", כנ"ל:

לקוטי הלכות

הלכות מקח וממכר - הלכה ב'

אין המקח נגמר בדברים כי אם על-ידי קנין וכו', דהינו משיכה או מסירה או הגבהה וכו'. ורב הקנינים הם בקנין-סודר, וכל זה במטלטלין, אבל הקרקע נקנית בכסף, כמבאר חלוקי הדינים בשלחן ערוך (סימן קצ) :

[א] על-פי המאמר המתחיל משחרב בית-המקדש וכו' (סימן כה), עין שם היטב. והכלל היוצא משם, כי צריך כל אחד להוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל וכו'. ודע שבכל דגא ודרגא יש שם דמיונות אלו וכשאדם נתק ונעתק מדרגא לדרגא אזי מתגברים הקלפות שבמדרגה ואינם מניחים אותו לכנס וצריך להתגבר לשפרם ולהכניעם וכו'. ועקר הכנעתם של אלו הקלפות שמתגברים כשיוצאים מדרגא לדרגא הוא על-ידי גדלת הבורא יתברך שמו. והתגלות גדלת הבורא יתברך הוא על-ידי גוּנִין עלאין שיש בכסף וזהב, כי שם מלבשין גוּנִין עלאין, והם נתגלין על-ידי שנותנין צדקה לעני הגון, על-ידי-זה נתתקן כל ממונו ונתגלין הגוּנִין עלאין שיש שם בהממון, ואזי נתגלה גדלת הבורא יתברך ונכנעין הקלפות שבמדרגה וכו'. כי עקר הגוּנִין אין מאירין אלא ביד איש הישראלי, אבל אצל העכו"ם הם נתעלמים, ובשביל זה הם מתאוין לממון יהודי וכו', עין שם כל זה היטב :

[ב] וזה בחינת כל הקנינים, שאין המקח נגמר בדברים בלבד, כי אם בקנין, כי כבר מבאר כמה פעמים, שכל עניני משא-ומתן ומקח וממכר הוא

להעלות הקדשות הנפולות. וכשמעלין אלו הניצוצות והקדשות הנפולות על-ידי המשא-ומתן, נמצא שהם עולים מדרגא לדרגא ואזי מתגברים הקלפות שבמדרגה, כי בכל דגא יש שם דמיונות וקלפות אלו כנ"ל. ועל-כן אין המקח נגמר בדברים בלבד, כי עקר התגברותם הוא בשעה שעולין מדרגא לדרגא כנ"ל, ובשעת גמר המקח כשיוצא הדבר מרשות זה לרשות חברו - אזי הוא בחינת הברור. ואזי נתברר הקדשה שיש שם ועולה מדרגא לדרגא ואזי הם מתגברים כנ"ל. נמצא, שבשעה שיוצא הדבר מרשות לרשות, שהוא בחינת ברור ועליה מדרגא לדרגא, אז הם מתגברים, כנ"ל.

ועל-כן כל זמן שלא נכנס החפץ הנקנה לרשות חברו אין המקח נגמר בדברים בלבד, כי אף-על-פי שנתרצה למכור לחברו, אף-על-פי-כן יכול המקח לחזור ולהתבטל על-ידי התגברותם שהם מתגברים תמיד כשרוצין לעלות מדרגא לדרגא, ועל-כן צריכין לעשות איזה קנין. ועקר הקנין הוא מדאורייתא בכסף, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא מציעא מז): כמו שכתוב (ויקרא כז, יט) : "ונתן הכסף וקם לו". כי עקר הקנין הוא על-ידי הכסף דיקא, כי שם מתגלין הגוּנִין עלאין שהם בחינת גדלת הבורא יתברך כנ"ל, שעל-ידי-זה נכנעין הקלפות שבמדרגה ויכולין לעלות מדרגא לדרגא ואזי נגמר המקח, שהוא בחינת הברור ועליה מדרגא לדרגא,

כנ"ל. וזה בחינת "ונתן הכסף וקם לו" - וקם לו דיקא לשון תקומה ועליה, כמו שכתוב (בראשית כג, יז): "ויקם שדה עפרון" וכו'. ודרשו רבותינו ז"ל (רש"י שם): תקומה היתה לו וכו'. כי על-ידי הכסף דיקא, שהוא בחינת גונין על-ידי-זה, נגמר המקח שהוא בחינת ברור בחינת תקומה ועליה מדרגא לדרגא, כנ"ל:

[ג] אך רבותינו ז"ל תקנו שאין הכסף קונה, כי באמת אף-על-פי שהכסף בשרשו גבה מאד ויש בו התלבשות גונין על-ידי-זה, אף-על-פי-כן למטה אין מתגלין הגונין שיש בכסף וזהב כי אם על-ידי שמתקנין הממון, דהינו על-ידי צדקה לעני הגון וכו', כנ"ל. כי ידוע, שכל הדברים נתקלקלו מחטא אדם הראשון, ועל-כן אי אפשר שיתגלו הגונין שיש בכסף וזהב כי אם על-ידי תקון, דהינו על-ידי צדקה כנ"ל, אבל בלא התקון אין הגונין מתגלין אפלו ביד איש הישראלי. ועל-כן תקנו חכמינו ז"ל שאין הכסף קונה, כי אין לנו כח להכניע הקלפות שבמדרגה על-ידי הכסף, כי לאו בכל עת מתגלין הגונין שיש בכסף כנ"ל, וכשאינ מתגלין הגונין אין נכנעין הקלפות שבמדרגה, ועל-כן אין המקח נגמר וכו', כנ"ל. ויש לרמז זאת בדברי רבותינו ז"ל (בבא מציעא מז:): שאמרו מדאורייתא כסף קונה ומפני מה אמרו חכמים משיכה קונה? גזרה שמה יאמר לו, נשרפו חטיף בעליה. ולכאורה תמוה, למה תפסו רבותינו ז"ל 'עליה' דוקא, הנה להם לומר סתם נשרפו חטיף ברשותי או בבית וחרצר, ולמה תפסו עליה דוקא? ! אך יש לרמז הנ"ל, כי מחמת שאין בנו כח לגלות תמיד הגונין על-ידי שיש בכסף כנ"ל, ועל-כן עדין יוכלו להתגבר הקלפות בשעה שעולה המקח מדרגא לדרגא כנ"ל. וזהו בחינת שמה יאמר לו נשרפו חטיף בעליה - דהינו בעת

שעולה המקח מדרגא לדרגא אזי נזוק ונשרף על-ידי התגברות הנ"ל שמתגברים בשעת עליה שעולים מדרגא לדרגא שמהם באים כל ההזקות: [ד] ועל-כן אין המקח נגמר כי אם על-ידי משיכה או הגבהה וכיוצא, כי העקר שצריך החפץ שיהיה איזה שעה ברשות הקונה כדי שיצא מרשות לרשות, ותכף כשנכנס לרשות חברו פעם אחת - כבר נכנעו הקלפות שבמדרגה, כי עקר התגברותם בשעה שיוצא מדרגא לדרגא, דהינו בעת שיוצא מרשות לרשות שאז נגמר הברור. ועל-כן תכף שמשך החפץ או כיוצא ונכנס ברשותו שעה קלה - אזי כבר עלה החפץ מדרגא לדרגא, מאחר שכבר יצא מרשות לרשות, ועל-ידי-זה נגמר המקח, כי עקר גמר המקח הוא על-ידי-זה כנ"ל, ועל-כן אפלו אם תכף אחר המשיכה וכו', חזר והניח החפץ אצל המוכר, כבר נגמר המקח, מאחר שכבר יצא מרשות לרשות ונכנעו הקלפות שבמדרגה, מאחר שכבר נכנס לרשותו, כנ"ל:

[ה] ועל-כן בהקדש קונה כסף גם מדרבנן (חשן משפט, סימן קצט, סעיף ד), כי מעות הקדש הוא קדש, ומתגלין בו הגונין על-ידי, מאחר שהוא קדש ואין להסטר-א-אחרא אחיזה בו, על-כן מתגלין בודאי במעות הקדש גונין על-ידי, ועל-כן בהקדש כסף קונה וכו', כנ"ל, ועל-כן גם כשישראל קונה מעכו"ם גם-כן כסף קונה, לכמה דעות, כי מעות ישראל לגבי עכו"ם הוא קדוש מאד ומתגלה בו הגונין על-ידי. וכמוכן היטב שם בדברי רבנו הנ"ל, שבשביל זה הם תאבים לממון ישראל כאלו לא ראו ממון מעולם, מחמת שבממון ישראל מתגלין הגונין על-ידי, עין שם היטב, כי באמת אף-על-פי שגם המעות של ישראל צריך גם-כן תקון כדי שיאירו בו הגונין כנ"ל, אף-על-פי-כן כנגד העכו"ם בודאי

ממון ישראל קדוש מאד בבחינת 'הארץ הגנונין',
 "פיתרון האור מן החשך" (קהלת ב, יג), כמובן בכמה
 מקומות, שאפלו האור שאין בו כח להאיר ביום
 כגון הנר, אף-על-פי-כן בלילה ובחשך הוא מאיר
 מאד בבחינת "פיתרון האור מן החשך". ועל-כן
 בודאי ממון ישראל כנגד העכו"ם הוא מאיר מאד
 בבחינת 'הגנונין' הנ"ל. ועל-כן ישראל מנכרי קונה
 בכסף לכמה דעות (חשן משפט, סימן קצד, סעיף א), וכנ"ל:
 [ו] וזה בחינת מה שהקרקע נקנה בכסף. כי עקר
 העלמת הגנונין שבכסף מה שאין הגנונין מאירין כי
 אם על-ידי התקון של צדקה כנ"ל, כל זה הוא
 מחמת חטא אדם הראשון שעל-ידי-זה נתחשכו,
 כביכול, ונתעלמו אורות הגנונין ואין יכולין
 להתגלות כי אם על-ידי תקון, כי עקר אורות הגנונין
 שבכסף וזהב הם נמשכין רק מהגן-עדן, בבחינת
 (בראשית ב, י"ב): ונהר יצא מעדן להשקות את הגן
 ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שם האחד
 פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם
 הזהב, וזהב הארץ ההוא טוב, שם הבדלח ואבן
 השהם", הינו הזהב דקדשה הנמשך מהנהר היצא
 מעדן וכו', שהוא בחינת וזהב הארץ ההוא טוב -
 טוב דיקא, כי שם מתגלין אורות הגנונין בבחינת
 שם הבדלח ואבן השהם - שהם בחינת גנונין עלאין
 המתגלין בהזהב הטוב הנמשך מגן-עדן כי שם
 בגן-עדן עקר הזהב דקדשה, כי הזהב נמנה בתוך
 השלש עשרה חפות שעשה הקדוש-ברוך-הוא
 לאדם הראשון בגן עדן כמובא ביחזקאל (טז, יג),
 והוא נכלל בתוך כל האבנים טובות המנויין שם
 אדם פטדה וברקת כל אבן יקרה וכו'. הינו בחינה
 הנ"ל, כי שם הזהב כלול מגנונין סגיאין שהם
 בחינת כל האבנים טובות שהם כלליות הגנונין, כי
 כל אחד מהאבנים טובות גון שלו משנה מחברו,

כי הם בחינת גנונין עלאין. נמצא, שבחינת הזהב
 דקדשה שמתגלין בו הארת הגנונין הוא בחינת
 הזהב הטוב הנמשך מגן-עדן, כנ"ל.

כי שם בגן-עדן מתגלין כל האורות עליונים, שהם
 בחינת גנונין עלאין, כידוע. וכשחטא אדם הראשון
 ונתגרש מגן-עדן - נתעלמו כל האורות, דהינו
 אורות הגנונין עלאין, כי נפגם הכסף והזהב
 בבחינת (בראשית ג, יז): "בעצבון תאכלנה" דהינו
 מעוט הפרנסה ביגיעה גדולה, שזה נמשך, מחמת
 העלמת הגנונין עלאין שבכסף וזהב, כי כשהגנונין
 מאירין בתוך הכסף וזהב - נמשך מהם פרנסה
 ושפע גדולה. ועקר מעוט הפרנסה בחינת
 "בעצבון תאכלנה" הוא מחמת העלמת הגנונין.
 נמצא, שעקר העלמת אורות הגנונין שבכסף וזהב
 הוא מחמת חטא אדם הראשון כנ"ל. ועקר חטא
 אדם הראשון שהוא זהמת הנחש נאחז ביותר
 בהארץ בבחינת (שם ג, יז): "אוריה האדמה
 בעבורך" וכו'. ועקר התקון של חטא אדם הראשון
 תלוי בתקון הארץ, להוציא את האדמה מקללתה,
 כי הארץ הוא שרש כל הדברים שבעולם בבחינת
 (קהלת ג, כ): "הכל היה מן העפר".

וזה שאמרו רבותינו ז"ל (יבמות סג): 'כל מי שאין לו
 קרקע אינו אדם'. כי עקר בחינת 'אדם' הוא
 כשמתקנין חטא אדם הראשון, כי על-ידי חטא
 אדם הראשון נפגם בחינת 'אדם' בבחינת (תהלים מט,
 יג): "אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו", כי
 על-ידי-זה התגבר כח המדמה כח הבהמיות. וכל
 זה על-ידי שנתעלמו הגנונין עלאין שהיו מאירין
 בפנים שהם בחינת 'צלם אלקים', כי הגנונין הם
 בחינת המחין שהם צלם אלקים שהם עקר האדם,
 אבל כשנתעלמין הגנונין - נסתלק בחינת צלם
 אלקים ואינו נקרא בשם 'אדם'. וזהו "אדם ביקר

בל ילין" - "יקר" אלו תפלין שנקראין פאר שהוא בחינת גונון עלאין שהם בחינת פאר, כמבאר במקום אחר (סימן לח). ועל-ידי-זה "נמשל כבהמות נדמו", כנ"ל.

וכל אחד כפי מה שזוכה לתקן בחינת חטא אדם הראשון על-ידי-זה נקרא בשם אדם. ועקר תקון חטא אדם הראשון, שהוא זיהמת הנחש, הוא על-ידי תקון הקרקע, כנ"ל.

ועל-פן מי שאין לו קרקע - אינו אדם, כי כל מה שיש להאדם הוא מברר אותו מזהמת הנחש, ועקר הוא לברר ולתקן הקרקע, שהוא שרש הכל ושם עקר התקון כנ"ל. וכשמתקן הקרקע - נתתקן הכל ונזדכך הכל מזהמת הנחש, מחטא אדם הראשון ואזי נקרא בשם אדם כנ"ל. וכשנתתקן הקרקע, שהוא שרש הכל, אזי נתתקן הכל, ועל-פן כשקונה קרקע, וזה כלל, שעל-ידי כל הקנינים מתקנין ומבררין הדבר כנ"ל, נמצא, כשקונה קרקע ומתקן בחינת קרקע שהיא שרש הכל, שהוא בחינת כלל תקון חטא אדם הראשון להוציא האדמה מקללתה מבחינת "ארוהה האדמה" וכו'. ועל-פן בשעת קנין קרקע מתגלין אורות הגונון שבכסף וזהב מאחר שהוא בחינת כלל תקון חטא אדם הראשון:

ועל-פן הקרקע נקנה בכסף, כי בשעת קנית קרקע מתגלין הגונון שבכסף, מאחר שהוא בחינת כלל תקון חטא אדם הראשון כנ"ל, כי הפרוטה כסף שנותן בשעת קנין קרקע הוא בחינת פרוטה של צדקה ממש, שעל ידה מתקנין כל הממון ומתגלין הגונון כנ"ל, על-ידי שנותן פרוטה לעני ומוציא את העני מבחינת "בעצבון תאכלנה", על-ידי הממון שנותן לו, ועל-ידי-זה מתגלין הגונון שעקר העלמתם על-ידי בחינת "בעצבון תאכלנה", כנ"ל. ועל-פן הפרוטה של קנין קרקע הוא גם-כן בבחינה

זו, כי מתקן על-ידי-זה ומזכך הקרקע מזהמת הנחש שהוא שרש הכל, ועל-ידי-זה נתתקן הכל ונתגלין הגונון, כי הא בהא תליא, כמו שכתוב (בראשית ג, יז): "ארוהה האדמה בעצבון תאכלנה" וכו', וכן להפך, כשמתקן האדמה נתתקן בחינת "בעצבון" ונתגלין הגונון. ועל-פן הקרקע נקנה בכסף, כי בשעת קנית הקרקע נתגלין הגונון, כנ"ל:

וזה בחינת קנין-סודר. זה בחינת מה שמבאר שם במאמר הנ"ל בענין הגונון הנ"ל המתגלין בכסף וזהב שהם בחינת "בגדי ישע" וכו', עין שם היטב. וזה בחינת קנין-סודר שקונין על-ידי הבגדים, שהם בחינת בגדי ישע בחינת גונון עלאין, כי רבי יוחנן קרא למאני מכבודותא (בבא קמא צא:): בחינת בגדי כבוד ופאר בחינת כלליות הגונון. ועל-ידי-זה קונין כל דבר, כי עקר הקנין על-ידי התגלות הגונון, שעל-ידי-זה נכנעין המניעות שבמדרגה ונקנה הדבר ועולה מדרגא לדרגא כנ"ל, כי הגונון שבכסף וזהב אין מתגלין תמיד כנ"ל, ועל-פן צריכין לקנות על-ידי הבגדים שהם בחינת בגדי ישע כנ"ל, כי הגונון מתלבשין בהבגדים, שהם בחינת תקון חטא אדם הראשון, בבחינת (בראשית ג, כא): "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם", כי מתחלה היו ערומים ואז היו יכולים לקבל אורות הגונון בלי לבוש, אבל אחר-כך על-ידי החטא נתעלמו ואינם יכולים להתגלות כי אם על-ידי בחינת לבושים בבחינת "ויעש וכו', וילבשם".

וזה בחינת צדקה שעל ידה מתגלין הגונון כנ"ל, כי צדקה היא בחינת לבושים בבחינת "צדק לבשתי", בחינת "בגדי ישע" הנ"ל שהם בחינת 'הגונון', כמבאר היטב במאמר הנ"ל, שעקר התגלות אורות

הַגִּוֹנִין כְּשֶׁזֹכֵיךְ שִׁתְּגַלוּ וְיֵאִירוּ, אֲזִי הֵם בְּכַחֲנִית
(ישעיה סא, י'): "בְּגֵדֵי יֵשַׁע מְעִיל צְדָקָה", עֵינֵי שָׁם
הֵיטֵב. וְזֶהוּ בְּכַחֲנִית קִנְיֵן-סוּדָר שְׁקוֹנִין בְּהַבְּגָדִים,
שְׁקוֹנָה בְּכָל דְּבָר. וְרַב הַקִּנְיָנִים הֵם עַל-יְדֵי-זֶה, כִּי

הַבְּגָדִים הֵם בְּכַחֲנִית בְּגֵדֵי יֵשַׁע, בְּכַחֲנִית הַתְּגִלוֹת
הַגִּוֹנִין עֲלָאִין, שֶׁהֵם בְּכַחֲנִית גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ,
שְׁעַל-יְדֵי-זֶה קוֹנִין וּמִתְקַנְיִן וּמְעַלִּין כָּל הַדְּבָרִים
שְׁבָעוֹלָם כַּנ"ל; בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

לקוטי הלכות

הלכות מתנה ומתנת שכיב מרע - הלכה ד'

עצמו, הינו שישמח על ידי שיזכר שזכה להתקרב להשם יתברך, וזכה להתקרב לצדיקים המקורבין אותו להשם יתברך, ועל ידי השמחה הזאת הוא משבר הקלפות ונכנס למדרגה שניה, עין שם:

[ב] וזה ידוע ומבאר בדברינו כמה פעמים, שבכל המשא ומתן שעושין - מבררין ניצוצות הקדושים, וכמבאר בדבריו ז"ל בהתורה 'אשרי' (בסימן לה) ובהתורה 'כי תצא למלחמה' (בסימן רפ), שעל ידי משא ומתן כתקונו עולין ממדרגה למדרגה מעשיה ליצירה, כי משא ומתן כתקונו הוא בבחינת הקרבת קרבן התמיד וקטרת עין שם. ועקר הברור הנעשה על ידי המשא ומתן הוא נגמר כשיוצא הדבר מרשות לרשות, שאז נגמר המשא ומתן ואז עולין ומתבררין הניצוצות כנ"ל. ומחמת שבכל דרגא ודרגא יש שם הקלפות הקודמין לפרי המסבבין את הקדשה, מחמת זה צריכין לזהר מאד לעשות המשא ומתן בקדשה גדולה שלא יתאחזו בו הקלפות המסבבין שם, כנ"ל.

ועל כן אין המקח נגמר בדברים כי אם בקנין על ידי משיכה והגבהה וכו', כי צריכין דיקא שיכנס הדבר לרשותו של הזוכה בו על ידי משיכה והגבהה וכיוצא, כי כל זמן שלא בא לרשותו - לא נגמר הברור, ועל כן אף על פי שנתרצה למכרו ונגמר המקח בדברים למכרו - עדין אפשר שיתעוררו ויתגברו מחדש הקלפות בעת שירצה

כל מתנה צריכה שתהא גלויה ומפרסמת וכו' - צריכין לכתב בשטר מתנה כתבוהו בשוקא וחתמוהו בכרא וכו' (חשן משפט, סימן רמב, סעיף ג):

[א] כי איתא בהתורה 'אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא' (בסימן כה), שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה יש שם דמיונות וכו', שהם הקלפות הקודמין לפרי וסובבים את הקדשה וכו', וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה - אזי תכף נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו וצריך להכניע אותם ולשברם וכו', כי אין שני בני אדם שוין וכו' וכו', ופנימיות של התחתון נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון וכו', ואזי צריכין לטהר ולקדש המקום מחדש וכו', ואי אפשר להכניע הקלפות וכו' אלא על ידי גדלת הבורא, כמובא בפונות של 'הודו', וההתגלות גדלת הבורא הוא על ידי צדקה שנותנין לעני הגון, כי עקר הגדלה והפאר הוא התגלות הגונון וכסף וזהב הן הן הגונון וכו'. ואין מאירין אלא כשבאים לאיש הישראלי וכו', ובשביל זה העכו"ם תאבים לממון ישראל וכו', ובשביל זה נקראין רשים כמו הוי זהיר ברשות וכו', אבל דע, תכף ומיד שהעכו"ם מקבל ממון מישראל - תכף ומיד נתעלם הפאר והחן בתוך הממון וכו', וזהו שאין מקורבין אלא בשעת הניתן וכו', עין שם כל זה היטב:

גם דע, שכדי להכניע הקלפות שמסבבין בכל מדרגה, על זה צריך שיעורר שמחה של מצוה על

להכניס הדבר ברשותו ויקלקלו המקח. כי עקר התעוררותם בשעה שיוצא הדבר מרשות לרשות, שאז עקר העליה והברור וכנ"ל. על-כן אין המקח נגמר בדברים לבד, עד שיעשה קנין ממש להכניסו ברשותו על-ידי משיכה והגבהה וכו', כי כל זמן שלא נכנס לרשותו - יכולין להתעורר ולקלקל המשא-ומתן, וכנ"ל:

ג] וזה שאמרו רבותינו ז"ל (ערובין פא): דבר תורה מעות קונה שנאמר (ויקרא כז, יט): "ונתן הפסף וקם לו", ומפני מה אמרו חכמים משיכה קונה? כדי שלא יאמר לו, נשרפו חטיף בעליה - כי עקר התגלות הגונין הוא בממון ישראל, ועל-ידי התגלות הגונין שבממון ישראל נכנעין הקלפות שבכל מדרגה ומדרגה כנ"ל. ועל-כן בודאי מדברי תורה פסף קונה, כי על-ידי הפסף נתגלין הגונין ונתגלה גדלת הבורא, שעל-ידי-זה נכנעין הקלפות ונגמר המקח, כי אין יכולין לקלקלו עוד, כי כבר נכנעו על-ידי התגלות הגונין שבפסף ישראל וכנ"ל.

ועל-כן באמת מדאורייתא פסף קונה, כמו שכתוב: "ונתן הפסף וקם לו" - וקם לו דיקא, שעל-ידי הפסף יש תקומה ועליה להמקח, דהינו להניצוצות שבהמשא-ומתן, כי על-ידי הפסף נתגלין הגונין ונכנעין הקלפות, ואז יש תקומה ועליה להניצוצות שבהמשא-ומתן ועל-ידי-זה נגמר המקח מדאורייתא וכנ"ל. אף מפני מה אמרו חכמים משיכה קונה וכו' - כי באמת אף-על-פי שבהממון הוא התגלות הגונין אבל אין זה אלא אצל איש הישראלי וגם אצלו אין מאירין הגונין כי אם כשזוכה לתקן ממנו על-ידי צדקה לעני הגון, כמו שמבאר שם, עין שם.

ועל-כן ראו חכמים שעל-פי רב העוסקים במשא ומתן אין זוכים לתקן ממוןם בשלמות כראוי, ואזי אין מאירין אצלם הגונין בשלמות, ועל-כן אף-על-פי שבשעה שקבל הפסף נתרצה למכר החפץ לחברו, וזה נמשך בשרשו מהתנוצצות הגונין שבהממון. אבל אף-על-פי-כן עדין לא נכנעו הקלפות שבמדרגה ויכולין לקלקל המשא-ומתן, מחמת שתכף אחר-כך נתעלמו הגונין, מחמת שעדין לא תקן ממוןם בשלמות וכנ"ל, וכמו שכתב רבנו ז"ל לענין הממון שבא ליד העכו"ם שאין הגונין מאירין רק לפי שעה ואחר-כך נתעלמין אורם וכו' כנ"ל, כמו-כן להבדיל אפלו אצל איש ישראל, אף-על-פי שבערך העכו"ם מאירין אצלו הגונין, אבל אף-על-פי-כן מאחר שלא תקן ממוןו כראוי אין מאירין גם אצלו בשלמות רק מתנוצצין לפי שעה מתוך העלמן ומתעלמין מיד, ועל-כן אין הקלפות נכנעין על-ידי הפסף לבד, כי אין הגונין מאירין בהם בשלמות ועל-כן אין נגמר המקח על-ידי הפסף וכנ"ל. כי עקר גמר המקח הוא כפי הכנעת הקלפות שאז נשלם הברור, וכנ"ל.

וזה שאמרו שם, ומפני מה אמרו חכמים משיכה קונה? כדי שלא יאמר לו, נשרפו חטיף בעליה. כי מאחר שלא תקן ממוןו ולא נתגלו הגונין על ידו, יכול להיות שיתגרו ויתאחזו הקלפות בהממון ביותר, כי "את זה לעמת זה עשה אלקים". ומי שזוכה לתקן ממוןו על-ידי הצדקה אזי נתגלין הגונין שהם גדלת הבורא על-ידי ממוןו, וזוכה להכניע הקלפות שבכל מדרגה על-ידי ממוןו, כנ"ל.

אבל להפך, כשאין מתקן ממוןו על-ידי הצדקה, אזי נתאחזין הקלפות בהממון דיקא. מחמת שיש

שם קדשה גבה נעלמת שהם הגונים עלאין שנתעלמו שם, שכשאין מאירין כראוי - הם נאחזין שם ביותר, כי הם פרוכים תמיד אחר הקדשה הגבה ביותר, ומזה בא גדל התגברות תאות ממון, שנמשך מחמת שהממון בשרשו יש בו קדשות גבוהות מאד, שהם הגונים עלאין שמלבשין בו. וכשאינו זוכה לגלות הארת הגונים על ידי צדקה לעני הגון, אזי הקלפות נאחזין בהממון ביותר, ועל ידי זה נופל לתאות ממון. ומזה באים כל ההכחשות והשנויים והעולות שבמשא ומתן אם אין מתגברים על תאותו לממון, חס ושלום. וזה שאמרו: שאין מעות קונה כדי שלא יאמר לו נשרפו חטיף בעליה - 'בעליה' דיקא, דהינו בעת שהיו צריכין לעלות הניצוצות שבהסחורה מדרגא לדרגא, אז שלטו הקלפות, שהם מזיקי עלמא. והם בחינת אש, כמו שכתוב (יחזקאל טו, ז): "מהאש יצאו" וכו'. ועל ידי זה נשרפו החטים והסחורה:

ד] ובשכיל זה צריכין להרחיק עצמו ביותר מלקבל מתנות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה כח), וכמו שכתוב (משלי טו, כח): "ושונא מתנת יחיה". כי עלית הקדשה קשה שיהיה בחנם כי אם בכסף מלא, כמו שאיתא בזהר הקדוש (תרומה קכח), לענין קניית המצות ומעשים טובים שצריכין לקנותם באגר שלים (בשכר שלם - בכסף מלא*), כי הסטרא אחרא נקראת חנם, כידוע (פרי עץ חיים חג המצות פרק ז). ועל כן כשמקבל החפץ בחנם במתנה קשה מאד לברר ולהעלות הקדשה שיש שם ואזי יכולין להתאחז בו הקלפות המסבבין שבכל מדרגה ויכולין להפסיד חיותו, חס ושלום, כי הקלפות הם סטרא דמותא ועל כן "שונא מתנת יחיה":

ה] ועל כן צריכין לכתב בשטר מתנה כתבוהו בשוקא וחתמוהו בכרא, כי עקר העליה הוא

בבחינת חיצוניות, שפנימיות תחתון נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון, ובפרט עלית הניצוצות שבהמשא ומתן, שהמשא ומתן בכלל הוא בבחינת עבודות חיצוניות, כמוכן בהתורה הנ"ל, [רק שגם בבחינת חיצוניות בעצמו בודאי יש פנימיות וחיצוניות, כמוכן בכונות]. ועל כן בהמתנה מחמת ששם קשה לברר כנ"ל, על כן בקל יכולין להתאחז הקלפות שנאחזין בבחינת חיצוניות ויקלקלו המתנה, ויכניסו בלב הנותן שישנה דבורו ורצונו ויקלקל המתנה. על כן אין המתנה נגמרת עד שתהיה מפרסמת וגלויה לכל, ויכתב בהשטר מתנה כתבוהו בשוקא וחתמוהו בכרא, כי בשוק ובחוזן - שם עקר אחיזתם של הקלפות שנקראים על שם זה חיצונים, על כן צריכין לפרסם בשטר מתנה כתבוהו בשוקא וכו' שצוה לכתב בשוק ובחוזן, כי הוא נותן המתנה בלב שלם כדי לבטל קטרוג הקלפות והחיצונים, על ידי שמודיעים המתנה בשוק ובחוזן ששם מקום אחיזתם, כנ"ל:

ו] וזה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת י:): הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו. ולמדו משבת שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש לתנה לישראל, לך והודיעם וכו'. כי צריך להודיע מקדם לחברו שרוצה לתן לו מתנה כדי שיכין את עצמו לקבל המתנה, דהינו שיתגבר את עצמו לקבל המתנה בקדשה ובטהרה לשמו יתברך, כדי שיהיה לו כח על ידי זה לברר הקדשה שבהחפץ של המתנה, כי מחמת שבמתנה קשה לברר כנ"ל, על כן צריך הכנה מקדם, ועל כן צריך להודיעו:

ז] וזה בחינת שבת, שהיא מתנה טובה שהיתה בבית גנזיו - שהשם יתברך מודיע לנו קדם שנתנה

לנו, כְּדֵי שְׁנַתְּגַבֵּר לְהַכִּין אֶת עַצְמָנוּ לְקַבֵּל אֶת
הַמַּתָּנָה טוֹבָה וְיִקְרָה הַזֹּאת. כִּי שֶׁבֶת צָרִיךְ הַכְּנָה,
כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שֶׁבֶת קי"ז), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(שְׁמוֹת טז, ה): "וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ" וכו'. וְעַל-
כֵּן גַּם עֵתָה שֶׁכָּבֵר נִתֵּן לָנוּ הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו אֶת
הַשֶּׁבֶת, אָנוּ צָרִיכִין בְּכָל יָמֵי הַשָּׁבוּעַ לְהַכִּין אֶת
עַצְמָנוּ לְקַבֵּל מַתָּנָה טוֹבָה הַזֹּאת וְשֶׁבֶת שְׂמָה, וְזֶהוּ
בַּחֲנִינֵת (שְׁמוֹת כ, ז): "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקַדְּשׁוֹ" -
'זְכָרְהוּ מֵאַחַד בְּשֶׁבֶת', שְׂאֵם נִזְדַּמְּנָה לָךְ מְנָה יִפָּה -
תֵּהָא מְזַמְּנֵינוּ לְשֶׁבֶת, הֵינּוּ בַּחֲנִינֵת הַכְּנָה בְּכָל שֶׁשֶׁת
יָמֵי הַחֹל לְקַבֵּל אֶת הַמַּתָּנָה טוֹבָה שֶׁהִיא שֶׁבֶת. וְזֶהוּ
בַּחֲנִינֵת כָּלֵל כָּל הָעֲבוּדָה שֶׁל הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם
שֶׁנִּקְרָא עָרֵב שֶׁבֶת, וְהָעוֹלָם הֵבֵא נִקְרָא שֶׁבֶת, כְּמוֹ
שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (עֲבוּדָה-זָרָה ג): 'מִי שֶׁטָּרַח בְּעָרֵב-
שֶׁבֶת יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת' וכו'.

כִּי בְּאֵמֶת אֵי אֶפְשָׁר לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב מא, ג): "מִי הַקְּדִימָנִי וְאֶשְׁלֵם" - כָּלוּם
עָשָׂה לִי מְזוּזָה עַד שֶׁלֹּא נִתְתִּי לוֹ בֵּית וכו', כְּמוֹ
שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וִיִּקְרָא רַבָּה כז, ב), וְכְמוֹ שְׂאֲמָר
אֲדָמוֹר ז"ל בְּהַשְׁיִיחָה הַנִּדְפָּסֶת בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת
(שִׁיחֹת הַר"ן, סִימָן נא), עֵינֵי שָׁם. וְכָל הָעֲבוּדָה שֶׁל תּוֹרָה
וּמִצְוֹת שְׂצוּהָ אוֹתָנוּ לְעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם - הֵם רַק
הַכְּנֹת שְׂצָרִיכִין אָנוּ לְהַכִּין אֶת עַצְמָנוּ לְקַבֵּל מַתָּנֵת
יָדוֹ הַטוֹבָה שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ רוֹצֵה לִּתֵּן לָנוּ בְּרַחֲמָיו
לְעֵתִיד.

כִּי בְּאֵמֶת כָּל הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת קָלִים וּנְעִימִים
לְעֲשׂוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ג, יז): "דְּרֻכֶיהָ דְרֻכֵי
נֵעִם" וכו', וּמִן הַדִּין אֵין רְאוּי לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם שָׂכָר,
וְכָל הַשָּׂכָר-טוֹב שִׁיתֵּן הוּא רַק מַתָּנֵת חֲנָם, כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סב, יג): "וּלְךָ ה' הַחֶסֶד כִּי אַתָּה תִשְׁלַם
לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ", וְכָל הַמִּצְוֹת הֵם רַק בַּחֲנִינֵת הַכְּנֹת
לְקַבֵּל עַל יָדָם מַתָּנֵת חֲנָם מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ - שֶׁהוּא

הַשָּׂכָר שֶׁל אוֹתָהּ הַמִּצְוָה, כְּגוֹן לְמִשְׁל, עַל-יְדֵי שְׂאָנוּ
לוֹבְשֵׁין צִיצִית עַל-יְדֵי-זֶה אָנוּ מְכִינִים עַצְמָנוּ
לְהַתְעַטֵּף בְּאוֹר הַצִּיצִית וְלִזְכוּת לְחֻלּוּקָא דְרַבָּנָן
וְכו', וְכֵן עַל-יְדֵי מִצְוֹת תְּפִלִּין - אָנוּ מְכִינִים עַצְמָנוּ
לְהַתְעַטֵּר בְּכַתְרֵי דְמַלְכָא שְׂהֵם אוֹרוֹת הַתְּפִלִּין
בְּשָׂרָשָׁם. כִּי בּוֹדָאֵי עַל-פִּי דִּין אֵין מַגִּיעַ לְהָאָדָם
שָׂכָר נִפְלָא וְנוֹרָא כְּזֶה בְּשֶׁבֶל צִיצִית וְתְּפִלִּין שְׂהֵם
קָלִים וּנְעִימִים לְעֲשׂוֹתָם, וְכָל הַשָּׂכָר שִׁיקְבֵּל עֲבוּרָם
הוּא רַק מַתָּנֵת חֲנָם, רַק שְׂהֵשֵׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו
חָמַל עָלֵינוּ וְצוּהָ עָלֵינוּ לְעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, אֱלוֹ
הַמִּצְוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת כְּדֵי שִׁיְהִיָּה לָנוּ כָּלִים וְכֵחַ לְקַבֵּל
מַתָּנֵת חֲנָם שְׁלוֹ, וְכֵן בְּשָׂאֵרֵי הַמִּצְוֹת.

וְכֵן כָּל הַמִּצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה הַזְהִיר אוֹתָנוּ שְׁלֹא
לְעֲשׂוֹת כְּדֵי שְׁלֹא נִבּוֹא מְלַכְלָכִים, חֶסֶם וְשְׁלוֹם,
לְהַלּוּלָא דְמַלְכָא, וְהוּא כְּמוֹ מֶלֶךְ שְׂמִזְהִיר וּמוֹדִיעַ
מִקְדָּם לְאוֹהֲבָיו שְׂרוּצָה לִּתֵּן לָהֶם מַתָּנוֹת יִקְרוֹת
וּסְגָלוֹת נוֹרָאוֹת וְנִשְׁגָבוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנָן
פְּלוּנֵי, וּמֵאַהֲבָתוֹ וְחֶמְלָתוֹ הוּא מוֹדִיעֵם תְּחִלָּה כְּדֵי
שִׁיכִינוּ עַצְמָם לְזֶה, כְּדֵי שְׁלֹא יִבּוֹאוּ מְלַכְלָכִים, חֶסֶם
וְשְׁלוֹם, בְּטִיט וְצוּאָה לְסַעֲדַת הַמֶּלֶךְ שִׁיְהִיָּה שָׁם
הַמֶּלֶךְ וְסִיעֵתוֹ, כִּי בּוֹדָאֵי אֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לְקַבֵּל
מַתָּנוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת כְּשֶׁהֵם מְלַכְלָכִים חֶסֶם וְשְׁלוֹם.

גַּם צָרִיכִים לְהַכִּין לְעַצְמָם מְלַבּוֹשִׁים נְאִים וְיִקְרִים,
וְכַמָּה מִיְנֵי רִיחֹת טוֹבוֹת נִרְדָּ וְכַרְכָּם קִנָּה וְקִנְמוֹן
וְכו', וְכַמָּה מִיְנֵי קְשׁוּטִים יָפִים וְנְאִים שִׁיְהִיו רְאוּיִים
לְכַנֵּס בָּהֶם בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ בֵּין גְּדוּלָיו וְשָׂרָיו וְעַבְדָּיו
הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים, וְאֵז יוֹכְלוּ לְקַבֵּל מַתָּנֵת יָדוֹ
הַטוֹבָה, וּבְחֶמְלָתוֹ הַגְּדוּלָה הַכִּין לָהֶם מִקְדָּם כָּל
הַדְּבָרִים וְהַתְּפִצִים שְׂצָרִיכִים לְעֲשׂוֹת, וְלִתְקַן מֵהֶם
מְלַבּוֹשִׁים וְכַתְרִים כְּאֵלוֹ - שִׁיְהִיו רְאוּיִים לְכַנֵּס בָּהֶם
בְּהִיכְלָא דְמַלְכָא, וְכָל מִיְנֵי בְּשָׂמִים וְרִיחֹת טוֹבוֹת
שִׁיתְּבַשְׂמוּ בָּהֶם מִקְדָּם. וְצוּהָ לָהֶם וְהַזְהִיר לָהֶם

שְׁבָכַל הַזְמַן שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם מִקֵּדָם לְהַכִּין עֲצָמָן לְסִעֲדָה, שְׁבָכַל הַזְמַן הַזֶּה יַעֲסֻקוּ לַעֲשׂוֹת וּלְתַקֵּן אֵלּוּ הַמְּלָבוּשִׁים הַיְקָרִים וְכָל אֵלּוּ הַכְּתָרִים הַקְּדוּשִׁים, וְשָׁלַח לָהֶם שְׁלוּחָיו הַנְּאֻמָּנִים לְלַמְּדָם וּלְהוֹדִיעֵם אֵיךְ לַעֲשׂוֹתָם, וּלְתַקְּנָם בְּפִרְטוּת פְּרִטְיוֹת כְּדֵי שְׁיִבֹאוּ לָשֵׁם בְּלָבוּשִׁים וְכְתָרִים וְתַקּוּנִים הַנְּהוּגִים שָׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּיְשׁוּ בֵּין כָּל הַקְּרוֹאִים לָשֵׁם.

וּבִיּוֹתֵר וְיוֹתֵר צָוָה לָהֶם וְהוֹדִיעֵם עַל-יְדֵי שְׁלוּחָיו מִמָּה לְהִתְרַחֵק. וְהִזְהִירָם מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא יִטְמְאוּ וְלֹא יִלְכְּלוּ עֲצָמָן, חֵס וְשָׁלוֹם בְּכָל הַדְּבָרִים הַמְּתַעֲבִים שָׁם, וּמִרַב חֲמַלְתוֹ הוֹדִיעֵם גַּם כֵּן עַל-יְדֵי נְאֻמָּנָיו בְּמָה יִרְחֲצוּ וְיִטְהָרוּ עֲצָמָן מִלְּכַלּוּכִים אֵלּוּ אִם יִכְשְׁלוּ לַפְּעֻמִּים, וְלֹא יִהְיוּ נִזְהָרִין מֵהֶם, חֵס וְשָׁלוֹם. וְתַקֵּן לָהֶם כְּמָה וְכְמָה מַעֲיֵנוֹת קְדוּשׁוֹת וְכְמָה עֲצוֹת וְתַקּוּנִים לְרַחֵץ וּלְנַקוֹת עֲצָמוֹ מִכָּל זֶה, עַד שֶׁאֵפְלוּ מִי שֶׁהוּא מְלַכְלֵךְ מְאֹד, וּמְטַבֵּל בְּשַׁחַת וּמְטַבֵּעַ בִּיּוֹן מְצוּלָה וּמְלַבֵּשׁ בְּבִגְדֵי צוּאִים, חֵס וְשָׁלוֹם, גַּם הוּא יְכוּל לְנַקוֹת עֲצָמוֹ וּלְרַחֵץ וּלְטַהֵר עֲצָמוֹ בְּאֵלּוּ הַמַּעֲיֵנוֹת הַנוֹבְעִים שֶׁמֶן אֶפְרַסְמוֹן וְכָל מִינֵי רִיחֹת נִפְלָאִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כַּח לְהַפֵּךְ כָּל מִינֵי רִיחֹת רָעִים לְרִיחֹת טוֹבִים וְיִקְרִים, וְהוֹדִיעֵם שְׁבָכַל הַזְמַן שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם יֵשׁ בְּיָדָם לְקַח מִכָּל הַחֲפָצִים וְהַבְּשָׂמִים אֲשֶׁר הֵכִין לָהֶם וּלְהִתְלַבֵּשׁ וּלְהִתְקַשֵּׁט בָּהֶם כְּמוֹ שִׁירְצוֹ, וּלְטַבֵּל וּלְטַהֵר עֲצָמָם בְּכָל הַמַּעֲיֵנוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הָאֵלֶּה שֶׁמְטַהְרִין וּמְנַקִּין אוֹתָם מִכָּל הַלְּכַלּוּכִים כְּדֵי שְׁיִוָּכְלוּ לְבוֹא נְקִיִּים וְטְהוּרִים לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ מְקַטְרִים מֵר וּלְבוֹנֵה, מְלַבְּשִׁים בְּלָבוּשִׁים קְדוּשִׁים וְנְקִיִּים הַנְּהוּגִים שָׁם מְכַתְּרִים בְּכְתָרֵי דְמִלְכָּא. וְאִזּוֹ יִוָּכְלוּ לְקַבֵּל כָּל הָאוֹצְרוֹת מִתְּנַת חֲנָם אֲשֶׁר הֵכִין לָהֶם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר "עֵינֵי לֹא רָאִתָּה" וְכוּ', אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכָה לָהֶם. וְהַנִּמְשָׁל מוּבָן מִמִּילָא.

נִמְצָא, שְׁכָל הַמְּצוֹת וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים - הַכֹּל מֵאֵתוֹ יִתְבַּרֵךְ, מִמָּה שֶׁהֵכִין לָנוּ בְּרַחֲמָיו הַמְּרַבִּים, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרֵי-הַיָּמִים א' כט, יד): כִּי "מִמֶּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נִתְּנָנוּ לָךְ". וְכָתִיב (איוב מא, א): "מִי הַקְּדִימָנִי וְאֲשַׁלֵּם", וְאִין רְאוּי לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם שְׂכָר. רַק שְׁבַרְחָמֵי רְצָה לְזַכּוֹת אוֹתָנוּ לְתַתּוֹן לָנוּ אוֹצְרֵי מִתְּנַת חֲנָם כְּאֵלֶּה, לְפִיכֵךְ הִרְבָּה לָנוּ תוֹרָה וּמְצוֹת, שֶׁהֵם כָּלֵם תַּקּוּנִים וְהַכְּנוֹת לְקַבֵּל עַל יָדָם רַב טוֹב הַצָּפוֹן, שֶׁהֵם אוֹצְרֵי מִתְּנַת חֲנָם, שְׁרוּצָה לְתַתּוֹן לָנוּ בְּחִסְדּוֹ וּבְרַחֲמָיו, וְכַנֵּ"ל.

וְעַל-כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (אבות א, א): אַל תִּהְיוּ כְּעֹבְדֵים הַמְּשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרַס אֲלֵא וְכוּ', הֵינּוּ כִּי בּוֹדְאֵי נְקַבֵּל רַב טוֹב אֲשֶׁר "עֵינֵי לֹא רָאִתָּה" עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂינוּ הַטוֹבִים, רַק שֶׁאֵנּוּ צָרִיכִים לִידַע הָאֱמֶת, שְׂכָפֵי שׁוֹרֵת הַדִּין אֵין מְגִיעַ לָנוּ פָּרַס, מֵאַחַר שֶׁהַכֹּל מֵאֵתוֹ וְכַנֵּ"ל, רַק שְׂכָל עֲבוֹדָתָנוּ הוּא שֶׁלֹּא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרַס, רַק שֶׁעַל-יְדֵי עֲבוֹדָתָנוּ וּמַעֲשֵׂינוּ הַטוֹבִים - יִהְיֶה לָנוּ הַכְּנָה לְקַבֵּל חִסְדּוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהֵם אוֹצְרֵי מִתְּנַת חֲנָם, שִׁיתֵּן לָנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶׁהֵכִין אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם לְסִעּוּדָתָא דְמִלְכָּא וּגְדוּלָיו וּמִיָּדְעָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יואל ג, ה): "וְלִשְׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קָרָא" וְכוּ'. וְכִמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם. וְזֶהוּ, הָעוֹלָם הַזֶּה דוּמָה לְפָרוּזְדוֹר וְהָעוֹלָם הַבָּא לְטָרְקֵלִין, הַתְּקַן עֲצָמָךְ בְּפָרוּזְדוֹר כְּדֵי שֶׁתִּכְנַס לְטָרְקֵלִין, הֵינּוּ כַּנֵּ"ל, שְׂכָל הָעֲבוֹדָה שְׂבֻזָּה הָעוֹלָם הוּא רַק בְּבַחֲיִנַת הַכְּנוֹת כְּדֵי לְכַנֵּס בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ, בְּבַחֲיִנַת הַתְּקַן עֲצָמָךְ בְּפָרוּזְדוֹר כְּדֵי שֶׁתִּכְנַס לְטָרְקֵלִין, וְכַנֵּ"ל:

[ח] וְזֶהוּ בְּבַחֲיִנַת גְּדֻלַּת הַמַּעֲלָה שֶׁאֵין לְמַעֲלָה מִמֶּנָּה שֶׁהוּא הַתְּקָרְבוֹת לְצַדִּיקִים וְלִירָאִים וְכַשְׂרִים אֲמִתִּיִּים. כִּי הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הֵם מוֹדִיעִים לָנוּ בְּכָל פַּעַם אוֹצְרֵי מִתְּנוּתָיו הַטוֹבִים שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ

רוצה לתן לנו ברחמיו, ומודיעים לנו בכל עת איך להכין את עצמנו לקבלם, ונותנים לנו עצות איך לנקות ולטהר עצמנו ולבושנו מפל מה שנכשלונו עד הנה, כי כל צדיק הדור הוא בחינת משה אשר השם יתברך מודיע על ידו לנו את כל המתנות טובות שרוצה לתן לנו, כמו שכתוב (תהלים קג, ז): "יודיע דרכיו למשה וכו'", וכתוב (שם עח, ה): "אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם", כי הצדיק האמת שבכל דור הוא חופר בארות ומעינות חדשות, מעינות הישועה שאינם פוסקים, באפן שיוכלו לטהר בהם כל הפגומים והמלכלכים והמתעבים שבעולם, ולהתרפאות בהם מכל מיני חלאים ומכאובות רעים בגוף ונפש, ולהתרחץ ולהתבשם על ידם בכל מיני ריחות טובות.

כי השם יתברך מודיע דרכי טובו וחסדיו הנפלאים לצדיק האמת, כי הוא יתברך ממשיך חסדים חדשים בכל דור ודור ועושה חסד חנם בכל דור ודור, כי אפלו בכל יום ויום נמשכין חסדים חדשים, כמו שכתוב (איכה ג, כג): "חסדי ה' פי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, חדשים לבקרים רבה אמונתך", וכמו שפרש רש"י שם, שהחסדים מתחדשים בכל בקר, מפל שכן בכל שבוע ובכל חדש ובכל שנה ושנה, מפל שכן בכל דור ודור, כי סוף כל סוף חסדו יתגבר עלינו עד שביא לנו משיח צדקנו ויגאלנו מפל הצרות והמצוקות שסבלנו, בפרט בעתים הללו, המקום ירחם, ובודאי כל שנה וכל יום שבא מאחר הוא קרוב יותר לביאת משיח, ונמשך עליו חסד הגדול שממשיך משיח צדקנו, כמו שכתוב (תהלים יח, נא): "ועשה חסד למשיחו". אף כל אלו החסדים הגדולים שהוא יתברך רוצה להמשיך עלינו בכל עת, אין מי שידע מהם כי אם הצדיק האמת, וכל

מי שמקרב אליו - הוא מודיע לו רחמיו וטובו הגדול עד אין חקר, אשר על ידי זה אפלו הגרוע שבגרועים יכול להכין את עצמו לקבל אוצר מתנת חנם שלו.

והעקר הוא האמונה והרצון, שידע האמת באמונה שלמה על מה אתי בהאי עלמא, ואז בודאי ירצה וישתוקק תמיד לשוב אליו יתברך, ויחתר בכל כחו להתקרב לאנשים נאמנים - שיודעים לחזקו וליעצו עצות אמתיות ונכונות, כפי מה שקבלו מרבותיהם הקדושים, עד אשר יזכה לשוב אל ה' "וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלוח" (ישעיה נה, ז):

ט] וכל זה כלול ומרמז בסוף התורה הנ"ל, מה שכתוב שם שכדי להכניע הקלפות שבכל מדרגה הוא על ידי שמחה של מצוה, על ידי שיזכר חסדו הגדול שזכה להתקרב להשם יתברך ולצדיקים וכו' פנ"ל, עין שם. כי כל מי שרוצה לגשת אל הקדש להתקרב להשם יתברך ולתורתו - מתגברין ומתפשטין נגדו בכל פעם מאד מאד, וכל מה שרוצה להתחזק ולהתגבר, מתפשטין כנגדו יותר ויותר, בבחינת 'פשטוהו ולא עיל לתרעא' הנאמר בהתורה הנ"ל, שהסטר אחרא שהם הדמיונות והתאוות והבלבולים והמניעות וכו' וכו' מתפשטים נגדו בכל פעם מאד מאד, ואינם מניחין אותו לכנס לשערי הקדשה. ומחמת זה רבים נכשלו ונפלו, כי בתחלה התחילו קצת להתקרב להשם יתברך ועסקו בתורה קצת וכו', אבל אחר כך על ידי עצם ההתפשטות וההשתטחות הנ"ל של המניעות והתאוות והבלבולים וכו' שהתפשטו כנגדם מאד בכל פעם, על ידי זה טעו בעצמן כאלו אפס תקנה, חס ושלום, ונתרחקו כמו שנתרחקו.

ובאמת טעו הרבה בזה כמו שאמר אז אדמו"ר ז"ל, שבזה טועין החסידים הרבה, מה שסוברין שהתגברות התאוות נגדם הוא מחמת שנפלו ממדרגתם, לא כן הוא, אדרבא, מחמת שצריכים לעלות מדרגא לדרגא, על-ידי-זה מתגברים ומתפשטים כנגדם הדמיונות והתאוות וכו' כל-כף [כמבאר שם בסוף].

אך עקר העצה לזה שיזכיר את עצמו בכל עת גדל חסדו וטובו הגדול של השם-יתברך ואל ישכח כל גמוליו, ויזכר היטב את כל החסד הגדול שעשה השם-יתברך עמו ולא עשהו גוי וקרבן להישרים ותמימים היונקים מצדיקי אמת, וישמח מאד בכל הנקודות טובות שזכהו השם-יתברך מעודו, ועל-ידי-זה יזכה להתגבר בכל פעם נגד גדל ההתפשטות של הקלפות שמתפשטים בכל דרגא ודרגא ויעבר לבטח עליהם.

וכשנודק בדברי אדמו"ר ז"ל שבתורה הנ"ל, נמצא שגם עצה הזאת - הוא בחינת עצה הראשונה שכתב שם, שלהתגבר נגד הקלפות שבכל דרגא הוא על-ידי התגלות גדלת הבורא, שהוא בחינת הפנויות של 'הודו', שאז עולין מעשיה ליצירה, ואז מזכירין גדלת הבורא, עין שם.

וזהו בעצמו בחינת העצה השניה הנ"ל, דהינו לשמח בחסדו וטובו הגדול יתברך. כי כל מה שזוכרים ומגלין חסדו וטובו יתברך - נתגלה גדלתו ותפארתו יתברך יותר ויותר, כי עקר גדלתו של יוצר בראשית הוא בחינת החסד הגדול שהוא עושה עמנו בכל עת בכל דור ודור,

כי מדת החסד נקרא גדלה, כמו שכתוב (דברי הימים-א כט, יא): "לך ה' הגדלה" - זה חסד, כידוע, וכל מה שנתגלה חסדו יותר - נתגלה גדלתו יתברך יותר,

על-כן כשאדם משמח את עצמו בשמחת ישראל, ומזכיר את עצמו חסדיו ונפלאותיו שעשה עמו, ומאמין בחסדיו וטובו הגדול שעדין יש לו תקנה תמיד, כאשר הודיעונו צדיקים האמתיים, על-ידי-זה נתגלה גדלת הבורא יתברך, כי זה עקר גדלתו כנ"ל, ועל-ידי-זה מכניע ומשבר הקלפות שבמדרגה שמתפשטים כנגדו וזוכה לבטלם ולבוא למדרגה השניה, וכן בכל פעם:

[והכלל, שצריכין לידע ולהאמין שחסדו וטובו יתברך הוא בלי שעור, כמו שכתוב (איכה ג, כב): "חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו", וכתוב (ישעיה נד, י): "כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש", וכל התקנה לעולם הבא שאנו מצפין לקבל ממנו יתברך, הכל הוא רק מתנת חנם, רק שהוא ברחמיו רוצה שנכין עצמנו לקבל מתנתו הטובה, על-כן בכל עת ושעה ורגע יש בידינו להתחיל מעתה להכין עצמנו לקבל טובו וחסדו.

והעקר על-ידי הרצון, כמו שאמר אדמו"ר ז"ל שעקר הוא הרצון וכו', וזה יש בידינו תמיד. כי חסדו גדול כל-כף, עד שגם ההכנות בעצמם הוא נותן לנו במתנת חנם, כאשר אנו רואין בחוש, שהוא עוזר לנו בכל יום להניח טלית ותפלין ולקרות קריאת שמע פעמים בכל יום, מה שאין אנו ראוים לזה כלל, כאשר יודע כל אחד בנפשו, וכן בשארי מצות, על-כן ראוי לנו בכל עת להודות לו ולברכו על כל החסד אשר עושה עמנו ואשר עתיד לעשות עמנו, ולבטח בחסדו ולצפות לישועתו ולשמח נפשונו מאד בכל זה, ועל-ידי-זה נזכה להתגבר בכל פעם על גדל ההתפשטות שמתפשטין נגדנו בכל עת, עד שנזכה להתקרב אליו יתברך על-ידי גדל חסדיו ורחמיו המרבים

והגדולים שאינם תמים ואינם כלים לעולם, אמן
ואמן:

שיף לעיל

יא] ועל-כן לא רצה אברהם אבינו לקח המערת
המכפלה במתנה מעפרון, כמו שכתוב (בראשית כג,
ט): "בכסף מלא יתנה לי", כי לגדל עצם הקדשה
שהיתה שם, וכשהיתה תחת יד עפרון היו הקלפות
מסבבין אותה מאד, ועל-כן אצל עפרון היתה חשיך
אפלה, כמובא, (זהר חיי-שרה קכת), על-כן לא היה
באפשר להוציאה מעפרון במתנה בחנם, כי אם
בכסף מלא, כי אי אפשר להוציא ולהעלות הקדשה
בחנם, בפרט קדשה גבהה כזאת. ועל-כן נתן לו
ארבע מאות שקל כסף, שהם מרמזין על ארבע
מאות עלמין דכסופין, כמו שכתוב בזהר הקדוש
(שם קכג), הינו כי ממון של אברהם היה קדוש מאד,
ונתגלו בו כל הגוונים עלאין שהם גדלת הבורא
יתברך, שזהו בחינת ארבע מאות עלמין דכסופין,
שבהם מתענגים הצדיקים, שהם בחינת כלל כל
הגוונים הקדושים שהכל תאבים ומתענגים לראותם
ולהסתכל בהם.

וזהו בחינת (בראשית כג, טז): "ארבע מאות שקל כסף
עובר לסוחר", ותרגומו: 'דמתקבל בסחורתא בכל
מדינתא', הינו שכל הסחורות והמשא ומתן שבכל
המדינות הכל נעשה על-ידי הכסף, כמו שכתוב
(קהלת י, ט): "והכסף יענה את הכל", מחמת
שבהכסף כלולים כל הגוונים עלאין שכלולים
בארבע מאות עלמין דכסופין שהם בחינת (בראשית
כג, טו): "ארבע מאות שקל כסף", ובכח זה קנה
אברהם את מערת המכפלה מעפרון, על-ידי שגלה
גדלת הבורא על-ידי הארבע מאות שקל כסף שלו,
שהיו כלולים בהם כל הגוונים וכו' כנ"ל, שעל-ידי-
זה נכנעו הקלפות שרצו להתאחו שם ונפלו

ונתבטלו, ועלתה השדה והמערה ונקנה לאברהם,
כמו שכתוב (בראשית כג, יז): "ויקם שדה עפרון" -
'תקומה היתה לו', כמו שפרש רש"י שם, והכל
על-ידי התגלות הגוונים שבכסף של אברהם וכו"ל.
אבל בודאי עפרון לא זכה להנות מאלו הגוונים, כי
אחר-כך כשבא הכסף לידו נתעלמו הגוונים, שהם
בחינת ארבע מאות עלמין דכסופין, וכמבאר לעיל.
וכן דוד לא רצה לקבל גרן ארונה בחנם, כי שם
היה מקום הבית-המקדש, שהיה בלתי אפשר
להוציא מהסטרא אחרא בחנם, כי אם בכסף מלא,
להכניע הקלפות שסבבו על-ידי התגלות הגוונים
שבכסף וזהב, וכו"ל.

ועל-כן נזכר שם אצל דוד כסף וזהב, כמו שכתוב
בדברי הימים (א כא, כד): "בכסף מלא וכו' ויתן דויד
וכו' שקלי זהב", כי שם היו צריכין להעלות קדשה
גבה ביותר, שהוא מקום הבית-המקדש ובית
קדשי-קדשים, על-כן הכרח לגלות כל הגוונים
שבכסף וזהב, כדי להכניע הקלפות שהיו מסבבים
שם, כי כל מה שהקדשה גבה - יותר מסבבין שם
הקלפות ביותר, וכמו כן צריכין להמשיך התגלות
הגוונים יותר כדי להכניעם ולבטלם על-ידי-זה,
וכו"ל:

יב] וזהו (בראשית כח, י): "ויצא יעקב מבאר שבע וילך
חרנה - הינו כשאישי הישראלי יוצא מדרגא לדרגא,
אז משתטחים ומתפשטים כנגדו הקלפות שהם
הדמיונות וכו', שהם בחינת חרון אף, כי הם
מתקפא דדינא, כידוע (סימן כד). וזהו ויצא יעקב -
שהוא איש הישראלי, מבאר שבע - הינו מהמדרגה
הקדושה שהיה בה שנקראת באר שבע, כי כל
דרגא ודרגא דקדשה כלולה מכל השבעה מדות -
שהם שבעת ימי הבנין שכלולים בכל דרגא.
וכשיעקב שהוא איש הישראלי יוצא משם כדי

לבוא למדרגה שניה הגבה יותר, אז וילך חרנה - שמכרח לילך דרך החרון אף שהם הקלפות, שמהם כל הדמיונות והתאוות והבלבולים שמתפשטים נגדו בכל פעם, כנ"ל.

אבל מחמת שאיש הישראלי, בחינת יעקב, חזק בדעתו ואינו מניח את מקומו, ואינו נופל בדעתו מחמת זה, רק מתחזק בכל מה דאפשר לעמד על עמדו, על-ידי-זה: ויפגע במקום, על-ידי-זה זכה להבין האמת שמה שמתפשטים התאוות וכו' כנגדו כל-כך אין זה נפילה, חס ושלום, רק שהוא מחמת שצריך לבוא למדרגה גבה יותר ולהתקרב להשם-יתברך בהתקרבות יותר, מחמת זה מתפשטים כנגדו כל-כך, כנ"ל.

וזהו: ויפגע במקום - שזכה בתקף החרון אף שהם הקלפות שהתפשטו כנגדו לפגע שם במקומו של עולם, כי כל מה שעולין למדרגה גבה יותר - מתקרבין ביותר להשם-יתברך שהוא מקומו של עולם, שכל המקומות וכל הדרגות שבעולם כלולים בו יתברך, כי הוא יתברך מקומו של עולם ואין העולם מקומו. הינו שיעקב בחינת איש הישראלי על-ידי גדל התחזקותו זכה להבין האמת, שאין זה נפילה והתרחקות, חס ושלום, רק פגע שם דיקא במקומו של עולם, שהבין ששם דיקא צריך לבוא למדרגה גבה יותר להתקרב ביותר להשם-יתברך, ועל-כן מתפשטים כנגדו כל-כך.

ואז וילן שם פי בא השמש - הינו, שקבל על עצמו וסבל צער החשך שהוא בחינת לילה, ולן שם בצערו שהיה לו מרדיפת התאוות והדמיונות שהם בחינת חרון אף, שהם בחינת הקלפות שהתפשטו כנגדו מחמת שהיה צריך לעלות למדרגה שניה כנ"ל. וזהו פי בא השמש - שהוא השכל והמחין

שנסתלקו ממנו, כי בעת התגברותם והתפשטותם - אין השכל בשלמות, כי כח המדמה שמשם כל התאוות וכו' הוא כנגד השכל כמבאר בתחלת התורה הנ"ל, עין שם. וזהו פי בא השמש - שלא בעונתה, כמו שדרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה סח, ט, הינו שבודאי ביאת השמש שהוא הסתלקות המחין שהיו לו אז היה שלא בעונתה, שלא בזמנו, כי לא היה בדין שישתלק שכלו ממנו ויתפשטו כנגדו כל-כך, כי לא היה מחמת נפילתו, חס ושלום, רק מחמת שהיה צריך לעלות למדרגה שניה, כנ"ל.

וזהו: ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו - ואמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה סח, יא): שהיו שתיים עשרה אבנים כנגד שנים-עשר שבטי בני יעקב, שתיים-עשרה אבנים הם בחינת שתיים-עשרה אבני החשן שהיו על שמות שנים-עשר שבטי בני יעקב, שהם כלליות הגונין, כי כל הגונין היו בשתיים-עשרה אבני החשן, שהם אדם ופטרדה וכו', שכל אחד היה לו גון מיוחד, נמצא, ששתיים-עשרה אבני החשן הם כלליות הגונין, הינו שהמשיך התגלות הגונין שהם גדלת הבורא, שעל-ידי-זה הכניע הקלפות שבמדרגה, וזכה לצאת מהמדמה שבמדרגה השניה ולעלות אל השכל.

וזהו וישכב במקום ההוא - ואיתא שהוא בחינת 'ויש כ"ב', שהם כ"ב אתון דאורייתא, הינו שזכה לשבר המדמה ולעלות אל השכל ולהוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל, עד שזכה לשכל הנקנה שהוא בחינת 'נפת צופים ואמנה', כמו שכתוב שם בתחלת התורה הנ"ל, עין שם. וזהו בחינת כ"ב אתון דאורייתא, כי זהו שלמות השכל, כשמוציאין אותו מכח אל הפעל עד שזוכין לשכל הנקנה, דהינו להשיג דבר קיים בתורה, ועקר שלמות השגת

וזהו גם כן בחינת קרבנות שפכית-המקדש שהם בחינת נדיבות לב, בחינת צדקה, שעל-ידי-זה משברין המדמה, כמבאר בתחלת התורה הנ"ל על מאמר רבותינו ז"ל (סוטה ט, יב): 'משחרב בית-המקדש', ששכירת המדמה הוא על-ידי קרבנות, עין שם:

יג] וזהו וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם וירא והנה באר בשדה וכו' והאבן גדלה על-פי הבאר וכו' (בראשית כט, א). וישא יעקב רגליו - הינו שיעקב נשא את רגליו, שהוא בחינת מדרגה התחתונה ועלה למדרגה הגבה בכל פעם. כי על-ידי שעמד בנסיון כל-כך, ולא הניח לפל עצמו בכל מה שעבר עליו, עד שזכה להשיג השגה הנ"ל שהקלפות והדמיונות מתפשטין בכל דרגא ודרגא וכו', ושהכנעתם על-ידי התגלות הגונן וכו', שזהו בחינת כל השגת החלום שראה אז, מראה הסלם וכו', ושהשם-יתברך נצב עליו לשומרו בכל דרגא ודרגא וכו' כנ"ל, אז וישא יעקב רגליו - שזכה לנשא ולהגביה תמיד בחינת רגלין, הינו מדרגות התחתונות, ועלה בכל פעם למדרגה עליונה, כי מדרגה התחתונה נגד הגבה ממנה היא בחינת רגלין, כידוע.

ואז וילך ארצה בני קדם - שהלך להודיע ענין זה לכל החפצים לשוב להשם-יתברך כדי שיתחזקו בכל פעם ולא יפלו לעולם. וזהו ארצה בני קדם - "בני קדם" הם בחינת נפשות הגבוהות בשרשן שנפלו למה שנפלו, לבחינת ארציות וגשמיות, כי הם נקראין "בני קדם" מכמה טעמים, כי הם בשרשן נקראין בני אל חי, בחינת (דברים יד, א): "בנים אתם לה' אלהיכם", וזהו בחינת "בני קדם", כי השם-יתברך קדמון לכל, כמו שכתוב (שם לג, כז): "מענה אלקי קדם", וכמו שפרש רש"י שם: גם

התורה נקראת קדם, כי אורייתא קדמה לעולם, כמו שכתוב (משלי ח, כג): "מראש מקדמי ארץ", הינו שאלו הנפשות הם בחינת בני השם-יתברך, בני תורה. גם נפשותם בעצמם נקראים קדם, כי נפשות ישראל קדמו לעולם, כי ישראל עלו במחשבה תחלה' (בראשית רבה א, ד), כי באמת 'ישראל ואורייתא וקדשא בריך הוא כלא חד'.

גם קדם מרמז שאלו הנפשות אינם מהדורות הללו כלל, רק מבחינת שנים קדמוניות, [כאשר הבנתי משיחתו הקדושה], הינו שאלו הנפשות יקרות וגבוהות בשרשן מאד, אך נפלו לארציות וגשמיות וצריכין להשיבם לשרשם. וגם בשביל זה נקראים "בני קדם", בחינת (איכה ה, כא): "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם", כי תשובה קדמה לעולם, הינו שיעקב שהוא הצדיק הגדול האמתי, על-ידי שפבר נשא והגביה כל המדרגות התחתונות, הלך ארצה בני קדם להחזירם בתשובה, כנ"ל.

וירא והנה באר בשדה וכו' והאבן גדלה על-פי הבאר - שראה אבן גדולה על הבאר מים חיים, שהוא הדעת והשכל האמת הנקרא 'באר מים חיים', כי נמשך מהמעין היוצא מבית ה', שמנח עליו אבן גדולה, שהוא בחינת הפח המדמה שנקרא 'לב האבן', כמו שכתוב בהתורה הנ"ל על 'בטל השמיר' וכו' עין שם.

וזהו והנה שלשה עדרי צאן רבצים עליה - שלשה עדרי צאן הם בחינת שלשה מדרגות שיש בישראל, שהם גדולים וקטנים ובינונים, והם שלש מדרגות כנגד שלש בחינות שיש בשכל, שהם שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה. כי יש ששברו קצת לב האבן שהוא המדמה ועלו אל השכל, אבל השכל עדין בכח, וזהו בחינת הקטנים במעלה

שלא הגיעו רק להשכל ב"ח ואינם מוציאים אותו אל הפעל, וגם זהו מחמת לב האבן שלא שברו אותו לגמרי. ויש שכבר הוציאו השכל מכח אל הפעל אבל עדין לא באו לשכל הנקנה, וגם זהו מחמת האבן הנ"ל, והם בחינת בינונים. ויש שהגיעו גם לשכל הנקנה אבל עדין מנח האבן גדולה לפנייהם על הבאר בכל דרגא ודרגא שצריכין לעלות אליה, כי בכל דרגא ודרגא יש שם דמיונות אלו, שהם בחינת האבן גדולה שעל-פי הבאר שהוא בחינת השכל היוצא מהמעין היוצא מבית ה', כנ"ל.

וזהו: כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים, והאבן גדולה על-פי הבאר - שכל עדרי צאן קדשים, שהם נפשות ישראל המתקרבם לגדולים ומנהיגים של הדור שהם נקראים 'רועים', שכלם משקים אותם הרועים מהבאר ההיא הנמשך מהמעין הנ"ל היוצא מבית קדשי קדשים, הינו מהשכל של הצדיק הגדול שהוא בחינת יעקב, שהוא כבר הגיע עד תכלית מדרגה העליונה, כי כבר פגע במקום וכו' שהוא מקום נקדת האבן שתיה, שהוא מקום קדשי קדשים, שמשם שרש המעין יוצא, שרש לכל השכליות שמשגיגין כל הרועים, שהם המנהיגים להשקות את הצאן שהם הנפשות שתחתם. כי מזה המעין היוצא מבית ה' מבית קדשי קדשים - מתפשטים ונמשכים ממנו כמה בארות ונחלים "מעיינות ותהמת יצאים בבקעה ובקור" (דברים ח, ז), ובכל מקום שחופרין יכולין למצוא בארות ומעיינות, כמו שבגשמיות בכל מקום שחופרין מוצאין מים - כך יכולים לחפור ולמצא בארות ומעיינות של מימי הדעת בכל מקום ובכל דרגא, רק שצריכין לחפור ולבקש הרבה. ועל-פי רב כבר הבאר חפור ומוכן לשאב ממנו,

אבל אבן גדולה על-פי הבאר - שהם כלל כל המניעות והתאוות והבלבולים וכו' שנמשכין מלב האבן מכח המדמה וכו', כנ"ל.

ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל-פי הבאר והשקו את הצאן, והשיבו את האבן על-פי הבאר למקמה - שמחמת כבוד האבן גדולה צריכין להתאסף כלם יחד, וגוללין האבן רק לפי שעה להשקות את הצאן, ואחר-כך משיבין האבן למקומה - זה בחינת שאין הנפשות המתקרבין יכולין לקבל שכל ודעת כי אם בעת שהם אצל הרועים והמנהיגים, ואחר-כך כששבים לביתם - אין להם שום שכל ועצה איך להתחזק בעבודת ה', כי כבר השיבו את האבן על-פי הבאר למקומה.

וזהו: ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם, ויאמרו מחרן אנחנו - ששאל אותם: אחי - הלא אתם אחי בשרש נפשותיכם, כי אתם נמשכים ממקום גבה מאד, אך עתה מאין אתם - להיכן נשלכתם ומאין באתם עתה. והשיבו: מחרן אנחנו - שאנו מחרן בחינת חרון אף, שהוא היצר הרע שיניקתו מחרון אף ודינים, שהתגבר עלינו והתגרה בנו מאד.

ויאמר להם הידעתם את לכן בן נחור - לכן בן נחור זה בחינת כלל כל הרמאות והערמומיות שהבעל-דבר מכניס בעולם, ומתלבש את עצמו במנהיגים וגדולים, ומכניס בלבם לחלק על הצדיק הגדול האמתי שהוא בחינת יעקב, שהוא בחינת נקדת האמת שבכל הצדיקים, בחינת (מכה ז, כ): "תתן אמת ליעקב", ועקר כל הרמאות והערמומיות של הבעל-דבר הוא על-ידי כח המדמה כשאין זוכין לבררו כראוי, כי כל הטעותים שבעולם נמשכין מכח המדמה, כנראה בחוש, אפלו בדברים גשמיים, שכח המדמה מטעה לפעמים את האדם

וסובר על עץ שהוא אבן וכיוצא. אבל בדברים גשמיים יכולין לברר השקר והטעות מיד על-ידי חוש הראות, אך בדברים הנוגעים אל השכל - קשה מאד לברר הדבר ולעמד על האמת כשכח המדמה מתפשט ומטעה את בני אדם להפך את האמת, כי מרבוי הדמיונות יש לו כח להפך כל דבר מהפך אל הפך, עד שקשה מאד לעמד עליו, כי אם כשמקרבין עצמן לצדיקי אמת שהם בחינת יעקב, שהם בחינת נקודת האמת לאמתו.

אבל הבעל-דבר מתגרה על זה ביותר, ומניח את עצמו לארך ולרחב להרבות מחלקת על צדיק כזה, שהוא בחינת נקודת האמת, שכבר שבר והכניע ובטל את כח המדמה לגמרי, כי הבעל-דבר מסבב בתחבולותיו ומכניס בלב בני אדם שיאמרו עליו ההפך ממש, כאלו הוא הפך האמת ממש, חס ושלו, ובודה עליו כזבים ומחפה עליו דברים אשר לא כן.

ועקר התגרות הבעל-דבר הוא בגדולים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספ"ה נב.), הינו שמתגרה בגדולים ומנהיגים של הדור שיטעו בו, ויאמרו עליו מה שיאמרו, כדי לרחק ישראל ממנו, חס ושלו, מחמת שידע שאם יתקרבו אליו ולדרכיו ולעצותיו הקדושים - יקרב כלם להשם-יתברך, על-כן מרבה מחלקת עליו, והכל על-ידי כח המדמה שמשם כל הרמאות והטעותים והערמומיות שבעולם.

וזה בחינת לבן בן נחור - כי כח המדמה נקרא לבן הארמי על שם שמשם כל הרמאות והטעותים שבעולם כנ"ל. ועל-כן נקרא לבן, כי דרכו תמיד להתלבש עצמו במצות, כמו שכתב אדמו"ר ז"ל (בסימן א') על מאמר רבה בר בר חנה ו'מתחזי פי צוציתא דנורא חורא ברישיה וכו'". כי מכניס בלב

שמצוה גדולה לחלק עליו, כי מהפך האמת מהפך אל הפך, כנ"ל.

גם כי המח הקדוש של הצדיק האמת הוא בחינת לבן העליון, בחינת (שיר-השירים ד, טו): "באר מים חיים ונוזלים מן לבנון" - 'מן לבונא דמחא' (זהר פנחס ו'לה:), בחינת 'מסטר' דימינא מחא חורא ככספא' (תקוני זהר, תקון ע, קכט.), כי מחו הקדוש הוא זך ונקי ככסף צרוף, וכל התורה שהוא מגלה הוא אמת ברור זך ונקי בלי שום סיג ופסלת כלל, בחינת (תהלים יב, ז): "אמרות ה' אמרות טהרות כסף צרוף וכו' מזקק שבעתים", ולעמת זה הכח המדמה שמשטעה את האדם נקרא לבן הארמי, כי מרמה ומטעה כל-כך את בני-אדם בכמה מיני טעויות ושקרים, עד שהשקר ברור אצלם כאלו אין בו שום ספק לנטות אל האמת. וזה בחינת לבן דקלפה, בחינת ארבע מראות נגעים, שכלם מראיהם תכלית הלבן. הינו כי כשמבררין דבר לאמתו, הוא בחינת שמלבנים הדבר ומבררים אותו כשמלה, כמו שכתוב (שע"ה ג, ו): "שמלה לכה" וכו', ודרשו רבותינו ז"ל (תגינה יד.): 'דברים הברורין כשמלה', וכמו שדרשו רבותינו ז"ל: "ובלבנים" - 'לבון הלכתא'. אבל הסטר' אחרא מתגרה להפך האמת על-ידי הטעותים של כח המדמה, עד שמלבין השקר כאלו הוא ברור ומלבן שפך הוא הדבר, כאלו אין בו שום צד נטיה אל ההפך שהוא האמת, ועל-כן נקרא לבן הארמי.

וזה בחינת לבן בן נחור - מחמת שעל ידו כל ההתגרות והמחלקת שחולקין על הצדיק האמת, שהוא בחינת יעקב, בחינת נקודת האמת שבין כל הצדיקים, בבחינת (שיר-השירים א, ו): 'בני אמי נחרו בי, שמני נטרה את הכרמים, פרמי שלי לא נטרתי - כרמים הם בחינת מנהיגים כמו שפרש רש"י שם.

"בני אמי" פרש רש"י: 'אנשי מצרים', הינו בחינת כח המדמה שהוא בחינת פרעה ומצרים (כמו שכתוב בהתורה 'ויהי מקץ' בסימן נד, עין שם). הינו שבני אמי שהם כחות המדמה שאינו מברר, הם נחרו ונתגרו בי, הינו בכנסת ישראל, עד אשר שמני נטרה את הפרמים - הם בחינת מנהיגים אחרים שאינם יכולים להועיל לי.

פרמי שלי לא נטרתי - פרמי שלי הוא בחינת המנהיג האמת הינו הצדיק האמת. ועל-כן נקרא פרמי שלי, כי הוא יודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, ולתן עצה והתחזקות וכו' לכל אחד מישראל כראוי לו, ועל-כן נקרא פרמי שלי, כי הוא המנהיג שלי, הינו של כל אחד ואחד מישראל באמת, כי רק הוא יודע להנהיג אותי ולהושיע לי באמת. אבל שאר המנהיגים החולקים עליו נקראים פרמים ומנהיגים אחרים ואינם שלי, כי אף-על-פי שיש בהם כמה שהם צדיקים וכשרים, אבל מאחר שעדין לא שברו המדמה לגמרי ואינם יכולים להושיע לי, על-כן אינם מנהיגים שלי, מאחר שאיני יכול לקבל תועלת מהם.

ועל-כן מבקשת כנסת ישראל מהשם-יתברך: הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים וכו', שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבריך - הינו שכנסת ישראל מבקשת ומתחננת מהשם-יתברך שייגיד לה ויגלה לה האמת איכה תרעה איכה תרביץ - הינו איכה ואיפה הוא הרועה את ישראל באמת בעת הגלות המר הזו שהוא בחינת בצרהים, כמו שפרש רש"י שם שהוא עת החם שרע להצאן, [ועין מזה במקום אחר (הלכות ברכת הריח, הלכה ד', אות לו; שבת הלכה ו', אות ג)].

ובשביל זה נקרא הכח המדמה - לכן בן נחור, בחינת בני אמי נחרו בי - מחמת שכל ההתגרות

לחלק על הצדיק האמת הוא על-ידי כח המדמה שמטעה את האדם, עד שמהפך האמת לשקר והשקר לאמת, כמו שכתוב (ישעיה ה, כ): "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע, שמים אור לחשך וכו', שמים מתוק למר" וכו'.

וזהו ששאל אותם: הידעתם את לכן בן נחור, הינו שאמר להם מאחר שאצלכם עדין מנח האבן גדולה על-פי הבאר, על-כן אני שואל אתכם: הידעתם את לכן וכו' שהוא בחינת הכח המדמה כנ"ל. הינו כי בודאי יש לכם ידיעה ואהבה והפרות עמו, כי ידיעה לשון אהבה. ויאמרו ידענו, שהודו לו שעדין לא שברו המדמה והם יודעו ואוהבו עדין.

ויאמר השלום לו, ויאמרו שלום - ששאל אם שלום לבחינת הכח המדמה, הינו אם יש שלום להמנהיגים שלא שברו עדין את המדמה, אם שלום להם, והשיבו "שלום", כי להם בודאי יש שלום כי אין עליהם מחלקת, כי אין הבעל-דבר מתגרה להרבות עליהם מחלקת, מאחר שאין בהם כח לעזור לישראל להחזירם למוטב, כי הוא מתגרה רק להרבות מחלקת על הצדיק האמת בחינת יעקב שהוא יכול להוכיח את ישראל ולהחזירם למוטב. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (כתבות קה): 'האי צורבא מרבנן דמרחמי ליה וכו' משום דלא מוכח להו' וכו' (תלמיד-חכם שאוהבים אותו, משום שלא מוכיח להם וכו'), נמצא, שאלו שאין מועילים לישראל להם יש שלום.

וזהו: ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן - רחל היא התורה, כמו שפרש אדמו"ר ז"ל במקום אחר (סימן יב). ומי שאין המדמה שלו מברר כראוי - אזי גם חדושי התורה שלו הם משם, מבחינת המדמה שאינו מברר - שמדמה מלתא למלתא,

והוא מנהיג את ישראל בהתורה שלו. אבל התורה שלו אינה יכולה לעזור להם כלל, והלוואי שלא תקלקל להם. אף העולם טועים וסוברים שיכולים להנהיג ולרעות צאן קדשים בהתורה שלהם. וזהו ויאמרו שלום, והנה רחל בתו באה עם הצאן - שאמרו שאלו המנהיגים שהם מסטרא דלבן, שעדין לא בררו המדמה יש להם שלום גדול כנ"ל, והם גדולים בעולם ומנהיגים ורועים את צאן קדשים בהתורה שלהם. וזהו והנה רחל בתו באה עם הצאן - הינו שהתורה שנמשכת מכח המדמה שהיא רחל בתו של לבן, שהיא התורה של אלו המנהיגים כנ"ל, באה עם הצאן - שהולכת עם צאן קדשים ורועה אותם, כי הם גדולים בעולם ושלום להם, ותורתם מנהגת ורועה עדרי צאן קדשים.

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה וכו' - ואיחא, שזה מרמז על אריכת הגלות, שעוד היום והזמן של הגלות גדול, כי הגלות יתארך, הינו שיעקב אמר להם שעל-ידי תורה כזאת אי אפשר לקרב את הגאולה. וזהו הן עוד היום גדול - שבהכרח שהגלות יתארך חס ושלום. לא עת האסף המקנה - שעדין אין עת לאסף ולקבץ המקנה צאן קדשים, דהינו נפשות בני ישראל, להשיכם לנזיהם על-ידי תורה כזאת, שאין בה כח לתקן את ישראל להשיכם לאביהם שבשמים.

השקו הצאן ולכו רעו - זה בחינת (שיר-השירים א, ח): "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן, ורעי את גדיתך על משכנות הרעים", עין בפרוש רש"י שם, הינו שכל זמן שאין יודעין האמת הברור למי להתקרב, צריכין לעת עתה להתקרב לאלו המנהיגים, כי ברבם יש טוב הרבה, וגם בהתורה שלהם יש טוב הרבה, רק שיש בהם אחיזת המדמה. על-כן כל זמן שאין יודעין

מהצדיק האמת ששבר המדמה לגמרי, צריכין להתקרב להם, בבחינת "אם לא תדעי וכו' צאי לך וכו' ורעי את גדיתך על משכנות הרעים". וזהו: השקו הצאן ולכו רעו - הינו שאמר להם שהגאולה אי אפשר לקרב על-ידי תורה כזאת, אף אף-על-פי-כן השקו הצאן ולכו רעו - מאחר שאין יודעין עדין מנקדת האמת וכו"ל.

ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן וכו' - שהשיבו לו ואמרו: שגם זה לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וכו', הינו שגם התורה והנהגה הזאת אין אנו יכולין כי אם על-ידי שמתאספים יחד כל העדרים, כי בעת האסיפה והקבוץ שמתקבצין הרבה מישראל אצל כמה גדולים ומנהיגים, אז "הן אל כביר לא ימאס" (איוב לו, ה), ויכולין להמשיך לפי שעה איזה מימי התורה להשקות הצאן קדשים. אף אחר-כך והשיבו את האבן על-פי הבאר למקומה, שחוזר היצר הרע למקומו. וכמבאר במדרש (בראשית דפה ע, ח) על הפסוק זה: ונאספו שם כל העדרים - 'זה הצבור וכו', והשיבו את האבן - 'שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו'.

עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן - שבתוך שדבר עמם, בתוך כך ראה והסתכל על הטוב הצפון בדבריהם דהינו התורה שנפלה אצלם. וזהו ורחל באה עם הצאן - שראה את התורה שהיא בחינת רחל שבאה עם הצאן קדשים ומנהגת אותם. כי הצדיק בחינת יעקב יכול למצוא תורה בתוך כל הדבורים שמדבר עם העולם. וזהו: ורחל באה עם הצאן אשר לאביה פי רעה הוא - כי באמת התורה שמנחת בגלות בכח המדמה, התורה בעצמה קדושה וטהורה מאד, והשם-יתברך חומל על עמו, וכל זמן שאין זוכין למצא נקדת האמת

שהוא מנהיג האמתי אזי התורה בעצמה מנהגת את ישראל.

וזהו ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה הוא - הוא דיקא שהיא בעצמה, שהיא רחל, שהיא התורה, היא דיקא רועה ומנהגת את הצאן אשר לאביה, שהם הנפשות המתקרבים למנהיגים הנ"ל שיש בהם אחיזת לבן בחינת כח המדמה, שאין בהם כח להנהיג את ישראל. רק השם יתברך חומל על עמו, שהתורה בעצמה בחינת רחל בתו מנהגת את ישראל לפי שעה, עד אשר השם יתברך מסבב סבות לטובה שהצדיק האמת בחינת יעקב, נותן עינו על זה, ועושה כמה תחבולות ומוסר נפשו עד שמוציא ומעלה את התורה בחינת רחל מתוך בית לבן, מתוך הכח המדמה. והוא מתיחד ומתחבר עם התורה הזאת עד שמתקן כל העולם על ידה, כי הוא מברר את התורה הזאת ומעלה אותה לשרשה ומחדש על-ידי-זה חדושים נפלאים, שהם עצות אמתיות להנהיג את ישראל, כי רק הוא יכול לגל את האבן מעל-פי הבאר בנקל, בבחינת ויגל את האבן מעל-פי הבאר - כמי שמעביר פקק מעל הצלוחית, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה ע).

וזה כלל כל הפרשה שמדברת אחר-כך, איך לקח והוציא יעקב את רחל ולאה מבית לבן והוליד מהם כל שנים-עשר שבטי יה, הינו שיעקב, בחינת הצדיק האמת ביר את כל התורה שנקראת 'אשת-חיל', בחינת רחל ולאה - ביר הכל מבית לבן מאחיזת המדמה ועל-ידי-זה הוליד שבטי יה, כי עקר קיום ישראל על-ידי-זה, ועל-ידי-זה הוציא כל הצאן מבית לבן שהם עדרי צאן קדשים, כי הוציא כלם מגלות המדמה והשיבם אל האמת, כי יעקב בחינת עצם האמת, בחינת (מכה ז, כ): "תתן אמת ליעקב", כנ"ל:

יד] וזה בחינת עקדים, נקדים וברדים, הם בחינת גונין בחינת כלליות הגונין שהם גדלת הבורא שעל-ידי-זה מכניעין כח המדמה, כח הבהמיות, שהם בחינת צאן לבן ומבררין הטוב, שהם בחינת צאן קדשים, צאן יעקב, בחינת (יחזקאל לה, לא): "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם". ועל-ידי הגונין, שעל-ידי-זה מכניעין המדמה על-ידי-זה זוכין אל השכל בשלמות, שהוא שכל בכח ושכל בפעל ושכל הנקנה. וזהו גם כן בחינת עקדים נקדים וברדים - שהם כלל כל המחין והשכליות, שהם כלל כל העולמות והשתלשלותם מראש ועד סוף שכלם נתהוו על-ידי חכמתו יתברך, כמו שכתוב (תהלים קד, כד): "כלם בכמה עשית".

כי איתא בעין חיים (שער ו, פרק ג), שתחלת שרש האצילות וכל מה שנתהוה שם נקרא בשם עולם העקדים. ואחר-כך נמשך אורות השבעה מלכין קדמאין דמיתו, כי היה בהם מיתה ושכירה וכו'.

וזה בחינת עולם הנקדים, ואחר-כך היה עולם התקון שעל-ידי-זה עקר התהוות וקיום כל העולמות מתחלת האצילות עד סוף העשייה וזה בחינת ברדים, ומאלו השלשה בחינות, שהם עקדים נקדים וברדים - נמשך ונשתלשל בחינת השלש בחינות שיש בשכל, שהם שכל בכח וכו', כי שכל בכח זה בחינת עקדים ששם אין שום השגה, כי הוא קדם האצילות ומשם נמשך בחינת שכל בכח. ואחר-כך מוציאין השכל מכח אל הפעל ואז נתהוין השבעה מלכים הנ"ל שהם שרש השבע מדות, שהם בחינת שבעת ימי הבנין, אבל שם יש עדין בחינת שכירה, כי אי אפשר לברר השכל לאמתו בתחלתו מיד, וקדם שמולדין ומחדשין איזה דבר לאמתו - צריכין להפכו ולשברו מתחלה בכמה בחינות. ואחר-כך מבררין

השברים ומחברין אותן ומתקנים אותם על-ידי תוספת השכל חדש שממשיכין, ואז בונין ומשלימין החדוש על מתכנתו, כידוע ומוכן כל זה למי שזוכה לחדש חדושין. או אפלו אם אינו מחדש בעצמו רק שמעין בספרים ומבין דרכי החדוש, פי על-פי רב צריכין מתחלה לומר כמה סברות ולבנות כמה בנינים שאינם מתקיימים, שאין יכולין לברר על ידם ההלכה והחדוש לאמתו.

וזה בחינת בונה עולמות ומחריבן (בראשית רבה ג, ז), בחינת שכירת המלכים, בחינת עולם הנקדים - שכל זה נעשה בעת שמוציאין השכל מכח אל הפעל שהוא בחינת בנין העולמות, פי "כלם בחכמה עשית", כנ"ל. ואחר-כך אף-על-פי שכל הסברות והשכליות שהוציא בתחלה - לא נתקיימו ונשברו, אף-על-פי-כן צריכין לחזק עצמו אחר-כך, וללקט ולברר מהם כמה נקודות טובות כמה סברות ישרות שנמצאין ומפזרין בהם. ולהוסיף עליהם שכל חדש ולחברם אליהם ולקבץ אותם יחד עד שנשלם הבנין והחדוש על אמתו, וזהו בחינת עולם התקון, בחינת עולם הברדים. וזהו בחינת שכל הנקנה, שהוא עקר קיום הדבר על מכונו, [ועין בעץ חיים ותבין].

ויעקב עשה כמה תחבולות לזה בכמה דרכים, עד שהמשיך בחינת התגלות הגונין על עדרי צאן קדשים שלו, כדי להכניע מהם המדמה ולהביאם אל השכליות הנ"ל. וזה ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולווי וערמון ויפצל בהם וכו' מחשף הלבן אשר על המקלות (בראשית ל, לו), ואיתא (זהר ויצא קסב.) שזה בחינת סוד התפלין, שהם כלל התורה שהוקשה כלה לתפלין, כלל המחין, הינו שיעקב בחינת הצדיק, שהוא נקדת האמת, המשיך בחכמה נפלאה כל המחין הקדושים בדרכים נפלאים

ונוראים מאד מאד, עד שהכניס החכמה והשכל האמת בתוך המחין של כלל ישראל, שיכנס החכמה והשכל האמת בתוכם היטב, שייבנו האמת לאמתו עד שלא יהיה כח לשום הטעאה של הכח המדמה בחינת לבן להעבירם מזה, חס ושלו.

וזהו ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים וכו'. 'ברהטים', הם רהיטי מחין, כמו שאיתא בזהר הקדוש (תקוני זהר קמד:), הינו שיעקב הציג ותחב את המקלות, שהם בחינת חדושי-התורה שחדש וגלה בשכל אמת ונפלא ונורא כזה, הציג ותחב אותם ברהטים, בתוך רהיטי מחין של תלמידיו המתקרבים אליו. וזהו 'ויצג' - 'ויצג' דיקא, שהציג ותחב חדושים שלו האמתיים ברהטים, בתוך רהיטי מחין שלהם - שיהיו תחובים בהם בעמק גדול, עד שלא יהיה כח לשום טעות של המדמה להעבירם מהם, חס ושלו. כי כבר הם מבינים האמת היטב. וזהו ברהטים בשקתות המים - ברהיטי מחין, במקום ששותין מימי התורה והדעת, שם הציג את המקלות הנפלאים שלו, שהם בחינת השכליות האמתיים שלו שמכונין את האדם בכל עת לדרך הישר, כמו המקל שמכוון את העדרים אל הדרך הישר. ועל-כן נקראת ההנהגה והממשלה בשם מטה ומקל, כמו שכתוב (יחזקאל יט, יד): "מטה עז שבט למשול" וכן בכמה פסוקים.

וזהו, אשר תבאן הצאן לשותות לנכח הצאן ויחמנה בבאן לשותות - כדי כשיבואו שאר הצאן קדשים לשותות ממיימי התורה והדעת - לנכח הצאן קדשים ששתו כבר, שזכו כבר להכיר האמת לאמתו, ויחמנה בבאן לשותות - שיחממו עצמם בחמימות והתלהבות דקדשה ברשפי אש שלהבת יה - לעבד

השם יתברך ולהתפלל בחמימות והתלהבות ולא ילכו עמו בקרי, חס ושלום, בבחינת קרירות שנמשך מסטרא דעמלק שהוא סטרא דלבן, שנאמר בו (דברים כה, יח): "אשר קרף בדרך". כי כל מי שאינו יודע מנקדת האמת הנ"ל אפלו מי שהוא איש כשר ועובד השם יתברך ומתפלל ועוסק בתורה, אבל כל עבודתו הוא בקרירות, בלי שום חיות והתלהבות וחמימות דקדשה ואין להשם יתברך שעשועים מעבודה כזאת, כי הוא בבחינת שנה, (כמבאר במקום אחר, בהתורה פתח רבי שמעון בסימן סמ"ד). אבל יעקב בחינת נקדת האמת המשיך תורה, בחינת מקלות, להנהיג העולם בשכליות נפלאים כאלו, עד אשר הציג ותחב השכל האמתי בתוך רהיטי מחין של המתקרבין אליו, עד שכל הצאן קדשים שיבואו לשמות ממיי התורה לנכח הצאן הקדוש שלו - יתחממו עצמן בחמימות דקדשה לעבד ה' יתברך ולהתפלל בחמימות והתלהבות דקדשה, כי עקר חמימות דקדשה על ידי תנועת השכל האמת, (כמו שמבאר בהתורה עתיקא בסימן כא).

וזהו והיה בכל יחם הצאן המקשרות - ופרש רש"י, הבכורות, ושם יעקב את המקלות וכו', ובהעטיפה הצאן לא ישים וכו' ופרש רש"י לשון אחור וכו' - זה בחינת מה שכתב אדמו"ר, שהנערים בקל להשיב אותם מהזקנים, כמו שכתוב בספר הא"ב (ספר המדות, אות תשובה, סימן ד). וכמו שמבאר על פסוק (תהלים קיט, קעו): "תעיתי כשה אבד" (בסימן ר), הינו שיעקב שם כל מגמתו לקרב בני הנעורים, להוציאם מבחינת לבן מהכח המדמה, כי עדין הם רפים בשנים ולא נשתרש אצלם הסברות של טעות המדמה, אבל הזקנים שכבר נשתרשו בטעותם של המדמה - קשה להשיבם עתה אל נקדת האמת עד ירחמו עליהם מן השמים. וכן כל הפרשה סובב

והולך על קטב זה, על המלחמה שבין נקדת האמת בחינת יעקב, לבין כח המדמה שהוא בחינת לבן הארמי בן נחור, כנ"ל.

וכל המלחמה והעבודה והגייעה של יעקב הכל בשביל הבנים והצאן שהם בחינת בנים ותלמידים, כי עם יעקב בעצמו לא היה ללבן שום עסק ומריבה, כמוכן בפרשה, כי יעקב בעצמו כבר שבר המדמה בחינת לבן לגמרי, ונקי ממנו לגמרי וידו מסלקת ממנו ואין לו שום עסק בו, רק יעקב מסר נפשו בגיעות קשות וטרחות ותחבולות כאלה הכל בשביל הצאן והבנים, הינו להוציא בניו ותלמידיו מבחינת בית לבן, מבחינת המדמה. ומחמת שהמלחמה גדולה ורחוקה מאד מאד, כי הוא מתגבר ומתפשט ומשתטח מאד בכל דרגא ודרגא. וכל מה שמנצחין אותו מעט - מתפשט ומשתטח יותר ויותר. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספ"ה נב): 'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו', על-כן הכרח יעקב לברח ממנו בהחבא עם רחל ולא, שהם כלל התורה, ועם כל הבנים והצאן.

ולבן רדף אחריהם ובקש לעקר את הכל, חס ושלום, כמו שכתוב (דברים כו, ה): "ארמי אבד אבי", כי עדין לא הכניעו אותו כראוי "לולי ה' שהיה לנו" וכו' (תהלים קכד, א), בחינת (בראשית לא, מב): לולא אלקי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי את עניי ואת גיע פפי ראה אלקים - הינו שהצדיק האמת, בחינת יעקב, אומר ללבן, שבודאי לפי גדל רדיפתו והתגברותו על בניו וצאנו - בודאי לא היה באפשרי לעמד נגדך לולי אלקי אבי וכו'. הינו שהשם יתברך בעצמו מכרח, כפיכול, להכניס עצמו בזה לעזר לישראל המתקרבים להצדיק האמת להצילם מכל הרדיפות של לבן הארמי, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספ"ה נב): 'אלמלא הקדוש-

ברוך-הוא עוזרו וכו' שְנַאֲמַר (תהלים לו, לג): "ה' לא יעֲזֹבֵנו בְיָדוֹ. וְכִמוֹ שִׁפְתוֹב (שם צד, יז): "לוֹלִי ה' עֲזָרְתָה לִי כִמְעַט שִׁכְנָה דוֹמָה נִפְשִׁי", 'דוֹמָה' זֶה בְּחִינַת כַּח הַמְדָמָה, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ לְגַדֵּל הַתַּפְשֻׁטוֹתוֹ בְּכָל דְרָגָא לִוְלֵא ה' עֲזָרְתָה לִי.

וְזֶהוּ אֵת עֲנִי וְאֵת יָגִיעַ כִּפִּי רָאָה אֱלֹקִים וְכוּ', הֵינּוּ שֶׁהַצְדִּיק הָאֵמֶת אוֹמֵר, שֶׁהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ רָאָה אֶת עֲנִי וְאֵת יָגִיעַ כִּפִּי, כִּי הוּא בְּעֲצָמוֹ יָגַע וְטָרַח הַרְבֵּה מְאֹד בְּשִׁבִיל הַצֵּאֵן הַזֶּה - לְהוֹצִיאֵם מִהַמְדָמָה לְהַעֲלוֹתָם אֶל הַשָּׁכֵל לְקַרְבָּם לְהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ. וְעַל-כֵּן אַף-עַל-פִּי שֶׁהֵם לֹא נִצְחוּ הַמְלַחְמָה כְּרֹאֵי, עַד שֶׁעָדִין יֵשׁ כַּח לְלָבָן בְּחִינַת הַמְדָמָה לְרֹדֵף אַחֲרֵיהֶם וְלִהְיוֹתָם, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ חָמַל עַל הַיָּגִיעוֹת וְהַטָּרְחוֹת וְהַמְסִירַת נֶפֶשׁ שֶׁל הַצְדִּיק הָאֵמֶת שֶׁמְסוֹר נֶפְשׁוֹ מְאֹד בְּשִׁבִיל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְעַל-יְדֵי-זֶה הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ לִוְחֵם עִם לָבָן וּמְגַרְשׁוֹ מִצֵּאֵן יַעֲקֹב בְּחִינַת אֵת עֲנִי וְאֵת יָגִיעַ כִּפִּי רָאָה אֱלֹקִים וַיִּוְכַח אִמְשׁ.

וְזֶה שֶׁאָמַר יַעֲקֹב לְלָבָן מֵהַ פְּשָׁעֵי וּמֵהַ חֲטָאֵי כִּי דִלְקַתְּ אַחֲרָי, הֵינּוּ שֶׁיַּעֲקֹב הַצְדִּיק הָאֵמֶת מְרִיב עִם לָבָן הָאֲרָמִי וְאוֹמֵר לוֹ: מֵהַ פְּשָׁעֵי וּמֵהַ חֲטָאֵי, הֵינּוּ אֵיזֶה חֲטָא וּפְשָׁע מְצֵאֵת בִּי בְּעֲצָמִי, אֲשֶׁר אֶתָּה רוֹדֵף אוֹתִי, הֲלֹא אֵין לָךְ שׁוֹם כַּח וְקִטְרוּג עָלַי, כִּי תִהְיֶה לְאֵל אֲנִי זָךְ וְנָקִי וְצַח לְגַמְרֵי מְכַל חֲטָא וּפְשָׁע, כִּי אֵין לִי שׁוֹם הַסְתַּכְלוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל אֶפְלוּ כְּהַרְף עֵין וְכוּ' וְכוּ', כִּי מִשְׁשֵׁת אֵת כָּל כְּלִי מֵהַ מְצֵאֵת מְכַל כְּלִי בֵיתָךְ - כִּי אֵין בִּי שׁוֹם אַחֲיָזָה וְנִגְיָעָה מִמֶּךָ, כִּי אֲנִי נָקִי מִהַמְדָמָה לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, שִׁים כֹּה נֶגֶד אַחֲי וְאַחֲיָךְ וַיִּוְכַחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ - הֵינּוּ שֶׁאָמַר שֶׁהוּא מְרַצֶּה לְעַמֵּד לְדִין לְפָנָי כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה, הֵן לְפָנָי אַחֲיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הֵן לְפָנָי אַחֲיוֹ שֶׁל לָבָן, הֵינּוּ הֵן לְפָנָי אוֹתָן שֶׁהֵם מְסֻטְרָא דְקִדְשָׁה, הֵן לְפָנָי אוֹתָן שֶׁהֵם מְסֻטְרָא

אַחֲרָא מְסֻטְרָא דְלָבָן, כִּי לְפָנָי כְּלָם יַצְדֵּק בְּדִין, כִּי כְּלָם לֹא יוֹכְלוּ לְמַצֵּא בּוֹ שׁוֹם שְׁמֵךְ וְשׁוֹם צַד אַחֲיָזָה מִשׁוֹם רֵיחַ שֶׁל אֵיזֶה תֵּאָוָה וּמְדָה שֶׁבְּעוֹלָם הַנְּמֻשְׁכַּת מִכַּח הַמְדָמָה, כִּי אֲנִי נָקִי וְצַח לְגַמְרֵי.

אִף גַּם הֵיוּ לִי יָגִיעוֹת וְטָרְחוֹת גְּדוֹלוֹת בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּשִׁבִיל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת הֵייתִי בַיּוֹם אֲכַלְנִי חֶרֶב וְקָרַח בְּלִילָה - שֶׁיִּגְעַתִּי וְטָרְחַתִּי הַרְבֵּה בְּהַתְּבוּדָּה וְתוֹרָה וְתַפְלָה בַיּוֹם וּבְלִילָה בְּתוֹךְ שְׂדוֹת וַיַּעֲרִים, בְּתוֹךְ חֶרֶב וְחַמִּימוֹת גְּדוֹל וּבְעֵת הַקָּר וְהַקָּרַח בְּלִילָה, שְׁגַם אִזוּ הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ יַחֲדָי בְּהַתְּבוּדָּה, וַיִּגְעַתִּי וְטָרְחַתִּי בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד בְּעֲבוּדַת ה' וְתִדַּד שְׁנֵתִי מֵעֵינַי - הַכֹּל בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּשִׁבִיל לְקַרְבֵּי אֱלֹהֵי נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל.

עַל-כֵּן אַף-עַל-פִּי שֶׁהַנְּפֻשׁוֹת הַמְתַּקְרְבִין עָדִין לֹא נִצְחוּ הַמְלַחְמָה - אֵין לָךְ כַּח לַעֲשׂוֹת לָהֶם מְאוּמָה, כִּי כַחֵי וְכַח אַבוֹתַי הַצְדִּיקִים הָאֵמֶתִּים יִגֵּן עֲלֵיהֶם לְהַצִּילָם מִמֶּךָ, כִּי הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ יַעֲמֵד בְּעֲזָרִי, עַד שֶׁאֲגַמֵּר עִמָּהֶם מֵהַ שֶׁהַתְּחִלָּתִי לְקַרְבָּם כְּלָם לְהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, עַד שֶׁיִּצְמַח מֵהֶם הַתְּגָלוֹת הָאֵמֶת לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (תהלים פה, יב): "אֵמֶת מֵאֲרָץ תִּצְמַח" וְכוּ', מְאוֹתָן שֶׁמִּנְחִים עַד הָאָרֶץ, מֵהֶם דִּיקָא יִצְמַח הָאֵמֶת לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, כִּי "שִׁפְתַּת אֵמֶת תִּכּוֹן לְעַד" (משלי יב, יט), וְקִשְׁטָא קִיא (שְׁבַת קד.) :

הַלְכוֹת מִתְּנַת שְׁכִיב מְרַע

טו] נַחְזוֹר לְעֵנִין רֵאשׁוֹן, וְזֶה בְּחִינַת מִתְּנַת שְׁכִיב מְרַע שֶׁמִּתְקַיְמַת בְּלֹא קִנְיָן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (גטין יג.): 'דְּבָרֵי שְׁכִיב מְרַע כְּכֹתוּבִין וְכִמְסוּרִין דְּמוּ'. כִּי עַקֵּר כָּל הַשְּׁנוּיִים וְהַחֲזָרוֹת הֵם בְּכַח הַמְדָמָה, כִּי עֲצֵם הַשָּׁכֵל הוּא כְּלוֹ אֵמֶת וְאֵין בּוֹ שְׁנוּי וְחֲזָרָה, כִּי

וְעַל-כֵּן דְבָרֵי שְׂכִיב מֵרַע כְּתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמוּ -
כִּי דְבָרֵיו נִגְמְרִין וְנִתְקַיְמִין לְאַחַר מוּתוֹ בְּלֹא קִנְיָן,
כְּאִלוּ הָיוּ כְּתוּבִין וְכַמְסוּרִים, שְׁהֵם בְּחִינַת הַכְּנַעַת
הַמְדָּמָה שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִגְמָר הַקִּנְיָן, כִּי אַחַר מוּתוֹ

נִתְבַטַּל הַמְדָּמָה, וְלֹא נִשְׁאָר כִּי אִם בְּחִינַת שְׂכָל
הַנִּקְנָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְבַטַּלִּין הַשְּׁנוּיִים וְהַחֲזָרוֹת
שְׂבָאִין עַל-יְדֵי הַמְדָּמָה וְנִתְקַיְמִים הַקִּנְיָן עַל-יְדֵי
בְּחִינַת שְׂכָל הַנִּקְנָה שְׁנִשְׁאָר מִמֶּנּוּ, כַּנִּל :

לקוטי הלכות

הלכות מאבד ממוון חברו ומסור - הלכה ב'

בהם, בבחינת (חגי ב, ח): "לי הפסד ולי הזהב", ונעשה מהם (ישעיה סא, י): "בגדי ישע", ישע - אסתכלותא וכו' (זהר יתרו צ:).

אבל כל זמן שהפסד והזהב אצל העכו"ם, אזי הגונוין נעלמין אורם ואינם מאירים כי אין שם מקומם, כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי וכו'. ובשביל זה העכו"ם תאביס לממוון ישראל וכו' מחמת ששם פאר הגונוין וכו'. אבל תכף ומיד כשהעכו"ם מקבל ממוון מישראל - תכף ומיד נתעלם הפאר והחן בתוך הממוון וכו'.

ועל-ידי צדקה נתתקן כל ממונו ונתגלין הגונוין ומאירין וכו' ואזי נתגלה גדלתו ותברך, פי עקר גדלתו ותפארתו ותברך הוא בחינת התגלות הגונוין המלבשין בממוון כנ"ל. ועל-ידי התגלות גדלת הבורא ותברך, על-ידי-זה נכנעין הקלפות שבמדרגה ועל-ידי-זה עולין ממדרגה למדרגה וכו', עין שם כל זה היטב:

[ב] והנה בזה המאמר מבאר באר היטב חמר האסור והפגם הגדול והנורא מאד של המסור - שמוסר, חס ושלום, ממוון של ישראל, שהוא ממוון דקדשה, ששם מתגלין ומאירין גונוין עלאין וכו', ביד גוי, חס ושלום. כי הגונוין עלאין המלבשין בממוון ישראל - זה עקר גדלת הבורא ותברך כנ"ל, שעל-ידי-זה משברין הקלפות ועולין מדרגה לדרגה, שזה עקר כלליות הקדשה כלליות התורה

ענין מסור שהחמירו בו חכמינו ז"ל מאד מאד, יותר מכל עברות שבתורה ודינו כמומר גמור (חשן משפט סימן שפח). וגם אפלו גרוע ממומר, כמובא בש"ך שם (סעיף קטן סב). ומורידין אותו ולא מעלין. ופסול לכתב ספר תורה ותפלין ומזוזות וכו' (ארח חיים סימן לט, סעיף א). על-פי המאמר המתחיל 'בסבי דבי אתונא' (סימן כה) אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא וכו' (בכורות ח:). משחרב בית-המקדש בטל השמיר וכו' (סוטה מח:).

[א] כי צריך כל אחד להוציא את עצמו מהמדרמה ולעלות אל השכל וכו' וכו'. ודע, שבכל דרגא ודרגא יש אלו הדמיונות והן הן הקלפות הקודמין לפרי הסוככים את הקדשה, בבחינת (תהלים יב, ט): "סביב רשעים יתהלכון" וכו'. ואי אפשר להכניע את הקלפות והדמיונות וכו' אלא על-ידי התגלות גדלת הבורא. והתגלות גדלת הבורא הוא על-ידי צדקה שנותנין לעני הגון וכו'.

והכלל היוצא משם, כי בממוון דקדשה - שם מלבשין גונוין עלאין, כי גונוין עלאין הם בבחינת פסד וזהב וכו'. ואלו הגונוין המלבשין בממוון דקדשה אין מאירין אלא ביד ישראל, כי שם מקומם, ונכללין זה בזה, ומתנהרים אלו הגונוין, בבחינת ישראל (ישעיה מט, ג): "אשר בך אתפאר", כי מקום הגונוין אינו אלא אצל איש הישראלי. וכשמתנהרין הגונוין, אזי הקדוש-ברוך-הוא מתגדל ומתפאר

שְׁמִסֵּר מְמוֹן דְּקִדְשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַד עֲכוּ"ם, וְהַעֲלִים בְּמַזִּיד אֹרוֹת הַגְּנוּנִין, עַל-כֵּן עָנְשׁוּ מִגִּיעַ לוֹ הַהֶפֶךְ מֵעֲלִיָּה, דְּהֵינּוּ יִרְדֶּה. וְעַל-כֵּן מוֹרִידִין אוֹתוֹ וְלֹא מֵעֲלִין וְכַנ"ל:

[ג] וְעַל-כֵּן דִּינוֹ כְּמוֹמֵר וְכו', כִּי יוֹצֵא מִקְדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל, כִּי עָקַר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל הוּא בְּבַחֲיִנַת "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר", שֶׁזֶהוּ עָקַר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל - שֶׁהִשְׁמִיתִי בְּךָ מִתְּפָאֵר בָּהֶם, וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ הִקְטַן שְׁבָהֶם - יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּזֶה הַהֶתְפָּאֵרוֹת, כִּי הִשְׁמִיתִי בְּךָ מִתְּפָאֵר אֶפְלוּ עִם הַקַּל שְׁבָקִים, כְּמוֹבָא בְּמָקוֹם אַחַר (סימן יז). וְהַהֶתְפָּאֵרוֹת שֶׁל הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ זֶה בְּחִינַת הַגְּנוּנִין הַנ"ל שֶׁהֵן מְלַבְּשִׁין בְּכֶסֶף וְזֶה בְּמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְהַמְסוֹר שְׁפָגַם בְּזֶה, נִמְצָא, שְׁפָגַם בְּבַחֲיִנַת הַהֶתְפָּאֵרוֹת שֶׁזֶה עָקַר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן הַמְסוֹר הוּא יוֹצֵא מִכָּלֵל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּזֶה הַהֶתְפָּאֵרוֹת, אֲבָל הוּא פָּגַם בְּיַד רְמָה בְּזֶה הַהֶתְפָּאֵרוֹת, עַל-יְדֵי שְׁמִסֵּר מְמוֹן יִשְׂרָאֵל, שֶׁשֵּׁם מְלַבְּשׁ גְּנוּנִין עֲלָאין, בְּחִינַת הַתְּפָאֵרוֹת הַנ"ל בְּיַד עֲכוּ"ם שֶׁשֵּׁם נִעְלַם הַפָּאֵר כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן הוּא יוֹצֵא עַל-יְדֵי-זֶה מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל - מִכָּלֵל הַהֶתְפָּאֵרוֹת, וְעַל-כֵּן הוּא כְּמוֹ מוֹמֵר מִמֶּשׁ וְגֵרוּעַ מִמְּנוֹ. כִּי קִלְקַל וּפָגַם בְּשֵׂאֵט נָפֵשׁ בְּמַזִּיד אֶת עָקַר הַהֶתְפָּאֵרוֹת - שֶׁהֵם הַגְּנוּנִין עֲלָאין, שֶׁהַעֲלִים אוֹרָם עַל-יְדֵי שְׁמִסֵּר מְמוֹן יִשְׂרָאֵל בְּיַד גּוֹי, כַּנ"ל:

[ד] כִּי אֵיתָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל בְּמָקוֹם אַחַר (סימן מה תתקנא), שֶׁהִרְשָׁעִים מוֹלִיכִין אוֹתָם סְבִיב סְבִיב הַקְדָּשָׁה, בְּבַחֲיִנַת (תהלים יב, ט): "סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ". כִּי שִׁבְתָּ הוּא בְּחִינַת הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית, וּמִמְּנָה יוֹנְקִים הָעֲגוּלִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׂשֵׁה יָמִים, כְּמוֹבָא בְּזֶהר (ויקרא יד:). וְהַקְלָפוֹת מוֹלִיכִין אֶת הַרְשָׁעִים סְבִיב סְבִיב הַנְּקֻדָּה. וְאֵין מְנִיחִים אוֹתָם

- לְשִׁבֵּר הַסְטְרָא-אַחֲרָא וְהַקְלָפוֹת וְהַדְמִיוֹנוֹת, וְלַעֲלוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא כְּדִי לְהִתְדַבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַגְּנוּנִין הַמְלַבְּשִׁין בְּמָמוֹן יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל. שֶׁהֵם עָקַר גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְהַמְסוֹר חֵס וְשָׁלוֹם, פּוֹגֵם בְּכָל זֶה. וְלֹא דִי שְׁפּוֹגֵם בְּזֶה, אֲלֵא שְׁעוֹשֶׂה מִהַפּוֹךְ לְהַפּוֹךְ - שְׁלוֹקַח מְמוֹן דְּקִדְשָׁה מְמוֹן יִשְׂרָאֵל שְׁמִלְבָּשׁ שֵׁם גְּנוּנִין עֲלָאין וְכו' כַּנ"ל, וּמוֹסֵר אוֹתוֹ בְּיַד הַהֶפֶךְ, בְּיַד גּוֹי - שֶׁשֵּׁם אֵין מְאִירִין הַגְּנוּנִין, אֲדַרְבָּא! שֵׁם נִעְלָמִין אֹרוֹת הַגְּנוּנִין, כִּי אֵין מְקוֹמָם אֲלֵא בְּיַד יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל. נִמְצָא, שְׁפּוֹגֵם בְּכָלֵלוֹת הַקְדָּשָׁה כְּלָלִיּוֹת הַתּוֹרָה, כַּנ"ל.

וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל הַמְסוֹר - מוֹרִידִין אוֹתוֹ וְלֹא מֵעֲלִין, כִּי בּוֹדָאֵי רָאוּי לוֹ זֶה הָעֲנָשׁ, כִּי פָּגַם בְּזֶה, כִּי עַל-יְדֵי פָּגַם הַמְסוֹר שְׁפּוֹגֵם בְּגְנוּנִין הַנ"ל הַמְלַבְּשִׁין בְּמָמוֹן יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עָקַר כָּל הָעֲלִיּוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא, עַל-יְדֵי-זֶה אֵי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא, כִּי עָקַר הָעֲלִיָּה עַל-יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַגְּנוּנִין שְׁמִאִירִין בְּיַד יִשְׂרָאֵל דִּיקָא. וְעַל-כֵּן הַמְסוֹר שְׁפָגַם בְּזֶה, עַל-כֵּן מוֹרִידִין אוֹתוֹ וְלֹא מֵעֲלִין, כִּי בְּזֶה דִּיקָא פָּגַם, כִּי עַל-יְדֵי שֶׁהַעֲלִים אֹרוֹת הַגְּנוּנִין עַל-יְדֵי שְׁמִסֵּר מְמוֹן יִשְׂרָאֵל בְּיַד עֲכוּ"ם, עַל-יְדֵי-זֶה אֵין יְכוּלִין לַעֲלוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא, כַּנ"ל.

כִּי בְּאַמַּת צָרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל עַז - לְגַלוֹת אֹרוֹת הַגְּנוּנִין הַמְלַבְּשִׁין בְּמָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי לָאוּ כָּל אֶחָד זוֹכֵה שִׁיתְגַּלֶּה בְּמָמוֹנוֹ אֹרוֹת עֲלָאין גְּנוּנִין עֲלָאין, וְצָרִיךְ לָזֶה זְכוּת גְּדוֹל. וְזוֹכִין לָזֶה עַל-יְדֵי צְדָקָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְתַּקֵּן כָּל מְמוֹנוֹ וְכו' כַּנ"ל. וְאֵז דִּיקָא יְכוּל לַעֲלוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא כַּנ"ל. וְהַמְסוֹר, לֹא דִי שְׁפָגַם וְלֹא הַשְׁתַּדֵּל לְגַלוֹת אֹרוֹת הַגְּנוּנִין, אִף גַּם עָשֶׂה מִהַפּוֹךְ אֶל הַפּוֹךְ,

להתקרב לפניו וכו', וכל זמן שהם עדין בתוך העגולים - עדין יש להם תקנה להתקרב אפלו פושעי ישראל, כל זמן שלא יצא מן העגולים לגמרי, חס ושלום וכו'. אבל מי שכבר יצא לגמרי, חס ושלום, מן העגולים כגון משמדים. אזי אי אפשר לו להתקרב כלל וכו', עיין שם.

ושבת הוא הנקדה הפנימית של ששת ימי החל שמקבלים ויונקים ממנה - היא בחינת אורות הגונים, כי שבת הוא בחינת תלת גונים דעינא ובת עיין, שהם בחינת הגונים הנ"ל, שהם בחינת עינים, כמו שמבאר שם במאמר הנ"ל, בחינת (בראשית כ, טז): "כסות עינים", עיין שם, כי עקר הגונים עלאין הם מאירין בשבת (זהר פנחס רמג:).

ועל-כן אוכלין בשבת שלשה סעדות דאברהם יצחק ויעקב כלולין בהן, שהם אורות הגונים, כידוע. ועל-כן על-ידי שבת על-ידי השלשה סעדות מתברכין כל שיפתא יומין, כמו שאיתא בזהר (בשלח טג:), כי עקר הברכה הוא על-ידי אורות הגונים כשמאירין, בבחינת (שיר השירים ז, ה): "עיניך ברכות בחשבון", כמו שמבאר שם, ואז דיקא נתברך כל ממונו וכל מעשה ידיו, וזה נמשך על-ידי שבת, שאז עקר הארת הגונים כנ"ל, כי בשבת עולין כל הצדקות שעושין בימי החל, כמו שמבאר בדברי רבנו ז"ל במקום אחר (סימן לא), בבחינת (תענית ח:): 'שמש בשבת צדקה לעניים' וכו', עיין שם. ועל-ידי הצדקה שמאירה בשבת דיקא, על-ידי זה מאירין הגונים המלבשין בכסף וזהב, כנ"ל.

ועל-ידי זה נמשך ברכה לכל ששת ימי החל כנ"ל, כי ששת ימי החל שהם יונקים כלם משבת כנ"ל, הם תלת יומא דקמי שבתא ותלת יומי לאחר שבתא. ושבת הנקדה באמצע, כמוכא (גטין עז:). והשלשה ימים הללו בהם מלבשין אורות הגונים

הנמשכין משבת משלשה סעדות כנ"ל, כי שלשה ימים הם כנגד תלת גונים "זהב וכסף ונחשת" - שהם בבחינת אברהם יצחק ויעקב, שזה בחינת שלשה ימים שקדם שבת ושלשה ימים שאחרי שבת, שכלם מקבלים אורות התלת גונים משבת, כנ"ל.

ועל-כן בשבת היא שביתה ממלאכה ועבדין דחל - שטורחין בכל ששת ימי החל בשביל פרנסה ובשבת הוא שביתה, כי עקר הטרחא שטורחין בשביל ממונ ופרנסה בששת ימי החל - זה מחמת שאין הגונים מאירין אז כל-כף, ועל-כן צריכין לטרח אחר הממונ בבחינת (במדבר יא, ח) "שטו העם ולקטו" - בשטותא (זהר בשלח סב:). כי הגונים הם בחינת הדעת, כי שם שרשם, כמוכא במקום אחר (עיין בסימן נו), ובשבת מאיר הדעת, ואז נתגלין אורות הגונים, ואז היא שביתה לגמרי, ואז אין צריכין לטרח כלל בשביל פרנסה וממונ, כי שרש הממונ שהם הגונים עלאין הם מתגלין בשבת.

ועל-כן משבת נמשך ברכה לכל ימי החל, כי מתברכין הגונים המלבשין בכסף וזהב על-ידי שבת כנ"ל. אבל בשבת בעצמו אין שום עסק בממונ ומשא ומתן כלל, כי אז מאירין הגונים בעצמן, ואז אין מתלבשין עצמן בממונ כלל, רק מאירין בעצמן כנ"ל, ומשם מתברכין כל שיפתא יומין וכו' וכנ"ל, ועל-כן בשבת עולין כל העולמות כלם מדרגא לדרגא בכמה וכמה עליות מתחלת שבת עד הסוף, כמו שכתוב בפרי עץ חיים (פרי ט), כי אז בשבת מאירין הגונים, שהם בחינת גדלת הבורא יתברך, שעל-ידי זה כל העליות, כנ"ל.

ועקר עבודת ישראל להמשיך הקדשה של שבת לששת ימי החל, דהינו להמשיך אורות הגונים

ועל-כן בכל מקום מומר ומחלל שבת ומסור הם שוין לכמה דינים. כי עקר הקדשה היא שבת כנ"ל, ומי שמחלל שבת - הוא פוגם בכלליות הקדשה כמו המומר וכנ"ל. וכן המסור שוה להם וגרוע מהם, כי פוגם בהגונן ממש, כי בהממון של ישראל - שם עקר הגונן, שהם עקר בחינת קדשת שבת קדשת ישראל, כי ישראל ושבת ואורות הגונן הנ"ל כלו חד.

והעכו"ם הם ההפך מכל זה, בבחינת המבדיל בין קדש לחל בין אור לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה (פסחים קג:) - אור זה בחינת אורות הגונן, שהם עקר האור המאיר, כמוכן במאמר הנ"ל, וזה עקר הקדשה, בחינת שבת, בחינת ישראל, בבחינת "ישראל אשר בך אתפאר", כנ"ל. והעכו"ם הם מבדילין מכל זה, כי הם בחינת חשך, בחינת ששת ימי המעשה ממש, שאין בהם קדשת שבת אורות הגונן כלל, כי אין הגונן מאירין כי אם אצל ישראל - שהם ממשיכין הקדשה של שבת גם בימי החל, כנ"ל. אבל העכו"ם הם בחינת ששת ימי המעשה ממש שאין בהם קדשת שבת אורות הגונן כלל כנ"ל, ועל-כן המסור שמוסר ממונ ישראל ביד גוי - הוא יוצא מקדשת שבת לגמרי, ויוצא מן העגולים לגמרי, ועל-כן הוא כמו מומר וכו', וכנ"ל:

[ו] ועל-כן עקר פגם המסור הוא בעינים, כי הוא חייב על שהראה ממונו של חברו להעכו"ם, כמוכא בשלחן ערוך (חשו משפט, סימן שפח, סעיף ב), עין שם, כי פגם הגונן הנ"ל הוא בחינת פגם העינים, כי הגונן עלאין הם בבחינת בגדי ישע - אסתכלותא בחינת כסות עינים, עין שם:

[ז] וזה בחינת מה שהמסור פסול לכתב דברים שבקדשה, דהינו ספר תורה תפלין ומזוזות, כי עקר

המאירין בשבת שיאירו גם בימי החל, שאז הם מלבשין בכסף וזהב, ועל-ידי-זה ימשך ברכה בכל מעשה ידיו, שזהו בחינת 'ויהי נעם' שאומרים במוצאי שבת - להמשיך הקדשה של שבת לששת ימי החל, שעל-ידי-זה נתברכין מעשה ידיו, בבחינת (תהלים צ, יז): "ומעשה ידיו כוננה עלינו" וכו'.

וכשזוכין שיתגלו הגונן בהממון בימי החל, שזה עקר הברכה, כנ"ל. אז נתגלה גדלת הבורא יתברך, ויכולין לעלות מדרגא לדרגא, כנ"ל, כי אז כשזוכין שיתגלו הגונן בהממון - אז אין לו שום תאות ממון, כי התגלות הגונן שבממון הוא הפך תאות ממון, ואז נשלח ברכה בכל מעשה ידיו, כנ"ל:

[ה] נמצא שעקר הקדשה שמקבל כל אחד משבת - הוא בחינת הארת הגונן הנ"ל, שכלולין בשבת, שמהם יונקים ששת ימי החל, שיאירו בהם גם כן הגונן הנ"ל, כנ"ל. ויש מי שפוגם בזה, ואינו יכול לגלות הגונן, ואינו יכול לפגם לבחינת הנקדה, לבחינת שבת, לינק משם הארת הגונן הנ"ל, אבל עדין לא יצא מן העגולים לגמרי.

אבל זה המסור שמסר ממונ ישראל, שבהם מלבש גונן עלאין ביד עכו"ם והעלים אורות הגונן במזיד ביד רמה, על-כן על-ידי-זה הוא יוצא מן העגולים, שהם בחינת ששת ימים שיונקים משבת לגמרי, כי אין לו חלק בקדשת שבת שיש בימי החל, שהם בחינת הגונן הנמשכין משבת ומתלבשין בתוך ימי החל בכסף וזהב, כי הוא פגם בזה, ומסר הממון של ישראל שמלבש בהם גונן עלאין, ביד ההפך, ביד עכו"ם, על-כן הוא יוצא מן העגולים לגמרי, על-כן הוא כמו מומר ממש, שגם המומר יוצא מן העגולים לגמרי, כנ"ל.

הפסול של הפסולים לכתב ספר תורה תפלין ומזוזות למדו רבותינו ז"ל (מנחות מב:) מפסוק "וקשרתם וכתבתם" - כל שישנו בקשירה - ישנו בכתיבה. כי תפלין נקראין פאר (מועד קטן טו.), בחינת כלליות הגונין. ועל-כן כל התורה כלה הקשה לתפלין, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קדושין לה.). כי כל התורה כלה היא בבחינת פאר, כי עקר כל התורה היא בשביל התפארות, בחינת "ישאל אשר בך אתפאר", כי על-ידי התורה והמצות שישאל עושין - השם יתברך מתפאר בהם, ובשביל זה נתנה כל התורה כדי שיתפאר בנו על-ידי-זה, על-ידי שאנו מקימין כל מצות התורה. נמצא, שכל התורה הוא בבחינת תפלין שנקראין פאר כלליות הגונין, כי כל התורה היא בחינת התפארות בחינת "ישאל אשר בך אתפאר", כי הם כלולים מגונין סגיאיין, שהם כל מצות התורה ועל-כן השם יתברך מתפאר בהם.

ועל-כן מי שאינו בכלל ההתפארות - פסול לכתב דברי התורה שנתנו לכתב, דהינו ספר תורה תפלין ומזוזות. ועקר הלמוד מתפלין שנקראין פאר, כמו שלמדו רבותינו ז"ל: "וקשרתם וכתבתם" - כל שישנו בקשירה, דהינו בתפלין - ישנו בכתיבה, כי הכתב הוא בבחינת התפארות כלליות הגונין, כי עקר הכתב הוא שחור על גבי לבן, שהוא בחינת אש שחורה על גבי אש לבנה (ירושלמי שקלים פקו, הלכה א), כמובא במקום אחר (הלכות ספר תורה, הלכה ב, אות ב). שזהו בחינת (שיר השירים א, ה): "שחורה אני ונאווה" וכו'. וכשנתחבר שחור ולבן - זה בחינת כלליות הגונין, שנכללין הגונין זה בזה, שזה עקר בחינת הפאר, כמבאר במאמר הנ"ל. כי שחור ולבן הם עקר שרש כל הגונין, כי הם בחינת זהב וכסף, כי האי שחור אדם הוא וכו' (ספח לג:), ועקר כלליות

הגונין שזה עקר הפאר כנ"ל, הוא כשנכלל יחד שחור ולבן, שזהו בחינת הכתב שחור על גבי לבן, וזהו בחינת שחורה אני ונאווה - שזהו בחינת הכתב כנ"ל. וזהו ונאווה - כי זהו עקר הנוי והחן והפאר כנ"ל:

כי האותיות שכותבין, כל אות ואות יש לה גון מיחד, כידוע. ועל-ידי הכתב מתחברים כמה וכמה אותיות ונעשין תבה. וכן כל התבות סמוכין זה לזה עד גמר הפרשה וכו', וזה בחינת כלליות הגונין. שהגונין שהם האותיות - נכללין זה בזה. וכל זה על-ידי השמות הקדושים שיש בתוך הכתב. כי עקר הקדשה על-ידי השמות, וגם כל אותיות התורה כלם הם בחינת שמות, כי אורייתא שמא דקדשא בריך הוא (זהר יתרו צ:). ושם ה' זה בחינת כלליות הגונין, בחינת (תהלים כז, א): "ה' אורי", כמבאר שם במאמר הנ"ל; נמצא שהכתב הוא בבחינת תפלין, בחינת פאר, כלליות הגונין.

ועל-כן מי שיצא מכלל ישראל ואין לו חלק בהתפארות, כגון מומר ומחלל שבת וכיוצא - פסול לכתב אותיות התורה שצריכין לכתבן, דהינו ספר תורה תפלין מזוזות, שהם בחינת שמא דקדשא בריך הוא בחינת כלליות הגונין, בחינת פאר, כנ"ל. ועל-כן המסור פסול גם כן לכתב, כי עקר פגם המסור הוא בבחינת הגונין הנ"ל כנ"ל, כי הגונין מלבשין בכסף וזהב שבקדשה, דהינו ממונ ישראל, ועל-כן המסור פסול לכתב כל דברים שבקדשה כנ"ל. וכל זה נלמד מתפלין - כל שאינו בקשירה, דהינו בתפלין שנקראין פאר כלליות הגונין, וזה בחינת המסור שפגם בבחינת פאר כלליות הגונין, על-ידי שמסר ממונ ישראל ביד גוי, כנ"ל, על-כן אינו בכתיבה, כי הכתב הוא בבחינת פאר, כלליות הגונין כנ"ל, ועל-כן אפלו

מדרגא לדרגא, כי עקר כל העליות על-ידי התגלות הגונן, כנ"ל:

[ט] וזה שכתב רבנו ז"ל במאמר הנ"ל, שבבית-המקדש היה שבירת המדמה שהוא רוח הבהמיות, כי שם היו מקריבין הקרבנות וכו', עין שם. כי בבית-המקדש היו כלולים כל הגונן עלאין זהב וכסף ונחשת ותכלת וכו', שהם כלל כל הגונן, שכלם היו כלולים בבית-המקדש, ועל-ידי-זה שם דיקא היו מקריבין כל הקרבנות, שהם בחינת הכנעת המדמה והקלפות, כי עקר הכנעתם על-ידי התגלות הגונן הנ"ל. ועל-כן בית-המקדש גבה מכל הארצות כמו שכתוב (דברים יז, ח): "וקמת ועלית" וכו', כי שם כל העליות של הקדשה, כי כל העליות כלם מדרגא לדרגא הם על-ידי הבית-המקדש, ששם הוא בחינת כלליות הגונן, שעל-ידי-זה מכניעין הקלפות שבכל דרגא ודרגא שהם בחינת כח המדמה רוח הבהמיות כנ"ל, ועל-ידי-זה יכולין לעלות מדרגא לדרגא, כנ"ל.

וזה בחינת (שמות כג, יז): שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך וכו' ולא יראו פני ריקם (שם פסוק טו), כי שלש רגלים הם כנגד אברהם יצחק ויעקב, שהם בחינת כלליות הגונן, כי עקר הגונן הם תלת בחינות שלשה אבות, פידוע, ואז צריכין לעלות ולראות את פני ה' כי אז בהשלש רגלים נתגלה כביכול, בחינת פני ה', שזהו בחינת הארות הגונן, שהם בחינת פאר, שזהו בחינת יעקב, שהוא בחינת פנים, בחינת כלליות הגונן, ועקר ההתגלות בבית-המקדש ששם הארת כל הגונן, אך לא יראו פני ה' ריקם, כי צריך להביא מממונו קרבנות איש כמתנת ידו ככרפת ה' וכו' (דברים טז, יז), ועל-ידי אלו הקרבנות שמביא כל אחד מממונו ויגיע כפו - על-ידי-זה נתתקן כל ממונו כמו על-

אם ירצה המסור להניח תפלין - אף-על-פי-כן פסול לכתב, ונאמר עליו גם כן 'כל שאינו בקשירה' וכו', כי כבר יצא מבחינת תפלין, בחינת פאר כלליות הגונן, על-ידי שמסר ממונ ישראל, שבהם מלבשין אורות הגונן, כנ"ל:

[ח] וזה בחינת ציצית, כי ציצית הם בחינת עינים, כמו שכתוב (במדבר טו, טו): "וראייתם אתו". כי הם בבחינת בגדי ישע אסתכלותא, כי הכל תאבין להסתפל בהם, בחינת כסות עינים, כמו שמבאר שם. וזהו בחינת תכלת, כי תכלת הוא התחברות שחור ולבן, בחינת כלליות הגונן. ועל-כן המצוה הוא "וראייתם אתו", כי הכל תאבין להסתפל בהם, כשנכללין הגונן יחד כנ"ל. ועל-כן הציצית הם שמירה מן המזיקין, כי על-ידי הציצית שהם בחינת גונן עלאין, בחינת בגדי ישע, על-ידי-זה נכנעים הקלפות והדמיונות שהן מזיקי עלמא, ואזי זוכין לעלות מדרגא לדרגא.

ועל-כן עקר תקונ התפלה הוא בציצית ותפלין (וזה תולדות קמא), גם צריכין לתן צדקה קדם התפלה (ארח חיים, סימן צב, סעיף י) כי בשעת התפלה עולין מדרגא לדרגא, כידוע (פרי עץ חיים, תפלה, פרק ד), שזהו עקר תקונ התפלה, ועל-כן צריכין מקדם לגלות גדלת הבורא יתברך על-ידי התגלות הגונן. ועל-כן צריכין לתן צדקה קדם, כדי שיתנהרו הגונן שיש בכסף וזהב. ואזי כשמתנהרין הגונן - הם נעשין בבחינת (ישעיה סא, י): "בגדי ישע מעיל צדקה", בחינת כסות עינים, וזהו בחינת ציצית כנ"ל. ואזי נתגלין אורות הגונן בעצמן. וזהו בחינת תפלין שנקראין "פאר", כי תפלין הם אורות הגונן בעצמן. ועל-כן כל אלו הבחינות שהם בחינת הארת גונן עלאין, על-ידי-זה דיקא יכולין להתפלל התפלה כתקונה, ולהעלות כל העולמות

שיך לעיל

ועל-כן אין כותבין פי אם על גבי עור בהמה וחייה. כדי להכניע כח המדמה. שהוא רוח הבהמיות, שזהו בחינת קרבנות כנ"ל. כי על-ידי הכתב - אותיות התורה, שהם בחינת גוננין על-אין שנכללין יחד כנ"ל, על-ידי-זה נכנע המדמה, שזהו בחינת הקרבנות שהיו בבית-המקדש דיקא, ששם כלולין כל הגוננין על-אין, כנ"ל:

ידי צדקה, כי צדקה הוא גם כן בחינת קרבן, כמובא (בבא בתרא ט.), ואזי מאירין הגוננין שיש בכסף וזהב, ועל-ידי-זה זוכה כל אחד לפי בחינתו לעלות ולראות את פני ה', כי הגוננין על-אין מאירין על-ידי הקרבנות שמביא כל אחד מממונו, שעל-ידי-זה נתתקן כל ממונו, ומאירין הגוננין המלבשים שם כנ"ל. וזהו בחינת ולא יראו פני ריקם הנאמר ברגלים כשעולין להבית-המקדש לראות את פני ה', כנ"ל; ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

כה

רש"י

אחוי לן מנא דלא שויא לתבלא, הראנו כלי שאינו שנה ההפסד שהוא מפסיד: בודיא, מחצלת: לא עיל בתרעא, שהיה ארץ ורחב יותר מן הפתח: איתו מרא סתרו. הינו הפתח והכתל עד שיכנס:

אמרו לה, אחוי לן מנא דלא שויא לתבלא. איתי בודיא. פשטוהו, ולא הוי עיל לתרעא. אמר להו, איתו מרא סתרו. הינו מנא דלא שויא לתבלא:

משחרב בית המקדש בטל השמיר ונפת צופים ואמנה:

[א] תורה כה – "אחוי לן מנא". תורה זו (עד סוף סעיף ד) היא "לשון רבנו" (ראה תורה כ הערה א). אין בידינו מידע ביחס לתאריך אמירתה, אך סביר להניח שהיה זה בין השנים תקס"ג-תקס"ו, שבמהלכן נאמרו רוב התורות מסדרת "סבי דבי אתנא". הרעיונות העיקריים בתורה זו הם: התגברות על 'כוח המדמה', הדמיונות; השגת 'השכל הנקנה'; העלייה ממדרגה למדרגה והסכנות הכרוכות בה; נתינת צדקה. רבנו מתייחס ברמז גם ל"פקודה בנוגע ליהודים" – פרי יוזמתו של הצאר הרוסי, שעתידה הייתה להשפיע באופן הרסני על יציבותן הכלכלית של הקהילות היהודיות באוקראינה ומחוצה לה.

משחרב בית המקדש בטל השמיר ונפת צופים ואמנה:

[ב] המשנה (סוטה ט: יב) מונה כמה דברים שעברו מן העולם עם חורבן בית המקדש השני (ראה תוספות גיטין סה, א ד"ה איכא).

תולעת השמיר הייתה ברייה מיוחדת במינה, שנבראה בערב שבת בראשית בין השמשות (משנה אבות ה:ו; ראה רש"י ורמב"ם על אתר). קטנה הייתה כגרגיר שעורה, וניחנה ביכולת מיוחדת לחתוך אבנים וסלעים באופן מדויק. אופן הביצוע היה פשוט ביותר: די היה להניח את תולעת השמיר על גבי האבן במקום בו נדרש חיתוך, ומיד הייתה האבן נחתכת. התולעת שימשה לחקיקת אבני החושן של הכהן הגדול ולסיתות אבני המקדש (כיוון ששלמה המלך נמנע משימוש בכלי ברזל בבניין הבית).

נופת צופים הוא הדבש הבא מאזור שנקרא 'צופים'. אזור זה כונה כך בשל הריו הגבוהים, שמהם ניתן היה לצפות למרחוק. הדבש שהופק בצופים היה מתוק מאוד, וטעמו המיוחד היה ניכר בקלות בכל מאפה (ראה רש"י סוטה מח, ב ד"ה סולת).

אנשי אמנה הם אנשי סגולה, שהאמינו באמונה שלמה בה' יתברך ובהשגחתו עליהם. אמונה זו התבטאה במיוחד בתחום הפרנסה, כדברי הגמרא (סוטה מח, ב): "כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר – אינו אלא מקטני אמנה". מתוך גודל אמונתם, לא היססו אנשי האמנה להוציא הוצאות רבות עבור הידורי מצווה שונים, לשם כבוד שבת ויוסי-טוב וכדומה, ואף הרבו לפזר מממונם לצדקה (רש"י שם ד"ה שמאמינים).

רבנו מציג כעת שלושה מושגים: 'כוח המדמה', 'שרירות הלב' ו'שכל', ומבאר כיצד הם קשורים לשלוש האבדות היקרות הללו.

א כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עֵצְמוֹ מֵהַמְדָּמָה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֶּׁכֶל. וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְדָּמָה, זֶה בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדָּמָה שְׂבֵלֵב. וּכְשִׁיּוֹצֵא מִשְׂרִירוֹת הַלֵּב, וּמִשְׁפָּר

א כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עֵצְמוֹ מֵהַמְדָּמָה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֶּׁכֶל. וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְדָּמָה, זֶה בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב,

[ג] בכתב היד: "כי צריך כל אדם לשבר הכוח המדמה וליכנס אל השכל, וכשנמשך אחר תאוות המדומיות זה בחינת שרירות לב"
 'שרירות הלב' היא ביטוי המופיע בספר דברים (כט יח): "כי בִּשְׂרָרוֹת לִבִּי אֵלֶיךָ, וְרַשִׁי מִבָּאֵר אוֹתוֹ כֵּךְ: "בִּמְרֵאִית לִבִּי, כִּמוֹ (כמדבר כד יז) 'אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב', כְּלוֹמֵר: מֵה שְׁלִבִי רוֹאֵה לַעֲשׂוֹת" (וראה נוסח כתב־היד המובא בהערה הבאה).
 לבו של אדם רואה לנכון להוליכו אחר תאוותיו המרובות, וראייה 'נכוחה' זו היא הדמיון שרבנו מזהיר מפניו. על האדם מוטל לשבור את כוח המדמה, המסתיר מפניו את השכל - כוח הראייה האמיתי המכוון את האדם אל דרכי הקדושה (ראה מבועי הנחל כה).

שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדָּמָה שְׂבֵלֵב.

[ד] בכתב היד: "שהוא הולך במראה לבו".

נרחיב מעט בביאור המושג 'כוח המדמה'. מקורו של כוח המדמה הוא בגשמיות הגוף, ורבנו מזהה אותו בתורה זו עם תאוות של דמיון, מחשבות רעות, ספקות ומניעות הבאים מצד הקליפות. באמצעות כל התופעות הללו מערפל כוח המדמה את עיני האדם, ומסתיר מפניו את הקדושה שבשורש נשמתו האלוקית. נשמה זו היא מהותו הפנימית של השכל, היא מקורה של כל התעוררות דקדושה והיא גם זו הדוחה את התאוות הגשמיות הבאות מכוח המדמה.

בתורה זו מכנה רבנו את הכוח הזה - "המדמה שבלב", אולם ר' נתן - בעקבות תורות אחרות - מכנה אותו דווקא "שליח השכל". כך הוא כותב (ליקוטי־הלכות שלוהין ה: א): "השכל רחוק מכל ידיעות הגשמיות. רק על־ידי המדמה, שהוא כוח של השכל, על־ידי זה מגיע להשכל ידיעות תוארי הגשמיות".

כוח המדמה, ממשיך ר' נתן, ניתן לאדם כדי שיהיה בעל בחירה חופשית. שכן מצד השכל אין האדם בעל בחירה כלל, מכיוון שהשכל מרוחק במהותו מכל מידה רעה ומכל תאוה, והוא דבק בה' יתברך בתכלית. רק על־ידי כוח המדמה יש לשכל נגיעה בענייני העולם, וכאן גם המקום בו הוא עלול ליפול בדמיון כוזב.

את הסתירה הזו יש ליישב בכך שכוח המדמה הוא נקודת ההשקה שבין השכל למידות הלב. כשם שלשכל אין נגיעה בענייני החומר אלא באמצעות כוח המדמה, כך גם מידות הלב אינן מסוגלות לפעול אלא באמצעותו - כיוון שהן זקוקות ל"אישור" מצד השכל, המופקד על הכוונת כל פעולות האדם (מבועי הנחל).

לְבוּ הָאֶבֶן - זֶה בְּחִינַת 'שְׁמִיר', שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנָע הָאֶבֶן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תְּאוֹת הַמְדָּמִיּוֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר הַשֶּׁכֶל.

משום כך מתנודד כוח המדמה בין השכל למידות הלב, הנאבקים ביניהם על השליטה בו. חז"ל אומרים ש"הצדיקים לבם ברשותם" (אסתר רבה י: ג), הם משברים את שרירות הלב וזוכים לרתום את כוח המדמה אל השכל כשהוא טהור ומזוכך. מנגד, "הרשעים ברשות לבם" (ס), תאוותיהם מושלות בשכלם באמצעות כוח המדמה, המייצר דמיונות שווא ומוליך אותם שולל.

בסגנון דומה כתב ר' נתן שכוח המדמה האנושי צומח מתוך עץ הדעת טוב-ורע (תורת נתן ב). קביעה זו מדגישה גם היא את התפקיד שממלא כוח המדמה כנקודת מפגש בין קודש וחול. הקודש הוא "עץ החיים", כולו טוב, ואילו החול הוא "עץ הדעת" - מעורב מטוב ומרע. כוח המדמה אכן שייך למציאות החול, אולם אפשר לרתום אותו אל הקודש ולהשתמש בו כדי להשליט את השכל על שרירות הלב ולהתעלות למדרגות עליונות. ברוח זו אמר רבנו לחסידיו (חיי-מוהר"ן תקכ"א): "נתתי לבם כוח המדמה כשר וטוב, ואתם רשאים לחדש בתורה". אולם מנגד, אם לא יעשה בו האדם שימוש מתאים הוא עלול לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, לחדש חידושי שקר ולדמיין דמיונות כוזבים, וכך להטות גם את ניצוצות הקדושה שבאדם אל תוך אשליית התאוות המבקשות לינוק מהן את חיותן.

רבנו מורה בתורה זו כיצד יש לחלץ את כוח המדמה מתוך שלטונה של שרירות הלב, ולהעלותו אל שלטון השכל. בתהליך זה ישנם שלושה שלבים: א. שבירת התאוות. ב. גילוי אור השכל. ג. הפיכת השכל לקניין של קבע (להרחבה ביחס להבחנה בין דמיון טהור ובין אשליה ראה בספר לעבור את הגשר הצר, פרק יא, עמ' 177 ואילך).

וְכִשְׁיוּצָא מִשְׁרִירוֹת הַלֵּב, וּמִשְׁבֵּר לְבוּ הָאֶבֶן - זֶה בְּחִינַת 'שְׁמִיר', שֶׁעַל יָדוֹ נִכְנָע הָאֶבֶן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תְּאוֹת הַמְדָּמִיּוֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר הַשֶּׁכֶל.

^[ה] הלב ההולך אחר תאוות של דמיון מכונה "לב אבן" (ראה מצודת-דוד, יחזקאל יא יט). השמיר, ששימש לחיתוך אבני המקדש (לעיל, הערה ב), הוא גם הסמל לכוח הנתון ביד האדם לשבר את דמיונותיו ולחקוק בלבו את אור השכל (וראה להלן הערה פ). להלן (סעיף ד) יתבאר כיצד בדיוק נעשה הדבר.

בנקודה זו יש להעיר שהשכל שבו מדובר כאן הוא גילוי הנשמה האלוקית שבאדם, שממנה התשוקה להתקרב אל ה' יתברך ולהוסיף אומץ בלימוד התורה ובקיום המצוות. אין הכוונה כלל וכלל לחקירות ועיונים פילוסופיים, שאותם שלל רבנו בתכלית (ראה שיחות הר"ן רטז-רכו).

נהפוך הוא, החקירה הפילוסופית כרוכה בהטלת ספקות רבים, הנובעים מסיגיו של כוח המדמה שלא זוכך כראוי. משום כך, השימוש בכוחות השכל עלול להוביל לתוצאה הפוכה אצל אדם שלא הכניע עדיין את שרירות לבו (וכולנו בכלל הזה). כלי הביטוי הנאמנים של השכל האלוקי, הינן התמימות והפשיטות. באמצעותן יוכל האדם לצעוד בצעדים בטוחים, לטהר את כוח המדמה מכל סיגיו ואז לזכות לאור השכל האמיתי (מבועי הנחל).

וְכָל זְמַן שְׁלֹא הוֹצִיא שְׂכָלוֹ אֶל הַפְּעֵל שְׁלֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשְׂכָלוֹ עֲדִין – אִזְ אֶצְלוֹ הִשְׁכַּל בְּכַח. אֶף־עַל־פִּי שְׂכָבֵר שְׂבַר הַמְדָּמָה, אִזְ נִתְקוּמָם תְּכוּנַת שְׂכָלוֹ. כִּי 'כְּשֹׁזָה קָם, זֶה נוֹפֵל', אֲבָל הִשְׁכַּל עֲדִין בְּכַח.

וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁחֻקֵּר בְּשְׂכָלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, אִזְ הִשְׁכַּל בְּפַעַל. וְזֶה בְּחִינַת 'נִפְתָּה צוֹפִים', בְּבְחִינַת: "נִפְתָּה תִּטְפְּנָה שְׁפָתוֹתֶיךָ" –

וְכָל זְמַן שְׁלֹא הוֹצִיא שְׂכָלוֹ אֶל הַפְּעֵל שְׁלֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשְׂכָלוֹ עֲדִין – אִזְ אֶצְלוֹ הִשְׁכַּל בְּכַח. אֶף־עַל־פִּי שְׂכָבֵר שְׂבַר הַמְדָּמָה, אִזְ נִתְקוּמָם תְּכוּנַת שְׂכָלוֹ. כִּי 'כְּשֹׁזָה קָם, זֶה נוֹפֵל', אֲבָל הִשְׁכַּל עֲדִין בְּכַח.

[ו] בכתב היד: "וכל זמן שלא הוציא שכלו מכוּח אל הפועל..."

בתורה הראשונה בליקוטי־מוהר"ן (סעיף ב) מייחס רבנו את השכל למידתו של יעקב אבינו, ואת הכסילות למידתו של עשו הרשע. גם כאן, בהעמדת השכל מול תאוות הדמיון, הוא משתמש בביטוי שנקט בו רש"י בתארו את מערכת היחסים שבין יעקב לעשו (רש"י בראשית כה כג): "כשזזה קם – זה נופל". בכל רגע נתון יכול רק אחד מהם למשול, וכאשר גובר כוחו של האחר – בהכרח נחלש האחר.

בדומה לכך, בכל אדם קיימים שני יסודות מנוגדים זה לזה, ובידו לקבוע מי מהם ימשול – הדמיון או השכל. אפשר היה לחשוב שאם רוצים להביא להתגברות כוחו של השכל, יש לפתוח בצעדים לחיזוקו ולביסוסו. אולם רבנו מגלה שגם כאן "כשזזה קם – זה נופל", ומשום כך בראש ובראשונה יש לנתץ את הדמיון. אם יצליח האדם בכך, יעלה השכל ממילא מנפילתו ויתייצב לתפקידו כעומד בראש כל כוחות האדם. אמנם, במצב הזה השכל עודנו 'בכוח', בפוטנציאל. השמיר הרוחני מבקע את שרירות לב האבן, אך אינו מגלה עדיין את אור השכל.

וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁחֻקֵּר בְּשְׂכָלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, אִזְ הִשְׁכַּל בְּפַעַל.

[ז] שוב, החקירה שבה מדובר היא חקירה שבקדושה, הנוגעת בלימוד התורה ובעיונה. כשאדם לומד תורה, הוא נעזר בשכלו לשם בקשת האמת האלוקית. תוך כדי הלימוד והחידוש בתורה עושה הלימוד שימוש רב בכוח המדמה שלו, כדי לסגל לעצמו את היכולת לדמות מילתא למילתא (=עניין לעניין) ולהסיק מסקנות נכונות מכל דין. כך הוא יוצר בתוכו כלים לחכמה ולקדושה הטמונים בתורתו (מבועי הנחל). לימוד התורה הולך ומממש את הפוטנציאל השכלי, והופך את השכל בכוחו ל'שכל בפועל'.

וְזֶה בְּחִינַת 'נִפְתָּה צוֹפִים', בְּבְחִינַת: "נִפְתָּה תִּטְפְּנָה שְׁפָתוֹתֶיךָ"

[ח] על פסוק זה משרי השירים (ר יא) אומר המדרש (שיר השירים רבה על אתר): "כל מי שאומר דברי תורה ברבים ואינן ערבין על שומעיהן כדבש זה שבא מצוף – נוח לו שלא אמרן". נמצא

שְׁהוּצִיא מְתִיקוֹת שְׁכָלוּ מִכַּח אֶל הַפְּעַל. [וְזוֹה: 'שְׁפָתוֹתֶיךָ', הוּא בְּחִינַת מוּצִיא מִכַּח אֶל הַפְּעַל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדְּבוּר].

וְאַחֲרֵיכֵן כְּשֶׁמְשִׁיג בְּשְׁכָלוּ כָּל מַה שֵּׁישׁ בְּיַד אֲנוּשֵׁי לְהַשִּׁיג, אִזּוּ שְׁכָלוּ שָׁב שְׁכָל הַנְּקָנָה. כִּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הַמַּחְקָרִים, שֵׁישׁ שְׁכָל

שהמתיקות שבנופת צופים היא ביטוי לבשלות השכל, המתגלה בדברי תורתו של החכם.

- שְׁהוּצִיא מְתִיקוֹת שְׁכָלוּ מִכַּח אֶל הַפְּעַל. [וְזוֹה: 'שְׁפָתוֹתֶיךָ', הוּא בְּחִינַת מוּצִיא מִכַּח אֶל הַפְּעַל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדְּבוּר].

[ט] השכל היוצא אל הפועל מופיע במלוא בשלותו דווקא כאשר הוא מתבטא באמצעות כלי הדיבור - השפתיים, היוצקות את תוכנו אל כ"ב אותיות התורה. אדם שאינו יודע לבטא היטב את הבנותיו, עומד עדיין במצב של 'שכל בכוח'. כאשר יזכה להשלים את השגתו, יתבטא הדבר ביכולתו לנסח בבהירות את מחשבותיו, עד שיהיו פרות שכלו 'נוטפים' מבין שפתותיו (תורת נתן ח).

וְאַחֲרֵיכֵן כְּשֶׁמְשִׁיג בְּשְׁכָלוּ כָּל מַה שֵּׁישׁ בְּיַד אֲנוּשֵׁי לְהַשִּׁיג, אִזּוּ שְׁכָלוּ שָׁב שְׁכָל הַנְּקָנָה.

[י] בכתב היד: "ואחרי-כך כשמשגיג בשכלו כל מה שיש כוח בשכל אנושי להשיג".

המושג 'שכל הנקנה' נראה כמושג מוחלט, אולם לאמיתו של דבר אין הוא כזה. כשם ש'שכל בכוח' ו'שכל בפועל' הם מושגים יחסיים השייכים בכל מדרגה של השגה, כך גם 'שכל הנקנה'. כך מלמד רבנו להלן, שלכל אדם יש מדרגה משלו בשכל הנקנה, ומשום כך גם דבריו כאן - "כל מה שיש ביד אנושי להשיג" - מכוונים לכל מה שיש ביד האדם להשיג במדרגתו הנוכחית (ולא לכל מה שיש ביד המין האנושי להשיג).

כיוון שמיצה אדם את השכל שבמדרגתו, הרי השכל הזה "שב שכל הנקנה" - הופך לשכל הנקנה (ראה בהערה הבאה). אז הוא יכול להתקדם אל עבר המדרגה הבאה, שבה ממתין לו שכל חדש הכבוש תחת ידו של דמיון אחר שטרם שבר. הדברים יתבארו להלן בסעיפים ב ו-ג.

שְׁכָל הַנְּקָנָה.

[יא] השכל הנקנה שונה מהותית ממדרגת השכל שבפועל. שכל זה הוא קניין רוחני ונצחי של דעת אלוקים, כפי שרבנו יסביר מיד.

השכל דקדושה עוסק בלימוד התורה ובעיונה, כאמור. אולם גם בלימוד התורה, שהיא והקב"ה אחד הם (ראה זוהר ח"ג עג, א), יש להבחין בין 'ידיעת התורה' ל'ידיעת ה'". ידיעת התורה היא כאשר אדם לומד את התורה לעומקה, מבין את הדברים וכך רוכש לו ידע מסוים, אך אין היא מעידה כלל על מידת ידיעתו את ה' או קרבתו אליו.

בְּכַח, וְשִׁכַל הַפְּעֵל, וְשִׁכַל הַנְּקָנָה. וְעֵקֶר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא שִׁכַל הַנְּקָנָה, וְזֶה הַשְּׂאֵרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה.

ישנם הלומדים תורה אך רחוקים מאוד ממנו יתברך, וזאת משום שכראש מעייניהם עומד הידע בלבד, או משום שהם עושים את התורה קרדום לחפור בה לתועלתם האישית או המקצועית (ראה תורה כח: א). מנגד, ישנם הלומדים תורה לשמה – "מאהבת ה' שציווהו על כך" (מהרש"א נדרים סב, א), הנעזרים בידע שבתורה כדי לקיים את רצון ה' וכדי לגלות את מלכותו בעולם. לומדים אלו זוכים להשיג את 'השכל הנקנה'.

כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְּחַקְרִים, שֵׁשׁ שִׁכַל בְּכַח, וְשִׁכַל הַפְּעֵל, וְשִׁכַל הַנְּקָנָה.

^[יב] בכתב היד: "כמו שכתבו המחקרים, שיש שכל בכוח, ושכל בפועל, ושכל הנקנה".

ר' נתן משווה את שלוש מדרגות השכל הללו לשלוש ספירות המוחין: חכמה, בינה ודעת. בקבלה מבואר שהחכמה היא מלשון כח־מה, מעין שאלה – כח של מה? מהו הדבר הסתום הזה, שישנו כאן רק 'בכוח'? לכן החכמה היא אותו 'שכל בכוח', מעין הברקה שכלית ראשונית, בלתי מפורטת ובלתי מעובדת.

הספירה השנייה, בינה, היא 'שכל בפועל'. בשלב זה עוברת הברקת החכמה תהליך של ניתוח, בירור ועיבוד, ומתוכו היא מתפתחת לכלל מבנה שכלי מפורט ומושלם. על שם התהליך הזה מכונה בעל הבינה "מבין דבר מתוך דבר" (סנהדרין צג, ב).

הספירה השלישית, דעת, מוציאה לאור את תוכנו של החכמה והבינה. הדעת היא גמר התהליך השכלי, ובה עומד אדם על אמיתת העניין שהבריק במחשבתו מלכתחילה. בהקשר שלנו מדובר בגרעין ידיעת ה' המאיר בתוך השגת התורה, שהוא 'השכל הנקנה', וכדברי רש"י (שמות לא א): "וברעת' – רוח הקודש".

המבנה המשולש הזה, אומר ר' נתן, הוא אחד הטעמים לכך שתורתנו הקדושה מכונה "אוריין תליתאי" (שבת פח, א): מקרא, משנה ותלמוד (מנורת המאור פרק ה).

המקרא הוא ה'שכל בכוח', החכמה שבתורה, מכיוון שדיני התורה כתובים בו בתמציתיות רבה, ולא ניתן להסיק מהם מסקנות מעשיות שלמות ומבוררות. המשנה היא הבינה שבתורה, שלב הביניים של ה'שכל בפועל', מאחר והעקרונות ליישומם של דיני התורה מוצגים בה בפירוט ובבהירות. עם זאת, עדיין לא ניתן להסיק מן המשנה מסקנות ישירות הלכה למעשה. לשם כך עלינו לפנות אל הגמרא, הדעת שבתורה, 'שכל הנקנה'. בסוף כל סוגיה מסוגיות הגמרא, יוצאת מכל דין הוראה למעשה – על-פי האופן שבו התברר עניינו במקרא ובמשנה. רק אז מגיע הלומד אל שלמות השכל שבתורה, כאשר הוא יכול לקיים אותה כהלכה ולהתקרב על ידה אל ה' יתברך (תורת נתן ה).

וְעֵקֶר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא שִׁכַל הַנְּקָנָה, וְזֶה הַשְּׂאֵרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה.

^[יג] במקום אחר מזהה רבנו את השכל הנקנה עם הנשמה (ליקוטי-מורה"ן ח"א סא: ג). כמו הנשמה והעולם-הבא, גם השכל הנקנה הוא נצחי. דעת אלוקים שאדם זוכה לקנות אינה רק הדבר

וְזֶה בְּחִינַת אֲמִנָּה, כִּי אֲמִנָּה - לְשׁוֹן קִיּוֹם דְּבָר, כִּי שֶׁכַּל הַנְּקָנָה,
הוּא קִיּוֹם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ.

שנשאר עמו לנצח, אלא - כפי שקובע כאן רבנו - היא היא נצחיותו עצמה, אותו החלק
בהווייתו ששורד גם אחרי שכל דבר אחר שהיה לו נשכח (ראה מבויעי הנחל).

דוגמה מובהקת לכך היא גדולי הדורות שעברו - רש"י, הרמב"ם, הראשונים, האר"י
הקדוש, הגאון מווילנא, מורנו הבעל שם טוב, רבנו ור' נתן, ולמעלה בקודש - התנאים
והאמוראים הקדושים. ענקים אלו עבדו את בוראם וזיככו את דעתם, ואנו - דורות רבים
אחריהם - ניזונים עד היום מתורתם, מן השכל הנקנה שזכו לו, המוסיף להתקיים גם לאחר
מיתתם. על כך אמרו רבותינו ש"צדיקים במיתתן נקראו חיים" (ברכות יח, א).

רבנו היה חוזר על כך שהאדם צריך להשאיר אחריו את השכל שקנה בעולם הזה עבור
הדורות הבאים, כדי שיוכלו ליהנות ממאמצי וזכוכו גם הם להכיר בה' ולעבוד אותו. כל
אדם יכול לזכות לכך, כל אחד על-פי מדרגתו (ראה ליקוטי-מוהר"ן ח"א כא וה"ב ז).

יש לציין כי תכונת הנצחיות של השכל הנקנה קשורה עד מאוד בגילוי הנקודה האלוהית
המאירה בתוכו, ובקניינה בפועל (כמבואר בהערה הקודמת). ר' נתן עומד על כך במקום אחר:
"כל זמן שאין זוכין לשכל הנקנה דקדושה, אי אפשר לסמוך על השכל, כי עדיין יכולין
הקליפות ח"ו להתאחו ולקלקל השכל הזה. כי עיקר הקיום והשמירה מן הקליפות
והדמיונות הוא כשזוכין לשכל הנקנה, דהיינו לזכות להשיג איזה עבודה על-ידי השכל -
שזהו עיקר השכל, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה, ועיקר הטוב והמתקנות של השכל
הוא כשכא לירי מעשה".

מקור הקליפות הנאחזות בשכל הוא בשרירות הלב ובסגיו של כוח המדמה, והן מפריעות
לאדם לעמוד על אמיתת השכל הטהור ולשאוב מתוכו חיים נצחיים. אולם כשאדם מביא
את השכל אל תכליתו, ומשתמש בו כדי לעבוד יותר ויותר את בוראו, הוא מגלה את
אמיתתו וזוכה לקיים אותה בתוכו לעד. זהו גם אחד הסימנים המובהקים ללימוד תורה
'לשמה' (לעיל הערה יא), שיהא "לומד על מנת לעשות" (ראה תוספות פסחים נ, ב ד"ה וכאן בעושים).

וְזֶה בְּחִינַת אֲמִנָּה, כִּי אֲמִנָּה - לְשׁוֹן קִיּוֹם דְּבָר,

בכתב היד נוסף: "כי אמנה - לשון קיום דבר, כמו 'אמן נא דבריך'".

הפסוק המצוטט בכתב היד הוא (מלכים א' ח כו): "ועתה אלהי ישראל יאמן נא דבריך אשר
דברת לעבדך דוד אבי", והוא מתייחס להבטחת ה' לדוד ששלמה בנו ימלוך אחריו ויבנה
את בית-המקדש (תרגום יונתן; מצודת-דוד).

קיום ההבטחה שניתנה לדוד לאחר פטירתו, מקביל לשכל הנקנה המתקיים גם לאחר פטירת
האדם. בשני המקרים מתבטאת נאמנות נצחית מצד הקב"ה, אלא שהביטוי "אמן" מוסיף
גם משמעות של אמונה. הדבר מתאים למה שהתבאר לעיל (הערה ז), שעיקר תפקידו של
השכל הוא בעיון התורה, חכמה שהיא כלי לאמונה. רק לימוד כזה מזכה את האדם בשכל
הנקנה, כיוון שאמונת האדם היא הכלי לנאמנות הקב"ה אליו ולהיותו בבחינת 'אמנה' -
קיים לעד (ראה תורה כד, ו, הערות לה-מ).

וְשָׁכַל הַנִּקְנָה נִקְרָא, מֵה שְׁאָדָם יוֹדֵעַ הַרְבֵּה דְבָרִים בִּידְעָה אַחַת. כִּי קָדָם צָרִיךְ לֵידַע הַרְבֵּה הַקְּדָמוֹת קָדָם שְׂיַדַע אֵיזְהוּ דְבָר, וְאַחֲרֵיכֶן כְּשֶׁמְשִׁיג אֶת הַדְּבָר, מְשַׁלֵּיךְ הַקְּדָמוֹתָיו, וְיוֹדֵעַ אֶת הַדְּבָר בִּידְעָה אַחַת.

וְעַקֵּר הַמַּעֲיֵן הַחֲכָמָה מִן הַמְקַדָּשׁ יֵצֵא, כִּי שֵׁם הָיוּ מְקַרְבִּינֵי הַקְּרָבָנוֹת, שְׁהֵם הַבְּהֻמִּיּוֹת וְכַח הַדְּמִיוֹן. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וְזָבַחִי

כִּי שָׁכַל הַנִּקְנָה, הוּא קִיּוֹם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ. וְשָׁכַל הַנִּקְנָה נִקְרָא, מֵה שְׁאָדָם יוֹדֵעַ הַרְבֵּה דְבָרִים בִּידְעָה אַחַת. כִּי קָדָם צָרִיךְ לֵידַע הַרְבֵּה הַקְּדָמוֹת קָדָם שְׂיַדַע אֵיזְהוּ דְבָר, וְאַחֲרֵיכֶן כְּשֶׁמְשִׁיג אֶת הַדְּבָר, מְשַׁלֵּיךְ הַקְּדָמוֹתָיו, וְיוֹדֵעַ אֶת הַדְּבָר בִּידְעָה אַחַת.

^(טו) ההקדמות נחוצות מכיוון שראשית השכל בנקודת החכמה, השכלה גולמית ונעדרת צורה, 'שכל בכוח'. על מנת לעמוד על השכל ולקנותו, יש להבינו היטב ולבררו בכוחה של ספירת הבינה, ה'שכל בפועל', ורק אז זוכים לדעתו היטב - בספירת הדעת, ה'שכל הנקנה' (ראה לעיל הערה יב). משעה שזכה אדם לדעת את שכלו כך, בלא הקדמות, הרי הוא מובטח ששכל זה קנוי לו לעולם.

בעניין זה ראה גם תורה כא: א הערה ו, שם מתאר רבנו את מדרגת השכל העליונה - 'שכל של פנים'. על-פי דבריו שם, אדם עשוי לזכות לשכל כזה כמתת שמים, ללא כל הקדמות, וישנן הכנות מסוימות שעליו לעשות כדי להיות ראוי לכך.

את דרך השגת השכל הנקנה כפי שהיא מבוארת בתורה שלנו, כינה רבנו שם 'שכל של אזור', כיוון שבדרך זו מגיע אדם אל מדרגת השכל הנקנה באיזור, כעבור זמן ממושך שבו הוא משבר את שרירות לבו ועמל להוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל ולגלות בתוכו את נקודת השכל הנקנה. אמנם, כפי שכתב שם, שתי דרכי ההשגה מוכרחות לכל אדם ואדם ואי-אפשר לזו בלא זו.

וְעַקֵּר הַמַּעֲיֵן הַחֲכָמָה מִן הַמְקַדָּשׁ יֵצֵא,

^(טז) להלן (הערה כ) מובאת ראייה לכך מלשון הפסוק.

כִּי שֵׁם הָיוּ מְקַרְבִּינֵי הַקְּרָבָנוֹת, שְׁהֵם הַבְּהֻמִּיּוֹת וְכַח הַדְּמִיוֹן.

^(יז) בהוספות לתורה זו (להלן סעיף ו) מבאר רבנו שגם לבהמה יש כוח המדמה, כמו לאדם, כך שמותר האדם מן הבהמה הוא רק בשכלו. מי שאינו הולך אחר שכלו אלא אחר תאוות לבו, יורד ממדרגתו ונמשל לבהמה. מכיוון שכך, תיקונו הוא בקרבן בהמה המוקרב בבית-המקדש - מקום נביעת מעיין החכמה והשכל. על-ידי הקרבן חוזר האדם ועולה מתוך בהמיותו אל מדרגת השכל, שעל שמה נקרא אדם.

אֱלֹקִים רוּחַ נְשָׁבֶרָה" - שְׁשִׁבִירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבָּנוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה: 'כְּשֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשְּׁמִיר וְכוּ'. וְכִשְׁיִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, אָז יִתְקַיֵּם: "וּמַעֲיָן מִן הַמִּקְדָּשׁ יֵצֵא".

כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "זַבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשָׁבֶרָה" - שְׁשִׁבִירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבָּנוֹת.

[ח] בכתב היד: "ששבירת הדמיונות הוא על-ידי הקרבנות".

"רוח נשברה" (תהלים נא יט) היא הלב השבור מתוך חרטה כנה והתעוררות תשובה (ראה מצודת-דוד על אתר). פירוש הפסוק הוא, אם כן: זבחי אלהים - הקרבנות, המרוממים את האדם אל האלקים, הם רוח נשברה - שבירת כוח המדמה שבלב (ראה ליקוטי-מוהר"ן ח"א ח: ב - "כי הרוח הוא בלב").

מכאן נלמד עד כמה חשובה אמירת ה'קרבנות' בתחילת התפילה מדי יום, כמאמר חז"ל (מנחות קי, א): "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". האר"י הקדוש מלמד שאמירת פרקי הקרבנות מעלה את האדם מן הקליפות [של הדמיון] (שער הכוונות דרושי תפילת השחר א). משמעות הדברים תובהר להלן, בסעיף ב.

וּבְשִׁבִיל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה: 'כְּשֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשְּׁמִיר וְכוּ'.

[ט] שלושת העניינים הללו - שמיר, נופת צופים ואמנה - רומזים לשלוש מדרגות השכל. כאשר חרב בית-המקדש, מקור מעיין החכמה והשכל, ובטלו הקרבנות המשברים את כוח המדמה - חדלו אף הם מלהתקיים. ראה בהערה הבאה.

וְכִשְׁיִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, אָז יִתְקַיֵּם: "וּמַעֲיָן מִן הַמִּקְדָּשׁ יֵצֵא".

[כ] כשיבנה בית-המקדש תתחדש עבודת הקרבנות ועמה שבירת כוח המדמה, וכך יוכל השכל להתפתח ולמשול. אולם בל נחשוב שכל עוד לא נבנה בית-המקדש אין לנו כל אפשרות לעסוק בכך: "כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית-המקדש בימיו" (ברכות לג, א). שכלו של אדם הוא בית-המקדש הפרטי שלו. מי שבונה את שכלו מתוך דעת אלוקים זוכה להתגבר על דמיונות השקר, והרי זה כאילו בנה את בית-המקדש (ראה ליקוטי-מוהר"ן ח"א יג: א הערה כג). אמנם כאשר יבנה בית-המקדש הכללי והגשמי, ועבודת הקרבנות תתחדש, יתקיים "ומעיין מבית ה' יצא" (יואל ד יח) - מעיין החכמה ייפתח עבור הכול.

עד כאן: כל אדם צריך להשתדל לשבור את דמיונותיו ותאוותיו, כוח המדמה שבלב. כך יזכה להוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל, ולבוא למדרגת השכל הנקנה.

ב

וְדַע שֶׁבְּכָל עוֹלָם וָעוֹלָם וּבְכָל מַדְרָגָה וּמַדְרָגָה, יֵשׁ שָׁם דְּמִיוֹנוֹת אֵלוּ. וְהֵם הֵם הַקְּלִיפוֹת הַקּוֹדְמִין לַפְּרִי, וְסוֹבְבִים אֶת הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲיַיִת: "סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן".

וּכְשֶׁאָדָם נִעְתָּק מִמַּדְרָגָה לְמַדְרָגָה, אִזְ צָרִיךְ לוֹ לִילֵךְ דְּרָךְ אֵלוּ הַדְּמִיוֹנוֹת, כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְתַכְּפָה כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְדַּרְגָּה, אִזִּי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלִיפוֹת שֶׁבַּמַּדְרָגָה, וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ. וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְשַׁבֵּר אוֹתָם, וּלְטַהֵר אוֹתוֹ הַמְּקוֹם מִקְּלִיפוֹת.

ב

וְדַע שֶׁבְּכָל עוֹלָם וָעוֹלָם וּבְכָל מַדְרָגָה וּמַדְרָגָה, יֵשׁ שָׁם דְּמִיוֹנוֹת אֵלוּ.

^(כא) בספר קהלת (ו יד) נאמר "גם את זה לעמת זה עשה האלהים". ה' ברא את הקליפות לעומת הקדושה, כך שבמקביל לכל מדרגה של קדושה ישנה קליפה הסובבת אותה ומעכבת את השפעתה.

לכן, גם כאשר אדם זוכה לשבור את הקליפות ולהשיג את השכל שבמדרגתו הנוכחית, עליו לצפות לכך שבמדרגת השכל הבאה יהיה עליו לשבר קליפות חדשות. האר"י הקדוש כותב (ראה עץ חיים א: ב) שישנם אלפי אלפים של מדרגות בכל עולם ועולם, ואם כן זהו גם מספרן של הקליפות העומדות תמיד בדרכו של אדם.

וְהֵם הֵם הַקְּלִיפוֹת הַקּוֹדְמִין לַפְּרִי, וְסוֹבְבִים אֶת הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲיַיִת (תהלים יב ט): "סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן".

^(כב) כשם שכדי ליהנות מן הפרי צריך להסיר תחילה את קליפתו, כך כדי להגיע אל הקדושה צריך להסיר ולהכניע קודם לכן את הקליפות הסובבות אותה.

רבנו מרמה את הקליפות לאותם רשעים המתוארים בפסוק, הסובבים את העניים והאביונים ומענים אותם (ראה רש"י ומצודת-דוד על אתר). גם הקליפות סובבות את בני האדם, העניים בדעת, מונעות מהם את אור השכל וכופות אותם לדבוק בתאוות לבם. בסעיף ד יתבאר כיצד אפשר להינצל מידן.

וּכְשֶׁאָדָם נִעְתָּק מִמַּדְרָגָה לְמַדְרָגָה, אִזְ צָרִיךְ לוֹ לִילֵךְ דְּרָךְ אֵלוּ הַדְּמִיוֹנוֹת, כְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְתַכְּפָה כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְדַּרְגָּה, אִזִּי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלִיפוֹת שֶׁבַּמַּדְרָגָה, וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ. וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְשַׁבֵּר אוֹתָם, וּלְטַהֵר אוֹתוֹ הַמְּקוֹם מִקְּלִיפוֹת.

^(כג) בכתב היד: "ותיכף כשעולה להמדרגה, אזי נתעוררין הקליפות שבמדרגה זאת, ומסבבין אותו מכל צד. וצריך להכניע אותם..."

הדמיונות אורבים לאדם בכל מדרגה של קדושה, והוא מוכרח להתמודד אתם ולשברם. בהמשך הדברים (סעיף ז) מעודד רבנו את רוחם של אלו הנבהלים מפני ריבוי הדמיונות

ג וְדַע שְׂאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין זֶה לָזֶה. כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵם זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה, וְזֶה מִלְּבוּשׁ לָזֶה. וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן.

הסוכבים אותם, וטועים לחשוב שנפלו ממדרגתם. לא כן הדבר, אומר רבנו, אלא להיפך: קשיים רבים מלמדים על כך שהגיע הזמן להתעלות למדרגה חדשה, ויש לטהר אותה מקליפות חדשות, שלא היו במדרגה הקודמת.

באופן אחר, אפשר לראות גם ברכה בקיומם של המחסומים הללו סביב לקדושה. לעתים קשה להבחין בין השכל ובין הקליפות הקרובות אליו, שעשויות להיות נבדלות ממנו רק כחוט השערה. אלא שהדמיונות הצפים פתאום מצד הלב מגלים לאדם שעוד לא בא אל מדרגת השכל עצמה, והוא נמצא בתחומן של הקליפות הסובבות אותה. כך הוא יודע שעליו להוסיף ולטהר את עצמו, עד שיוכה להגיע אליה ממש.

עד כאן: כל אדם צריך להשתדל לשבור את דמיונותיו ותאוותיו, כוח המדמה שבלבו. כך יזכה להוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל, ולכוא למדרגת השכל הנקנה (סעיף א). ישנן מדרגות רבות של שכל, וכל מדרגה מוקפת קליפות חדשות – דמיונות חדשים. כאשר אדם מבקש לעלות מדרגה לדרגה, עליו להכניע את הקליפות מחדש בכל פעם (סעיף ב).

ג וְדַע שְׂאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין זֶה לָזֶה. כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת הֵם זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה, וְזֶה מִלְּבוּשׁ לָזֶה. וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן. (כד)

האר"י הקדוש מדמה את מערך הנשמות לאילן ובו שורשים, גזע, ענפים ועלים. שלמות האילן התגלתה בנשמתו של אדם הראשון, שכללה את נשמות כל בני האדם העתידים להיוולד בעולם. כל פרט בנשמתו של אדם הראשון הוא מקור יניקה למערכת שלמה של נשמות: יש נשמות היונקות מן השורשים, ואחרות המקבלות מן הענפים או מן העלים (שער הגלגולים יא, לא). לפיכך אין שני בני אדם זהים זה לזה. לכל אחד יש שורש אחר, מקור יניקה פרטי ב"אילן" הכללי.

יש לציין שלמרות שנשמתו של אדם עשויה לינוק ממקום שולי יחסית באילן הנשמות, כך שהוא מתחיל את חייו במדרגה רוחנית נמוכה, הרי שהדרך להתעלות באמצעות לימוד התורה וקיום המצוות פתוחה בפני הכול. כך מלמד האר"י, שהבחירה נתונה ביד כל אדם להגיע אפילו למדרגת משה רבנו עליו השלום (שם, א).

וְזֶה מִלְּבוּשׁ לָזֶה.

(כה) "זה למעלה מזה" הוא מצב היחסים הראשוני שבין הנשמות, בעוד במילים "וזה מלבוש לזה" מתחיל רבנו לתאר את תנועת ההתעלות של אדם זה או אחר אל מדרגתו של העומד מעליו.

וּפְנִימִית שֶׁל תַּחְתּוֹן נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ וְחִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן.

(כו) מושגי הפנימיות והחיצוניות ויחסי ההלכשה ביניהם הם מושגים יסודיים וכלליים בקבלה, ורבנו יראה מיד (הערה ג) כיצד הם מתפרשים בתורה שלנו.

נִמְצָא כְּשֶׁאֶחָד רוּצָה לְעֵלוֹת מִמְדַּרְגָּתוֹ לְמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, אִזִּי הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּמַדְרָגָה הָעֲלִיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לְמַדְרָגָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, כִּי אִי אֶפְשֶׁר שִׁיְהִיו שְׁנֵי אָנָשִׁים בְּמַדְרָגָה אַחַת. וְאִינוֹ נֶעְתָּק מִהָאָדָם הָעֲלִיוֹן, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נִשְׁאָר. וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, אִינוֹ

בכל מדרגה ישנן שתי בחינות של קדושה: ה'פנימי' וה'חיצוני'. אפשר לראות את ה'חיצוני' ככלי המכיל בתוכו את האור, שהוא ה'פנימי'. אפשר לדמות זאת למערכת היחסים שבין הגוף לנשמה: הגוף (החיצוני) סובב את הנשמה (הפנימי) כלבוש.

'הלבשה' זו מתחוללת בכל מדרגה ומדרגה. כאשר מדרגה כלשהי מתחילה לעלות, רק החלק הפנימי שבה הוא העולה (וראה להלן הערה כח). פנימיות זו היא הנשמה, המדרגה הרוחנית של השכל הנקנה (ראה הערה יג), נקודה של קדושה נצחית. על אף קדושתה הרבה, הופכת המדרגה הזו להיות בבחינת 'חיצוני' בלבד כלפי המדרגה שמעליה.

לדוגמה, כאשר ספירת המלכות עולה, פירוש הדבר הוא שפנימיות המלכות עולה ומלבישה את חיצוניות חטיבת הספירות שמעליה - נה"י (נצח, חוד, י"ט) (ראה באריכות בתורה כד, הערה יז). זהו פירוש הביטוי "פנימיות של תחתון נעשה לבוש וחיצוניות לחיצוניות עליון".

נִמְצָא כְּשֶׁאֶחָד רוּצָה לְעֵלוֹת מִמְדַּרְגָּתוֹ לְמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, אִזִּי הוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּמַדְרָגָה הָעֲלִיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנֶעְתָּק לְמַדְרָגָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, כִּי אִי אֶפְשֶׁר שִׁיְהִיו שְׁנֵי אָנָשִׁים בְּמַדְרָגָה אַחַת.

[כז] כפי שהוסבר לעיל (הערה כד), אין שני בני אדם עומדים על מדרגה אחת. אם כן, מה קורה למי שנמצא במדרגה שאליה מבקש ה'אדם התחתון' לעלות? רבנו מלמד שכאשר אדם עולה אל המדרגה שלמעלה ממנו, הרי זה העומד מעליו מתעלה אף הוא. נמצא שלמעשי האדם ישנו הכוח לרומם את כל אלו העומדים מעליו, ולזכות אותם במדרגה גבוהה יותר. ר' נתן כותב שכל עלייה בדרגה היא בבחינת קיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא י"ח), כיוון שעל ידה מתרומם גם הזולת ובניין הקדושה - הכלול מכל נשמות ישראל - נשלם והולך (תורת נתן יא).

וְאִינוֹ נֶעְתָּק מִהָאָדָם הָעֲלִיוֹן, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נִשְׁאָר.

[כח] רבנו כותב את דבריו על-פי המבואר בכתבי האריז"ל בעניין סדר התעלות העולמות, כשמצד אחד כל עולם עומד על מקומו ואינו יכול לעזוב אותו, ומצד שני - מהותו הפנימית של כל עולם עולה בעתות רצון ונכללת בעולמות עליונים יותר.

כך גם בהקשר שלנו: הפנימיות - אותה זיהינו לעיל (הערה כו) עם הנשמה - מבקשת להשיג את השכל נקנה, ומשום כך היא שואפת תמיד להתעלות למעלה. אולם הממד החיצוני של גילוי הקדושה - הנמשל לגוף - נשאר תמיד על מקומו.

נַעֲתֶק וְעוֹלָה, אֲלֵא הַפְּנִימִיּוֹת. וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַתְּחִתּוֹן, נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן.

וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּבַר נִשְׁבַּר הַקְּלָפָה שֶׁבְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל-יְדֵי הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, אֶף-עַל-פִּי-כֵן, כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נַעֲתֶק מִשָּׁם. וְחִיצוֹנִיּוֹת (נוֹסַח אַחֵר: וּפְנִימִיּוֹת) הַתְּחִתּוֹן עוֹלָה, אֲזִי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר. פִּי לֹא נִכְנַעַת אֲלֵא לְפָנֵי הָאוֹר הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן, אֲבָל לְפָנֵי הַתְּחִתּוֹן אֲפִלּוּ לְפָנֵי פְּנִימִיּוֹתָיו, יֵשׁ כַּח בְּיָדָה לְהַתְּעוֹרֵר כְּנִגְדּוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְשַׁבֵּר אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ מִחֲדָשׁ.

וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרָגָה הַתְּחִתּוֹנָה, אֵינוֹ נַעֲתֶק וְעוֹלָה, אֲלֵא הַפְּנִימִיּוֹת. וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַתְּחִתּוֹן, נַעֲשֶׂה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן.

[כט] פנימיותו של אדם, נשמתו, מבקשת להשיג את השכל המאיר במדרגה שלמעלה ממנה. אולם הקליפות הסובבות את השכל הזה אינן מאפשרות לה להוציאו מן הכוח אל הפועל, וכל-שכן להופכו לשכל הנקנה. משום כך היא נאלצת להמתין "בחוק", כלבוש לחיצוניותו של אותו שכל, עד שיעלה בידה להתגבר על הקליפות.

וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּבַר נִשְׁבַּר הַקְּלָפָה שֶׁבְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל-יְדֵי הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, רִבְנוֹ עוֹנָה כֵּאֵן עַל שְׂאֵלָה מִתְּבַקְּשָׁת: הֲרֵי הַקְּלִיפּוֹת הַסּוֹבְבוֹת אֵת הַשִּׁכְל הַזֶּה כִּבֵּר הוֹכְנֵעוּ פְּעָמִים רַבּוֹת, עַל-יְדֵי כֹל מִי שׁוֹכֵחַ לַעֲמוֹד בְּמַדְרָגָה זוֹ. מְדוּעַ, אִם כֵּן, נִדְרַשׁ ה'תְּחִתּוֹן' לַעֲמוֹד כְּנִגְדּוֹ?

אֶף-עַל-פִּי-כֵן, כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נַעֲתֶק מִשָּׁם. וְחִיצוֹנִיּוֹת (נוֹסַח אַחֵר: וּפְנִימִיּוֹת) הַתְּחִתּוֹן עוֹלָה, אֲזִי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר. פִּי לֹא נִכְנַעַת אֲלֵא לְפָנֵי הָאוֹר הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן,

[לא] בכתב היד ישנו שינוי משמעותי: "אף-על-פי-כן, כשפנימיות של העליון נעתק משם, ופנימיות התחתון עולה...".

הקליפות הן התאוות והדמיונות, הנכנעות לפני השכל הנקנה. מי שעלה למדרגה זו בעבר, התגבר בכוח שכלו על הקליפות הללו והכניען.

אֲבָל לְפָנֵי הַתְּחִתּוֹן אֲפִלּוּ לְפָנֵי פְּנִימִיּוֹתָיו, יֵשׁ כַּח בְּיָדָה לְהַתְּעוֹרֵר כְּנִגְדּוֹ. וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְשַׁבֵּר אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיעַ אוֹתָהּ מִחֲדָשׁ.

[לב] האדם העולה כעת למדרגה עליונה זו, עוד לא טיהר את עצמו מתאוותיו וקודמו. משום כך

וּפְּנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת, הֵם שְׁנֵי מִיְּנֵי עֲבוֹדוֹת: עֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹת, הֵם פְּנִימִיּוֹת. וְעֲבוֹדַת אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה וּשְׂאֵר צָרְכֵי הַגּוּף, הֵם חִיצוֹנִיּוֹת. וְעֲבוֹדַת חִיצוֹנִיּוֹת, הֵינּוּ אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמְּדֻרָּגָה הָעֲלִיּוֹנָה, הִיא מְאִירָה וּמְשַׁבַּחַת יוֹתֵר, מֵעֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמְּדֻרָּגָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבְשִׁבִיל זֶה פְּנִימִיּוֹת

קמות כנגדו אותן קליפות, מאחר והן חשות שיש בכוחן להתגבר עליו. אלא שבכל זאת יכול האדם התחתון לקבל סיוע מסוים מזה שקדם לו, כיוון שמציאות של קדושה לעולם אינה מותרת אחריה חלל ריק. האריז"ל מלמד שכל מעשה - טוב או רע - חורת את רישומו במציאות, ומשפיע על בני אדם הנקלעים לתחומו. אולם בעוד הרושם הרע יכול להימחות על-ידי תשובה, הרי הרושם הטוב נשאר לעולם.

כך גם בהקשר שלנו, חיצוניות עבודתו והשגתו של האדם העליון נשארת גם במדרגות שהותיר מאחוריו (ראה הערה כח), והיא מסייעת לאדם התחתון להתגבר על הקליפות העומדות בדרך.

וּפְּנִימִיּוֹת וְחִיצוֹנִיּוֹת, הֵם שְׁנֵי מִיְּנֵי עֲבוֹדוֹת: עֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹת, הֵם פְּנִימִיּוֹת. וְעֲבוֹדַת אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה וּשְׂאֵר צָרְכֵי הַגּוּף, הֵם חִיצוֹנִיּוֹת.

לבג) רבנו מבאר עתה מהן הפנימיות והחיצוניות בהקשר שבו אנו דנים. התורה, התפילה והמצוות הן אמצעים ישירים להתקרבות לה', ולכן הן בגדר 'פנימיות'. הצרכים הגשמיים, לעומת זאת, אינם קשורים לקדושה באופן מהותי וטבעי, ומשום כך הם בגדר 'חיצוניות'. העבודות החיצוניות מקבילות לכוח המדמה: הן עשויות להביא להתעלותו הרוחנית של האדם אם יפעלו תחת הכוונתו של השכל הנקנה, ומאידך הן עלולות להפיל אותו ממדרגת השכל אם לא ידע לרתום אותן לטובתו (ראה לעיל הערה ד).

וְעֲבוֹדַת חִיצוֹנִיּוֹת, הֵינּוּ אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמְּדֻרָּגָה הָעֲלִיּוֹנָה, הִיא מְאִירָה וּמְשַׁבַּחַת יוֹתֵר, מֵעֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁל הָאָדָם הָעוֹמֵד בַּמְּדֻרָּגָה הַתַּחְתּוֹנָה.

לבד) בכתב היד: "...היא מאירה ומשובחת יותר מעבודות פנימיות, היינו תורה ותפילה ומצוות..."

הטעם לכך שהחיצוניות העליון מאירה יותר מפנימיות התחתון, הוא מפני שהחיצוניות והפנימיות שבכל מדרגה קשורות זו בזו כגוף ונשמה. אדם שנשמתו מאירה מאוד, גם צרכי גופו מאירים באורה (ראה תורה כב: ה).

התחתון נעשה לבוש לחיצוניות העליון.

וְזֶה פְּרוּשׁ: "כֶּסֶא כְבוֹד מְרוֹם" וְכוּ', כֶּסֶא זֶה בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת, לְשׁוֹן אֶתְכֶסְיָא. כְּבוֹד, זֶה חִיצוֹנִיּוֹת וּלְבוּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: 'רְבִי יוֹחָנָן קָרָא לְמֵאנְהָ וְכוּ'. מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן - הֵינּוּ כְּשֶׁנִּתְרוֹמֵם וְנִתְעַלָּה מִמְּדֻרְגָה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאִזּוּ נַעֲשֶׂה מִפְּנִימִיּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת. בְּשֶׁבִיל זֶה, מְקוֹם מְקַדְשָׁנוּ - צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַמְּקוֹם מִחֲדָשׁ, כִּי הַקְּלִפּוֹת חוֹזְרִים וְנִעְזְרִים כְּנ"ל.

ובשביל זה פנימיות התחתון נעשה לבוש לחיצוניות העליון.

לוח) כעת תהליך הההלבשה מובן יותר. כיוון שאור החיצוניות - הרושם שהותיר אחריו האדם העליון - גבוה מאורה של פנימיות התחתון, אין הוא מסוגל אלא להלביש אותה. כעת מתעוררות כנגדו הקליפות, וכשיזכה לשבר אותן יוכל להיכנס אל פנימיות המדרגה העליונה.

כֶּסֶא כְבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְשָׁנוּ: (ירמיה יז יב)

וְזֶה פְּרוּשׁ: "כֶּסֶא כְבוֹד מְרוֹם" וְכוּ', כֶּסֶא זֶה בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת, לְשׁוֹן אֶתְכֶסְיָא.

לוח) כעת מבאר רבנו כיצד רומז הפסוק הזה לרעיונות שזכרו כאן. המילה "כסא" מזכירה אתכסיא, כיסוי, ולכן היא רומזת לפנימיות.

כְּבוֹד, זֶה חִיצוֹנִיּוֹת וּלְבוּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: 'רְבִי יוֹחָנָן קָרָא לְמֵאנְהָ וְכוּ'.

לוח) הכבוד, במובנו הפשוט, מתבטא בחיצוניותו של אדם ומתייחס אליה, ממש כאילו היה לבוש שבו היא מתנאה ומתכבדת. כך אנו למדים מדברי הגמרא (שבת קיג, א): "רבי יוחנן קרא למאניה - מכבודתי", רבי יוחנן קרא לבגדיו - מכבדיו.

בהקשר שלנו, הדבר מתייחס לשכל הנקנה שבמדרגה התחתונה, ההופך למלבוש עבור חיצוניות השכל הנקנה שבמדרגה הגבוהה יותר.

מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן - הֵינּוּ כְּשֶׁנִּתְרוֹמֵם וְנִתְעַלָּה מִמְּדֻרְגָה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאִזּוּ נַעֲשֶׂה מִפְּנִימִיּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת. בְּשֶׁבִיל זֶה, מְקוֹם מְקַדְשָׁנוּ - צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַמְּקוֹם מִחֲדָשׁ, כִּי הַקְּלִפּוֹת חוֹזְרִים וְנִעְזְרִים כְּנ"ל.

לוח) נפרש, אם כן, את הפסוק בשלמותו: **כסא כבוד** - הפנימיות הופכת למלבוש חיצוני בשעה שהיא **מרום מראשון** - מתרוממת ממדרגתה הראשונה למדרגה גבוהה יותר. במצב זה היא נשארת עד אשר **מקום מקדשנו** - עד שיקדש האדם מחדש את המקום שאליו הגיע זה עתה, ובכך יכניע את הקליפות הקמות כנגדו ויזכה למדרגה חדשה של 'שכל הנקנה'.

ד

וְאִי אֲפֹשֶׁר לְהִכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, הִינּוּ הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמְּחַשְׁבוֹת
וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבְּמִדְרָגָה, אֵלֶּא עַל־יְדֵי גְדֻלוֹת
הַבּוֹרָא.

כְּמוֹכָא בְּפִנְיֹת שֶׁל "הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ", שְׁזֵה הַמְּזֻמּוֹר נִתְקַן
לְהִכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּיִצְרָה, כִּי נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה שְׁעוּלָה

רש"י מעיר שפסוק זה נאמר כשבח לה', מה שמתאים לדברי רבנו בסעיף הבא - "ואי־אפשר
להכניע הקליפות... אלא על־ידי גדולות הבורא".

עד כאן: כל אדם צריך להשתדל לשבור את דמיונותיו ותאוותיו, כוח המדמה
שבלבו. כך יזכה להוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל, ולבוא
למדרגת השכל הנקנה (סעיף א). ישנן מדרגות רבות של שכל, וכל
מדרגה מוקפת קליפות חדשות - דמיונות חדשים. כאשר אדם מבקש
לעלות מדרגה לדרגה, עליו להכניע את הקליפות מחדש בכל פעם
(סעיף ב). אין שני בני אדם עומדים על מדרגה אחת, וכשהתחתון עולה
הוא גורם גם לזה שמעליו לעלות ולפנות עבורו את מדרגתו הנוכחית.
בשעת ההתעלות, נעשית פנימיות התחתון מלכוש לחיצוניות העליון.
אין הוא יכול להיכנס פנימה, מכיוון ששכלו עוד לא גבר על הקליפות
שבמדרגה זו. כאשר יזכה לשבר אותן, יוכל להיכנס אל פנימיות
המדרגה העליונה וממנה יתעלה עוד יותר (סעיף ג).

ד

וְאִי אֲפֹשֶׁר לְהִכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, הִינּוּ הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמְּחַשְׁבוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים
וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבְּמִדְרָגָה,

רבנו מזכיר כאן כמה דרכים שבהן מתגלים כוחות הרע, ומכללן אנו למדים שהקליפה ^(לט)
לוכדת את האדם ברשתה לא רק כשהוא נופל במעשים רעים בפועל, אלא גם בצורות
אחרות - "קלות" יותר למראית עין, אך הרסניות מאין כמותן.

חז"ל אומרים ש"הרהורי עבירה קשו מעבירה" (יומא כט, א). כשאדם נלכד בעולם דמיוני של
תאוות, בלבולים, מחשבות וספקות, הוא מסתבך והולך מיום ליום. הוא מאבד את
האפשרות ליישב את דעתו, להתבונן במצבו בכנות מבלי להטעות את עצמו, וסופו שיפול
גם למעשים רעים בפועל ממש ח"ו. גם לזאת כיוונו חז"ל באומרם (שבת קה, ב): "כך אומנתו
של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבור עבודה־
זרה והולך ועובר".

אֵלֶּא עַל־יְדֵי גְדֻלוֹת הַבּוֹרָא. כְּמוֹכָא בְּפִנְיֹת שֶׁל "הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ", שְׁזֵה
הַמְּזֻמּוֹר נִתְקַן לְהִכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּיִצְרָה, כִּי נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה שְׁעוּלָה

בִּיצִרָה, וְעַל־יְדֵי שְׂמֻזְכִּירֵינִי גְדֻלּוֹת הַבּוֹרָא - נִכְנָעִין, עֵינֵי שָׁם.
 כִּי 'פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה לַבְּרִיאָה, וּפְנִימִיּוֹת עֲשִׂיָּה עוֹלָה
 וּמְלַבֵּשׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת יְצִירָה' עֵינֵי שָׁם.
 וְהַתְּגַלּוֹת גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרָא, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָנִין לְעֵנֵי
 הַגּוֹן. כִּי עֵקֶר הַגְּדֻלָּה וְהַפֶּאֶר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַגּוֹנִין. וְכִסְף וְזָהָב הֵן

בִּיצִרָה, וְעַל־יְדֵי שְׂמֻזְכִּירֵינִי גְדֻלּוֹת הַבּוֹרָא - נִכְנָעִין, עֵינֵי שָׁם.

(מ) הקליפות מצויות בשיא כוחן בלילה, כשהחושך שולט. החל מחצות הלילה, וככל שקרב
 אור היום, כוחן הולך ופוחת. המצוות שאנו מקיימים בסמוך להשכמת הבוקר - נטילת
 ידיים, בית הכסא, טלית ותפילין - מטהרות אותנו גם מן הקליפות שדבקו בנו במהלך
 הלילה. בשעת התפילה עצמה אנו מתחילים לטפס במעלה הסולם, להתעלות מדרגה לדרגה
 ולבקש את אור השכל הנקנה. התעלות זו היא התעלות העולמות כולם, הזוכים לתוספת
 אור בכוח תפילות ישראל.

בכתבי האר"י מבואר שתפילת שחרית מתחלקת לארבע חטיבות, המכוונות כנגד ארבעת
 העולמות העליונים (מלמטה למעלה): עשייה, יצירה, בריאה ואצילות (ראה נספח: מדרגות
 ההוויה). תפילת העשייה היא מתחילת ברכות השחר ועד סוף סדר הקרבנות, כאשר בסופה
 מתעלה העשייה אל היצירה.

כפי שלמדנו (סעיף ג), עליית מדרגה מעוררת את הקליפות שבמדרגה העליונה, המנסות
 למנוע אותה. כדי להתגבר עליהם, אנו אומרים בראש תפילת היצירה את המזמור הפותח
 במילים "הודו לה' קראו בשמו". מזמור זה קורא אל הנבראים כולם לחזות בגדולת ה',
 וגורם גם לקליפות להכיר בה (פרי עץ חיים, שער הזמירות א עמ' קלט).

כִּי 'פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה לַבְּרִיאָה, וּפְנִימִיּוֹת עֲשִׂיָּה עוֹלָה וּמְלַבֵּשׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת
 יְצִירָה' עֵינֵי שָׁם.

(מא) ראה פרי עץ חיים (שער התפילה א עמ' ב; שם ד, עמ' ו והלאה).

וְהַתְּגַלּוֹת גְּדֻלּוֹת הַבּוֹרָא, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָנִין לְעֵנֵי הַגּוֹן.

(מב) כאשר אדם נותן מהונו לצדקה הוא מביע את אמונתו בבורא עולם הונו ומפרנס לכול, שכל
 הממוץ שלו הוא (פרפראות-לחכמה). משום כך, נתינת הצדקה - כמו גם מעשי חסד אחרים
 (תורת נתן יא) - מגלה את גדולת ה'.

בהתאם לכך, 'עני הגון' על-פי רבנו אינו רק מי שאין להטיל ספק בעניותו. אמת המידה
 העיקרית שעל-פיה יש לקבוע מיהו עני הגון היא - עד כמה הוא מגלה את גדולת ה'
 בעולם. מובן שגם התנאי הזה עדיין משאיר אותנו נוכח הצורך לבחור בין כמה עניים
 העונים עליו, ואכן - עלינו לשקול זאת היטב.

הַן הַגְּוֹנִין, כִּי גְּוֹנִין עֲלָאִין בָּהֶם. וְגְּוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁין בְּכֶסֶף וְזָהָב, אִין מְאִירִין אֶלָּא כְּשִׁבְאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כִּי שֵׁם מְקוֹמָם. וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוֹנִין, בְּבַחֲיַנְתָּ: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר", כִּי מְקוֹם הַגְּוֹנִין אִינוּ אֶלָּא אֶצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי.

כשם שנתנית צדקה למי שראוי לכך מאירה את 'הגוונים העליונים' (ראה בהערה הבאה) ומגלה את גדולת ה', כך עלול להתקיים המצב ההפוך: שדווקא הנתינה תביא להסתרת הגדולה והפאר, מכיוון שהמקבל אינו ראוי (ליקוטי תפילות; ראה לעבור את הגשר הצר, הוצאת מכון נחלת צבי, פרק טו). יש לציין את המובא לעיל בהקדמת 'סבי דבי אתונה' (עמ' רל), שבתורות אלו רבנו עומד על עניינם של חלקים שונים בתפילה. בהתאם לכך, בתורה זו עוסק רבנו במזמור "הודו לה' קראו בשמו" הפותח את פסוקי דזמרה, וכן במעלת מצוות הצדקה - שנהגו ישראל להקדים אותה לתפילתם (שו"ע או"ח כ"ז: י).

כִּי עֵקֶר הַגְּדֻלָּה וְהַפָּאֵר הוּא הַתְּגַלּוֹת הַגְּוֹנִין.

[מג] ה'גוונים', או 'גוונים עליונים' (=גוונים עליונים) כנוסח כתב היד, הם עשר הספירות. כל ספירה מקבילה לגוון אחר (ראה נספח: הספירות והצבעים). כאשר הדברים מתנהלים כסדרם וישראל "עושין רצונו של מקום" בלימוד התורה וקיום המצוות, מתגלה הפאר והיופי שבהתכללות הגוונים העליונים (וזהר ח"ב קנב, ב; מתוק מרבש שם). מכיוון שעיקר הגדולה והפאר הוא בהתגלות הגוונים, הרי שהצדקה היא הדרך המומלצת להביא לגילוי גדולתו יתברך ולשבר את הקליפות. ראה בהערה הבאה.

וְכֶסֶף וְזָהָב הֵן הֵן הַגְּוֹנִין, כִּי גְּוֹנִין עֲלָאִין בָּהֶם.

[מד] עיקר הפאר מתגלה בספירה הקרויה על שמו - תפארת, המורכבת ממיזוגן של שתי ספירות עליונות - חסד וגבורה. החסד מקביל לצבע הכסף, ואילו הגבורה לצבע הזהב (וזהר ח"ב ז, ב). לפיכך, מלמד רבנו שהכסף והזהב, שמהם נעשים גם המטבעות הניתנים לצדקה, "הן הן הגוונים" (ראה פרפראות-לחכמה). המטבע הגשמי הוא לבוש וחיצוניות לגוונים העליונים, ומעשה הצדקה מגלה את הפנימיות הגנוזה בתוכו ומעלה אותה אל מקורה.

ר' נתן מעיר שדווקא משום ששורשם של הכסף והזהב במקום גבוה כל-כך, נטפלות אליהם קליפות קשות מאוד, עד שבעולמנו מהווים הממון והדמיונות הקשורים בו אחת מן הסיבות השכיחות ביותר להתרחקות מה' יתברך (תורת נתן יד, טז).

וְגְּוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁין בְּכֶסֶף וְזָהָב, אִין מְאִירִין אֶלָּא כְּשִׁבְאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כִּי שֵׁם מְקוֹמָם. וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוֹנִין, בְּבַחֲיַנְתָּ: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר", כִּי מְקוֹם הַגְּוֹנִין אִינוּ אֶלָּא אֶצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי.

[מה] הממון מאיר בגווניו רק כאשר הוא קשור בשורשו, בספירת התפארת. משום כך אין הוא

וּכְשֶׁמִתְנַהֲרִין הַגְּנוּנִין, אֲזִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּאֵר
בָּהֶם, בְּבַחֲיִנַת: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֹּהָב", וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם "בְּגַדֵי יִשְׁעוֹ".
יִשְׁעוֹ - אֶסְתַּכְּלוּתָא, כְּמוֹ "יִשְׁעוֹ אֶל ה'" - מִחֲמַת הַפָּאָר הַכֹּל
מִסְתַּכְּלִין בּוֹ, כִּי כָּלֶם מִתְאַוִּין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ.

אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהַכֶּסֶף וְזֹהָב אֵצֶל הָעֵבוֹם, אֲזִי הַגְּנוּנִין נַעֲלָמִים
אוֹרָם, וְאֵינָם מְאִירִין, כִּי אֵין שָׁם מְקוֹמָם. כִּי אֵין מְקוֹמָם אֲלָא
אֵצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל, בְּבַחֲיִנַת: "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר", כִּי

מאיר אלא כשהוא ביד איש הישראלי, כיוון שישראל הם המגלים את כבודו יתברך בשפע
הניתן להם (ראה זוהר שם).

על-פי הקבלה, התפארת היא הספירה העיקרית בשש הספירות שמהן נבנה פרצוף זעיר-
אנפין, המכונה גם ישראל (ראה נספח: הפרצופים). משום כך קורא ה' על ישראל (ישעיה מט ג):
"ישראל אשר בך אתפאר", משום שרק בקרב ישראל מתגלה הפאר האלוקי.

וּכְשֶׁמִתְנַהֲרִין הַגְּנוּנִין, אֲזִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְגַּדֵּל וּמִתְפָּאֵר בָּהֶם, בְּבַחֲיִנַת: "לִי
הַכֶּסֶף וְלִי הַזֹּהָב",

[מז] כשהכסף והזהב נמצאים ברשותם של ישראל, היודעים להלל את שמו יתברך על הממון
שנתן בידם, מתגלה ש"לי הכסף ולי הזהב, נאום ה' צבאות" (חגי ב ח). כלומר, כאשר הכסף
והזהב נמצאים ברשות ישראל, הרי זה כאילו הם ברשות ה' בעצמו.

וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם "בְּגַדֵי יִשְׁעוֹ".

[מז] הכסף והזהב נעשים לבוש - כלי ביטוי - לפאר האלוקי.

"יִשְׁעוֹ" - אֶסְתַּכְּלוּתָא, כְּמוֹ "יִשְׁעוֹ אֶל ה'" (זוהר יתרו צ, ב עיין שם) - מִחֲמַת הַפָּאָר הַכֹּל
מִסְתַּכְּלִין בּוֹ, כִּי כָּלֶם מִתְאַוִּין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ.

[מח] גם בהיותם מנותקים משורשם, מצטיינים הכסף והזהב בכוח משיכה עצום (ראה הערה נד).
במקום אחר (תורה כג) האריך רבנו לבאר כיצד משתעבדים רבים לתאוות הממון, ומכלים בה
את ימיהם ושנותיהם לריק. אמנם ככל שימשוך הממון את הלב באופן נחות ובהמי, אין
המשיכה הזו אלא השתקפות חיוורת של החמדה המאירה בממון הקדוש.

כשפארו של ה' יתברך ניכר בכסף וזהב, הכול רוצים להתבונן בהם. משום כך הם נקראים
"בגדי ישע", שכן לשעות משמעו להפנות מבט לעבר דבר-מה (כלשון הפסוק: "וישע ה' אל
הבל ואל מנחתו"; בראשית ד ד).

המילים שמצטט רבנו אינן פסוק שלם, אלא חלק מן הפסוק (שמואל ב' כב מב): "יִשְׁעוֹ וְאֵין
מְשִׁיעַ אֶל ה' וְלֹא עֵנָם".

שם פאר הגונוין.

ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל, אף-על-פי שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאבין לדינר של יהודי, כאלו לא ראה ממון מעולם. וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגונוין מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל.

ובשביל זה נקראים רשים, כמו: 'היו זהירים ברושות'. כי הם רשים ועניים, כי אין להם הנאה מממונם, כאלו הם עניים,

אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, אזי הגונוין נעלמים אורם, ואינם מאירין, כי אין שם מקומם. כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחינת: 'ישראל אשר בך אתפאר', כי שם פאר הגונוין.

[מט] בכתב היד: "אבל כל זמן שהכסף והזהב אצל האומות אזי הגונוין נעלמים ואינם מאירים".

(גם להלן נוסח כתב היד שונה כמעט בכל מקום שבנדפס מופיע "עכו"ם", ומפאת ריבוי המקומות נמנענו מלהעיר בפרוטרוט. סיבת הדבר, כידוע, היא הפיקוח מצד הצנזורה הנוצרית).

כשהכסף והזהב נמצאים ביד האומות, הם נפרדים משורשם וכבוד ה' אינו ניכר בהם. משום כך נעלם פארם, כאילו לא היו אלא חתיכות פשוטות של מתכת זולה.

ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל, אף-על-פי שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאבין לדינר של יהודי, כאלו לא ראה ממון מעולם. וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגונוין מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל.

[ג] בכתב היד: "ובשביל זה האומות תאבין לממון ישראל, אף-על-פי שיש להם ממון הרבה... אין הגונונים מאירין בהם, ואין החן והחשיבות שורה עליהם, כי אין הפאר והחן נתגלה אלא אצל ישראל".

דברי רבנו משקפים אמת היסטורית ידועה. במהלך הגלות הארוכה, הטילו השליטים ובעלי האחויות הגויים מסים כבדים מאוד על הקהילות היהודיות ששכנו בתחום שלטונם. למרות העובדה הזו, מעולם לא הסתפקו השליטים במה שקיבלו, ותמיד מצאו אמתלאות חדשות להטיל עוד ועוד מסים ולדכא את היהודים. הדבר נמשך אפילו בעידן המודרני וה'תרבותי', כפי שהוכיחה להיטותם העיוורת של הנאצים ימ"ש לאגירת ממון קרבנותיהם היהודים (לדיון רחב יותר בתופעה זו, ראה לעבור את הגשר הצר, הוצאת מכון נחלת צבי, עמ' 256).

וּתְאָבִין לְמִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל מְמוֹנָם שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵלִי שׁוֹרָה
הַפָּאָר וְהַחֲזַן, וְהַכֵּל תְּאָבִין לְהַסְתַּכֵּל עַל הַפָּאָר וְהַחֲזַן.

אָבֵל דַּע, תִּכְפֹּר וּמִיד כְּשֶׁהַעֲבוּ"ם מְקַבֵּל מְמוֹן יִשְׂרָאֵל, תִּכְפֹּר וּמִיד
נִתְעַלֵּם הַחֲזַן וְהַפָּאָר בְּתוֹךְ הַמְמוֹן. וּבְשִׁבִיל זֶה הָעֲבוּ"ם בְּכָל פַּעַם
תּוֹבֵעַ מְמוֹן אַחֵר מִיִּשְׂרָאֵל, וְשׁוֹכַח הַמְמוֹן שֶׁכָּבַר קִבֵּל, כִּי
נִתְעַלֵּם הַחֲזַן כְּשֶׁבָא לְיַד הָעֲבוּ"ם, וְזֵהוּ: שְׂאִין מְקַרְבִּין אֶלָּא
בְּשַׁעַת הַנְּיָתָן.

וְזֵה בְּחִינַת: "חֲזַן בְּעֵינֵי ה'" - עֵינֵי ה', זֶה גּוֹנֵן עַלְאִין, שֶׁהֵם

הֵיוּ זְהִירִין בְּרִשׁוֹת, שְׂאִין מְקַרְבִּין לוֹ לְאָדָם אֶלָּא לְצַדִּיק עֲצֻמָּן.
נִרְאִין כְּאוֹהֲבִין בְּשַׁעַת הַנְּאֻתָן. וְאִין עוֹמְדִין לוֹ לְאָדָם בְּשַׁעַת דְּחֻקוֹ: (משנה אבות ב: ג)

וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָאִים רְשִׁים, כְּמוֹ: 'הֵיוּ זְהִירִים בְּרִשׁוֹת'. כִּי הֵם רְשִׁים וְעֲנִיִּים, כִּי אִין
לָהֶם הַנְּאֻה מְמוֹנָם, כְּאֵלוֹ הֵם עֲנִיִּים, וּתְאָבִין לְמִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל מְמוֹנָם
שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵלִי שׁוֹרָה הַפָּאָר וְהַחֲזַן, וְהַכֵּל תְּאָבִין לְהַסְתַּכֵּל עַל הַפָּאָר וְהַחֲזַן.

[א] רבנו מצביע על הדמיון הצלילי בין המילים רשות - מוסדות השלטון, ורשים - עניים. אנשי
הרשות הם השליטים הגויים, שהיו בדרך כלל עשירים הרבה יותר מן היהודים הכפופים
לשלטונם, ובכל זאת התאוו תמיד לממון יהודי כאילו היו רשים ועניים. לא התאוה לממון
בלבד הביאה אותם לידי כך, אלא תשוקתם ליהנות מן הפאר והחן שבממון היהודי, שלא
מצאו כדוגמתו בכל ממונם.

אָבֵל דַּע, תִּכְפֹּר וּמִיד כְּשֶׁהַעֲבוּ"ם מְקַבֵּל מְמוֹן יִשְׂרָאֵל, תִּכְפֹּר וּמִיד נִתְעַלֵּם הַחֲזַן
וְהַפָּאָר בְּתוֹךְ הַמְמוֹן. וּבְשִׁבִיל זֶה הָעֲבוּ"ם בְּכָל פַּעַם תּוֹבֵעַ מְמוֹן אַחֵר מִיִּשְׂרָאֵל,
וְשׁוֹכַח הַמְמוֹן שֶׁכָּבַר קִבֵּל, כִּי נִתְעַלֵּם הַחֲזַן כְּשֶׁבָא לְיַד הָעֲבוּ"ם,

[ב] מקום גילוי של הפאר הוא רק ברשות ישראל, כאמור לעיל (הערות מה, מט).

וְזֵהוּ: שְׂאִין מְקַרְבִּין אֶלָּא בְּשַׁעַת הַנְּיָתָן.

[ג] טבעם של שליטים הוא שהם מתחברים לאדם הפשוט כאשר הם זקוקים לו, אך אינם
מתכוונים לקשור אתו קשר של אמת, שיחייב אותם לעמוד לו בשעת דחקו. בהקשר שלנו
מדויק רבנו מתוך דברי המשנה, ששעת הנייתה של הרשות מן הממון היהודי ממהרת
לחלוף. מתחילה מקרבים אנשי הרשות את היהודים ומייקרים את ממונם, אולם מיד כשהוא
בא לידם הוא מאבד את סגולותיו ואינו גורם להם כל הנאה. הדבר רק מעצים את תחושת
העוני של אנשי הרשות, כיוון שהם מבינים שמה שהם מבקשים - לא יוכלו להשיג לעולם.

בְּחִינַת כֶּסֶף וְזָהָב, שֵׁם עֶקֶר הַחֵן וְהַפָּאָר.

וְזֶה שְׂאֵמֶר אֲבִימֶלֶךְ לְשָׂרָה: "הֲנִה נָתַתִּי אֵלַיךְ כֶּסֶף לְאַחֶיךָ, הֲנִה הוּא לְךָ כְּסוּת עֵינַיִם". הֵינּוּ: כְּשֵׁי צֵא הַמָּמוֹן מִיַּד עֲבוּ"ם לְיָד

וְזֶה בְּחִינַת: "חֵן בְּעֵינֵי ה'" - עֵינֵי ה', זֶה גִּוְנִין עֲלָאִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּסֶף וְזָהָב, שֵׁם עֶקֶר הַחֵן וְהַפָּאָר.

[נד] 'עֵינֵי' משמעה גם צבע, כלשון המשנה (שבת א: ו): "אלא כדי שיקלוט העין". עיני ה', שני הגוונים העליונים של הכסף והזהב, הם עיקר גילוי החן והפאר (כמבואר לעיל).

רבנו מצטט את הפסוק (בראשית ו ח): "ונח מצא חן בעיני ה'". על-פי המבואר כאן נוכל לומר שנח זכה למצוא חן בעקבות ממונו המתוקן, שגילה לעיניו את החן הזה. שלא כאנשי דורו, היה נח צדיק ואיש חסד (תנחומא נח ה). צדקתו תיקנה את ממונו (ראה בסעיף הבא), וגילתה לעיניו את החן האלוקי.

שאר בני דורו - שחטאם הבולט היה החמס: "כי מלאה הארץ חמס מפניהם" (בראשית שם יג) - הכירו אף הם בפאר האלוקי הגנוז בממון. אולם בשונה מנח, הם מעולם לא הצליחו לספק את תאוותם אל הפאר הזה. זאת בשל האופן בו חמסו את הממון זה מזה, כשבכך הם מנתקים אותו ממקורו ומאבדים את סגולתו. הממון אינו מאיר בחן ופאר אלא כאשר הוא בא לידי האדם ביושר ומתוך אמונה שה' הוא הון ומפרנס לכול.

עד כאן: כל אדם צריך להשתדל לשבור את דמיונותיו ותאוותיו, כוח המדרמה שבלבו. כך יזכה להוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל, ולבוא למדרגת השכל הנקנה (סעיף א). ישנן מדרגות רבות של שכל, וכל מדרגה מוקפת קליפות חדשות - דמיונות חדשים. כאשר אדם מבקש לעלות מדרגה לדרגה, עליו להכניע את הקליפות מחדש בכל פעם (סעיף ב). אין שני בני אדם עומדים על מדרגה אחת, וכשהתחתון עולה הוא גורם גם לזה שמעליו לעלות ולפנות עבורו את מדרגתו הנוכחית. בשעת ההתעלות, נעשית פנימיות התחתון מלבוש לחיצוניות העליון. אין הוא יכול להיכנס פנימה, מכיוון ששכלו עוד לא גבר על הקליפות שבמדרגה זו. כאשר יזכה לשבר אותן, יוכל להיכנס אל פנימיות המדרגה העליונה וממנה יתעלה עוד יותר (סעיף ג). לשם הכנעת הקליפות יש לגלות את גדולת ה', וזו מתגלה על-ידי נתינת צדקה לעני הגון. בכסף ובוזהב הניתנים לו מאיר החן והפאר האלוקי, המתגלה בממונם של ישראל דווקא ולא בממונם של גויים. כשיוצא ממון מיד יהודי ליד גוי, נעלמים ממנו החן והפאר (סעיף ד).

וְזֶה שְׂאֵמֶר אֲבִימֶלֶךְ לְשָׂרָה: "הֲנִה נָתַתִּי אֵלַיךְ כֶּסֶף לְאַחֶיךָ, הֲנִה הוּא לְךָ כְּסוּת עֵינַיִם".

[נה] כאשר השיב אבימלך את שרה לאברהם, לאחר שלקחה ממנו בעל כרחו, העניק לו פיצוי

הַיִּשְׂרָאֵלִי, תִּכְרַף נִתְגַּלּוּ הַגְּנוּזִין, וְנַעֲשׂוּ בְּבַחֲיַנֵּת 'בְּגֵדֵי יֵשַׁע', הֵינּוּ
 'כִּסּוֹת עֵינַיִם', שֶׁהֶכֵּל מְסַתְּפֵלִין בָּהֶם, שֶׁהֶכֵּל תְּאֲבִים לְהַסְתַּכֵּל
 בָּהֶם.

וְעַל-יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתֵן מִמָּמוֹנוֹ, נִתְתַּקֵּן כָּל מָמוֹנוֹ, וְנִתְגַּלֵּין
 הַגְּנוּזִין וּמְאִירִין. וְנַעֲשֶׂה כָּל מָמוֹנוֹ בְּבַחֲיַנֵּת: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי
 הַזֶּהָב", בְּבַחֲיַנֵּת: "בְּגֵדֵי יֵשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי".

כספי שאותו כינה "כסות עינים" (בראשית כ טז). במשמעותו הפשוטה, מתפרש הביטוי
 כפיצוי על עיניו של אבימלך ששלטו בשרה (אונקלוס, תרגום יונתן), או כהוכחה שלא נהג בה
 מנהג הפקר - שאם כן לא היה משלח אותה בכבוד ומוציא ממון על מנת לפייסה (רש"י).
 בהקשר שלנו, דברי אבימלך מביעים בפירוש את מה שנאמר עד כאן: הכסף הוא "כסות
 עינים", הכול תאבים להסתכל בו (ראה בהערה הבאה), משום שהוא נעשה לכוש לפאר
 המתגלה בגוונים העליונים (הערה מז, נד). במיוחד הולם את התורה שלנו פירושו של
 הספורנו, המפרש את הביטוי "כסות עינים" - "מלבוש של כמה גוונים".

הֵינּוּ: כְּשֵׁיצֵא הַמָּמוֹן מִיַּד עֲכוּ"ם לְיַד הַיִּשְׂרָאֵלִי, תִּכְרַף נִתְגַּלּוּ הַגְּנוּזִין, וְנַעֲשׂוּ בְּבַחֲיַנֵּת
 'בְּגֵדֵי יֵשַׁע', הֵינּוּ 'כִּסּוֹת עֵינַיִם', שֶׁהֶכֵּל מְסַתְּפֵלִין בָּהֶם, שֶׁהֶכֵּל תְּאֲבִים לְהַסְתַּכֵּל בָּהֶם.

גם ממונו של גוי נושא בתוכו את החץ והפאר האלוקיים, אלא שהם טמונים ומכוסים בתוכו.
 אך כאשר הממון יוצא מידו ליד ישראל, הם שבים ומאירים. משום כך כינה אבימלך את
 הכסף היוצא מידו ליד אברהם "כסות עינים", שכן כעת יהיה הכסף הזה "מלבוש של כמה
 גוונים", והרי זו מתנה חשובה ויקרה.

וְעַל-יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתֵן מִמָּמוֹנוֹ, נִתְתַּקֵּן כָּל מָמוֹנוֹ, וְנִתְגַּלֵּין הַגְּנוּזִין וּמְאִירִין. וְנַעֲשֶׂה
 כָּל מָמוֹנוֹ בְּבַחֲיַנֵּת: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהָב", בְּבַחֲיַנֵּת: "בְּגֵדֵי יֵשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי".

הנביא אומר (ישעיה סא י): "שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּה', תַּגַּל נֶפֶשׁ בְּאֱלֹהִי, כִּי הִלְכִישֵׁנִי בְּגֵדֵי יֵשַׁע מְעִיל
 צְדָקָה יַעֲטֵנִי [=כִּסְיִנִי]". אדם הנוהג ביושר ונותן צדקה כראוי, מתקן בכך את ממונו. אז הוא
 זוכה ל"בגדי ישע", בגדים של הסתכלות בפאר האלוקי שבממון (ביחס לשמחה המוזכרת
 בדברי הנביא, ראה להלן בסעיף ה).

מהו השיעור הראוי לנתינת צדקה? בדרך כלל אדם נדרש לתת מעשר (עשרה אחוזים)
 מרווחיו, אולם בנסיבות מיוחדות עשוי הדבר להשתנות. בעלי הכנסות גבוהות יכולים
 וצריכים לתת יותר, ואחרים עלולים להתקשות לעמוד אפילו בשיעור זה. בכל מקרה, יש
 לקבל הדרכה הלכתית מוסמכת על מנת להכריע בעניין.

ר' נתן כותב שנתינת צדקה כראוי היא עבודה חשובה מאוד, שעל-ידיה יכול אדם לתקן את
 כל ממונו ולשבר את הקליפות החוצצות בינו ובין הקדושה ואור השכל (תורת נתן יח). יהודי

וַאֲפֹלוּ זֶה הַמְּעוֹת שְׁלוֹקְחֵינ הָעֶבְרֹם מֵאֲתָנּוּ, נַחֲשָׁב לְצַדָּקָה. כְּמוֹ
שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה: וְנוֹגְשֵׁיךָ צַדָּקָה.

וְזֶהוּ: "עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן" - 'עֵינֶיךָ', זֶה הַגְּוֹנֵינ, בְּחִינַת 'כֶּסֶף
וְזָהָב, נִתְּבָרְכִין עַל-יְדֵי צַדָּקָה, 'שָׁפֵל פְּרוּטָה נִצְטָרַף לְחֶשְׁבוֹן

שאינו נותן צדקה, ממונו אינו מאיר. אמנם אין הוא "חשוד" כממונו של גוי, אך רחוק הוא
מאוד מגילוי החן והפאר הגלומים בו (תורת נתן טו).

וַאֲפֹלוּ זֶה הַמְּעוֹת שְׁלוֹקְחֵינ הָעֶבְרֹם מֵאֲתָנּוּ, נַחֲשָׁב לְצַדָּקָה. כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ,
זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה: 'וְנוֹגְשֵׁיךָ צַדָּקָה."

(נח) הפסוק בשלמותו הוא (ישעיה ס יז): "תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת
העצים נחשת ותחת האבנים ברזל, ושמתי פקדתיך שלום ונגשתיך צדקה". בדברים אלו מנבא
ישעיהו שכל הכסף שנלקח מן היהודים על-ידי השליטים והמוכסים למיניהם יוחזר להם,
ועוד ישנו את טעמם ויעשו עמם צדקה.

כך נאמר בגמרא (בבא בתרא ט, א): "בזמן שבית-המקדש קיים, אדם שוקל שקלו ומתכפר לו.
עכשיו שאין בית-המקדש קיים, אם עושין צדקה - מוטב, ואם לאו - באין עובדי כוכבים
ונוטלין בזרוע. ואף-על-פי-כן נחשב להן לצדקה, שנאמר: 'ונוגשתיך צדקה'".

בטעם הדבר אומר המהרש"א: "מפני שעכו"ם נוטלין מן העשיר תחת העני". כלומר: כיוון
שהעשיר חטא ולא נתן צדקה כראוי לו, יבואו הגויים ויטלו את ממונו במקום העניים. יש
במידת הדין הזו גילוי עצום של רחמים, מכיוון שה' יתברך מחשיב את נטילת הממון
לצדקה, ומכפר באמצעותה על עווננו של העשיר.

בהקשר שלנו, "בזמן שבית-המקדש קיים" מרמז על אדם הנותן צדקה כראוי, וכך שובר את
תאוותיו. הוא מגלה את גדולת ה' ובונה בתוכו את בית-המקדש - הדעת (לעיל הערה כ).
מנגד, הזמן שבו "אין בית-המקדש קיים" רומז לאדם שאינו נותן צדקה כראוי, ומשום כך
הוא נופל בתאוות ובשרירות לב. מקדשו חרב, וכספו אינו מגלה את הפאר האלוקי מכיוון
שנגזר עליו לעבור לרשותו של גוי - עני שאינו הגון (רש"י בגמרא שם ד"ה עניים מרודים).

ר' נתן מוסיף שבבית-המקדש עצמו היו כלולים כל הגוונים העליונים, וכל הפאר והחן. לכן,
כאשר אדם הביא צדקה או קרבן לבית-המקדש, היה בידו לשבור את תאוותיו ולהתעלות
מעל חטאו (ראה ליקוטי-הלכות עכו"ם ג: יט).

עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן עַל שֶׁעַר בַּת רַבִּים (שיר השירים ז ה)

וְזֶהוּ: "עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן" - 'עֵינֶיךָ', זֶה הַגְּוֹנֵינ, בְּחִינַת 'כֶּסֶף וְזָהָב',

(נט) ראה לעיל, הערה גר.

גְּדוּלָּה.

וּאֶפְלוּ עַל-יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁבָּא לְתוֹךְ יַד הָעֵכוֹ"ם, הַנִּקְרָאִים בֵּת רַבִּים, גַּם זֶה נֶחֱשָׁב לְצַדִּיקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְנוֹגְשֵׁיךָ צַדִּיקָה". וְזֶה דוֹקָא עַל שַׁעַר בֵּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדִין עַל הַשַּׁעַר, קָדָם שֶׁבָּא לְיַד הָעֵכוֹ"ם, עֲדִין שׁוֹרָה הֵחָז עַל הַמָּמוֹן, אֲבָל אַחֲר־כֵּן נַעֲלָם הֵחָז כַּנ"ל.

נִתְבָּרְכִין עַל-יְדֵי צַדִּיקָה, 'שֶׁכֶּל פְּרוּטָה נִצְטָרֵף לְחֶשְׁבוֹן גְּדוּלָּה' (בכא-בתרא ט, ב).

[ס] בכתב היד: "נתברכין על-ידי צדקה. בחשבון - שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול".

יסודה של המילה בְּרָכָה הוא במילה בְּרָכָה, מים חיים המתברכים (נמשכים כלפי מטה) ממקורם ונקווים אל מקום אחד, כך שנוצרת האפשרות לשאוב ולשתות מהם. זו גם משמעותה של המילה בְּרָוָה, עליה אנו חוזרים מאה פעמים בכל יום. ברוך אתה ה' - השפעתו של ה' מתברכת ממקורה הנעלם ונמשכת אלינו, ממש כמימי הברכה. כאן, מקורה של הברכה הוא בחשבון הצדקה - פרוטה מצטרפת לפרוטה, והגוונים העליונים מאירים יותר ויותר.

וּאֶפְלוּ עַל-יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁבָּא לְתוֹךְ יַד הָעֵכוֹ"ם, הַנִּקְרָאִים בֵּת רַבִּים, גַּם זֶה נֶחֱשָׁב לְצַדִּיקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְנוֹגְשֵׁיךָ צַדִּיקָה".

[סא] ה"רבים" הם אומות העולם, על שום ריבויין, וכמו בפסוק (תהלים ג): "רבים אמרים לנפשי" (מדרש שוחר טוב; מבויעי הנחל).

וְזֶה דוֹקָא עַל שַׁעַר בֵּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדִין עַל הַשַּׁעַר, קָדָם שֶׁבָּא לְיַד הָעֵכוֹ"ם, עֲדִין שׁוֹרָה הֵחָז עַל הַמָּמוֹן, אֲבָל אַחֲר־כֵּן נַעֲלָם הֵחָז כַּנ"ל.

[סב] אמנם הממון הניטל על-ידי הגויים בזרוע מתקן את שאר ממנו של אדם, כצדקה, אך הוא עצמו חדל להאיר באורם של הגוונים העליונים.

לאור הדברים דלעיל יש לקרוא את הפסוק בשלמותו כך: עֵינֶיךָ - הכסף, הגוונים העליונים, ברכות - מתברכות, בחשבון - על-ידי הפרוטות הניתנות לצדקה, המתקנות את הממון, על שער בת-רבים - אפילו כאשר הגויים הם הנוטלים אותו בזרוע. אולם אותו ממון מאיר רק "על שער בת רבים", וכאשר הוא עובר לרשותם של הגויים נעלם פארו.

ר' נתן מציין ש'צדקה' זו, הניטלת בזרוע על-ידי הגויים, היא בבחינת "עֶשֶׂר שְׂמוֹר לְכַעֲלֵי" (קהלת ה יב), ובסופו של דבר היא גורמת לנפילתם. זאת מכיוון שהגויים נחשבים לקליפות המצרות לישראל, ואלו נשברות על-ידי צדקה (תורת נתן כא).

וְזֶהוּ שְׁאָמְרוּ סְבִי דְבֵי אֲתוּנָא:

אֲחֹי לָן מְנָא דְלֹא שְׁוִיָּא לְחַבְלָא. וְאִיתִי בּוּדִיָּא וּפְשִׁטוּהוּ,
וְלֹא עֵיל לְתַרְעָא. וְאָמַר לֹזֵן, אִיתּוּ מָרָא וְסַתְרִי לְפִתְחָ עִם
הַפְתָּל.

פְּרוּשׁ: בּוּדִיָּא, זֶה בְּדִיּוֹת הַלֵּב, מֵה שְׁבוּדָה מְלִבּוֹ, הֵינּוּ הַמְדַמָּה
הַנְּ"ל, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב הַנְּ"ל.

עד כאן: כל אדם צריך להשתדל לשבור את דמיונותיו ותאוותיו, כוח המדמה שבלבו. כך יזכה להוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל, ולבוא למדרגת השכל הנקנה (סעיף א). ישנן מדרגות רבות של שכל, וכל מדרגה מוקפת קליפות חדשות - דמיונות חדשים. כאשר אדם מבקש לעלות מדרגה לדרגה, עליו להכניע את הקליפות מחדש בכל פעם (סעיף ב). אין שני בני אדם עומדים על מדרגה אחת, וכשהתחתון עולה הוא גורם גם לזה שמעליו לעלות ולפנות עבורו את מדרגתו הנוכחית. בשעת ההתעלות, נעשית פנימיות התחתון מלבוש לחיצוניות העליון. אין הוא יכול להיכנס פנימה, מכיוון ששכלו עוד לא גבר על הקליפות שבמדרגה זו. כאשר יזכה לשבר אותן, יוכל להיכנס אל פנימיות המדרגה העליונה וממנה יתעלה עוד יותר (סעיף ג). לשם הכנעת הקליפות יש לגלות את גדולת ה', וזו מתגלה על-ידי נתינת צדקה לעני הגון. בכסף ובוזהב הניתנים לו מאיר החן והפאר האלוקי, המתגלה בממונם של ישראל דווקא ולא בממונם של גויים. כשיוצא ממון מיד יהודי ליד גוי, נעלמים ממנו החן והפאר. אולם כאשר הוא שב אל בעליו, הוא חוזר להאיר. גם ממון הנלקח על-ידי הגויים בכוח הזרוע, מזכה את היהודי העשוק במעלת הצדקה ומאיר בממונו את הגוונים העליונים (סעיף ד).

וְזֶהוּ שְׁאָמְרוּ סְבִי דְבֵי אֲתוּנָא:

רגו: רבנו מסכם כעת את הרעיונות שלמדנו עד עתה, בעזרת חילופי הדברים שבין רבי יהושע וחכמי אתונה.

אֲחֹי לָן מְנָא דְלֹא שְׁוִיָּא לְחַבְלָא. וְאִיתִי בּוּדִיָּא וּפְשִׁטוּהוּ, וְלֹא עֵיל לְתַרְעָא.
וְאָמַר לֹזֵן, אִיתּוּ מָרָא וְסַתְרִי לְפִתְחָ עִם הַכְּתָל.

תרגום: הראה לנו חפץ שאינו שווה את נזקו. והביא מחצלת ופרשו אותה, ולא עברה דרך הפתח. ואמר להם: הביאו קרדום וסתרו את הפתח עם הכותל.

כְּשֶׁזָה הִכַּח הַמְדָמָה שְׁבֵלֵב, גּוֹבֵר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל הָאָדָם שְׁעוֹלָה מִמְדָּרְגָה הַתַּחְתּוֹנָה לְמְדָרְגָה עֲלִיוֹנָה. וְהַקְלָפָה הַזֹּאת שֶׁהִיא הַמְדָמָה, לֹא שׁוֹיָא לְנֶגֶד עֵינֶיהָ הַהֶפְסֵד וְחִבְלָה שֶׁנִּפְסְדָת כְּבָר מֵהָאִישׁ שֶׁהִיָּה בְּמְדָרְגָה עֲלִיוֹנָה, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן הִיא מִתְגַּבֶּרֶת אַחֲר־כֵּן כִּנ"ל.

וְלֹא עֵיל לְתַרְעָא – הֵינּוּ שְׂלֵא יְכוּל הָאִישׁ לְפָנִים לְשַׁעַר קַדְשָׁה שֶׁהִיא הַשְׁכָּל, מִחֲמַת הַתְּגַבְּרוֹת הַמְדָמָה.

וְעֵצָה הִיעוּצָה עַל זֶה: סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדָמָה, שֶׁהוּא הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ: 'הֵבֵא לְטֵמֵא פּוֹתְחִין לוֹ', וְהוּא בְּחִינַת: "לְפֶתַח

פְּרוּשׁ: בּוּדִיָא, זֶה פְּדִיּוֹת הַלֵּב, מֵה שְׁבוּדָה מְלָכוֹ, הֵינּוּ הַמְדָמָה הַנ"ל, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב הַנ"ל.

(סד) ראה לעיל סעיף א. המילה הארמית בודיָא (=מחצלת) דומה בצלילה למילה העברית בדיה, ולכן היא מסמלת את בדיות הלב. כמו המחצלת, כך בדיות אלו פרושות כמסך המפריד בין האדם ובין אור השכל, שאליו הוא מבקש להגיע (ראה הערה 10 בנוסח כתב היד).

כְּשֶׁזָה הִכַּח הַמְדָמָה שְׁבֵלֵב, גּוֹבֵר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל הָאָדָם שְׁעוֹלָה מִמְדָּרְגָה הַתַּחְתּוֹנָה לְמְדָרְגָה עֲלִיוֹנָה. וְהַקְלָפָה הַזֹּאת שֶׁהִיא הַמְדָמָה, לֹא שׁוֹיָא לְנֶגֶד עֵינֶיהָ הַהֶפְסֵד וְחִבְלָה שֶׁנִּפְסְדָת כְּבָר מֵהָאִישׁ שֶׁהִיָּה בְּמְדָרְגָה עֲלִיוֹנָה, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן הִיא מִתְגַּבֶּרֶת אַחֲר־כֵּן כִּנ"ל.

(סה) בכתב היד: "...ההפסד והחבלה שנפסדת כבר מהאיש העומד במדרגה עליונה ששיבר אותה והכניעה ואף־על־פִּי־כֵן היא מתגברת אחר־כך על האדם התחתון כנ"ל".

ראה לעיל, סעיפים ב ו-ג. כאשר אדם מתחיל לעלות ממדרגה תחתונה למדרגה עליונה יותר, אין הוא מסוגל אלא להלביש בפנימיותו את חיצוניות המדרגה העליונה. לכן מתעוררות כנגדו הקליפות שבמדרגה זו, שאינן נכנעות אלא לפני הפנימיות - אור השכל הנקנה.

במילים אחרות, אותן בדיות הלב "לא שוויא לחבלא" - אינן משוות לנגד עיניהן את זכרון התבוסה שנחלו בעבר, והן קמות בשנית כנגד המנסה להשיג את אור השכל שמעבר להן.

וְלֹא עֵיל לְתַרְעָא – הֵינּוּ שְׂלֵא יְכוּל הָאִישׁ לְפָנִים לְשַׁעַר קַדְשָׁה שֶׁהִיא הַשְׁכָּל, מִחֲמַת הַתְּגַבְּרוֹת הַמְדָמָה. וְעֵצָה הִיעוּצָה עַל זֶה: סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדָמָה,

חֲטָאת רוֹבֵץ. וְסִתְּרָתוֹ - עַל-יְדֵי הַגִּוֵּנִין הַנִּלְ, שֶׁהוּא גְדֹלֶת הַבּוֹרָא הַנִּלְ.

וְהֵם בְּחִינַת כּוֹתֵל 'כו' 'תל'. כ"ו זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקְּדוּשָׁ,

שֶׁהוּא הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ: 'הֵבֵא לְטֵמָא פּוֹתְחִין לוֹ',

נוסח כתב היד שונה כאן בפרטים רבים: "ופשטוה: לא עייל לתרעא - היינו שמתפשט ומתגברת ואין יכול האיש הישראלי ליכנס לפתח דקדושה מחמת התגברות המדמה. אייתי מרא וסתרי לפתח עם הכותל היינו שעצה היעוצה על זה: סתירת הפתח..."
על-פי פשטות לשון הגמרא, חכמי אתונה פשטו את המחצלת עד שגילו שאין באפשרותה לעבור דרך הפתח. אולם על-פי פירושו העמוק של רבנו, יש כאן כפל משמעות. הפתח הוא מחד שער הקדושה, ומאידך המחסום העומד בדרך אליו.

הדבר יובן על-פי לשון חז"ל (יומא לח, ב): "הבא ליטמא פותחין לו". משמע שהקליפות הטמאות מופיעות בלבו של אדם כפתח פתוח, כחזיון שווא של חופש בחירה ופיתוי קל ומידי. עצם קיומו של הפתח הדמיוני הזה, משווה לקדושה ולאור השכל דמות של דלת סגורה ואטומה, מחוז חפץ רחוק וקשה להשגה (ראה גם ליקוטי-מוהר"ן ח"א יב: ב). נמצא שכל הרוצה להיכנס בשערי הקדושה ואור השכל, מוכרח לסתור תחלה את אשליית הפתח של כוח המדמה.

וְהוּא בְּחִינַת (בראשית ד ז): "לְפֶתַח חֲטָאת רוֹבֵץ".

קל כלי-כך ליפול לטומאה משום שהחטא רובץ וממתין סמוך לפתח, ומשדל את האדם להיכנס פנימה.

וְסִתְּרָתוֹ - עַל-יְדֵי הַגִּוֵּנִין הַנִּלְ, שֶׁהוּא גְדֹלֶת הַבּוֹרָא הַנִּלְ.

לאחר שתי מובאות המקשרות את כוח המדמה לפתח, רבנו שב כעת לנושא העיקרי של סעיף זה ומזכיר שהדרך לסתור את הפתח ולשבר את הקליפות היא על-ידי גילוי גדולת ה'. בכתב היד מובא משפט נוסף: "שהוא גדולת הבורא הנל. וזהו בחינת פתח עם הכותל, היינו שסתירת הפתח הנל הוא על-ידי בחינת כותל..."
כאן, כשרבנו חוזר על חילופי הדברים, נוספו המילים "לפתח עם הכותל" - שמקורן בפירוש רש"י. על-פי פשוטו, הכוונה היא שיש לשבור את הפתח ויחד עמו גם את הכותל. אולם על-פי פירושו של רבנו יש לשבור את הפתח באמצעות הכותל, וכאשר יתבאר מיד.

וְהֵם בְּחִינַת כּוֹתֵל 'כו' 'תל'.

הזהר מלמד (ח"ב קטז, א): "שכינתא תתאה - כותל מערבי דיורא דיליה, על שם דאיהו תל שהכל פונים בו, כ"ו ת"ל - יהו"ה כ"ו". 'השכינה השורה בתחתונים - הכותל המערבי הוא מקום מגוריה, ונקרא כותל על שם שהוא תל שהכל פונים אליו, כ"ו ת"ל - יהו"ה כ"ו'.

שְׁהוּא בְּחִינַת גּוֹנֵן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "ה' אֹרִי" - שְׁהוּא אֹרֹת הַגּוֹנֵן. "וַיִּשְׁעִי" - שְׁהוּא בְּחִינַת בְּגֵדֵי יִשְׁע הַנֶּ"ל. וְהוּא תֵּל שְׁהַכֵּל פּוֹנֵן לוֹ, וְתֹאבִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ.

(מְסִימָן כ"ד עַד פֶּאן לְשׁוֹן רַבְנּוּ, זְכָרוֹנוֹ לְבְרָכָה)

הדברים אמורים ביחס לכותל המערבי של הר הבית, שממנו לא זזה השכינה מעולם, ונשתתיר בו משהו מסגולתו של המקדש עצמו: "תל שכל פונים בו [=אליו]" (ברכות ל, א). בהקשר שלנו מתפרש ה"כותל" כעצם התפילה, שבה היו הכול פונים אל ה' יתברך לגלות את גדולתו ולבקש את ישועתו.

כותל הוא נוטריקון של כ"ו ו-תל, כאשר כ"ו הוא ערכו המספרי של שם יהוה. כך נמצא שהכותל הוא תל ה' - התל הבנוי מגווניו העליונים של השם הקדוש (ראה בהערה הבאה).

כ"ו זה בְּחִינַת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ, שְׁהוּא בְּחִינַת גּוֹנֵן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "ה' אֹרִי" - שְׁהוּא אֹרֹת הַגּוֹנֵן. "וַיִּשְׁעִי" - שְׁהוּא בְּחִינַת בְּגֵדֵי יִשְׁע הַנֶּ"ל. וְהוּא תֵּל שְׁהַכֵּל פּוֹנֵן לוֹ (וזהר שם), וְתֹאבִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ.

[ע] "יהוה אורי וישע" (תהלים כו א), כו (יהוה) הוא אור הגוונים העליונים ובגדי הישע [=הסתכלות], והוא תל - שהכל פונים לו ותאבים להסתכל בו. בבית המקדש האירו כל הגוונים העליונים (הערה נח), ובחורבנו נסתלקו ונגזזו בשכינה הקדושה השורה על הכותל המערבי. בתפילותינו אנו שבים ומגלים אותם מהעלמם, ובכך בונים את בית המקדש הפרטי שלנו (הדעת) ותורמים גם לבניינו של בית המקדש הכללי במהרה בימינו (ראה הערה כ).

(מְסִימָן כ"ד עַד פֶּאן לְשׁוֹן רַבְנּוּ, זְכָרוֹנוֹ לְבְרָכָה)

[א] נקרא שוב את חילופי הדברים בין רבי יהושע לחכמי אתונה על-פי פירושו של רבנו כאן: אחווי לן מנא דלא שוויא לחבלא [הראה לנו חפץ שאינו שווה את נזקו] - חכמי אתונה שאלו: האם תוכל להראות לנו דבר שאינו משגיח בנזק הנגרם לו?

ואייתי בודיא ופשטוהו [והביאו מחצלת ופרשו אותה] - רבי יהושע הביא 'בודיא', מחצלת, הרומזת לבדיות ולאשליות שמייצר כוח המדמה שבלב. קליפות אלו מתפשטות ועומדות בפתחה של כל מדרגה רוחנית, וקמות מחדש בפני כל המבקש לנחול מדרגה זו - גם אם כבר הוכנעו פעמים רבות בידי בני אדם שכבר התעלו למעלה גבוהה יותר.

ולא עייל לתרעא [ולא עבר דרך הפתח] - הקליפות הן הפתח הפתוח לכל טומאה, ובשל קיומו קשה מאוד להגיע אל פתח הקדושה, הנדמה לכותל אטום.

ואמר לון: אייתו מרא וסתרי לפתח עם הכותל [ואמר להם: הביאו קרדום וסתרו את הפתח עם הכותל] - הפתרון הוא לשכור את הפתח, את הדמיונות והאשליות, באמצעות הכותל - דהיינו, גילוי גדולת ה'. הכלים לגילוי כזה הם תפילה והלל לה' וכן נתינת צדקה, שעל ידם מתגלים הגוונים העליונים והכול פונים להביט בחן ובפאר האלוקים.

עד כאן הייתה התורה לשון רבנו (ראה תורה כהערה א). מכאן ואילך נכתבו הדברים על-ידי ר' נתן.

ה **ג**ם דַע שְׁפָדִי לְהִכְנִיעַ הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת שְׁבָכָל מִדְּרָגָה כַּנְּל, עַל־זֶה צָרִיךְ שְׁיַעֲוֹרר שְׂמָחָה שֶׁל מְצוּה עַל עֲצֻמוֹ. הֵינּוּ שְׁיִשְׁמַח עַל־יְדֵי שְׁיִזְכֹּר שְׂזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים הַמְּקַרְבִּין אוֹתוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל־יְדֵי הַשְׂמָחָה זֶה, הוּא מְשַׁבֵּר הַקְּלָפָה וְנִכְנָס לְמִדְּרָגָה שְׁנִיָּה.

ה **ג**ם דַע שְׁפָדִי לְהִכְנִיעַ הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת שְׁבָכָל מִדְּרָגָה כַּנְּל, עַל־זֶה צָרִיךְ שְׁיַעֲוֹרר שְׂמָחָה שֶׁל מְצוּה עַל עֲצֻמוֹ.

[עב] לעיל הביא רבנו את הפסוק "שׁוֹשׁ אִישׁ בְּה', תגל נפשי באלהי, כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יְעֲטֵנִי [=כיסנני]". עד עתה התבאר כיצד מגלים את גדולת ה' דרך מצוות הצדקה, וכעת מבאר רבנו את חלקו הראשון של הפסוק - הקשור אף הוא לכך (פרפראות-לחכמה). השמחה בעשיית המצווה, מכניעה את כוח המדרמה שבלב ומגלה את גדולת ה' (מבועי הנחל). כוחה של השמחה הוא גם הנושא העיקרי בתורה הקודמת, תורה כד, שבה מבאר רבנו כמה חשובה השמחה להתעלות בעבודת ה' בפרט ולתיקון העולם בכלל.

הֵינּוּ שְׁיִשְׁמַח עַל־יְדֵי שְׁיִזְכֹּר שְׂזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים הַמְּקַרְבִּין אוֹתוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל־יְדֵי הַשְׂמָחָה זֶה, הוּא מְשַׁבֵּר הַקְּלָפָה וְנִכְנָס לְמִדְּרָגָה שְׁנִיָּה.

[גג] בכתב היד: "...הוא משבר הקליפה ונכנס לקדושה".

אותן קליפות העומדות בפני האדם כשהוא חפץ לזכות לאור השכל, פועלות נגדו באמצעות אשליות ודמיונות כוזבים. אחד הדמיונות החזקים ביותר המרפים את ידיו של אדם, הוא הדמיון של היותו רחוק מה' יתברך. ככל שהדמיון הזה מתעצם בתודעתו, כך הולכת וממלאת אותו תחושה של ייאוש. הוא מהרהר במאמציו, שאינם נושאים שום פרי (כך נדמה לו), ומגיע לידי מסקנה שהם חסרי תוחלת.

קליפה זו תוקפת את האדם בשיא עוצמתה כשהוא נעור משנתו, לאחר שבלילה היה שרוי בשינה - "אחד משישים למיתה" (ברכות נו, ב) - שבמהלכה יכולות הקליפות לקנות אחיזה מסוימת בנפשו. בבוקר, כשמאיר אור השכל ואף האדם מקיץ משנתו וחפץ להידבק בו, הן מרפות את ידיו ולועגות למאמציו (ראה הערה מ). משום כך, כדי שיוכל אדם לשבר את הקליפות בתפילתו, עליו להקדים לכך שתי הכנות: צדקה - המזכה אותו בגילוי גדולת ה', ושמחה - שבלעדיה אי-אפשר להתחיל בתפילה כלל ועיקר.

במקום אחר (ליקוטי-מוהר"ן ח"א רפב) האריך רבנו לבאר איך ישמח אדם את עצמו, ותמצית דבריו היא שעליו לבקש את הנקודה הטובה הגנוזה בו תמיד - גם בתוך נסיבות קשות ומסוככות. כאן מתייחס רבנו אל הנקודות הטובות השורשיות ביותר, מתנות טובות שנתן ה' יתברך לכל אחד ואחד מאתנו, שכל אדם יכול להיזכר בהן ולהתבונן בטובה העצומה הגנוזה בהן: שזכה להתקרב לה' יתברך, ושזכה להתקרב לצדיקים המורים את דרכו בעבודת

(שיך לאות א)

"וּבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה" שְׁשִׁבִירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבָּנוֹת וְכוּ' עֵינֵי שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה עַל הַקְּרִבָּנוֹת, כִּי הַקְּרִבָּנוֹת מְבִיאִין מִבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כַּח הַמְדָּמָה, כִּי הִבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ גַם כֵּן כַּח הַמְדָּמָה. וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמְדָּמָה שְׁבֵלֵב, דְּהֵינּוּ אַחֲרֵי תְּאוֹוֹתָיו, חֵס וְשָׁלוֹם, שְׁבֵאִין מִכַּח הַמְדָּמָה – זֶהוּ מַעֲשֵׂה בְּהֵמָה מִמֶּשֶׁ, כִּי גַם הִבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ כַּח הַמְדָּמָה.

וְעַל כֵּן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חֵס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחַטָּאִים בָּאִין עַל-יְדֵי כַּח הַמְדָּמָה שְׁמֵשֶׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתְּאוֹוֹת, עַל כֵּן הוּא צָרִיךְ

ה'. מובן שכל אדם לפי עניינו יכול לבקש ולחפש בתוכו נקודות טובות נוספות, ולשמח את עצמו בהן.

(שיך לאות א)

"וּבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה" שְׁשִׁבִירַת הַדְּמִיוֹן הֵם הַקְּרִבָּנוֹת וְכוּ' עֵינֵי שָׁם.

(עד) ראה סעיף א, הערות יז-יח.

וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכָה עַל הַקְּרִבָּנוֹת,

(עה) אדם המביא קרבן על חטאו צריך לעמוד בעזרת ישראל, סמוך לעזרת כוהנים, לסמוך בשתי ידיו על ראש הקרבן ולהתוודות על חטאו. "תיכף לסמיכה שחיטה" (מנחות ט: ח) – מיד לאחר הסמיכה נשחט הקרבן (ראה רמב"ם מעשה הקרבנות ג: ו, יב, יד). רבנו יבאר מיד את משמעותו המיוחדת של מעשה הסמיכה.

כִּי הַקְּרִבָּנוֹת מְבִיאִין מִבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כַּח הַמְדָּמָה, כִּי הִבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ גַם כֵּן כַּח הַמְדָּמָה. וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמְדָּמָה שְׁבֵלֵב, דְּהֵינּוּ אַחֲרֵי תְּאוֹוֹתָיו, חֵס וְשָׁלוֹם, שְׁבֵאִין מִכַּח הַמְדָּמָה – זֶהוּ מַעֲשֵׂה בְּהֵמָה מִמֶּשֶׁ, כִּי גַם הִבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ כַּח הַמְדָּמָה.

(עו) כשאדם הולך אחר תאוותיו, הוא מצמצם את חייו אל מדרגת חיי הבהמה שבו. במקום לכוון את דרכו לאור השכל, שהוא מותר האדם על הבהמה, הוא מסתפק בחלקים הנמוכים ביותר באישיותו – המשותפים לו ולבהמה. למעשה, בכך הוא נעשה גרוע גם מן הבהמה. שהרי לבהמה אין שכל המכוון את דרכיה ומזכך את כוח המדמה שלה, ואילו לאדם יש שכל – ובכל זאת הוא נכנע לתאוותיו ומשפיל את שכלו בפניהן.

לְהִבִּיא קָרְבָּן מִבְּהֵמוֹת, וְצִרִיף לְסִמְךָ עָלָיו, וּלְהַתְּנוּדוֹת כָּל חֲטָאֵיו עַל הַקָּרְבָּן בְּשַׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל־יִדְיָזָה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כַּח הַמְּדָמָה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדָמָה כַּנ"ל. וְאַחֲר־כֵּן: תִּכְרַף לְסְמִיכָה - שְׁחִיטָה. וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקָרְבָּן, וְעַל־יִדְיָזָה נִכְנָע וְנִשְׁבָּר הַמְּדָמָה.

(שִׁיף לְאוֹת ב, ג)

מְבֹאָר שֶׁם, שְׁכַשְׁאָדָם נֶעְתַּק מִמְּדַרְגָּה לְמְדַרְגָּה, אִזְ צִרִיף לוֹ לִילָף דְּרָךְ אֵלּוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת כְּדִי לְהַגִּיעַ אֶל הַקֶּדְשָׁה. וְתִכְרַף כְּשַׁעוּלָה לְהַמְּדַרְגָּה הַשְּׁנִיָּה, אִזִּי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמְדַרְגָּה

וְעַל כֵּן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חָס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בְּאִין עַל־יְדֵי כַח הַמְּדָמָה שֶׁמִּשֵּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתְּאוּנוֹת, עַל כֵּן הוּא צִרִיף לְהִבִּיא קָרְבָּן מִבְּהֵמוֹת, וְצִרִיף לְסִמְךָ עָלָיו, וּלְהַתְּנוּדוֹת כָּל חֲטָאֵיו עַל הַקָּרְבָּן בְּשַׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל־יִדְיָזָה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כַּח הַמְּדָמָה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדָמָה כַּנ"ל. וְאַחֲר־כֵּן: תִּכְרַף לְסְמִיכָה - שְׁחִיטָה. וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקָרְבָּן, וְעַל־יִדְיָזָה נִכְנָע וְנִשְׁבָּר הַמְּדָמָה.

כַּשֶּׁאָדָם נַעֲשֶׂה מוֹדַע לַכֵּךְ שִׁירַד מִמְּדַרְגַת אֲדָם לְמְדַרְגַת בְּהֵמָה, הוּא מְקַרֵּב אֶת קִרְבָּנוֹ אֶל פֶּתַח בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ - מְקוֹמוֹ שֶׁל אֹרֶךְ הַשֶּׁכֶל. אוֹלָם בְּשֶׁל הַפֶּגֶם שֶׁטֶרַם הַתְּכַפֵּר לוֹ, אִין הוּא יִכּוֹל לִזְכּוֹת לְאוֹר הַשֶּׁכֶל.

מִשׁוֹם כֵּךְ, הַצַּעַד הָרִאשׁוֹן שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת הוּא הַסְּמִיכָה, הַמְּבַטָּא הַכְּרָה בְּרוּרָה בְּטִיבִים שֶׁל הַמַּעֲשִׂים שֶׁעָשָׂה. מִתּוֹךְ הַכְּרָה כִּזוֹ מְסוּגֵל הָאָדָם לְהַפְרִיד מֵעָלָיו אֶת חֲטָאֵיו וְלְהַמְשִׁיכֵם אֶל מְקוֹמָם הָאֱמִינִי, הַבְּהֵמָה שֶׁבְּקִרְבוֹ.

עֲצֵם מַעֲשֶׂה הַסְּמִיכָה מְבַטָּא רִצּוֹן עֵז לְשׁוֹב בְּתוֹבָה, וְהוּא מְשַׁבֵּר אֶת הַקְּלִיפוֹת הָעוֹמְדוֹת בְּדַרְכּוֹ שֶׁל אָדָם וּמְגַלֶּה אֶת הַשֶּׁכֶל שֶׁבְּכּוֹחַ. מִיִּלּוֹת הַוּוִידִי שֶׁהוּא מוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו (רֵאָה הָעֵרָה ט), מוֹצִיאֹת אֶת הַשֶּׁכֶל מִן הַכּוֹחַ אֶל הַפּוֹעֵל. שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה מְבִיאָה לְעִלְיַת כּוֹחַ הַמְּדָמָה וְלַכְּפָרָה גְּמוּרָה, הַמְּזַכֶּה אוֹתוֹ בְּמְדַרְגַת הַשֶּׁכֶל הַנִּקְנָה. יַחַד עִם קִרְבָּנוֹ, הַנּוֹרֵק בְּמִקּוֹם הַקּוֹדֵשׁ, זוֹכֵה אִף הוּא לְהַכִּנֵּס אֶל פְּנִימִיּוֹת אֹרֶךְ הַשֶּׁכֶל.

(שִׁיף לְאוֹת ב, ג)

מְבֹאָר שֶׁם, שְׁכַשְׁאָדָם נֶעְתַּק מִמְּדַרְגָּה לְמְדַרְגָּה, אִזְ צִרִיף לוֹ לִילָף דְּרָךְ אֵלּוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת כְּדִי לְהַגִּיעַ אֶל הַקֶּדְשָׁה. וְתִכְרַף כְּשַׁעוּלָה לְהַמְּדַרְגָּה הַשְּׁנִיָּה, אִזִּי נִתְעוֹרְרִין

וּמְסַבֵּינְךָ אוֹתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מִחֲדָשׁ וְכוּ' עַיִן שָׁם. וְאָף-
עַל-פִּי שְׂכָבֵר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שְׂבַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיּוֹנָה וְכוּ', אָף-עַל-
פִּי כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם וְחִיצוֹנִיּוֹת (וּפְנִימִיּוֹת)
הַתְּחַתּוֹן עוֹלָה, אֲזִי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר וְכוּ' עַיִן שָׁם.

וְאָמַר אִזּוּ בְּזַה הַלְּשׁוֹן: וּבְזַה טוֹעִין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה, שְׁפִתָּאִם
נִדְמָה לָהֶם שֶׁנִּפְּלוּ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּבְאַמַּת אֵין זֶה נִפְּלָה כָּלֵל,
רַק מִחֲמַת שְׂצָרִיכִין לְעֲלוֹת מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה, וְאִזּוּ מִתְעוֹרְרִין
וּמִתְגַּבְּרִין מִחֲדָשׁ הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם הַתְּאוּוֹת וְהַבְּלוּלִים
וְהַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמְּחַשְׁבוֹת וְהַמְּנִיעוֹת כִּנ"ל, עַל כֵּן צָרִיכִין לְהַתְּגַבֵּר
בְּכָל פֶּעַם מִחֲדָשׁ לְחֹזֵר וְלַהֲכַנִּיעַ וּלְשַׁבֵּר הַקְּלָפוֹת וְהַמְּנִיעוֹת וְכוּ'
שְׂבַכָּל מְדַרְגָּה וּמְדַרְגָּה מִחֲדָשׁ, אֲבָל בְּאַמַּת אֵין זֶה נִפְּלָה כָּלֵל
כִּנ"ל.

הַקְּלָפוֹת שְׂבַמְדַּרְגָּה וּמְסַבֵּינְךָ אוֹתוֹ, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מִחֲדָשׁ וְכוּ' עַיִן שָׁם. וְאָף-
עַל-פִּי שְׂכָבֵר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שְׂבַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיּוֹנָה וְכוּ', אָף-עַל-פִּי כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת
שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם וְחִיצוֹנִיּוֹת (וּפְנִימִיּוֹת) הַתְּחַתּוֹן עוֹלָה, אֲזִי הַקְּלָפָה חוֹזֵר
וְנִעוֹר וְכוּ' עַיִן שָׁם.

וְאָמַר אִזּוּ בְּזַה הַלְּשׁוֹן: וּבְזַה טוֹעִין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה, שְׁפִתָּאִם נִדְמָה לָהֶם שֶׁנִּפְּלוּ
מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּבְאַמַּת אֵין זֶה נִפְּלָה כָּלֵל, רַק מִחֲמַת שְׂצָרִיכִין לְעֲלוֹת מִמְדַּרְגָּה
לְמְדַרְגָּה, וְאִזּוּ מִתְעוֹרְרִין וּמִתְגַּבְּרִין מִחֲדָשׁ הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם הַתְּאוּוֹת וְהַבְּלוּלִים
וְהַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמְּחַשְׁבוֹת וְהַמְּנִיעוֹת כִּנ"ל, עַל כֵּן צָרִיכִין לְהַתְּגַבֵּר בְּכָל פֶּעַם מִחֲדָשׁ
לְחֹזֵר וְלַהֲכַנִּיעַ וּלְשַׁבֵּר הַקְּלָפוֹת וְהַמְּנִיעוֹת וְכוּ' שְׂבַכָּל מְדַרְגָּה וּמְדַרְגָּה מִחֲדָשׁ, אֲבָל
בְּאַמַּת אֵין זֶה נִפְּלָה כָּלֵל כִּנ"ל.

(ח) ר' נתן כותב שמכשול זה מצוי מאוד בקרב כל הניגשים להתחיל בעבודת ה', בין בשחר
ימיהם - כאנשים צעירים הצועדים את צעדיהם הראשונים בתורה ובתפילה, ובין בכל שלב
אחר בחיים בו מחליט האדם 'להתחיל מחדש'. התחלה כרוכה תמיד בקושי גדול, וכאן
מדובר באותם אנשים שאזרו אומץ והתגברו על הקושי הזה. לאחר מכן עובר עליהם זמן
מסוים במגמת עלייה, אלא שתמיד מגיע הרגע שבו הם מתחילים לחוש בלכולים ומניעות
המתגברים עליהם וטורדים אותם בשנית.

ח

(שִׁיבָה לְאוֹת ג)

וְדַע שְׂאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין וְכוּ', נִמְצָא כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֵה לְעֵלוֹת מִמְדַּרְגָּתוֹ לְמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר אֲזִי הוֹלֵךְ וְנִעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּאוֹתָהּ הַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנִעְתָּק לְמַדְרָגָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה וְכוּ'.

וְאָמַר אִזּוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: וְזֶה בְּחִינַת הַרְמָה, מֵה שְׂאֶחָד מְרִים וּמְגַבִּיָּה אֶת חֲבֵרוֹ. כִּי עַל־יְדֵי שְׂזֵה הָאָדָם שְׂבַמְדַּרְגָּה הַתְּחַתּוֹנָה עָלָה מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, עַל־יְדֵי־זֶה הַגְּבִיָּה וְהַרִים אֶת חֲבֵרוֹ שְׂבַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה, לְעֵלוֹת לְמַעְלָה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר. וְכֵן חֲבֵרוֹ וְחֲבֵרוֹ הַגְּבוּוֹה עוֹד יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹ, עָלָה עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה, וְכֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שִׁיְהִיו שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם בְּמַדְרָגָה אַחַת כַּנִּלְ.

לנוכח ה'נפילה' הזו, מתפתים רבים להרים ידיים ולומר נואש. הם מפרשים אותה כאות לכך שאין להם כל תקווה, שהרי כבר התגברו על בלבולים כדוגמת אלו בעבר, וככל זאת הם שבים.

אולם לאמיתו של דבר, הבלבולים הללו הם סימן להתעלות. כשאדם משיג את השכל הגבוה ביותר שבמדרכתו הנוכחית, הוא עולה הלאה אל מדרגה חדשה של שכל, ובה ממתניות לו קליפות חדשות ובלבולים אחרים. אין אלו אותם בלבולים שהתמודד עמם בעבר, אלא בכל פעם עומדים קשיים אחרים בדרכו והם מעידים על מדרגות חדשות שהוא עומד בפתחן (תורת נתן כב).

משום כך נחרץ רבנו בקביעתו: "ובזה טועין החסידים הרבה". כנגד הטעות הזו, יש לזכור היטב את קריאתו של רבנו: "אין שום ייאוש בעולם כלל!" (ליקוטי-מוהר"ן ח"ב עח)

(שִׁיבָה לְאוֹת ג)

ח

וְדַע שְׂאִין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שְׂוִין וְכוּ', נִמְצָא כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֵה לְעֵלוֹת מִמְדַּרְגָּתוֹ לְמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר אֲזִי הוֹלֵךְ וְנִעְתָּק הָאָדָם הָעוֹמֵד בְּאוֹתָהּ הַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה, וְהוֹלֵךְ וְנִעְתָּק לְמַדְרָגָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה וְכוּ'.

וְאָמַר אִזּוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: וְזֶה בְּחִינַת הַרְמָה, מֵה שְׂאֶחָד מְרִים וּמְגַבִּיָּה אֶת חֲבֵרוֹ. כִּי עַל־יְדֵי שְׂזֵה הָאָדָם שְׂבַמְדַּרְגָּה הַתְּחַתּוֹנָה עָלָה מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, עַל־יְדֵי־זֶה הַגְּבִיָּה וְהַרִים אֶת חֲבֵרוֹ שְׂבַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה, לְעֵלוֹת לְמַעְלָה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר. וְכֵן חֲבֵרוֹ

ט אַחַר שְׁאָמַר מֵאֲמַר הַנִּלְ, וְשֵׁם מְכַנֶּה וְקוֹרָא כָּל תְּאֻוֹת הַיֵּצֵר הָרַע בְּשֵׁם כַּח הַמְדָּמָה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לְקָרָא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחַר, הֵינּוּ לְהַבְעֵל־דְּדָבָר וְהַיֵּצֵר הָרַע צְרִיכִין לְקָרוֹת אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחַר, דִּהְיִינוּ שְׂלָא לְקָרוֹתוֹ עוֹד בְּשֵׁם יֵצֵר הָרַע, רַק בְּשֵׁם כַּח הַמְדָּמָה. וְאָמַר זֹאת בְּדֶרֶךְ שְׁחֹק, אֲבָל הַבְּנֵי שְׁהִיָּה לוֹ בְּזַה כּוֹנֵה שְׂלָמָה, וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין כּוֹנֵתוֹ בְּזַה:

דְּחִבְרוּ הַגְּבוּהַ עוֹד יוֹתֵר מִחִבְרוּ, עָלָה עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה, וְכֵן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שְׁיִהְיוּ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם בְּמִדְרָגָה אַחַת כַּנִּלְ.

[עט] זהו העיקרון הפנימי של העלאת העולמות וייחודם עם העולמות שמעליהם, כפי שהתבאר בפרי עץ חיים (שער התפילה ז; וראה גם תורה כד הערה יז).

כפי שהזכרנו, ר' נתן כותב שיש בכך משום קיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך" (לעיל הערה כז). כאשר אדם גורם למי שמעליו להתעלות הוא גם משלים את בניינה של הקדושה, וזה עצמו עניין של צדקה וגמילות חסדים המגלה את גדולת ה'.

כך מובן היטב מדוע עיקר העלייה מדרגה לדרגה הוא בכוח מצוות הצדקה, שהרי כשיהודי נותן ממון לעני הוא מגלה בו את הגוונים העליונים המאירים בממונו ומעלה אותו אל מדרגה גבוהה יותר. פעולה זו, כמבואר כאן, מביאה בהכרח להתעלות רבתי - של הנותן עצמו ושל כל כלל ישראל. "כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט, א), קשורים איש לרעהו ונפעלים איש מרעהו.

לזה רמז רבנו בסעף ד': "ונכללים זה בזה ומתנהרין אלו הגוונים" - עיקר גילוי הפאר האלוקי הוא כאשר הגוונים נכללים זה בזה. לכל יהודי גוון משלו, כמו שמצינו באבני החושן שהיו מכוונות כנגד יב השבטים, וכאשר יהודים גומלים חסד איש עם רעהו נכללים הגוונים זה בזה ומתגלה פאר נפלא (תורת נתן יא).

ט אַחַר שְׁאָמַר מֵאֲמַר הַנִּלְ, וְשֵׁם מְכַנֶּה וְקוֹרָא כָּל תְּאֻוֹת הַיֵּצֵר הָרַע בְּשֵׁם כַּח הַמְדָּמָה. אָמַר אָז: צְרִיכִין לְקָרָא לוֹ וּלְכַנּוֹת לוֹ שֵׁם אַחַר, הֵינּוּ לְהַבְעֵל־דְּדָבָר וְהַיֵּצֵר הָרַע צְרִיכִין לְקָרוֹת אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחַר, דִּהְיִינוּ שְׂלָא לְקָרוֹתוֹ עוֹד בְּשֵׁם יֵצֵר הָרַע, רַק בְּשֵׁם כַּח הַמְדָּמָה. וְאָמַר זֹאת בְּדֶרֶךְ שְׁחֹק, אֲבָל הַבְּנֵי שְׁהִיָּה לוֹ בְּזַה כּוֹנֵה שְׂלָמָה, וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין כּוֹנֵתוֹ בְּזַה:

[פ] הגמרא (סוכה נב, א) מלמדת ששבעה שמות נקראו ליצר הרע: 'רע', 'ערל', 'טמא', 'שונא', 'מכשול', 'אבן', 'צפוני'. שבעת השמות הללו שייכים לשבע הספירות התחתונות של הסיטרא-אחרא, הניצבות כנגד שבע הספירות התחתונות של הקדושה (חג"ת נה"ח). מדרגות הגילוי האלוקי שהאירו בשעת הבריאה היו שבע הספירות התחתונות בלבד, בעוד המדרגה הבאה - בינה - נותרה בהעלמה (ראה זוהר ח"ג קכד, ב).

הבינה היא היכולת 'להבין דבר מתוך דבר' (ראה הערה יב), להסיק מתוך כל פרטי הקיום הגשמי הנברא על מי שבראו ומחדש אותו בכל יום תמיד. ככל מדרגה בקדושה, גם לנוכח הבינה עומדת קליפה המונעת את השפעתה (ראה הערה כא). הקליפה הסובבת את ספירת הבינה היא כוח המדמה, המעוות את יכולת הסקת המסקנות המושכלת והישרה, ומערב בה סיגים דמיוניים ושקרניים (ראה הערה ד).

כיום, כשאנו עומדים סמוך כל-כך לביאת המשיח, מתחילה הבינה להתגלות בעולם ולעומתה מתגבר גם כוח המדמה ביתר שאת. משום כך הציע רבנו להוסיף שם חדש ליצר הרע, שם שיבטא את הכוח החדש שבו הוא מתגבר עלינו - 'כוח המדמה' (כוכבי אור, חכמה ובינה, סעיף לו).

יש לציין כי רבנו עצמו הוא שבחר לתלמידיו את השם 'חסידי ברסלב', על שם הפסוק (יהזקאל לו כו): "והסרת את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" - אותיות ברשלב (ראה חיי-מוהר"ן שלט). לימוד תורתו של רבנו מסייע לאדם להתגבר על הדמיונות והאשליות הסובבים אותנו מכל עבר, לשבר את לב האבן ולזכות לבוא אל פנימיותו - לב בשר, אור השכל (מבועי הנחל).

כו

(לשון רבנו, זכרוננו לברכה):

רש"י:

רְצִיצָא דְמִית בְּבִיעוּתָהּ, הִיכָא נָפֵק רוּחָא. וְאָמַר לְהוּ: בְּהִינוּ דְעָל.
רְצִיצָא דְמִית, אֶפְרוּחַ שְׁמַת בְּתוּךְ קְלַפְתּוֹ.

רְצִיצָא, זֶה אֶפְרוּחַ. זֶה בְּחִינַת צְדִיק, בְּחִינַת: "יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק".

שְׁשָׁאֵלוּ אוֹתוֹ: הַצְדִּיק שְׁמִמִּית אֶת עַצְמוֹ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּצִלוֹתָהּ וּבְעוּתָהּ – בְּאִיזָה מִן הַמְּקוֹמוֹת מִן הַתְּפִלָּה צְרִיךְ לוֹ

[א] **תורה כו – "רציצא".** תורה קצרה זו היא "לשון רבנו ז"ל" (ראה תורה כ הערה א). עניינה הוא מסירות נפש בעבודת ה'.

(לשון רבנו, זכרוננו לברכה):

רְצִיצָא דְמִית בְּבִיעוּתָהּ, הִיכָא נָפֵק רוּחָא. וְאָמַר לְהוּ: בְּהִינוּ דְעָל (בכורות ח, ב

על-פי גירסת העין-יעקב):

תרגום: אפרוח שמת בביעתו, מהיכן יוצאת רוחו? ואמר להם: מהיכן שנכנסה.

רְצִיצָא, זֶה אֶפְרוּחַ. זֶה בְּחִינַת צְדִיק,

[ב] בכתב היד: "רציצא, זה אפרוח. זה בחינת צדיק, צדיק כתמר יפרח, ובבחינת יפרח בימיו צדיק". האפרוח מזכיר את הפריחה המתוארת בפסוק (תהלים צב ג) "צדיק כתמר יפרח", ומייצג בתורה שלנו את הצדיק הזוכה לפרות טובים בעבודת ה'. זוהי הרי מטרת הפריחה, וכדברי רש"י (שם): "כתמר – לעשות פרות".

בְּחִינַת: "יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק".

[ג] בפסוק זה (תהלים עב ז) "יפרח" פירושו: "יתגדל ויעלה מעלה מעלה" (מצודת-דוד על אתר). כלומר: הצדיק מתאפיין הן בעשיית פרות והן בהתעלות מתמדת.

שְׁשָׁאֵלוּ אוֹתוֹ: הַצְדִּיק שְׁמִמִּית אֶת עַצְמוֹ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּצִלוֹתָהּ וּבְעוּתָהּ –

[ד] בכתב היד: "ששאלו אותו: הצדיק שממית עצמותו ומוסר את נפשו..."

חכמי אתונה שאלו רבי יהושע על "רציצא דמית בביעותיה", 'אפרוח שמת בביעתו'. אך רבי נחמן מפרש את המילה 'ביעותיה' במשמעות אחרת – 'בקשתו', או 'תפילתו' (בְּעוּתָא – תפילה). כלומר: השאלה רומזת לצדיק, ה"ממית" עצמו – מוסר את נפשו – בתפילה.

לְמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּיֹתֵר.

וְהָשִׁיב לָהֶם: הֵיכָא דְעָל. הֵינּוּ אֵיךְ שְׂיֵשׁ לוֹ לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי
הַקְּדוּשָׁה, הֵינּוּ אֵיךְ שְׁנַכְנְסִים בּוֹ מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת, וְצָרִיךְ
לְהַעֲלוֹתָם כְּפִדּוּעַ, שֶׁם צָרִיךְ לוֹ לְמָסַר נַפְשׁוֹ:

- בְּאִיזָה מִן הַמְּקוֹמוֹת מִן הַתְּפִלָּה צָרִיךְ לוֹ לְמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּיֹתֵר.

[ה] לא כל אדם מצליח למסור את נפשו בתפילתו. בדרך-כלל מופרעת המחשבה בשעת התפילה בעניינים שונים ובמחשבות זרות, והנפש אינה נתונה כולה למילות התפילה. הצדיקים הם יחידים סגולה, המסוגלים למסור את נפשם על כל מילה בתפילתם. שאלתם של חכמי אתונה היא: האם הצדיקים מוסרים את נפשם לאורך כל התפילה באופן שווה? האם אין מקומות המצריכים אותם להתאמץ יותר?

וְהָשִׁיב לָהֶם: הֵיכָא דְעָל. הֵינּוּ אֵיךְ שְׂיֵשׁ לוֹ לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה, הֵינּוּ אֵיךְ
שְׁנַכְנְסִים בּוֹ מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת,

[ו] בכתב היד מפורט יותר: "הֵינּוּ אֵיךְ שְׁנַכְנְסִים בּוֹ מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת וְאֵז צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם כִּי
הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת הֵן הֵם נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּפְלוּ".

כתוצאה מחטא אדם הראשון, התנפץ כביכול בניין הקדושה שבעולם-הזה ואין-ספור ניצוצותיו התפזרו בכל רחבי המציאות ואף נפלו לעמקי הקליפות. מאז ועד היום אנו מעלים ומבררים אותם על-ידי קיום המצוות, כל אחד לפי מדרגתו וזכותו (ראה ליקוטי-מוהר"ן ח"א ל: ז; הגדת ברסלב, הוצאת מכון נחלת צבי, נספח א). זוהי משמעות הפריחה המוזכרת לעיל, שבה מתעלים הניצוצות ממקום נפילתם ב'עפר הארץ' והופכים לחלק מאילן גדול ומסועף. כל זאת - בזכות הצדיקים המוסרים נפשם על כך.

וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם כְּפִדּוּעַ,

[ז] במונחי הקבלה, תיקון ניצוצות הקדושה הזקוקים לטהרה מתקיים במדרגת החכמה העליונה (וזהר ח"ב רנד, ב). בעולמנו הגשמי, אפשר לדמות זאת לתהליך שבו אדם מבדיל בין טוב לרע במחשבתו, בתהליך של הגדרה והבחנה שכלית. בחירה בטוב ודחיית הרע דומה להעלאת ניצוצות הקדושה ודחיית הקליפות הפסולות.

שֶׁם צָרִיךְ לוֹ לְמָסַר נַפְשׁוֹ:

[ח] האר"י הקדוש מלמד שהתפילה היא זמן מסוגל מאוד להעלאת ניצוצות הקדושה. דווקא משום כך קשה כל-כך לכוון בתפילה, שכן הניצוצות המבקשים את תיקונם מציפים את המחשבה, והאדם חווה זאת כשטף של מחשבות זרות המבלבלות את כוונתו (ראה ליקוטי-מוהר"ן ח"א ל: ז).

לכן משקיע הצדיק כוחות רבים, ומוסר את נפשו על כוונת התפילה. ככל שהקשיים שבהם הוא נתקל גוברים, כך הוא מבין שעליו להתאמץ יותר כנגדם, לפרוח בתפילתו כלפי מעלה ולהעלות ניצוצות רבים ככל האפשר - "כתמר יפרח".

נקרא כעת את חילופי הדברים בין רבי יהושע לחכמי אתונה בשלמותם:

חכמי אתונה: **רציצא דמיית בביעותיה, היכא נפק רוחא** [אפרוח שמת בביצתו, מהיכן יוצאת רוחו?] - הצדיק המוסר נפשו בעבודת התפילה, היכן עליו להשקיע את המאמץ הגדול ביותר?

רבי יהושע: **בהיינו דעל** [מהיכן שנכנסה] - עליו למסור נפשו ביותר במקום בו הוא חש ריבוי מיוחד של מחשבות זרות המבקשות להתעלות. מחשבות אלה הנן ניצוצות של קדושה המבקשים את תיקונם. על-ידי מאמציו הוא מעלה אותם ומשיב אותם לקדושה.

ר' נתן מוסיף: במקום אחר (ליקוטי-מוהר"ן ח"א ט: א) לימד רבנו ש"עיקר החיות מקבלין מהתפילה". התפילה קדמה לעולם, ועל ידה הופך כל נברא מקיים 'בכוח' בלבד לקיים 'בפועל'. ה'ביצה' במשל שלנו רומזת לזמן שלפני הבריאה ('בכוח'), בטרם בקע העולם אל ההווייה ש'בפועל' - הלא היא ה'אפרוח'. מן הביצה הזו - התפילה שקדמה לעולם - יונק הצדיק את כוחו לתקן את העולם ולהעלות את הניצוצות שנפלו (ליקוטי-הלכות ביצים א).

רבי נחמן מתמקד בתורה זו בצדיק ובמחויבותו למסור את כל כולו על-מנת להעלות את ניצוצות הקדושה. אולם אין הדבר מוציא מן הכלל את היהודי הפשוט. כשאנו מתפללים ומקיימים מצוות מתוך כוונה נכונה, אנו מצרפים את עצמנו למאמצייהם של הצדיקים להגברת הקדושה בעולם. כל אחד מאתנו, בהתאם למדרגת המיוחדת, צריך להשקיע מאמץ ומסירות ככל שיוכל כדי להעלות את עצמו ואת ניצוצות הקדושה הנפולים מתוך הקליפות.

כף אדם שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו. דעה ניתנה בן שתי אותיות, מקדש יתיר בין שתי אותיות (ברכות לז).

למה נקרא שמו 'לבנון', שמלבין עוונותיו של ישראל וכו'. למה נקרא שמו 'יער', דכתיב 'יער הלבנון', ואמר לך, מה יער מלבלב ארץ ביהמ"ק מלבלב ויטא לפי.

אמר ר"ל, לא היה העולם ראוי להשתמש בחב, ולמה נבאר, בשביל ביהמ"ק (בר ד טו, טז).

ביהמ"ק הוא המקום שהש"ת יש לו חיבור ודביקות עם התחתונים (נפש ישראל נב).

כף וגל ורגל היו באים בשמח אברהם יצחק ויעקב לביהמ"ק של מעלה עם כל נשמות הצדיקים, המקדש של מעלה היה מסתלק והיה ביהמ"ק של מעלה יורד למטה, ומקדש של מעלה הוא רוחני, ולכן היה יכול לקבל כל כלי ישראל וכן הישר.

ביהמ"ק לתת אהו קאים כגוונא דביהמ"ק ללעילא, דקאים דא לקבל דהא, והוא ב"ב מקדשא כל תיקוניו וכל פולחוניו וכל אינון מאנין ושמינין, כולוהו אינון כגוונא דלעילא (תרי בשלה טז).

הצדיק הוא גם כן ביהמ"ק ממש, כגוונא 'ושמינו בתוכם' (ש"ה תענית, דרוש להספד).

מקדש של מעלה כבר הוא קדוה, והש"ת ציוה לעשות מקדש של מעלה מכון בסודותיו למקדש של מעלה, שמכח עבודת המקדש של מעלה מוכן לקבל המשפעה מהמקדש של מעלה (ש"ה תורה, תו"א ט).

ביהמ"ק היה בחי' עליונים למטה ותחתונים למעלה. כי הש"ת השרה שכינתו במשכן ובביהמ"ק, שזה בחי' עליונים למטה, וכן להפך, כל ציוה דמשכנא הכל היה שרם למעלה, והבמות עלו לריח יתירה, וזה בחי' תחתונים למעלה (ש"ה תו"א ט).

מקום ביהמ"ק שם מקור השמחה, בחי' 'ובאיני המלך חדרוי גילה ושמחה בך', ומשם נמשך השמחה לכל ישראל, לכל אחד ואחד בליבו כפום מה דמשעי בליביה, כפי מעשיו הטובים (ליקו"ה תורה וי"א, ז).

מקדושת ביהמ"ק ממש החיות לכל דירות ובתים של ישראל, שממשיכין לתוכם קדושת ביהמ"ק, שהוא עיקר קדושת א"י (ליקו"ה ס"ה ד, טו).

הביהמ"ק שם היו כלול כל עשרות דקדושת של ישראל, בחי' 'זוב וסכף ונחשת וכו', ואבנים טובות וכלים שהיו בביהמ"ק כל זה הוא בחי' עשיית דקדושת, ומשם היה יוצא ההשפעה והעשירות לכל ישראל (ליקו"ה תריק ב, ב).

המשכן היה מה שהגוף משיג שיש בורא עולם, וביהמ"ק הוא מה שהנשמה משיגה שיש בורא עולם (קדושת לוי, תנוכה).

בשעה שהיו מביאים קרבן לביהמ"ק היה מסתכל הכהן בבעל הקרבן והבין מחשבתו, ואם הבין שאינו עושה תשובה כראוי עדיין, אזי היה רומנו ללויים שיזמרו ניגון לעורר בעל הקרבן לתשובה, ואזי הלויים בשרים ובזמרים הביאו לבעל הקרבן שיהרהר בתשובה (מאור ושמש, קרח).

על תורה זו ייסד מוהר"ם את ההלכות הנלוות: צרכה הרי"ת א', תנוכה א', מאכלי עבו"ס ג', עבודת אלילים ג', חוקת העבו"ס ז', גזיית חוב מקרקעות ג', מקח וממכר ז', מתנה ד', מאכז ממון חבירו ומסור ז'.

אמרו ליה אחוי לן מנא

זה דגש הבא מן הלופים. ופסקו אנשי אמנה. אמר רבי יצחק, אלו בני אדם שהן מאמינין בהקב"ה, דמניא, רבי אליעזר הגדול אומר, כל מי שיש לו פת בסליו ואומר מה אובל למחר, אינו אלא מקטני אמנה. והיינו דלמחר ר' אלעזר, מאי דכתיב 'כי מי צו ליום קטנות', מי גרס לנדיקים שיצטוו שולחן לעמיד לבוא, קטנות שהיה צב"ה, שלא האמינו בהקב"ה. ופירש"י (ספ): קולת גפה על גבי נפה. מרוב שומנה מַצְרֵקָת דפופני נפה, ודומים לעיקה חיה שנילושה ציין כו'. 'נופת', דצק הנפה, 'נופים', שפפה. מן הלופים. ההרים הגבוהים, שמשם נופת למרחוק. אנשי אמנה. צוטחים בהקב"ה וסומכין עליו לעשות טוב, ואין דואגין לחסרון. שאממיים נפיה ודאקרה ולהולאת שבתות וימים טובים. שיצטוו שולחן לעמיד לבוא. שאין מקבלין שכר שלם, והכי משמע, כי מי צו ליום הבא את הנדיקים. קטנות. קטנות אמנה. וכן

צ"א צוה בחידושי אגדות להמהר"ל (ספ): השמיר היה צו כח חוק ועו כמו שמפרש בגמרא, והוא נגר טורח (מו"ק הרי"ס), כשמנינין על סלע מתצקע הסלע, ואין ספק שזה כח עו שיש לו, והיפך זה נופת נופים, שהוא מתוק בתכלית המתקוות כמו שמבאר בגמרא, ור"ל שכל הדברים שהם בעולם נחלשו הכוחות שלהם, עד שאלו צ' דברים אשר הם הפכים, שזה עו בתכלית וזה מתוק בתכלית, בטלו לגמרי. ואלו שני כוחות הפכים, וכל הדברים אשר בעולם יש בהם או מאיכות זה או מאיכות הפכו, שזה בתכלית העו זה וזה בתכלית המתוק, וכאשר חרב ציהמ"ק נחסרו הכוחות האלו, ושאר דברים אשר יש בהם מן האיכות האלו נחסרו כוחם.

איייתי בודיא, פשטוהו, ולא הוי עייל לתרעא. אמר להו, אייתו מרא דלא שויא להבלא.

רש"י: אחוי לן מנא דלא שויא למנלא. הראנו כלי שאינו שוה ההפסד שהוא מפסיד. בודיא. מחללת. לא עייל נטרעא. שהיה ארוך ורחב יותר מן הפתח. אייתו מרא וסמרו. בנין הפתח והכותל עד שיכנס. וביאר בזה בחידושי אגדות (צורות ח ע"ג) מדוע לא כרכו את המחללת כדי שתוכל להיכנס, מפני שאז אינה נקראת כלי (מנא), וכו'. ועוד שאלו אלו אחוי לן מנא דלא שויא להבלא וכו' והשיע להם בודיא וכו'. וביאור זה, כי הכלי הזה שהוא הבודיא, נקרא כלי כאשר הוא פשוטה, ואם רוצה לחמוך מעט מן הפתח שמיכנס כאשר היא פשוטה, אין שוה הכלי הזה להיזק הזה, מפני שיכול לכוון אחריו. ואף שהוא כלי כאשר הוא פשוטה דווקא ולא כאשר הוא כרוכה, ואפילו הכי כלי זה אינו שוה להיזק (מעט), כי יוכל לבטל אותו שלא יהיה כלי ויחזור לעבודה כלי. והרבה חושבין כאשר הבודיא כרוכה גם כן שם כלי עליה, ואם כן לא היה זה תשובה כלל, כיון שאין היזק חולה בכלי, שיכול לכוון הבודיא ולהכניס אותה וישראל עליה שם כלל. אבל צוודלי דבר זה אינו, מפני כי המחללת עומדת שהיה פשוטה ולא כרוכה, ולכן אם רוצה לבטל הבודיא פשוטה כמו שהוא כלי ולחמוך את הפתח, אין הכלי שוה להיזק שלו.

משחרב ביהמ"ק. וביאר בזה בקנן אורה (סוטה מה ע"ג): זה נאמר על חורבן שני. וידוע כי אור מקדש שני לא הגיע למעלת אור מקדש ראשון, ונחסרו ה' דברים (יומא כ"ג ע"ג), לרמוז על צמיחת ה' יעללה, עלמא דחירו (עולם המיתות), כי נסתרה, ולא האיר עליהם אלא אור ה' אחרונה, ולאורה הלכו כל ימי בית שני וקדושה זו ג"כ היה צעורם, לפתח אכן המכשול אשר צלב, המעשה התורה ומנוה אשר היו עושים בהצלת קדושה זו. וגם טעמו מתיקות ועימות התורה והמנוה

על תורה זו ייסד מוהר"ם את ההלכות הנלוות: צרכה הרי"ת א', תנוכה א', מאכלי עבו"ס ג', עבודת אלילים ג', חוקת העבו"ס ז', גזיית חוב מקרקעות ג', מקח וממכר ז', מתנה ד', מאכז ממון חבירו ומסור ז'.

תורה בה אחוי לן מנא

(לשון רבינו ז"ל)

אמרו ליה, אחוי לן מנא דלא שויא להבלא. אייתי בודיא, פשטוהו, ולא הוי עייל לתרעא. אמר להו, אייתו מרא דלא שויא להבלא.

רש"י: אחוי לן מנא דלא שויא למנלא. הראנו כלי שאינו שוה ההפסד שהוא מפסיד. בודיא. מחללת. לא עייל נטרעא. שהיה ארוך ורחב יותר מן הפתח. אייתו מרא וסמרו. בנין הפתח והכותל עד שיכנס. וביאר בזה בחידושי אגדות להמהר"ל (ספ): השמיר היה צו כח חוק ועו כמו שמפרש בגמרא, והוא נגר טורח (מו"ק הרי"ס), כשמנינין על סלע מתצקע הסלע, ואין ספק שזה כח עו שיש לו, והיפך זה נופת נופים, שהוא מתוק בתכלית המתקוות כמו שמבאר בגמרא, ור"ל שכל הדברים שהם בעולם נחלשו הכוחות שלהם, עד שאלו צ' דברים אשר הם הפכים, שזה עו בתכלית וזה מתוק בתכלית, בטלו לגמרי. ואלו שני כוחות הפכים, וכל הדברים אשר בעולם יש בהם או מאיכות זה או מאיכות הפכו, שזה בתכלית העו זה וזה בתכלית המתוק, וכאשר חרב ציהמ"ק נחסרו הכוחות האלו, ושאר דברים אשר יש בהם מן האיכות האלו נחסרו כוחם.

משחרב ביהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ואמנה

מ"ה (משה סוטה מה).

מילואי חכמה

ע"י אור היואל מן המקדש, להאיר בלב כל ישראל. ומפני זה אשר טעמו מתיקות התורה והמנוה, גבר שורש האמונה בליבם להאמין בו יתברך, למעט השתדלות רב בעסקי הזמן, ולוותר ממנום בעסק מנוה, כאשר כל זה ימנא מאמונה השלימה, ולידע נאמנה כי לא יציאו (השלמת) חסרון מויתור במנוה, ולא יצאו לו יתרון אם יקמץ, וגם אם ירבה בהשתדלות. אבל משחרב צעו"ה, וגם אור קדושה זו נגמרה, בטל השמיר. ירמוז כי גבר כח הילך וקשה לפתחו ולשברו, והוא לאבן ולנור מכשול. ונופת נופים, כי נאכז טעם התורה והמנוה, כמו שנאמר בקדושת מקדש שני (שה"ש ד) 'נופת פְּטוּפנה כו'. ובהעדר אור קדושה זו בטל טעם ומתיקות זו מכת הנפש, וזוהי נפשם להשתוקק אחרי ההבל, ושמים מר למחוק, לאהוב את הממון ולהלך אחר צלעו. ובשציל זה פסקו בעלי אמונה, וזה מפני התגברות כח המתאוה לדברים המרים באחריתו, ומתוקים אך לכה דמיוני (היינו כח המדמה), כאשר מזה גבר עוון האחרון שנאח חיינם, כמבואר בתוספתא (מנחות פ"ג) 'מקדש שני מפני מה חרב, מפני שאוהבים את הממון ושונאים זה את זה'. כי כל זמן שנפשות ישראל התענגו נופת לוף מתיקות התורה והמנוה, היה כל אחד שמת בחלקו, ואהבה ואחזה ביניהם, ואין קנאה ושנאה. אבל כאשר סרו אל האהבה הורה לאהוב את הממון, ראש התאוה הורוה, גבר ציניהם השנאה והפירוה, ועין כל אחד רעה בשל תצירו. וכל זה מקטנות האמונה השלימה.

על תורה זו ייסד מוהר"ם את ההלכות הנלוות: צרכה הרי"ת א', תנוכה א', מאכלי עבו"ס ג', עבודת אלילים ג', חוקת העבו"ס ז', גזיית חוב מקרקעות ג', מקח וממכר ז', מתנה ד', מאכז ממון חבירו ומסור ז'.

אמרו ליה, אחוי לן מנא דלא שויא להבלא. אייתי בודיא, פשטוהו, ולא הוי עייל לתרעא. אמר להו, אייתו מרא דלא שויא להבלא.

רש"י: אחוי לן מנא דלא שויא למנלא. הראנו כלי שאינו שוה ההפסד שהוא מפסיד. בודיא. מחללת. לא עייל נטרעא. שהיה ארוך ורחב יותר מן הפתח. אייתו מרא וסמרו. בנין הפתח והכותל עד שיכנס. וביאר בזה בחידושי אגדות להמהר"ל (ספ): השמיר היה צו כח חוק ועו כמו שמפרש בגמרא, והוא נגר טורח (מו"ק הרי"ס), כשמנינין על סלע מתצקע הסלע, ואין ספק שזה כח עו שיש לו, והיפך זה נופת נופים, שהוא מתוק בתכלית המתקוות כמו שמבאר בגמרא, ור"ל שכל הדברים שהם בעולם נחלשו הכוחות שלהם, עד שאלו צ' דברים אשר הם הפכים, שזה עו בתכלית וזה מתוק בתכלית, בטלו לגמרי. ואלו שני כוחות הפכים, וכל הדברים אשר בעולם יש בהם או מאיכות זה או מאיכות הפכו, שזה בתכלית העו זה וזה בתכלית המתוק, וכאשר חרב ציהמ"ק נחסרו הכוחות האלו, ושאר דברים אשר יש בהם מן האיכות האלו נחסרו כוחם.

משחרב ביהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ואמנה

מ"ה (משה סוטה מה).

מילואי חכמה

ע"י אור היואל מן המקדש, להאיר בלב כל ישראל. ומפני זה אשר טעמו מתיקות התורה והמנוה, גבר שורש האמונה בליבם להאמין בו יתברך, למעט השתדלות רב בעסקי הזמן, ולוותר ממנום בעסק מנוה, כאשר כל זה ימנא מאמונה השלימה, ולידע נאמנה כי לא יציאו (השלמת) חסרון מויתור במנוה, ולא יצאו לו יתרון אם יקמץ, וגם אם ירבה בהשתדלות. אבל משחרב צעו"ה, וגם אור קדושה זו נגמרה, בטל השמיר. ירמוז כי גבר כח הילך וקשה לפתחו ולשברו, והוא לאבן ולנור מכשול. ונופת נופים, כי נאכז טעם התורה והמנוה, כמו שנאמר בקדושת מקדש שני (שה"ש ד) 'נופת פְּטוּפנה כו'. ובהעדר אור קדושה זו בטל טעם ומתיקות זו מכת הנפש, וזוהי נפשם להשתוקק אחרי ההבל, ושמים מר למחוק, לאהוב את הממון ולהלך אחר צלעו. ובשציל זה פסקו בעלי אמונה, וזה מפני התגברות כח המתאוה לדברים המרים באחריתו, ומתוקים אך לכה דמיוני (היינו כח המדמה), כאשר מזה גבר עוון האחרון שנאח חיינם, כמבואר בתוספתא (מנחות פ"ג) 'מקדש שני מפני מה חרב, מפני שאוהבים את הממון ושונאים זה את זה'. כי כל זמן שנפשות ישראל התענגו נופת לוף מתיקות התורה והמנוה, היה כל אחד שמת בחלקו, ואהבה ואחזה ביניהם, ואין קנאה ושנאה. אבל כאשר סרו אל האהבה הורה לאהוב את הממון, ראש התאוה הורוה, גבר ציניהם השנאה והפירוה, ועין כל אחד רעה בשל תצירו. וכל זה מקטנות האמונה השלימה.

המשכן היה מה שהגוף משיג שיש בורא עולם, וביהמ"ק הוא מה שהנשמה משיגה שיש בורא עולם (קדושת לוי, תנוכה).

בשעה שהיו מביאים קרבן לביהמ"ק היה מסתכל הכהן בבעל הקרבן והבין מחשבתו, ואם הבין שאינו עושה תשובה כראוי עדיין, אזי היה רומנו ללויים שיזמרו ניגון לעורר בעל הקרבן לתשובה, ואזי הלויים בשרים ובזמרים הביאו לבעל הקרבן שיהרהר בתשובה (מאור ושמש, קרח).

מסילת הקשרים א) וראה בליקו"מ ח"ב ס"פ פ"ו ובשיהר"ן סי' ק"מ, שביאר רבינו שיש שתי בחינות בקטני אמנה. האחת היא עצם החסרון באמונה בהקב"ה, והשניה היא שלא מאמין בעצמו שהוא חשוב אצל הקב"ה וה' מתפאר בו. ובקשרי המאמר יתכן לרמוז, שפסקו אנשי אמנה, היינו שטועים בדעתם ונדמה להם שנפלו מעבודת ה' וכו', ואינם מאמינים שנפילתם היא רק דרך אל המדרגה הגבוהה מהם.

מדמה / כח המדמה

הכח המדמה הוא מראה לביאית דמיונות, ואח"כ הכח השכלי שופע עליהם ומראה להם בנבואה אל מה הוא הדמיון (מגן אבות ח"ב ע"ב).

הגחש הוא כח המדמה, ונקרא כן בעבור היותו מיוחד אל התנשאים והקוסמים (מחיר י"ו א.).

כח המדמה אינו שכל, והוא כח יצור"י בלבד (תחיות עולם, תיב כח היצור).

כח המדמה הוא אמצעי בין הגוף ובין הנפש, שהשכל והנשמה מתקשרים עם הגוף ע"י המדמה, והוא המביא המוחשים וההרגשות של העולם הגשמי אל הנפש פנימה, והוא המוציא כחות השכל והשכלחות אל הגויה אל התוף (מלבי"ם שמות ג. ח.).

יש כח אחר במדמה, והוא כי יצירי הדברים אף שלא באמתיות, מה שאי אפשר להיות כן בהרגש החיצוני, ועוד שלא יוכל זה הכח המדמה לצייר רק בצורה גשם חומר, ולא בצורה רוחנית ונקרא צורה גשם, ועוד שהמדמה יכול לדמות וליציר הדברים בין בהקצין ובין בחלום (ע"י חיים ג. י.).

הבחינת חולקת לב' כוחות, חיצונית ופנימית. החיצונית נחלקת לב' כוחות, חוש ותועה, וחוש נחלק לב' חושי, ויקראו כח המרגיש, ונמשכין מהמוח עצמו, כי שם עיקרם, אלא שנתפשט הרגשם בהאיברים, וכן כח הפנימי נחלק לב', והם המדמה והמחשבה, והמדמה נחלק לב', והם המשיג והדובר (ע"י חיים ג. י.).

הדבורין הוא כח המדמה (ליקוטי טו, השפלות).

כח המדמה בא ע"י לשון"י, כי כח המדמה הוא כח הבחינה, כי גם בהמה יש לה זה הכח המדמה, והמוציא יריבה הוא נופל לבחינות (ליקוטי טו, ח.).

אמר, כבר נתתי לכם כח המדמה כשר טוב, ואתם רשאים לחדש בחינתו, ואמר, אתם יכולים להשיג כח המדמה שלכם מה שאני יכול להשיג בשכל. (תיק"ט תקנא).

המדמה בו כל החמישה חושים, שהם הראות והשמע וכו', שעל ידו נעשין כל העסקים, כי כח השכל האמיתי, שהוא שכל העיני, הוא חרוק מכל ידיעות הגשמיות, רק המדמה הוא שליח השכל, שעל ידו מגיע להשכל ידיעת האור הגשמיות (ליקוטי שלוחין ה, כג.).

בעבור זה היה ישעיהו מתאונן ואמר 'אוי לי כי דמיתי', ר"ל שנתפעלתי מן הכח המדמה ואין נבואתי באספקליא המאירה כנבואת משה רבינו ע"ה, שהיה שומע את הקול מדבר אליו בלא שיראה תמונה לגד עיניו, אבל להיות נבואתי באספקליא שאינה מאירה, שהיא באמצעות כח המדמה, לא יכולתי לשער השת דבור מבלי אריות צורה מדברת ועיבי נזל. (ואתקון).

להוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל. וזלוק"ה (י"ד ע"ג א, ג) מוצאת הקדמה יסודית להצגת היחס שבין כח השכל וכח המדמה, וז"ל: כי יש צלדס כח השכל וכח המדמה. וזה הכח המדמה הוא ג"כ כח מהשכל, דהיינו כח התחמוץ של השכל, שהוא הכח המדמה והמליירי צדעמו. כל הדברים הגשמיים וכל המלאכות, והוא מציא כולם לתוך המוח והשכל, ומי שיש לו כח השכל האמיתי הוא צריך להגביר השכל על המדמה, דהיינו שיפשיט כל דבר גשמי מוחו ויבין ממנו גדולת הצורך יצנך, עד שיפשיט דעמו מגשמי מוחו דבר שגשמי צדעמו, שהוא צחי' המדמה, וישו בל כח השכל האמת, לכולל צאין סוף שהוא הצורך יצנך. כי זה עיקר השכל האמת, לדעת ולהכיר אורו יצנך, לנטול כח המדמה המלוכש בגשמי מוחו, ולעלות אל השגת השכל האמיתי, להכיר את הצורך יצנך, שהוא למעלה מכל התמונות והדמיונות שצבח המדמה, שממנו נמשכין כולם כי כל התמונות והדמיונות נמשכין מהצ"ס שאין צו תמונה (וכמ"ש בזהר"ה 'אכ"י ה' אלקיך' סימן ד' ליקוטי ח"א) ע"ש וכו'. ועיקר תיקון המדמה שצדס הוא כשהוא מרכזה אל השכל ועושה לרונ השכל, כמו הצהמה שאין לה דעת ועיקר תיקונה וגידולה ע"י האדם, כמו כן המדמה שצדס הוא צחי' כח הצהמות, עיקר תיקונו הוא כשהוא משיך אחר השכל שהוא גדר האדם, גדר ישראל, דהיינו כשהמדמה אינו הולך אחר הגשמי מוחו, אחר תאוות הצהמות, רק הוא מצטל דמיונותיו והצלי כנגד השכל, ומצטל הכל לגבי השכל, ואז נצטל הרע שצדמה ונכלל המדמה בשכל.

להוציא את עצמו מהמדמה. וזלוק"ה (י"ד ע"ג א) חוקק העינים ג, א): צלמח ישראל מנד עצמם שזורשם הם רחוקים לגמרי מכל העוונות, ואין שום עוון שייך לאיש ישראלי כלל לפי קדושתו משרשו, כי ישראל הם עצם הטוב והם רחוקים מן הרע צתכלית הרחוק שזורשם, ועל כן אין להסתי"א שום אחיזה ושייכות לפתח אחד משראל ח"ו, כי אם ע"י כח המדמה. כי המדמה מטעה את האדם, שהוא מדמה דבר לדבר, עד שהוא מהפך ח"ו ומשיג רע לטוב, אור לחושך, כמ"ש 'שמים אור לחושך וחושך לאור, שמים מר לחמוק ומחוק למר וכו', כמו שנתראה צחוש, שכל המדמה מטעה את האדם כמה פעמים בגשמי מוחו, כגון כשצדס רואה אחיזה דבר מרחוק, וצפרט צלילה, נדמה לו על אחיזה עץ שעומד אדם ומתיראל מפניו, וכמו כן צכמה דברים שהצדס טועה ע"י כח המדמה, כמו כן ממש צענין דעות האדם ומידותיו ותאוותיו, שצלמח האיש הישראלי רחוק צענמו לגמרי מכל הדברים רעים ומכל התאוות ומידות רעות, ועיקר מכושול האדם ח"ו הוא רק ע"י כח המדמה, שהוא הסתי"א, שהוא מטעה את האדם ומדמה לו דבר לדבר, ומוליכו ממחשבה למחשבה וממחשבה למחשבה, עד שמציאו לידי הרהור ח"ו, וכן לכל אחד ואחד למה שמציאו רחמנא לילן.

ההוציא את עצמו מהמדמה. וזלוק"ה (י"ד ע"ג א) חוקק העינים ג, א): צלמח ישראל מנד עצמם שזורשם הם רחוקים לגמרי מכל העוונות, ואין שום עוון שייך לאיש ישראלי כלל לפי קדושתו משרשו, כי ישראל הם עצם הטוב והם רחוקים מן הרע צתכלית הרחוק שזורשם, ועל כן אין להסתי"א שום אחיזה ושייכות לפתח אחד משראל ח"ו, כי אם ע"י כח המדמה. כי המדמה מטעה את האדם, שהוא מדמה דבר לדבר, עד שהוא מהפך ח"ו ומשיג רע לטוב, אור לחושך, כמ"ש 'שמים אור לחושך וחושך לאור, שמים מר לחמוק ומחוק למר וכו', כמו שנתראה צחוש, שכל המדמה מטעה את האדם כמה פעמים בגשמי מוחו, כגון כשצדס רואה אחיזה דבר מרחוק, וצפרט צלילה, נדמה לו על אחיזה עץ שעומד אדם ומתיראל מפניו, וכמו כן צכמה דברים שהצדס טועה ע"י כח המדמה, כמו כן ממש צענין דעות האדם ומידותיו ותאוותיו, שצלמח האיש הישראלי רחוק צענמו לגמרי מכל הדברים רעים ומכל התאוות ומידות רעות, ועיקר מכושול האדם ח"ו הוא רק ע"י כח המדמה, שהוא הסתי"א, שהוא מטעה את האדם ומדמה לו דבר לדבר, ומוליכו ממחשבה למחשבה וממחשבה למחשבה, עד שמציאו לידי הרהור ח"ו, וכן לכל אחד ואחד למה שמציאו רחמנא לילן.

ההוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל. וזלוק"ה (י"ד ע"ג א) חוקק העינים ג, א): צלמח ישראל מנד עצמם שזורשם הם רחוקים לגמרי מכל העוונות, ואין שום עוון שייך לאיש ישראלי כלל לפי קדושתו משרשו, כי ישראל הם עצם הטוב והם רחוקים מן הרע צתכלית הרחוק שזורשם, ועל כן אין להסתי"א שום אחיזה ושייכות לפתח אחד משראל ח"ו, כי אם ע"י כח המדמה. כי המדמה מטעה את האדם, שהוא מדמה דבר לדבר, עד שהוא מהפך ח"ו ומשיג רע לטוב, אור לחושך, כמ"ש 'שמים אור לחושך וחושך לאור, שמים מר לחמוק ומחוק למר וכו', כמו שנתראה צחוש, שכל המדמה מטעה את האדם כמה פעמים בגשמי מוחו, כגון כשצדס רואה אחיזה דבר מרחוק, וצפרט צלילה, נדמה לו על אחיזה עץ שעומד אדם ומתיראל מפניו, וכמו כן צכמה דברים שהצדס טועה ע"י כח המדמה, כמו כן ממש צענין דעות האדם ומידותיו ותאוותיו, שצלמח האיש הישראלי רחוק צענמו לגמרי מכל הדברים רעים ומכל התאוות ומידות רעות, ועיקר מכושול האדם ח"ו הוא רק ע"י כח המדמה, שהוא הסתי"א, שהוא מטעה את האדם ומדמה לו דבר לדבר, ומוליכו ממחשבה למחשבה וממחשבה למחשבה, עד שמציאו לידי הרהור ח"ו, וכן לכל אחד ואחד למה שמציאו רחמנא לילן.

להוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל. וזלוק"ה (י"ד ע"ג א) חוקק העינים ג, א): צלמח ישראל מנד עצמם שזורשם הם רחוקים לגמרי מכל העוונות, ואין שום עוון שייך לאיש ישראלי כלל לפי קדושתו משרשו, כי ישראל הם עצם הטוב והם רחוקים מן הרע צתכלית הרחוק שזורשם, ועל כן אין להסתי"א שום אחיזה ושייכות לפתח אחד משראל ח"ו, כי אם ע"י כח המדמה. כי המדמה מטעה את האדם, שהוא מדמה דבר לדבר, עד שהוא מהפך ח"ו ומשיג רע לטוב, אור לחושך, כמ"ש 'שמים אור לחושך וחושך לאור, שמים מר לחמוק ומחוק למר וכו', כמו שנתראה צחוש, שכל המדמה מטעה את האדם כמה פעמים בגשמי מוחו, כגון כשצדס רואה אחיזה דבר מרחוק, וצפרט צלילה, נדמה לו על אחיזה עץ שעומד אדם ומתיראל מפניו, וכמו כן צכמה דברים שהצדס טועה ע"י כח המדמה, כמו כן ממש צענין דעות האדם ומידותיו ותאוותיו, שצלמח האיש הישראלי רחוק צענמו לגמרי מכל הדברים רעים ומכל התאוות ומידות רעות, ועיקר מכושול האדם ח"ו הוא רק ע"י כח המדמה, שהוא הסתי"א, שהוא מטעה את האדם ומדמה לו דבר לדבר, ומוליכו ממחשבה למחשבה וממחשבה למחשבה, עד שמציאו לידי הרהור ח"ו, וכן לכל אחד ואחד למה שמציאו רחמנא לילן.

להוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל. ע"י מטה צלמח"ה ד"ה 'לוציא את עצמו מהמדמה וכו', שם הצלמו הקדמה יסודית לענין כח המדמה. וצדעמות הר"ן (דרוש י) ציאר את ענין השכל וכח המדמה, וז"ל: יש צלדס שחי כוחות. האחד פונה אל צד המעלה, ושם יש לו נטיה אליו צצבע, והשני הוא פונה אל צד המטה, ואליו ששוקמו. וכל אחד מאלו קל מאוד להגיעו למה שנטיימו אליו, כאשר הוא צכל אחד מהדברים. הכח אשר הוא פונה למעלה, הוא הכח השכלי, אשר הוא משחוקק לדברים השכליים והוא אהב ומושק אותם וכו'. כי השכל צומר תמיד הדברים הרצויים וצורה המהמגויס, וזה לעצמותו, והוא רואה שהוא מן הממוייצ והצור נאות להמשיך אחר רצון המציאה השלם הזה יח' וכו', והשכל מנד צעבו אהב הש"ת וכנסק למצוותיו, וצורה מכל מה שמנעהו הש"ת ממנו כצורה מן הנחש וכו'. אצל מה שרוב צני אדם אינם מגיעים לצאת למעלה, הוא מפני שהגעמו דבר קשה מנד אחד מאור, והוא מפני התנגדות כח האחד הנטוע צלדס, שהוא פונה לצד המטה, ויש לו שם נטיה טבעית היפך הכח השכלי, והוא הדמיון אשר צלדס. כי זה הכח, פונה לעולם אל התאוות אשר ישחמק האדם צזה עם הצהמה, והחושים כולם נשעמים יותר לזה הכח מאשר צשעמים לשכלו, וזה שלטון סיבות. אחד, מנד הדמיון אשר צניעה, והוא שהדמיון והחושים כולם כוחות גשמיים, והשכל עלם צלחתי גשמי, וכל הדברים נמשכים יותר אחר דומיהם. והסביבה השנית, שהדברים המדומים אשר תחת ממשלת הדמיון מוחשים נגלים, והדברים המושכלים נסתרים ונעלמים. והסביבה השלישית, מפני קדימת ממשלתו צומן. והוא, כי המיעוק מעת לידתו מושל דמיונו צחושיו, ואין השכל מנהיג אותם עד שיעמוד על דעמו. ומפני זה אמרו רז"ל, י"ג שנה קדם יח"ד לציאה"ט, שנאמר 'לפתח הטואח רוצץ' (קורה אס כן לחושים כמו שיקרה לאנשים סכלים, שמנהיג אותם זמן רב מלך סכל, אשר מנד שהורגלה עליהם הנהגמו, שזה עליהם לטבע, ולא יאוחו למנהיג אחר שלם שינהיגם וכו'. וזה כשהעולם נוהג כמנהגו וטובותיו נמשכות, הדמיון מתחוק להילחם עם השכל, ולהשקיע אותו לפנות לצד המטה, היפך נטייתו. לפי שהדברים המדומים אליו, נמשכים על סדר ויושר כאשר דימה, ואין חולק מהם, ואז קשה מאוד על רוב האנשים להשיג אהבת הש"ת וייראחו, לרוב מלחמת הדמיון והחושים השעמעים אליו. אצל כאשר מקרינה לו תלאות ודברים שאינם על סדר מנהגו של עולם, עד שהדמיון צריך ליכנע על כרחו להודות כי יש אלקים שופטים צברך, למעלה ממנהגו של עולם, והוא חרד לרגעיו, כאשר תראינה דברים מרעידים וצרות מתחדשות, אז על כרחו ייכנע לצבו הערל וישו צחור ימינו מלהילחם עם השכל. וצחיות האדם על הענין הזה, קל מאוד להשיג אליו יראת הש"ת ואהבמו, לפי שנשאר כח שכלו מצלי חולק ומנגד, והוא לעולם מנד עצמו פונה אל המעלה, ולא ייצצר ממנו לעלות ולראות את פני ה' צצאיות.

ההוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל. ע"י מטה צלמח"ה ד"ה 'לוציא את עצמו מהמדמה וכו', שם הצלמו הקדמה יסודית לענין כח המדמה. וצדעמות הר"ן (דרוש י) ציאר את ענין השכל וכח המדמה, וז"ל: יש צלדס שחי כוחות. האחד פונה אל צד המעלה, ושם יש לו נטיה אליו צצבע, והשני הוא פונה אל צד המטה, ואליו ששוקמו. וכל אחד מאלו קל מאוד להגיעו למה שנטיימו אליו, כאשר הוא צכל אחד מהדברים. הכח אשר הוא פונה למעלה, הוא הכח השכלי, אשר הוא משחוקק לדברים השכליים והוא אהב ומושק אותם וכו'. כי השכל צומר תמיד הדברים הרצויים וצורה המהמגויס, וזה לעצמותו, והוא רואה שהוא מן הממוייצ והצור נאות להמשיך אחר רצון המציאה השלם הזה יח' וכו', והשכל מנד צעבו אהב הש"ת וכנסק למצוותיו, וצורה מכל מה שמנעהו הש"ת ממנו כצורה מן הנחש וכו'. אצל מה שרוב צני אדם אינם מגיעים לצאת למעלה, הוא מפני שהגעמו דבר קשה מנד אחד מאור, והוא מפני התנגדות כח האחד הנטוע צלדס, שהוא פונה לצד המטה, ויש לו שם נטיה טבעית היפך הכח השכלי, והוא הדמיון אשר צלדס. כי זה הכח, פונה לעולם אל התאוות אשר ישחמק האדם צזה עם הצהמה, והחושים כולם נשעמים יותר לזה הכח מאשר צשעמים לשכלו, וזה שלטון סיבות. אחד, מנד הדמיון אשר צניעה, והוא שהדמיון והחושים כולם כוחות גשמיים, והשכל עלם צלחתי גשמי, וכל הדברים נמשכים יותר אחר דומיהם. והסביבה השנית, שהדברים המדומים אשר תחת ממשלת הדמיון מוחשים נגלים, והדברים המושכלים נסתרים ונעלמים. והסביבה השלישית, מפני קדימת ממשלתו צומן. והוא, כי המיעוק מעת לידתו מושל דמיונו צחושיו, ואין השכל מנהיג אותם עד שיעמוד על דעמו. ומפני זה אמרו רז"ל, י"ג שנה קדם יח"ד לציאה"ט, שנאמר 'לפתח הטואח רוצץ' (קורה אס כן לחושים כמו שיקרה לאנשים סכלים, שמנהיג אותם זמן רב מלך סכל, אשר מנד שהורגלה עליהם הנהגמו, שזה עליהם לטבע, ולא יאוחו למנהיג אחר שלם שינהיגם וכו'. וזה כשהעולם נוהג כמנהגו וטובותיו נמשכות, הדמיון מתחוק להילחם עם השכל, ולהשקיע אותו לפנות לצד המטה, היפך נטייתו. לפי שהדברים המדומים אליו, נמשכים על סדר ויושר כאשר דימה, ואין חולק מהם, ואז קשה מאוד על רוב האנשים להשיג אהבת הש"ת וייראחו, לרוב מלחמת הדמיון והחושים השעמעים אליו. אצל כאשר מקרינה לו תלאות ודברים שאינם על סדר מנהגו של עולם, עד שהדמיון צריך ליכנע על כרחו להודות כי יש אלקים שופטים צברך, למעלה ממנהגו של עולם, והוא חרד לרגעיו, כאשר תראינה דברים מרעידים וצרות מתחדשות, אז על כרחו ייכנע לצבו הערל וישו צחור ימינו מלהילחם עם השכל. וצחיות האדם על הענין הזה, קל מאוד להשיג אליו יראת הש"ת ואהבמו, לפי שנשאר כח שכלו מצלי חולק ומנגד, והוא לעולם מנד עצמו פונה אל המעלה, ולא ייצצר ממנו לעלות ולראות את פני ה' צצאיות.

ההוציא את עצמו מהמדמה ולעלות אל השכל. ע"י מטה צלמח"ה ד"ה 'לוציא את עצמו מהמדמה וכו', שם הצלמו הקדמה יסודית לענין כח המדמה. וצדעמות הר"ן (דרוש י) ציאר את ענין השכל וכח המדמה, וז"ל: יש צלדס שחי כוחות. האחד פונה אל צד המעלה, ושם יש לו נטיה אליו צצבע, והשני הוא פונה אל צד המטה, ואליו ששוקמו. וכל אחד מאלו קל מאוד להגיעו למה שנטיימו אליו, כאשר הוא צכל אחד מהדברים. הכח אשר הוא פונה למעלה, הוא הכח השכלי, אשר הוא משחוקק לדברים השכליים והוא אהב ומושק אותם וכו'. כי השכל צומר תמיד הדברים הרצויים וצורה המהמגויס, וזה לעצמותו, והוא רואה שהוא מן הממוייצ והצור נאות להמשיך אחר רצון המציאה השלם הזה יח' וכו', והשכל מנד צעבו אהב הש"ת וכנסק למצוותיו, וצורה מכל מה שמנעהו הש"ת ממנו כצורה מן הנחש וכו'. אצל מה שרוב צני אדם אינם מגיעים לצאת למעלה, הוא מפני שהגעמו דבר קשה מנד אחד מאור, והוא מפני התנגדות כח האחד הנטוע צלדס, שהוא פונה לצד המטה, ויש לו שם נטיה טבעית היפך הכח השכלי, והוא הדמיון אשר צלדס. כי זה הכח, פונה לעולם אל התאוות אשר ישחמק האדם צזה עם הצהמה, והחושים כולם נשעמים יותר לזה הכח מאשר צשעמים לשכלו, וזה שלטון סיבות. אחד, מנד הדמיון אשר צניעה, והוא שהדמיון והחושים כולם כוחות גשמיים, והשכל עלם צלחתי גשמי, וכל הדברים נמשכים יותר אחר דומיהם. והסביבה השנית, שהדברים המדומים אשר תחת ממשלת הדמיון מוחשים נגלים, והדברים המושכלים נסתרים ונעלמים. והסביבה השלישית, מפני קדימת ממשלתו צומן. והוא, כי המיעוק מעת לידתו מושל דמיונו צחושיו, ואין השכל מנהיג אותם עד שיעמוד על דעמו. ומפני זה אמרו רז"ל, י"ג שנה קדם יח"ד לציאה"ט, שנאמר 'לפתח הטואח רוצץ' (קורה אס כן לחושים כמו שיקרה לאנשים סכלים, שמנהיג אותם זמן רב מלך סכל, אשר מנד שהורגלה עליהם הנהגמו, שזה עליהם לטבע, ולא יאוחו למנהיג אחר שלם שינהיגם וכו'. וזה כשהעולם נוהג כמנהגו וטובותיו נמשכות, הדמיון מתחוק להילחם עם השכל, ולהשקיע אותו לפנות לצד המטה, היפך נטייתו. לפי שהדברים המדומים אליו, נמשכים על סדר ויושר כאשר דימה, ואין חולק מהם, ואז קשה מאוד על רוב האנשים להשיג אהבת הש"ת וייראחו, לרוב מלחמת הדמיון והחושים השעמעים אליו. אצל כאשר מקרינה לו תלאות ודברים שאינם על סדר מנהגו של עולם, עד שהדמיון צריך ליכנע על כרחו להודות כי יש אלקים שופטים צברך, למעלה ממנהגו של עולם, והוא חרד לרגעיו, כאשר תראינה דברים מרעידים וצרות מתחדשות, אז על כרחו ייכנע לצבו הערל וישו צחור ימינו מלהילחם עם השכל. וצחיות האדם על הענין הזה, קל מאוד להשיג אליו יראת הש"ת ואהבמו, לפי שנשאר כח שכלו מצלי חולק ומנגד, והוא לעולם מנד עצמו פונה אל המעלה, ולא ייצצר ממנו לעלות ולראות את פני ה' צצאיות.

ואני תפלה

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתרחם עלי ברחמיך הרבים, ותעזרני ותישעני שאוקה לשבר ולכבלי את כח המדמה שצבכ, ולא אלקי עוד אחר שרירות צבי הרע, ולא אחר אחר צבכי ואתר עיני, רק אוקה להתגבר בקחך הדרוה, לשבר ולהכניע ולכבול כל התאוות המדמיות, וכל ההבזיות וכל המניעות, הקאים מכת המדמה שהוא כח ההבזיות, ולא אעשה עוד מעשה בהבזי ויתכבלי מפני כל תאות ההבזיות, ולא אהיה עוד כפסום בקר און הבין ועיר פרא אדם יצור, ואוקה לצאת ולעלות מבחינת ההבזי לבחינת אדם דקדוקה, ומעלני מהרה מן המדמה אל השכל דקדוקה (ויקו"ה ח).

אבן / לב אבן

שבעה שנות של ילדות, רע, ערל, טמא, שוא, משול, אבן, צפוני, ת"ר, זאת הפניתי אחיק מליבתי, זה יצא, שצפוני ועומד בליבו של אדם וכו'. ויחזקאל קראו אבן, שנאמר 'הסירתי את לב האבן מברכיה ותתי' לכם לב בשר' (סוכה יב).

לב האבן, חזק כאבן מלקבל תוכחות מוסר, לב בשר, כי הבשר הוא רך, ויהיה ליבם רך לקבל המוסר (ד"ר יחזקאל אי. טו).

ה'יצה"ר הנקרא 'אבן', קאי על 'יצה"ר הבא מבית המדרש, שהוא מזהמת (נחש) ב'הידיע' תענית יא).

בדורא עושים הדיברים רושם וכו'. אפלו אם ליבו לב האבן ואין ניכר בו רושם דבריו ותפלות, אפ"כ ברובת הימים והשנים ינקו ליבו האבן ע"י שיחוחו, כמו 'אבנים שחוקים מים' (שיר"ד ירה).

אמר שלעתידי יהיה כל העולם אנשי ברסלב, דאיתא במדרש על פס' 'ונתתי לכם לב בשר', אל תקרי בשר אלא בוסר, שיהיה כל אחד בוסר בחלק של חבריו. לב בשר' אותיות ברסלב' ויחיי"ש.

ליבנו הוא לב אבן, והוא אבן גדול וכבד מאוד, ואי אפשר להרים אותו להשי"ת בשום אופן, רק ע"י שניקה פשוט ועשיר ופופוזין את לב האבן, ואז נוכל להרים אותו. והפשוט הוא ה'דיבור' ויחיי"ש.

ה'יצה"ר נקרא 'אבן גני', לב האבן, וכמואבן במדרש 'יבוא אבן שהוא לב האבן, וישמור את התורה שיהיה נקרא אבן', אבל אבני ה'יצה"ר תמה רבים ונפרדים, מש"כ התורה הוא אחרות הפשוט ויחיד קב"ה ושכינתו (פרי הארץ, יצא).

כתוב 'הסירתי את לב האבן' היינו הס"א השורה על ליבת בני' ומנוע הנבואה מלב בני', כנאמר 'ונביא לבב חכמה', שכלב נובע חכמת הנבואה. חזו יצא את האבן, הוא האבן המכשול, 'מלעיל הבאר', ורמז על הלב שנובע נבואת הכמה (קדושת יצי, יצא).

זה היה חכמת שלמה המלך ע"ה, שכתבו בו 'יחיד אל העצים ואל האבנים', היינו שהיה יכול לדבר אף עם מי שרצה לב לאבן ורגל מחנה אפ"ר, יצי, יצא).

עצה ותשובה

צריך כב אדם להוציא את עצמו מהמדרמה ולעלות אל השכל, שלא ילך אחר התאוות המדומיות, תאוות הבהמיות, רק שי"ך אחר השכל וכו'. כי צריכין ליציאת מעשרת הלב, בחינת המרמה שבכלב, בחינת מעשה בהמה ממש, ולשבר ליבו האבן, ולפ"ך אחר השכל (קיצור פ"ק"מ, כה, א).

המלבי"ם (סס) שדאשר לב האבן מושל ב'אדם, אזי הוא מלייר לאדם לזרים ודמיונות רעים, המפילים את האדם לתאוות, ו"ל: ונמתי לנס לב מושל עתה היו הסיבות אל החטא, הלב והרות. הלב מלייר כה המושל שנטוה אל התאוה, והרות מלייר הזוירים הרעים, שמעלה לזוירים אל הלב לרוע, ועי"ז הלב מושל וגומר הרע. ואני אתן לכם לב חדש, שיהיה נוטה רק אל הטוב, וכן הזוירים שיעלו צרות יהיו רק טובים. וכן עד עתה היה הלב קשה מלקבל המוסר והתוכחה, כמו האבן קשה לתקן בו, חסיר לב האבן ואתן לכם לב חדש, שמקבל בקל לזוירים טובים של יראת ה' והסתמו. ואם רוצי אתן צנצנת הקודש, שע"י הניסים והנפלאות שאתמיד ביניכם, וע"י השרכת השכינה ורוח"ק, תקבלו טעם אחרת נוטה אל הקדושה והטהרה, וזוה ועשימי את אשר צווקי מלכו, ולא תעשו עוד רע. ועוד איתא בזהר (ואסתקו, רסו ע"ב) ש"ל האבן הוא ה'יצה"ר, ו"ל: 'מלייל עני מחזק ממנו', דא י"ט מי"ה, בגין דליה"ר תקיף הוא כחצנא, כמה דכתיב (יחזקאל לו) 'הסירתי את לב האבן', וי"ט הוא צשרא, דכתיב 'ונתתי לכם לב בשר'.

שהוא הולך אחר המרמה שבכלב, וכשיצא משרירות הלב ומשבר לבו האבן, זה בחי' שמיה, שעל ידו נבנע האבן, ואינו הולך אחר תאוות המדומיות, והולך אחר השכל.

ואת רוחי אתן צנצנת ונשימי את חשך צנתי ולכו ומשפטיו שפמרו ונשימתי: וישפסם צנתי חשך נפתי לנצחיתם ויהייתם לי לעם וילכי יתיה לנס לאלקים: ויבאר בתרגום יונתן (סס): 'ואתן לכוון לב דחיל, ורוח דחילא אתן במעיון, ואתצד ית ליבא דרשיעא דהוא תקיף כחצנא מצסריכוון, ואתן לכוון לב דחיל קדמי למעבד רעותי'. ופירש המג"ד (סס): ולקמתי וגו'. וזוה חקדש שמי, כי חקש אתכם מן הגויים וכו'. חוקמתי וגו'. ר"ל אכפר עוונם ואעביר טומאת חטאתם. לב חדש וגו'. ר"ל לב ישר ומוכנע ורלון טוב. לב האבן לב החוק והקשה כחצן. לב חדש לב נכנע ורך כצשר. ויבאר

ליקוטי הנח"ל

המרמה שבכלב. ומוצא במים עמוקים (כה, א): מה שקורא אותו רבינו 'המרמה שכלב', ובדברי מוהר"ם (שלחן א, א), המוצאים בנח"ל ד"ה 'וכשמשך את המרמה' מוצא שהיא כה השכל, היינו מלינויות ולבוש השכל, נראה דענין המרמה הוא בחינה ממוצעת בין רוחניות פנימיות השכל לבין המידות שכלב. וכמו שאין לפנימיות השכל שום קשר ושייכות אל הגשמיות אלא ע"י המרמה, כן אי אפשר למידות שכלב לפעול על שום דבר, אפילו לגד השכליה, אלא ע"י כח המרמה של השכל. כי עקב ההכנה הוא ע"י השכל. ולזאת 'הצדק' ליבם בנשואים' (ב"ר ע"ג) שזוכים להכניע את שרירות הלב, שהם התאוות והמידות רעות שכלב לגמרי, וזוכים לזיכרון חיוכו המרמה, היינו שהמרמה נעשה אללם טפל וכלל בנחיתת השכל והגשמה. מה שאין כן אלל מי שהולך אחר שרירות ליבו הרע, אז כח המרמה שלו מתחזק מפנימיות השכל. החוקק מכל התאוות הגשמיות, והוא נטפל ומתחבר אל מידות ותאוות הלב, עד שנקרא 'המרמה שכלב', כי הם צדקות ליבם, כמאמר חז"ל, והבין.

ומשבר ידו נבנע האבן. וזוה להרמ"ז להביא אל דברי הגמ' במסכת סוטה (נח ע"ב) גבי הממולקת בדבר ייעודו של השמיר, האם על ידו סותמו אבני ביהמ"ק, או שעל ידו סותמו רק אבני האפוד והמושן (עוד שאבני המקדש סותמו בצדק): משחרב ביהמ"ק בטל השמיר, ת"ה, שמיר, שבו צנה שלמה את ביהמ"ק, שנאמר 'הצית בצננותו אבן שלמה מסע נבנה', הרבנים ככתבן, דברי ר' יהודה וכו'. ור' נחמיה, שמיר למאי אפוא, מיבעי ליה לכתוביה, אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר 'פיתוחי חותם', ואין מסרטין עליהם בציומל, משום שנאמר 'צמילוחותם', אלא כותב עליהם בדיו, ומראה לן שמיר נצחון, והן נבקעות מאלתהו, כחלונה וז שנבקעות צימות החמה ואינה חסירה כלום, ובקעה זו שנבקעת צימות הגשמים ואינה חסירה כלום. ת"ה, שמיר זה ברייתו כשעורה, ומששת ימי בראשית נצדל, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו. במה משמרין אותו. כורכין אותו בספוגין של למה, ומניחין אותו בציוטני של אבן מלחה סוני שעורין. ופירש"י (סס): דברים נכבדים, כנשמען, אבן שלימה מעט, כמה שהסיעה מן ההר, ולא סיתתה שוב בכלי ברזל. אבנים הללו, שצאפוד וחושן. פיתוחי חותם. חקק משמע. צמילוחותם. שיהיו לצימות, שלא יחפרו מהם כלום. ומראה להם שמיר. על פני הדיו כחריץ האות. ויבאר המהר"א (סס): שמיר זה נריינו כשעורה ומששת ימי בראשית נצדל. ובמסכת אבות חשיב י' דברים שצדלו וזהו בין הממשות, ופירש הרמ"ם דמשכי נפלאות ומופתים שהושמו בטבע הדברים ההם בין הממשות, וזה שאמר הכהן שזוה דבר נפלא, דבר קטן שברייתו כל כשעורה ואין כל דבר קשה בו, ואין משמרין אותו רק בדבר רק, בספוגין בו, שכן הוסיף דבר נפלא בטבע מששת ימי בראשית, ודו"ק. וכן פירש במראות הנבואות להאליקר (ירמיהו י, א) על הפסוק 'טעאת יהודה כמזהב בעט ברזל צנפון שמיר חרושה על לוח ליבם ולקרותו מצחתיים', שירמה מוכיח את ישראל על שהיו מצדיים קרבות על חטאים נמזים, על אף שהמוצא מכפר רק על שגנות, כי במהותו המוצא הוא ענין רק, ועל כן מכפר רק על חטאים שנעשו ברפות, היינו בשוגג, ו"ל: כי אין המוצא מכפר רק מי שאינו מתייחס אל הברזל, על כי כן לא הונף על אבניו ברזל ולא נפוצו של שמיר, כי אם שמיר משולל כפור, כי אם בשר רפה משולל קושי, שהיו מראין אותו מרחוק והאבן נקבע.

שמיר, שיעל ידו נבנע האבן. ואיתא בזה במסכת גיטין (סא ע"ב) שכשרה שלמה לנטות את ביהמ"ק, הוא היה זקוק לשמיר כדי לנטות את אבני הבית, ובשכיל למואל, הוא שלח את נביאו עזריאל (שהיה ראש הדיקדוקים וזר נבוא) ללמד את אשמדאי מלך השדים, שהוא יודע את השמיר הנכבד לפני שלמה, אמר לו שלמה: 'אל תקח צנעול מנין מידך, צנעול לאביצניה לביהמ"ק וקח מיצעי לי שמירא. אמר ליה, לדידי לא מסיר לי, למלא ד'ימא מסיר ליה, ולא ייבז ליה אלא לתרנגולת צרל, דמהימן ליה אשבוטניה, ומאי עבד ציה. ממני ליה למורי דלית בהו ישוב, ומנא לה אשינא דטורא, ופקע טורא, ומנקיט מייתי צורני מאילני ושדי ההם, והוי ישוב. והיינו דמתרגמינן 'נגר טורא'. בדקו קינא דתרגולא צרל דלית ליה בני, וחפויה לקינא וגיאתא חיוורת. כי אתא צעי למיעל ולא מני, אול אייתי שמירא ואותניה עילייה, רמא ביה קלח שדייה, שקליה, אול חנק נפשיה אשבוטניה וכו'. תרשיה גביה עד דצנייה לביהמ"ק. יומא חד הוה קאי לתודיה. אמר ליה, כתיב 'כמועפות ראס לו', ואמרין 'כמועפות' אלו מלאכי השרת, ראס' אלו השדים, מאי ברותיכו מין. אמר ליה, שקול שושילתא מיניא והב לי עוקק, ואחוי לך רותא. שקליה לשושילתא מיניא ויהיב ליה עוקקיה, בלעיה, אוחציה לחד גפיה ברקיעא ולחד גפיה בצרעה, פתקיה ארבע מאה פרסי. על היאח שעתא אמר שלמה 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול חתם השמש', וזה היה חלקי מכל מעלי. מאי וזה'. רב ושמואל, חד אמר מקלו, וחד אמר גונדו. היה מחור על הפתחים, כל היכא דמטא אמר 'אני

המלבי"ם (סס) שדאשר לב האבן מושל ב'אדם, אזי הוא מלייר לאדם לזרים ודמיונות רעים, המפילים את האדם לתאוות, ו"ל: ונמתי לנס לב מושל עתה היו הסיבות אל החטא, הלב והרות. הלב מלייר כה המושל שנטוה אל התאוה, והרות מלייר הזוירים הרעים, שמעלה לזוירים אל הלב לרוע, ועי"ז הלב מושל וגומר הרע. ואני אתן לכם לב חדש, שיהיה נוטה רק אל הטוב, וכן הזוירים שיעלו צרות יהיו רק טובים. וכן עד עתה היה הלב קשה מלקבל המוסר והתוכחה, כמו האבן קשה לתקן בו, חסיר לב האבן ואתן לכם לב חדש, שמקבל בקל לזוירים טובים של יראת ה' והסתמו. ואם רוצי אתן צנצנת הקודש, שע"י הניסים והנפלאות שאתמיד ביניכם, וע"י השרכת השכינה ורוח"ק, תקבלו טעם אחרת נוטה אל הקדושה והטהרה, וזוה ועשימי את אשר צווקי מלכו, ולא תעשו עוד רע. ועוד איתא בזהר (ואסתקו, רסו ע"ב) ש"ל האבן הוא ה'יצה"ר, ו"ל: 'מלייל עני מחזק ממנו', דא י"ט מי"ה, בגין דליה"ר תקיף הוא כחצנא, כמה דכתיב (יחזקאל לו) 'הסירתי את לב האבן', וי"ט הוא צשרא, דכתיב 'ונתתי לכם לב בשר'.

ומשבר לבו האבן. רבינו מכנה את כח המרמה בשם לב האבן, ורואינו לזיין שלשון זו נאמרה ב' פעמים בספר יחזקאל (הן בצפרק יא, והן בצפרק לו). וזוה"כ ב' יחזקאל (לו, כד-כח) צננאה לדעת"ל, ו"ל: ונקמתי אתכם מן הגוים וקצפתי אתכם מפל הצרות והצדתי אתכם אל אדמתכם: ונקמתי עליכם מים טהורים וטהרתם מפל טמאותיכם ומפל גוליגים וטהרתם אתכם: ונתמתי לכם לב חדש ורוח חדש ואתן צנצנת ונשימי את חשך צנתי ולכו ומשפטיו שפמרו ונשימתי: וישפסם צנתי חשך נפתי לנצחיתם ויהייתם לי לעם וילכי יתיה לנס לאלקים: ויבאר בתרגום יונתן (סס): 'ואתן לכוון לב דחיל, ורוח דחילא אתן במעיון, ואתצד ית ליבא דרשיעא דהוא תקיף כחצנא מצסריכוון, ואתן לכוון לב דחיל קדמי למעבד רעותי'. ופירש המג"ד (סס): ולקמתי וגו'. וזוה חקדש שמי, כי חקש אתכם מן הגויים וכו'. חוקמתי וגו'. ר"ל אכפר עוונם ואעביר טומאת חטאתם. לב חדש וגו'. ר"ל לב ישר ומוכנע ורלון טוב. לב האבן לב החוק והקשה כחצן. לב חדש לב נכנע ורך כצשר. ויבאר

ואת רוחי אתן צנצנת ונשימי את חשך צנתי ולכו ומשפטיו שפמרו ונשימתי: וישפסם צנתי חשך נפתי לנצחיתם ויהייתם לי לעם וילכי יתיה לנס לאלקים: ויבאר בתרגום יונתן (סס): 'ואתן לכוון לב דחיל, ורוח דחילא אתן במעיון, ואתצד ית ליבא דרשיעא דהוא תקיף כחצנא מצסריכוון, ואתן לכוון לב דחיל קדמי למעבד רעותי'. ופירש המג"ד (סס): ולקמתי וגו'. וזוה חקדש שמי, כי חקש אתכם מן הגויים וכו'. חוקמתי וגו'. ר"ל אכפר עוונם ואעביר טומאת חטאתם. לב חדש וגו'. ר"ל לב ישר ומוכנע ורלון טוב. לב האבן לב החוק והקשה כחצן. לב חדש לב נכנע ורך כצשר. ויבאר

ביאור הכמה

ומשבר לבו האבן. ובענין לב האבן, יבאר הרמ"ד וחז"ל (יחזקאל לו, כו) בזה"ל: בזמן הגאולה כשישובו ישראל על אדמתם, אז יתגלו ויימשכו עליהם אורות חדשים שלא נמשכו מעולם, וכשם שהאורות יתחדשו כך נריך שימתדם הכלי, כדי שיהיה ראוי לקבלם, כי לעולם הכלי נריך שימתדה אל האורות. ועל רוח דא כתיב 'ונתתי לכם לב חדש', שהוא חידוש שלל, ואח"כ אמר 'ורוח חדש אתן צנצנת', שהוא חידוש האורות הנכנסים בכלי חדש. והכלי יען הלה היה ראוי לקבל האורות החדשים וסך מהם, כדי לתת מקום אל האדם, צרור דמתי וישן מפני חדש תוליאיו, ו"ש 'הסירתי את לב האבן מצסרס ונתתי לכם לב בשר'. והנה כלי הראשון שהיה להם בצרורות הגויים קראו 'לב אבן', לפי שנתקשה כאבן מרוב הטומאות, ולא היה מניח מקום אל האורות הקדושים ליכנס בתוכו. והכלי שני שמתחדש אליהם בצואם על אדמתם קראו 'לב בשר', לפי שיהיה רך כצשר, לתת מקום אל ריבוי האורות שימשך אל הרחמן אל הבנים המתוקנים.

שמיר, שיעל ידו נבנע האבן. וזוה להרמ"ז להביא אל דברי הגמ' במסכת סוטה (נח ע"ב) גבי הממולקת בדבר ייעודו של השמיר, האם על ידו סותמו אבני ביהמ"ק, או שעל ידו סותמו רק אבני האפוד והמושן (עוד שאבני המקדש סותמו בצדק): משחרב ביהמ"ק בטל השמיר, ת"ה, שמיר, שבו צנה שלמה את ביהמ"ק, שנאמר 'הצית בצננותו אבן שלמה מסע נבנה', הרבנים ככתבן, דברי ר' יהודה וכו'. ור' נחמיה, שמיר למאי אפוא, מיבעי ליה לכתוביה, אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר 'פיתוחי חותם', ואין מסרטין עליהם בציומל, משום שנאמר 'צמילוחותם', אלא כותב עליהם בדיו, ומראה לן שמיר נצחון, והן נבקעות מאלתהו, כחלונה וז שנבקעות צימות החמה ואינה חסירה כלום, ובקעה זו שנבקעת צימות הגשמים ואינה חסירה כלום. ת"ה, שמיר זה ברייתו כשעורה, ומששת ימי בראשית נצדל, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו. במה משמרין אותו. כורכין אותו בספוגין של למה, ומניחין אותו בציוטני של אבן מלחה סוני שעורין. ופירש"י (סס): דברים נכבדים, כנשמען, אבן שלימה מעט, כמה שהסיעה מן ההר, ולא סיתתה שוב בכלי ברזל. אבנים הללו, שצאפוד וחושן. פיתוחי חותם. חקק משמע. צמילוחותם. שיהיו לצימות, שלא יחפרו מהם כלום. ומראה להם שמיר. על פני הדיו כחריץ האות. ויבאר המהר"א (סס): שמיר זה נריינו כשעורה ומששת ימי בראשית נצדל. ובמסכת אבות חשיב י' דברים שצדלו וזהו בין הממשות, ופירש הרמ"ם דמשכי נפלאות ומופתים שהושמו בטבע הדברים ההם בין הממשות, וזה שאמר הכהן שזוה דבר נפלא, דבר קטן שברייתו כל כשעורה ואין כל דבר קשה בו, ואין משמרין אותו רק בדבר רק, בספוגין בו, שכן הוסיף דבר נפלא בטבע מששת ימי בראשית, ודו"ק. וכן פירש במראות הנבואות להאליקר (ירמיהו י, א) על הפסוק 'טעאת יהודה כמזהב בעט ברזל צנפון שמיר חרושה על לוח ליבם ולקרותו מצחתיים', שירמה מוכיח את ישראל על שהיו מצדיים קרבות על חטאים נמזים, על אף שהמוצא מכפר רק על שגנות, כי במהותו המוצא הוא ענין רק, ועל כן מכפר רק על חטאים שנעשו ברפות, היינו בשוגג, ו"ל: כי אין המוצא מכפר רק מי שאינו מתייחס אל הברזל, על כי כן לא הונף על אבניו ברזל ולא נפוצו של שמיר, כי אם שמיר משולל כפור, כי אם בשר רפה משולל קושי, שהיו מראין אותו מרחוק והאבן נקבע.

שמיר, שיעל ידו נבנע האבן. וזוה להרמ"ז להביא אל דברי הגמ' במסכת סוטה (נח ע"ב) גבי הממולקת בדבר ייעודו של השמיר, האם על ידו סותמו אבני ביהמ"ק, או שעל ידו סותמו רק אבני האפוד והמושן (עוד שאבני המקדש סותמו בצדק): משחרב ביהמ"ק בטל השמיר, ת"ה, שמיר, שבו צנה שלמה את ביהמ"ק, שנאמר 'הצית בצננותו אבן שלמה מסע נבנה', הרבנים ככתבן, דברי ר' יהודה וכו'. ור' נחמיה, שמיר למאי אפוא, מיבעי ליה לכתוביה, אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר 'פיתוחי חותם', ואין מסרטין עליהם בציומל, משום שנאמר 'צמילוחותם', אלא כותב עליהם בדיו, ומראה לן שמיר נצחון, והן נבקעות מאלתהו, כחלונה וז שנבקעות צימות החמה ואינה חסירה כלום, ובקעה זו שנבקעת צימות הגשמים ואינה חסירה כלום. ת"ה, שמיר זה ברייתו כשעורה, ומששת ימי בראשית נצדל, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו. במה משמרין אותו. כורכין אותו בספוגין של למה, ומניחין אותו בציוטני של אבן מלחה סוני שעורין. ופירש"י (סס): דברים נכבדים, כנשמען, אבן שלימה מעט, כמה שהסיעה מן ההר, ולא סיתתה שוב בכלי ברזל. אבנים הללו, שצאפוד וחושן. פיתוחי חותם. חקק משמע. צמילוחותם. שיהיו לצימות, שלא יחפרו מהם כלום. ומראה להם שמיר. על פני הדיו כחריץ האות. ויבאר המהר"א (סס): שמיר זה נריינו כשעורה ומששת ימי בראשית נצדל. ובמסכת אבות חשיב י' דברים שצדלו וזהו בין הממשות, ופירש הרמ"ם דמשכי נפלאות ומופתים שהושמו בטבע הדברים ההם בין הממשות, וזה שאמר הכהן שזוה דבר נפלא, דבר קטן שברייתו כל כשעורה ואין כל דבר קשה בו, ואין משמרין אותו רק בדבר רק, בספוגין בו, שכן הוסיף דבר נפלא בטבע מששת ימי בראשית, ודו"ק. וכן פירש במראות הנבואות להאליקר (ירמיהו י, א) על הפסוק 'טעאת יהודה כמזהב בעט ברזל צנפון שמיר חרושה על לוח ליבם ולקרותו מצחתיים', שירמה מוכיח את ישראל על שהיו מצדיים קרבות על חטאים נמזים, על אף שהמוצא מכפר רק על שגנות, כי במהותו המוצא הוא ענין רק, ועל כן מכפר רק על חטאים שנעשו ברפות, היינו בשוגג, ו"ל: כי אין המוצא מכפר רק מי שאינו מתייחס אל הברזל, על כי כן לא הונף על אבניו ברזל ולא נפוצו של שמיר, כי אם שמיר משולל כפור, כי אם בשר רפה משולל קושי, שהיו מראין אותו מרחוק והאבן נקבע.

נופת צופים

מאי 'נופת צופים' אמר רב, סולת שצפה גבי עבר נפת. לוי אמר, שתי כיכרות הנדבקות בתורה, ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו. רבי'ל אמר, זה דבש הנאמן מן הצפי'א וסוטה מהו.

נופת צופים, מין דבש שהיה בא מאי, נקראת צופים, והיה מאוד נפלא במראותו בטעמו ובריחו (והיה'ש לרע'ים סוטה ט, יב).

נופת צופים הוא סוד מנצפ"ך דאימא, שהו ממותקים מאוד אבא, והו בוהיל קודשי קודשים, וורדים לתור היכל אהבה, ונקרא נופת צופים (קמ"ה) נפת צופים.

כי כשזה קם זה גופא. רבינו מבאר שכשהמדה נופל אז השכל קם, ומזינו דבדיו את הלשון כשזה קם זה נופל שמקורה צפירות רש"י על דברי ה' לרבה גבי לידת יעקב ועשו, שהם צבחי' השכל והמדה. וזלשה"כ צבאשית (כה, כז-כו): **וַיִּתְרַלְלוּ הַצְּדִיקִים** פקקצה ופאמר אס פן למה זה אכני ופלק לרש אה ה' ויאמר ה' לה שני גוים צבונק אשני לאמיס ממשיער יפרדו ולאס מלאס יאמן וכן יעבד עטרי: (...). **וַיֵּלֶךְ הַרְאֵשׁוֹן** ארמוני פלו פלדקת עטר ויקראו שמו עשו. ופארי פן ילא אחוי וידו לחות פצקב עשו ויקרא שמו יעקב ויקק פן ששים שנה צלמת אהס: ויקלו הפערים ויהי עשו איש ידע יד איש שנה יעקב איש קם ישב ארליס: ופירש"י (סס): **וימונלו** רבותיו דרשוהו לשון רינה, כשהיה עוזרת על פתחי תורה של סם ועבר, יעקב רן ומפרנס ללאת, עוזרת על פתחי עבודה זרה, עשו מפרנס ללאת. **ותכן לדוד**. לביית מדרשו של סם, שיגיד לה מה תהא צפופה. **והני לאומים**. אין 'לחוס' אלא מלכות. **ממעייץ יפרדו**. מן המעייס הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו. **מלאוס יאמן**. לא ישו בגדולה, כשזה קם זה נופל^(ט), וכן הוא אמר (יחזקאל כו) **'אֲפִלְאֵה הַהֲרָבָה'**, לא נתמללה זור אלא מחורבנה של ירושלים. **אדמוני**. סימן הוא שיהא שופך דמים. **טולו כאלדע שיער**. מלא שיער, כטלית של אמר המלאה שיער. **ויקראו שמו עשו**. הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה. **עקב עשו**. סימן שאין זה מספיק לגומר מלכותו, עד שזה עומד וטולה הימנו. **ויגדלו העגרים ויהי עשו**. כל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה. **יודע יד**. לזוד ולרמות את אציו צפיו, ושאלו, אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אציו

שהוא מדקדק במלכות. **איש עדה**. כמשמעו, אדם בטל וזודה בקשתו חיות ועופות. **סם**. אינו צקי בכל אלה, אלא כליבו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי 'סם'. **ישו צוהלים**. אלהו של סם והלוח של עבר. וביאר הרא"ם (סס) את דברי רש"י: **לא ישו צוהלים**, כשזה קם זה נופל פירוש, לא יהיו שניהם צבדולה בזמן אחד, אלא כשזה קם זה נופל, כי הלאוס האחד יתחוק ויתאמץ מהלאוס האחר, פירוש, משצייית הלאוס האחר, כמו שאמרנו (מגילה ו) **'לא נתמלאת זור אלא מחורבנה של ירושלים'**, וזור היא מלכות עשו, וירושלים היא מלכות יעקב.

נופת תמונה שפתותיך. רבינו מבאר כעת ששכל הפועל נעשה כשמוציא את מתיקות שכלו מכה אל הפועל, וזה נעשה ע"י צחי' 'נופת צופים'. 'נופת' הוא גם צחי' מתיקות, וגם מרמו לענין הדיבור, שבאמצעותו מוציאים את המתעבה מהסכל אל הפועל. ודורש שהלשון 'נופת צופים' מרמזת לביצית הדיבור, ביצית 'נופת טפופנה שפתותיך'. וזלשה"כ צביר השירים (ד, יא) **המדבר בשבח עמי**: **לָקַח טַפְּפוּנָה שְׁפַתוֹתַיךְ פִּלְהָ דְצַבְּ וְתִלְבַּ פֶּתַח לְאֹזְנֶךָ וְרִים לְמַתְּנֶךָ פְּרִים לְבָנוֹן**. ופירש"י (סס): **נופת**. מתוק. **טפופנה** שפתותיך, רימם תורה. **רימם טפופיך**. מלכות הגונות הנוהגות בשלמותיך, צינים, תכלת, בגדי כהונה, איסור שעטנז. וביאר המלבי"ם (סס): **נופת**. סיפר התקצרות הנפש לאלקים שזהה דברים, שהם מחשבה, דיבור, מעשה. ואחר שהקדים מן המתעבה שמלחה אהבת ה', כמ"ש 'מה יפו דוקיך', שזה היה עיקר הקצרות^(ט) (כמ"ש צוהר ויקרא דף ט') **'עיקרא דקורבנא לקרבא קמייה דקב"ה רעומיה ורוחיה ונשמתייה'**, זכר עתה מן הדיבור צתורה ובתפלה נעים זמירות, כי יטפו שפתותיה נופת. **וימם טפופיך**. שהם הלבושים, דומים כריח לבנון (הוא ציהמ"ק הנקרא לבנון) העולה מן הקרבנות, שהיה עניינו לחצר השכינה עם

מילואי חכמה

קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים. כי מטא גבי סנהדרין אמרו צפני, מכדי שטוה צדחא מילתא לא סריק, מאי האי אמרו ליה לבניהו, קא צבני לך מלכא לגביה. אמר להו, לא שלחו להו למלכותא, קאמי קאמי מלכא לגבייהו. שלחו להו, אין, קאמי שלחו להו, צדקו בצרעיה. שלחו להו, צבוקי קאמי. אחיהו לשלמה והבו ליה עוקתא ושויילתא דחקוק עליה סם. כי עייל חזיה פרח, ואפילו הכי הוה ליה ציעתותא מיניה. והיינו דכתיב 'הנה מיטמו שלשלמה, ששים גיבורים סביב לה מגיבורי ישראל, כולם אחוי הרב מלומדי מלחמה, איש חרבו על ירכו מפחד צלילות'^(א). ומונא זה כספר יערות דש (ח"א, ד): וזהו ענין השמירה, כי תיכף בטחא אדם הראשון גבר כוחו של שרו של עשו צלהט החרב המתהפכת, שהוא חרבו של ס"מ דמתהפך לכמה גוונים, לשלוט על כל מה שיש בו צוה העולם, הן אדם ובהמה, הן הכל נפל בצען הדעת ועל הכל שולט חרב המתהפכת, לכך אי אפשר לעשות דבר, או אפילו לפסול אצנים, כי אם בצדלו וחרב, ועל הכל שולט החרב. וזהו מה שהיה קודם חטא, ותל עליו חטא אדם הראשון וממשלתו של לטט חרב המתהפכת. אצל מה שנוצר אחרי החטא, ועודנו לא היה בזמן החטא, פשיטא דאין חרב הנ"ל שולטת בו. ושמיך נצרך צערב שבת צין השמשות, כמבאר במשנה פ"ה דלכות, ולכך הוא אין צורך לתרד הנ"ל, ויבדו לפוצץ סלעים צלי כוחו של צדל כלל, וזהו ענין שמיר, והיה לביהמ"ק שאל תשלוט בו חרב המתהפכת, כי סם היה הכל קודם מען חיים ולא מען הדעת. ולהיות כי חוק סם, שכל עניניו של העולם יהיה הכל צמרב, לפיכך לא נמסר רק לשרו של ים (גיטין סח ע"ב), שהוא נאמן צבירתי של ה' שאינו עובר גבול עולם, כדכתיב (ימיה ה) 'גבול שמתי לים', והוא מעטור היה נגד טבע של מים, שרופים לסבב כדור ארץ כנודע, ולכך מסרו לשרו של ים, שלא יתן לשום דבר רק לצורך ציהמ"ק. ולכך צבורין בית ראשון, שנבר ידי מחריב והיה ארום בצעמד החורבן, כמ"ש חו"ל (גיטין מו ע"ב) כל נאחון שאין בו מרעו אינו נאחון, ועל זה נאמר 'זכור ה' לבני ארום וכו', וגבר חרבו לטול השמירה.

כשזה קם זה גופא. וביאר מה הרמז'ל כספר דעת תפונות (אות קלב): מיד שהיה ארום צ"ה לתקן ההשפעה בצלילות, לקח לסדר סדרי

מפילת הקשרים

(ח) וע"ש עוד בהמשך הפסוקים גבי מכירת הבכורה, שעשו נמשך אחר המדמה ומתאוהו לבניו העדשים, ויעקב שקונה ממנו את הבכורה, שהיא השכל, זה בחי' שבירת המדמה, שע"י נתקומם תכונת שכלו. (ט) ורו"ק וראה שענין השכל והמדמה, שעליהם נאמר 'כשזה קם זה נופל', מתייחס במקור ליעקב ועשו. ובקשרי המאמר, ראינו לציון שמתבאר בוה, שישאל עם בבחי' השכל, והעכו"ם הם בבחי' המדמה, וכן מבויר בדברי מוהר"ת (הלכות עבודת אלילים ג, ב) ש'ישאל בכלל הם בבחי' כח השכל האמת, והעכו"ם הם מבחינת המדמה'. (י) וע"פ דבריו ובקשרי המאמר דרו"ק וראה, שניפילת המדמה בונה ומעצימה את כח השכל. (יא) בבחי' המובא האלן בסוף אות זו, שהקרבנות הם שבירת המדמה, ותחילת המחשבה והשכל. (יב) וביאר המהרש"א (שם) שעל אף דאמרין בפרק חלק דאסור להשתמש בשדים, משום בנין ביהמ"ק התירו לשלמה. ובשו"ת התשב"ץ (ח"ב קכח, הובא בשו"ת דברי יציב י"ד קכא) מובא שהשדים הם כח המדמה. וע"פ זה יתכן לומר, שבכדי לבנות את ביהמ"ק, שענינו להכניע את כח המדמה, חייב היה שלמה המלך להכניע את השדים, שהם בעצמם בחי' המדמה, ודרו"ק.

ואני תפלה
היום והיני ורחם עלי
שאזכה מהרה לשפר
את פח הקדומה ויעלות
אף השבך דקדשה.
ויקום ויתרומם ויתעלה
תכונת שכלי למעלה
למעלה ויאחזק
אור התקומה הבינה
והדעת דקדשה,
ואזכה להתבונן בשכלי,
עד שאזכה להוציא
מתיקות שכלי מפה
אף הפעל ואזכה להבין
דבר מתוך דבר ואתה
הדושים אמתים בתורה
תקדושה, ויהי שייג
השנת אלהותך, עד
שאזכה לקנות בשכלי
חדשים ובעינים שלמים
בתורה הקדושה
ובעבודת יי ובעבודת
אלהות (קמ"ה) כה.

מעין

א"ר פינחס משום רב הונא ציפורה, מעין היוצא מבית קה"ק, בתחילה הוא זכר וזמנה לקרני הגביה, כיון שהגיע לפתח היכל ומתרחק ולעשה כחוט של שתי, כיון שהגיע לאולם נעשה כחוט של ערב, כיון שהגיע אל פתח עזרה נעשה כפי פך קטן ויבא ע"ז.

ימעיין מבית ה' יצא והשקה את חלה הישיבים. יש מעין קב"ל גיבורים, ויש מעין מגדל חלשים, ויש מגדל חסדים, ויש מגדל כעורים, ויש מגדל צנועים וליקריש ויאל תהלה.

השכל הוא לבדלו כמעין הנובע חיים, כי בעבורו באו לו חיים (מגדל משלו טו, כב).

יש הבדל בין מעין ובין עין, שהעין הוא הנמצא בעומק עד שלא יתפשטו הימים חוצה, כמו 'זרר' קצתה ותשאב, והמעין מעיין נביעת המים והתפשטותם חוצה, בין אם העומק סביבו מעט או רב, שהמים מתפשטים כמש' אתה קצעת מעיין ונחל, תפארת הוא מצא מעיין, ויש המעין יצא מבית ה' והשקה את חלה הישיבים (מלכים יקרא יא, לו).

יגדל יצא מעדן והשקות את הגן, הנהר הוא לשון נהרים, והוא המעיין הנובע ממקום החכמה עד האין סוף, וישקה את הגן היבש מים חיים שהוא הבינה, והם מים שאין להם סוף, ומהשיקה הוא מעלה הגן ורשעים וכל עשב למנו, וימשוך חוץ לתחתונים וציון, בראשית.

עיקר בחי מעין הוא גב"ה, כחו הוא מקור וקצות מוצא מעיין, והחכמה הוא סילון המקל אל המעיין, ובינה היא מעיין גיין. ועל דרך זה סילון המקל ומלכות המעיין (פרד"ס, מעיין).

אור אבא נקרא מעיין, ונחלים הוא אור אמו, וכיום נאמר 'סוד שלהם' (נפש המלך, שער יג, פט).

כנפיי מעיין מעיין ופריה, באר.

חכמה היא בחי' נקודה, היינו יו"ד, מעיין, ובינה הוא נחל הנמשך מן המעיין, והוא יו"ד, על שם תפושטות ליקריש לו, וזו.

ע"י התחדשות התורה נעשה הנהרות, כי כשמתחיל לחדש בתורה, אזי מתחיל לנבוע מעיין, בבחי' 'מעיין מבית ה' יצא, שהוא השכל, כמש' 'חכמה יבנה בית'. וההמעין בתחילה הוא צר וקטן, ואח"כ מתרחב ומתפשט יותר ויותר, עד שנעשה מנו הנהרות, והכל באים לשותת מאלו הנהרות (ליקו"מ, רסב).

בי מעין חשובים יותר ממי המקה, כי הם נובעים ויוצאים ממקורן מברא מים חיים, במקור הדעת, וטובים לארץ, ולא שלט בהם אורא דעלמא.

על כן הם מקושרים יותר בבחי' כסדר, כי המים הנכונים בכח בעפר הארץ, אשר בכל מקום שחופרין ומוצאין מים, אלו המים הם בחי' המשכת חיות אלקות, שהוא בחי' ה' וליקריה מקוואת א. ד. חכמה אמיתית שמקבלין הנהר האמת הוא בבחי' מעיין היוצא מבית ה', שבתחילה הוא קצר וקטן חביב וכו' ואח"כ מתפשט והולך ומתפשט והולך, עד אשר נעשה 'נחל אשר לא אוכל לעבור וכו'', והכל ע"י השימוש והכבוד וכו' ל' וליקריה שבעות ב. כג. למעלה אין שם שנות וזמן, כי ברוב אחר באה ההשפעה המעיין העליון הנובע תמיד ודרכו להטיב ולהשפיע לבריותיו, רק שהיה המקבל ראוי לקבל, ואם הוא מתפלל או לומד תורה בניין הוה, הוא נעשה כצינור אל המעיין העליון, הממשיך ומשפיע שפע טובה לו ולכל העולם כולו (נפש"ט, כי תשא, יח). הבורא ית' הטביע בכנס"ל בכלל, ובפרט בכל אחד ואחד מישראל, שהוא בי מעיין נובע מים חיים, אך שהמעין הוא סתום מפעירות החומר והשכחת הגשמיות, הסתום המעיין הוא ומעכב נביעתו, צריך כל אחד לחפור הבאר ההוא, ולהסיר מעל כל הדברים המעכבים ומנועים הנביעה (אבות ישראל, תולדות).

זוה השארותיו לאחר המיתה. וכמד בליקו"ה (מו"מ ממנה ד, טו): כל אחד מישראל אפילו איש פשוט, יש לו איזה נקודה טובה שנשאר ממנו, שהיא צחינת שכל הנקנה, שע"ז יזכה לחלק לעולם הבא, כי 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'.

שכל הנקנה. וכמד בליקו"ה (מו"מ ג"ח מ מקרעות ואפומיקי ג, ה): כל זמן שאין זוכין לשכל הנקנה קדושה אי אפשר למנוח על ס"ו להמחזו בו ולקלקל השכל הזה וכו'. כי עיקר הקיום והשמירה מן הקליפות והדמיונות, הוא כשזוכין לשכל הנקנה, דהיינו לזכות להשיג איזה עבודה ע"י השכל, שזהו עיקר השכל, כי לא המדרש עיקר אלף המעשה, כמ"ש (תהלים ק"א) 'ראשית חכמה יראת ה', שעיקר החכמה, לזכות על ידה ליראת ה', כמ"ש 'אז תצין יראת ה' (משלי ט, ג).

עיקר ההתבוננות הוא לזכות ליראת ה', שהיא צחינת שכל הנקנה, שבו צחינת מעשים טובים, כמ"ש 'ראשית חכמה יראת ה', שכל טוב לכל עושים', 'ללומדיהם' לא נאמר אלף 'לעושים', כמ"ש ר"ל (ברכות יז). כי עיקר הטוב והמתיקות של השכל הוא כשצד לירי מעשה, כי עיקר הלימוד קדושה הוא ללמוד ולשמוע ולעשות ולקיים, וכמ"ש ר"ל (שם לא) 'והיה אמונת עמך מוסך וכו'', שהם ששה קדרי משנה, ואעפ"כ 'אי איכא יראת ה' היא אורא' אין, ואי לא לא'. כי עיקר האור והשמירה והקיום וההשגחה של השכל הוא היראה, שהיא צחינת קיום התורה נעשה, כי הכל חלוי ביראה, כמ"ש 'מה ה' אלקיך שאל מעימך כי אי ליראה וכו' לשמור את מצוות ה' וכו'. כי יראת ה' הוא צחינת שכל הנקנה, שהיא צחינת יראת ה' יראת ה' וכו'. וזכרון שירה גדולה מהם. ועל כן אצרכה יאל ממנו ישמעאל ויחמק יאל ממנו ע"ז, כי הם צחינת שכל הנקנה, עדיין יש בו אחיזה לתינונים ס"ו, וזכרון שירה גדולה מהם. ועל כן אצרכה יאל שכל הנקנה, צחינת דעת, צחינת יראה, שהיא עיקר קיומן וכללותן של הצחות.

ליקוטי הנח"ל

ועיקר קיומו של אדם לאחר מיתתו אינו אלא שכל הנקנה. וזכור דברי נועם (שעריים, כה): ענין 'אחר מיתתו' ענין 'כל מה שיש ביד אנושי להשיג, נראה לבאר, שהרי כל מה שאדם עושה ומתנייע, אינו נחשב לנלוס לפי עצם מעלת השכל שסופק להשיג, אבל כשעושה מה שצולמו, נותן לו ה' צמתה את השגת השכל, וזה צחינת שער ה', שכתוב בו 'וירד ה' על הר סיני', שה' ירד אל משה. וזהו ענין 'אחר מיתתו', כי האדם כל חייו עולה ויורד, ונדמה לו שלא משיג כלום, אבל צאמת מגלה רצונו שזו טעות, כי כל הידידות הם הדרך להגיע לשכל הנקנה, לכן עובר על האדם כמה וכמה דרכים, שעולה דרגה ואח"כ נופל שוב לדמיונות, אך לצדק אחרי מותו, אז יראה מה שנשאר ממנו, ומה פעל ע"י כל היגיעות שהמייגע. וזה צחינת קיום הדבר אחר מיתתו, שרק אחר כל הטרחות שטרם, אז יקבל את השכל צמתה.

אמנה לשון קיום דבר. וצרכה בליקו"מ שהיא ה'ה"ם רנ"ז קעניג ז"ל כחז: לשון קיום דבר, כמו 'לאקן נא דעריך' (מלכים א, ח).

כשמשויג את הדבר משליך הקדמותיו. וזכור באורח מישור (כה): נראה לבאר שגם זה קשור למקור המדמה ועלייתו אל השכל. כי ההקדמות שקודמות לעיקר השכל, הנה מצחינת המדמה, כי ההקדמות מסייעות לקשר את הידיעה אל השכל, ולהביאה אליו. וכן גם השכל צכה וצפועה, נחשבים למדמה כלפי שכל הנקנה, כי הם מקרצים את הידיעה אל האדם. אמנם תכלית המקור, שלאחר שנשלים הידיעה, ישליך לגמרי את כל צחינות המדמה, ולא יתעסק בהם כלל, רק יהיה דבוק בידיעה לזכר שום אמנעים.

ונעשה חל"ו. והעיקר צוה הוא הכוונה, כוונת האמת של הצעלים העומדים צמת הקרצת הצהמה, לכוון שהוא מכניע צוה צמעשה זו את מעשה הצהמיות של נפשו וכל התאוות רעים התלויים בה, והוא מקבל עליו כמו כן כוללות ליצו לעשות כמעשהו, להכניע את תאוות הצהמה ולקרב את מידותיה להם ה', ולהמסיל עליה כח השכל והזורה שגו, עד שיעשה אלם השלם.

אמנה לשון קיום דבר. וכך ציאר הרמב"ן (שמות יז, יג) על הפסוק 'ויהי ידיו אמונה עד צוה השמש', וז"ל: טעם 'ויהי ידיו אמונה', שהיו עומדות וקיימות צדומותן, כלשון 'לאקנה על המסוררים דבר יום ציומו' (נחמיה יח), וכן 'אנחנו כורתיים אמנה' (שם י), דבר קיים צדריה, וכן 'הימד התקועה צמקום נאמן' (ישעיה כב), היינו צמקום חזק. וכן גם פירש צמנ"ז (נחמיה י, ה) על הפסוק 'צכל זאת אמתו כורתיים לאקנה וגו'', וז"ל: אמנה. ענין קיום, כמו 'לאקן נא דעריך' (מל"א ח).

הבהמיות וכן הדמיון. וראה להלן בהוספות המוצאות צמאמר לאחר אות ה', שם רצינו חזר לצאר את ענין הקרצנות המכניעים את כח הצהמיות שהוא המדמה, ושם הבאנו צוה מקורות שצוים הן צמקו"ם והן צמנול"ח, ע"ש.

הבהמיות וכן הדמיון. וראה להלן בהוספות המוצאות צמאמר לאחר אות ה', שם רצינו חזר לצאר את ענין הקרצנות המכניעים את כח הצהמיות שהוא המדמה, ושם הבאנו צוה מקורות שצוים הן צמקו"ם והן צמנול"ח, ע"ש.

הבהמיות וכן הדמיון. וראה להלן בהוספות המוצאות צמאמר לאחר אות ה', שם רצינו חזר לצאר את ענין הקרצנות המכניעים את כח הצהמיות שהוא המדמה, ושם הבאנו צוה מקורות שצוים הן צמקו"ם והן צמנול"ח, ע"ש.

מיואי חכמה

הקרצנות, שהם הבהמיות וכן הדמיון. ומוצא צספר הסינך (ה) גני שורש הצינור להציא קרצן צהמה, וז"ל: יש העתורות לזכר צהנאח קרצן הצהמות, מלך הדמיון, שגוף האדם והצהמה ידמו צכל ענייניהם לא יתחלקו, רק צצוה יתן השכל ולא צוה. וצהיות גוף האדם יולא מגדל השכל צצת החטא, יש לו לדעת שצכנס צצת ההיאל צגדל הצהמות, אחר שלא יתלקט רק הוא לצדו. ועל כן נצמוה לקמת גוף צצר כגופו, ולהציאו אל המקום הנצטר לעיניו השכל ולשורפו שם, ולהשכיח זכרו, כליל יהיה, לא ייזכר ולא ייפקד, חמת גופו, כדי לצייר צלצצו ציור חזק, שכל עניינו של גוף צלי שכל אצד וצטל נצמך, וישמת צחלקו צנפש המשלם שחננו האל, שהיאל קיימת לעולם, וגם לגוף השותף עימה יש קיום צחמיה צכצימה צלכמו צצצמה, כלומר שישמר מן החטא, וצקצצו ציור זה צנפשו יזהר מן החטא הרצה. והצטימה הצורה, צצמעשה הגדול הזה וצחסכמת עושהו שיתחם על חטאו מלצ וננפש, מכופר אליו שגמרו. וכן מוצא צוה צצאר מים חיים (פ' ויקרא, א, ג): ענין הקרצן, שמקריצ האדם הצהמה שלו, ושם יליואים משורש נפשו ממש, והוא מקריצ את נפשו לה' וכו'. וכשהאדם חטא על הנפש, והצביר צוה נפש הצהמית שלו על נפש השכלית, והרע צצו על הקדושה, או אפילו אס לא חטא צצצירה ידועה, רק מצין שהוא צריך להיות נפש שכלית צצו מתצצרת על הצהמיות שלו, צכדי להיות נמשך עס כל מידותיו רעים לעצדותו יצצרך שמו, אז הוא מציא קרצן לה' מצהמותיו, ושם יליואי נפש הצהמיות שלו ומקריצה לה' לרית נימות, ומוציא מננה הדס והקצב, ששם מדור מטרל דמסאצי כמו שצימת צוה"ק, ומקריצ ממנו לה', צצחינת 'מי יתן טהור מטמא', ו'דס נעכר ונעשה חל"ו. והעיקר צוה הוא הכוונה, כוונת האמת של הצעלים העומדים צמת הקרצת הצהמה, לכוון שהוא מכניע צוה צמעשה זו את מעשה הצהמיות של נפשו וכל התאוות רעים התלויים בה, והוא מקבל עליו כמו כן כוללות ליצו לעשות כמעשהו, להכניע את תאוות הצהמה ולקרב את מידותיה להם ה', ולהמסיל עליה כח השכל והזורה שגו, עד שיעשה אלם השלם.

החכמה אמיתית דאורייתא אמתים וישנות תישות דקדשה ככל עת ועת (ליקו"מ, כה).

ואני תפלה

ותצנני מפרה קכל השלישה בחינות של השכל דקדשה, שהם שכל בכת ושכל הפועל ושכל הנקנה. ותרתי ע"י ותשיעני ותעורני שיהיה נשאר מציני שארית בארץ לאחרי הסתלקותי מן העולם, שיאשר ויתקיים שכלי הנקנה דקדשה בעולם, ויתקיים השארותי לאחרי מיתתי על ידו שכל הנקנה דקדשה שתצנני ברחמיך הרבים, כי אתה ידעת רבונך דקדמא כלא, שאין קיומו של אדם לאחר מיתתו אלא על ידי שכל הנקנה שזוכה להשיג ולקנות בדעתו, כפי מה שזוכה לשיבר ולקבל תאוות עולם הזה והבדלי שנקבצו מכת המדמה, ובעונות הרבים קבר פליתי ומים ושינים בדיפת התאוות, ובשרירותי לב, וקטאתי עייתי ופשעתי לפניי י אלהי ואלהי אבותי על ידי לב האבן, שהיה הכח המדמה שבלב. אגא יי, רחם עלי ברחמיך הרבים והני בחדריך כל התאוות הבהמיות. לשיבר ויכבלי את הכח השרירותי לב, ואקנה מעתה לשיבר ולקבל כל התאוות הבהמיות. ואקנה לעשות אל השכל דקדשה חיש קל מהרה. ותעורני קהבין ויהשפיע בתוךך ובגבךךך באמת, ויהוציא מתיקות שכלי מכת אל הפעל, עד שאזכה להשיג שכל הנקנה בקדשה ובהנהגה דאורייתא אמתים וישנות תישות דקדשה ככל עת ועת (ליקו"מ, כה).

ברנר ינין sptth.com/www

סניב סניב הרשעים מהלכיס, כמו העלוקה המנצלת את דמם של בני האדם.

פסוק זה הוצא כראיה לכך שהקליפות סובבות את הקדושה. והנה ע"ד הפסוק מוזמור זה אמרו דוד כנגד שקרנים, גאוותנים ותנפים, הסובבים ומתהלכים בין הצדיות, לעורר לשון הרע ומתלוקת, כדי להרחיק מן הקדושה, וחסה"כ בתהלים (יב, טו-טז):

לְמַנְעֲמָה עַל הַשְּׂמִינִית מְזִמּוֹר לְדָוִד:
הַשְּׂמִינִית ה' פִּי גַמְרָה חֶסֶד פִּי פֶסֶן
אֲמֹנִים מִצְנֵי אֶרֶץ: שָׁוָה יִדְבְּרוּ
אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ שֶׁפֶת תִּלְקוֹת^(ב) צָלַצַּ
וְלָצַח יִדְבְּרוּ: (...) אִתָּה ה' תִּשְׁמַרְמַר
תִּפְּרָנֵנוּ מִן הַדּוֹר וְזוֹ לְעֹלָם: קָצִיב
לְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן קִרְס וְלֹאִת לִגְנֵי
אֶרֶץ: וּמִנָּח צַמְרָוִם (עס) הַרְשָׁעִים
הַסּוֹבְבִים הַם כְּמוֹ הַקְּלִיפּוֹת הַיּוֹנְקוֹת מִן
הַקְּדוּשָׁה, ח"ו: 'חזור חזור רשיעיא

וסובבים את הקדושה, בבחי' (תהלים יב) סביב רשעים יתהלכו, וכשארם נעתק ממדריגה למדריגה, או צריך לייך דרך אלף הדמיונות, כדי להגיע אל הקדושה, ותיבף כשעולה להמדריגה, או נתעוררין הקליפות שבמדריגה ומסבבין אותה, וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותה המקום מקליפות:

מהלכין, כעלוקה דמנצלת דמיהון דבני נשא. ופירש"י (עס) ע"ד הפסוק: כי פסו אמונים מזני אדם. הכל משקרים צי ומרגלים את המקומות אשר אנכי מתחבא. וצ"ל וצ"ל שני לצבות, לי מראים שלום, ויש שגאה טמונה בצבצם. תשמרם. לאותם עניינים והצדיות הנרדפים מן הדור וזו שהם דלטורין. סניב רשעים יתהלכו. לטמון מוקשים להכשילי: כרוס וזולת לנני אדם. מקנחתם שענינם רעה צדולתי, שנלקחתי מאחרי האלן למלך. והוא פתרון, 'כרוס וזולת לבני אדם', כשמתרומם איש הוולל, היינו המוולל בעיני בני אדם^(כ). וראינו להרחיק ולהביא את דברי המנצלים (עס) המנצלת שהקליפות הסובבות את הקדושה, הם החכמות והחקירות האלוטיות, הסובבות את האמונה המקובלת, ח"ו: 'סניב רשעים יתהלכו'. ר"ל שתננו מן הדור וזו, אשר צו יתהלכו הרשעים סניב, הקליפה המכסה את הפרי, סניב לבושי וספורי התורה, לזייפם ולערב צם מוך ופסולת, בעת כרוס וזולת לבני אדם. בעת אשר דברים הזלים והפחיתים יתרוממו לבני אדם, בעת שיעצו את הדבר היקר והנכבד, שהיא האמונה המקובלת ודברים האלקיים, ודברים הזלים והמזוינים, שהם מחקרי השכל ומופתים מתעים, הם יקרים ורמים בעיניהם, שאז יתהלכו הרשעים סניב אמרות ה', לשים דברים כוזבים ועיונים מזוינים תחתיהם, בעת הזאת צריך שתשגיח לשמור ולנצור אמרות ה' וכסף הדת האלקי מן המזוינים, כל יערצו צם סיגים ודברי זולתו. וכן כח צוה בעצמות הקודש (מ"ה, ט): סוד הענין, כי סוד האגוז, שהוא סוד המרכבה הקדושה, יש צו קליפות וזו לפנים מו. המות, שהוא סוד הטרה והקדושה, מצפנים, והקליפות, שהם סוד התמונות ורוח הטומאה, מצחק סוכובנה, כסוד 'סניב רשעים יתהלכו', וכסוד (מזקוק ה) 'כי רשע מכחיר את הדליק'. וזקנאטי (בראשית יו, ח) הביא פסוקים נוספים גבי הקליפות הסובבים את הקדושה, ח"ו: הערלה היא סניב לבנתי, רמו לכוחות הטומאה, כענין שנאמר 'כי רשע מכחיר את הדליק', לדיק ממש (הבית כנגד ספ' יסוד), וכתב 'סניב רשעים יתהלכו', 'ואת ירושלים בחור הגויים שמימיה', 'כששונה בין החומים', 'וסניביו נשערה מאוד', 'כל גויים סבבוני', והבן זה. ועל כן צריך להסירה ולהיכנס תחת כנפי השכינה.

וכשארם נעתק ממדריגה למדריגה, או צריך לייך דרך אלף הדמיונות. וכח צליק"ה (מו"מ מעקה ושמירת נפש ד, ה): זה כלל גדול, שכל הצריחה לא היתה אלא צגין דיסתמודעין ליה, כדי לדעת ולהכיר אותו. ואי אפשר לדעת אותו יתנדך כי אס ע"י כמה זמנאים, שהם צחינת לבושין כידוע. אך בתחילה קודם הטעם והקטרוג, היה מתלבש האור צחינת לבושין דקיס וזים ומזרחאחים מאוד, צחינת 'כתנות אור' כמובא, אך אחר הטעם היה צהכת להעלים ולמעט האור צכמה העלמות והסתרות, צחינת 'כתנות עור', ונמשכו ונעשה כמה מסכים המצדילים, שהם צחינת חושך עגן וערפל, המסתירים את האור. והכל צשציל התיקון, כי עתה אי אפשר לקבל האור כי אס ע"י וי, וצריכין צכל פעם שיהיה ירידה קודם העלייה, ואז צודלתי האדם צסכנה גדולה ויש עליו מלחמה גדולה, וצריך להתחוק הרצה הרצה עד שיצטל המסך המצדיל והחושך, שהיא צחינת הירידה שקודם העלייה, עד שיתפך הירידה לעלייה, וזה עבודת הצדיקים כל ימי חייהם. כי על כל אדם שצעולס עוצר כל זה, כי אפילו מי שהוא צמדריגה פחותה מאוד מאוד, ואפילו אס עוצר מה שעצר וגם עתה הוא כמו שהוא, אעפ"כ צכל עת שמתעורר צבייה תנועה קלה להתקרב לאיזה דבר שצקדושה, אזי לפי צחינתו יש לו חיפק עליות ויריות הרצה, כפי התעוררותו להתקרב להש"ת. כי אפילו מי שהוא צמוך הארך ממש, אפילו צשאל תחתיות

מיוצאי חכמה מיקומי הנחג

סניב רשעים יתהלכו. ואיחא צבוכי אור (אנשי מוהר"ן י): ליבר פעם אחת ממה שאיחא צבכרי אחת שנשמת כל אחד מישראל הוא 'מלך אלקי ממשל' (וכמובא צדברי חו"ל על פסוק 'ויפת צאפיו שנמת חיים', 'מחן נפח מחוכו נפח'), ואמר שמה יוכלין להבין גדולתו של הדיק האמת, שכול להשיג עד אין שיעור. כי כשנשמה יורדת לזה העולם, ומתלבשת צהגוף שהוא ממשכל דמיויל (עור הנפש הקדמוני), והנשמים והעקרבים סוכבים אותה מכל צד, שהם צחינת הקליפות השוכנים סניב הלנ, שסם משכן האלקות וכו', ומאלו הקליפות השוכנים סניב הלנ נמשכים כל התאוות ומידות רעות וכל מיני עקמימיות שכל, וכצרכו הש"ת עצמו נתן להם כח לזה כידוע. וצודלתי הנשמה מתוכנת מאוד שלא תצבע צבייה, וצשציל זה נעשה עם כל אחד מה שנעשה. אכל מי שתחבר על יצרו צכל מיני התגברות, עד שמתנה את לבו מכל רע, עד שלא נשאר צו שום אחיה משום תאווה ומידה רעה, אס כן מה נשאר צו, הלא לא נשאר צו רק החלק אלקי אשר צלצבו. ועתה יש קן להשגותיו אשר יוכל להשיג, ומי יוכל להבין ולשער רוממות ונוראות דיבוריהם ומעשיהם ודרכיהם. ואע"פ שיש צוה כמה אלפים מדריגות, אכל צודלתי כל לדיק כפי מה שמתנה עצמו מהתאוות ומידות רעות, כמו כן נטהר לבו מהקליפות השוכנים סביבו, וכמו כן וזה להשגה עצומה צאלקותו יתנדך.

פרסאות. השיבו קצת מן התלמידים, אנו שומעים צכך, רצוננו לייך לשם. וקצתם השיבו ואמרו, נלך מקודם ונדיע את הדבר לנשינו. כיון שאמרנו נלך מקודם לבנינו, מתחר הד צחדה גדולה, והיכה כף אל כף ואמר, אזי לנו שלא היה לנו וכות להיגאל, שאלמלא הייתם כולכם משיבים צפה אחד, שרצונכם לייך צשמה גדולה, חיפק היו נגאלים כל ישראל, שעתה היתה השעה עומדת להיגאל, ומחוך שמיאתם צדכ, חור הגלות לאיתנו צעונוטמיו הריצים. וידוע ששפתי אותה העת רצון צה האר"י זלה"ה לעולם, והוא נשמת משיח צן יוסף, כנודע צביאור צשער לגלות צשמות.

מסירת הקשרים

יט) ועי' לעיל בריש המאמר במקו"ח ד"ה 'מהחבר ביהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ואמנה', שם דרשה הגמרא 'ופסקו אנשי אמנה מישראל, שנאמר הושיעה ה' כי גמר חסיד (כי פסו אמונים מבני אדם), ע"ש. (ט) ודו"ק וראה, שש"י 'שפת חלקות' מתגברים כח המדמה והקליפות, כמובא בליקו"מ (נד, ה): 'כח המדמה בא ע"י לשון הרע, כי כח המדמה הוא כח הבהמיות, כי גם בהמה יש לה זה הכח המדמה. והמוציא דיבה הוא נופל לבהמיות, ועל כן נגבר עליו כח המדמה, שהוא כח הבהמיות.' כי 'מוציא דיבה הוא כסיל', וכשהדעת נסתלק ממנו, נופל מאהבת הש"ת, ונופל לאהבת הבהמיות. (כא) ודו"ק וראה בקשרי המאמה, שפסוק זה הוא בבחי' הקליפות וכח המדמה, המתגברים כנגד האדם שעולה מן המדריגה הנמוכה והמזוללת, ונכנס כעת למדריגה עליונה יותר (בחי' הרמה, שהיא נדרשת בפסוק במלה 'כרוס'). וע"פ זה יתכן לומר, שבכל פעם שאדם רוצה לעלות ממדריגתו, יש בחי' של המדמה המבלבל ומשכנעו שהוא ממדריגה מזוללת ונמוכה, ועל כן אין לו מה לנסות ולעלות מעלה, ודו"ק.

ברכה יניח סופו://www.sptth.org/svenweller/

רדע, שאין שני בני אדם שווין זה לזה. וכעין זה איתא במסכת סנהדרין (לח ע"ב): תנו רבנן, להגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות צחות אחד, וכולן דומין זה לזה, אלז הקב"ה טובע כל אדם צחותו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחצירו, שנאמר 'תתהפך כחומר חוקם, ויִתְיַצְצוּ כמו לצוש' וכו'. תניא היה רבי מאיר אומר, בשלושה דברים אדם משתנה מחצירו, בקול, במראה, ובדעת. ומוצא עוד בצמד"ר (כח, ג, וע' גס בצרכות נח ע"א) ששוי זה קיים גס בדעתם וצרוחם של הנפשות, וכו': כשם שאין פרלופותיהן דומין זה לזה, כך אין דעתן שווין זה לזה, אלז כל אחד ואחד יש לו דעה בפני עצמו, וכן הוא אומר (איוב כח) 'לעשות לרוח משקל', לרוחות של כל צריה וצריה.

ומתחתיו ח"ו, גס משם כשמתעוררים לעלות משם, גס שם יש צודלתי כמה וכמה מדריגות צלי שיעור. כמו למשל שרואין בגשמיות, כשרואין לעלות מצית לעלייה יש מדריגות רבות, וכן מעלייה לעלייה, מכל שכן אם ישער דעתו כמה מדריגות יש מארץ לשמים, ואפילו כשמגיע לצחינת שמים עדיין יש צחינת עלייה, מכל שכן משמים למעלה ולמעלה למעלה. וכמו שיש מדריגות הרבה מארץ לשמים ולמעלה יותר, כמו כן צמוך גוף עובי הארץ צודלתי יש שם גס כן כמה וכמה מדריגות, אם ישער דעתו מרחפות וצורות ומחילות בעמקי הארץ הרבה, צודלתי אם רוצה לעלות משם מעמקי הצורות והמחילות, בהכרח שילך מדרגא לדרגא. וזה נשמע מפיו הקדוש בפירוש אלז התורה 'אחוי לן מנא' (בסימן כ"ה), שמדבר שם מעליות מדרגא לדרגא, שמתגברת ומשתטחת הסט"א והקליפות כשנתעורר לעלות משם בהכרח שילך מדרגא לדרגא, ואזי משתטחין כנגדו בכל פעם, על כן יש להאדם מלחמות גדולות ומניעות רבות בכל פעם שרוצה לגשת לאחיה עבודה. וגס כי לפעמים מעולם המלחמה הוא נכשל ואינו עומד בציון ח"ו ולריך להתחיל מחדש, על כן לריכין התחזקות גדול ועצום מאוד צכמה פעמים בכל יום ובכל עת, לרחם על עצמו ולתשוב על תכליתו וסופו בכל פעם, כי סוף כל סוף מה יהיה ממנו, ואין שיהיה ארץ שיהיה הוא מחוייב ומשעבד ללחום מלחמת ה' בכל מה שיוכל, כי היגיעה צעמנה מה שמתייגע ותותר ללאת ולעלות מפחיתות מדריגתו, זה גס כן יקר מאוד מאוד צעיני השי"ת, ואם יתייגע ויחמור וינפה ויחפול בכל יום להשי"ת שיוציאהו ממקומות אלו שגפל צהם, צודלתי יהיה אחריתו לטובה, כי סוף כל סוף יתהפך הכל לעובה, כאשר שמעתי והצנתי מפיו הקדוש צכמה וצנתי לשונות רמזים שונים.

שאין שני בני אדם שווין זה לזה. ואיתא צוה צשיה"ן (נד): השי"ת אינו עושה שני פעמים דבר אחד. כי אפילו גלגולים, אין זאת הנשמה נתגלגלת פעם שניה כמות שהיא, רק זאת הנפש עם זה הרוח וכיוצא צוה כידוע, נמצא שעכשיו, כשזה הנפש מתקצן עם רוח אחר וכיוצא צוה, שוב אין זה מה שהיה קודם, כי אין השי"ת עושה שני פעמים דבר אחד.

מילואי חכמה

ילקוט הנחצ'

שאין שני בני אדם שווין זה לזה. ומוצא צוה בספר אמרי פנחס (שער ו, א): אדם יכול להיות נוצר ומי ע' שנה, רק צעצור דיבור אחד או תנועה אחת שיעשה צאמת להשי"ת, ואף שצאשר דברים מקלקל, ומי יודע אימת יחזור למקומו אל השי"ת, מכל מקום לריך להיצרלות צעצור אותה התנועה, שהיא לריכה להיות, ואי אפשר לעשות ע"י זולתו, כי אין שני בני אדם שווים צעולם, מיום שנברא עד סופו.

שאין שני בני אדם שווין זה לזה. ומוצא צליק"ה (ח"מ שומר שער ג, ז) גבי השינויים שיש בין הצדיקים והכשרים, שזה ענין ריבוי הגוונים, וכו': כי צאמת הצדיקים והכשרים, כל אחד ואחד כוונתו רצוי לשם שמים, ואעפ"כ צודלתי דעתם חלוקה זה מזה. כי אי אפשר שיהיו דעותיהם שוות לגמרי, כי אין שני בני אדם דומים זה לזה, וכשם שמשונים בני אדם צצורותיהם כך משונים צדעותיהם, ועל כן צהכרת שיהיה שינויים ציניהם צדעותיהם ודרכיהם והנהגותיהם. ומיום צריאת העולם לא היו עדיין שני צדיקים וכשרים אמיתיים שווים לגמרי בכל תנועותיהם, אע"פ ששניהם הולכים צדרך אחד ויונקים מרוב אחד, אעפ"כ יש חילוקים רבים צדרכיהם והנהגותיהם, וכמו שהאריך רבינו ז"ל לספר ולהפליג צגודל החילוקים בין הצדיקים הגדולים שהיו סמוכים לזמננו, שכולם הם מחלמידי הצעש"ט והמגיד זקוק"ל, והיה שלום גדול ציניהם, ואעפ"כ היו מחולקים מאוד צדרכיהם, שזה היה נוסע על המדינה ודרש צרבים, וזה יש צציתו, זה האריך מאוד צתפלה והתפלל לפני הציבור צצקקות והתלהבות גדול, וזה התפלל צלחש עם הציבור צדרך ההמון, וזה הרבה צצורה יותר, וזה הרבה צצלקות ופדיון צצויים, וכיוצא צוה שינויים רבים לאין מספר, אע"פ שכולם ינקו מרוב אחד. כי אי אפשר שיהיו כולם שווין, כי כל אחד עובד את ה' כפי מידתו וכפי שורש נשמתו. וזה עיקר שעשועיו יתצרך, שיש לו צדיקים וכשרים הרבה צעולם, שכל אחד ואחד עושה לו נחת רוח ותענוג ושעשוע מיוחד מה שאין צחצירו, שזה צחינת 'שראל אשר צן אתפאר', שהם כלולים מגוונין סגיאין. כי אין הקב"ה עושה שני דברים שווין, רק כל אחד יש לו דרך ונתיב כפי שורשו צרעון העליון. אלז הצעל דבר הוא מתגרה ומתקנא צחצורת הצדיקים והכשרים, ומכניס צהם מחלוקת, ועיקר המחלוקת הוא מחמת שכל אחד אינו מאמין צחצירו שגס כוונתו ורצונו לשם שמים, אע"פ שאין צחצירו מתנהג צדרכו ורצונו. כי הצעל דבר מטעה הלצ, עד שנדמה לכל אחד שחצירו חולק עליו ונוטה מן האמת, כי הצעל דבר הוא 'נרגן מפריד אלוק', ואיש מדינים לחרחר ריב, כי הולך ומסכסך זה צוה, והוא צין אחים יפריא', עד שלפעמים יש ששני בני אדם שניהם רוצים רעון אחד, ואעפ"כ יש ציניהם מחלוקת גדול, מחמת שכל אחד אינו יודע שחצירו רוצה גס כן צוה, ואינס מתוועדים יחד לדבר אחד עם חצירו לגלות דעתו ופנימיות רצונו, ומחמת זה נדמה לחצירו שהוא אינו רוצה צוה, ומחמת זה נעשה ציניהם מחלוקת גדול, עד שאח"כ אפילו כשמתוועדים יחד אי אפשר לכל אחד לגלות לחצירו פנימיות דעתו ורצונו, כי מחמת הקטנות והמריצות והקפידות צציניהם, אין אחד מהם יודע ומצין רעון חצירו, צצאמת אין שום שינוי ציניהם. ודבר זה מצוי כל פעם.

רבונו ש' עולם יי אלהים, אתה ידעת את כל מה שעבר עלי מעתה עד היום הזה, כי זה כמה נכסף נכספתי לראות בתפארת עמך ובקץ פעם שאני מתחנך ורוצה לחזור ולעשות ולהתחיל ממקומי איה העתקה בעלמא לעלות ממדרגתי השפלה למדרגות שבקדושה בחיוב השגרה, אני תפק הדמיונות והתאוות והמניעות והבלבולים מתנגדים עלי בקץ פעם יותר ויותר מבמתקנה, בהתגברות ג' ד' ו' ובהתפשטות עצום מאד כאשר אתה ידעת, עד שלא היחוד אותי לעלות לקומה שהייתי צריך לעלות עד הנה. ולא די שלא היחוד אותי לעלות למדרגה הגבוהה יותר, אף גם מגדל התהננות פנים והתפשטות שהתפשטו עלי בקץ פעם כאשר אתה ידעת, על ידי זה הפילו אותי בקץ פעם יותר וכן היה כמה פעמים בלי שיעור וערך ומקרה, ש' בקץ פעם שאנו חותרים ורוצים לצאת ולעלות מדרגא לדרגא בערבובי, גם מתגברים ומתקדים בה יותר ויותר, עד אשר "בלי כוונת חיי השגותי בבחנה", עד אשר אני יודע מה לעשות. ובאמת יודע מודה ומתודה לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, כי אני בעצמי התיב, כי בודאי היה לי כח להתגבר עליהם בקץ פעם, לצאתם ולשקדם ולקבצם, כי אני אתה בא במרובא ובעליה ע' בריוותי, ובשם שנתת בהם כח למע ולקבל אותי וישלם, כן נתת לי כח יותר ויותר להתגבר עליהם לשקדם ולקבצם למעלה, אך בעונתי הרבים לא חסתי על נפשי, ולא התגברתי בקדושתם ולקבצם, ולא קיימתי עצותי הקדושות, ואיתי חנו ומרבה דרטיב, חס וחסני ורחם עלי. חמל עלי בחסד חסם ונדבת חסד, ועניני והושיעני בקץ פעם לשבר ולקבץ ולקבל כל הקפלות וכל הדמיונות וכל התאוות וכל המניעות והעובדים והבלבולים שבקל מדרגה מדרגה, באופן שאובה לעלות חיש קל מדרגה מדרגה למדרגה בקץ פעם ולקבל שעה בקדושה עד בקדושה ודוקיה, עד שאובק מדרגה למדרגה עליונה לרום המעלות כנראה לאיש הישראלי (ליקו"ת כה).

והפנימיות של התחתון, נעשה חיזיונות לחיזיונות עליון. וזו הפל"ם לעין דכדי האר"ז צפרי ען חיים צעור התפלה וכוונות שבת. וז' הפע"ח (שער התפלה ה): צעלית פנימית ג"ר דעסיה זיירה, ה'ס נעשין צמי' חילונית, אל ה'ס חילונית דג"ר דיירה. כי ודאי הוא שחילונית דיירה, הוא יומר גדול מן הפנימית דעסיה. וזו נשאר חילונית ג"ר דיירה צמחי פנימית, ופנימית ג"ר של עסיה נעשה חילונית אליה. וזו עולין פנימית ג"ר דיירה, להיומן חילונית אל חילונית ג' אמצעות דיירה, שעתה חזר ונעשין פנימיות אליה. ועולין פנימית ג"ר דיירה, ונעשין חילונית אל חילונית דמלכות דצריאה, שעתה חזר להיות פנימית אליה. ועולין פנימית מלכות דצריאה, ונעשה חילונית אל חילונית פנימית אליה. וכן מוצא זה צפע"ח (שפנימיות וחילוניות ה'ס צמחי פנים ואחור, וז' סעודת השבת ה'ס נגד החילוניות, שהוא מוזן הגוף, שה'ס הכלים והתפלות ה'ס מוזן הנפש בעצמות האורות, כמ"ש 'לנפש חיה', לרוח ממללא'. וכל אחד מאלו יש צו פנימית וחילונית, כי צמסופות קבלת שבת, ה'ה

כי אי אפשר שיהיו שני אנשים במדרגה אחת. ואינו נעתק מהארם העליון אלא הפנימיות שלו, והחיזיונות נשאר. וגם האדם שבמדרגה התחתונה, אינו נעתק ועולה אלא הפנימיות. והפנימיות של התחתון, נעשה חיזיונות לחיזיונות עליון. ואע"פ שכבר נשבר הקליפה שבמדרגה עליונה ע"י האדם העליון, אע"פ שכשפנימיות של העליון נעתק משם, (נ"א ופנימיות התחתון) והחיזיונות התחתון עולה, אזי הקליפה חוזר וניעור. כי לא נבנעת אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפילו לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו, ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש:

ה'ס מורח"ת: ח' ע"א

מיצוי הכמה

חזרה וניעור. וראינו לנצל צלמונו בתמימות מושג זה: מחול וניעור ה'נו מושג למדני הנמלא צמימות כמנה הקשרים. היומר מוכר מה'ס הוא לענין אסור והיטה, למשל, א'ס נפלה טיפת חלב לתוך סיר עם נשח והיה צנצר פי שישל מ'ס מהחלב, אז התצטל מוסח, כי החלב מתצטל צממות כו' של צנח. א'ס לא חלחל שהצטל החלב נפלה עוד טיפת חלב, וצנצר יש אמונ' פי שיש מ'ס מהטיפה השניה, אך כשנלצר עוד את הטיפה הראשונה (שכנר נצטלה) לשניה, אז צנצר אין פי שיש מ'ס מהטיפות יחד, אזי התצטל אסור. לרצוף הטיפה הראשונה לחצונן, אע"פ שכנר התצטלה קודם לכן, נקרא 'חוזר וניעור', אע"פ שהצטל כבר היה מוחה, עכשיו נוצרת מליחות חדשה וזה הטיפה 'מתעוררת' וגורמת לאסור את התצטל (ע' ש"ע י"ד גט, ו).

אינו נעתק ועולה אלא הפנימיות וכו'. ויציר באורם מישור (כה): נראה לנצל שכל זה קשור למ"ש בתחילת המאמר 'משחרב ציהמ"ק צטל השמיר ונפת זופים ואמנה'. כי כל מדרגה שכלולה מפנימי וחילוני זה צמית ציהמ"ק, כי הפנימי הוא צמית ציהמ"ק, ותפקידו לקדם את החילוני האמוד לו, צמית ציהמ"ק מצי' ה' יאל' (צית הוא פנימי ציחם ליאה ה'ס), ולשבר את המדמה הנאחו ש'ס, צמית ציהמ"ק צמית ציהמ"ק רוח נצברה, ולעלות אותו אל השכל. זה צמית תיקון השמיר ונפת זופים ואמנה. אל צמית ציהמ"ק נעתק ממקומו ועולה למעלה, ושאר החילון לצד, זה צמית חורבן ציהמ"ק, שמוה מתגברים הקליפות וז' האבן, צמית 'משחרב ציהמ"ק צטל השמיר ונפת זופים ואמנה'. והמקון לזה ע"י 'מקום מקדשנו', שצעשה שאדם רוצה להתקדם ולעלות, הקצ"ה מסייע לו לשבר את המדמה המתחדש, ע"י 'מקום מקדשנו' כנ"ל. וע"פ זה יתבאר ציזתר מ"ש רבינו צנרן המאמר 'צוה טועים החסידים וכו', כי מתמת שעתה המדמה מתחדש וזה צמית חורבן ציהמ"ק, לכן נדמה לה'ס לנפילה גדולה וחורבן. אל צמית שחין זה חורבן שחין וכו', אלל מתקן של עליו. כי מתמת שעתה הפנימי למדריגה עליונה, לכן יש כח צמית גדולה להתגבר לפני שעה, אלל א"כ הכל עולה. והכל תלוי בצלון האדם כנ"ל, וכשאלס וזה להתגבר עליו, מזה נצנה ציהמ"ק מתחדש, ונתקן השמיר ונפת זופים ואמנה ציזתר ויומר. **והפנימיות התחתון עולה.** כך מוצא בגרסמ הליקו"ת שהוליס הד"ס ר"צ קעניג ז"ל, כפי ה'ספח המוצאם צנוגרייס.

כי אי אפשר שיהיו שני אנשים במדרגה אחת. ואינו נעתק מהארם העליון אלא הפנימיות שלו, והחיזיונות נשאר. וגם האדם שבמדרגה התחתונה, אינו נעתק ועולה אלא הפנימיות. והפנימיות של התחתון, נעשה חיזיונות לחיזיונות עליון. ואע"פ שכבר נשבר הקליפה שבמדרגה עליונה ע"י האדם העליון, אע"פ שכשפנימיות של העליון נעתק משם, (נ"א ופנימיות התחתון) והחיזיונות התחתון עולה, אזי הקליפה חוזר וניעור. כי לא נבנעת אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפילו לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו, ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש:

צמית הכלים, הנקרא חילונות, והוא ללול מפנימית וחילונית, כנזכר צמ"א, שעולין הפנימית דג"ר דעסיה, ונעשו חילונית לחילונית ג"ר דיירה. ופירושו הוא, כי צמית הפניס נקרא פנימית, וצמית אחרים נקרא חילונית. וכל זה צללים, הנקראים חילונית. וכן צמית הנשמה, שהוא אור עלמות הנקרא פנימית, יש צו ואחוריים. נמלא, כי ג'ס האורות הפנימית וחילונית, שה'ס פניס והכלים, נקראו פנימית וחילונית. כי הפנימית, שה'ס האורות, ה'ס צמית פניס, וכלים שה'ס חילונית, נק' אחרים צעך האורות. ועל דרך זה כל צמית משתיהן ללולה משתיהן, כי האורות יש צה'ס פניס ואחור, וה'ס פנימית וחילונית צאורות פניס, והכלי יש צה'ס פניס ואחור, וה'ס פנימית וחילונית כללי העולה, כלל האורות. כלל העולה, כי מלת 'פנימית' ו'חילוניות', ר"ל פניס ואחור. וזה יזון אין צמית החול, וכן צמסופות שבת, שעולין פנימית של עסיה, ונעשה חילונית לחילונית היצירה, וכן צשאר עולמות, אלל שהכוונה שהפנימית וחילונית שתייהן שוין. כי ג'ס זה פניס זה אחר, צעך פנימית המאירים צה'ס, א'ס כן פנימית תחמומות, יהיה אחרים צעך אחרים העליונות.

ליקוטי הנח"ל

כי אי אפשר שיהיו שני אנשים במדרגה אחת. ומוצא זה צערי לדיק (ח"צ, מכתב נג): ה'ה ידוע שכל נשמות ישראל היו נשרים כולם צקומת של אדם הראשון, מינהון צראש, מינהון צגופו, מינהון צידין, מינהון צרגלין, מינהון צשאר אצרי הגוף הפנימיים והחילוניים, מינהון צשערותיו צצראש, מינהון צשערות וצצשאר אצרי וכו' וכו', ומ'ס כמנואר כל לו היעצ צנר הקדוש וצנכתי האר"ז. וכשחט אדם הראשון ועבר על ציווי של השי"ת, ואכל מעץ הדעת טוב ורע אשר ציוהו ה' צללתי אלל ממנו, והנהה צאכליחמו, אזי ג'ס כל הנשמות התלויים צקומתו קיצלו נגאה כל אחד ואחד לפי צמיתו, כמו שאנו רואים צמוט ששאלס אוכל איהו מאכל אזי כל גופו נהנה, וע"י נצגמו כולם, ועיקר הפגם היה כפירה ומינות וחסרון אמונה. זה קוד מימרא דרצ נחמן (סעודין לת ע"צ) 'אדם הראשון כופר צעיקר יהי'. כי ההנאה מאשר אכר השי"ת, מורה הכפירה והחסרון אמונה צו יצנרן. אלל צודלח לל נצגמו כולם צשהו צמית הכפירה והמינות, כי צודלח לל כל האצרים כולם שויים היו צנהאחם. ועל כן, כל אחד ואחד עליו לתקן ולהשלים אותו הפגם אמונה שפגעה צשורש נשמתו צקומת אדם הראשון וכו'. נמלא שכל אחד ואחד צפני עלמו יש לו מעשה שלימה משלו, ומחילת כל אדם המעשיות כולם מתחילים מזה היותם נשרים יחד צקומתו של אדם הראשון, ומאז נצפרדו ונצפלו, השתלשל לכל אחד ואחד מעשה צפני עלמו, היינו כל מה שאירע ע'ס כל אחד ואחד צכל גלגוליו, הן צמחצבה הן צדיצור והן צמעשה, צעיות או צעשירות וצשאר השנייים, לפי מה שעליו לתקן ולהשלים האמונה הקדושה לפי צמיתו.

עצה ותושיה * אפילו מי שהוא במדרגה התחתונה מאוד ח"ו, ואפילו אם הוא בתוך הארץ ממש, עם כל זה כשרוצה ליכנס בעבודת השי"ת, בוודאי צריך שילך לפי בחינתו מדרגא לדרגא. ובכל פעם ופעם כשיוצא מדרגא לדרגא או מתגברים עליו מחדש הקליפות, שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות, ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד, ואינם מניחים אותו ליכנס לשערי הקדושה שעלה למדרגה השניה. וזה מועים החסידים הכשרים הרבה, כשרואה שפתאום מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות, ונרמה לו שנוצל ממדרגתו וכו', אבל באמת אין זה נפילה כלל וכו'. וצריך בכל פעם ופעם להתחוק את עצמו הרבה ולבלי יציל מזה בדעתו כלל, עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש (קצור יקו"ת כה, ג).

עצה ותושיה * אפילו מי שהוא במדרגה התחתונה מאוד ח"ו, ואפילו אם הוא בתוך הארץ ממש, עם כל זה כשרוצה ליכנס בעבודת השי"ת, בוודאי צריך שילך לפי בחינתו מדרגא לדרגא. ובכל פעם ופעם כשיוצא מדרגא לדרגא או מתגברים עליו מחדש הקליפות, שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות, ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד, ואינם מניחים אותו ליכנס לשערי הקדושה שעלה למדרגה השניה. וזה מועים החסידים הכשרים הרבה, כשרואה שפתאום מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות, ונרמה לו שנוצל ממדרגתו וכו', אבל באמת אין זה נפילה כלל וכו'. וצריך בכל פעם ופעם להתחוק את עצמו הרבה ולבלי יציל מזה בדעתו כלל, עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש (קצור יקו"ת כה, ג).

פנימיות וחילוניות כפי ר' עולמות א"ע יש בכ"א מהם ב' בחי', ונקראים פנימיות וחילוניות. הפנימיות שבעולם העשה הם הנשמות של בני"א, והחילוניות הם האופנים. והפנימיות שבעולם היצירה הם הרוחות של בני"א, והחילוניות הם המלאכים. והפנימיות שבעולם הבריאה הם הנשמות של בני"א, והחילוניות הם כסא הכבוד. אשר בו הרוחין קדישין. והפנימיות שבעולם האצילות שהוא אור הפנימי של העצמות דא"ט אשר בתוך האצילות, הוא בחי' פנימית ומחילוניות ה"ס בחי' פנימית וחילוניות ה"ס בחי' המלאכים. וחיות אל הכסא והמלאכים והאופנים שובי' עולמות ב"ע (שער הקדמות אבא).

יש באדם פנימית וחילוניות, וכן הוא באדם העליון. אמנם הפנימיות הן המוחין, והחילוניות הוא בשר האדם (פע"ח הנחת הלימוד א).

כמה פנימיות הוא שם חו"ה, וסתם חילוניות שם אלהים (רמ"ז על הוה, כי תשא פסח).

מי שמקבל תענוג מאד קרא נוקבא, ורצה לומר לגביה. ומצא כשהשי"ת מקבל תענוג מישראל מתפלח, כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל. וזה שכתבו 'אשה ריח ניחוח לה', כי ע"י ריח הניחוח שמקבל השי"ת מתפלח של ישראל, נעשה בסוד אשה, ונקבא שכתוב גבר, אם כן מהפנימיות נעשה חילוניות (ליקו"ת ח' ע).

כ"ז מה שהפנימיות קרוב ומקושר יותר להחילוניות, כמו כן נעתיקן מהחילוניות כל סטרא דמסבא, כי בהפנימיות אין להם אחיזה (ליקו"ת מדרגה ד, א).

יש נשמות מפנימיות העולמות ומחילוניות העולמות, וגם תורה יש מפנימיות וחילוניות, ולכן בבל הוא חילוניות העולמות והרביצו שם תורה, מחמת שהם קרובים לא"י, ויש להם יניקה מפנימיות העולמות, כי א"י הוא בסוד ציאה מא"י (אמרי פתח, שער ח, פ).

כסא כבוד מרום וכו'. פסוק זה נאמר בפרק שנתחילמו מוכיח ירמיה את ישראל על חטאיהם וצפרע על סקר ליבם מהש"ת, וצוטטים בזני האדם. וזוה"כ בירמיה (י, ט-ד): עקב הלצ מכל ואַנְשׁ הוא מי ידענו; אֲנִי ה' חקר לִבְ צִוּן פְּלִיזוֹת וְלָמַת לְאִישׁ פְּדָרְכִיו פְּדָרִי מַעֲלִילוֹ; (...) פָּסָח כְּזוֹד מְרוֹס מְלֶאשׁוֹן מְקוֹס מְקַדְשָׁנוּ; מְקַוָּה יִפְרָאֵל ה' פֶּל עֲזִיבֵךְ יִשָּׁו וְסוֹרֵי פֶלְחֵךְ יִפְתּוּ פִי עֲזוֹ מְקוֹר מִיַּם שִׁים אֶת ה': קָפְאֵנִי ה' וְאֶלְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶזְשָׁעָה פִי תַהֲלֵמִי אֶפְסָה: וציאר המג"ד (סג): עקוב הלצ. עם כי לז האדם הוא מעוקס ומעוות יותר מכל איברי, ויש לו מכאוב חזק, ר"ל דעה נפסדת לחשוב, מי הוא היודע תעלומות ליצי. אני ה'. ר"ל אולם אני ה' חוקר לז האדם ובוטח מחשבת הכליות, לדעת מה הוא, ולמען למת לכל איש כדרכי ליבו וכפרי מעלליו. **כסא כבוד מקוס מקדשו.** כמו כסא הכבוד, והוא שמי מרוס, כמ"ש 'השמים כסאי' (ישעיה טו), כן הוא מקוס מקדשו. כי כמו שהשכינה היא בשמים, כן היא בציהמ"ק. **מקוס ישראל ה'.** לכן מהראוי שתקות ישראל יהיה אל ה', והואיל וטעמת שינתך ציניהס. כל העוזבים אותך וצוטטים בלדס, ראוי הוא שיצושו. וסורי. הסרים ממני. והוא מאמר הנביא דבבר האל. **נאך יימנו.** בנפר ייכתבו לרדת בתחמיות הארץ בעמקי השאול, על כי עזבו מקור הנוצט מים

חיים. **אם ה'.** שמשפיע הטובה בכל עת כמקור הנוצט. **ושאני.** אמר הנביא, כשאתה תרפא אותי יהיה נרפא. ולתוספות ביאור אמר, הושיעני מן הקמים עלי ואז יהיה נושע, ר"ל אין זיד מי להושיע לי וזולתך. **כי שאלתי אמה.** כך אני מתהלל לומר שאתה אלתי ישעי. ופירש הרד"ק (סג) את שייכותו של הפסוק 'כסא כבוד וגו', עם עקבות הלצ, וז"ל: **כסא כבוד וגו'.** דבק לענין הפסוק שאמר 'אני ה' חוקר לז צוון כליות וכו'. ופירש הענין כן, צא הנביא להודיע שהשי"ת שוכן במקדש כמו שיושב בכסא כבוד מרוס, שהוא השמים העליונים, ואמר שהוא 'מלאשון', כלומר מקדס, כמ"ש 'נכון כסאך מאז'. אמר, כמו שהשמים שהס כסא ה', והס כסא כבוד, מעידים על מליאותו ועל כבודו, כן מקוס מקדשו מעיד אמורה על עמס מליאותו, שהשכין אורו וכבודו צו. ולא יתשוב החושב שהיות השי"ת על כסא רס ונשא, והוא השמים, ימנעוה מלדעת את אשר בלחך, ומללשגיש בשפלים ומענוס הערים על רשעס, כי מקוס מקדשו הוא עדות ורואה שהוא רואה בשפלים וחוקר ליצומס וכליותס, כי הוא שוכן במקדשו, ושכנו ושצמו בשמים, ונראית צו אורו וכבודו. ואחר שהוא שוכן צו והוא נמלא בטוכו^(כ), מן ההכרח להאמין שה' רואה אותנו ופוקד את מעשינו ובוטח את לצינו וכליותינו לטוב ולרע.

ליקוט הנח"ל

ועבודת אביה ושתייה. ומוצא זה ניקרא לשנת (כה): וזה שנוהגין לנסוע לנדיקים על שבת ולישב על שולחן סעודתם, בכדי שהפנימיות שלהם יהיו נעשה לבוש להחיותיות של הנדיק. **ועבודת אביה ושתייה.** ומוצא בליקו"ה (אור"ח ברכת הרים א, ח) שזהו ענין הברכות שמקו חז"ל על המאכלים (ישע בזה כמז בחינות של עלייה מדרגא לדרגא), וז"ל: הנה ידוע שבטובות האכילה כדי לזכר הנילוות שנפלו לזחינת כח המדמה, כח הבהמיות, בחינת נומח חי, להעלותן לזחינת מדבר. ועל כן לריך לזכר קודם האכילה, כי הברכה הוא בחינת שבת ה' וגדולתו, ועי"ז נכנע כח הבהמיות כנ"ל, ואזי יכול הנפש שיש סס לעלות ממדריגת דומס נומח חי למדריגת מדבר כנ"ל. ואח"כ כשאוכל, ואזי המון נחלק באיברים, ומתחילה גיוון הכבד, שסס בחינת נפש המתאוה, ומשם ייקח הכסילות שהוא כח המדמה, ולריך לזכר המאכל המאכל כבר לעלותו מן הכבד אל המוח, שזה עלייה מן מדריגה למדריגה, ולריך להכניע שנית הכח המדמה שצנעו האדם צענמו, שהוא בחינת הדס שכבד כנ"ל, כדי להעלות המאכל אל המוח, שמשם עיקר עלייתו. ועל כן אחר האכילה לריך לזכר ברכה אחרונה, כדי להכניע שנית הכח המדמה שצחוק האדם צענמו, כדי שיוכל המאכל להצטרף ולעלות אל המוח כנ"ל. וכן ליחא בספרים, שהברכה היא בצביל צירור המאכלים ועלייתן.

מילואי חכמה

ועבודת אביה ושתייה. והנה יסוד לענין עבודת האכילה והשתייה נמלא בדברי חז"ל בשבת ממחז (זו ע"א), וז"ל: 'ידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'.' פתח צ'מוצת' וסיים 'שולחן'. רבי יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו, בזמן שביהמ"ק קיים מוצת מכפר על אדם, ועכשיו שאין ביהמ"ק קיים שולחנו של אדם מכפר. ופירש"י (סג): **שולחנו של אדם מוכר עליו.** דנותן פרוסה לאורחים. וציארו הפוסקים (סג): **שולחנו מוכר עליו.** דגדולה לגימא (סנהדרין קג, ושם ביאר רש"י שהלגימה היא האכילה שמאכלים את האורחים). ומוצא בזה בגמלה עמוקות (פ' בשלח): הענין ע"פ הקדמות האר"י, 'פתח צ'מוצת וסיים צ'שולחן' (מגיגה ס), כשם שזומן שביהמ"ק קיים היה המוצת מוכר, והוליו ע"י אכילת כהנים נילאות התקוות בציהמה, ע"ד 'כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים', וצוה 'בעלים, הנילוות התקוות צבעל חי, מתכפרים', וכן עמה ע"י אכילה שאלס אוכל כוונתו להעלות נילוות מן האוכל, לדיק אוכל לשובע נפשו, ר"ל להעלות נפש התקוע צו. וכן מוצא בזה בספר המקס (קידושין נ ע"א): מה שאלחנו חז"ל בצמות 'תלמידיו של אברהם אבינו אוכלים צעוה' ומוחלין לעוה"ב, וענינו כי אע"פ שהאכילה דומה, שהוא הנחת הגוף, אצל מי שזוכה מתקן מאוד באכילתו, כמו שאמרנו 'שולחנו של אדם מכפר עליו', והוא כאליו הקריב קרבן, וממה שהוא אוכל צעוה' ומוחלין לעוה"ב. וזהו שאמרנו 'אוכל מה שהנחתך, ושמה מה שהנחתך', מה שאין כן צעוה"ס את המורה, אז

האכילה מוסיקה ונחשב כתקווצת ע"ז, כמ"ש 'אילו אלכו מוצחי מתים'. וזהו לדברי, אז תאכל ותשבע ויטב לך. ואמר אחר זה 'השמרו לכם פן יפתה לזככם וגו', ר"ל שמה יפתה מן היפה"ה, כמ"ש 'כלל לזכך, צשני ירריך', ואס לא ייכנע בתחילה קודם האכילה ע"י המורה, וכמ"ש חז"ל (צ"ב צ) 'קודם שאלס אוכל, יש לו עני לזבות', אז יפתה לזככם, שע"י האכילה יסור ויעזוב אליהם אחרים, שהוא תקווצת ע"ז כנ"ל. ועי"ז בספר ראשית חכמה (שער הקדושה, עו), העוסק רצות צעווצת האכילה וכו', ע"ש.

ועבודת אביה ושתייה. ומוצא בזה בצק המיים (כד, ו-י): מה שאמרנו רז"ל דעשיו שולחנו של אדם מכפר עליו, היינו שיוכח באכילתו להיות צריא לעבודתו יתברך שמו, ויאמר צפה מלא 'אין אני אוכל להנחת גופי, אללא להיות צריא ומוק לעבודת השי"ת', וצוה הדיבור שמדבר, בורא מלאך חדש ומסלק הסט"א. עוד זאת לריך לכוון מאוד באכילתו, שהוא צא לזכר הנילוות מדומס נומח חי. ומטעם זה אין להוליא עצמנוס וקליפין מהשולחן, כי אס אחר ברכת המון, משום דנילוות הקדושה הדנקיס צהס, אינן יולאים כי אס ע"י ברכת המון, ועיניך תראה עד היכן מגיע גדול הצירור של האכילה, דיגלה הרב צעש"ט ויע"א, דאפילו גוי שאכל גוי מאכל שמונע צו נינוך קדוש, וצכח האכילה היא עשה שירות לישראל, ועי"ז יהיה עלינו צלד מה להנינוך ההוא, אף שאינו כל כך כמו אל היה ישראל אוכלו, שהיה עולה ביותר מנד היומו ישראל, ומה גם אס היה מכוון, שהיה מזכר אוכל לגמרי. **ועבודת אביה ושתייה ושארא צרכי הגוף.** ומוצא בזה במסילת ירים (פכ"ו) שהאלס הקדוש וצוה לך שצרי גופו ועקרו הגשמיים מוצקים להשי"ת בטחלות הדניקות, וז"ל: והנה האיש המתקדש צרכיו צורלו, אפילו מעשיו הגשמיים חורים להיות ענייני קדושה ממש. וסימניך, אכילת קדשים, שהיא עצמה מלות עשה, ואמרנו ז"ל (ספרא) 'כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים'. ומראה עמה ההפרס צצין ה'טוה' ל'קדוש'. הטוהו, מעשיו החומרים אינם לו אללא הכרחים, והוא עצמו אינו מתכוון צהס אללא על דז ההכרח, וממלא שע"ז יולאים מסוג הרע שצחומריות ושארטים טוהורים, אף לכלל קדושה לא צאל. כי אילו היה אפשר צלחם, כבר היה יותר טוב. אף הקדוש הדנק תמיד לאלקו, ונפשו מתהלכת צין מנצב צכל העולם, וכמאמרס ז"ל צמדש. כן המאכל והמשתה שהאיש הקדוש אוכל, עילוי הוא למאכל ההוא ולמשתה ההוא, וכאליו נקרב על גצי המוצת ממש. והוא הענין שאמרנו עליו ז"ל (ממות קה) 'כל המציא דרוון לת"ח כאליו הקריב ציכורים', וכן אמרו (יומא עא) 'מלא גרוסם של ת"ח יין'

מסיירת הקשרים

(כב) ויתכן לרמוז, שכפי המובא במאמר שביהמ"ק הוא מקום הכניעת הקליפות והמדמה שבלב, כך גם עולה מפסוקים אלו, שביהמ"ק הוא עדות לגילוי השכינה בתוכו, בבחי' גדולות הבורא והארט הגוונים, שעל ידם נכנע המדמה שבלב, המסית את האדם לחשוב שנפל ונתרחק לגמרי מהש"ת.

ברכה ביינן ספח: www.sptth.com

ואני תפלה

ועורני ואפצני וחזקני ושיעני, שאזכה לשהר ולקדוש עצמי גם בפתח יי, עד שאזכה לעבר אותך גם בדרבי הירשות, שהם אביה ושתיה וכיצא. ואזכה להיות שלם בשלמות גדול בשתי העבודות, בעבודת פנימיות שהוא תורה ומצוות ומעשים טובים, ובעבודה חיצונית שהוא אביה ושתיה ושארא צרכי הגוף. ואזכה להיות קדוש וטהור בשתי עבודות האלו בשלמות, ושתי העבודות האלו יתקדו ויודבקו בקד פנים בקדשה גבוה ביותר עד שיהיו נעשין בקד פעם מהחיותיות פנימיות, עד שתהיה אביהתי ושתיהתי ושארא צרכי הגוף בקדשה גדולה, וקדשת תורה ומצוות, וקדשת התורה והמצוות שפיי ודככו בקדשה גבוה ובשלמות גדול ביותר. ואזכה לעלות בקד פעם מדרגא לדרגא, ובכך פעם יהיו נעשין מהחיותיות פנימיות, והפנימיות יעלה למעלה ויהיה נוכח שפיי ישראל וכליו זה בזה באהבה ואהבה ורעות ובשלום גדול, עד שפיי ישראל יגביהו וירימו זה את זה מפרגיה למפרגיה ובמעלה למעלה עד בקדשה גדולה, עד שנוכה לעלות צרום הפעולה העליונה של הקדושה, עד שנוכה להפליץ בקד יי אלהינו ואליה אבותינו לעולמי עד וליצח וצחיהם (פיקו"ת כח).

עצה ותושייה

פנימיות וחיצונית הם שני מיני עבודות. עבודת התורה והתפלה והמחשבות הם פנימיות, ועבודת אביה ושתיה ושארא צרכי הגוף הם חיצוניות. ועבודות האדם העליון, מאירה ומשובחת יותר מעבודות פנימיות הנ"ל. שר האדם התחתון (קצור פיקו"ת כח, ה).

דמיונות

הראיה מקשרת הדמיונות בלב (ותיר המנהג לו).

כאשר יצא ערוח החיים בשינה, הנפש עומדת בכת הדמיון לרהר עניינים, וכן החלומות. ותחתון אז הבה הדמיונות, לפי שניתנה מקשרת כח המחשבות, ויצאה משלטתו (שכילי אמונה, תיבה ה.ו).

הדמיון הנטוע באדם, הנלחם עם השכל תמיד ומבקש לטרודו מן העולם, הוא נכנע מתוך צרה. נמצא שהש"ת מתחסד עם בראוי כשמבטא עליהם יסורין, שמתוך כך תש כוחו של היצה"ר והם מתרצים לבוראם (ורישת הר"ן ז.ו).

השגנון הוא מצד הגבורות כח הדמיון (מלבי"ם השע"ט, ז.ו).

תל"ת מוחין, אחד מהן הוטרון, תניינא מוח המחשבה, תליתאה מוח הדמיון. הדמיון והמוחין סלקין מן ליבא, המחשבות מתאם עליהן לליבא, ומקבלין לה עליהן כמלאכא וחד פיתוס רז"ו.

כ"ל השינויים והדמיונות והתמונות כולם הם בבחי' כח המדמה, וע"ש זה נקרא 'מדמה', לשון דמיון ותמונה, כי המדמה בשורשו גבוה מאוד (ליקו"ה ב"ר הרי"ח ז.ו, יז).

כח הדמיון ישנה חושיו מן ימי הבחורות לימי הזקנה, בימי הבחורות יחזיק הדמיון ויטריד השכל, ובימי הזקנה אפיכא ותי"י, ויש, ח.ו).

שבוב האדם אל ה' נתבטלו הדינים מעליו, כי נדבק בה' ויצא מדמיון הגשמיות והתאוות, ולכן מלאך המוות נקרא 'דומק', מפני ששולט על האדם בהיותו קשור בדמיונות (מאור עיניים, ליקוטי'ם).

תאוות

התאוה היא הסיבה הראשונה שמרחקת האדם מידעת הש"ת, והיא שפשיגה אותו בדרך (ותיר המנהג סב.ו). כ"ל הנמצאות הם לרפאות את נפשך מחלי' התאוות והרעות

הנפסדות, למען תהיה קרוב לאלקדך, כאמור 'אבדילי אתכם מן העמים להיות לך' (ספורי שפוט טו, כו). **סיני** הוא במספר סלם, כי האדם בהסתלק מהגוף ותאוותיו, הרי יש לו סולם שעולה בו הגוף השמימי, להיות עם הש"ת וקרוב אליו (ורישת מה"ל, ע' התורה). **ואחר** שחטא אדמ"ו ונתעסק בתענוגי הגוף ותאוותיו, עזרה וניטלה ממנו ההשגה האלקית (ספר המפאר, מאמר משה"ד). **כפי'ל** הוא מי שנלוו מחוקי החכמה בעבור תאוות. והגם שישג חוקי החכמה, יטיל בהם שפיות, כדי שיוכל לעשות כפי תאוותו (מלבי"ם משלי, יג טו). **התורה** תפקח את הלב להבין ולהשכיל, ותחליש כח התאוה, ולכן נקראת תושיה, שמתשת כח הגוף ותאוותיו (מלבי"ם תהלים קי"ט, ע). **א' יקרא צדיק**, וזאת האדם שהוא עצור מתאוות החיצוניות, שהם רעות וקשות ומביאים האדם בגיהנום, ואם בא לידו דבר ונעצר ונפרש ממנו או נקרא צדיק, כענין יוסף הצדיק, שלא חילל הברית וזכה ונקרא יוסף הצדיק (ספר הפליאה ז"ה וראה והבן דברים נוראים). **ב' ימי** הבחורות יש בהם קצת דעת לא נמונה, ואז התחלת תאוותו לרכוב על סוסים ולרוץ ולדלג ולטייל בגנות ופרדסים, לאכול ולשתות במשתאות הרשות, וכנגד זה אמר 'לא ירבה לו סוסים', אחר"כ מתחזקת תאוותו לרדוף לקחת נשים לחרבות בתאוות המשגל, וז"ש 'לא ירבה לו נשים'. אחר"כ מתאוה דברים של דעת, כי ברוב השנים נלודו לו בנים ובנות וצריך להרבות לו משא ומתן לחרבות וזה וכו', וז"ש 'וכסף חובב אל ירבה לו' (עץ הרות טוב, שופטים). **יש ג'** שרים גדולים מסטרא דשמאלא, המעוררים את האדם לרדוף אחר תאוות גופניות. אחד משכנו על תנוף און הימנית והוא הגדול, הוביטני על כהן די הימנית, והקטן על כהן רגל הימנית. וע"י נתינת הכון מרם האשם על ג' מקומות האלו, מסתלקים מעליו השרים המוכרים. וכך צריך ליתן מרם התרגול הנשחט לפניה פרובי יו"כ, על תנוף האון המכפר הימנית, ועל כהן יוד הימנית, ועל כהן רגל הימנית, ובהו מסתלקים מעליו השרים המעוררים אותו לרדוף אחר תאוות גופניות (וסד לאברהם ב, אא). **כ"ל** התאוות הם בחי' קליפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים, נמצא שהם מותרות לקיום הגוף, כמו הקליפות שהם מותרות, כי עיקר אינו אלא הפיר. וכשמגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקליפות על הקדושה (ליקו"ה סב, ח.ו). **אין** שום תכלית בעולם הזה כי אם לפרוש מתאוות עוה"ז ולעבר את הש"ת יחייים קו. **חכב** האמת הוא זה שיצא מכל התאוות בשלימות (ליקו"ה שבת יג, יב). **ע"י** תאוה גשמיות סובר שיהיה לו בריאות חזקת הגוף, ובאמת ע"י מאבד גם את הגוף, שע"י שנפיר מרדביות באין עליו יסורים, ולא נברא הגוף כי אם שיהיה נמשך לדביות אחר הנשמה, לעשותו מוחמר צורה, לא שיהיה נמשך הנשמה אחר תאוות הגופני (מקור מים חיים, מנור, יז). **כ"ו** שהוא בר לבב משפיע הארה אל בחי' התענוגים, וכובש את עצמו לבלתי היותו נגרר אחר התאוות, כי אם נתון דעתו לדעת מה זאת עשה ה' ככה להכניסו בתאוות כאלו, אינו כי אם לעורר ליבו לאהבת הבורא, וליקח מזה רמזאו דחכמתא, להעלות גם משם יצוץ הקדוש המחיה, ומצא שמשחנתו דבוקה אל הבורא, וע"י מניס הארה אל זה התנוגע ואור המאיר, בראשית).

כמובא בכוונות של הודו לה' קראו בשמו. וראינו להקדים ולומר דהנה מצוה נכתב האר"ל (שער הכוונות, דרשי תפלת השחר ה) שכללות התפילה נעלים ארבעת עולמות אר"ע, וממור 'הודו' עומד בתוך זין עולם העשיה ועולם היצירה, ומקן לאומרו בכדי שלא יתעוררו הקליפות שבעשיה להיחמו ביצירה, ע"ש. וזכי הכוונות של 'הודו', אימא כפ"ע"ם (שער הזמירות ה), וז"ל: הנה כוונת 'הודו' הוא וכו', עתה שג' ראשונות דעשיה הם הנעשין חילוניות אל ג' תחתונות דיצירה, וכבר ידעת כי ודאי חילוניות היצירה גדול

ד ואי אפשר להכניע הקליפות, היינו הדמיונות והמחשבות והתאוות והבלבולים והמניעות שבמדריגה, אלא על ידי גדולות הבורא, כמובא בכוונות של הודו לה' קראו בשמו, שזה המזמור נתקן להכניע הקליפות שביצירה, כי נתעוררים

מפנימית העשיה, וא"כ עתה שחילוניות היצירה מן העשיה הוא, אנו יראים שלא יחמו הקליפות של ג"מ דיצירה להתחמו שם, ולכן אנו אומרים 'הודו לה' קראו בשמו וכו'. פירוש, אדם מלאכים קדושים וכמות הקדושים, קראו בשמו של הש"ת, והודיעו עלילותיו צעמים, שהם הקליפות, וע"י יפחדו הקליפות מהש"ת, ולא יחלמו שם צ"מ דיצירה. וכמעט כל המזמור הזה, וכל הסדר הזה עד 'צרוך שאמר', כולו מדבר על זה, שיכירו העמים והגויים ואלהיהם, גדלותו ימצא, ולא יחלמו צ"מ דיצירה"ב).

נגד עשיה שעולה ביצירה, ועל ידי שמוכרין גדולות הבורא נכנעין ע"י"ש. כי פנימיות היצירה עולה לבריאה, ופנימיות עשיה עולה ומלביש לחיצוניות יצירה ע"י"ש.

ליקוט הנחל

מילואי חכמה

וא"א להכניע הקליפות, היינו הדמיונות וכו' א"א ע"י גדולות הבורא, כמובא בכוונות של הודו לה' קראו בשמו. וראינו להקדים ולומר דהנה מצוה נכתב האר"ל (שער הכוונות, דרשי תפלת השחר ה) שכללות התפילה נעלים ארבעת עולמות אר"ע, וממור 'הודו' עומד בתוך זין עולם העשיה ועולם היצירה, ומקן לאומרו בכדי שלא יתעוררו הקליפות שבעשיה להיחמו ביצירה, ע"ש. וזכי הכוונות של 'הודו', אימא כפ"ע"ם (שער הזמירות ה), וז"ל: הנה כוונת 'הודו' הוא וכו', עתה שג' ראשונות דעשיה הם הנעשין חילוניות אל ג' תחתונות דיצירה, וכבר ידעת כי ודאי חילוניות היצירה גדול

עשיה שעולה ביצירה. וכן מוצא עוד צוה בספר פע"ח (שער הזמירות ה) ג"י המזמור 'הודו': **הודו לה' קראו בשמו.** הנה כל מיקון זה שמכאן ועד 'צרוך שאמר', הכל הוא צבאן, צבאו הג"ר של עשיה שעלו ביצירה. והנה מנהג אשכנז לאומרו אחר 'צרוך שאמר', והעטם, לפי שכבר זה נקרא יצירה, לכן אומרים אותו בתוך תיקוני יצירה, שהוא מצרוך שאמר' ואילך. אך הספרדים אומרים אותו קודם, לפי שהנה עתה עדיין כל זה הוא מיקון עשיה, כי עדיין היצירה עצמה אינה נתקנת, ומקבלת אור רק אחר 'צרוך שאמר', לכן אומרים אותו זין יצירה לעשיה, שהוא אחר קדיש העשיה, וקודם 'צרוך שאמר' של יצירה. וכן הוא מנהג האר"י זלה"ה.

כי מתחילה הוא מועה במדבר, ואינו יודע שום דרך ישרה ושום מקום ישוב ושום ענה, וע"י הנעקה אל ה', כי היצירה נגלות ואינו יכול לדבר כי אם לנעוק, ע"י עולה מגלות זה, ואזי צריך להודות לה' כדי לעלות אל מדריגה שניה כנ"ל. ואח"כ כשיודע קצת דרך הישר, אזי יש לו מניעות גדולות רבות, והוא אסור ומסוגר בצבלי צבול, ואין מניחין אותו לילך בדרך הישר. ואח"כ עולה גם מזה, ושגור דלתות נחושת, שהם המונעים. ואח"כ כשיצא גם מזה אזי נחלש מאוד, כי מתמת שהלך בחושך וזמן רב, ע"י נחלש כח הנפש, עד שאין לה כח לקבל ולעשות מה שצריך, ואינה מרגשת טעם בהצדקה, בחינת 'כל אוכל תמעז נפש'. ואח"כ כשיצא גם מזה והולך בדרך הישר, אזי גם שם יש צבולות רבים מאוד, וממלגין ומורידין אותו, 'עלו שמים וכו'. ואח"כ וזכה לשבר הכל, וזכה לילך לצבאן צדיק האמת. ובכל פעם שעולה ממדריגה למדריגה צריך להודות כנ"ל. וגם לפי פירוש הפשוט של ד' צריכין להודות הוא גם כן מוטעם זה. כי יודע כשאלים יוצא מזה וינצל, כמו כן ינצל הנפש בצרותיות מגלות הנפש, וכן אמרו רז"ל 'אין עושין נס לאדם אלא אם כן מוטעין לו כל עוונותיו'. ועל כן כשאלים נגאל מאיזה רמה, צוודעה יוצא ממדריגה למדריגה, ועל כן צריך להודות לה' כנ"ל. ועל שם זה נקרא 'נס', לשון הרמה ומשילוח, כמו 'ארים נסי', כי ע"י הגם כשעלה ממדריגה למדריגה כנ"ל. ועל כן צבצב שמת, שיואלין ממדריגה למדריגה, אומרים ממוזר 'הודו' הנ"ל כנ"ל. וכן מוצא צוה ציקלא דשבתא (כ"ה): מוצא כן צפנים, שכשהפנימיות התחתון עולה אזי נתעוררין הקליפות בחינת המדמה שבמדריגה זו, וצריך להכניעם ע"י גדולת הבורא וכו'. ועל כן נתייחד לומר כניסת שבת כמה ממוזרים המדברים הרבה מגדולת הבורא ימצא, וכמוצא גם צליקוטי הלכות. וזה שאומרים (מהל"ס כט) במזמור לדוד הבו וכו' 'קול ה' שובר ארזים קול ה' יחולל איילות', ופירש"י על הכנעת העכו"ם, וכן במזמור שיר ליוס השבת 'מה גדלו מעשיך ה' וכו' צפרות רעשים וכו' להשמדם עדי עד וכו', וכן 'מקולות מים רצים אדירים וכו' אדיר במרום ה', וכמו שפירש"י ז"ל. ועל כן מזה להחליף את מלבושיו בשבת, כי אז גם בצרותיות כל אחד לובש מלבוש חדש, ממה שעולה הפנימיות של מי שהוא תחת מדריגתו, ונעשה לבוש להחילוניות שלו כנ"ל.

על האדם בהסתלק מהגוף ותאוותיו, הרי יש לו סולם שעולה בו הגוף השמימי, להיות עם הש"ת וקרוב אליו (ורישת מה"ל, ע' התורה). **ואחר** שחטא אדמ"ו ונתעסק בתענוגי הגוף ותאוותיו, עזרה וניטלה ממנו ההשגה האלקית (ספר המפאר, מאמר משה"ד). **כפי'ל** הוא מי שנלוו מחוקי החכמה בעבור תאוות. והגם שישג חוקי החכמה, יטיל בהם שפיות, כדי שיוכל לעשות כפי תאוותו (מלבי"ם משלי, יג טו). **התורה** תפקח את הלב להבין ולהשכיל, ותחליש כח התאוה, ולכן נקראת תושיה, שמתשת כח הגוף ותאוותיו (מלבי"ם תהלים קי"ט, ע). **א' יקרא צדיק**, וזאת האדם שהוא עצור מתאוות החיצוניות, שהם רעות וקשות ומביאים האדם בגיהנום, ואם בא לידו דבר ונעצר ונפרש ממנו או נקרא צדיק, כענין יוסף הצדיק, שלא חילל הברית וזכה ונקרא יוסף הצדיק (ספר הפליאה ז"ה וראה והבן דברים נוראים). **ב' ימי** הבחורות יש בהם קצת דעת לא נמונה, ואז התחלת תאוותו לרכוב על סוסים ולרוץ ולדלג ולטייל בגנות ופרדסים, לאכול ולשתות במשתאות הרשות, וכנגד זה אמר 'לא ירבה לו סוסים', אחר"כ מתחזקת תאוותו לרדוף לקחת נשים לחרבות בתאוות המשגל, וז"ש 'לא ירבה לו נשים'. אחר"כ מתאוה דברים של דעת, כי ברוב השנים נלודו לו בנים ובנות וצריך להרבות לו משא ומתן לחרבות וזה וכו', וז"ש 'וכסף חובב אל ירבה לו' (עץ הרות טוב, שופטים). **יש ג'** שרים גדולים מסטרא דשמאלא, המעוררים את האדם לרדוף אחר תאוות גופניות. אחד משכנו על תנוף און הימנית והוא הגדול, הוביטני על כהן די הימנית, והקטן על כהן רגל הימנית. וע"י נתינת הכון מרם האשם על ג' מקומות האלו, מסתלקים מעליו השרים המוכרים. וכך צריך ליתן מרם התרגול הנשחט לפניה פרובי יו"כ, על תנוף האון המכפר הימנית, ועל כהן יוד הימנית, ועל כהן רגל הימנית, ובהו מסתלקים מעליו השרים המעוררים אותו לרדוף אחר תאוות גופניות (וסד לאברהם ב, אא). **כ"ל** התאוות הם בחי' קליפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים, נמצא שהם מותרות לקיום הגוף, כמו הקליפות שהם מותרות, כי עיקר אינו אלא הפיר. וכשמגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקליפות על הקדושה (ליקו"ה סב, ח.ו). **אין** שום תכלית בעולם הזה כי אם לפרוש מתאוות עוה"ז ולעבר את הש"ת יחייים קו. **חכב** האמת הוא זה שיצא מכל התאוות בשלימות (ליקו"ה שבת יג, יב). **ע"י** תאוה גשמיות סובר שיהיה לו בריאות חזקת הגוף, ובאמת ע"י מאבד גם את הגוף, שע"י שנפיר מרדביות באין עליו יסורים, ולא נברא הגוף כי אם שיהיה נמשך לדביות אחר הנשמה, לעשותו מוחמר צורה, לא שיהיה נמשך הנשמה אחר תאוות הגופני (מקור מים חיים, מנור, יז). **כ"ו** שהוא בר לבב משפיע הארה אל בחי' התענוגים, וכובש את עצמו לבלתי היותו נגרר אחר התאוות, כי אם נתון דעתו לדעת מה זאת עשה ה' ככה להכניסו בתאוות כאלו, אינו כי אם לעורר ליבו לאהבת הבורא, וליקח מזה רמזאו דחכמתא, להעלות גם משם יצוץ הקדוש המחיה, ומצא שמשחנתו דבוקה אל הבורא, וע"י מניס הארה אל זה התנוגע ואור המאיר, בראשית).

מפילת הקשרים (כו) וע"י בספר שמן ששון (על שער המצוות פרשת עקב), שהאריך בחיוב השמחה בעת אמירת הברכות ובשעת התפלה, וכתב בזה 'שע"י השמחה מברירה את הקליפות, כמ"ש האר"ל בכוונת 'הודו' בשער הכוונות', עכ"ל. וענין זה מקושר עם המובא להלן (באת ה') שתיקון המדמה והקליפות הוא ע"י שמחה של מצוה.

ואני תפלה

רבונו של עולם, חום ורחם עלינו, והתפלה והתרה והתפלים פניעתנו, ושמע קול פניעתנו, והשלם את דעתנו ברחמיך הרבים, ונזכר תהפיר אותך גם בזה העולם בתבנית השלמות שאין שלמות ונבדוקה לכל באי עולם, להודיע דורות הבאים את כל מעשה יי הגדול והנורא אשר שמענו מאבותינו ורבנותינו הקדושים. דור לדור ישבח מעשך ונבדוקה וידעו יידינו. אב קבנים יודיע אל אמתך, ונזכר קבנים באמת מקרא שכתוב 'והודעתם קבני וקבני קבני. למען דעת כל עמי הארץ כי יי הוא האלהים אין עוד' (פסיק"ה טז).

כסף וזהב

אמר רב יהודה אמר שמואל, כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו ורביא למצרים (פסחים קט"ו).

י"ג דברים שהן כתובין לשמו של הקב"ה אלו הן, הכסף והזהב, הכתובים והלויים, וישראל, והבכורות, והזמנה, ותרומה, ושמן המשחה, ואוהל מועד, ומלכות בית דוד, והקריבות, וא"י, והקמים. הכסף והזהב מנין, שנאמר ל"ו הכסף ולי הזהב (במדבר י"ז).

באותה שעה אמר הקב"ה לבבבו, שפא לא יביאו בני דבתם לפניי, ושנא יהיו אמורים לפני מעלה, וכי לכסף וזהב הוא צריך, והלא כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות וכל כלי מזבח שלו הוא, שנאמר ל"ו הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות (יחזקאל י"ז).

יש מי מני מתנות, כסף וזהב, חסד וגבורה ו' הליקוטים יצאו.

יבחנתים כחון את הזהב וזרפתים בצורף את הכסף, שיעקר הבחינה והצורף של נפשות ישראל הוא בבחי' צירוף כסף וזהב, כי שם מלוכמים כל הנשפוט ב"ל. וזהו בחי' טוב לי תורת פיך מאלפי חב וכסף, מאלפי חב וכסף ייקא, ש"י שבת תאוות כסף וזהב, וי"ג נעשה תורה, שמיצאין הנשפוט משם ועושין מהם תורה כ"ל (ויקרא שביעית א' ה').

כ"ל הסט"א והקליפות נקראים בוה"ק בשם 'סוספיות דדבה', ותיוקן וזכרון הקדושה נקרא בשם 'כסף צורף', כמו שאיתא 'מוחא חזרוה ככסף'. כי כל כלי הקדושה הוא בחי' צמצום, שהוא בחי' כסף וזהב, שכל זה נמשך מצמצום הראשון, שהוא בחי' חלל הפני (ויקרא פקודו ג' א').

בביהמ"ק היה כלול כל עשירות דקדושה של ישראל, בחי' זהב וכסף ונחשת וכו' ואבנים טובות שהיו בביהמ"ק, וכלים של ביהמ"ק, שכל זה הוא בחינת עשירות דקדושה, ומשם היה יוצא ההשפעה והעשירות לכל ישראל (ויקרא נתיקוב ג' ב').

שרוש כל חמדת עוה"ו והתענגים והמגות השלים הוא ע"י כסף וזהב, שבאמצעותן יוכל ליקח כל תאוות העוה"ו ותענוגיו. ושרוש למעלה הוא מעולם האהבה ועולם היראה. כסף מעולם האהבה, מלשון 'כסוף נכספתה וגו', וזהו שרשו מעולם היראה, כמ"ש 'פָּנֶפֶן וזהו יָתֵוּהוּ', שהוא שרשו מעולם היראה, וזמנא שמואל, ומנא שרשו הוא למעלה, וכמ"ש ל"ו הכסף ולי הזהב, ששרוש הוא ל"ו השמן, שהוא למען יהיו אמצעים לבוא על ידם ליראה ואהבה העליונים (ספור עינים, ואתחנן).

ובכסף וזהב הן הן הגוונים. ומוצא בליקו"ה (י"ד ערלה ד' כה) שמחמת שורש הממון כה גבוה, לכן גם בגשמיות ניתן לקנות צעדו כל חפצו וכו'. 'הכסף יענה את הכל', כאשר רואין צדוש, שצדע הכסף יכולין לקנות כל מיני פירות שבעולם וכל החפצים.

נמלא, שהכסף כלול מכל הכוחות של כל הדברים, כי הכל יכולין לקנות צעד הכסף, וזה מחמת שגם בשורש הכסף גבוה מאוד, כי שורש הממון בקדושה גבוה מאוד, כידוע בדברי אדמו"ר ז"ל, כי הממון ששורשו למעלה הוא בחינת גוונים עילאין, שהם שורש כל ההשפעות וכו'. ומאלו הגוונים נמשכין כל ההשפעות וכל הכוחות של כל הדברים, ואלו הגוונים הם בחינת הממון כנ"ל, ומחמת שהממון ששורשו כלול מכל הכוחות, על כן גם למטה הוא כלול מהכל, כי יכולין לקנות צעד

גוונים עילאין, שהם שורש כל ההשפעות וכו'. ומאלו הגוונים נמשכין כל ההשפעות וכל הכוחות של כל הדברים, ואלו הגוונים הם בחינת הממון כנ"ל, ומחמת שהממון ששורשו כלול מכל הכוחות, על כן גם למטה הוא כלול מהכל, כי יכולין לקנות צעד

ליקוטי הנחצ

עיקר הגדולה והפאר הוא התגלות הגוונים. וכמז' בליקו"ה (א"ח נישאת כפ"ה ד' ע"ג) אהבת ושיחת חברים מתגלה הגוונים ומאיר הן והפאר, וכו'. מוצא במומור 'הודו' שצקשת פניו יתבדק, בחינת 'בקשו פניו תמיד', הוא ע"י השיחה שמדבר אחד עם חברו לעוררו להשי"ת, כעצמו שם מקודם שמוהיר 'שיחו בכל נפלאותיו', דהיינו בחינת ה"ל, שגריכין לשון ולדבר הרבה אחד עם חברו בכל נפלאותיו יתבדק, כדי לעוררו אליו יתבדק, כדי שחאיר הנקודה מה ליה (כ"ה) וכנ"ל, שזהו בחינת 'דשו ה' וכו' בקשו פניו תמיד' שמוהיר אה"כ וכו'. כי עיקר הן והיפוי וההיזר הוא בחינת כליות הגוונים, כי כשנללן הגוונים רבים זה צד זה עיקר הן והיפוי, כמ"ש בזהורה 'אחוי לן מנא' על פסוק 'אן בעיני ה' וכו'. וע"י שנללן הנקודות טובות ממנה בני ישראל מה ליה, שהם עיקר התפארותו ית', בחינת 'שראל אשר בך אפאר', ע"י נהרצה ומגדל הן של ישראל, ע"י ריבוי הגוונים והתפארות שמתריין ומגלן מה ליה, כי הנקודות טובות שכל אחד מישראל הן הן הן והתפארות של ישראל. וכל מה שמרביין לדבר אחד עם חברו זיראת שמים, ש"י הנקודות טובות מאירין יתה, ע"י נגלן התפארות והן של ישראל ביתה.

התגלות הגוונים. ויצא צורה מישור (כה) ה' הגוונים' הם אורות קדושים עליונים, שהם שורש של כל הדברים, והם מלוכמים בתוך כל הדברים הגשמיים שבעולם, וממייס אותם, וכשמטפטים ונללים יחד כמה גוונים, הם צולטים ומאירים.

ובכסף וזהב הן הן הגוונים. ויצא בליקו"ה (ח"מ מקח וממכר ג' ה): עיקר העלמת הגוונים שצכסף, מה שאין הגוונים מאירין כי אם ע"י המיקון של נדקה כנ"ל, כל זה הוא מחמת חטא אדם הראשון, ש"י נחשכו כזכור ונתעלמו אורות הגוונים, ואין יכולין התגלות כי אם ע"י ציון. כי עיקר אורות הגוונים שצכסף וזהב הם נמשכין רק מהגן עדן, בחינת 'ונהר יואל מעדן להשקות את הגן ומשם יפירד והיה לארבעה ראשים, שם האחד פישון הוא הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב, וזהב הארץ היא טוב, שם הבדולה ואבן השוהם, היינו הזהב דקדושה הנמשך מהנהר היואל מעדן וכו', שהוא בחינת 'וזהב הארץ הוא טוב, טוב' דייקא, כי שם מתגלן אורות הגוונים, בחינת 'שם הבדולה ואבן השוהם, שהם בחינת גוונים עילאין המתגלן בזהב הטוב הנמשך מגן עדן. כי שם בגן עדן עיקר הזהב דקדושה, כי הזהב נמנה בתוך השלש עשרה חופות שעשה הקב"ה לאדם הראשון בגן עדן כמזכר ציחוקאל (כח), והוא נללל בתוך כל האצבים טובות הגוונים, דהיינו פעולה וצקשת, כל אבן יקרה וכו', היינו בחינת ה"ל, כי שם הזהב כלול מגוונים סגיאין, שהם בחינת כל האצבים טובות, שהם כליות הגוונים, כי כל אחד מהאצבים טובות גוון שלו משונה מחבירו, כי הם בחינת גוונים עילאין. נמלא שחינת הזהב דקדושה שמתגלן זו הארץ הגוונים, הוא בחינת הזהב הטוב הנמשך מגן עדן כנ"ל, כי שם בגן עדן מתגלן כל האורות עליונים, שהם בחינת גוונים עילאין כידוע. וכשצקשת אדם הראשון ונתגרש מגן עדן, נתעלמו כל האורות, דהיינו אורות הגוונים עילאין, כי נפגם הכסף והזהב, בחינת 'צעצון תאלכנה', דהיינו מיעוט הפרנסה זביעה גדולה, שזה נמשך מחמת העלמת הגוונים עילאין שצכסף וזהב. כי כשהגוונים מאירין בתוך הכסף והזהב נמשך מהם פרנסה ושפע גדולה, ועיקר מיעוט הפרנסה, בחינת 'צעצון תאלכנה', הוא מחמת העלמת הגוונים. נמלא שעיקר העלמת אורות הגוונים שצכסף וזהב הוא מחמת חטא אדם הראשון וכו', כי ע"י חטא אדם הראשון נפגם בחינת אדם, בחינת 'אדם צדיק כל ילן נמשל כזהמות נדמו' (תהלים מט), כי ע"י התגבר כח המדמה, כח הבהמיות, ל'לם אלקים'. כי הגוונים הם בחינת המוחין, שהם ל'לם אלקים, שהם עיקר האדם, אבל כשנתעלמו הגוונים נסתלק בחינת ל'לם אלקים ואינו נקרא אדם וכו', וכל זאת כפי מה שזכר לתקן בחינת חטא אדם הראשון, ע"י נקרא בשם אדם.

מסילת הקשרים

ל' והדברים מקושרים עם המובא לעיל, שבכוונתו של 'הודו' אנו מגלים את גדולת הבורא. לא וע"פ זה יתכן לבאר במאמר, שהארת הנקודות הטובות מאחד לחבירו, זה גם בחי' של התגלות הגוונים עילאין, היינו גדולת הבורא, ש"י האדם מקבל כח להתגבר כנגד הקליפות וכו'.

עיקר הגדולה והפאר הוא התגלות הגוונים. מוצא בספרי הקבלה שענין הגוונים הוא משל אל שינויי הפעולות הנמשכות מהספירות העליונות. וגדולת ה' מתגלית דווקא ע"י ריבוי הגוונים הנכללים יחד, היינו שכל סוגי המידות והפעולות נמשכות כולם מאיתו ית'. (ועי' מטה צמילוח"ח ד"ה 'התגלות הגוונים', בדברי הפרד"ר המבאר יסוד זה, וכן עיין צמילוח"ח ד"ה 'שראל אשר בך אפאר', שם הבאנו שני קטעי זהר (מפרשת תרומה ומפרשת בשלח), אומם יין הרה"ק מטשעריין ענין הפאר שבתגלות הגוונים).

בי עיקר הגדולה והפאר הוא התגלות הגוונים, וכסף וזהב הן הן הגוונים, כי גוונים עילאין בהם. אומם יין הרה"ק מטשעריין ענין הפאר שבתגלות הגוונים).

נמשכין כל ההשפעות וכל הכוחות של כל הדברים, ואלו הגוונים הם בחינת הממון כנ"ל, ומחמת שהממון ששורשו כלול מכל הכוחות, על כן גם למטה הוא כלול מהכל, כי יכולין לקנות צעד

מילואי חכמה

התגלות הגוונים. ומוצא בזה צפנד"ר (שער א' א): פעמים רבות ימלא המעיין בספרי המקובלים וזהו, מייחס גוונים ידועים אל כל ספירה וספירה, ראוי למעיין ליהרה, ואל יעלה על ליבו ומחשבתו שיהיו דברים כפשוטן ח"ו, לפי שהגוון הוא דבר הנגסם, והוא אחד ממארי הגשם ומקריו, ומה שאינו גשם אין ראוי שימאיר במקרי הגשם ח"ו. והשורש שהגוונים הם בספירות כפשוטי המאמרים, הוא מחריב העולם וגבול אשר גבול ראשונים, ומנלא מגשים ח"ו, לכן ראוי למעיין ליהרה ענין זה. והנהרצה בגוונים הוא משל אל הפעולות הנמשכות מהשורשים העליונים. המשל בזה, הגבורה הנומל צמלמה ראוי שתייחס אליו האדם, להיות שדרכו לשפוך דמים אדומים, וגם כן האדם הוראת האכזריות חימה ושטף חף, וענין זה מוצא, לכן אל מקום הדין החזק ייחסהו באדמימות. ועוד שאין ספק שהדברים האדומים נמשכים מכה שורש הוא, כאשר זיארנו בשער מהות והנהגה (פרד"ר שער ח). וכן הלכך מורה על הרחמים והשלום, ומדך הלכנים להיותם בעלי רחמים, כמו הזקנים ובעלי שיצה אשר אין מדרסם לנצח אצל, ולכן כאשר נראה לייחס השלום והחסד והרחמים ייחסהו לצניעות. וזהו הנהרצה בגוונים אל הספירות, משל אל הפעולות הנמשכות לפי טבעם ועיניהם וכו'. ולנו בזה ראוי צורות מהשכחם מלך החסד, ובגדיהם בגדי לבן, להורות על השלום. וזה ענין כהן גדול זביה"כ, שהיה 'מעביר זהבים וזבש לבנים, מפני שעבודת היום בצגדי לבן, ונתנו טעם לדבר, שאין קטיגור נעשה סניגור, הורו צפירות על הנהרצה וכו'. והעד הגאמן בזה גווי אצני החושן, ו"צ אצנים מתייחסים לפי המשכת י"צ שבטי ישראל ממקום גבוה וכו'. כי מהגוונים הנראים לעיניים או המטעיירים בשכל הגופני, יתפעל הרוחני. והנפש תעורר לרות, והרוח לנשמה, והנשמה ממליצות למלאות, עד שמתעלה אל מקום ייקחה ויתעורר לפי מליצות ליוה, יען שהם אצנים הפנים לפנים.

כי גוונים עילאין בהם. וענין זה מצינו בדברי הזהר (תרומה, קמו ע"א), העוסק בתרומת הדקה שחרמו ישראל למלאכת המשכן, שזה האירו הגוונים העילאין, ועי"י נמשכה ושרתה השכינה במשכן, וכו'. וזאת התרומה אשר תקחו מאיתם' וכו'. ויצהרהו זמנא צליון גוונים דלתחויין לתמא כגוונא דלעילא, צליון פולחנין אחרנין, ואינון גוונים אמשכן לתמא הוא ארמונתא, ונתקן גוונים דלתמא לאינון גוונים דלעילא, ומשכין לון גוונים אלן לגוונים עילאין, ועיילין אלן צליון, ואתעבידו אלן גופא לאלן, ועל דא תקחו מאיתם' כתיב וכו', ע"ש. ופי'ש הממוק מדבש (סס) צליון גוונים דלתחויין לתמא כגוונא דלעילא וכו'. בזמן שהוקם המשכן, היו ממשכים את השכינה למטה ע"י הגוונים של זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש, שנראו למטה במשכן, שהיו כעין של מעלה, כי כל גוון מרומם למלאך אחר ממרכבת השכינה, ולמידה אחרת. ואינון גוונים אמשכן לתמא הסוף ארמונתא וכו'. ואלו הגוונים היו ממשכים למטה את התרומה, שהיא השכינה ומרכבתה, והיו מנלחים הגוונים של מטה את הגוונים של מעלה, וממשכים אלו הגוונים התחתונים הגשמיים את הגוונים העליונים הרוחניים, כי לא ירדה השכינה לשכון במשכן בלי מרכבתה. ועיילין אלן צליון, והיו נכנסים ומתלכדים הרוחניים בגשמיים, ונעשו הגשמיים גופים להרוחניים, ועל כן כמזכר 'תקחו מאיתם', לפי שהשדחת השכינה אלינו תמיד הוא מאיתם. הא כיצד, כי גווי המלככים נושאי מרכבת השכינה מתלכדים בגוונים הגשמיים, והשכינה שורה על אלו ועל אלו, ומאיתם אנו נוטלים וממשכים אותה תמיד.

וכל זה ע"י שנתעלמו הגוונים עילאין שהיו מאירין צפנים, שהם בחינת ל'לם אלקים, כי הגוונים הם בחינת המוחין, שהם ל'לם אלקים, שהם עיקר האדם, אבל כשנתעלמו הגוונים נסתלק בחינת ל'לם אלקים ואינו נקרא אדם וכו', וכל זאת כפי מה שזכר לתקן בחינת חטא אדם הראשון, ע"י נקרא בשם אדם.

מסילת הקשרים ל' והדברים מקושרים עם המובא לעיל, שבכוונתו של 'הודו' אנו מגלים את גדולת הבורא. לא וע"פ זה יתכן לבאר במאמר, שהארת הנקודות הטובות מאחד לחבירו, זה גם בחי' של התגלות הגוונים עילאין, היינו גדולת הבורא, ש"י האדם מקבל כח להתגבר כנגד הקליפות וכו'.

ברכה נייטן: www.sptth.com

ותערינו ותזכורנו
לפנות ויקהיר כה
הגוונים עילאין שיש
בכסף וזהב ונחשת,
בכד' שה' ויבט' הרה
גדולה פרצוף המבוי,
ותחמל' עלינו ברחמיך
הרבים, ותשפיע עלינו
מדת הרחמינות באמת,
ונקח לרחם על הקריות
ותקרבות בצדקה
ואתה תרחם עלינו מן
השמים, ותמשיך לנו
פרנסה ושפע טובה
ותקרב ויבט' ויחמל
ועל' וישלח ויעז
שלים דקד' שה' ויבט' טוב
(ויקרא י"ז).

פאר / התפארות

פאר ל' הקב"ה למשח, כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל שבה, לדגל ולפאנון פאר. למען, שאני עתה להתפאר בהם, שנאמר 'יאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר' (יחזקאל ב. ה).

הייש פאר הידור יותר מה שהיו בניו לבורא עולם ומלאו (יערות דבש ח"א יג).

הגם שכל התהלות והתפארות הם שנואי העונה, התפארות זה שיתהלל האדם בה' העונה תככים עימה, כמ"ש 'יגבה ליבו בדרכי ה' (מלכים ה' ה' ג).

הגדלות הוא מנפילות ההתפארות והגאווה של הקב"ה, שהוא לבושו, כמ"ש 'ה' מלך אבות לבש' (ליקוטי א"א, ט).

התפארות הוא בחי' לבושים, בחי' ה' מלך אבות לבש, ועיקר חשיבות הלושמים הוא שכוונת לעשות בחי' לבושין חודשים להשית' שה עיקר כבודו והתפארותו. כי אין המלך מתפאר בלבושי מלכות שיש לו מכבד, אף אם הם יקרים מאוד, כמו שמתפאר בלבוש חוש וגוון חדש, שעולה למעלה ב"י שנתקרב החדוק להשית', שה עיקר שעשועיו והתפארותו וכבודו וגודלו (ליקוטי ברהמ"ד, יא).

עיקר הקדושה הוא ההתפארות, בבחי' 'התגדלותי והתקדושותי', בבחי' 'קודש תפארת גדולתי', שנתגדל ונתקדש שמו ית' ע"י התפארות שמקבל משראל וליקוטי ברהמ"ד, ט, כג.

תיקף שנחבר הבהמ"ק, כאילו אין עוד התפארות בישראל כלל ח"ו, תיכף נתגלה ותתראה כמה מעלות טובות לישראל כבוד כל העמים, וע"י נמתקין כל הדינים והשית' ממש אוננו בכל התחנות (ליקוטי ראשית חנו, ט).

כמו צדיקים וחסידים לפעמים מתפארים בעצמם, והוא מוטעם ששרואים את עצמם שאין להם התלהבות כל כך בעבודת השית' ונפלו מנוריותם, מתפארים בעצמם בפני ב"ה, ומחמת זה באה להם האבה השית' ויראותו יותר גדולה בעיניו, פינתו, י.

הפסוק אומר 'עו נעו ולא יאליקם על ישראל אבותי', שאין לך איש הישראלי אף מפותחי ערך שלא יגיע ממש והתפארות לאליקים אלקי ישראל והקב"ה משתעשע בו, אלא שהוא נעלם (מספר יום חיים, בראשית, קו).

הכ"ף הוא, כשהוא עושה לעזו מצוה בחשק ובהתלהבות גדול אזי מבאי התפארות להבורא ב"ה, שהבורא ב"ה מתפאר עצמו בפני כל המלאכים באותו אדם האדן הוא מתחב מצוות הבורא ועושה בשמחה גדולה רצון הבורא, ויש לו התפארות מה האדם, אי רצון הבורא להשפיע לברואים שכל גדול יותר ממה שהיה להם מקודם. נמצא כשאדם עושה להם המצוה בפעם שנית, עושה בשכל גדול יותר (קדושת לוי, יצא).

כל התורה והמצוות הם כתיבם לעלות ולהישב בראש אלקי, והקב"ה כביכול מכתיר עצמו בהן ועושה אותן עטרה על ראשו, כמאמר התנ"ך 'שאל אשך בך אתפאר', שמתעשש עושה פאר ועטרה על ראשו (באר יום חיים, יצא).

ישראל אשר בך אתפאר

פסוק זה נזכר בדברי הזהר כפרשת יתרו, המוצא לעיל בסמוך ד"ה 'אגוויין עילאין המלוצשים כספך חזב וכו', ע"ש. והנה כספרי הקבלה מוצא על פסוק זה, שענין התפארות ה' צריכו הגוויין שייך לפסית התפארות, שנקראת 'שראל'. וראינו להרמ"ז והביא גם את הפסוק עצמו, שנאמר גבי הגאולה העתידה צמת יקבך השי"ת נדחי ישראל, שאו תחלה שלימות התפארות שבישראל. חלשה"כ צישיעה (מט, ג): ויאמר לי עבדי אלה ישראל אשר בך אתפאר: ויצא בשל"ה (פ' בשלח, תורה אור ה): 'שראל אשר בך אתפאר', כלומר אני חושק בך ומתאוה לך, זהו 'צ' אתפאר'. ואיחא צוק"ר (ב, ה): אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו, מה אתה עושה. אמר לו, אני עושה עטרה למלך. אמר לו, כל שאתה יכול לקבוע צה אצנים טובות קבוע, ומרגדן (סו אן

יקרה) קבוע, מרגליות קבוע. למה, שעמיד לנימן צראשו של מלך. כך אמר לו הקב"ה למשה, כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל שבה, נגדן ולפארן פאר"ה. למה, שאני עתיד להתפאר בהם, שנאמר (ישעיה מט) 'ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר'. וכן אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו, מה אתה עושה. אמר לו, אני עושה עטרה למלך. אמר לו, כל שאתה יכול לקבוע צה אצנים טובות קבוע, ומרגדן (סו אן

מילואי חכמה

והתפארותו וכבודו וגודלו (ליקוטי ברהמ"ד, יא). עיקר הקדושה הוא ההתפארות, בבחי' 'התגדלותי והתקדושותי', בבחי' 'קודש תפארת גדולתי', שנתגדל ונתקדש שמו ית' ע"י התפארות שמקבל משראל וליקוטי ברהמ"ד, ט, כג. תיקף שנחבר הבהמ"ק, כאילו אין עוד התפארות בישראל כלל ח"ו, תיכף נתגלה ותתראה כמה מעלות טובות לישראל כבוד כל העמים, וע"י נמתקין כל הדינים והשית' ממש אוננו בכל התחנות (ליקוטי ראשית חנו, ט). כמו צדיקים וחסידים לפעמים מתפארים בעצמם, והוא מוטעם ששרואים את עצמם שאין להם התלהבות כל כך בעבודת השית' ונפלו מנוריותם, מתפארים בעצמם בפני ב"ה, ומחמת זה באה להם האבה השית' ויראותו יותר גדולה בעיניו, פינתו, י. הפסוק אומר 'עו נעו ולא יאליקם על ישראל אבותי', שאין לך איש הישראלי אף מפותחי ערך שלא יגיע ממש והתפארות לאליקים אלקי ישראל והקב"ה משתעשע בו, אלא שהוא נעלם (מספר יום חיים, בראשית, קו). הכ"ף הוא, כשהוא עושה לעזו מצוה בחשק ובהתלהבות גדול אזי מבאי התפארות להבורא ב"ה, שהבורא ב"ה מתפאר עצמו בפני כל המלאכים באותו אדם האדן הוא מתחב מצוות הבורא ועושה בשמחה גדולה רצון הבורא, ויש לו התפארות מה האדם, אי רצון הבורא להשפיע לברואים שכל גדול יותר ממה שהיה להם מקודם. נמצא כשאדם עושה להם המצוה בפעם שנית, עושה בשכל גדול יותר (קדושת לוי, יצא). כל התורה והמצוות הם כתיבם לעלות ולהישב בראש אלקי, והקב"ה כביכול מכתיר עצמו בהן ועושה אותן עטרה על ראשו, כמאמר התנ"ך 'שאל אשך בך אתפאר', שמתעשש עושה פאר ועטרה על ראשו (באר יום חיים, יצא).

ישראל אשר בך אתפאר. פסוק זה נזכר בדברי הזהר כפרשת יתרו, המוצא לעיל בסמוך ד"ה 'אגוויין עילאין המלוצשים כספך חזב וכו', ע"ש. והנה כספרי הקבלה מוצא על פסוק זה, שענין התפארות ה' צריכו הגוויין שייך לפסית התפארות, שנקראת 'שראל'. וראינו להרמ"ז והביא גם את הפסוק עצמו, שנאמר גבי הגאולה העתידה צמת יקבך השי"ת נדחי ישראל, שאו תחלה שלימות התפארות שבישראל. חלשה"כ צישיעה (מט, ג): ויאמר לי עבדי אלה ישראל אשר בך אתפאר: ויצא בשל"ה (פ' בשלח, תורה אור ה): 'שראל אשר בך אתפאר', כלומר אני חושק בך ומתאוה לך, זהו 'צ' אתפאר'. ואיחא צוק"ר (ב, ה): אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו, מה אתה עושה. אמר לו, אני עושה עטרה למלך. אמר לו, כל שאתה יכול לקבוע צה אצנים טובות קבוע, ומרגדן (סו אן

יקרה) קבוע, מרגליות קבוע. למה, שעמיד לנימן צראשו של מלך. כך אמר לו הקב"ה למשה, כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל שבה, נגדן ולפארן פאר"ה. למה, שאני עתיד להתפאר בהם, שנאמר (ישעיה מט) 'ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר'. וכן אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו, מה אתה עושה. אמר לו, אני עושה עטרה למלך. אמר לו, כל שאתה יכול לקבוע צה אצנים טובות קבוע, ומרגדן (סו אן

מפירת הקשרים

לזו ודו"ק רואה, שמלמדנו המדרש שדייקא הצדיק הוא המגלה את ההתפארות שבישראל, ויתכן לומר שזה בחי' ה'עני הגוין' המובא במאמר, שאצלו תמיד מאירים הגוויים וכו'. (לז) וקשר הדברים למה שמובא להלן בסבי דבי אתונא, על ה'כותל', ש'כ"ו (שהוא שם הוי"ה) זה בחינת שם הקדוש, שהוא בחינת גוויין'.

והנה כספרי הקבלה מוצא על פסוק זה, שענין התפארות ה' צריכו הגוויין שייך לפסית התפארות, שנקראת 'שראל'. וראינו להרמ"ז והביא גם את הפסוק עצמו, שנאמר גבי הגאולה העתידה צמת יקבך השי"ת נדחי ישראל, שאו תחלה שלימות התפארות שבישראל. חלשה"כ צישיעה (מט, ג): ויאמר לי עבדי אלה ישראל אשר בך אתפאר: ויצא בשל"ה (פ' בשלח, תורה אור ה): 'שראל אשר בך אתפאר', כלומר אני חושק בך ומתאוה לך, זהו 'צ' אתפאר'. ואיחא צוק"ר (ב, ה): אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו, מה אתה עושה. אמר לו, אני עושה עטרה למלך. אמר לו, כל שאתה יכול לקבוע צה אצנים טובות קבוע, ומרגדן (סו אן

יקרה) קבוע, מרגליות קבוע. למה, שעמיד לנימן צראשו של מלך. כך אמר לו הקב"ה למשה, כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל שבה, נגדן ולפארן פאר"ה. למה, שאני עתיד להתפאר בהם, שנאמר (ישעיה מט) 'ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר'. וכן אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו, מה אתה עושה. אמר לו, אני עושה עטרה למלך. אמר לו, כל שאתה יכול לקבוע צה אצנים טובות קבוע, ומרגדן (סו אן

והתפארותו וכבודו וגודלו (ליקוטי ברהמ"ד, יא). עיקר הקדושה הוא ההתפארות, בבחי' 'התגדלותי והתקדושותי', בבחי' 'קודש תפארת גדולתי', שנתגדל ונתקדש שמו ית' ע"י התפארות שמקבל משראל וליקוטי ברהמ"ד, ט, כג. תיקף שנחבר הבהמ"ק, כאילו אין עוד התפארות בישראל כלל ח"ו, תיכף נתגלה ותתראה כמה מעלות טובות לישראל כבוד כל העמים, וע"י נמתקין כל הדינים והשית' ממש אוננו בכל התחנות (ליקוטי ראשית חנו, ט). כמו צדיקים וחסידים לפעמים מתפארים בעצמם, והוא מוטעם ששרואים את עצמם שאין להם התלהבות כל כך בעבודת השית' ונפלו מנוריותם, מתפארים בעצמם בפני ב"ה, ומחמת זה באה להם האבה השית' ויראותו יותר גדולה בעיניו, פינתו, י. הפסוק אומר 'עו נעו ולא יאליקם על ישראל אבותי', שאין לך איש הישראלי אף מפותחי ערך שלא יגיע ממש והתפארות לאליקים אלקי ישראל והקב"ה משתעשע בו, אלא שהוא נעלם (מספר יום חיים, בראשית, קו). הכ"ף הוא, כשהוא עושה לעזו מצוה בחשק ובהתלהבות גדול אזי מבאי התפארות להבורא ב"ה, שהבורא ב"ה מתפאר עצמו בפני כל המלאכים באותו אדם האדן הוא מתחב מצוות הבורא ועושה בשמחה גדולה רצון הבורא, ויש לו התפארות מה האדם, אי רצון הבורא להשפיע לברואים שכל גדול יותר ממה שהיה להם מקודם. נמצא כשאדם עושה להם המצוה בפעם שנית, עושה בשכל גדול יותר (קדושת לוי, יצא). כל התורה והמצוות הם כתיבם לעלות ולהישב בראש אלקי, והקב"ה כביכול מכתיר עצמו בהן ועושה אותן עטרה על ראשו, כמאמר התנ"ך 'שאל אשך בך אתפאר', שמתעשש עושה פאר ועטרה על ראשו (באר יום חיים, יצא).

מפירת הקשרים

לזו ודו"ק רואה, שמלמדנו המדרש שדייקא הצדיק הוא המגלה את ההתפארות שבישראל, ויתכן לומר שזה בחי' ה'עני הגוין' המובא במאמר, שאצלו תמיד מאירים הגוויים וכו'. (לז) וקשר הדברים למה שמובא להלן בסבי דבי אתונא, על ה'כותל', ש'כ"ו (שהוא שם הוי"ה) זה בחינת שם הקדוש, שהוא בחינת גוויין'.

לי הכסף ולי הזהב. פסוק זה נזכר בדברי הוזהר מפרשת יתרו, המובא לעיל בסמוך גד"ה 'אגוויין עילאין המלוכשים בכסף וזהב וכו', ע"ש. וראינו להרחיב ולהביא גם את השייך לפסוק זה, הלקוח מנבואה שנאמרה לקראת חוס גלות בבל, סמוך לזנין ביהמ"ק השני, ובה מחזק הנביא את

הוקיים שזכרו את גדול כבוד הבית הראשון בניינו, לכל מיפול רוחם נוכח הבית השני, כי הוא מהווה מדריגה נדרך אל הגאולה לעתיד, שאז ייבנה ביהמ"ק השלישי, שאז יצאו כל הגויים ויציאו את כפסם ויהבם לבית ה', כי יכירו שכל הכסף והזהב הוא צאמת של הש"ת, וחלשה"כ בחגי (ג, ו-ט): פי כה קָמַר ה' קְצָאוֹת עוֹד לְפָתַת מַעַט הוּא יִחַיֵּי מִרְעִישׁ לֵאמֹר הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת הַהַרְבֵּה: וְהַקְּשִׁי לָתָּה כָּל הַגּוֹיִם וְצִאוּ תְּמִימֵת כָּל הַגּוֹיִם וּמְלֹאֲתֵי לֵת הַבַּיִת הַזֶּה: קְצוֹד קָמַר ה' קְצָאוֹת: לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב וְנָחַס ה' קְצָאוֹת: גְּדוֹל יְהוָה קְצוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הַקְּשִׁרוֹן מִן הַרְאֲשׁוֹן קָמַר ה' קְצָאוֹת וְצִמְקוֹס הָיָה לְפָתַת שְׁלוֹם הַמְּלָכִים (ס): שאז יכירו כולם כי לי הכסף ושהכל שלי, ויביאחו לירושלים אל צעלי ארון כל, ואז גדול יהיה כבוד הניח האמון מן האשון, כי יהיה הוא הבית האחרון שלא יחרב עוד. ונמקום הוא אמן שלום. ולא יהיה צניכס שנחת חינוס, שהוא היה צאמת הגורם לתורבן בית שני. כבוד הניח הוא האמון. מואר 'האחרון' מוסב על שם 'כבוד', לא על 'הבית', ר"ל הכבוד האחרון של הבית הזה, יהיה גדול מן הכבוד הראשון, כי שם 'בית' חל עליו אף בחורבנו, שמלייר אותו כאילו הוא עומד, כי הבית השני היא התחלה לבית השלישי, וקדושתו לא בטלה אף שנחרב בינתיים^(ט), ור"ל הכבוד שיהיה לבית הזה באחרונה, יהיה גדול מכבוד שהיה לו בראשונה, ולפי זה הוא ייעוד עתידי על אחרית הימים. ואיתא בשה"ש וטע"א (א, טו): לי הכסף ולי הזהב. אם נתת זדקה, לא משלך נתת אלא משל הקב"ה, שנאמר 'לי הכסף ולי הזהב'^(י) (חגי ג), וכן הוא אומר 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך' (דחי"א כט). וכן היה רבי אליעזר אומר, כדו למלך משלו, שאתה שלו ומוני אתם אומרים שזכות הזדקה הגאולה באה וביהמ"ק נבנה^(יב), שכן אומר ישעיהו 'ציון במשפט חיפדה ושביה זדקה' (ישעיה א), 'במשפט חיפדה' זו הגאולה, 'ושביה זדקה' אלו הגלויות, שזכות הזדקה הגלויות מתכנסות. ומנין אתה אומר שמתן זדקה שנותן שלום בעולם, שנאמר 'ויהיה מעשה הזדקה שלום' (שם לב).

כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, אזי הגוויין נעלמים אורם. ויזכר בליקו"ה (י"ד ע"א ג, ב): כמו שכלליות העולם, האדם בכלל הוא צנחית שכל והזהמה הוא צנחית המדמה, כמ"ש בספרים, כמו כן צנני אדם בעלמך, ישראל קרויין אדם ואין העכו"ם קרויים אדם, כמ"ש ר"ל, היינו שישאל כלל הס צנחית כח השכל האמת הנ"ל, והעכו"ם הם מצחית המדמה שהוא כח הצנחיות, כי הם אינם קרויים אדם כנ"ל. ועיקר תיקון המדמה שצאדם הוא, כשהוא מרכזה אל השכל ועושה רצון השכל. כמו הצנחית שאין לה דעת ועיקר תיקונה וגידולה ע"י האדם, כמו כן המדמה שצאדם, שהוא צנחית כח הצנחיות, עיקר תיקונו הוא כשהוא נמשך אחר השכל, שהוא גדר האדם, גדר ישראל וכו'. וכשהעכו"ם נעשין מרכזה ישראל, ונתבטלין

בבחינת (חגי ג) לי הכסף ולי הזהב, ונעשה מהם בגדי ישע. ישע, אסתכלותא, כמו ישעו אל ה' (וזהר יתרו 5 ע"ב ע"ש). מחמת הפאר הכל מסתכלין בו, כי כולם מתאוין להסתכל בו. אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, אזי הגוויין נעלמים אורם, ואינם מאירין, כי אין שם מקומם. כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחינת ישראל אשר בך אתפאר, כי שם פאר הגוויין. ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל, אע"פ שיש

עלמם להם ועודים אותם ועושים רצונם, ומשמשים אותם בכל הצרכותם כעבד לרבו, זה עיקר תיקונם, כמו שעיקר תיקון הצנחית כשהיא נמשכת אחר האדם. וכמו שצאדם עיקר תיקון המדמה כשנמשך אחר השכל, כמו כן עיקר תיקון העכו"ם כשנמשך אחר ישראל כנ"ל, וכמו שיהיה לעמיד בצאמת, שיכירו כולם קדושת ישראל ויבטלו וימשיכו אחריהם, כמ"ש 'והיו מלכים אומניין וכו' אפיים ארך יסתחוו לך וכו', וכן בפסוקים רבים. כי עיקר כח התגבורת השכל, על המדמה שבכסף וזהב כנ"ל, ואלו הגוויין אין מאירין כי אם אצל ישראל, אבל אצל העכו"ם הגוויין נעלמין אורם, וכשהגוויין נעלמין אורם אזי המדמה צמקופ, ועל כן אין להם כח לגלות הגוויין ולבטל המדמה לגבי השכל כי אם ע"י ישראל, שאכלס עיקר הארת הגוויין, ועל כן ישראל הם צאמת צנחית שכל כנ"ל. וכשהעכו"ם מצטלין עממן לגבי ישראל ונעשין מרכזה אליהם, אז דייקה יכולים לכלול בשכל להכיר הצורה יתברך, כי זה צנחית כלליות וציטול המדמה אל השכל וכנ"ל. נמצא שהעכו"ם הם צנחית המדמה וישראל צנחית השכל^(יג).

עלמם להם ועודים אותם ועושים רצונם, ומשמשים אותם בכל הצרכותם כעבד לרבו, זה עיקר תיקונם, כמו שעיקר תיקון הצנחית כשהיא נמשכת אחר האדם. וכמו שצאדם עיקר תיקון המדמה כשנמשך אחר השכל, כמו כן עיקר תיקון העכו"ם כשנמשך אחר ישראל כנ"ל, וכמו שיהיה לעמיד בצאמת, שיכירו כולם קדושת ישראל ויבטלו וימשיכו אחריהם, כמ"ש 'והיו מלכים אומניין וכו' אפיים ארך יסתחוו לך וכו', וכן בפסוקים רבים. כי עיקר כח התגבורת השכל, על המדמה שבכסף וזהב כנ"ל, ואלו הגוויין אין מאירין כי אם אצל ישראל, אבל אצל העכו"ם הגוויין נעלמין אורם, וכשהגוויין נעלמין אורם אזי המדמה צמקופ, ועל כן אין להם כח לגלות הגוויין ולבטל המדמה לגבי השכל כי אם ע"י ישראל, שאכלס עיקר הארת הגוויין, ועל כן ישראל הם צאמת צנחית שכל כנ"ל. וכשהעכו"ם מצטלין עממן לגבי ישראל ונעשין מרכזה אליהם, אז דייקה יכולים לכלול בשכל להכיר הצורה יתברך, כי זה צנחית כלליות וציטול המדמה אל השכל וכנ"ל. נמצא שהעכו"ם הם צנחית המדמה וישראל צנחית השכל^(יג).

כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי. וכתב בליקו"ה (ח"מ מתנה ד, ו-ז): כל מה שהקדושה גבוה יותר מסבבין שם הקליפות ציותר, וכמו כן כריכין להמשיך התגלות הגוויין יותר, כדי להכניעם ולבטלם ע"י.

בגדי ישע. פסוק זה נזכר בדברי הוזהר מפרשת יתרו, המובא לעיל בסמוך גד"ה 'אגוויין עילאין המלוכשים בכסף וזהב וכו', ע"ש. ורבינו מוסיף ושחר את דברי עם דברי הוזהר וזוהר, שע"י הזדקה שאדם נותן, נעשים 'בגדי ישע', שמאירים הגוויין וכולם תאצים להסתכל בהם ('ישע' לשון הסתכלות). ועי' להלן באות זו, ד"ה 'בגדי ישע מעיל זדקה יעניו', שם הבאנו את השייך לפסוק זה. **ישעו אל ה'.** פסוק זה נזכר בדברי הוזהר מפרשת יתרו, המובא לעיל בסמוך גד"ה 'אגוויין עילאין המלוכשים בכסף וזהב וכו', ודרש בו הוזהר 'ישעו' מלשון הסתכלות, ע"ש. והנה פסוק זה נאמר בזירת דוד, שאמרה 'ענת וקנת, לאחר שעברו עליו כל צרותיו ויגול מכולם' (רש"י), וחלשה"כ בשמואל ב (כב, ל-מ): **הַרְבֵּה אֶתְּמַיְדָם וְגו': יִשְׁעוּ וְאִין מְשִׁיבֵי^(טא) קָל ה' וְלֹא עָנָם: ופירש"י (ס): ישעו ואין מושיע וגו'.** הרי זה מקרא מסורס, ישעו אל ה' ולא ענם ואין מושיע, כמו (ישעיהו יז) 'ישעה האדם אל עושהו', כמו יפנה. ומנחם חיברו עם (בראשית ד) 'ישעה ה' אל הצל', ופתר בו לשון עתירה. ויזכר הר"ק (ס): ישעו ר"ל יצטו, כמו 'אלא ישעו אל קדוש ישראל', 'אלא ישעה אל המזבחות', ופירושו, יצטו אל ה' ולא יושיעם.

מילואי הכמה

העכו"ם תאבין לממון ישראל. ובספר קב הישר (פ"ח) מובא בזה, וכן בשנת הזדקה לעני הגון, וז"ל: טוב לקיים אזהרות רז"ל לבלתי להתראות בפני אומות העולם בפרכוס צעירות, כמו שהזכיר רבינו הזקן יעקב לבניו (בראשית מז) 'למה תתראו' (עי' תענית י ע"ג), ובפרט קְצָעֵתִים הללו בעו"ה האומות הם נותנין עין צממון של ישראל, ועוד מאוד לכסות ולהעלים העושר צנחיתם. אכן להראות פנים מסבירות, פנים של אהבה ורצון צניי עניים ודלים ואצויים, זהו רצון הצורה יתברך, ובפרט המלכסן צניי עניים הגויים וזה להרבה צדדים, ושם עקרות נפקדות זכות שמפרכסים ומכלכלים עניים ואצויים הגויים לשם שמים. ומלינו נמי באיש זקן אחד שהיה בזמן גזירות ספרד ואשפניא, ושמו רבי יחיאל, והיה דר צעיר אחד על חוף היס הגדול, ובהיות

העכו"ם תאבין לממון ישראל. ומוצא בזה צנח"ם (פמייה למדרש איכה ה): **רבי יהושע ורבי נחמיה בשם רבי אחא אמרי, לפי שהיו כל ישראל אומרים, נצודנער כנע כל ממונו של עולם ולממון שלנו הוא צריך, אמר הקב"ה, מייכס שאני עושה ממנוכס חניני עליו כמו צנחיתם הללו שאין עולין נסעוהו.** ראה לומר, כמו שאע"פ שעיקר השביעה והסעודה הוא רק ממונות גשמיים, אע"פ אין הסעודה בשלימות עד שמבצר על המוגמר, שהוא על הריח של צנחיתם, שהוא מוון רוחני וחיות השמה, כמו כן ענין הממון, אע"פ שבגשמיים יש להעכו"ם ממון רב ציותר, אע"פ צנחיתם הערות והחיות דקדושה, שהם צנחית הגוויין נהידין המלוכשים בהם, אינם מאירין אלא צממון של ישראל, על כן הן מתאוין מאוד לממון של ישראל, כמצוה צממון 'אחוי לן' סימן כ"ה.

מסירת הקשרים

(לח) וע"פ קשרי המאמר יתכן לרמז בו, שכל מדריגה שאדם זוכה לעלות אליה, היא בחי' של שכל חדש ובית מקדש חדש, והדרך היא, שהיא נקנית באופן שצריך לעבור דרך הקליפות שמתעוררות, ועל כן צריך לטהר 'מקום מקדשנו' מחדש. (לט) ודו"ק וראה, שע"פ דברי המדרש, מלבד שפסוק זה מלמדנו שהש"ת מתפאר בגוויים שבכסף ובהבזה, הרי שמרומות בו גם עצת הצדקה. (מ) בבחי' המבואר במאמר, שע"י הצדקה וההתפארות נכניעים הקליפות ועולה אל השכל, שהוא בחי' בנין ביהמ"ק. (מא) ודו"ק וראה שרבינו אמר 'בגדי ישע, ישע, אסתכלותא, כמו ישעו אל ה', ויתכן לבאר, שכמו שפסוק זה נאמר על אויבי דוד, שהם ישעו אל ה' והוא לא יעם, כך גם 'בגדי ישע', גורמים לקליפות להסתכל בהם, 'מחמת הפאר', וע"י זה נכנעות. (מב) וכמו שהגוויין מאירים דייקה אצל ישראל, בעוד שאצל העכו"ם נעלם אורם, כך הגוויין מאירים כשהאדם נמצא במדריגת השכל, אך כשהוא רוצה לעלות וכו', אזי המדמה מתגבר וע"י הגוויין נחשכים וכו'.

הזו והיריב ברשות. איתא במשנה ב' (א): רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הגשיא אומר וכו', הוה זירין ברשות, שאין מקרבין לו לאדם אלא לזורך עלמן. נראין כאוהבין בשעת הנחתן, ואין עומדין לו לאדם בשעת דוחקו. וביאר רבינו יונה (ס): הוה זירין ברשות. כלומר להתרחק מן המלכות, שלסוף מורידין את האדם מנכסיו, שאין מקרבין לאדם אלא לזורך עלמס. נראין כאוהבין בשעת הנחתן. מדברים רכות ומראין פנים של אהבה בזמן שמכירין רווח בדבר. ואין עומדים לו לאדם בשעת דוחקו. בהעבר אליהם יד הממון, אף כי מחמת הדחק, לא ירחמו על העניינים^(א) עד

יורידוהו לטמיון וישכחו הרשעותיו כי הכל חלף עבר. ובמורה משה להלשון (ויקרא יג, ז-ח) ביאר שמשנה זו היא המשך המשנה הקודמת, שבה נאמר 'כל העמלים עם הציבור יהיו עמלים עמהם לשם שמים', שהוא הצטוו בהש"ת, היפך הצטוו ברשות, וז"ל: מפני כי צעקתם ברשות, אפשר הצטוו במלך או שרים על המנחה ההולכת לפניכם, ונודדים אז לעשות כל צעקתכם, ותרפו ידיכם מלהחזיק בצטות צה' כי הוא יטה לזכר אליכם, צעשות העסק צעלם לשם שמים, כי הלא דעו כי אין

להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאבין לדינר של יהודי, כאילו לא ראה ממון מעולם. וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגוונים מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עיקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשביל זה נקראים רשים, כמו (צבות פ"ב) הוה זיריב ברשות, כי הם רשים ועניים, כי אין להם הנאה מממונם, כאילו הם עניים, ותאבין לממון של ישראל, כי על ממונם של הישראלי שורה הפאר והחן, והכל תאבין להסתכל על הפאר והחן.

ואין החן שורה על ממון שלהם. וכמו בליקו"ם (ח"מ גזילה א), שהגוונים עילאין הם צה' חיות ומחמה ומוחין, המאירים ומחיים את המלכות דקדושה, וז"ל: ישראל, כל ממון שלהם שהוא צחינת מלכות דקדושה, צחינת אמונה, עיקר אחריותו צחינת חכמה, כידוע שמלכות דקדושה מקבלת חיות מחכמה, וכמוצא בדברי רבינו נ"י צמחה מקומות שרין להמשיך חכמה שהוא החיות אל העשירות, ואז הוא עשירות שבקדושה. אבל עשירות שבקט"א שהוא ממון של

העכו"ם, הוא צחינת שחוק כסיל', צחינת כסילות, אל אחר. וזה צחינת מ"ש רבינו נ"י (פי' כה) שעיקר החן הוא רק צממון של ישראל, ששם מלוכסין הגוונים עילאין, היינו צחינת חיות, חכמה ומוחין. אבל ממונם הוא עפרא בעלמא, צחינת עפרות זב', ואין בו שום חיות ומוחין, ועל כן אין בו חן.

בקבלם הדורון, הלא דעו כי הלא אינם אוהבים, רק נראים כאוהבים, ואף גם זה אינו רק בשעת הנחתם, שהוא צעת קבלם הדורון. אך בשעת הדוחק שנדור להיטיבו זיוס שיטרכו, ישכחו מה שקיבלו ולא יעמדו לכס. וזהו 'נראין וכו' ואין עומדין וכו'". לכן הוה זירין ברשות, לעשות ענייני הציבור לשם שמים, ואז צטו צה' והוא יעשה, כי לכל אשר תחפלו יטה את ליבם. ועי' להלן צבות זו, צמקו"ם ד"ה 'ונוגשין דקה', שם הבאנו את דברי הגמרא בבבא בתרא ופירש"י עליה, המבארת בשעת שאין נחית הדיקה כדעבי, אזי בזה הרשות והמלכות ונוטלת צרוע את כספם של ישראל. ועי' מטה במילוא"ם, שיש מצבותינו שדרשו את הלשון 'הוה זיריב ברשות' לענין 'ענייני הרשות', היינו המותר לאדם, כגון אכילה ושחיה ורכי הגוף, שבהם יש אחיה ימיה של כח המדמה צדעת האדם, ודו"ק.

מילואי חכמה

מן המאכל הוא וטועם ממנו, נראה לו המאכל הוא כאוהב אותו, כל כך נחת רוח עושה לו בשעה שהוא נהנה, אבל לא שימשך לו מהם שום תועלת. ובהמשך דבריו (סס) כתב שם המהר"ט, כי היתה"ר נוטל רשות לעצמו והלך צעירות לינו, וז"ל: 'רשות' הוא היתה"ר, וירצה לפי שיהיו נהרין מן היתה"ר, שהוא העושה כל מה שיעלה על ליבו ברשות גמור, כי השכל אין ראוי לקראו 'רשות', לפי שהוא נכגע ומשועבד אל היושר. אבל היתה"ר הוא האומר צעירות ליני אלך, צולת מתג ורסק, והאדם הממליך עליו היתה"ר הוא העושה כל מה שיעלה על ליבו, ונוטל זה הרשות לעצמו. ולזה אמר 'הוה זירין ברשות', לפי שכוחות ומאוזות הרשות הזה אין מקרבין לו לאדם אלא לזורך עלמן, נראין כאוהבין בשעת הנחתן, כי כן צה' יצר על האדם צענות מוויפיות, להראות לו שמתאווין יבוא לו עור וסיוע, ואין הדבר כן, רק אין עומדין לו לאדם בשעת דוחקו, אלא אדרבא, נפרעין ממנו. ועל דרך זו מוצא גם במפלות שלמה (פ' ויאל, ד"ה מה דאמרינן גמ'): מה דאמרינן בגמרא (ברכות כו ע"ב) 'יעקב תיקן תפלת ערבית', הנראה לרמוז בזה ענין הנהגת האדם בדברי הרשות והמותר לו, שיהיה בקדושה, לאשר צבוח"ז הוא מעורב טוב ברע, וצריך האדם לזכר הטוב מן הרע. וזה שתיקן יעקב תפלת ערבית, לשון מעורב טו"ר, הכל הביא אל הקדושה, וזה היה עבודתו, כמו שמיניו באצרהס איניו ע"ה תיקן תפלת שחרית, צחינת חסד, כמ"ש (תהלים ג) 'שצענו צבוקר חסדך', והוא נגד המנוות עשה, אצרה"ס עולה בגימטריא רמ"ט. יתקן צה' הגבורה, להתגבר על יצרו צמנוות לא תעשה להיות שמור מן החטא. ויעקב הוא שתיקן תפלת ערבית, אפי' בדבר הרשות יהיה בקדושה, קדש עלמן צמותר לך וכו'. וזה 'תפלת ערבית רשות', וז"ש (צבות ג, א) 'הוה זירין ברשות'.

גזירות קמדות צמדינות הני", צרחו מאותן המדינות הרבה יהודים לארך אחרת, והיה דר ר' יחיאל הנ"ל קפסר מדינות איטליא כדי לעבור אל ארץ תורגמה, ור' יחיאל היה זקן, והיה דר צעיר אשר על חוף הים, והוא איש חס וישר, מקבל כל העניים ועשירים בצקר פנים יפות, והיה מוספיק להם מים וזמון ומלוח אותם, ונתן להם לידה לדרך, ופוזר וצבזו ממון רב להולאת האורחים. והיה היום, הגיע עת זמנן שהיו צביתו ארבעה וקנים הצאים מהגולה, חכמים גדולים, וצראותם את כבוד עושרו וגדולתו ותפלתו הטובה, שהיה נדיב לב, שגמל חסד עם עשירים ועניים לכל בני הגולה, שאלו הארבעה וקנים ממנו, מה בקשתך מהבורא יתברך. והשיב, בקשתי הוא שאזכה לצניס, כי לא היה לו זרע. ואמרו אליו הד' וקנים הנ"ל, תהיה אתה צבוח שנה זה יאל מחלליך בן גדול צמורה, ותקרא שמו אצרהס, לסימן שעשית חסד עם זרע אצרהס. וכאשר הצטו לו לו חן, שאל ממנו בנו הגדול, רבינו אצרהס מפיקא, והגדיל צמורה מאוד, וחיבר חיבורים הרבה, עד כאן.

הזו והיריב ברשות. ובספר מדרש שמואל על צבות (ג, א) דרש גבי התיבות צדברי הרשות, היינו שקדש האדם את עלמןו אף צמותר לו, כגון אכילה ושחיה וכו', כי כן דרבו של היתה"ר (וכח המדמה) לתפוס צהס את האדם, וז"ל: הוה זירין ברשות. כלומר, שלא די לאדם שיקיים דברי התורה לזכר, כי גם צריך לו עוד להיות מקדש עלמןו צמותר לו, ואף צדברי הקשות. וז"ש 'הוה זירין ברשות', כלומר אפילו צדברים שיש לכס רשות מן התורה לעשות, כענין להצרות צמאללים המותרים, הוה זירין צהס. שאין מקרבין לו לאדם. אלו הדברים ותענוגי העוה"ז אין מקרבין את האדם להמשיך לו תועלת מהם, אלא לזורך עלמן, לזכר לזורך התענוגים עלמס, כלומר שילך אחריהם לזכר משום שנראים כאוהבין בשעת הנחתן, כי בשעה שנהנה האדם

מסירת הקשרים

(ג) היינו שהעכו"ם והרשות הם בבחי' זה לעומת זה של הצדקה לעני הגון, שהרי הם אינם מרחמים על העני. ועוד ראינו לציין שרבינו דרש את ה'רשות' מלשון רשים ועניים, ויתכן לבאר שזה לעומת זה של העני הגון, הם העכו"ם (והמדמה), שאע"פ שיש להם ממון הרבה, אין להם הנאה מממונם, כי הגוונים שבממון לא מאירים אצלם, ולעומת זאת, ה'עני הגון', אע"פ שאין לו ממון הרבה, אבל יש לו גוונים מאירים בממון ('גוון' אותיות 'הגון'). (מד' ועי' עוד שם בפרשני המשנה, דמה שאמרו 'הוה זירין ברשות', בא ללמדנו דלעתים משום צרכי ציבור ישנו הכרח לעסוק עמהם, כדי להשיג מהם דבר בשביל ישראל, אך נדרשת בזה זהירות רבה. ובקשרי המאמר יתכן לרמוז בזה למובא לעיל (אות א), שיש לעבור דרך הקליפה קודם לפרי, ולזה נצרכת זהירות רבה שלא תיפול באחיותה, מאחר 'ונראין כאוהבין', 'נראין' דייקא, מחמת שאצלם עיקר אחיות המדמה, ודו"ק.

הסתכלות

ענין 'הסתכלות' בדבר הוא השתוקקות אל הדבר (חי) אגרות למהר"ל, חו"ת צ"א.

לשון 'הסתכלות' היא אריה שכלית (שפתי חכמים במדבר כד, ט).

קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא (תהי תרומה סא).

לשון 'הסתכלות' מורה על רוב העיני והתבוננות גדול (פרד"י כב, ב).

ענינו קצת כח בהסתכלות העיני כמראה בחוש העיני בטבע, כענין ביצת בת היענה, ושלד הפירות ע"י הסתכלותה זמן מה, בלתי משתבש על הביצים לחממם כמו שאר העופות, וזה יורה היות כח ממשית בהסתכלות העיניים (ע"י חיים ת, א).

כשרוצים להסתכל על התכלית, שהוא כולו טוב, כולו אהו, צריך לנתות את עיניו, ולסוון ההסתכלות אל התכלית. (ליקו"מ כג, ט).

הסתכלות עושה כלי, דהיינו גבול חסון, כי מקודם ראותו הדבר, הוא בלא גבול, כשוראה הדבר נעשה לו גבול וכו'. וזהו בחי' מעלת הבטחון, כי הבטחון הוא בחי' הסתכלות, שמתכלית יוצפה בעיניו להשיג'ת לבד וכוונתו, בבחי' עיני כל אליו ישרור, כי ע"י ההסתכלות בבטחון ג"כ עושה כלי, דהיינו גבול חסון (ליקו"מ עו).

אשרי הוא לשון ראייה והסתכלות, היפק הקליפה שעיקר כוחה מקלקול הוראות, מבחי' 'ותבוח עיניו מראות', בבחי' 'ודי מאית' חסר, ודרשו רז"ל 'דא לילית' (ליקו"מ עה).

הסתכלות הוא מדרגה התחתונה של החכמה, ומי שהוא טוב עין, דהיינו חכמה טובה, שהוא מסתכל בדבר מביא ברכה באותו דבר, כי כשמתכלל בדבר, יודע שהדבר הווא כאן גבול יתברך, דהיינו שהוא באמת אסא ואין בלתי אלקותו יתברך השרוי בתוכו וכו'. ע"י ההסתכלות כח ממשיך חיות יותר לאותו דבר מאלקותו יתברך, וכן להיפק מי שהוא רע עין, כשהוא מסתכל על הדבר הווא ומתמיה מה נאה דבר זה, ועושה אותו דבר לדבר בפני עצמו, הווא נרג מפדיר אלוף ע"י הסתכלותו, נפקס אותו דבר מהשרוש ומתחיות דהיינו האלקות, ועי"י בא עין הרע בפשט' רות, א.

אם ח"ו חושב איה מחשבה וזה או שהוא מסתכל איות הסתכלותו, ע"י אזי הוא מרגש ומקח את הפנים ממנו, וההסתכלות וההרהורים רעים נקראים 'אלקים אחרים' (נועם אלימלך, שופטים).

מגיש ומקח את הפנים ממנו, וההסתכלות וההרהורים רעים נקראים 'אלקים אחרים' (נועם אלימלך, שופטים).

הנה נתתי א"ף כסף לאחיק, הנה הוא א"ך כסות עינים. רבינו דורש צוה שהכסף שנתן אצ"מלך לאצרהס, הוא צבחי' הממון שיואל מיד העכו"ס ליד הישראלי, שאז נתגלו צו הגוונים, (שהו היפק מהממון שעוצר מיד ישראל ליד העכו"ס, הנוצר לעיל, שאז נתעלס הון והפאר צחוק הממון).

והנה ע"ד הפשט מקרא זה נאמר צמת שהשיב אצ"מלך את שרה לאצרהס, אחר שלקחה לצימו, כדכתיב צבאשית (כ, יד-טו): וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ לָאֵן וַיִּצְרַק וַעֲבָדִים וַשְׂפָחָת וַיִּתֵּן לְאֲבִרְהָם וַיִּשָׁב לוֹ אֵת שָׂרָה אֲשֶׁתוֹ: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הֲגַה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ צְטוּב צְעִינֶיךָ עָבָד: וַיִּשְׁכַּח אֱמֶר הֲגַה נְתַתִּי אֶלְךָ פָּסָף לְאֶחָיִךְ הֲגַה הוּא לָךְ פְּסוּת עֵינַיִם לְכָל אֲשֶׁר אֶתְּךָ וְאֵת כָּל וְנָתַתָּ: וּפִירָשׁ"י (סג): וַיִּתֵּן לְאֲבִרְהָם.

כשיצא הממון מיד עבוי"ם ליד הישראלי וכתב בליקו"ה (ח"מ מ מקס וממכר ג, ה): צממת אע"פ שגם המעוה של ישראל נרין גם כן תיקון כדי שיאירו צו הגוונים, אעפ"כ כנגד העכו"ס צוודאי ממון ישראל קדוש מאוד צבחינת הארת הגוונים 'כימרון האור מן החושך' (קלה ז, כ) כמובן צממה מקומות, שאפילו האור שאין צו כח להאיר ציוס, כגון הנה, אעפ"כ צלילה וצמוחן הוא מאיר מאוד, צבחינת 'כימרון האור מן החושך'. ועל כן צוודאי ממון ישראל כנגד העכו"ס הוא מאיר מאוד צבחינת הגוונים הנ"ל.

ואונקלוס תרגם צבחים אחרים וכו', הנה הוא לך כסות של כבוד על העיניים שלי ששלטו צך. ואיתא צבאשית רבה (נב, יג): הנה נמתי אלך כסף לאחיק. א"ר יומן, עשה לה כסות, שהיו הכל מצטיין צה ולא צבוי. כסות עינים. כסות שהיא עשויה עיניים עינים. רבי צבכיה אמר, עשאה מערונה, כסות שהיא מכוסה מן העין. ופירש הען יוסף (סג): א"ר יומן עשה לה כסות. פירוש, עשה לה כסות חשוב צה האלף כסף, שהיו הכל מצטיין צבקות השפורה ולא צבוי, כי יאמר שהלבוש גורם את היופי. כסות עינים. היינו מקוה חשוב שהוא מעשה אורב העשו נקצים נקצים, לצל יוכלו להצטו צהוד יופיה. עשאה מערונה. צילקוט גרם 'נטול לבוש מלכות ולהצטו עשאה מלכה מערונה. למה, שלא יצבע אדם אותה, אלא יהיו שומעים שהיא מלכה ומתייראים לצבוע אותה, והיא כמכוסה מן העין'. ופירש המהר"ו (סג): עיניים עינים. כסות מלא צבעים יפים, ע"ד ועינו כעין הצדולת, שפירושו, ומראיתו, וכן 'כעין חשמל'. ומנא צפירוש הרמ"ד וואלי (סג): הפשט הוא 'אלף כסף' ממש שנתן לאצרהס צבציל שרה, מלצד המתנות שנתן לו צבחיילה, כדי שעל ידיהס מעשה לבוש נאה לעצמה ולשפוחתיה. והלבוש נאה נקרא 'כסות עיניים', לפי שכל עיניים צופים לראותו, כמו שפירשו רז"ל על 'פתח עיניים', והוא הפירוש האמיתי לפי פשוטו. אצל הסוד הוא, לפי שהצירורים המוצאים מתוך הקליפה נעשים לבוש אל הקדושה ממש, וכבר ידוע שהלבושים צלצד הם המתגלים אל התחוננים, כי הקדושה המתלבשת צמוכס היא נעלמת מן העין, ולכן לאלו הלבושים קראם הכתוב 'כסות עיניים', ונמלא צך סקודו מכוון אל פשוטו.

ליקוטי הנחצ

כסות עינים. ומנא צה בליקו"ה (ח"מ מ מאכד ממון חצירו ומסור ג, ח): חיה צבחינת צליצת, כי צליצת הם צבחינת עיניים, כנ"ש (צמדצ טו) 'וראיתם אותו'. כי הם צבחינת 'צבדי ישע', אסתכלותא, כי הכל חאצין להסתכל צהס, צבחינת 'כסות עיניים', כמו שצבואר שס. וזהו צבחינת חכלת, כי חכלת הוא החצברות שחור ולבן, צבחינת כלליות הגוונים (כמנא בליקו"מ סי י"ח). ועל כן המנא הוא 'וראיתם אותו', כי הכל חאצין להסתכל צהס כשנכללין הגוונים יחד כנ"ל. ועל כן הצליצת הם שמירה מן המזיקין, כי ע"י הצליצת שהס צבחינת גוונים עילאין, צבחינת צבדי ישע, עי"י כנענים הקליפות והדמיונות שהן מזיקי לעמא, ואזי וזכין לעלות מדרגא לדרגא. ועל כן עיקר תיקון התפלה הוא צליצת ותפילין, גם צריכין ליתן צדקה קודם התפלה, כי צעשת התפלה עולין מדרגא לדרגא כידוע, שזהו עיקר תיקון התפלה, ועל כן צריכין מקודם לגלות גזולת הצורא יתברך ע"י התגלות הגוונים, ועל כן צריכין ליתן צדקה קודם, כדי שיתנהרו הגוונים שיש צכסף חצב, ואזי כשמתנהרין הגוונים הם נעשין צבחינת 'צבדי ישע, מעיל צדקה', צבחינת 'כסות עיניים', וזהו צבחינת צליצת כנ"ל, ואזי נתגלין אורות הגוונים צעמא, וזהו צבחינת תפילין שנקראין 'פאר', כי תפילין הם אורות הגוונים צעמא. ועל כן כל אלו הצבחינות שהס צבחינת הארת גוונים עילאין, עי"י צדיקא יכולין להתפלל התפלה כתיקונה ולהעלות כל העולמות מדרגא לדרגא, כי עיקר כל העליות ע"י התגלות הגוונים כנ"ל.

חייב אדם להקביל פני רבו ברגל ושבט, כי ע"י שמתכלל ברבו נתוסף לו בהירות, שהסתכלות על איש צדיק גורם לאדם קדושה (קדושת לוי, פורים).

כמה כשמוכח בני ישראל מעשיהם ומטהרין רמ"ח אבריהם וספי"ח גידיהם, אזי המה מוכנה אליו ית', וביכולו צבציר צבציר דיוקן אדם (נפודת ישראל, נשא). יש ב' בחי' הסתכלות, שהם הוערות ליראת ה'. אחד כשרואה בשכלו ורוממות הבורא ב"ה מעולם השפל ולמעלה וכו', ויש עוד בחי' הסתכלות, כשרואה כל הנבראים בעולם השפל מעכבר ועד א"י ועד אדם, כולם יראים זה מזה, מצד התפשטות יראה מעילא לתתא, כי 'מלכותו בכל משלה' (תל מנחה אפרים, בלק).

מסילת הקשרים. מט בבחי' המובא לעיל (בסוף אות ג') 'כבוד זה חוציוניות ולבוש, כמ"ר ש"ר קרא למאניה מכבודתיה', היינו שהכסף והזהב הם לבושים לגוונים עילאין המאירים בהם. וע"פ קשרי המאמר יתכן לומר, שדייקא ע"י שמתגברים על הקליפות, אזי מתגבר אורם של הגוונים עילאין המאירים ב'בגדי ישע', (שהם בחי' 'כסות עיניים'), וכעין המובא לעיל באות ב', 'שצריך לו לילך דרך אלו הדמיונות וכו', שהם בחינת העכו"ם, היינו שע"י מגלה את הגוונים עילאין שהיו נעלמים שם, בבחי' הקליפה הקודמת לפרי.

ונעשה כל ממונו וכו' בבחי' בגדי ישע. וביאר מוהר"ם זליקו"ה (ח"מ מאדד ממון חבירו ומסור ב, ד) שענין זה נעשה כשממשיכים את קדושת שנת לימי החול, כי הגוויין העילאין הם בחי' דעת, ובשנת מאירה הדעת, ועיקר עבודתנו היא להמשיך דעת זו לשנת ימי החול, שאז היא מאירה בכסף וזהב, ונעשים בגדי ישע, ח"ל: איתא בדברי רבינו ז"ל במקום אחר (ליקו"מ ח"ב

מה), שהרשעים מוליכין אותם סביב סביב הקדושה, צחינת 'סביב' רשעים יתהלכין. כי שנת הוא צחינת הנקודה הפנימית, וממנה יוקים העיגולים, שהם צחינת הששה ימים כמוצא זוהר, והקליפות מוליכין את הרשעים סביב סביב הנקודה, ואין מניחים אותם להתקרב לפנים וכו', וכל זמן שהם עדיין בחוף העיגולים עדיין יש להם תקוה להתקרב, אפילו פושעי ישראל כל זמן שלא יאז מן העיגולים לגמרי ח"ו וכו', אלז מי שכבר יאז לגמרי ח"ו מן העיגולים, כגון משומדים, אזי אי אפשר לו להתקרב כלל וכו', ע"ש. ושנת, שהוא הנקודה הפנימית של שנת ימי החול שמקבלים ויוקים ממנה, היא צחינת אורות הגוויין, כי שנת הוא צחינת תלת גוויין דעינא ונת עין, שהם צחינת הגוויין הנ"ל, שהם צחינת עיניים, כמו שמבואר שם במאמר הנ"ל, צחינת 'כסות עיניים' ע"ש, כי עיקר הגוויין עילאין הם מאירין בשנת, ועל כן אולכין בשנת שלוש סעודות, לאצרהה יתק ויעקב כלולין בהן, שהם אורות הגוויין כידוע, ועל כן ע"י שנת, ע"י השלושה סעודות, מתברכין כל שיתא יומין, כמו שאיתא בזה, כי עיקר הצרכה הוא ע"י אורות הגוויין כשמאירין, צחינת 'עיניך זככות צחצוח', כמו שמבואר שם, ואז דייקא נחברך כל ממונו וכל מעשה ידיו, זה נמשך ע"י שנת שאז עיקר הארת הגוויין כנ"ל. כי בשנת עולין כל האדקות שעושין בימי החול, כמו שמבואר בדברי רבינו ז"ל במקום אחר, צחינת 'שמש בשנת דקת לעניים וכו' ע"ש, וע"י האדקה שמאירה בשנת דייקא, ע"ז מאירין הגוויין המלוכשין בכסף וזהב כנ"ל, וע"ז נמשך צרכה לכל שנת ימי החול וכו'. ועל כן בשנת היא שציתה ממלאכה ועודין דחול, שטורחין בכל שנת ימי החול בשביל פרנסה ובשנת הוא שציתה, כי עיקר הטורחא שטורחין בשביל ממון ופרנסה בשנת ימי החול,

זה מחמת שאין הגוויין מאירין אז כל כה, ועל כן צריכין לטרוח אחר הממון, צחינת 'שטו העם ולקטו, שטוטאל'. כי הגוויין הם צחינת הדעת, כי שם שורשם כמוצא במקום אחר, ובשנת מאיר הדעת, ואז נחגלין אורות הגוויין, ואז היא שציתה לגמרי, ואז אין צריכין לטרוח כלל בשביל פרנסה

ונעשה כל ממונו בבחי' לי הכסף ולי הזהב, וממון, כי שורש הממון שהם הגוויין עילאין הם מתגלין בשנת, ועל כן משנת נמשך צרכה לכל ימי החול, כי מתברכין הגוויין המלוכשין בכסף וזהב ע"י שנת כנ"ל. אלז בשנת בעלמו אין שום עסק צממון ומשאל ומתן כלל, כי אז מאירין הגוויין בעלמן, ואז אין מתלכשין עלמן צממון כלל, רק מאירין בעלמן כנ"ל, ומשם מתברכין כל שיתא יומין וכו'. ועיקר עבודת ישראל להמשיך הקדושה של שנת לשנת ימי החול, דהיינו להמשיך אורות הגוויין המאירין בשנת שיאירו גם בימי החול, שאז הם מלוכשין בכסף וזהב, וע"ז יומשך צרכה בכל מעשה ידיו, שזהו צחינת 'יהי נועם' שאומרים כמוצא שנת, להמשיך הקדושה של שנת לשנת ימי החול, ע"ז נחברכין מעשה ידיו, צחינת 'מעשה ידיו כוננה עלינו וכו'. וכשוכין שיתגלו הגוויין בהממון בימי החול, שזה עיקר הצרכה כנ"ל, אז נתגלה גדולת הזורא יתברך ויכולין לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל. כי אז כשוכין שיתגלו הגוויין בהממון, אז אין לו שום תאוות ממון, כי התגלות הגוויין שצממון הוא היפך תאוות ממון, ואז נשלח צרכה בכל מעשה ידיו כנ"ל. ובהמשך דבריו (שם אות ה) הוסיף לנאר שזהו שורש החילוק שבין ישראל לעכו"ם, ח"ל: כי ישראל וצנת ואורות הגוויין הנ"ל כולו מד. והעכו"ם הם ההיפך מכל זה, צחינת 'המנדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יוס השביעי לשנת ימי המעשה'. 'אור' זה צחינת אורות הגוויין, שהם עיקר האור המאיר, כמוצא במאמר הנ"ל, זהו עיקר הקדושה, צחינת שנת, צחינת ישראל, צחינת 'ישראל אשר בך אתפאר' כנ"ל. והעכו"ם הם מולדלין מכל זה, כי הם צחינת חושך, צחינת שנת ימי המעשה ממש, שאין בהם קדושת שנת אורות הגוויין כלל, כי אין הגוויין מאירין כי אם אלז ישראל, שהם ממשיכין הקדושה של שנת גם בימי החול כנ"ל.

ואני תפלה

ותקנה אותנו ברחמיך הרבים לתן צדקה לעניים מהנינים, ותמזין לנו קמון ברוח, ועינים הגונים לזכות ביהם. ונעו פלך משפט אהב, אהה בוננת מישרים, משפט וצדקה ביעקב אהה עשית. כי מן הברך ומיך נתנו לך. עושה צדקות עם כל בשה, עשה עמנו צדקה, ותזכה אותנו ברחמיך להיות בכלל עושי צדקה. ותסיר רע לבבנו למען נזכה לתן צדקה בשמחה בסבר פנים יפות, ולא ירע לבבנו בתתנו לו. פתח נפתח את ידנו לו, לתת לעני ואביון די מחסורו אשר יחסר לו, ונפק לרעב נפשנו, ונערים ונפסה בנה ונבלל הדבר תהוה תברכנו יי אלהינו (יקו"מ ב).

מילואי חכמה

כלולה מצ' גוויין, לזין ואודם, המרמזים לח"ג, ולכן סתם שם הוי"ה צ"ה שכל התורה מורה על מידת התפארת, כמ"ש בזה"ק, לפי שאין הוא צחינת גילוי אור א"ס צ"ה, הארה רבה ביתר שאת מאר מידותיו הקדושות יתברך. והנה אמתעותא דלעילא, לעורר גילוי הארה רבה והשפעה עזומה הנ"ל מאור א"ס צ"ה, לעשות שלום הנ"ל, היא צאתעותא דלתתא, צמעשה האדקה²² והשפעת חיים חן וחסד ורחמים למאן דלית ליה מגרמיה כלום, ולהחיות רוח שפלים וכו'. והנה מודעת זאת שישראל טבעים הם רחמים וגומלי חסדים, מפני היות נפשותיהם נמשכות ממידותיו יתברך, אשר חסד גובר בהן על מידת הדין וכו'. והנה האדקה הנמשכת מצחינתה זו נקראת בשם 'מעשה האדקה', כי שם 'מעשה' נופל על דבר שכבר נעשה, או שנעשה תמיד ממילא, והיא דבר ההווה ורגיל תמיד, ואף כאן הרי מידת החסד והרחמנות הוטבעה בנפשות כל בית ישראל מכבה, מעת צריאות והשתלשלותן ממידותיו יתברך, כמ"ש 'ויפת צאפיו וכו'. אך לשון 'עבודה' אינו נופל אלז על דבר שהאדם עושה ביגיעה עזומה נגד טבע נפשו, רק שמצטל טבעו ורעו מפני רעון העליון צ"ה, כגון לייגע עלמו צחורה ונחפלה עד מיצוי הנפש כו'. ואף כאן

צמלות האדקה, ליתן הרבה יותר מטבע רחמנותו ורעונו, וכמ"ש ח"ל על פסוק 'נתון נתן', אפילו מאה פעמים וכו'. ח"ש 'זהה מעשה האדקה', שגם האדקה הנקראת בשם 'מעשה' ולא בשם 'עבודה', אעפ"כ צאתעותא דלתתא אמתעותא דלעילא מעורר גילוי אור א"ס צ"ה בהארה רבה והשפעה עזומה, ונעשה שלום במרומיו, וגם צמלית של מטה. ומנאר שם בהמשך דבריו גבי מעלת מלות האדקה, כשנעשית צמסיות וצניטול טבע האדם, ח"ל: האדקה צחינת 'עבודה', הנה מאשר יקרה וגדלה מעלתה צמאוד מאוד, צהיותו מצטל טבעו ורעונו הגופני מפני רעון העליון צ"ה, ואתכפית ס"ט, ואז אסתלק יקרא דקצ"ה כו', וכימרון האור מן החושך דווקא כנודע, אי לואת אין הרע יכול להיות עוד חוזר ויעור בקלות כל כך מאליו, רק אם האדם יעוררו וימשיכו על עלמו ח"ו. ח"ש 'השקט' וצטוט עד עולם. 'השקט' הוא מלשון (ירמיה מה) 'שוקט על שמרי', דהיינו שהשמרים נפרדים לגמרי מן היין ונפלין למטה לגמרי, והיין למעלה וז' ואלז תכלית. ועל דרך זה הוא בעבודת האדקה. השמרים הן צחינת תערובת רע שצנפשו, נצר ונפרד למקורו ושורשו, וכמ"ש 'ותשליך צמלותו יס כל טטאותם', מעט מעט עד שנופל למטה.

מסירת הקשרים * (ג) בבחי' הצדקה לעני הגון, שעל ידה דייקא נתגלים גדולות הבורא ונכללים הגוונים זה בזה.

בגדי ישע מעיל צדקה יעמני

בגדי ישע מעיל צדקה יעמני פסוק זה נזכר בתחילת אות זו, בדברי הוזהר מפרשת יתרו, המוצא בד"ה 'גוויין עליון המלוכסים כספך וזהו וכו', ע"ש, וכעת מוסף רבינו לדרוש גם את המילים 'מעיל צדקה יעמני'. הנה ע"ד הפשט פסוק זה נאמר בנצחיה על הגאולה העמידה, צעת שישבחו ישראל את ה' על החסד וגם על הדין שעשה עימם. וחלשה"כ צ"ע ע"ה (פא, י-יח): שוש אשיש צה' תגל

נפשי באלקי פי הלגישי בגדי ישע מעיל צדקה יעמני פתחון יכהן פאר ונפלה מעדה נליה: פי כהן תוילא קמסה ויגנה זרועיה תמיח בן ה' חלקים ימימי צדקה ותהלה נגד כל הגוים: ויאר המו"ד (סס): שוש אשיש או יארמ ישראל, שוש אשיש בתשעות ה', תגל נפשי בעזר אלקי. כי הלגישי וכו'. ר"ל כיצב אותי בישע וצדקה, כלבוש המסבב את הגוף, וכמעיל המעטף את הלבוש. תמון. כמו התמן אשר יגדיל פארו, וכמו הכלה אשר תתקטט כלי חכשיטס. פי אלק. כמו הארץ מוילאה קמחה אחר שנקבץ ונפסק הגרגיר הארוע, וכמו הגינה המלמחת הדברים הגורעים זה אחר ההפסקה, כן ימימי ה' לישראל צדקה והילול. והמלצ"ס (סס) ביאר: שוש, אגיל. הבלל מבוחר (ישעיה לה, א). ו"ל: ה'ששון' גדרו, הסימנים החילוניים שעשה להוראת השמחה, כמו (ישעיה כד) 'משוש כיור', 'משוש תופים' וכו', ו'גיל' גדרו בייחוד, שמחת הלבוש על צורה טובה פתחומית. צגדי, מעיל. וההבדל בין צגד ומעיל מבוחר (ישעיה נט, יז). ו"ל: המעיל מלמעלה על צגד ומעיל נאמר צו 'עטייה', והצגד מלמטה. ומוצא דרושי הל"ם (א, כח): ככל הדברים 'בגדי ישע' ומעיל צדקה, הנה הפרש בין שאר המלבושים למעיל, כי שאר המלבושים כל מלבוש מכסה אבר מיוחד, בתי ידיים את הידיים, ואנפילאות הרגליים, וכחונת לגוף, וכן כולם. אבל מעיל הוא עוטף כל הגוף ואיבריו, ונקרא 'גלימא' שנעשה כגולם. והנמשל, מכל מזה נעשה צגד להנשמה, והיינו לאותו אבר שבו פעל המזה, אבל ע"י מלות הצדקה, מחיה נפש המקבל קומה שלימה.

צודאי לא היה מתאווה לממון הגשמי, מכל שכן שלא היה צא ליד הגוילות על שם פגם הבגדים, כמ"ש (מלאכי ז) 'אפקס חמס על לבשו', וכתיב (איוב כד) 'ערוס ילינו צלי לבשו', וכן הרבה, וזהו צחינת 'צגד צוגדים בגדו' (ישעיה כד), שנקראת הגוילה בשם 'בגד', כי עיקר הגוילות והרמאות נמשכין מפגם הצגדים והלבשוין כנ"ל. ועל כן מלות צדקה שהוא היפוך מגוילות, והוא עיקר מיקון תאוות ממון, נקראות כמה פעמים על שם מיקון הצגדים, כמ"ש (ישעיה יח) 'ועירו יכסה בגדו', וכתיב 'כי תראה ערוס וכיסתו וכו', וכן הרבה. וזהו צחינת גודל מעלת המזה של הלשמה ערומים, והעיקר לעשות מלבוש נאה להצדיק, או על כל פנים להכשירם הללוים לצדיקי אמת, כי ע"ז מתקן הלבשוין הנ"ל, שצחם חלויים מיקון כל העולמות כנ"ל.

ליקוטי הנחץ

בגדי ישע. וכמד צליקו"ה (י"ד ע"א ג, יז): כל מה שנתגלן פאר הגוויין יותר ונובע הרע שבמדתה יותר, אזי השמחה גדלה יותר ויותר. כי פאר הגוויין הם עיקר גדולת הצורא יתבצר כנ"ל, וכל מה שנתגלה הפארתו וגדולתו יתבצר יותר, צודאי השמחה גדולה ביותר, כי זה עיקר השמחה שכלל השמחות, כשנתגלה גדולתו ותפארתו יתבצר⁽¹⁾, כמ"ש בפסוקים רבים 'צודו לה' קראו בשמו', וצמוור 'לכו נרננה' שאומרים בנניסת שבת, מעולם השמחה שיהיה לעמיד שמתגלה גדולתו ותפארתו יתבצר, כמ"ש 'ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך וכו', וכן בפסוקים רבים שם. וכן מהתחלת המזמורים אלו עד סוף, כולם מיוסדים על ענין גודל השמחה המתגלות גדולתו יתבצר, כמ"ש 'לכו נרננה לה' נריעה וכו' צומירות נריע לו כי אל גדול ה', ורינה חומרה הם צחינת שמחה (כידוע ומבוחר במקום אחר), וכן כל המזמורים מדברים שם מגדולת הצורא יתבצר, ומעולם השמחה שזריכין לשמות בגדולתו וצמנו יתבצר, כמ"ש 'שמחו צדיקים צה' וכו' ה' מלך תגל הארץ וכו'. כי אלו מזמורי 'לכו נרננה' שאומרים בנניסת שבת, נתייסקו גם כן להנניע המדמה שמתגבר כשעולין אל הקדושה, דהיינו מחמת שזריכין לנאח מששת ימי החול ולעלות לקדושת שבת, על כן נתייסק לומר המזמורים אלו שמדברים מגדולת הצורא יתבצר, כדי להנניע הקליפות שמתגברים כשעולים מדרגא לדרגא, כמו שנתייסק לומר 'אוד' שמדבר מגדולת הצורא יתבצר ומגודל השמחה צו יתבצר מחמת שזריכין לעלות מעשיה ליצירה וכו"ל בצחורה הנ"ל. זהו צחינת

בגדי ישע מעיל צדקה יעמני. וכמד צליקו"ה (ח"מ חזקת מטלטלין 7, ד-ה) גבי פנימיות הלבושים, ו"ל: השי"ת למנא האור צלבושין לטובת העולם, כדי שמוכל להתקיים וליוק מאורו, כי ריבוי האור אי אפשר לקבל. אבל מחמת שלמנא האור צלבושין אלו, ע"ז נעלם ונתכסה האור במעיל צדקה יעמני. צמנה כיסויים ולבושים עד אין קץ, עד שיכול הטועה לטעות כאילו

חילוניות הלבוש הוא עיקר ואין צו פנימיות כללית⁽²⁾ ח"ו, וכמו שאיתא צוהר הקדוש, דטפשא לא מתמכלין אלא צלבושין וכו'. ומי שטועה צוה ח"ו הוא כופר בכל התורה כולה רחמנא לילן, ומשם כל מה הי"ה"ר. כי עיקר הי"ה"ר נמשך בשורשו מכפירות, שנמשכין מתוקף הדינים שנתהו ע"י האלמומים שמוכל העולם להתקיים כשמתמיים צהפנימיות וכו"ל, אבל כשאין מתמכלין כי אם על הלבוש ח"ו מתגברין הדינים, ומשם כל מה הי"ה"ר. אבל הצדיקים והכשרים הללוים אליהם מסתכלים רק על הפנימיות, ומתייגעים צמנה יגיעות ועבודות עד שמשגיגים מה שמשגיגים צפנימיות הלבושים, שהוא צחינת השגות חכמות התורה הקדושה, ועדיין הם מאמינים שיש עוד פנימיות לפנימיות, ריזין דרוין עד אין קץ וכו'. ועל כן עיקר תאוות ממון, שזה העיקר שמצלה ימי האדם שטרוד כל ימיו בפרנסתו, עד שיש שצחם לידו גוילות והכחשות ליגע ח"ו צממון צחינו ע"ז ערומות ותחבולות, הכל הוא ע"ז פגם הלבשוין הנ"ל, כי צחמת מלבוש צהממון גוויין עילאין מאוד, אך שנתעלם ונתכסה ומלבוש מאוד. כי גם התורה הקדושה היא צחינת לבשוין כנגד פנימיות התורה, וגם הפנימיות הוא לבוש וכו', כי ע"ס אורו יתבצר סמוס ונעלם מאוד מאוד, מכל שכן וכל שכן צדברים חילוניים שהם ממון ותפארת, א"ע"ש שיש צחם גוויין עילאין, אבל הם סמומים ונעלמים שם מאוד מאוד ע"י עולם ריבוי הלבשוים, עד שאותיות התורה נתלבושו צלבושין גשמיים וחילוניים כאלו שהם הממון והתפארת. וכל הגוילות וההכחשות נמשכין ע"ז, ע"י הכפירות, שאינו מאמין צפנימיות הלבשוין כנ"ל. כי אם היה מאמין צפנימיות שצחמת נעלם צחם אור גדול, גוויין עילאין, עורמה ומרמה ליגע צממון צחינו ח"ו. ועל כן נקראים ע"פ רוב הגוילות על שם פגם הבגדים, כמ"ש (מלאכי ז) 'אפקס חמס על לבשו', וכתיב (איוב כד) 'ערוס ילינו צלי לבשו', וכן הרבה, וזהו צחינת 'צגד צוגדים בגדו' (ישעיה כד), שנקראת הגוילה בשם 'בגד', כי עיקר הגוילות והרמאות נמשכין מפגם הצגדים והלבשוין כנ"ל. ועל כן מלות צדקה שהוא היפוך מגוילות, והוא עיקר מיקון תאוות ממון, נקראות כמה פעמים על שם מיקון הצגדים, כמ"ש (ישעיה יח) 'ועירו יכסה בגדו', וכתיב 'כי תראה ערוס וכיסתו וכו', וכן הרבה. וזהו צחינת גודל מעלת המזה של הלשמה ערומים, והעיקר לעשות מלבוש נאה להצדיק, או על כל פנים להכשירם הללוים לצדיקי אמת, כי ע"ז מתקן הלבשוין הנ"ל, שצחם חלויים מיקון כל העולמות כנ"ל.

כ"ל קניני המידות והמעלות המתעצמים בנפש בקראו בשם לבושים, שבם תחלש הנפש, והקנינים יתעצמו בנפש ע"י הפעולות, שמתוך שיתרגל בנפשם טובים ישובו להיות קנין חזק בנפש, שיתחלש בהם המידות (מלאכים ישעיה יא, יז). בזה יוקח, כי יש שני מיני מלבושים לנשמה. מהמעשה של המצוות, ומכחות המצוות (ש"ך ע"ת שמתח כח, ז).

שפנות גרים הם לבוש לנשמה (מגלה פסקות, רצא).

סוד שית' חזקתו הנמשכים מסוד הפנים, אלו המלבושים נקראים 'בגדי ישע' ומעיל צדקה. 'בגדי ישע' לנשמה ולרוח, ומעיל צדקה לנפש (רמ"ז על התורה, אומר פח).

הקבי"ה משרה שכנינו בתוך כ"א מישיראל. ומצא כ"א מישיראל נקרא 'לבוש' (ליקו"מ דצ).

בגדי אדם מרומים על מידותיו של אדם וספר המדות, בגדים א.

יש כמה וכמה בחינות בלבשוין, כי יש לבשוין, ולבושין על לבשוין וכו'. כי גם האורות העליונים הם בחי' לבשוין כנגד האור הגבוה מהם, וכן לעילא ולעילא עד א"ס וכו', ואפילו הגשמות הקדושות שהם עצם האור בערכו, הם ג"כ בחי' לבשוין לגבי האורות הגבוהים מהם, כמו שאיתא לבשוין תקינת לחון דמניניהו פרחין שמתוין לבני שגא' (ליקו"ה כלאי בגדים ד, ג).

סדר התלבושות גוף האדם הוא על סדר זה, כי גוף האדם החומרי של יסודות הוא אר"ם, ובתוך זה הגוף מתלבש נפש הבתמי מצד הרע, ובתוכו לבוש קליפות גוה, טו"ר, ומלאך בן צה"ט ומלאך רע יצה"ר, ובתוכו נפש טהורה טאופנים דרעשה נתיי, וישלח, ט).

ישל"ש איתות מלבוש. ע"י המלבוש, בחי' מקיפים, בחי' לבושי שבת וי"ט, נבנת בחי' הרע, ואין לתרע שום אחיזה ח"ו, וזהו השלום האמת. אך החילוק שבין 'מלבוש' לבגד, בדבר היא מלשו' 'בגדיה', כי מדרגתה הזאת היא אינה גדולה כמו בחי' מלבוש, שאין לתרע שום אחיזה בו, אלא שבבחי' זו שנקראת 'בגדי קודש' יכולין בחי' הרע לאחוז ח"ו, ואינה משרה מעולה כמו בחי' מלבוש, בחי' לבושי שבת ואשר פתח, שער א, רנה).

הפסחים כתבו כי יש מלבוש הבק' אור פ"א א"ל, ומספר מלבוש. ונה המלבוש הזה נעשה מאותיות התורה שהם חיים וקיימים, אורות עליונים ורוחנים וקדושים מאוד, כמ"ש 'הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה'. ואמר לו העל התורה הקדושה, הם אורות עליונים ורוחנים כשולמד אותם האדם לשמה אז נתורה ונרקם ונעשה מהם המלבוש הזה ואוהב ישראל, לישטים, חיי שהו. זה שאמרו בני לבן 'נמשך לאבינו עשה את כל הכבוד'. כבוד היינו לבוש, כי ר' יוחנן קרא למאן מכוונתא, היינו שהניצוצות הקדושים אשר הוציא קלקלן והעלה אותם למעלה, עשה מהם לבושים בעולמות עליונים, כמבאר בספ"ה שב"עולות העולמות הפנימיות של עולמות התחתונים נעשה לבושים בעולמות העליונים (טאור ושמש, רצא).

בבחי' הקשרים. נד ובקשרי המאמר יתכן לרמוז בפסוקים אלו, שבדומה לצמחים, המוכרחים להירקב באדמה בשביל לצמוח ולגדול, כך גם האדם שרוצה לעלות מדריגה, צריך לעבור דרך הקליפות שמתעוררות כנגדו, וע"י עצות הצדקה והשמחה בצמחות (המרומוזות בפסוקים אלו), ביכולתו להכניעם. (נה) כפי שפועל כח המדמה, שהוא בבחי' העכו"ם, שאצלם נחשכים כל הגוויין, ונשאר החיצוניות בלבד. (נו) בבחי' העצה המובאת להלן באות ה', ש"ע"י השמחה מכניע את הקליפות.

עיניך ברכות בחשבון. כעת מלגיש רבינו את השגתו בפסוק זה, גזי הממון שאל ליד העכו"ם, שגם הוא עולה בחשבון לזדקה, אך מוסף ומנצל שהקן עורה על הממון הזה (היינו שהגוונים מאירים בו), דווקא קודם שאל ליד העכו"ם, אך אח"כ נעלם אורם. וזהו ש"כ צביר השירים (ו, ה): **לְיָאֵרְךָ פִּמְגֵל הַשֵּׁן עֵינֶיךָ צָרְכוֹת צִתְּשׁוֹן עַל שֶׁעַר צַח רַבִּים לְפָנֶיךָ פִּמְגֵל הַלְּגִנּוֹן לֹאֲפֵי דַמְשָׁק: ופירש"י (סא):** **זוארך.** היכלו והמזבח שהם זקופים וגבוהים, ולשכת הגזית גם היא שם, עשויים לחוץ ולמגן כנגדל השן. **עיניך.** כצריכות אשר צביר חשבון, המושכות מים, כן עינייך על שער צח רבים, חכמיך כשהם יושבים בשערי ירושלים, העיר צח רבת עם, ועסקים בחשבון תקופות ומולות, חכמתם ובינתם לעיני העמים, מושכות כצריכות מים^{סא}.

כנגדל הלגנון זופה פני דמשק. ראיתי במדרש 'זה בית יער הלגנון עששה שלמה, שהעומד עליו זופה ומונה כמה צמים יש בדמשק'. דבר אחר, פנייך זופות פני דמשק, מנפות לצוא שערי ירושלים עד דמשק, שעמידה להרחיב עד דמשק. וביאר הרמ"ד וז"ל (שס) ש'שער צח רבים', הוא שער מדריגת העומאה (ועי' להלן ד"ה 'עכו"ם הנקראים צח רבים'), וז"ל: **עיניך צרות חשבון.** כי העיניים רומזים אל ההשגחה^{סב} כי דוע. ומ"ש **צרות חשבון.** שגם הצרכות יהיו כפולים, כחשבון הרעות שעברו עליהם. והצרכות והטובות האלו, מהייתה לעינייה של הנוק' דמאצותא, כדי שתצוץ ומיכלם על כל הרעות שעשתה לישאל כשהיו תחת רשותה. וז"ל **על שער צח רבים.** בגין דאיהי תרעה דכל דרגין מסאצין, כשם שמלכותא קדישא אייהי תרעה דכל דרגין קדישין, כי גם את זה לעומת זה עשה האלקים. וכבר ידוע, דדרגין מסאצין נקראים רשות הרבים, ועל רוא דל כתיב 'על שער צח רבים'. ומראה שהמלות האלו ש'ער

נתברכין עיניך זה

זהו (שה"ש ז) **עיניך ברכות בחשבון.** עיניך זה נתברכין עיני צדקה, הגוונים בחי' כסף וזהב, נתברכין עיני צדקה, ד: כשעסק במשא ומתן, לריך שיהיה כל כוונתו כדי לגלות גדולת הצדקה יתברך עיני הממון שלו, ששם מלוכזבין גוונים עילאין וכו' וכנ"ל. וזה יזכה עיני שישים כל ליבו ודעתו על הצדקה, להרבות בצדקה לעניים הגוונים ממנו, ואז יתמקן כל ממנו, ויזכה עיני הממון דייקא לגלות גדולת הצדקה יתברך, ולהכניע המדמה ולעלות אל השכל וכנ"ל. אבל להיפק, כשאינו נותן צדקה ח"ו, אזי נופל לתאוות ממנו, שהוא עבודה וזה ממש, שנמשך מצלול המדמה וכו', שזהו צחינת מרידת היגיעות של כל המשוקעים בתאוות ממנו וכנ"ל. אבל כשנותן צדקה אזי נתמקן ממנו, ומאירין הגוונים עילאין וכו', ואז כנענע המדמה וכו', שיואל ממירות הגלות של תאוות ממנו וכנ"ל, כי זוכה להיות שמה בחלקו, וכמו שאמר רבינו ז"ל בסיומן י"ג על מאמר הוהר הקדוש (פינחס רכד) 'רומח נחית לשכך תמימא דליבא וכו' (רוח יורדת לקרר תמימות הלב), עי"ש.

צ'ת ר'צים הם ר"ת שצ"ה, לפי שכל שצר נמשך מןדה.

נתברכין עיני צדקה. וביאר צדקה לשנתא (כס): וזה צחינת (עניתי ח) 'שמע שצבת צדקה לעניים', וכמבואר צורה הקדוש וצמיקונים (מיקון כה, דף נח) שעונג שבת הוא צחינת צדקה לעניים. וצמית מפשוין מעות להוצאות שבת עי"ו מאירין הגוונים עילאין שיש בכסף וזהב, צחינת (חגי צ) 'לי הכסף ולי הזהב'. כי שבת צעמנו הוא צחינת עיני ה', צחינת תלת גוונים דעינא וצמ עין, שזה צחינת הגוונים הנ"ל.

היא צחינת סוכת דוד הנופלת וכו', לקומם ולרומם וכו', למהוי אחד צאחד וכו', והכל לפי רוב המעשה וכו', ולפי החשבון, כמאמר רז"ל 'כל פרוטה ופרוטה מנטרפת לחשבון גדול וכו', על דרך מאמר רז"ל 'אימתי גדול ה', כשהוא צביר חלקיו וכו', היא צחי' ומקום החשבון, כמ"ש 'עינייך צרכות בחשבון'. והמקוון כנועד, כי צאחערומא דלתתא המשכת חיים מן ומסד במעשה הצדקה צרנון הטוב וצבר פנים יפות, אהערומא דלעילא יאר ה' פניו, הוא הארת והמשכת מן ומסד ורנון עליון ממיי החיים אל"ס צ"ה, אשר לגדולתו אין חקר והסגה כלל, אל צחינת 'מלכותך מלכות כל עולמים', עלמא דאחגליא המחיה כל הצרואים שצכל היחילות עליונים ומתחונים, שהן צחינת מספר וחשבון, כמ"ש 'אלף אלפים ישמשוניה', וזהו חשבון גדול, שעי"ו רוב מעשה הצדקה שלום. כי פירוש 'שלוש' הוא דבר המחבר ומחוון צ' קויות הפכיים, שהן קצה השמים לעילא, צחינת 'לגדולתו אין חקר', וקצה השמים לתתא, המתלבש צבי"ע, צחינת גבול ומספר, וד"ל.

צדקה רומים (תה"י צדקה). מזה שמונתו וצמנומן, הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש וכו', ועי"ו שמתגברים הקליפות עליה, הם יונקים ממנה ומחסיים אורה, ועי"ו אין לו ממון. אבל עי"ו צדקה, הוא מוציא מביין הקליפות. כי צדקה תציל ממות, היינו ממה שהיה מקודם 'אגליה יורדות מוות'. ועל כן עי"ו צדקה יוכל לתקן ממנו (ליקוטי רס"ט). **צדקה** היא תיקון הברית. כי פנים הברית הוא, כי הוא היה צריך להשפיע בקדושה למקום שצריך להשפיע, והוא סילק ההשפעה משם, והמשיכה ח"ו למקום אחר, ועל כן התיקון עי"ו הצדקה, שע"ו חוזר ומשפיע לשם אל הקדושה (ליקוטי רס"ט). **מגילת** כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר, שכשעושיין איהו פתח באיהו עבודה ונותנין צדקה, אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר, כי צדקה היא ההתחלה של כל ההתחלות, כי היא פותחת ומרחבת כל הפתחים (ליקוטי ח"ב ד. ב). **בתהילה** כשמתחילין להתנדב לצדקה, אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות, וזהו עיקר עבודת הצדקה. כי מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה מתמת רחמנותו שטבעו, אין זה עבודה, כי יש גם כמה חיות שהם רחמנים בטבעם, רק עיקר העבודה לשבר האכזריות להפכו לרחמנות (ליקוטי ח"ב ד. א). **עיקר** הצדקה להחזיק הת"ח המולידים הלכות, שזה בחי' הקמת המשכן שעוסקים הצדיקים בחי' משה בכל דור ודור (ליקוטי אפוסופוס א. לו). **הצדקה** עולה יפה אפילו כשאין נותנין לשם שמים, כי טרם הכל ניוון העני, ומחיה את נפשו בצדקה וכו'. על כל פנים 'ויקחו לי תרומה', שיראה המקבל צדקה לקבל אותה לשם שמים, שלא לקבל הצדקה לשם מותרות ח"ו, רק לאשר מצטרך להחיות נפשו ונפשות ביתו, כל אחד לפי אשר יאות ונכון לו (בעש"ט. תרומה. א). **ע"ו** שהוא נותן צדקה למטה, גורם שהקב"ה נותן צדקה לכל ישראל. וזהו 'צדק צדק תרדוף', כשאתה נותן צדקה תהא כוונתך שצדק זה ירדוף הצדק העליון לעוררו (נעם אלימלך. ליקוטי). **הצדקה** צריך ליתן להעני בשמחה גדולה, כדכתיב 'ואל ירע לבבך וגו'. ושמעתי מהרה"ק מו"ה מנחם מענדל ולה"ה מפריסינג, שאמר שראה בספר קדמון, שעל כן לא מברכים ברכה על הצדקה כמו על שאר המצוות, מפני שצריך ליתן בשמחה, והמון ע"ו רובא דרובא אינם נותנים בשמחה, על כן אין מברכין על הצדקה (נפאר ושש. פינחס).

צדקה א"ר אלעזר. גדול העושה צדקה יותר מכל הקורבנות, שנאמר 'עשה צדקה ומשפט בנחור לה' מנבוא. וא"ר אלעזר, גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, שנאמר 'ורעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד'. אם אדם ורעו, ספק אוכל ספק אינו אוכל, אדם קוצר, ודאי אוכל. וא"ר אלעזר, אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, שנאמר 'ורעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד' (מכילתא).

שקילה צדקה נגד המצוות כולן (ב"ב סו).

הגותנים צדקה נקראים פרינסים לחקב"ה, שנאמר 'ונתן יפה רעיית' במתן הצדקה, 'ונתן יפה' בגמילות חסדים. ואין 'רעיית' אלא פרינסים. מעלה אני עליכם כשאמת מפרנסים את העניים בכיבוד לי אתם מפרנסים (שה"ש זוטא א).

חיובין אנו להוזהר במצות צדקה יותר מכל מצוות אברהם שהצדקה סימן לרוע אברהם אבינו, שנאמר 'כי ידעיתו למען אשר יזכה את בני ישראל שאלה המצוות ודת האמת עומדת אלא בצדקה, שנאמר 'צדקה תכונתי'. ואין כסא נגאלין אלא בצדקה, שנאמר 'ציון במשפט תיפחד ושביה בצדקה' (יד החוקה מתנות עניים י. א).

מצות הצדקה הוא סוד חיבור הספירות ויחודם, והבאת שלום בין צדיק לצדק ושערי צדק ב.

המלכות נקרא 'צדק', ועי"ו שנותן לעני, שהוא בחי' מלכות שנקראת עניה. ממשך לה ה' חסדים. ונקראת 'צדקה'. וזה שאמר בזהר 'מאן דאשלים למסכנא אשלים ליה את חד (אות ה) ואתעביד צדקה. וזה כיוונו רז"ל שאמרו 'גדול כח מתנות עניים, שמהפכת מידת הדין לרחמים', כי צדק הוא דין, ועי"ו מתנות עניים נקראת

צדקה רומים (תה"י צדקה). מזה שמונתו וצמנומן, הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש וכו', ועי"ו שמתגברים הקליפות עליה, הם יונקים ממנה ומחסיים אורה, ועי"ו אין לו ממון. אבל עי"ו צדקה, הוא מוציא מביין הקליפות. כי צדקה תציל ממות, היינו ממה שהיה מקודם 'אגליה יורדות מוות'. ועל כן עי"ו צדקה יוכל לתקן ממנו (ליקוטי רס"ט). **צדקה** היא תיקון הברית. כי פנים הברית הוא, כי הוא היה צריך להשפיע בקדושה למקום שצריך להשפיע, והוא סילק ההשפעה משם, והמשיכה ח"ו למקום אחר, ועל כן התיקון עי"ו הצדקה, שע"ו חוזר ומשפיע לשם אל הקדושה (ליקוטי רס"ט). **מגילת** כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר, שכשעושיין איהו פתח באיהו עבודה ונותנין צדקה, אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר, כי צדקה היא ההתחלה של כל ההתחלות, כי היא פותחת ומרחבת כל הפתחים (ליקוטי ח"ב ד. ב). **בתהילה** כשמתחילין להתנדב לצדקה, אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות, וזהו עיקר עבודת הצדקה. כי מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה מתמת רחמנותו שטבעו, אין זה עבודה, כי יש גם כמה חיות שהם רחמנים בטבעם, רק עיקר העבודה לשבר האכזריות להפכו לרחמנות (ליקוטי ח"ב ד. א). **עיקר** הצדקה להחזיק הת"ח המולידים הלכות, שזה בחי' הקמת המשכן שעוסקים הצדיקים בחי' משה בכל דור ודור (ליקוטי אפוסופוס א. לו). **הצדקה** עולה יפה אפילו כשאין נותנין לשם שמים, כי טרם הכל ניוון העני, ומחיה את נפשו בצדקה וכו'. על כל פנים 'ויקחו לי תרומה', שיראה המקבל צדקה לקבל אותה לשם שמים, שלא לקבל הצדקה לשם מותרות ח"ו, רק לאשר מצטרך להחיות נפשו ונפשות ביתו, כל אחד לפי אשר יאות ונכון לו (בעש"ט. תרומה. א). **ע"ו** שהוא נותן צדקה למטה, גורם שהקב"ה נותן צדקה לכל ישראל. וזהו 'צדק צדק תרדוף', כשאתה נותן צדקה תהא כוונתך שצדק זה ירדוף הצדק העליון לעוררו (נעם אלימלך. ליקוטי). **הצדקה** צריך ליתן להעני בשמחה גדולה, כדכתיב 'ואל ירע לבבך וגו'. ושמעתי מהרה"ק מו"ה מנחם מענדל ולה"ה מפריסינג, שאמר שראה בספר קדמון, שעל כן לא מברכים ברכה על הצדקה כמו על שאר המצוות, מפני שצריך ליתן בשמחה, והמון ע"ו רובא דרובא אינם נותנים בשמחה, על כן אין מברכין על הצדקה (נפאר ושש. פינחס).

מסיילת הקשרים (סא) רבינו מפרש ש'עיניים' הם הגוונים, וברשי' מובא שהם בחי' חכמת החכמים (שהם 'עיני העדה'). והדברים עולים בקנה אחד, כדכתיב מוהר"ת בליקו"ה (מאבד ממון תבירו ומסור ב, ד) ש'הגוונים הם בחי' הדעות'. (ראה כלל י"א, שפירושו הפנימי של רבינו מחובר ומיוחד גם עם פירוש הפשוט). (סא) בבחי' 'עיני ה', הנוכר לעיל על הפסוק 'חן בעיני ה'.

הן

א"ר חמא בר פפא, כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים, שנאמר 'חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו' (סוכה ס"ט).

א"ר יוחנן, שלשה חיות הן, חן מוקם על ירשיו, חן אשה על בעלה, חן מקם על מקומו (סוכה ס"ז).

החן הוא שייבוש דבריו ויכשרו מעשיו בעיני הכל, ויחיו הכל מאשרין ומשבחין אותו על כל מעשיו. ובמה יזכה לקניית החן הזה, במידת הענוה, כשיקנה הענוה או יזכה להן, ה"ד 'לענוים יתן חן' (תורת המנהג ה').

החן אמת שצריך למצוא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, ויחיו הכל מאשרין ומשבחין אותו על כל מעשיו. ובמה יזכה לקניית החן הזה, במידת הענוה, כשיקנה הענוה או יזכה להן, ה"ד 'לענוים יתן חן' (תורת המנהג ה').

עבשו בעוה"ר חן וחשיבות המאמץ של ישראל, נפל, כי עבשו עיקר החשיבות והחן הוא אצלם. אבל ע"י התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל, כי התורה נקראת 'אילת אהבים ויעלת חן', 'שמעלה חן על למוהו'. וע"ז נתקבלו כל התפלות והבקשות (ליקו"מ א).

ע"י חן נתקם ונרשם מקום בלב התבונש לקבל הבקשה, כי ע"י חן נתקבלו דבריו (ליקו"מ א).

הצדיק הוא חן והיפוי של העולם וליקו"מ ח"ב ס"ז.

כ"ה חן דקדושה של ישראל נמשך ממשה, שעליו נאמר כי מצאת חן בעיני'. וע"י מצאת חן המשיך י"ג מידות של רומים, כמ"ש 'ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך וכו' הודיעני נא את דרכיך, ואו הודיעני ע"י י"ג מידות של רומים (ליקו"מ ב' השער ח').

א"ה כל הדברים שהתינוק עושה יש לו חן והוא נאה ומתקבל על הכל, מפני שעושה בלי פנייה, וכן אדם שעושה דבר בלי פנייה הוא נאה ומתקבל על הכל, אפילו שיעשה העוונות משונות ואמרי פנים, שער י' ק"א.

שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול. גמרא זו הוצאה כראיה לכך שהמלה 'חשבון' מרמזת לענין הדקה. ח"ל הגמרא במסכת ז"ב (ט"ו ע"א), שהיא המשך הסוגיא המובאת לעיל במקו"מ ד"ה 'ונוגשין דקה': אמר רבא וכו', מאי דכתיב 'וילבש דקה כשריו' (סו), לומר לה, מה

שריון זה כל קליפה וקליפה מנטרפת לשריון גדול, אף דקה כל פרוטה ופרוטה מנטרפת לחשבון גדול. רבי חנינא אמר מהכא, 'וכבד עדים כל דקדומו', מה נבדל זה כל נימא ונימא מנטרפת לבגד גדול, אף דקה כל פרוטה ופרוטה מנטרפת לחשבון גדול. וע"י לעיל במקו"מ (צ"ט אות ד') ד"ה 'ע"י דקה שנותנין לעני הגון', שם מובא

המשך גמרא זו, גבי מעלת הדקה וצפדת לעניי הגונים. ופי"ש"י (ס): **ונבד עדים.** מקיש דקה לבגד, דקה הדקיקים לבגד הגון. וז"א זה המהר"ל צידדושי אגדות (ס): **מאי שריון וכו'.** פירוש דבר זה, כי כאשר האדם עושה המצוה הזאת מצוה יחידית, וכאשר עושה עוד מצוה היא ג"כ יחידית, ואין זו המצוה מנטרפת להיות מצוה אחת גדולה, רק הם שני מצוות. אבל הדקה אינו כך, רק כאשר נותן היום פרוטה ולמחר פרוטה ועד אלף והוציט, אלף הש"מ אינו נחשב שנתן כך וכן פרוטה, רק אלף הש"מ נחשב כי עשה דקה גדולה אלף והוציט, כי הדקה מנטרפת לחשבון גדול. ודבר זה מיוחד במצוות הדקה יותר משאר

ליקוט הנדח

כל פרוטה נצטרף לחשבון גדול. וז"א זה באורח משור (ס): יש לבאר בדרך רמז, שכל פרוטה שנותנים לדקה, מנטרף ומתחבר עם 'חשבון גדול' של ממון אחר, להאיר גם שם את הגווינו, ולנרף ולבדר ולתקן את כל צחי' הלבזשים והחילוניות והמדמה שכל המדרגות שבעולם. וכן הוא גם בענין הנפשות, שאצל ישראל כל הנפשות קשורים ומחוברים יחד, בצחינת 'כל ישראל ערבים זה לזה', ולכן צומן שנשמה אחת עולה, היא מעלה עימה את כל הנשמות שמתעלה, וזה ג"כ מתחמה הגווינו שנמצאים בנפשות ישראל, שהגווינו מתחזקים ע"י שמנטרפים יחד. וגם מזה נמשך מעלת הדקה, כי נכללים יחד הגווינו של העשיר והעני, וע"י מאזינים ביותר. ולעומת זה אלף העכו"ם אין הגווינו מאזינים, ולכן כל אחד הוא בפני עצמו, ואין אחד מרים את חצירו, ולכן נקראים 'בת רבים'.

על שער בת רבים. ומוצא בקובץ יד הגמל (ס): הנה שרבינו מגלה שגם הממון שצא לתוך יד העכו"ם נחשב לדקה, וממילא עולה מכאן שגם הוא פועל את גילוי גדולת הבורא, ומכניע את הקליפות וכו'. אך מוסף רבינו ומגלה על שער בת רבים וכו' קודם שצא ליד העכו"ם, עדיין שורה החן על הממון, אבל אח"כ נעלם החן. וראינו לעורר את השאלה, שלגבי הדקה לעני הגון, רבינו צ"ח שעל ידה מאזינים הגווינים בזמנו, ולא נעלם אורם, וגם שעי"י נתחמק כל ממונו של נותן הדקה ונעשים נבדלי ישע, ועל כן מוצן שעי"י נכנעים הקליפות וכו', אך לגבי הממון שצא ליד העכו"ם, כיצד זה מועיל לאדם להכניע את הקליפות, הרי מיד כשהממון צא ליד העכו"ם נעלם החן והארת האדם שבו. ויתכן לבאר בדרך אפשה, שעיקר התגברות המדמה והקליפות הוא בהשגת הגווינים לאדם שרוצה לעלות מדרגה, שעי"י הוא מתייחס וכו', ועל כן התיקון הוא לגלות את הגווינים שצאמת קיימים גם אלנו. וגילוי זה יכול להיעשות בשני אופנים. אחד זה ע"י הדקה לעני הגון, שיתכן לומר שהוא צמדריגה גבוהה מנותן הדקה, ולכן אלנו יאירו הגווינים שבממונו ויזכירו לאדם שגם אלנו צודאי יש גווינים מאזינים, אף שהוא כעת מתמודד מול הקליפות וכו', וזה מה שיועיל לו להכניעם. ואופן נוסף, הוא בזמנו שצא ליד העכו"ם, שהוא צמדריגה נמוכה מנותן הממון, ועל כן צמדער הממון אליו קורה צדיק להיפק, והגווינים נעלם אורם אלנו. אך פעולה זו היא טובה לנותן הממון, כי היא מגלה שצאמת גם אלנו יש גווינים מאזינים, והראיה, שנעלמו אורם כשהעציר את הממון ליד העכו"ם. ולכן גם פעולה זו מחזקת את נותן הממון, להיכיר בגווינו המאזינים, ולהכניע ע"י את הקליפות.

מסיפת הקשרים

(ס) פסוק זה נאמר בישעיה (נט, יז) גבי הקב"ה, שהוא ילבש כביכול מגן שריון וכובע, שעל ידם נוצחים את האויבים במלחמה. והנביא מדמה כלי מלחמה אלו לכה הצדקה, שעל ידה מכניעים את האויבים והקליפות, כמובא במאמר (ס) ודו"ק רואה, ששני הפסוקים מהם הגמרא לומדת את ענין הפרוטות המצטרפות לחשבון גדול, עוסקים בבגדים דייקא, ובשניהם הדגש הוא על הבגד העשוי מחלקים קטנים המצטרפים יחד. ויתכן לרמז בזה על 'בגדי ישע', דרכם מאזינים הגווינים הפרטיים (בחי' כסף, ובחי' זהב), ומתנהרים יחד ל'גדולות' ופאר, היינו לחשבון גדול, 'גדול' דייקא. (ס) וע"י בנח"ג (בסוף המאמר) ד"ה 'וזה בחי' הרמה', שם מבאר מוהר"ן שכל ישראל הם כאיש אחד, ועל כן עיקר התיקון הוא דייקא ע"י צדקה וחסד, שבוה מעלה את חצירו, ורק ע"י יכול לעלות גם בעצמו, שכל זה הוא בבחי' 'הרמה' המובא במאמר, שנאמר 'אחד עולה אבי כולם עולים וכו'. וע"פ המובא כאן מבוהר, שזה שורש ההבדל שבין ישראל לבין העכו"ם שהם רבים ומפורדים ביניהם, בבחי' 'גם הסט"א נקרא רשות לעוונתם עמ"י הוא בבחי' אחדות, וכל אחד תלוי ומשפיע על חברו. (ס) ובקשרי המאמר דו"ק רואה, שמרומז בדבריו לעלייה מדרגא לדרגא, הנשעית ע"י הצדקה.

המצוות, שאם הוא מצוות לולב, הרי המצוה שיש ליתול הלולב זיום פעם אחת, וכן שאר מצוות, ואף אם היא מצוה שיכול לעשות כל שעה, שיכול לעשות עיסה כל שעה ולתת ממנה חלה, עם כל זה אין כאן לירוף, כי כל עיסה ועיסה היא

צפני עצמה, ואין מנטרף לחשבון גדול, אבל הדקה כל מה שנותן דקה יש עליו שם דקה, והיא דקה אחת, ולכן מנטרפת לחשבון גדול. ודבר זה ענין מופלג כאשר תצין ההבדל.

העכו"ם, הנקראים בת רבים, גם זה נחשב לצדקה, כמ"ש ונוגשין צדקה. וזה דווקא על שער בת רבים, כשעדיין על השער, קודם שבא ליד העכו"ם, עדיין שורה החן על הממון, אבל אח"כ נעלם החן כנ"ל:

לוי צאלקים סלה, ח"ל: 'רבים', אלו אומות העכו"ם, כמה דלמר (ישעיה יז) 'הוי המון עמים רבים'. וצפירוש הרמ"א על זוהר (בלק, קפד ע"ב) צ"ח צ"ח א"ת סוד הענין, ח"ל: כל הריבוי הוא מנד דין, כי הוא מצדיל ומחלק כפטיש יפוצץ סלע. ולכן אומות העולם נקראים 'רבים', להיוחס נמשכים מן הגבורות והדינים. וגם אמרו צוהר פרשת יתרו (ס"ב ע"ב) 'מאז, לא סטרף דשמאלא', כי מנד המסד הוא הייחוד והאחדות (ס"ב). ובק"י (ערך רבים) מוצא צוה, ח"ל: רבים, הן הרשעים ואומות העולם, והואיל ומתרחקים מן השורש הן מתרבים. על כן הדקיקים מועטים ורשעים רבים, כמו שכתב הרבינו חס צספר הישר.

מילואי חכמה

שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול. ומוצא זה צספר מורת חיים (צ"ב ט ע"ב): לפי שהקב"ה זורע דלקות הוא, שהנותן מנה לדקה מעלה עליו כאליו היא עושה פירות בכל שנה ושנה, ומשלים לאדם שצרו דעוה"ב הקרן והפירות פירות פירותיהן לפי רוב השנים. וטעמא דמילתא, משום דהנותן מנה לדקה, אילו לא נתנה היה יכול להרויח ולהשתכר צה צפרקמטי"א או צריצית, ועשמה פירות בכל שנה ושנה. לכן שורת דין הוא, שהקב"ה זורע ומשלים קרן ופירות. וכן טעמא לא שייך אלף צנות מנה או חצי מנה צבת אחת כדפרישית, דיכול אדם לעשות סחורה או הלוואה צמנה, וכן צחי' מנה, אבל צנות פרוטה פרוטה לא שייך האי טעמא, דאין אדם משתכר צסחורה וצנהלוואה צפרוטה אחת, והוא אמינא דאין הקב"ה זורע ולא יקבל אלף שטר הקרן שנתן צלצד, אשמעינן הכתוב שהקב"ה מנרף הפרוטות להדדי, וכשהן עולין לחשבון גדול זורען נמי, ומתאי' טעמא, דאילו צעי היה קוצן הפרוטות על יד והוא מריח צהן.

שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול. ומוצא צספר קדושת לוי (ליקו"מ): **מעיל דקה יעטני** (ישעיה ס"א). על דרך אומרים ז"ל (צ"ב ט ע"ב) 'למה נמשלה החורה לשריון, מה שריון כל קשקשת וקשקשת מנטרף לחשבון גדול, כך הדקה של כל פרוטה ופרוטה מנטרף לחשבון גדול'. על דרך משל, מי שנותן פרוטה לעני ומשלים לו שיעור חסדו צוה הפרוטה, אם כן ע"י הפרוטה זו מתעלה האדם הנותן (ס), ונחשב לו כאליו הוא נותן כל המעוה והצטרפות להעני. וזהו (ישעיה מט) 'מי ילד לי את אלה', כלומר מי ילד לי מצוה גדולה כזה צמה שנתתי פרוטה לעני.

שער בת רבים. ומוצא צדושי הל"ח (דרוש כה, יג) שה"ר הוא צחי' הקליפה, ח"ל: הקדושה נקרא 'רשות היחיד' כמבואר צספרי המקובלים, רחצו ד' אוחיות הוי"ה, וגזבהו עשר אוחיות שם מ"ה, והקליפה נקרא 'רשות הרבים', 'סביב רשעים יתהלכו'. ותיכף כשאדם יוצא מהקדושה הוא נופל בקליפה, והעולם הזה פתוח, כל הרוצה לצאת יצא, צא ליטמא פותחין לו, ועל כן צריך האדם להיזהר שלא יצא החוץ מגדר הקדושה. וכן מוצא צוה צספר קה"י (ערך רשות הרבים): רשות הרבים הן צריאה יצירה עשה, ששם מתחילין הקליפות שהן צטורי דפירודא. ועל כן נקרא צריאה 'שער בת רבים'. גם הסט"א נקרא רשות הרבים, הרי צתר טורי דפירודא, ומהם צאים המון עמים רבים.

מדריגה

ד' מדריגות יש לנפש. המדריגה הא', שהיא שקיעה בתאוות הגופניות והשגתה חלושה. המדריגה הב', בהגיעו לכלל מצוות, שאז יתחוק כל השגתה והיא משתדלת במצוות ובמעשים טובים. המדריגה הג', בהגיעו האדם לזמן שלימות השכל הוא בהיותו בן מ' שנה. המדריגה הד', בהגיעו לימי הקנה שהם נקראים 'ימי חרית' וחושך לנפש, וכל נשקו והשתדלותו אינו אלא בדרך הנפש, שהם העבודה והתפלה, הוא זמן החשק ב'קפה' שהוא דבוק בו בסוף (כד הקמה, רש"ו).

צ"ב אומר, ששאלת 'איה' ראו' אינה שאלה מקומית לומר איפה הוא או היא, אלא שאלת המדריגה. כי לשון מקום מורה על המדריגה, ולא שאלו כלל באיזה מקום הוא או היא, אלא שאלו על מקום מדריגתו ומעלתו בענין מעשיהם הטובים (כ"י יקר בראשית י"ז, ט).

בעה"ז נקרא האדם מהלך, שהוא נתק ממדריגה למדריגה, כ"ש 'ונתתי לך מקלכם בין העמדים האלה', כי המלאך נקרא עומד, כי הוא עומד במדריגה אחת, אבל האדם נקרא מהלך (כ"י יקר ויקרא י"ד).

כ"ה העולמות, כל מדריגה הגבוה מחברו הוא בערך הגשמה לנפש, לגבי מדריגה שלמטה ממנו (פעולת התורה).

בין כל מדריגה ומדריגה יש ב"ח אצבע, כמו אצבע השדה' שהוא חיה בין העומדים האלה, והספוג אמצעי בין הדרגים והצומח, וכן האלמוגים והקוף אמצעי בין הבע"ח לאדם (שע"ה הצעות, ע"כ).

ד' מדריגות נתכנו בשם עוה"ב. א' שלימות העוה"ז, דהיינו הדיקיות בהש"ת, ב' עוה"ב שבא לאדם יתקב אחר מותו, שמדבק בן ערן תחתון ועליון, ג' כשבא משה, ד' תחית המומים. ויש הוזהר למדריגה ראשונה ואין זוהה לשניה, ויש שזכה אף לשניה ואין זוהה כ' ושל"ה פסחים מנה עשרה ז'.

כ"ה תפלה עולה המדריגה העליונה שבהם, שהוא העליון באותו היום, נדבק במחצב המלאכים, וכן מיום ליום (תורת חסד כ"ב).

גודע כי סוד התלבשות הוא שכל מדריגה מתלבשת במדריגה שלמטה ממנה, והנה המדריגה התחתונה של מעלה מתלבשת בחלק העליון של המדריגה שלמטה (ק"י, סיני).

כ"ה מה שרוצים להעלות לאדם לאיוו מדריגה עליונה, צריך להיות נידון מתחלה, כנודע ממשעשע חסיד שח"ח דעתו באמירת 'ולא נגע לייק'.

כ"ה מה שאדם חולך ממדריגה למדריגה, הוא מתקרב יותר אל הש"ת, ויכול לידע את הש"ת בהבנה יתירה. כי כל מה שהמדריגה יותר עליונה, נתמעטו הלבשים ונתמעט הצנעו, הוא מתקרב יותר אל הש"ת, ויכול לאהוב את הש"ת באהבה יתירה (ליקוטי ג' ב). ידוע שיש לכל בדינה ומדריגה בפני עצמה כל המדריגות (ליקוטי מאכלי עפרים א' ז).

כשנתעוררים מהשינה וחוזרים מהמדמה אל השכל, אז מצינים שזה הזמן נדמה לשבעים שנה בחלוש, צלמת לא היה רק רבע שעה, רק שבעים שנה ממש הם שבעים שנה, אבל בשכל הגבוה משכלנו גם אלו השבעים שנה הם רק רבע שעה וכו'. וכן יש שכל עוד גבוה יותר ויותר וכו', עד שיש שכל אמיתי גבוה כל כך, ששם מתבטל כל הזמן לגמרי ונכללן צנחית למעלה מהזמן, ע"ש ה"ט. ושיש שכלך ודעתך להצין דבר זה היטב היטב, כי הוא ענין נפלא וטורח מאוד מאוד. נמצא שיעקר הזמן הוא רק צנח המדמה, אבל בשכל נקטן הזמן, וכל מה שעולה לשכל גבוה יותר, נתמעט ונתבטל הזמן לגמרי כנ"ל, שזה עיקר התכלית, כי עיקר התכלית הוא ללול בהש"ת שהוא למעלה מהזמן, שזה זוכין ע"י שלימות השכל דייקא, שזוכין ע"י צנחת המדמה, כי ע"י השכל האמת נכללן צו יתצרך, כמאמר החכם 'אילו ידעמי הייתי', כמו שצנחית צמקום אחר (ס' כה

ליקוטי ח"א) ע"ש וכו'. נמצא, שכשמגביר המדמה על השכל, שבו עיקר אחיות הזמן, צוה תלוי כל הפגמים שבעולם. כי כל הפגמים והטעושים הכל מכנה המדמה, שממש כל התאוות כנ"ל, ועיקר כל התאוות והטעושים ח"ו הם רק ע"י התגברות הרע הנאלץ בזמן דייקא, שכלול מרע טוב, מצנחית ימי טוב וימי רע, צנחית 'ציוס טובה היה בטוב וציוס רעה וכו', שהם כ"ח עמים, עמים לטובה ולהיפך, צנחית פגם עץ הדעת שנאלץ צו 'ציוס אלכל ממנו וכו', 'ציוס' דייקא, כי עיקר התגברות המסית ע"י הרע הנאלץ בזמן דייקא, כי למעלה מהזמן כולו טוב ואין שום רע כלל. וזה כל עבודת האדם צוה העולם בזמן והימים הקצוצים לו, שישתדל ללאות מהמדמה אל השכל, דהיינו שיזכה לטבל הזמן שיעקרו צהמדמה, ולעלות אל השכל ששם נתבטל הזמן, ונכלל צו יתצרך שהוא למעלה מהזמן, שזהו כלל כל התורה והמנוחות.

ליקוטי ח"א) ע"ש וכו'. נמצא, שכשמגביר המדמה על השכל, שבו עיקר אחיות הזמן, צוה תלוי כל הפגמים שבעולם. כי כל הפגמים והטעושים הכל מכנה המדמה, שממש כל התאוות כנ"ל, ועיקר כל התאוות והטעושים ח"ו הם רק ע"י התגברות הרע הנאלץ בזמן דייקא, שכלול מרע טוב, מצנחית ימי טוב וימי רע, צנחית 'ציוס טובה היה בטוב וציוס רעה וכו', שהם כ"ח עמים, עמים לטובה ולהיפך, צנחית פגם עץ הדעת שנאלץ צו 'ציוס אלכל ממנו וכו', 'ציוס' דייקא, כי עיקר התגברות המסית ע"י הרע הנאלץ בזמן דייקא, כי למעלה מהזמן כולו טוב ואין שום רע כלל. וזה כל עבודת האדם צוה העולם בזמן והימים הקצוצים לו, שישתדל ללאות מהמדמה אל השכל, דהיינו שיזכה לטבל הזמן שיעקרו צהמדמה, ולעלות אל השכל ששם נתבטל הזמן, ונכלל צו יתצרך שהוא למעלה מהזמן, שזהו כלל כל התורה והמנוחות.

ליקוטי הנחל

אחוי לן מנא דא שויה אהבא. ומוצא צוה דרכי נועם (שיעורים, כה): זאת הקושיה שמסבב את כל מי שמנסה לעלות מדרגה לדרגה. שהרי כל כמה שאדם מנעי את הקליפה, היא חוזרת ומתפשטת לנגדו, ולא אכפת לה כלל כמה שזכה היכה אותה, ואז אדם מרגיש שעדיין לא פעל כלום, וזהו בעצמו הדמיון שמסבב את המדריגה. ועל כך עונה ר' יהושע, 'איימי צודיא ופשוטהו', כלומר שהרי כל פעם הסט"א מציאה דמיונות חדשים, וזו הראיה שאין זו נפילה אלא עלייה למדריגה חדשה, כי הדמיון הקודם כבר נכנע, וכל פרוטה מטרפת, ולצדק ייכנע המדמה לגמרי. ועוד מוצא דרכי נועם (שיעורים, כה) גבי 'איימי מנח': נראה לרמו ש'מנח' הוא גדולות הצורה, מנח דלולא עלמא. ומוצא צוה דרכי נועם (שיעורים, כה): והנה האבויי אחיי ורעיי, אוהבים דבקים מאלו וכו', אם כי מכבר ידעתי והאמנתי ודינתי הכרה צוה שאחורי הקודם לא יכנע ח"ו בשום אופן, ואיני רוצה לא יוכלו לכבות אור אמת קדוש וטורח ונשגב מאוד כזה ונהרות לא יטפוהו, עם כל זה עתה בעיני ראיתי קצת, והיותר אני מאמין בעזרת הש"ת, על כן לא אוכל להתאפק מלספר לכם מעט דמעט, כדי להיות מודה על העבר ולנעוץ לעמיד לצוה, כי עדיין אנו צריכים ישועות רבות וחסדים גדולים ונפלאים, כל אחד ואחד צלליות וצפרטיות. כי עדיין האז השני, הנקרא צלון קבלה סט"א, אורב וסותר צלליות וצפרטיות על כל אחד ואחד, ועושה את שלו בכל מה שאפשר לו, לארוז ולחמור ולתפוס צרשמו ח"ו ח"ו, עד אשר צכל פעם נדמה שאזי אפשר לשבר הסמרות ומניעות וצלולים ותאוות וסכסוכים ועיכובים וטרדות וכו' וכו' כאלה, וכמו שפירש על 'פשוטהו ולא עייל לתרעא וכו' וכו' וצמקמות אחרים. מי ימן שיזכה כל אחד לקיים העזות הנאלמים שם צקימן כ"ה צהמורה 'אחוי לן מנח וכו', דהיינו להרבות צדקה לעניים הגונים הדבקים וכו', ולהתפאר ולשמוח צמה שזכה להתקרב למקום שנתקרב, שע"י כל זה תגלן הגוויין עילאין שהם גדולת הצורה יתצרך וכו' וכו'.

הטעם, שצריך להיות מתחילה ע"י איתורו דשאל (ק"י, סוכות). כ"ה מה שאדם חולך ממדריגה למדריגה, הוא מתקרב יותר אל הש"ת, ויכול לידע את הש"ת בהבנה יתירה. כי כל מה שהמדריגה יותר עליונה, נתמעטו הלבשים ונתמעט הצנעו, הוא מתקרב יותר אל הש"ת, ויכול לאהוב את הש"ת באהבה יתירה (ליקוטי ג' ב). ידוע שיש לכל בדינה ומדריגה בפני עצמה כל המדריגות (ליקוטי מאכלי עפרים א' ז).

מנה שבודה מלבו. וכמה צליקו"ה (ח"מ מתנה ד, טו): עיקר השכל הוא אמת, דהיינו להשיג ולהצין כל דבר לאמתו, וכשאין מצין צחכמתו ושכלו אמיתת הדבר, אע"פ שאומר צוה הענין כמה שכליות, אין זה חכמה כלל, מאחר שלא עמד על אמתו של דבר. כגון הרופא הדאקטרי, אם יאמר כמה ספרות שכליות שצריכין קס זה לרפואת איזה חולאת, אם צלמת קס זה אינו מועיל לו, אדרבא יזיק לו, אין חכמתו נחשבת לחכמה כלל, מאחר שהמית נפש צחכמתו, ועל חכמה כזאת נאמר 'חכמתך ודעתך היא שוץ'קתך'. ועל כן עיקר החכמה, שישכיל צחמילת כל דבר שירצה לעשות, על אחרית הדבר ומה ינמח מזה, ולא יעשה שום דבר ולא יולא מפיו שום דיבור שיצטרך אח"כ לחזור עליו ולשנותו ח"ו, וכמ"ש רז"ל 'מעולם לא אמרת דבר וסרתו לאחור'. וזה צנחית 'אחיוה חכם הרואה את הנוול', שצריך לראות צכל דבר שרצה לדבר או לעשות, מה יהיה נולד מזה, שלא יצטרך לחזור ולהתחרט עליו בעוה"ז או בעוה"ב. נמצא שיעקר החכמה והשכל הוא אמת, ואין צו שום שינוי וסורה. ועיקר כל השינויים הם צנחית המדמה שאינו מצורה, כי שם מנויים כל הטעותים והשינויים, כי צחמילה נדמה לו כך שצריך למכור זה הדבר, ואח"כ מתפסך צפרות המדמה, ומתחרט על זה וכיוצא צוה.

וזהו שאמרו סבי דבי אתונא, אחוי לן מנא דלא שויה להבלא, ואיייתא בודיא, ופשטוהו ולא עייל לתרעא. ואמר לון, אייתו מרא וסרתו לפתח עם הכותל. פירוש בודיא, זה בדיות הלב, מה שבודה מלבו, היינו המדמה הנ"ל, היינו בחינת שרירות לב הנ"ל, כשזה הכח המדמה שבלב גובר ומתפשט על האדם שעולה ממדריגה התחתונה למדריגה עליונה, והקליפה הזאת שהיא המדמה, לא שויה לנגד עיניה ההפסד וחבלה שגפסדת כבר מהאיש שהיה במדריגה עליונה, ואף על פי כן היא מתגברת אחר כך כנ"ל.

שרצה לדבר או לעשות, מה יהיה נולד מזה, שלא יצטרך לחזור ולהתחרט עליו בעוה"ז או בעוה"ב. נמצא שיעקר החכמה והשכל הוא אמת, ואין צו שום שינוי וסורה. ועיקר כל השינויים הם צנחית המדמה שאינו מצורה, כי שם מנויים כל הטעותים והשינויים, כי צחמילה נדמה לו כך שצריך למכור זה הדבר, ואח"כ מתפסך צפרות המדמה, ומתחרט על זה וכיוצא צוה.

כשזח הכח המדמה שבלב גובר ומתפשט על האדם

צליקו"ה (ח"מ ע"א ג, ח) שיעקר אחיות המדמה שממנו כל הפגמים והטעושים, הוא בזמן דייקא, ח"ו: כי איתא צליקוטי תניינא סימן ס"א חה לשונ, 'השי"ת הוא למעלה מהזמן וכו'. והכלל, שיעקר הזמן הוא מתמת חסרון הדעת וכו'. ועל כן בחלוש, שאז השכל נסתלק ואין לו רק כח המדמה, אזי נדמה שעה קלה לזמן ארוך מאוד וכו'. כי בחלוש נדמה שעוברים שבעים שנה צרבע שעה, אבל

מילואי חכמה

מנה שבודה מלבו. וראינו לניין שמעין לשון זו נאמרה על החג שצדה ירבעם מליצו, לאחר שנתפללו יהודה וישראל לשתי ממלכות, כדכתיב צמלכי א (יב, ג): ויעל על המןץ אשך עקה צגית אל צתמשה עקר יוס צתלש השמיני צתלש אשך צדח מלפו ויעש חג לנני יצקאל ויעל על המןץ ליקטרי. ופי"י (ס): מודש טעמי. דרש להם הוא חודש האסף, וזו ראוי החג להיות. דלל מליצו. לשון כזב. ויצאר המז"ד (ס): אשר דלל מליצו. אשר המליצו ממתצות ליצו, אשר לא כד. וכן מוצא צוה צספר השורשים לדר"ק (ערך דלל): דלל. עניינו אשר כיצב מליצו. וסמן הלשון הזה אל הלב, כי ענין מליצת הכזב צמחשבת הלב, ואח"כ יוליא צפה.

כשזח הכח המדמה שבלב גובר ומתפשט על האדם

מוצא צוה דרכי נועם (שיעורים, כה): והנה האבויי אחיי ורעיי, אוהבים דבקים מאלו וכו', אם כי מכבר ידעתי והאמנתי ודינתי הכרה צוה שאחורי הקודם לא יכנע ח"ו בשום אופן, ואיני רוצה לא יוכלו לכבות אור אמת קדוש וטורח ונשגב מאוד כזה ונהרות לא יטפוהו, עם כל זה עתה בעיני ראיתי קצת, והיותר אני מאמין בעזרת הש"ת, על כן לא אוכל להתאפק מלספר לכם מעט דמעט, כדי להיות מודה על העבר ולנעוץ לעמיד לצוה, כי עדיין אנו צריכים ישועות רבות וחסדים גדולים ונפלאים, כל אחד ואחד צלליות וצפרטיות. כי עדיין האז השני, הנקרא צלון קבלה סט"א, אורב וסותר צלליות וצפרטיות על כל אחד ואחד, ועושה את שלו בכל מה שאפשר לו, לארוז ולחמור ולתפוס צרשמו ח"ו ח"ו, עד אשר צכל פעם נדמה שאזי אפשר לשבר הסמרות ומניעות וצלולים ותאוות וסכסוכים ועיכובים וטרדות וכו' וכו' כאלה, וכמו שפירש על 'פשוטהו ולא עייל לתרעא וכו' וכו' וצמקמות אחרים. מי ימן שיזכה כל אחד לקיים העזות הנאלמים שם צקימן כ"ה צהמורה 'אחוי לן מנח וכו', דהיינו להרבות צדקה לעניים הגונים הדבקים וכו', ולהתפאר ולשמוח צמה שזכה להתקרב למקום שנתקרב, שע"י כל זה תגלן הגוויין עילאין שהם גדולת הצורה יתצרך וכו' וכו'.

הטעם, שצריך להיות מתחילה ע"י איתורו דשאל (ק"י, סוכות). כ"ה מה שאדם חולך ממדריגה למדריגה, הוא מתקרב יותר אל הש"ת, ויכול לידע את הש"ת בהבנה יתירה. כי כל מה שהמדריגה יותר עליונה, נתמעטו הלבשים ונתמעט הצנעו, הוא מתקרב יותר אל הש"ת, ויכול לאהוב את הש"ת באהבה יתירה (ליקוטי ג' ב). ידוע שיש לכל בדינה ומדריגה בפני עצמה כל המדריגות (ליקוטי מאכלי עפרים א' ז).

כ"ב פנוה כ"ו ג"ה הקב"ה שהוא ית"ה, שנאמר צו ית"ה אורי וישעי, מאיר צ"ר' שהיא השכינה, והיא המלכה שלו, ושמה צה.

ה' אורי וכו' וישעי רבינו דורש פסוק זה, הן כראיה לכן שהשם הקדוש הו"ה (סס כ"ו) הוא צחי' אורות הגוונים, שזה צחי' ה' אורי, והן לענין הנגדי ישע דרכים מאירים אורות אלו, הרמוזים במלה 'ישעי'.

ולשה"כ במהלים (כו, ז-ד): לְדוֹד ה' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי מִמֶּי אֵיכָל ה' מְעוֹז טַיִי מִמֵּי אֶפְסָד: זְקָרָצַ עָלַי מִרְעִים לְאֶכְלֵל אֶת צְבָרֵי זָרִי וְאֶצְבִּי לִי הִמָּה קִשְׁלוֹ וְנִפְלְוִי: אִם פָּתְנָה עָלַי מִתְּנָה לֹא יִירָא לְצִי אִם פָּקוּס עָלַי מִלְחָמָה צוֹאת אֲנִי בַּטּוֹט: אֶתֵּם שְׁלֹמֵי מִלַּח ה' אֹרֶקֶת חֲבָקֻק שְׂבָתִי צְבִית ה' פֶּלַי יְמֵי טַיִי לְחַוֹת צִנְעָם ה' וְלַצִּקָּר צְהִיבִלּוֹ: ופ"י המנ"ד (סס): ה' אורי: הלא ה' מאור לי בעת צרה, א"כ ממי אירא. והמנ"ד וואלי צביאורו לפסוק זה כמב, דקאי על ההארה הנמשכת אל המלכות מהתפארת, שעל ידה נכנעים החייונים הנאחזים בה.

הקדוש, שהוא בחינת גוונים, כמ"ש (מהלים כו) ה' אורי, שהוא אורות הגוונים, וישעי, שהוא בחינת בגדי ישע הנ"ל, והוא ת"ל שהכל פונין לו (והר"ד סס), ותאבין להסתכל בו: (מסימן כד עד כאן לשון רבינו ז"ל)

כן, אלא הוא צרח את האור, והרשעים אינם רואין לאורו לעמיד לצוא, שנאמר 'אור לדיקים ישמח וגר רשעים ידעך', וכן הוא אומר 'ירא אלקים את האור כי טוב, ויבדל אלקים, הבדילו לדיקים לעתיד. משל למלך שהיה לו מנה יפה, אמר, זו לבני, וכן הוא אומר 'אור זרוע לדיק'. אמר דוד 'אל ה' וירא לנו', אמר הקב"ה, חייך שאני מביא אותה אור לישראל וחושך לעובדי האלילים, שנאמר 'כי הנה החשך יכסה ארץ', אבל ישראל 'עלייך יורה ה''. ואם אתה תמה על הדבר, כבר הראה הקב"ה דוגמתו צבועה, שנאמר 'יהי חושך אפילה וגו' ולכל בני ישראל היה אור צמוצותם'. וכן אתה מוצא כשרדפו מזריים אחר ישראל, מה כתיב שם, 'יהי הענן והחושך'. אמר דוד, אני אומר מוזמר על אותו אור, 'לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא'. והנה ראינו לזיון זה גם את דברי המיקו"א (מיקון כא, נב ע"א) הדורש את הקשר שבין הפסוק 'ה' אורי וישעי' וצ"ח השם כ"ו, ו"ל גבי הכתוב 'הלואה צבול וכוונת': ב"פגור, כ"ו ג"ה קב"ה דליהו ית"ה, דאיתמר ביה 'יהוה אורי וישעי', נהיר צ"ר' דליהו שכניתא, מלוא דליה, ומדי צה. ופ"י הממוק מדבש (סס) קב"ה דליהו ית"ה. הקב"ה שהוא ז"א, שבו השם הו"ה שמספרו כ"ו. ית"ה אורי וישעי וכו'. ז"א נקרא אור, כמ"ש (משלי ו) 'אורה אור', והוא האור הנותן ישע להמלכות, לכן הוא מאיר צ"ר' שהיא השכינה.

ה' אורי וכו' וישעי רבינו דורש פסוק זה, הן כראיה לכן שהשם הקדוש הו"ה (סס כ"ו) הוא צחי' אורות הגוונים, שזה צחי' ה' אורי, והן לענין הנגדי ישע דרכים מאירים אורות אלו, הרמוזים במלה 'ישעי'.

ולשה"כ במהלים (כו, ז-ד): לְדוֹד ה' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי מִמֶּי אֵיכָל ה' מְעוֹז טַיִי מִמֵּי אֶפְסָד: זְקָרָצַ עָלַי מִרְעִים לְאֶכְלֵל אֶת צְבָרֵי זָרִי וְאֶצְבִּי לִי הִמָּה קִשְׁלוֹ וְנִפְלְוִי: אִם פָּתְנָה עָלַי מִתְּנָה לֹא יִירָא לְצִי אִם פָּקוּס עָלַי מִלְחָמָה צוֹאת אֲנִי בַּטּוֹט: אֶתֵּם שְׁלֹמֵי מִלַּח ה' אֹרֶקֶת חֲבָקֻק שְׂבָתִי צְבִית ה' פֶּלַי יְמֵי טַיִי לְחַוֹת צִנְעָם ה' וְלַצִּקָּר צְהִיבִלּוֹ: ופ"י המנ"ד (סס): ה' אורי: הלא ה' מאור לי בעת צרה, א"כ ממי אירא. והמנ"ד וואלי צביאורו לפסוק זה כמב, דקאי על ההארה הנמשכת אל המלכות מהתפארת, שעל ידה נכנעים החייונים הנאחזים בה.

מיראי חכמה

והוא תי"ת שהב"ה פונין לו. ואיתא צה במסכת ברכות (ל ע"א): תנו רבנן, סומא ומי שאינו יכול לכוון את הרוחם, יכוון ליבו כנגד אצו שבשמים, שנאמר 'התפללו אל ה''. היה עומד בחוץ לארץ, יכוון את ליבו כנגד ארץ ישראל, שנאמר 'התפללו אל ה' דרך ארצו'. היה עומד בחוץ לישראל, יכוון את ליבו כנגד ירושלים, שנאמר 'התפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת'. היה עומד בירושלים, יכוון את ליבו כנגד ציהמ"ק, שנאמר 'התפללו אל הבית הזה'. היה עומד בציהמ"ק, יכוון את ליבו כנגד בית קדשי הקדשים, שנאמר 'התפללו אל המקום הזה'. היה עומד בבית קדשי הקדשים, יכוון את ליבו כנגד בית הכפורת. היה עומד אחורי בית הכפורת, יראה עצמו כאילו לפני הכפורת. נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב, במערב מחזיר פניו למזרח, בדרום מחזיר פניו לזפון, בצפון מחזיר פניו לדרום, נמצאו כל ישראל מכוונים את ליבם למקום אחד. אמר רבי אצין ואיתמא רבי אצניא, מאי אצניא, 'כמגדל דוד נווארך צנוי לתלפיות', תל שכל פיות פונים צו.

ליקוטי הנח"ל

ה' אורי וכו' וישעי רבינו דורש פסוק זה, הן כראיה לכן שהשם הקדוש הו"ה (סס כ"ו) הוא צחי' אורות הגוונים, שזה צחי' ה' אורי, והן לענין הנגדי ישע דרכים מאירים אורות אלו, הרמוזים במלה 'ישעי'.

תי"ת שהב"ה פונין לו. ואיתא צה בספר קצ הישר (פ"ט): אדם נכנס לבית הכנסת ומתפלל אחריו העומד ומהפך פניו אל הכותל וכו', כי תיבת 'כותל' הוא סוד נפלא, הוצא צמיקוני זהר שהוא תיבות כ"ו ת"ל, ר"ל כ"ו הוא שם ה', 'תל' קאי על ציהמ"ק שהוא כותל מערבי, 'תל שכל פיות פונין לשם'. ולכן צריך האדם לכוון צוה כשיפוך פניו אל הכ"ו ת"ל, ואח"כ יתפלל בהכנעה וצאימה. כי כותלי בית הכנסת הם קדושים מאוד, ואור השכינה חופפת עליהם תמיד. ולכן מנהג כשר לנשק הכותלים של בית הכנסת, מתחת הקדושה, וראיה ממדרש ילקוט יחזקאל, 'צ"א כבוד ה' מעל מפתח הבית (יחזקאל י), משל למלך שיצא מפלטין שלו, והיה מנשק בתולים מגפך צעמודים, ואמר, הוי שלום ביתי, הוי שלום פלטין שלי כך היתה השכינה מנשקת ומגפפת ציהמ"ק, הוי שלום ביתי ומקדשי'. ועכשיו בגלות הזה הבתי כנסיות הן לירות השכינה, ועל כן צריכין אנו לנהוג צבתי כנסיות שלנו כבוד וקדושה, ולא להראות צהן קלות ראש כמנ"ל, וכל המתפלל צאימה וציהמה וצכוונת הלצ, וזכה לחות צנועים ה' ולצקר צהיכלו, חתן.

תי"ת שהב"ה פונין לו. ואיתא צה במסכת ברכות (ל ע"א): תנו רבנן, סומא ומי שאינו יכול לכוון את הרוחם, יכוון ליבו כנגד אצו שבשמים, שנאמר 'התפללו אל ה''. היה עומד בחוץ לארץ, יכוון את ליבו כנגד ארץ ישראל, שנאמר 'התפללו אל ה' דרך ארצו'. היה עומד בחוץ לישראל, יכוון את ליבו כנגד ירושלים, שנאמר 'התפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת'. היה עומד בירושלים, יכוון את ליבו כנגד ציהמ"ק, שנאמר 'התפללו אל הבית הזה'. היה עומד בציהמ"ק, יכוון את ליבו כנגד בית קדשי הקדשים, שנאמר 'התפללו אל המקום הזה'. היה עומד בבית קדשי הקדשים, יכוון את ליבו כנגד בית הכפורת. היה עומד אחורי בית הכפורת, יראה עצמו כאילו לפני הכפורת. נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב, במערב מחזיר פניו למזרח, בדרום מחזיר פניו לזפון, בצפון מחזיר פניו לדרום, נמצאו כל ישראל מכוונים את ליבם למקום אחד. אמר רבי אצין ואיתמא רבי אצניא, מאי אצניא, 'כמגדל דוד נווארך צנוי לתלפיות', תל שכל פיות פונים צו.

מסירת הקשרים

עד בבחי' 'מקום מקדשנו', שעל ידו מטהרים את הקליפות, כי בו מקריבים את הקרבנות, שהם כח הדמיון, וכמבואר בהמשך הפסוקים, שההתגברות על האויבים נעשית בכח הקרבנות, כדכתיב 'ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואבחה באהלו זבחי תרועה'. (עח וזה בחי' הנבעת הקליפות שבמדרגה ע"י גדולות הבורא, ועיין לעיל במקו"ח ד"ה 'כו תל', בדברי הזהר (משפטים) המבאר שענין 'כ"ו תל' הוא ייחוד תפארת ומלכות, כמבואר כאן בדברי הרמ"א.

ל וכל תר"ג מנאות המורה הן תלויות בזאת הארבעים על גוף המלך. יש מנאות תלויות בראש המלך, ויש בעיניים, ויש בצוואר, ויש בכל מנאות ששה על כל אבר ואבר יש לה שם ידוע, ולפיכך ממנו הוא שם הו"ו. שהוא הנשמה של אותו אבר (המקור במיל"ח).

שמחה של מצודה. וראינו להרכיב צוה, ולהביא את דברי רבינו בחיי על הפסוק 'תחת אשר לא עזבת את ה' אלקיך בשמחה וצטוב לבב מרוב כל' (דברים כח, מז), וז"ל: 'ישמינו הכתוב בעצדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה, מצוה פני עצמו, מלבד השקר שיש לו על המצוה יש לו שכן על השמחה, ועל כן יעניש בכלן למי שעובד עבודה המצוה כשלא עשה בשמחה, ולכן נר"ך שיעשה אדם המנאות בשמחה וצבונת שלימה. ועוד כהו צוה רבינו בחיי (הקד' לפ' נשא): 'יתחייב האדם להיותו שמה במצוות, כשיעשה אותן או יראה אחרים עושין וכו'. וידוע כי השמחה במעשה המצוות מצוה פני עצמה, וכשם שהמצוה עבודה להשי"ת, כך השמחה על המצוה נקראת עבודה, וכן כתיב (דברים כח) 'תחת אשר לא עזבת את ה' אלקיך בשמחה', והוא שכתוב (תהלים ק) 'עבדו את ה' בשמחה', ביאר כי השמחה שלימות העבודה. ועל כן היה ענין השיר במקדש ובמשכן כשיר הפה והכלי, שהוא מביא נפש האדם לדרך השמחה, ומכאן אמר הכתוב בלויים 'לעבוד עבודה עבודה', ודרשו חז"ל (ערכין א). 'אי זו עבודה לעבודה, היא אומר זה השיר'. כי היו הלויים מוזהרין ומצוים לשורר ולעורר בשמחה על מצוות הקרבן, כדי להיות מנעשה המצוה בשמחה. וישמר רוח"ק (עם פ' יוס"ה, ט ע"א) להאריך"ל, מוצא עוד צוה: לר"ך האדם צנת קיומו כל מצוה ומצוה, או בהתעסקו בתורה, או כשמתפלל התפלה, להיותו שמה וטוב לב, יותר מכאשר מרויח או מוצא חלף אלפסי דינרי זהב, וכמו שמצינו (ברכות ל ע"ב) על החכם ההוא אביי ע"ה, דהוה קאים קמיה דרבה והוא קא צדח טובא, ואמר תפילין קא מנחנח וכו'. והו פירוש הפסוק 'תחת אשר לא עזבת את ה' אלקיך בשמחה וצטוב לבב מרוב כל' (דברים כח), פירוש, תשמח יותר מכאשר תרויח רוב כל ממון שבעולם, וזה 'מרוב כל', פירוש, יותר מכאשר הוא רוב כל. גם מידת העצבות בצממה היא מידה מגונה מאוד, וצפרט הרואה להשיג חכמה ורוח הקודש. ואין דבר גורם מניעת ההשגה, אפילו אם יהיה ראוי אליה, כמו (שם צו) מידה של העצבות. והעד צוה, מה שאמר הכתוב 'ועתה קחו לי מנגנ', והיה כנגן המנגן' (מל"ב ג). וכמו צוה השל"ה (פ' עשרה מאמרות, מאמר ג-ד): העידו תלמידי האלקי האר"י הג"ל שאמרו, מה שזכה לרוח הקודש היה בשביל שיהיה שמה מאוד שמחה גדולה בקיום המצוות.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ה גם דע שכדי להכניע הקליפה המסבבת שבכל מדריגה כנ"ל, על זה צריך שיעורר שמחה של מצודה על עצמו, היינו

צריך שיעורר שמחה של מצודה על עצמו וכו'. וביאר בצמ"ט המצואות (התחזקות ח): עוד יש עלה על מנת שהתלויות הדמיונות והמניעות לא יתגברו, ואף אם יתגברו, שלא להיבטל מפניהם, וע"י כך לא ליפול מן המדריגה, והיא לשמות עם כל נקודה טובה, היינו עם מעט ציהדות המצוה צו. ונר"ך כל כך לשמות צוה, כמו שממחים עם רכוש גשמי, היינו כסף וכיוצא בזה. גם צריך לשמות צמח שנוגד יהודי ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

צריך שיעורר שמחה של מצודה על עצמו וכו'. וביקור"ה (ז"ד

מוקם העכו"ם ג, ד-ג) ביאר ענין זה לעובד ולמעשה, וז"ל: כת המדמה הוא בצחינת עין הדעת טוב ורע, צחינת נוגה, שהוא לפעמים נכלל בטוב ולפעמים להיפך, כי הוא צחינת דמיון, ולמקום שמדמה עצמו שם נכלל. ועיקר הצחינה והנסיון של האדם לצד טוב המדמה, ונר"ך כל אחד להתגבר לצד כח המדמה, הוא הטוב שבו שיהיה נכלל בצקדושה, ולהפיל הרע שבו. ועל כן אנו מנזיין להתדמות ליוצרו יתברך, כמו שאמרו רז"ל 'הידבק במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'', וכן להתדמות לתלמידי חכמים ולהתחבר לכשרים, כי ע"י שמדמה עצמו במידותיו להשי"ת וללדיקים ולכשרים אמיתיים שדורו, ע"י וזכה להיכלל בצמח עמהם יחד בהשי"ת, כי הכל תלוי בצירור המדמה, שהוא עיקר הנסיון והצחינה. וזה צחינת מה שמוצא בדברי רבינו ז"ל בשיחות הר"ן (ע"ד), ש"ע" ש"עושי לעצמו רוגו בתפלה, ע"י זוכין בצמח התפלל במנימות והתלהבות דקדושה, וכן ע"י ש"עושי עצמו כאלו הוא שמת, ע"י וזכה לשמחה בצמח, וכמו כן בכל הדברים וכו' ע"ש. כי זה צחינת צירור המדמה, שנכלל המדמה דקדושה, שמדמין עצמו לדברים שבקדושה, אע"פ שצחחילה אין לו מידה זו בצמח, אע"פ מדמה עצמו ומנהיג עצמו ומרגיל עצמו במידות אלו והנהגות אלו הישרות של אנשים כשרים בצמח, וע"י וזכה אח"כ לכל הטוב בצמח. ונר"יין להיות חזק מאוד בענין זה ועקשן גדול, אע"פ שגדמה לו שזה זמן רב שהוא מרגיל צוה ועדיין לא זכה לטוב בצמח, אע"פ"ג גם זה טוב מה שהוא

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ומקורו לאנשי אמת, שהם מדריכים אותו בדרך האמת. כי ע"י ההתחברות לאנשי אמת שמלמדים אותו ללכת בדרך האמת והישר, יש תקוה גדולה להתחברו ציהדות תמיד. וע"י השמחה בשמחה ציהדותו וצקצקותו ללדיק האמת ולמקורציו האמיתיים, ע"י שזורים את כל הקליפות, היינו את המניעות, התלויות והדמיונות, המתחברות בכל מדריגה, ומתחזקים ציהדות תמיד.

ואני תפלה

ותעורני ברחמיך ייטיב וישוש ביי, שאזכה לשישון וישמחה דקדושה ואהיה בשמחה תמיד על אשר ויתני ברחמיך הרבים להיות בקרבי ויעזר עבדך, ויתקרב לעבודתך, ויתחבר ליראך ותחייב ויצדיקים אמיתיים ויגן בי מקרא שכתוב "שש איש ביי, תגד נפשי בארץ, כי הצידישני בגד ישיע, מעיף צוקה יקטני". ותעורני על ידי זה יאשר ויכבד כל הקליפות והדמיונות והתאוות והבליבות והמניעות שבכל דבר וארץ, ויקבד לראות כל הפירות מן הקליפות, ואזכה לקבד על עמיתו תמיד, ויעזר בקרבי עם חיש קל מרה מפרדגה למרה עליונה הימנה, בקרשה ויבשרה גדולה, עד שאזכה למרה השליונה, למרה צדיקים אמיתיים ויחייבתי.

ביאור הכמה

צריך שיעורר שמחה של מצודה על עצמו. ומוצא צוה צפרט הנתיב (ח"ב, מאמר י, יט): נר"ך אתה שתשתעשע ותפנק ותשמח בכל מצוה ומצוה, כאשר כי הנמה תלויים ועומדים בצחינים דמלכל קדישא, כמו שאמרו בתקוים (תיקון יח ותיקון ע) ז"ל 'יכול תרי"ג פיקודין לאורייתא איוון תליין צהני אצריס דגופא דמלכל'. אית פיקודין דתליין צרישא דמלכל, ואית צעיינין, ואית צאודיין כו'. ולכל פיקודא דשריא על כל אבר ואבר אית ליה שם ידוע, ומגלו מנייה איהו שמה דהוי"ה, דאיהו שמתא דהוא אבר, ע"כ וכו'. וכל מצוה מן המצוות או מידה מן המידות שמוכה אותך ה' זה וזמן לך כח וחיל לעשות, תשמח זה עד מאוד שיהיה אותך צמחה טובה הזאת, תגיל ותפנק זה ותשמח שמתה רבה, כי אלה המצוות והמידות הן הן הדודים שאחת מקבל ממנו יתברך, ועל ידם ובהם תתענג על ה', ואח עריבתם תיקח לענג בהם כדעש לפה, והן הן צמנמן הדודים אשר ה' אלקיך שאל מעימך, ועליך שתוקמו צעורם להשתעשע בה, ועל ידם תהיה ידיד ה'. כי אי אפשר

שישמוח ע"י שיובור שזבה להתקרב להשי"ת וכו'. וכמז
 בליקו"ה (תו"מ מנהג ד, ז-ז) הקדמה יסודית להבנת
 פנימיות עשה זו, ויכיל לקיימה למעשה, ע"י שיכור בכל עת גדול חסדו של
 השי"ת אשר עשה עימו, וקרבנו לנדיק אמת, וישמח מאוד בכל הנקודות
 טובות שזיכהו השי"ת מעודו, ומצד
 מוהר"ם דבריו, שצאמת גם עשה זו,
 היא צנח" הענה הראשונה שצ"ח רבינו

במאמר, היינו התגלות גדולת הנורה, וזו: כל העבודה של תורה
 ומצוות שזיווה אומנו לעשות בזה העולם, הם רק הכנות שצריכין
 אנו להכין את עצמנו לקבל מתנת ידו הטובה שהוא יתברך רוזה
 ליתן לנו ברחמי לעתיד. כי צאמת כל התורה ומצוות קלים
 ונעימים לעשותם, כמ"ש 'דרכי דרכי נועם וכו'', ומן הדין אין
 ראוי לקבל עליהם שכר, וכל השכר טוב שיתן הוא רק מתנת
 חינם, כמ"ש 'ולך ה' החסד כי אמת תשלם לאיש כמעשהו', וכל
 המצוות הם רק בחינת הכנות לקבל על ידם מתנת חינם ממנו
 יתברך, שהוא השכר של אותה המעלה. כגון למשל ע"י שאנו
 לובשין צינח, ע"י אנו מכינים עצמנו להתעטף בצליל הצינח
 ולזכות לחלוקת דרבנן וכו', וכן ע"י מצוות תפילין אנו מכינים
 עצמנו להתעטר בכתרי דמלכא, שהם אורות התפילין שצורסם. כי
 צודאי ע"פ דין אין מגיע להאדם שכר נפלא ונורא כזה שצביל
 צינח ותפילין, שהם קלים לעשותם, וכל השכר שצביל
 עבודתם הוא רק מתנת חינם, רק שהשי"ת ברחמי חמל עלינו
 וציווה עלינו לעשות בזה העולם אלו המצוות הקדושות, כדי
 שיהיה לנו כלים וכן לקבל מתנת חינם שלו, וכן בשאר המצוות.
 וכן כל המצוות לא תעשה הזהיר אומנו שלא לעשות, כדי שלא
 נבוא מלוכלכים ח"ו להילולא דמלכא וכו'. וזהו בחינת גדול
 המעלה שאין למעלה ממנה, שהוא התקרבות לנדיקים וליראים
 וכשרים אמתיים. כי הנדיקים האמתיים הם מודיעים לנו בכל
 פעם אורחי מתנותיו הטובים שהוא יתברך רוזה ליתן לנו ברחמי,
 ומודיעים לנו בכל עת אין להכין את עצמנו לקבלם, ונותנים לנו
 עצות אין לנקות ולטהר עצמנו ולבושינו מכל מה שנכשלונו עד
 הנה. כי כל נדיק הדור הוא בחינת משה, אשר השי"ת מודיע על
 ידו לנו את כל המתנות טובות שרוזה ליתן לנו, כמ"ש 'יודיע
 דרכיו למשה וכו'', וכתיב 'אשר ציווה את אבותינו להודיעם
 לצינח'. כי הנדיק האמת שצביל דור הוא חופר בצרות ומעיינות
 בהם כל הפגומים והמלוכלכים והמתעבים שבעולם, ולהתפראות
 בהם מכל מיני חולאים ומכאובות רעים בגוף ונפש, ולהתרחק
 ולהתבסס על ידם בכל מיני ריחות טובות. כי השי"ת מודיע דרכי

טובו וחסדיו הנפלאים לנדיק האמת, כי הוא יתברך ממשיך
 חסדים חדשים בכל דור ודור, ועושה חסד חינם בכל דור ודור.
 כי אפילו בכל יום ויום נמשכין חסדים חדשים, כמ"ש 'חסדי ה'
 כי לא תמנו כי לא כלו רחמי, חסדים לנדיקים רבה אמונתך',
 וכמו שפירש"י שם שהחסדים
שישמוח ע"י שיובור שזבה להתקרב להשי"ת, מתחדשים בכל צוקה, מכל שכן בכל
 שצוב וצביל חודש וצביל שנה ושנה,

מכל שכן בכל דור ודור. כי סוף כל סוף חסדו יתגבר עלינו, עד
 שצ"ח לנו משיח נדיקו ויגאלנו מכל הצרות והמזוקות שצבילנו,
 צפרט צעתים הללו, המקום ירחם. וצודאי כל שנה וכל יום שצב
 מאוחר, הוא קרוב יותר לצינח משיח, ונמשך עליו חסד הגדול
 שממשיך משיח נדיקו, כמ"ש 'ועושה חסד למשיח'. אך כל אלו
 החסדים הגדולים שהוא יתברך רוזה להמשיך עלינו בכל עת, אין
 מי שידע מהם כי הם הנדיק האמת, וכל מי שמקורב אליו הוא
 מודיע לו רחמי וטובו הגדול עד אין חקר, אשר ע"י אפילו
 הגרוע שצברועים יכול להכין את עצמו לקבל אורח מתנת חינם
 שלו. והעיקר הוא האמונה והרצון, שידע האמת בצאמונה שלימה
 על מה אחי צהאי עלמא, ואז צודאי ירצה וישתוקק תמיד לשוב
 אליו יתברך, ויחזור בכל כוחו להתקרב לנדיקים נאמנים שידועים
 לחזקו ולייעצו מצוות אמתיות ונכונות, כפי מה שקצילו מרצותיהם
 הקדושים, עד אשר יזכה לשוב אל ה' ויחמתהו ואל אלקים כי
 ירצה לטלות. וכל זה כלול ומרומם בצוף התורה הנ"ל, מ"ש שם
 שצדי להכניע הקליפות שצביל מדריגה הוא ע"י שמתה של מנהג,
 ע"י שיכור חסדו הגדול שזכה להתקרב להשי"ת ולנדיקים וכו'
 כנ"ל ע"ש. כי כל מי שרוזה לגשת אל הקודש להתקרב להשי"ת
 ולתורתו, מתגברין ומתפשטין נגדו בכל פעם מאוד מאוד, וכל מה
 שרוזה להתחזק ולהתגבר, מתפשטין כנגדו יותר ויותר, צנחנת
 'שטויהו ולא עייל לתרעה' הנאמר בהתורה הנ"ל, שהספ"א שם
 הדמיונות והתאוות והצבולים והמניעות וכו' וכו', מתפשטים נגדו
 בכל פעם מאוד מאוד, ואינם מניחין אותו לכונו לשערי הקדושה.
 ומחמת זה רבים נכשלו ונפלו. כי צנחילה התחילו קצת להתקרב
 להשי"ת ועסקו בצורה קצת וכו', אבל אח"כ ע"י עוץ ההתפשטות
 וההשתטחות הנ"ל של המניעות והתאוות והצבולים וכו',
 שהתפשטו כנגדם מאוד בכל פעם, ע"י טעו צעמין כאלו חפס
 תקוה ח"ו, ונתרחקו כמו שנתרחקו. וצאמת טעו הרבה בזה, כמו
 שאמר אז אדמו"ר ז"ל שצוב טועין החסידים הרבה, מה שסוברין
 שהתגברות התאוות נגדם הוא מחמת שפלו ממדריגתם, לא כן
 הוא, אדרבא, מחמת שצריכים לעלות ממדרגה לדרגה, ע"י
 מתגברים ומתפשטים כנגדם הדמיונות והתאוות וכו' כל כך

ואני תפלה

אשרינו מה טוב חלקנו
 ומה נעים גורלנו ומה
 יפה ורשיתנו. אשרינו
 שצבנו ברחמי הרבים
 וחסדך הנקיים קפצ
 תוך תוך הקדושה
 וצדקתך מצותיך הנקרות
 "הצדקים מזהב
 ויפזר רב" וכן צאתי
 לשחר צנח יי אלהי
 ואליה אבותי שתחננו
 ברחמי הרבים
 ובחסדך הגדולים,
 ותצננו שצעשה כל
 המצוות בשמחה גדולה
 וצצננו מאד, באשר
 ראוי לשמח ולצוש
 וצצננו בך יי אלהינו בכל
 עת שאנו וזכר קצים
 וצצננו צינח מצוה,
 אשר כל מצוה ומצוה
 היא אחרונה ואנו זוכים
 להתברך בך ולהפלי בך
 יי אלהינו על ידי צעשת
 כל מצוה ומצוה. מה
 רב טובך אשר עשית
 עמי, אשר צבית להיות
 מצוה ישראלי וא עשני
 גוי, ואתה מקים מצעפר
 דצ, מאשפות תרים
 אביון כמינו, ואתה
 מצוה אותי בכל יום
 ובכל עת לצעשות מצות
 הנקרות והחביבות.
 צננו ברחמי הרבים
 שימשך צצננו שמחה
 גדולה מפי שהשמחה
 במעונו, שצננו לשמח
 מאד בצאת בעת
 שאנו זוכים לצעשות
 מצוה, עד שצננו תמיד
 לצעשות מצות רבות
 בכל יום ויום בשמחה
 גדולה וצננו רבה
 וצצננו מאד, וצננו
 צצננו ברחמי הרבים
 ובחסדך העצומים
 וצצננו (צצננו).

מילואי חכמה

ד) מעין ענה מעשית לעורר ע"י כח היצחק והמדמה קדושה, שה' שורה מעל ראש
 האדם, שצ"י יצוא לידו אהבה ה', וז"ל: קורא חביב, שים לבין לכל אשר אני
 מנחה אותך, איערך ויהי אלקים עימך. תדמה צנפנך צנח המדמה שצב,
 ששם הויה"ה צ"ה צ"ה אמתיותיו, כמו שהוא נכתב בצורה, מאיר על ראשך,
 וזרח הוא שם כמראה אש אכולת, חופף עליו כל היום וכל הלילה, שום
 חשים עליך מלך אל חי וקיים תמיד. כי הלא ידעת אם לא שמתה, כי
 שם הויה"ה צ"ה צאמת הוא הוא אלקים חיים ומלך עולם, אשר מלכותו
 מלכות כל עולמים וממלכתו בכל דור ודור עד נחם נחמים. ומדע כי הוא
 הצבור והוא היוצר אשר אמר והיה העולם, ונקרא אלקי ישראל, ויטוש
 משכן כבודו שמים ממעל ואתה מרצבות קודש, המוני מעלה מללכי
 צנחות שרפים ואופנים כרוצים והחיות, לשכון את דכח ופול כמון, מנעש
 אהבתך, מתאוה חצרתך, חשק דודך, להיות צנחך, אתה רעייתו ואלך
 תשוקתו, להתפאר בך לשם ולתהלה ולתפארת, ולשמות בך ולשוש עליך,
 ולהטיב לך בצנח עוה"ו ואחריו בצנח עוה"ב, שהיא טובה אשר עין
 לא ראתה, ורעיון לא השיגה, והיא הללחה שאין אחריה הללחה, כי
 הללחה הללחה נחתיית וישועתה תשועת עולמים. ואם כואת תדמה
 צנפנך, אחר שתצוב צנחצנח ותרטה על כל עוונותיך צנח שלם לצנח,
 תדע שכן הוא צנפעל, כי כך הצנחיתו יצננו, כנאמר 'זה עליהם ייראה'
 (וכיה ט), ונאמר 'ועליך יזרח ה' וצבדו אלך ייראה' (שעיה ט), וכתבו
 בצפר צנח מנוחה ז"ל 'אלמלי נגנה רשות לעין לראות, היה עין צנח
 נראה איך כסא הכבוד עומד על ראש כל נדיק ממעל לו, והחיות אשר
 הנה מרובעות פנים נושאות את הכסא, עכ"ל. ולכן אל יהיה כח המדמה
 זו צנחית קלה, אצל תאמין צנח צנחית הנדיקים והקדושים, וזכרת את ה'
 אלקיך השורה על ראשך ממעל לך, כי טוב וכי לעולם חסדו צנח עליך
 צנחד עליון כל ימות עולם ועד, אז בלי ספק שחאצב אותו אהבה עוה.

להשיג קרבתו יתברך ולצנח בו כי אם צווקא על ידם לא צולתם, על כי
 הדמה עצמות אהבה שלו, והמה אצנעיים המניעים והמניעים את האדם
 אל אהבתו יתברך, והמה צנח הצנחיות. לכן אם האדם על ידם וזהם
 על שדי יתענג, יפה דודו אף נעים, אבל אם צולת אלה המצוות
 והמצוות מתברך צנח צנח לאמר, אני אצכיר צנחצנח את שמו תמיד צנחצנח,
 צו יצחו לו, אין צה מועיל כלל וכו', ואז אפשר להשיג קרבת אלקים
 צולתם, אף כי נפתולי אלקים וצנחצנח עימו יתברך.

שישמוח ע"י שיובור שזבה להתקרב להשי"ת. ומוצא צוה מצמילת
 ישרים (פ"ט): השמתה היא עיקר גדול צעבודה, והוא מה
 שדוד מוהר"ם ואומר (תהלים ק) 'עבדו את ה' צנחצנח צווא לפני צנחצנח',
 ואומר (שם סח) 'אצדיקים ישמתו יעללו לפני אלקים וישעו צנחצנח',
 ואמר רז"ל (צנח ט) 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמתה של מנהג'.
 ועל הפסוק שצנח למעלה 'עבדו את ה' צנחצנח', אמרו צנחצנח (ילקו"ש
 תהלים תתנ) 'א"ר איצו, כשתהיה עומד להתפלל, יהא ליצב שמת עליך,
 שאתה מתפלל לאלקים שאין כיוצא צו'. כי זאת היא השמתה האמתית,
 שיהיה ליצו של אדם עלו על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין
 כמותו, ולעסוק בצורתו וצנחצנח, שהם השלימות האמתית והיקר
 הנחתי. ואמר שלמה צנחצנח התכמה (שה"ש ח) 'משכני אחרין נרוזה
 הצילחי המלך חצרו נגילה וצנחצנח צנ', כי כל מה שזוכה האדם ליכנס
 יותר לפני צנח ידעת גדולתו יתברך, יותר תגדל צו השמתה, ויהיה
 ליצו שש צנחצנח, ואומר (תהלים קמט) 'שמת ישראל צעשו בני ציון
 יגילו צנחצנח'. ודוד שצנח הגיע אל המעלה האחת שיעור גדול, אמר
 (שם קד) 'עבר עליו שחי אצני אשמת צה'.

שישמוח ע"י שיובור שזבה להתקרב להשי"ת. והנה היכרון הוא צנח
 המדמה, וראינו להחייב ולהניח צוה מספר הצנח (ת"כ, ב) מאמר יד,

(כמבואר שם בסוף). אך עיקר הענה לזה, שיזכיר את עצמו בכל עת גודל חסדו וטובו הגדול של השי"ת, ואל ישכח כל גמולו, ויזכור היטב את כל החסד הגדול שעשה השי"ת עימו, ולא עשהו גוי, וקרבנו להישרים ותמימים היונקים מזדיקי אמת, וישמח מאוד בכל הנקודות טובות שזיכהו השי"ת מעודו, ועי"ז יזכה להתגבר בכל פעם, נגד גודל ההתפשטות של הקליפות שמתפשטים בכל דרגא ודרגא, ויעצור לבטח עליהם.

ע"ז נתגלה גדולת הבורא יתברך, כי זה עיקר גדולתו כנ"ל, ועי"ז מכניע ומשבר הקליפות שצמדריגה שמתפשטים כנגדו, וזוכה לבטלם ולבוא למדריגה השניה, וכן בכל פעם. והכלל, שזריבין לידע ולהאמין שחסדו וטובו יתברך הוא בלי שיעור, כמ"ש 'חסדי ה' כי לא תמו כי לא כלו רחמי', וכתיב 'כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה, וחסדי מאיתן לא ימוש', וכל התקוה לעוה"ב שאנו מצפין לקבל ממנו יתברך, הכל הוא רק מתנת חיים, רק שהוא ברחמי ריזה שניין עצמנו לקבל מתנתו הטובה. על כן בכל עת ושעה ורגע יש זדינו להתחיל מעתה להכין עצמנו לקבל טובו וחסדו, והעיקר ע"י הרצון, כמ"ש 'אדמו"ר ז"ל שיעקר הוא הרצון וכו', וזה יש זדינו תמיד. כי חסדו גדול כל כך, עד שגם ההכנות צעלמס הוא נותן לנו צמתת חיים, כאשר אנו רואין צחוש, שהוא עוזר לנו בכל יום להניח טליה ותפילין, ולקרוא ק"ש פעמיים בכל יום, מה שאין אנו ראוים לזה כלל, כאשר יודע כל אחד צנפשו, וכן צשארני מצוות. על כן ראוי לנו בכל עת להודות לו ולברכו על כל החסד אשר עושה עימנו ואשר עתיד לעשות עימנו, ולבטוח צחסדו ולצפות ליצועמו ולשמח נפשנו מאוד בכל זה, ועי"ז נזכה להתגבר בכל פעם על גודל ההתפשטות שמתפשטין נגדנו בכל עת, עד שזוכה להתקרב אליו יתברך ע"י גודל חסדיו ורחמי המרובים והגדולים שאינם תמים ואינם כלים לעולם, אמן ואמן.

ואני תפלה

"בפיה אקדם יי אקף לארתי מרום" מי יפאר מי ידרר מי יהלל מי יפאר ומלך מי ישבח מי יספר אחת מי אקף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות נסים ונפלאות שששית עם אבותינו ועמנו. לא יספיקו כל אילי נביות לבאר נקדה אחת קטנה מן הים, מן רבי הטובות והנסים והנפלאות גדולות ונוראות שששית עמנו, עם כל אחד ואחד מן ישראל בפרטיות, אשר הוצאת אותנו ממצר המצואות ומן הקדושה, ונקבתנו ברחמיך ונפלאות הדרוץ והקדושה, והכנסתנו בקדש ישראלי, ואהבה עושה פעולות גדולות ונוראות בכל יום ויום, וחושב מתקשרות באפן שנוכח ההתקרב לנבונותך כדי לחיותנו כיום הזה, למען נזכה לחיים אמתיים, לחיים צדקיים וכו'. והגני מודה על הקבר וצוהק על הקבר. מלא רחמים, הגומל לחיים טובות שנקלנו כל טוב, והכנסתנו בקדש ישראלי וצא עשיתנו גוי, ונקמתנו עור ואת בעיניך והוספת עלי חסד ורחמים, מובח כפולה וקבוצה, וקרבתי מלפי ההצדיקים ובשרים ויראים האמתיים. מלא רחמים מלא טוב, כאשר החיות הקראות חסדך עלי קרבני והודיעני ולהשמיעני מיו נעם עבודת ידיות נעימות מחקות קדשת הצדיקים הקדושים האמתיים, כן יחמו נא ויקמרו נא חמון מעור ורחמיך עלי, ותרחת עלי ותשיעני מערה, ותגבני לשמר ולעשות ויקים את כל דברי תלמוד תורתם הקדושה אשר הודיענו וגו' לנו הצדיקים האמתיים (פיקחת ח"ב, ט).

מילואי הכמה

ועי"י השמחה זו, הוא משבר הקליפה. וזכור השל"ה הקדוש (פ) בשלח, מרה לור (ד) על הפסוק 'כי תהיון לניש שמי נסים אמת הטובה ואת שטאה' (דברים כח), שיש ב' צמיות נקלפות, וכנגד ב' צמיות צהנענקן, האמת, ע"י לב נצבר ודמעות, והצמינה השניה, ע"י שמחה, ח"ו: 'השמועה' רומזת לליני"ת המייללת, וה'אחובה' היא מחל"ת המחוללת, והיא היפת מואר. ואמר צמלמתת הרשות, שהיא ארץ העמים, ושם ינוחו ציורת הקליפות, אמר ורואית צבזיה אמת יפת מואר. הענין, כי תיקון להכניע הקליפות ההם, הוא מלד עשות הטוב רומז לפעולתם, דהיינו להכניע ללי"ת הוא צניגופים ותעניתים וער צלז וההכנעה, וצתפלה שפרי דמעות, ואז נכנעת ללי"ת, ולהכניע את מחל"ת הוא צממתה של מורה, לשמות צממות ולשמות צבזמות וימים טובים, ולשמח עניים וחסן וכלה, ולשמח זדיעת הבורא וצבזמת קנת מסודותיו וכו'. ועל אלו שני עניינים, 'עבדו את ה' ציראה' לבטל ללי"ת, ו'עבדו את ה' צממתה' לבטל מחל"ת. וזהו 'כי צממתה תלאו' (ישעיה נה) מכל הקליפות וכן הגלות. והמציין ונותן לב צממונה שלימה כי הכל צא מעולם המחשבה, אינו מתעצב כלל ומקבל הכל צממתה, ומעורר עליו עולם השמחה, וממילא ממשיך שמחה עליו ועל כל הדברים ועל כל העולם, ויתפרדו מעליו כל פועלי אוון, ומוחלין לו על כל עוונותיו. וכן מוצא צה צמולות ועקב יוסף (פ) צנה, ד) שהשמחה האמתית היא דייקא צממתה רוחנית, ח"ו: עצבות וקליפות החומר מעכב צממת הנשמה צבשיית המנוחה, לכך עלה יעוזה וצממתה הארץ צבת לה". הכוונה שיעשה ניחא וצבזיה לארץ, שהוא החומר והסוף, לשמות צממתה מנשמת, ועי"ז מוכל הנשמה לשמות צבזמות. והו' 'צבת לה', כי שמי צבזיות אלו צריך לעשות צבזת (היינו לבטח מהנשמת, וכן לשמות צבזמות), כמו שצממתי ממורי וזה"ה ציאר פסוק ושמרו בני ישראל את השבת, והבין.

וזכור להתקרב לצדיקים המקרבים אותו להשי"ת. וכמז צליק"ה (מו"מ) ממנה ד, יד): וזהו 'את עניי ואת יגיע יגיע פפי ראה אלתיס וכו', היינו שהצדיק האמת אומר שהשי"ת ראה את עניו ואת יגיע כפיו, כי הוא צעלמו יגע וטרח הרצה מאוד צבזיל האלון היה, והלויאס מהמדמה להעלותם אל השכל, לקרס להשי"ת. ועל כן אע"פ שהם לא ניחמו ההלחמה כראוי, עד שצדיין יש כח ללבן, צממת המדמה, לדרוף אחריהם ולהשיגם, ואע"פ כ השי"ת חמל על היגיעות והטרמות והמסירת נפש של הצדיק האמת, שמקר נפשו מאוד צבזיל כל אחד ואחד, ועי"ז השי"ת צעלמו לוחם עם לבן ומגרוס מלאין יעקב, צממת את עניי ואת יגיע כפי ראה אלתיס ויכח אמת. וזה שאמר יעקב ללבן 'מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי', היינו שיעקב הצדיק האמת מריב עם לבן הארמי (שהוא צמי המדמה) ואומר לו, מה פשעי ומה חטאתי, היינו איזה חטא ופשע מלאח צי צעלמי אשר אתה רודף אחי, הלא אין לך שום כח וקטרוג עלי, כי תהלה לאל אלו זך ונקי וצח לגמרי מכל חטא ופשע, אין לי שום הסמכות צזה העולם כלל אפילו כהרף עין וכו', כי מנשקף את כל פלי, מה מלאח מכל כלי ציתך, כי אין צי שום אחיזה וגייעה ממך, כי אני נקי מהמדמה לגמרי לגמרי, שים כה נגד אחי ואחיר ויוכיחו צין שנינו, היינו שאמר שהוא מרודה לעמוד לדין לפני כל מי שיראה, הן לפני אחיו של יעקב הן לפני אחיו של לבן, היינו הן לפני אותן שהם מסטרא קדושה, הן לפני אותן שהם מסט"א, מסטרא דלבן, כי לפני כולם יצדק צדין, כי כולם לא יוכלו למאוח צו שום שצן ושום לז אחיזה משום ריח של אחיזה תאוה ומידה שצעולם הנמשכת מכת המדמה, כי אני נקי חן וצח לגמרי, אף גם היו לי יגיעות וטרמות גדולות צעצות השי"ת צבזיל כלל ישראל, צממת הייתי ציוס אכלני חורב וקרח צלילה, שיגעתי וטרחתי הרצה צהצבזות וטרחה ותפלה ציוס וצלילה, צתוך צדות ויערים, צתוך חרב וצמיות גדול וצבת הקור והקרח צלילה, שגם אז הלק צדק יחידי צהצבזות, ויגעתי וטרחתי ציגיעות גדולות אלו נפשות ישראל, על כן אע"פ שהנפשות המתקרבין צדיין לא ניחמו צממונה און לך כה לעשות להם מאומה, כי כוחי וכה אצותי הצדיקים האמתיים יגן עליהם להצילם ממך, כי השי"ת צעלמו יעמוד צעורי עד שאגמור עמהם מה שהחלתי לקרס כולם להשי"ת, עד שיצמח מהם הצגלות האמת לכל צאי עולם, כמ"ש 'אמת מארץ תצמח וכו', מאותן שמונחים עד הארץ, מהם דייקא יצמח האמת לכל צאי עולם, כי שפת אמת מיכון לעד, וקוטטא קאי.

משבר הקליפה ונכנס. ומבא צליק"ה (וי"ד מאכלי עכו"ס ג, ג, ג): ועל כן נאמר צממונים של קבלת צבת, שהם מדברים מגדולת הבורא כדי להכניע הדמיונות שצויים להתגבר כשעולים מדרגא לדרגא, דהיינו מששת ימי החול לצבת, כי אז עולים כל העולמות למעלה ממדריגתן כידוע, ואז צריכין להכניע הקליפות שלח יתאחוו, שהם הדמיונות הגל, ועל כן אומרים אז צממונים של גדולת הבורא מן לבו נרננה וכו', כי ע"י הצגלות גדולת הבורא הם נכנעים כנ"ל, ועל כן נזכר צאלו צממונים אש לפניו חלק ותלהט סביב צרינו, כי ע"י הצגלות גדולתו יתברך יוצאת אש מלפניו, ומכניע ומשבר כל הדמיונות הגל, שהם הקליפות הגל, וזהו 'תלהט סביב צרינו' וכו'. ועל כן צממת שיעקר הכנעת המדמה הוא צבזבת, שאז נכנע הסט"א לגמרי, כי אז עבר צבת יוצאת שלהוצא דאש על ראש הקליפות להכניעם כידוע, שזהו סוד רחית חמין עבר צבת כידוע, כמובא צדברי צרינו ז"ל (סי יט), כי עיקר הצגלות גדולת הבורא הוא צבזבת, שאז לוצב כציכול צגדי גאוחות, כמ"ש 'ה' מלק גאות לבש'. על כן צבזיל של צבת ריחו נודף, כי צבזבת משתנה הטעם לנובו, כי אז נכנע המדמה לגמרי, שעי"ז עיקר הצגלות הטעם הטוב הנמשך מן הקדושה, צממת 'עעמו ורואו כי טוב ה' וכל"ל.

ברכות וניחן sptth www://ten.swenvelserb

עצה ותושיה

ועוד עצה להכנעת הקליפות הגל, שישמח את עצמו ויגיל וישח בנקודתו הטובה, במה שזכה להיות מורע ישראל להתקרב להשי"ת, ובמה שזכה להתקרב לאנשי אמת וצדיקי אמת המדריכין ומוליכין אותו בדרך האמת, אשר עי"ז יהיה איך שיהיה יש לו השמחה הואת משבר המניעות הגל שבכל דרגא, וכנס למדריגה השניה (קצור ליקוטי ח"ב, ט).

קרבנות

בנבחר שמעש בני אדם נמרים במחשבה ודבור ובמעשה, ציוה ה' כי כאשר יחטא יבא קרבן, ויסמך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתוודה בפני כנגד הדיבור, וישתוף באש הקרב והבליית שום מלי המחשבה והתאוה, והכרעיים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, וירוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בטופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, ללא חסד הבורא שלקח ממנו המורה וכופר הקרבן הזה, שהוא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש וכו' (ויקרא י"א, ט).

הפנים שהקרבן בא על השוגג ולא על המזיד, כי אם חטא בשוגג, לא חטא בחלק השלילי שבו, שהוא חלק אלקי בעלמו, ואו נשאר כבתמה, וכשנקריב קרבן מזבח מן שנה חטאת עשה בחלק הבחיית שבו, שהיה הגוף חוטא בלא דעת, ולכן מתפרר בהמה שאין לה דעת, אמנם כאשר יחטא שם שלילי הוראה בחטאו ששלם תולה בנפשו, לא נאות לו לכפר בקרבן (תורת העולה ח"ב, ג).

כי אין קרבן וזולת הקירוב והדיבור בו יתברר, לצאת מן החטא לשוב אליו יתברר, וחו לזון קרבן התקרבות אל הש"ת ע"י הקרבן (נבחרות ח"א).

בקרבן אית' דקרבן כולה ליהו"ה, איהו נטיל כולא, ופליג קרבן למשיחין דליה, מינהון פליג לבלבם, אנתן קרבנין פסולין, דיהיב להון לסמאל' כלב ולמשריתיה, ובגין דא הוה נחית דיוקנא דכלבא, ומינהון לשדים, דאית בהון כבעיין, ומינהון כמלאכי השרת, ומינהון כבני נשא, איתנו דעובדו כשדים פליג קרבנות לשדים, אליו דעובדוהו כמלאכין פליג קרבנין דלהון למלאכין והו' בדר ק"ג.

צריך לזון המקריב שהוא הקרבן והוא המורח. מתחילה לוקח הבהמה ומשליכה לארץ בחוקה, ודומה לנפש כאילו השליך עצמו, וכשמתוודה מודה שחייב פליג, עוד שוחט הבהמה, ודומה כאילו שוחט עצמו, ומודה שהוא חייב הרג והנקה, כי בעת ששוחט הבהמה, תוקף ידו לשחוט, ותוקף מעט בתקופת השחיטה שלא ישנה, הרי הרג והנקה, אחרי כן שורפה, ודומה כאילו נשרף, ומודה שהוא חייב שריפה, ומתוודה, והקב"ה מקבלו (רמב"ם, ויקרא).

בביב"ק בקרבנות היו מתקנים כל הארבע מינים, האדם עם התשובה ודבורו, הבעל חי בקרבנות עצמם, הצומח בסמים ובמנחות, והדומם על כל הקרבנות הקריב מלל (ליקוטי תורה, בראשית).

יש ליתן טעם למה המעשה הזה של הקרבן נקרא ביותר 'עבודה' מכל מעשי המצוות, כגון עשיית סוכה וכל עבודת המצוות, וראה, שכל מעשי

ששביירת הדמיון הם הקרבנות. ודגש בליקו"ה (י"ד מוקף העכו"ס, ג, ו): זהו צחינת 'מחליט השקל תרומה לה'. כי צחינת המדמה הוא צחינת עץ הדעת, צחינת נוגה, שהוא עיקר המתקלה והנסיון, צחינת מחליט, שהאדם עומד בו על המשקל והנסיון, מחליטו מכריעו ללאן ומחליטו ללאן כדרך המשקל, כי הוא מעורב טוב ורע, והוא 'מחליט השקל', ומחליט השקל' דייקא, וזריך כל אחד להכריע המשקל לטוב, להגדיה המדמה להשי"ת, צחינת 'מחליט השקל תרומה לה'. זהו נעשה ע"י נמינת

מחליט השקל על קרבנות הציבור ועל נדבת המשקן, שזה צחינת צדקה, שעי"ז נתגלגל הגוויין כנ"ל, שעי"ז נכנע המדמה, ואזי נופל הרע שבו והטוב נכלל בקדושה. ועל כן היו לוקחין השקלים על קרבנות הציבור ועל נדבת המשקן, כי קרבנות הם צחינת שצירת הדמיון, כמו שפירש רבינו ז"ל במאמר הג"ל על פסוק 'זבחי אלקים רוח נשברה'. זהו צחינת נדבת המשקן, זה צחינת התגלות הגוויין, כי כל הגוויין עילאין היו כלולין במשקן, צחינת 'כסף זהב ותכלת וארמגן וכו'.

ששביירת הדמיון הם הקרבנות. וכמז בליקו"ה (ת"מ מאבד ממון צדירו ומסור ג, ט). זהו שפירש רבינו ז"ל במאמר הג"ל שצחינת הק"ה היא שצירת המדמה שהוא רוח ההמיות, כי שם היו מקריבין הקרבנות וכו' ע"ש. כי צחינת 'מחליט השקל' הוא כלל כל הגוויין, שכולם היו כלולים בצחינת 'מחליט השקל' דייקא היו מקריבין כל הקרבנות, שהם צחינת הכנעת המדמה והקליפות, כי עיקר הכנעת ע"י התגלות הגוויין הג"ל. ועל כן צחינת 'מחליט השקל' הוא מכל הארלות, כמ"ש 'זקמת ועלית וכו', כי שם כל העליות של הקדושה. כי כל העליות כולם מדרגא לדרגא הם

ליקוטי הנחצ'

בכח המדמה. ומוצא בליקו"ה (א"ח מנוכה א, א-ג) שהמלחמה בזה המדמה השלילי היא צחינת מנוח המנוכה, וז"ל: זהו צחינת חנוכה, שהוא הארה ראשונה מכל השנה (כמו שמוצא בספרים), והוא כרמזות הש"ת. עיניו האדם עשור, והוא לזון 'מנוכה', שאדם מתמקן בעבודת הש"ת. ואי אפשר להחליט בעבודת הש"ת, כי אם כשעו לו ממחילה מלחמה לשבר כח המדמה כנ"ל. זהו צחינת מלחמת עכו"ס שהיה קודם חנוכה, שהיא מלכות עכו"ס הרשעה, שרצו להשכיח תורת ה' ולהעביר על חוקי לזון, שזה צחינת כח המדמה⁽¹⁾, כח ההמיות שמתפשט על האדם ורואה למוטו ולהעביר מתורת ה' ח"ו, כמ"ש (מנח"א יח) 'הַזְפִּיר הַשְּׁעִיר וכו', ואח"כ כשזוכה להמגבר על מלכות הרשעה הנ"ל ולשבר כח המדמה כנ"ל, או מתחילין להדליק נר חנוכה, דהיינו שזוכין לעלות אל השכל, שהוא צחינת נר הדולק, כמוצא במאמר 'פתח ר' שמעון' (צפי"ס). ובכל יום מוסף והולק, כי אסור לעמוד על מדרגה אחת, רק לזריך להסיע קדושה בנפשו בכל יום ויום, ושיהיה שכלו מוסף והולק בכל יום ויום וכו'. זהו שאומרים הלל צמח, זה צחינת שצח הש"ת כדי לגלות גדולת הבורא יתברך שמו, כדי להכניע כח המדמה, שמתפשט בכל פעם שרואין לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל. וזהו צחינת הצדקה שמרביץ ליתן מעות חנוכה לנעיס, כדי לשבר כח המדמה שכלל מדרגה ע"י התגלות הגוויין, שהוא צחינת גדולת הבורא, שנתגלגל ע"י צדקה כנ"ל.

ע"י הציחה"ק, ששם הוא צחינת כלליות הגוויין, שעי"ז מכניעין הקליפות שכלל דרגא ודרגא, שהם צחינת כח המדמה, רוח הצהמיות כנ"ל, ועי"ז יכולין לעלות מדרגא לדרגא כנ"ל. זהו צחינת 'שלוש פעמים צנה ייראה כל זוכר את פני ה' אלקיך וכו' ולא ייראו פני ריקס'. כי שלוש רגלים הם כנגד הצדקה יתק ויעקב, שהם צחינת כלליות הגוויין, כי עיקר הגוויין הם תלת צחינות, שלושה אצות כידוע, ואז לזריך לעלות ולראות את פני ה', כי אז צהשלוש רגלים נתגלה כזכור צחינת פני ה', שזהו צחינת הארות הגוויין שהם צחינת פלא, שזהו צחינת יעקב, שהוא צחינת פנים, צחינת כלליות הגוויין. ועיקר ההתגלות צחינת"ק, ששם הארת כל הגוויין, אך לא ייראו פני ה' ריקס, כי לזריך להציא ממנו קרבנות 'איש כמתנת ידו בצדקת ה' וכו', ועי"ז אלו הקרבנות שמיצא כל אחד ממנו ויגיע כפו, עי"ז נתתקן כל ממונו כמו ע"י צדקה, כי צדקה הוא גם כן צחינת קרבן כמובא, ואזי מאזיין הגוויין שיש בצדקה זהב, ועי"ז זוכה כל אחד לפי צחינתו לעלות ולראות את פני ה', כי הגוויין עילאין מאזיין ע"י הקרבנות שמיצא כל אחד ממנו, שעי"ז נתתקן כל ממונו ומאזיין הגוויין המלוכשים שם כנ"ל.

הקרבנות מביאין מבהמות. וכמז בליקו"ה (י"ד מדג ג, ד): הקרבנות הם צחינת התעלות הנפש מצהמה לאדם, מגוף לנפש וכו', שגם ע"י שחיטת חולין נתעלה גם כן הנפש מחי למדבה, מצהמה לאדם, מכל שכן ע"י קרבנות עצמן. כי זה עיקר כוונת כלל כל הקרבנות, כדי להעלות הנפש מחי למדבה, מצהמה לאדם. ועל כן כשאדם חוטא אחר תאוות הגוף, על כן לזריך להציא קרבן צהמה, שעי"ז חוזר ומכניע צחינת צהמה, צחינת גוף, ומעלה הנפש לצחינת אדם, צחינת אדם כי יקריב'.

הקרבנות מביאין מבהמות.

וכמז בליקו"ה (י"ד מדג ג, ד): הקרבנות הם צחינת התעלות הנפש מצהמה לאדם, מגוף לנפש וכו', שגם ע"י שחיטת חולין נתעלה גם כן הנפש מחי למדבה, מצהמה לאדם, מכל שכן ע"י קרבנות עצמן. כי זה עיקר כוונת כלל כל הקרבנות, כדי להעלות הנפש מחי למדבה, מצהמה לאדם. ועל כן כשאדם חוטא אחר תאוות הגוף, על כן לזריך להציא קרבן צהמה, שעי"ז חוזר ומכניע צחינת צהמה, צחינת גוף, ומעלה הנפש לצחינת אדם, צחינת אדם כי יקריב'.

מילואי חכמה

זבחי אלקים רוח נשברה. וצאופן דומה מנינו ציוקאל רבא (ג) שהיואל משריחו לזו וצז מצהמה, זה צחינת הקרבנות, וז"ל: 'זבחי אלקים רוח נשברה וגו'. וצדי זן לוי ור' יוסי זן טרעס ורצין, חד אמר, אמר דוד לפני הקב"ה אני כבשתי את ירי ועשיתי מצוה לפיך, אך אתה מקבלי מצהמה, הרי יודע אני ששלמה בני עומד וצונה את צימה"ק וצונה את המוצא ומקטיר עליו את הקרבנות שצמורה, מן הדין קריא 'זבחי אלקים רוח נשברה'. ומרנא אמר, מנין למי שהוא עושה מצוה שמעלין עליו כאלו עלה לירושלים וצנה את צימה"ק וצנה את המוצא ומקריב עליו כל הקרבנות שצמורה, מן הדין קריא 'זבחי אלקים רוח נשברה'.

הבהמה יש לה ג"כ כח המדמה. כספר הצריח ציאר את חטותיו נפש החי שהטביע הש"ת בלבו וצבעלי החיים, וסם מוצא שאחד מכוחו אלו הוא 'כח המדמה' (עי' צמילוא"ה צריח אוח א', ד"ה 'לחילוף את עצמו מהמדמה וכו', שם הצלנו מוצא יסודי לענין זה). והנה, על אף החילוק בעוטים שיש בין האדם ובין צבעלי החיים, עכ"ז גם צהמה קיים כח זה, כמוצא בספר הצריח (ת"א), מאמר טו, טז): החושים, אשר המה ההרגשות, הם חילונים והם ג"כ פנימיים. החילוניים בכללם, אשר המה ה' חושים צריכי הגוף המיוחד להם, נקרא 'ה'רגש', ומנהג צחינת פנימיות החילוניות של החי. אפס הפנימיות בכללם המה ה' חושים אשר צמוח שהוא שורשם, נקרא 'מדמה', ומנהג בין כוחות הפנימיות של החי: הפנימיות של נפש החי, אף הוא נתלקל לפנימיות וחילוניות. חילוניות של הפנימיות נקרא 'כח המדמה', והוא גם כן מתחלק לפנימיות וחילוניות. חילוניות נקרא 'משיג', וכן שאר המוחשים. אמנם פנימיות נקרא 'זוכר', והוא הכח אשר בו זוכר רשימות המוחשים אחר העלמם מקרבת החושים החילוניים, לזומר אף בשעה שאין אבר החילון המיוחד אליו פועל הרגשותו, ממדמה לו צמוח כאלו עתה משיג המוחש ההוא, וזוכר אותו צמחכונתו ושיעורו ממש. ודע איש חכם קורא משכיל, שיש בזה המדמה כללו להרכיב את המוחשים קתנן על קתנן, הן החילוניות, שהוא צנת השגות את המוחשים, ר"ל בשעה שנתן הדיוז את הכח, אז השיג צמיונו צורת הדיוז וכאז הנשיכה, הן צמיונו זאת אחרי כן. על כן כשהכח רואה פעם אחר את הדיוז, מיך יכיר שזה הוא הנושכ, וזוכר את הכאב, ומיד יצדק מפניו. זהו לך האות שמרכיב את המוחשים בזה הווכר שבו ג"כ, כי צחינת הכח מן הזכר לא יוכית, מפני שיראחו אותו הוא צטעצט, אף גם שלא ראה ואז מימיו, כיראת העכבר את החול, אמנם הצברר ויזכר אמת ע"י הכח צבורו מן הדיוז שנטשו כצב.

ופנימיות של הפנימיות נקרא 'כח המעורר'. וזה המדמה זה שהוא חילוניות המדמה, הוא גם כן מתחלק לפנימיות וחילוניות. חילוניות נקרא 'משיג', וכן שאר המוחשים. אמנם פנימיות נקרא 'זוכר', והוא הכח אשר בו זוכר רשימות המוחשים אחר העלמם מקרבת החושים החילוניים, לזומר אף בשעה שאין אבר החילון המיוחד אליו פועל הרגשותו, ממדמה לו צמוח כאלו עתה משיג המוחש ההוא, וזוכר אותו צמחכונתו ושיעורו ממש. ודע איש חכם קורא משכיל, שיש בזה המדמה כללו להרכיב את המוחשים קתנן על קתנן, הן החילוניות, שהוא צנת השגות את המוחשים, ר"ל בשעה שנתן הדיוז את הכח, אז השיג צמיונו צורת הדיוז וכאז הנשיכה, הן צמיונו זאת אחרי כן. על כן כשהכח רואה פעם אחר את הדיוז, מיך יכיר שזה הוא הנושכ, וזוכר את הכאב, ומיד יצדק מפניו. זהו לך האות שמרכיב את המוחשים בזה הווכר שבו ג"כ, כי צחינת הכח מן הזכר לא יוכית, מפני שיראחו אותו הוא צטעצט, אף גם שלא ראה ואז מימיו, כיראת העכבר את החול, אמנם הצברר ויזכר אמת ע"י הכח צבורו מן הדיוז שנטשו כצב.

בשמיניינים והחוסים לעשות לחיות עבר נאמן להש"ת, ומינה וביה הוא הנבחרות (שלי"ה תענית, סוד תענית). בשמיניינים והחוסים לעשות איהו עבד אלהו אלקים עמו באיהו קדושה, א"פ שאינם יכולים לגמור כראוי, זהו הוא בחי קרבנות, בבחי' כ"ה תפלה, שהיא בחי קרבנות (שיה"ו ג'). הקרבנות הם בחי תיקון הברית, כי באים להכניע ולהעביר רוח הבחיית כנ"ל, על כן אינו מוצא לקרבן על יום השמיני, בבחי' מילה, שהוא תיקון הברית, שמוצות ביום השמיני (ליקוטי חשיבה ב, א). כל הקרבנות הם בחי תפלה, כי התפלה היא במקום קרבן, ועיקר הקרבנות היא וריקת הדמים על המזבח, והדמים הם בחי תפלה, בבחי' דין של הבעל כח, שהם בחי הכתיים, שהם אנשי חיל גבורי כח, שעי"ז מבררין ומציאין כל החיות של חסיד'א שנתערב שם ע"י החטאים שעליוהם בא הקרבן (ליקוטי דברים הוציאם מן החי ג, א). עיקר עבודת הקרבנות הוא בחי התגלות הרצון שהיה בבחי' ק"ה, כי כל הקרבנות הם נרבת לב, בחי' רצון, ועל כן נאמר בכל הקרבנות 'לרצונם תובחוחו', כי ע"י הקרבן מעלין מבהמה לאדם כידוע, היינו שצבררין ומעלין בחינת עושה שהוא בחי' בחימות מעלין אותה לבחי' רצון שהו בחי' דעת, בחי' אדם (ליקוטי ערב ג, כג). הקרבנות מרמזים על ימי השתנות הטבע, כי קרבנות באים לרוב על השתנות השנים והמועדים (קדושת לוי, וישלחו). נודע שהקרבן תחת האדם כענין נפש תחת נפש, ויש מיני קרבנות המרמזים לנשמה עם הגוף יחד, כמו שלמים, שהם והחלב לגבוה והבשר לבעלים, וקרבן עולה מכפר על הנשמה לבד, לכן כולו כליא אין לגוף בו חלק כלל, ולכן אמרו ר"ל שעולה מכפרת על חורונו הלב, הוא מחשבה, והיינו הנשמה (עריב נחל, י, כ). ענין הקרבנות, שהחן המשיך החיות אל הבהמה, עד שיבוא בקרבה רצון, שתרצה להעלות על המזבח ותבחר בוה, דוגמת הדבר שצפצפו באליהו שברת הפר ובא אצלו (מאור ושמע, בראשית).

לא פתח רבי מגלי ואמר, מה פירוש הכתוב 'את קרני לחמי לאשי וגו'', 'את קרני' זה קרבן של צדקה, שקרב לכפר על האדם, דם הבהמה מכפר על דם האדם, ובשר הבהמה על בשר האדם, כי כל הקרבנות לא קרבים אלא על הצדקה, כלומר לכפר על בשר האדם, וכן משמעי להקשות, אם האדם חטא, בהמה מה חטאה, שהקב"ה אמר 'את כי יקריב מכם קרבן וגו'', מדוע. אלא הקב"ה עשה את רוח בני האדם ואת רוח הבהמה, והבדילם זה מזה, ולכן אמר 'רוח בני האדם העולה הוא למעלה ורוח הבהמה היורדת הוא למטה', ואולי שמוצלים הם זה מזה.

צריך להביא קרבן מבהמות. הנה טעם וסוד הקרבנות מצד אדם, וראינו להביא מעט מהנאמר בזה. כתיב צדק ספר ויקרא (א, ז): 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן האילן תקריבו את קרבנכם'. ופירש במורה משה להלשון (סג): 'אדם כי יקריב מכם ממש, תחילה 'קרבן לה', טרם עשות קרבן בהמתו, שיכוון כאלו את עלמו הוא מקריב, ומי יתן וצחק בו קונו לקרבן, ויכנע בחושבו כי אליו יאחזה ההקדשה בעלם וראשונה. ואח"כ ע"י הקדמה זו שיקדים ויכוון כי את עלמו הוא מקריב, כי אליו יאחזה ויכנע בתשובה שלימה, ויקרב אל ה'

לתקן אשר נתרחק בחטאו, אז ע"י כן בהקריבכם מן הבהמה כו', אני מעלה עליכם כאלו תקריבו שתי קרבנות. ואיפת בזה צדק ספר חזקיה (לך, פט ע"א), המצא שהבהמה היא מקליפת נוגה (שהיא צדק המדמה), ולכן היא מכפרת על חטאי האדם, שטרם מכה המדמה, ו"ל: 'אפתח רבי מגלי ואמר, מאי דכתיב (במדבר כח) 'את קרבי לחמי לאשי וגו'', 'את קרבי', דה קרבן צדק דאתקרב לכפרה, דמא על דמא, צדק על צדק, בגין דכל קרבינן לאו מתקריבין אלא על צדק, לכפרה על צדק. והכי שמענא, אי בר נש חטא, בהמה מנה חטאת, דקב"ה אמר (ויקרא א) 'אדם כי יקריב מכם קרבן וגו'', אמאי. אלא קב"ה עבד רוח בני נשא ורוח הבהמה, ואפריש דא מן דא, ובגין כך קב"ה עבד רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה וגו', ודאי מתפרש דא מן דא. ופירש המתוק מדבש (סג): **דל קרבינן לאו מתקריבין אלא על צדק.** ר"ל לכפר על האדם שחטא.

המדמה שבלב. וצדק בליקוטי אבן (ברכות השחר ז): כל החטאים הוא ע"י המדמה. כי לכל אחד מטעם היחידה, ומראה לכל אחד בתחילה שאין זה איסור גדול לעשות מה שמפתחו ומסיתו, כי לכתחילה אינו אומר לו לעשות חייב עבירה גדולה, אבל ימלא לו היתרים, ואלו היתרים הם גרושים מאוד יותר מעבירה גדולה, כי עליהם אינו חוזר בתשובה, ואח"כ מהיתר מסיתו לאיסור עד שפול ברשמו, כמ"ש ר"ל 'כך דרכו של יחידה', היום אומר לו כך ולמחר אומר לו כך, עד שאומר וכו', כמ"ש 'הוי מושכי העוון חצילי השוא וכעבות העגלה חטאה'. וצריך כל אחד

לפשפש במעשיו מאוד ולפלט דרכיו בכל שעה ורגע, אם כך ראו לו לעשות, ואם יש בו רצון השי"ת צדקתו, ולא יטעה את עלמו, וצריך לבקש ולהתחנן לפני השי"ת בכל עת שיעורו להיילל מזה, שלא יפול למדמה, כי ע"י המדמה נופל לזחינת שחטה, שהוא מיתת הלב, שהוא התרחקות מהשי"ת, שמת ליבו בקרבנו, והבעל דבר מטעם אומר שאי אפשר לו לשבץ להשי"ת עוד, ומאחר שכבר עברו הרבה משנותיו ולא עבד צדקת השי"ת, וממילא לו חטאי וואומר לו, איך אפשר לך לשבץ הלא כבר צדקת צדיקים וכבר הרגלת בדרכיך אשר לא טובים, ויש לך הרבה מניעות, וגם 'אם תכבסי צנתר ותרכה לך צורית, נכתם עוונך', ומה יועיל לך מעתה. אבל צדקת אינו כן, כי חסדי ה' כי לא חמנו כי לא כלו רחמי, כי האדם איך שהוא, משם יכול לדבק את עלמו בהשי"ת.

רוח בני נשא ורוח הבהמה. הקב"ה ברא רוח בני אדם מצד הקדושה העולה למעלה, ורוח הבהמה מצד קליפת נוגה, היורדת למטה לקליפה. וצדק האר"ל בספר אדם ישר (מרכבת יחזקאל) בודד הקרבנות, שמלבד חובת הצדק הקרבן ככפרה לחטא, ישנו קשר יסודי בין הנפש הבהמית שצדקתו ובעלי החיים, וע"י הצדק הבהמה לקרבן, נמשך לנפשו יפות ויקוין, ו"ל: העכירות של נפש הבהמית שצדקתו וכו', הוא גורם לו לחטוא. ומי גורם לו עכירות בתחילה בנפש הבהמית שצדקתו, ודאי שנמשך לה מנפש הבהמית שצדקתו חיים, שהיא חילוניות נפש הבהמית שצדקתו. ולכן כשאדם חוטא הוא מקריב קרבן נפש הבהמית של הבעלי חיים, שהם גרמו לו לחטוא, ונחית אש גבוה וסורף אותו העכירות, ואז שורש נפש הבהמית שצדקתו נמשך לה יפות ויקוין, כי הכל מפורש אחד חוצצו, ומתכפר האדם. והבין זה היטב סוד הקרבנות.

ליקוטי הנחל

וכשארם הוהך אחר המדמה. וצדקו"ה (י"ד ע"א ג, יח) דרש מהר"ם את ענין התפשטות המדמה, עם עניני פורים, ובזמן דבריו צדק אבן ג' גם נקודות במחמ"ד פשטו, ומאחר והדברים צלולים זה בזה, הבאנו את מהותם גם יחד, ו"ל: המן הרשע הוא צחינת הרע שבמדמה שצדק המדריגות כולם, כי הוא מורע עמלק, שהוא כלול מכל הרע והקליפות שצדק המדריגות כולם, צחינת 'ראשית גויים עמלק'. כי בכל דרגא ודרגא מתגבר ומתפשט המדמה, והמן הרשע כלול מכל הרע שצדק המדריגות וכו'. והוא התגבר אז על ישראל שהתגברות גדול מאוד, כי כח המדמה, שהם הקליפות שצדק דרגא, אינם יכולים להתגבר כי אם כפי המדריגה שצדקושה, ואז יש כח וצחינה צדקתו להתגבר כנגדה. אלא המן הרשע היה כלול מהרע שבמדמה שצדק המדריגות, ורצה להתגבר על כל אחד מישראל בנפש הרע שבמדריגות הגבוהות ממנו. ובודאי אין כח צדקתו שבמדריגה התחתונה לעמוד כנגד הקליפה שבמדריגה הגבוה ממנו, מכל שכן כנגד הקליפות שצדקתו וכמה מדריגות הגבוהות ממנו. והמן הרשע ימח שמו, שהוא הרע שצדק המדריגות, רצה להתגבר על כל אחד מישראל בנפש הרע שצדק המדריגות שהיה כלול מהם. ועל כן היה צדקתו אפסר לעמוד כנגדו, כמ"ש 'ולוי ה' שהיה לנו צדקתו עליו אדם', ודרשו ר"ל 'זמנו, המן'. כי איתא בדברי רבינו ז"ל, שצדקתו יבלין למוע מהקדושה יותר מהבעל דבר, שהוא היחידה, כי היחידה ר"ל של אדם אינו רק כפי מדריגתו, שכל אחד יש לו יחידה מאיזה עולם כפי מדריגת האדם, אבל בן אדם כלול מהכל, על כן יש לו כח למוע יותר וכו'. וזהו חוקף הנס הנפלא והנורא מאוד של פורים, כמבואר בכל הספרים מחוקף נפלאות הנס הגדול הזה הגדול מכל הניסים, ו'כל המועדים צלולים ומי הפורים לא נתבטלים', כי אז היה צדקתו אפסר לעמוד כנגד המן, ממתת שהתגבר נגד כל אחד בחוקף הרע שצדק המדריגות. על כן חמל השי"ת על היהודי, שהיה הסיפק מהמן, כי מרדכי היה כלול מקדושת התגלות הגוויין עילאין שצדק המדריגות. כי בכל דרגא ודרגא, כשצדקתו להכניע הרע שבמדמה, צדיקין לגלות הגוויין שהם גדולת הבורא יתברך, ובודאי כפי המדריגה שצדקתו לעלות אליה, כמו כן צדיקין לגלות הגוויין. ומרדכי היה כלול מקדושת התגלות הגוויין שצדק המדריגות כולן וכו'.

ואני תפלה
 וְתַעֲרַנִּי וְתוֹשִׁיעֵנִי
 וְתוֹבִיגֵנִי וְתַתֵּן לִי כַח
 הַשֶּׁבֶר אֶת תְּבִיבֵי
 הַמִּדְבָּר שֶׁהוּא כַח
 הַבְּהֵמִיּוֹת, שְׂאֻמָּה
 מִתְּהַרְהַר אֶת כֹּף
 הַתְּהוֹמֵת הַבְּהֵמִיּוֹת מֵאֵתֵי
 וְתִשְׁמְרֵנִי מִן הַשְּׂעִוְתִים
 הַקְּאִיִּים עַל יְדֵי כַח
 הַמִּדְבָּר, שֶׁלֹּא אֶשְׁעָה
 מִן הַתְּהוֹמֵת לְעֹלָם עַל יְדֵי
 הַתְּהוֹמֵת שֶׁל כַּח הַבְּהֵמִיּוֹת
 הֵם וְשִׁלּוֹם (ויקרא טז).

סמיכה / שחיטה בקרבנות

הקרבן לא יאכר לא ע"י סמיכה ויודיו והורו בליבו, כי כל אשר נעשה בעל חי הוא כן היה ראוי שיעשה לו לבעוליו, וע"י הכניעה מתקבל הקרבן כאילו את עצמו הקריב ואלשיך ויקרא י.ח.

הסמיכה מורה על עין השפע הוודי מלמעלה (תורת העולה ח"ב, כב).

ענפם הסמיכה הוא להאביל עליה חטאו וכו'. והנה ז'נרצה לו, כי מידת הדין תרצה לו בזה, ואמרו בירושלמי א"ר יוסי בר אבא, כל מי שהוא תוכף לסמיכה שחיטה, אין פסול מנע באותו קרבן ויקרא י.ד.

שחיטה הוא בחי' התעלות תנפש, להניע רוח הבהמיות, בחי' בהמה, בחי' הגוף, ולהעלות הנפש שבחי למדרגה שהוא בחי' אדם, בחי' תורה (ליקוטי שחיטה י.א).

כשנאמר מישראל נפל באיזה חטא ח"ו, היה מביא קרבן אל הכהן, והיו סומכים על הקרבן ומתוודים כל עונותיהם, וע"י נמשכו כל העונות על הבהמה, וכשלקחה הכהן, היה תיכף נופל ותנטל הרע, שהם היוענות, כי הרע נפל ותנטל כנגד הכהן אשר חסד, שהוא בחי' גבורה, בחי' הצדיק שזכה לפתח את יצרו (ליקוטי תעובה י.ד).

בקרבן מקריב כל הדומם צומח חי מדבר, שהם בחי' התחנות, להשי"ת. כי מקריב החי והעצם הם צומח, והמלח הוא הדומם, והאדם הסומך בכל כוחו הוא המדבר ואנאי דכלה, ויבא.

שפתאום נדמה להם שנפלו מעבודת ה' וזיכר צעלות המזוארות (המזוקות ה): אדם זה הזוכה לעלות

צמדריגמו, חייב קודם לנדת ירידה לזוך עלייה, היינו שצריך ליפול מהרגשיו והמעוררותו הקודמים שהיו לו צעזועת ה'. על כן

צריך לזכור שאסור להיחלש צדעמו צעת ירידה, ואסור להתרפות לגמרי, כי כל ירידה העוזרת על האדם שחפץ צאמת להתמזק ציהדות, הן ירידה בגשמיות הן צרותניות, הן רק נסיונות לצחון אומה אם לא יתרחק מיהדות. ואם מתגבר בכל כוחו לאחוז עצמו ציראת ה' וקיום המורה אפילו צעת ירידה, אזי מהפוך לו הירידה לעלייה גדולה, (כמבואר בספרי

רבינו ז"ל במקומות רבים). וכל יהודי החפץ ללכת צדרכי היהדות צאמת, יכול להצין עד כמה צריך להתמזק צעזועת ה' וקיום המורה, ואסור ליפול אף פעם מדעתו

מחמת הירידות ציהדות, צצריאות הגוף, פרנסה וכו'. והוא יתמזק ולא יתצטל צשום אופן מחמת הירידות, המניעות והצנזורים, שמתגברים כנגדו וזוכים להרחיק מיהדות, גם אם יעבור עליו ח"ו מה שיעבור, אזי השי"ת יעזרהו, שכל הירידות יתפכו לעליות גדולות, היינו

צרותניות, שיזכה להרגיש אורות בכל המידות טובות, שעד נפילתו לא חש צהם, ויזכה להתעוררות חדשה ציראת ה' וקיום המורה, שעד הנה לא הכיר, ובגשמיות, יתפוך לו השי"ת את צרותיו וייסוריו לישועות גדולות, כמבואר צליקוטי הלכות. גם מבואר שם צענין ההתמזקות, עד כמה צריך כל אדם להתמזק ולא להיצטל מפני שום מניעה ומפני שום ירידה, מחמת שכל אדם שנפל צמדריגות שפלות, נדמה לו כי כל ענייני ההתמזקות המצוארים צספרי אמת, אינם אמורים צעצורו אלף עצור אנשים גדולים העולים וממעלים מדרגה לדרגה. אצל צאמת אין הדבר כך, רק צריך לדעת ולהאמין כי כל ענייני ההתמזקות נאמרו אפילו עצור האדם הקטן והגרוש ציותה. כי השי"ת טוב ללל, וחפץ כי הקטן והגרוש מכל ישוב אליו, כי זאת

התכלית של כל אדם, וצשל תכלית זו נצרה צעולס.

משה להאשליך (ויקרא א, ג) גצי הטעם לתכיפות השחיטה לסמיכה, ח"ו: אומרם ז"ל מ'תיכף לסמיכה שחיטה, מה ענין לזוך התכיפות ההוא וכו'. והוא, כי כאשר יסמוך החוטא את ידיו על ראש קרבנו, וישב אל ה' מליצו וימודעה עונו, אז צסמיכתו את ידיו צמשועה ויודיו על ראש קרבנו, יסיר ויפשיט מאיתו תלאת טומאת חטאת אשר חטא, והכח הטמא אשר צרה יסור ממנו, ויתלצש צצעל חי ההוא. ועל כן נצטווינו מיד מ'יכף לסמיכה שחיטה, צל יהיה הפסק מההשראה צצעל חי אל התשת כוחו, פן ישוב לציטו"ם ע"י צל הרהור זה, כי אם להחל מיד להכניע הכח הטמא ההוא, ואותו הכח הוא המתמרק ונאכלל מאכלות אש על גצי המוצח.

יפקו הנחץ

ובאמת אין זה נפילת כ"ל. ומונח צעערי צדיק (ח"א, חכמ יא): ומצין צזה יקרי, שאין זה מן החסרון צעזועת השי"ת מה שלפעמים נאצד פחאום החשק, אצדצא, זה נקרא ירידה לזוך עלייה, כי צלתי אפסר לעלות צמעלות סולס עזודת השי"ת צלתי ירידה קודם כל עלייה, וכמבואר היטב צצדיק רבינו צצליקו"מ ח"א סימן כ"ה א'חוי לן מנא, ע"י צזההצמטות השי"ך לאות צ' ג'. צוא ורלה צחיצי יקרי, כמה וכמה ירידות ונפילות עצרו על רציה"ק וע"א כשהתחיל ליכנס צעזועת השי"ת, כמבואר מזה צצחתי הר"ן ע"י ש ועוד צכמה מקומות, והעיקר מה שזכה לעולם מעלתו וגדולתו, הוא רק ע"י שהתמזק בכל כוחו צאמונה וציתה צציו לצין קונו, ולא נתן את נפשו ליפול ציותה, וע"י עלה ונתעלה בכל פעם ציותה, עד שזכה למה שזכה, מה שאין הפה יכול לדבר והלצ לחשוב.

מסיילת הקשרים

עז בבחי' חזור וניעור' הנאמר על הקליפות, כמבואר לעיל (אות ג). ועל כן צריך שהשחיטה תהיה 'תיכף' לסמיכה, כדי שהקליפה לא תחזור להתעורר כנגד השב בתשובה. וראינו להוסיף ולהעיר לב הלומדים, שהמלה 'תיכף' חוזרת מספר פעמים במאמר, הן באות ב' ותיכף כשעולה להמדריגה, אזי נתעוררין הקליפות שבמדריגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, והן באות ד' 'תיכף ומיד כשהעכו"ם מקבל ממון מישראל, תיכף ומיד נתעלם החן, ואז הקליפות חוזרות להתעורר, והעכו"ם תובע שוב ממון אחר מישראל.

וצריך לסמוך עליו ולהתוודות וכו' ועי"ז נמשכין כ"ל החטאים וכ"ל כח המדמה ע"י הבהמה. וראינו לציין

שענין זה של הימנעות החטאים וכו' על הבהמה, נאמר צפרשת שער המשלת, כדכתיב צויקרא (טו, כא-כב): וסמך אחרון את שפתי ידיו על

ראש השעיר הטי והקודה עליו את פל עולת גני יקראל ואת פל פשעיהם לכל טפאקס ונתן אתהם על ראש השעיר ושלח ציד איש עפי המדצרה: וקרא השעיר עליו את פל עולתם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר פמדצרה: וכמז הכלי יקר (דברים

לז, צ) שכן הוא בכל הקרבנות, ח"ו: כשאדם מציא קרבן וסומך ידו עליו ומתוודה עליו, דומה כאילו כל עוונותיו נשואים צאותה צהמה, כמו שנאמר ונשא השעיר עליו את כל עוונותם'. וכן איתא צזה צזה (נת, סד ע"ג): צההוא כצצה או אמרלה או היא צהמה דקרבנו, אלצטריך עד דלא יתקרי על גצי מדצחא לפרשא

עלה על כל טפאין וכל רעוטין צישין לאמודהא עלה, וכדין היא היא אצקרי צהמה צכולא צגו אינון טפאין והרהורינן צישין, כגוונא דקרבנא דעזאל, דכתיב ומהתודה עליו את כל עוונות בני ישראל וגו'.

וכן ציאר צספר מורת העולה לרמ"א (מ"ב, א): והנה רלה השי"ת שיהיה עם המשועה הקרבנת הקרבן, כדי שייטיצז יותר צלצ החוטא צכבר נאכפר לו אותו החטא. כי לא יצויר אצל המון האנשים, שיהיה האדם רשע ואח"כ יתנהג מרשעו, צמשועה צלצצו צולת מעשה ללל, ולזה ציווה ה' יתעלה שיעשה אלו הקרבנות צצית הנכבד אשר צו צכינתו, וע"י הנכבד הנבדל לעזות ה' יתעלה, להשלים הכפרה לחוטא עם התשובה. וציווה מפני זה שיקמוך שמי ידיו על ראש קרבנו, וימודעה עליו עוונותיו, לייצז צלצצו שאותם החטאים כאילו נעמקו ממנו וצאו על ראש הצעל חי ההוא, צצראופן עשיית הקרבנות הערה להישיר האדם לעזות ה' יתעלה, ולהרחיקו מההליכה אחר יצרו הרעה.

תיכף לפימיה שחיטה

וכו' על הראש צשתי ידיים, וצמקום צסומכין שוטטין, ותיכף לסמיכה שחיטה. וציאר צציהמ"ש הרמנ"ס (סס): ומיכף לסמיכה שחיטה. שמהא סמוכה לה, שלא יהא צצניהס א'חור. וציאר צצורת ותיכף לסמיכה שחיטה, מה ענין לזוך התכיפות ההוא וכו'. והוא, כי כאשר יסמוך החוטא את ידיו על ראש קרבנו, וישב אל ה' מליצו וימודעה עונו, אז צסמיכתו את ידיו צמשועה ויודיו על ראש קרבנו, יסיר ויפשיט מאיתו תלאת טומאת חטאת אשר חטא, והכח הטמא אשר צרה יסור ממנו, ויתלצש צצעל חי ההוא. ועל כן נצטווינו מיד מ'יכף לסמיכה שחיטה, צל יהיה הפסק מההשראה צצעל חי אל התשת כוחו, פן ישוב לציטו"ם ע"י צל הרהור זה, כי אם להחל מיד להכניע הכח הטמא ההוא, ואותו הכח הוא המתמרק ונאכלל מאכלות אש על גצי המוצח.

מילואי חכמה

רק בחמת צצריכין לעלות. ומונח נקדושת לוי (פ' ימרו, ד"ה ומשה עלה אל האלקים): צריך לדעת שענינו ראות לפעמים שקשה מאוד לצדיק לעבוד את הבורא צ"ה, ולכאורה תמוה הדבר. והענין, שדבר זה דומה למלך שיש לו עבד נאמן שעובד אותו צשלמות, והמלך רוצה שיהיה לזה העבד טענוג גדול, מראה לו מדריגה קטנה קודם למדריגה גדולה, כצדי שיהיה לו בכל פעם טענוג יותר גדול כשיגיע למדריגה גדולה מזו. כך אצל הצדיק, הקצ"ה עושה זאת כצוונה שלא יוכל לעמוד מיכף צמדריגה גדולה, כצדי שיהיה לו אח"כ טענוג גדול מעבודת הבורא צ"ה וצדק שמו כשיצוה למדריגה גדולה מזו, ומשום הכי מסמיר הקצ"ה את עצמו מעבודת הצדיק, כי טענוג תמידיו אינו טענוג, והבורא יצדק עשה זאת כצדי שיצוה לצדיק טענוג גדול עד אין שיעור.

מילואי חכמה

רק בחמת צצריכין לעלות. ומונח נקדושת לוי (פ' ימרו, ד"ה ומשה עלה אל האלקים): צריך לדעת שענינו ראות לפעמים שקשה מאוד לצדיק לעבוד את הבורא צ"ה, ולכאורה תמוה הדבר. והענין, שדבר זה דומה למלך שיש לו עבד נאמן שעובד אותו צשלמות, והמלך רוצה שיהיה לזה העבד טענוג גדול, מראה לו מדריגה קטנה קודם למדריגה גדולה, כצדי שיהיה לו בכל פעם טענוג יותר גדול כשיגיע למדריגה גדולה מזו. כך אצל הצדיק, הקצ"ה עושה זאת כצוונה שלא יוכל לעמוד מיכף צמדריגה גדולה, כצדי שיהיה לו אח"כ טענוג גדול מעבודת הבורא צ"ה וצדק שמו כשיצוה למדריגה גדולה מזו, ומשום הכי מסמיר הקצ"ה את עצמו מעבודת הצדיק, כי טענוג תמידיו אינו טענוג, והבורא יצדק עשה זאת כצדי שיצוה לצדיק טענוג גדול עד אין שיעור.

מילואי חכמה לעיל (אות ג). ועל כן צריך שהשחיטה תהיה 'תיכף' לסמיכה, כדי שהקליפה לא תחזור להתעורר כנגד השב בתשובה. וראינו להוסיף ולהעיר לב הלומדים, שהמלה 'תיכף' חוזרת מספר פעמים במאמר, הן באות ב' ותיכף כשעולה להמדריגה, אזי נתעוררין הקליפות שבמדריגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, והן באות ד' 'תיכף ומיד כשהעכו"ם מקבל ממון מישראל, תיכף ומיד נתעלם החן, ואז הקליפות חוזרות להתעורר, והעכו"ם תובע שוב ממון אחר מישראל.

לב אומה כשז או שה או צהמה שמקריבים, צריך לפני שמקריבים אומה על גצי המוצח, החטאים ואת כל הצונות הרעים והמחומות עליו, ואז הקרבן הוא נקרא צהמה ע"י הודיו של כל החטאים והרהורים הרעים, כמו הקרבן לעזאל, שנאמר עליו כל המתודה עליו את כל עוונות בני ישראל וגו'.

ואני תפלה

אנא יי חכם צבב ואפיין פח, אשר התקבחה והתבנה עמך צבה, ולתבונתך אין מספר, וכל התקבחים כבלי מדע, מפל שפן וכל שפן נצטר מדע כמנוני, וצני הורני ולמדני שאובה צידע באמת שאני יודע צלה, באופן שאובה להתחזק על ידי זה בעבודת יי צלה פעם, ולהתחזיר בקל עת מחדש, בין בקחינת ע"י וצני בקחינת ירידה חס ושלום, יהיה איד שחיטה, אובה להתחזק להתחזיר בקל פעם שפתי וכל הדברים שהם רצונך באמת, אובה לעשותם ולעקם בהם בשלמות גדול, בהתחזקות גדול, בקל שפתי באמת, ולא יוכל צקצק אומי שום דבר שבעולם, ולא יוכלו עונותי העצומים והמפריים מאד להתחזק את דעתי חס ושלום בקל בשום דבר שבעולם, רק אדע ואבין ואבין ואשכיר שאני יודע בקל מה נעשה בעולם ומה נעשה עמדי, רק כל אשר המצא ירי לעשות בבחי' דברים שצדקרה צוה העולם העובר, אובה לעשותם בשלמות, ולהתפטר ולהתחזק ולזנק ולצעק אלך המיד, יהיה איד שחיטה (ליקוטי ח"ב, ב).

אבל באמת אין זה נפילה בל"ל. וזיאר בעצות המבוארות (המחוקות ו): ריך לדעת, שכל פעם לפני שזוכים להתקרב להשי"ת, מתגברות ביותר התאוות והדמיונות, מתגברות רעות, בלבושים, מניעות ונסיונות, שאינם נותנים לאדם להיכנס לשערי הקדושה, ומטרתם להרחיקו מן היהדות ולהפריעו מלהזיקו עלמנו באמת כלאוי ומחמת זאת טועים הסקידים והכשרים האמיתיים טעות גדולה, כאשר רואים פתאום כי תאוות, מניעות, בלבושים ודמיונות מתגברים עליהם, וחושבים כי כל זה בא מחמת שגפלו ממדריגתם, מאחר שזפעמים הקודמות לא התגברו עליהם כל אלה כל כך. אבל באמת אין זה מחמת נפילה ח"ו, אדרבה, מחמת שזריכים לעלות מדרגה לדרגה, היינו להתקרב אל השי"ת ביותר, שכל כך מתגברים עליהם כל התאוות, הבלבושים ועקמומיות הלז וכו', וכל זאת רק מחמת נסיון לצותנו אם יתחזק כלאוי. על כן לריך כל פעם להתחזק מאד שלא ליפול

שצריכין לעלות ממדריגה למדריגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקליפות, שהם התאוות והבלבושים והדמיונות והמחשבות והמניעות בנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזור ולהכניע ולשבר הקליפות והמניעות וכו' שבכל מדריגה ומדריגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל בנ"ל:

(שייך לאות ג) **ודע שאין שני בני אדם שווין וכו', נמצא כשאחד רוצה לעלות ממדריגתו למדריגה עליונה יותר, אזי הולך ונעתק האדם העומד באותה המדריגה העליונה, והולך ונעתק למדריגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה הלשון, וזה בחינת הרמזה,**

מן הדעת מחמת ההתגברות הנ"ל, ולא להתחזק מיהדות מחמת קושי המניעות וכו', רק להתחזק בלבושות אמיתיים ובתפלה ומחנונים להשי"ת באמת, שיוכל לעמוד ולא להכבול מפני הנסיונות, ולהתחזק ביהדות בכל כוחו באמת, כל אחד לפי מדריגתו.

וזה בחי' הרמזה. וזיאר בעצות המבוארות (המחוקות ט): כאשר מתגברים ושזברים את המניעות ואת הנסיונות ועולים לדרגה, איש איש לפי בחינתו, ע"י עושים טובה לחבר שעמד בדרגה זו, שהאדם הנמוך מדרגתו ריך עמה לעלות לשם, כי חבר זה עולה עמה למדריגה גבוהה יותר, כי שני אנשים אינם יכולים לעמוד בדרגה אחת. וזה שנקרא 'הרמזה', היינו העלמה, שאחד מגביה את חברו, שע"י עלייתו לדרגתו, וזכה החבר למדריגה נעלה יותר.

וזה בחי' הרמזה. וזיאר בליקוטי (יו"ד ע"א ג, ו) כי על ענין ההרמזה, מקושר בקשרי המאמר עם עמ' הדקה, חו"ל אין הגוויין עילאין מתגלין בהממון, כי אם ע"י מלות דקה וגמילות חסדים שגדול מהלדקה, שע"י מתקן כל ממונו, ואז דייקא נתגלין הגוויין חוכין ע"י לשבר המדמה וכו', כמבואר בהמורה הנ"ל כנ"ל. כי מבואר שם בהמורה הנ"ל אות ג' וזה לשונו 'ודע, שאין שני בני אדם שווין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה וזה מלגוש לזה וכו'. נמצא, כאשר רואה לעלות ממדריגתו למדריגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדריגה עליונה, והולך ונעתק למדריגה היותר עליונה וכו'. ומבואר שם בסוף בהמשטות השייכים לזה,

ואני תפלה

וְעָרַב יי אֱלֹהֵי הַיְהוּדִים
תְּפִלָּה וְאִמּוּן וְחֵן
בְּעִבְרֵיךָ תְּמִידָה וְאֵל
תְּמִידָה לְפָנֶיךָ חֵן וְשִׁלּוֹם
לְעוֹלָם. אֵל תְּשַׁלְּחֵנִי
מִלְּפָנֶיךָ וְרִחֵם קְדוֹשׁ
אֵל תְּתַחַם מִפְּנֵי וכו'.
אָמֵן יי יְהוָה וְיִקְרָאוּ
מִשְׁעַר הַרְחֵמֶיךָ וְתִגְוַתֶּיךָ
עָלַי וְשִׁלְחֵנִי וְיָבֵא יְרֵחוֹנִי
לְפָנֶיךָ לְטוֹבָה, וְרַחֵם
עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּיבִים,
וְאֵל תְּגִיחֵנִי וְאֵל
תְּמַשְׁנֵי לְהַשְׁתַּמֵּךְ חֵן
וְשִׁלּוֹם בְּאֵלֶיךָ הַמְּקוֹמֹת
הַגְּבוּרִים וְהַשְׁפָּלִים
אֲשֶׁר בְּאֵתֵי עַד הַיָּה.
אֵל תְּעוֹבֵנִי יי אֱלֹהֵי
וְאֵל תְּרַחֵם מִפְּנֵי. אֵל
תְּבַלְעֵנִי בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ וְאֵל
תְּאָסֵר עָלַי בְּאֵר פִּיךָ.
חֲנּוּ וְהַקְּפִינִי, וְאֵל
דִּלּוֹתַי וְיַעֲצֵם שְׂפָתַי
תְּרַמְּסֵנִי וְיָקִים מִקְרָא
שְׂפָתֹכָה "אֲנִי אֲרִד עִמָּךְ
מִצְרִימָה וְאֲנִי אֲעִלֶּךָ
גַּם עָלֶיךָ, וְהִרְרִידָה
יְהוָה תְּכִלִּית הַעֲלִינָה.
חֵן וְהַקְּפֵם עָלַי וְשִׁלְחֵ
יְשׁוּעָתְךָ וְהַחֲמִינֵנִי בְּיָמַי
צְדָקָה וְחַסְדֵיךָ בְּעַמִּי
הַמְּלָכִים וְהַיְהוּדִים תְּמִיד
עִמִּי וְחַסֵּן לִי בְּחַן וְשִׁפְךָ
לְחַסֵּן בְּךָ תְּמִיד. וְאֵל
תְּגִיחֵנִי לְפָנֶיךָ חֵן וְשִׁלּוֹם
לְעוֹלָם, וְיָקִים מִקְרָא
שְׂפָתֹכָה "כִּי יִפֹּל לֹא
יִקְרָא, כִּי יי סוֹמֵךְ יְרֵדוּ"
(ליקוטי ו).

זוה בחינת הרמזה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו וכו', ע"ש. נמצא, שאי אפשר לאדם להתקרב להשי"ת ולעלות מדרגה לדרגה, כי אם פְּשָׁרִים ויגביה גם את חברו, כמוזן ומבואר בהמורה הנ"ל. וזה בחינת 'כל ישראל ערביין זה לזה', וזה בחינת 'ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה'. כי כל ישראל כאיש אחד, וכל אחד לריך פְּשָׁרִים ויגביה את חברו אל הקדושה, עד שישלם ללם אלוקים בשלימות, עד שיעלו כל הנשמות למקומן ומדריגתן, כל אחד למקומו הראוי לו, ואז יושלם המיקון וכו'.

וכל זה זוכין ע"י דקה וחסד שעושים מממונו, שע"י נתגלין הגוויין עילאין שבממונו, שהם עיקר גדולת הצורה יצברך, שע"י שזרינ המדמה ועולין מדרגה לדרגה, עולה גם חברו מדרגה לדרגה, ומרים ומגביה גם את חברו כנ"ל. ועמה מבואר ומקושר הענין היטב, כי בודאי עיקר המיקון ע"י דקה וחסד דייקא שעושה כל אחד עם ישראל, שזוהו מיקס ומעלה אותו ומאיר בו גוויין עילאין שבממונו ישראל, וזוהו בעצמו וזכה לעלות מדרגה לדרגה, שעיקר העלייה כשמעלה גם חברו כנ"ל, שזוכה לזה ע"י דקה וחסד דייקא שעושה עם חברו, שכמו שזכה להאיר בחברו ממונו שנתן לו בצדקה או בהלוואת חסד, והאיר בו גוויין עילאין, כמו כן זוכה לעלות מדרגה לדרגה, שעיקר העלייה הוא גם כן כשמשתדל בצוונת חברו להעלות גם את חברו כנ"ל. כי כל ישראל כלולין זה בזה, ואין נתגלה גדולת הצורה ואין נתגלין הגוויין כי אם כשהגוויין נכללים ומאירין זה לזה, כמוזן בהמורה הנ"ל, ע"ש מ"ש שם ונכללנין זה בזה ומתנהרין אלו הגוויין וכו' ע"ש. היינו, כשישראל עושים דקה וחסד זה עם זה, כי ישראל הם הם הגוויין, בחינת 'ישראל אשר נך אחפאר', שזהו מתגלה פאר הגוויין, וכל אחד מישראל יש בו גוון מיוחד כפי שורשו בצדני המוסר והאפוד, שהם עשירות דקדושה של ישראל, כי היו שווים הון רב וזהו היה כל הגוויין, וכשנכללנין זה בזה ומאירין זה לזה ע"י דקה וחסד שעושה אחד עם חברו מממונו, ששם עיקר הגוויין כנ"ל, אז הגוויין נכללנין זה בזה ומאירין זה לזה, ואז עיקר התגלות פאר הגוויין, ואז דייקא נתגלה גדולת הצורה, ונכנעין הקליפות, שהם כח המדמה, ועולה מדרגה לדרגה, ומעלה גם חברו מדרגה לדרגה, ואז השי"ת מתגדל ומתפאר ביותר ויותר. כי כל מה שישראל עולין מדרגה לדרגה למעלה למעלה, מתגדל ונתקדש ונתפאר ונתרומם השי"ת כציוול יותר ויותר.

וזה בחי' הרמזה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו. מונח זה בחינת הרמזה, וזהו עושה טובה גם לחברו שהיה עומד באותה המדריגה שהוא נובע בה עתה. כי אי אפשר לשני בני אדם שווין ע"י דקה וחסד דייקא שעושה אחד עם חברו מממונו, ששם עיקר הגוויין כנ"ל, אז הגוויין נכללנין זה בזה ומאירין זה לזה, ואז עיקר התגלות פאר הגוויין, ואז דייקא נתגלה גדולת הצורה, ונכנעין הקליפות, שהם כח המדמה, ועולה מדרגה לדרגה, ומעלה גם חברו מדרגה לדרגה, ואז השי"ת מתגדל ומתפאר ביותר ויותר. כי כל מה שישראל עולין מדרגה לדרגה למעלה למעלה, מתגדל ונתקדש ונתפאר ונתרומם השי"ת כציוול יותר ויותר.

מן הדעת מחמת ההתגברות הנ"ל, ולא להתחזק מיהדות מחמת קושי המניעות וכו', רק להתחזק בלבושות אמיתיים ובתפלה ומחנונים להשי"ת באמת, שיוכל לעמוד ולא להכבול מפני הנסיונות, ולהתחזק ביהדות בכל כוחו באמת, כל אחד לפי מדריגתו.

וזה בחי' הרמזה. וזיאר בעצות המבוארות (המחוקות ט): כאשר מתגברים ושזברים את המניעות ואת הנסיונות ועולים לדרגה, איש איש לפי בחינתו, ע"י עושים טובה לחבר שעמד בדרגה זו, שהאדם הנמוך מדרגתו ריך עמה לעלות לשם, כי חבר זה עולה עמה למדריגה גבוהה יותר, כי שני אנשים אינם יכולים לעמוד בדרגה אחת. וזה שנקרא 'הרמזה', היינו העלמה, שאחד מגביה את חברו, שע"י עלייתו לדרגתו, וזכה החבר למדריגה נעלה יותר.

וזה בחי' הרמזה. וזיאר בליקוטי (יו"ד ע"א ג, ו) כי על ענין ההרמזה, מקושר בקשרי המאמר עם עמ' הדקה, חו"ל אין הגוויין עילאין מתגלין בהממון, כי אם ע"י מלות דקה וגמילות חסדים שגדול מהלדקה, שע"י מתקן כל ממונו, ואז דייקא נתגלין הגוויין חוכין ע"י לשבר המדמה וכו', כמבואר בהמורה הנ"ל כנ"ל. כי מבואר שם בהמורה הנ"ל אות ג' וזה לשונו 'ודע, שאין שני בני אדם שווין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה וזה מלגוש לזה וכו'. נמצא, כאשר רואה לעלות ממדריגתו למדריגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדריגה עליונה, והולך ונעתק למדריגה היותר עליונה וכו'. ומבואר שם בסוף בהמשטות השייכים לזה,

ילקוטי הנחל

להתגבר בנ"ל פעם מחדש לחזור ולהכניע ולשבר הקליפות. ומנחם בליקוטי (ח"מ ג"ח מקדמות ואפודיקי ג, ה): על כן אחר מעשה העגל נטוו על מלאכת המשכן. כי הדבר תמוה מאד, איך באו ישראל ליד עוון זה אחר קבלת התורה, שזכו אז למדריגה גבוהה ועליונה מאד מאד, להשגת נצושה פנים בפנים וכו', ואיך יצאו אח"כ ליד טעוה כזה. אך הוא ע"פ הנ"ל, כי בכל פעם שצריכין לעלות מדרגה לדרגה מתגבר מחדש המדמה, שהם הקליפות וכו', ולפעמים כשאין האדם זוכה להתגבר לשבר מחדש כל הקליפות והדמיונות וכו', יוכל ליפול מאד ח"ו צנת שרדין לעלות למדריגה השנייה. ועל כן אמרו רז"ל אל תאמינן בעלמך עד יום מותך וכו'. ומה נמשך שישראל באו ליד מכשול זה בסוף הארבעים יום, שהיו צריכין לעלות למדריגה גבוהה יותר ויותר, ולא השתדלו לשבר מחדש את הכח המדמה, עד שנכשלו. ואז כשנתרמה השי"ת למשה ציווה על מלאכת המשכן, שהיינו שגילה השי"ת למשה הענה איך לזכות לשבר הקליפות והדמיונות שכלל מדרגה ומדריגה, שהוא ע"י מלאכת המשכן, שהוא בחינת דקה, נדבט לב, שע"י מאירין הגוויין עילאין שיש בכסף חזה וכו', שהוא עיקר בחינת מלאכת המשכן, ששם היו מאירין כל הגוויין הקדושים, שהיו בחינת שלושה עשר דברים שנאמרו במלאכת המשכן, שהם 'אבן כסופה ומכילת וזרמנן וכו', שהם כלליות כל הגוויין הקדושים, שכולם היו מאירין ע"י מלאכת המשכן, ע"י הדקה ונדבט לב של כל אחד מישראל, וע"י זוכין לשבר הקליפות שכלל

וזה בחי' הרמזה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו. מונח זה בחינת הרמזה, וזהו עושה טובה גם לחברו שהיה עומד באותה המדריגה שהוא נובע בה עתה. כי אי אפשר לשני בני אדם שווין ע"י דקה וחסד דייקא שעושה אחד עם חברו מממונו, ששם עיקר הגוויין כנ"ל, אז הגוויין נכללנין זה בזה ומאירין זה לזה, ואז עיקר התגלות פאר הגוויין, ואז דייקא נתגלה גדולת הצורה, ונכנעין הקליפות, שהם כח המדמה, ועולה מדרגה לדרגה, ומעלה גם חברו מדרגה לדרגה, ואז השי"ת מתגדל ומתפאר ביותר ויותר. כי כל מה שישראל עולין מדרגה לדרגה למעלה למעלה, מתגדל ונתקדש ונתפאר ונתרומם השי"ת כציוול יותר ויותר.

עצה ותושיה * כשמסתחזק ומתגבר ומשבר המניעות וכו', ובכל פעם עולה למדריגה השנייה הגבוהה יותר לפי בחינתו, בזה עושה טובה גם לחברו שהיה עומד באותה המדריגה שהוא נובע בה עתה. כי אי אפשר לשני בני אדם שווין ע"י דקה וחסד דייקא שעושה אחד עם חברו מממונו, ששם עיקר הגוויין כנ"ל, אז הגוויין נכללנין זה בזה ומאירין זה לזה, ואז עיקר התגלות פאר הגוויין, ואז דייקא נתגלה גדולת הצורה, ונכנעין הקליפות, שהם כח המדמה, ועולה מדרגה לדרגה, ומעלה גם חברו מדרגה לדרגה, ואז השי"ת מתגדל ומתפאר ביותר ויותר. כי כל מה שישראל עולין מדרגה לדרגה למעלה למעלה, מתגדל ונתקדש ונתפאר ונתרומם השי"ת כציוול יותר ויותר.

הבעל דבר / היצה"ר

זי שמות יש לו יצה"ר, רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני, ח"ה, יאח הפניני ארוחיק מעליכם, זה יצה"ר שצפון ועומד בליבו של אדם (סוכה נב).

הוא שטן, הוא יצה"ר, הוא מלאך המוות (כ"ב סו).

הדוסק הקב"ה יצה"ר לטובתו ולרעתו, כדי לנסותו בין טוב"ל ואם לא היה היצה"ר, בשביל אימת המוות לא היה עוסק בפי"ר, ולא היה בונה בנין, ואם יתגבר בפי"ר לכבוש את יצה"ר שלא יחטא, כי שיתמש ביצרו הרע לעשות הכל ביראת ה', זו היא טובתו, אשרו ואשרו יולדתו (ארוחות גדולים, שער כח).

היצה"ר נקרא ירוח סערה עושה דברו, והוא לעשות דברו של הש"ת, שלכן נבוא (פנים פיות בראשית ד, ו).

יצה"ר הוא הנחש המסית לבני אדם, ולמה נקרא 'נחש', מה הנחש חולק עקלתון ואינו חולק בדרך ישרה, כי יצה"ר משתין לאדם בדרך רע ולא בדרך ישר (רוח בראשית כד, ו).

היצה"ר הוא יצה"ר ויה"ר, והם המלאכים שבאדם עצמו, ואינו האדם עצמו, והוא הכל דגרמי המתלבש תוך הכלי שהוא הגוף, ולכן נקרא 'צמל', כי הוא ממוצע בין הצורה החומרית (נעו חיים כ, א).

יצה"ר לא נברא אלא לשרת הנשמה, כמו הנחש הנברא לשרת האדם, והינין בקליפת הגאון לתועלת שמירת מוח הפנימי, וכן היצה"ר לשרת הנשמה בלי מוח לעבודתו, וכן קראו התנאים 'עבד', כאמורו 'קפצק מנוער עבדו' וחסד לאברהם, וסו).

יש ב"א נמוכים מגושמים, שיהיה שלהם הוא גם כן יצה"ר נמוך ומגושם, והרוב היצה"ר שלהם הם הדמים בעצמם, היינו הדם שחבלל השמאלי, שהוא בתוקפו וכו', רק שיש בחי יצה"ר שהוא מלאך הקדוש, ואעפ"כ הוא יצה"ר, ויצרן להתגבר ולהחליט מאוד ממנו, היינו בחינת גבורות, בחינת ימים. זהו הבר דעת, יש לו זה היצה"ר (ליקוטי עב).

נקרא 'אל אחר', כפירות, שמשמך כוחם ומצמצם של חלל הפניני, ומשם שמתלשלין ומאחיין כל כוחות של כל התאוות והמידות רעות (ליקוטי שלוחין, ו).

ענין התיבחה דיצה"ר הוא שיתחלק ממנו הרע לעתיד מכל וכל, וישאר מלאך קדוש, כי באמת היה מלאך קדוש מקודם, אך שנפל מקדושתו כנודע, ולעתיד יחזור להיות מלאך קדוש, וכל זה נעשה מעט מעט, שבכל דור ודור הצדיקים ממעטים את הרע שבו, וממתיקים אותו ע"י התורה ששם שורשו ומאור עיניים, בראשיתו.

בחינת האדם שקוע בבחי עקב, דהיינו שעושה מעשיו הגשמיים בלא התקשרות החכמה המורה אות י, או הנחש הוא היצה"ר, שולט אפילו בעסקו בתורה ואור המאיר, חקות).

שאחד מרים ומגביה את חבירו.

העכו"ם ג, 3, 1-2) שענין זה מרומם צמורה גבי מנין כ"ג, ו"ל: וזה בחינת 'כי תשא את ראש בני ישראל, כי תשא' דייקא, בחינת נשאת ראש, דהיינו כשעולין מדרגא לדרגא ורוינין לנשא את ישראל

שיעלו מדרגא לדרגא, אזי 'אמתו איש כופר נפשו', היינו זדקה, שע"י מוכניעין המניעות שכלל דרגא, שהם צדיק ע"י המדמה כ"ל, ואז 'ולא יהיה צדק נגף וכו', שע"י שנתגלגל הגוויין ע"י השקלים, ע"י מוכניעין המדמה והקליפות שהם סטרא דמותא, וזוכין לשכל דקדושה שהוא בחינת חיים, כמ"ש 'החכמה תחיה'. כי עיקר החיים הוא השכל, שהוא חיים נכתיים. כי עיקר השארתו של אדם לאחר מיתתו הוא רק השגת השכל הנקנה, שזוכין ע"י בחינת הדמיון, כמבואר שם במאמר הנ"ל, ע"ש כל זה היטב. ועל כן היתה עיקר המזהה של שקלים צנת מניין את ישראל, כי המנין של ישראל הוא בחינת נשאת ראש, בחינת עליית מדרגא לדרגא הנאמר במאמר הנ"ל. כי כשעולין מדרגא לדרגא אזי כל אחד ואחד מרים את חבירו, וכן למעלה עולה לעליון, וכן פנימיות העליון עולה למעלה יותר, וכן למעלה למעלה, כמבואר שם היטב ע"ש, וכמו שאמר רבינו ז"ל אז בפירוש, שזה בחינת הרמה (בל"א היבין), מה שאחד מרים את חבירו וכו', וכשמוינין את ישראל אזי כוללין ומרימיין ומנשאיין ומקשריין אחד לחבירו וחבירו לחבירו. כי זה עיקר בחינת המנין, לקשרם ולהצדקם זה זה, שיעלה כל אחד למדרגת חבירו, וחבירו יעלה יותר, וכן למעלה מעלה, כדי שיוכלו זה זה, כדי שחשורה עליהם שכינה, ועל כן נקרא המנין 'נשאת ראש', כמ"ש 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם', כי ע"י המנין מנשאיין ראשם מדרגא ודרגא וכו' כ"ל. ועל כן בכל עת שהיו צריכין ישראל לעלות מדרגא לדרגא, מנאום. כי כשיאלו ממנרים מנאום, כשנפלו בעגל מנאום, ונאום. כי כל הג"ל הם להשרות עליהם שכינה מנאום כמו שפירש"י, כי כל הג"ל הם בחינת עליות מדרגא לדרגא, בחינת יציאת מנרים, שיאלו ממ"ט

שערי טומאה למ"ט שערי קדושה. וכן אחר מעשה העגל, שהיו צריכים ללכת ולעלות ולהיטהר מטומאה זו לנטות קדושה, וכן אח"כ כשצננה המשכן והיו צריכין לעלות למדרגות גבוהות שחשורה עליהם שכינה, ועל כן מנאום ככל פעם, שהוא בחינת נשאת ראש

כ"ל. וכשעולין מדרגא לדרגא אז מתעורר ביותר המדמה כ"ל, שהוא סטרא דמותא ח"ו כ"ל. על כן צריכין אז להתגבר ביותר להכניע סטרא דמותא, שהוא המדמה. וזה נעשה ע"י השקלים, שהם בחינת זדקה, שע"י ומגליין הגוויין כ"ל. וזה בחינת 'כי תשא וכו' ונתנו איש כופר נפשו לה' ולא יהיה צדק נגף וכו' כ"ל.

צריכין לקרוא לו ולכנות לו שם אחר.

כזכרנו אור (תכמה וזינה לו): ללע"ד לרמוז וכו' ע"פ מה שאמרו ח"ו ל (סוכה ג) 'שצבעה שמות יש לו ליה"ר כו', וידוע לידועי חן שהם כנגד השבע מידות דס"ט"ו, כי זה לעומת זה עשה אלוקים כנגד שבע מידות הגמלאים דקדושה, כמובן כל זה בספרי אמת, והנה עד הנה לא היה צעולם כי אם הארת השבע מידות האלה שהשיגו אותם השבעה רועים להמשיכם ולהאירם עלינו, על כן לא היה כנגד זה כי אם שבעה כוחות הי"ה"ה, שהם בחינת שבעה שמות שיש לו, אבל משבא לדמור"ר ז"ל לעולם, והתחיל להאיר ולהופיע עלינו המידה השמינית, שהיא בינה עילאה, שהשיגה בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו וכו', על כן זה לעומת זה גברה ועלמה מאד גם המידה השמינית של הס"ט"ו, שהיא בחינת מדמה, כי בינה דקדושה הוא בחינת מנין דבר מתוך דבר, וזה לעומת זה בינה דס"ט"ו הוא בחינת מדמה דבר לדבר בשוא והכל. ועוד מוצא שם (שיחות וסיפורים ג): וציריית הצדיק הרופא נפשות לזה העולם, דרפואות ותחבובות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין מעולם, נתחדשים כנגד זה מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין צעולם, ושאין ציכולת לעמוד כלל כנגדם, אם לא בצגולות ורפואות הצדיק, שנתחדשו וירדו כנגדם צאלה העמים. והצנתי מתרפא צהם, אצדה תקוותו ח"ו.

ילקוט הנחצ"ל

ועל כן כשמתדמין להם צדק דבר, ע"י ומתגבר המדמה ח"ו, ויכולין לבוא ח"ו ע"י לידי דעותיהם, כמ"ש 'ציתערבו בגוים וילמדו מעשהיהם'. כי עיקר הס"ט"ו היא נחמות בהמדמה כ"ל, ועל כן צריכין להתרחק מהם מאד מאד בכל הדברים, רק צריכין להתדמות בכל הדברים וכלל המנהגים וכלל המלבושים לישראל עם קדוש, כי עיקר חן וההתפארות והתשיבות האמיתיות הוא רק אל ישראל, בחינת 'שיראל אשר בך אחפאך', דלולין בגוויין סגיאין, ומלבושים של ישראל הם בחינת 'בגדי ישע', בחינת לבושי ההתפארות, בחינת 'הוד והדר לבשת', כי יש צדק כל מיני חן וכל מיני התפארות. ועל כן צריכין להתלבש במלבושי ישראל דייקא, ולהתדמות בכל דבר לדרכי החכמים והצדיקים האמיתיים, כמ"ש ח"ו 'הידבק בתלמידי חכמים, וכמ"ש 'הולך את חכמים יחכם'. כי ע"י שמתדמין עצמם צמעטיהם וצנהגותיהם לדרכי החכמים האמיתיים, ע"י זוכין להיכלל צהם, ולסוף יהיה צחמת כמותם.

צריכין לקרוא לו ולכנות לו שם אחר. ומוצא צמים עמוקים (כה, ט): ע"פ דברי מו"ה רבי אברהם (המוצאים מעלה צמ"ג) נביין פלאות צמה שרבינו קצב שם החסידות 'צרכלצ', כמבואר בחי"מ (אור שלט) ש'צרכלצ' מרומם צפוק (יחזקאל לו) 'היסירותי לב האבן מצפרכס ומחיה לבב לב צפר', ואיחא צמדת (צ"ר לה) 'אל תקרי צפר אלף צפר, לב צפר' אצויות 'צרכלצ'. כי בחינת המאמר מנואר שהמדמה שכלל נקרא לב האבן, ומוצן לפי זה דלעומתו דקדושה הוא בחינת לב צפר, 'צינה ליצא', שזוהי מידתו של רבינו, שצא לעולם להאיר מידת צינה ליצא, לב צפר, להכניע את המדמה, לב אבן. וזה רמוז שם 'צרכלצ'. וכן מוצא צה צמ"ג אצל (ב, לא): כידוע שיש להי"ה ר' שמות, והם כנגד קדושת ו' מידות, ו' רועים. אבל עכשיו צעקתא דמיחאה מתגבר ה"ה"ה צבחינת מנין דבר מתוך דבר, מדמה מילתא למילתא, שצדיק הנפשות צבחי יצאטרלות ע"י תמונת ומלאת מוחות ומדמות, שמתבין ימיהם צבחינת 'צדיק', צדיק הלל, ואין ע"ה רק להסתוק צבחינת צינה דקדושה (היינו צמ"ג ועזותי של רביה"ק).

שאחד מרים ומגביה את חבירו.

ומוצא צה צערי דיק (ח"ט, מהכח רפח): ודע, כי לצעבור זאת הפקיר רבינו הקדוש וכל הנלווים אליו צחמת כל עיניו עוה"ו והכבוד המדומה, ככדי להכניס דעת קדוש זה צעולם, שצין כל אחד ואחד מישראל עו"ש מעלתו וערכו שצילוב עו"ש מעלת וערך חבירו, ושכל אחד יכוון להרים גם את חבירו ע"י עבודתו את הש"ת, וכמוצא צמורה 'אחוי לן מנא' צליקו"א סימן כ"ה, ע"ש צההשטמות צצוק המורה מה שכתב צה הלשון 'זה בחינת הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חבירו'. ואם ח"ו יש צלצ אחד משאו תרעומות על חבירו, יקיים 'לא תשנא את אחיך בצלצך', רק ידבר אליו ויפרש לפניו תרעומות עליו צנתה צצרכים של טעם, ולהשגות צעינא פיקחא שיהיו דיצוריו צצוב דעת, שלא לקלקל ח"ו השלוש, כי הקלקול נעשה מהר, והמיקון לאט לאט כידוע, וכמבואר מתטאי הדורות.

היצה"ר וכו' כה המדמה.

ומוצא צה צליקו"ה (ו"ד מוקת העכו"ם ג, א): וזה בחינת האיסור ללכת צצוקותיהם, וצריכין להתרחק מהם בכל הדברים, שלא להתדמות להם צצום דבר שצעולם, אע"פ שאין צויה הדבר שום איסור מצד עצמו, אעפ"כ אסור להתדמות להם צצום צויה שצעולם וכו'. שלא 'להתדמות' להם דייקא, כדי שלא יתן כח ח"ו להכח המדמה. וכו'. העכו"ם זה הרע של כל התאוות והמידות, כמבואר בצדדי רבינו ז"ל,

כה

אָמרוּ לֵהּ, אַחוי לן מְנא דְלֵא שְׁוִיא לְחַבְלָא. אִיתִי בּוּדְיָא. פְּשִׁטוּהוּ,
וְלֵא הוּי עֵיל לְתַרְעָא. אָמר לְהוּ, אִיתוּ מְרָא, סְתָרוּ. הִינוּ מְנא דְלֵא
שְׁוִיא לְחַבְלָא: רַש"י: אַחוי לן מְנא דְלֵא שְׁוִיא לְחַבְלָא. הִרְאֵנוּ כְּלִי
שְׁאִינוּ שְׁוִיָּה הִתְפָּסֵד שְׁהוּא מְפָסֵד: בּוּדְיָא. מְחַצְלָת. לֵא עֵיל בְּתַרְעָא.
שְׁהָה אַרְבֵּי וְרַחֵב יוֹתֵר מִן הַפְּתַח. אִיתוּ מְרָא וְסְתָרוּ. בְּנִין הַפְּתַח וְהַפְּתַל
עַד שְׁיָפְנוּס:

לְשׁוֹן רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

מִשְׁחַרְבַּב בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, בְּטַל הַשְּׁמִיר, וְנִפְתַּת צוּפִים וְאַמְנָה (סוטה מח)
א פִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִהַמְדָּמָה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֶּׁכֶל.

אורח מישור

מִשְׁחַרְבַּב בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, בְּטַל הַשְּׁמִיר, וְנִפְתַּת צוּפִים, וְאַמְנָה. שְׁמִיר, הוּא בְרִיה (תולעת) קטנה
מששת ימי בראשית, וכשמניחים אותו על דבר קשה, הוא נבקע. ונשתמש בו לבקע
את אבני החושן, ועמו בקע שלמה את אבני בית המקדש (סוטה מ"ח, וגיטין ס"ח.).
ונופת צופים, הוא ברכת הפירות, שהיו שמנים ומתוקים. ואמנה, אלו בני אדם שמאמינים
בהקב"ה (גמ' סוטה שם): פִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם, לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִהַמְדָּמָה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֶּׁכֶל.
'מדמה' הוא כח בנפש שמצייר ומתאר לשכל האדם, את התענוגים וההנאות שיהיו לו
מהבלי עוה"ז, ומושך אותו אחר התאוות. ולעומת זה יש לאדם שכל קדוש, שהוא חלק

ביאורים

לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִהַמְדָּמָה וְלַעֲלוֹת
אל השכל. ענין המדמה והשכל, נזכרים
בכמה מקומות בדברי רבינו ומוהרנ"ת,
ובעז"ה נבוא לבאר הענין. ובתחילה
נקדים, שהשכל המדובר כאן, הוא הנשמה
האלקית, שהיא פנימיות השכל של האיש
הישראלי. כמ"ש (איוב ל"ב) ונשמת שדי
תבינם. וכל התעוררות דקדושה של
האדם, לכסוף אל השי"ת, ולענינים
רוחניים, ולהתרחק מגשמיות החומר
ותאוותיו, באים מצד השכל הזה, שהיא

נשמתו. ואילו המדמה הוא נטיית האדם
לצד החומר, וגשמיות הגוף. שממנו באים
הדמיונות והתאוות והבלבולים והמניעות.
והם הקליפות הקודמים לפרי, וסובבים
את הקדושה, שהוא השכל והנשמה
האלקית, ומסתירים מן האדם את השכל
הקדוש (מים עמוקים).

ובליקוטי הלכות (עבודה זרה ג' סעיף
ב') ביאר ענין המדמה, שהוא שליח של
השכל להביא לו את הציורים הגשמיים.

וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְדָּמָה, זֶה בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדָּמָה שְׂבִילֵב, וּכְשִׁיּוֹצֵא מִשְׂרִירוֹת הַלֵּב וּמִשְׂבֵּר לְבוֹ הָאֶבֶן זֶה בְּחִינַת שְׂמִיר, שֶׁעַל

אורח מיישור

מהנשמה, שמרחק את כל התאוות לגמרי. וכל מגמתו להסתכל בכל דבר רק על גדולת השי"ת. והאדם צריך לפרוש מן הדמיונות, וללכת אחרי השכל הקדוש. ובהמשך מבאר איך זוכים לזה: וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְדָּמָה, זֶה בְּחִינַת שְׂרִירוֹת לֵב. שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַמְדָּמָה שְׂבִילֵב. כי הדמיונות 'תופסים' את הלב בחזקה, ונעשה הלב עקשן וקשה כאבן, ואינו מוכן לשמוע מוסר, לפרוש מן התאוות: וּכְשִׁיּוֹצֵא מִשְׂרִירוֹת הַלֵּב, וּמִשְׂבֵּר לְבוֹ הָאֶבֶן, זֶה נַעֲשֶׂה ע"י בְּחִינַת שְׂמִיר. שהוא כח רוחני קדוש שֶׁעַל יְדוֹ נִכְנָע נִבְקַע הָאֶבֶן של החושן ובית

ביאורים

וכ"כ גם בהלכות שלוחין ה' סעיף א'. ובהלכות ברכות הריח ד' סעיף י"ד, הרחיב בזה יותר, ומתוך דבריו שם ומעוד כמה מקומות הוצאתי ביאור הענין לענ"ד. ויסוד הדבר, שיש שני חלקים (בשכל: א) עיקר השכל. שהוא הנשמה האלקית, שהיא פנימיות השכל של האיש הישראלי. כמ"ש (איוב ל"ב) ונשמת שדי תבינם. והוא גבוה ממלאך, ורחוק מכל חטא ומכל תאוה, ומכל גשמיות העולם הזה. וכל ההתעוררות דקדושה של האדם באה ממנו כנ"ל. אלא שהשכל הזה גבוה מאד, ונעלם מרוב העולם, ואין מי שיזכה לו, כי אם הנביאים בעלי רוח הקודש, ושאר צדיקים כיו"ב. ולכן הם פרושים ורחוקים מכל גשמיות והבלי עוה"ז, ודבוקים כל ימיהם בהשי"ת. (ב) ויש באדם עוד שכל אנושי, שהוא פשוט ונמוך יותר, שעמו האדם חושב ומקבל החלטות. ולשכל הזה מצורף כח המדמה, שהוא חיצון ולבוש של השכל האנושי, והוא קרוב לחומר הגשמי, ויש לו שייכות

עם גשמיות העולם. [ומחמת הצירוף הזה, של השכל האנושי, עם כח המדמה, נקרא לפעמים (בליקו"ה) גם השכל הגשמי בשם כח המדמה]. ותפקיד הכח המדמה, להיות שליח של השכל האנושי, להביא לפניו את ציורי גשמיות העולם. כי עיקר כוונת הקב"ה בבריאת העולם הגשמי, היה כדי שהאדם יתבונן בשכלו האנושי, בכל הדברים והמאורעות הגשמיים, ויכיר מהם את גדולתו ית'. ומזה יזכה לבוא להשגות עצומים שאין כל מלאך יכול להשיג. ומחמת שהשכל האנושי, וכ"ש השכל העליון, אין להם שום השגה בדברים גשמיים, לכן צירף הקב"ה עם השכל האנושי, את כח המדמה, שלו יש השגה בדברים גשמיים, ונתן לו כח לצייר ולדמות את הדברים הגשמיים בציור רוחני, כדמותם וכתבניתם ממש, ולהגיש אותם לשכל האדם. וכך האדם יכול להתבונן עם שכלו בכל הדברים והמאורעות שבעולם, ולגלות בהם את גדולת השי"ת.

שהמדמה כלול ודבוק בשכל האלוקי, זוכה האדם, שאינו נהנה ואינו מרגיש את גשמיות המאכל כלל, וכל אכילתו הוא רק מהתנוצצות האותיות, בבחי' ומציון יסעדיך (כמ"ש בתו' י"ט). וז"ש רבינו בתו' ח' תנינא, שבירור המדמה נעשה ע"י התפשטות הנבואה. והכוונה שהשכל הפנימי שהוא בחי' רוח נבואה, מתפשט ממקומו ונמשך גם על המדמה, ונכלל המדמה בשכל הפנימי.

ומאידיך גיסא בזמן שאדם נמשך אחר תאוות לבו, ורוצה הנאות גשמיות. מזה נפגם המדמה, ונכלל בחומר, ונעשה כמו מדמה של בהמה, ואז הוא קולט בכל מה שרואה, את ההנאות הגשמיות, וחומריות הבלי עוה"ז. ואת הציור הזה הוא מעלה ומביא אל השכל (האנושי). ואז השכל נמשך אחריו, ועי"ז מתגשם השכל ומתמלא בדמיונות והבלים חומריים, ואינו יכול ליישב דעתו לחשוב עם שכל זך. ובפרט אם כבר נפל האדם לעבירות, מזה נתעכר שכלו יותר ויותר, עד שנשתנה שכלו לשכל של בהמה. ששקוע לגמרי במחשבות של הנאות והבלי עוה"ז. וזה עיקר הנפילה והריחוק של האדם מהשי"ת.

ובזה נבוא לפרש דברי רבינו, שמ"ש שצריך כל אדם להוציא את 'עצמו' מן המדמה. הכוונה שיוציא את השכל האנושי שלו, שהוא נקרא 'עצמו', כי עמו האדם חושב ומקבל החלטות איך לנהוג, ולכן זהו האדם. וצריך להפריד אותו מן המדמה הבהמי שמושך אותו אחר הרשעות והתאוות ודמיונות עוה"ז. ומ"ש 'ולעלות את השכל', הכוונה שיתחבר האדם עם השכל העליון, כח הנשמה,

ועיקר הנסיון והבחירה של האדם, הוא בשכל האנושי התחתון, ובכח המדמה. כי עצם השכל (העליון) הוא רחוק מאד, מכל חטא ומכל תאוה, ומכל גשמיות העוה"ז. ומאידיך גיסא, הגוף הגשמי, הוא בחי' בהמה, שאין לה שום בחירה, ואין לה כח להטות עצמה משום תאוה. ועיקר הנסיון, הוא בשכל החיצון והמדמה, שהוא ממוצע בין השכל העליון לבין החומר הגשמי. כי מצד אחד נמצא בו כח המחשבה, מן השכל הרוחני הנ"ל. ומצד שני מצורף לו כח המדמה, שהוא קרוב לחומר הגשמי ויש לו שייכות עם גשמיות העולם. וע"כ בו מתחברים יחד, שכל וחומר, טוב ורע (עיי"ש בפנים). ולכן יש לו אפשרות לנטות לכאן או לכאן. שבזמן שאדם רוצה לקדש עצמו, ולהתרחק מן התאוות הגשמיות, ומחפש לראות בכל דבר רק את גדלות הבורא. עי"ז המדמה מעלה לשכל האנושי, מראות טהורים. כלומר שמראה לו בכל הדברים הגשמיים שבעולם, את האמונה וההשגחה (וזהו תיקון המדמה, שמבואר בתו' נ"ד, ובתו' ח' תנינא ועו"מ). ועי"ז נתתקן השכל האנושי עם המדמה, ועולים ונכללים בשכל הפנימי, הוא הנשמת שדי. וכך זוכה האדם שכל הסתכלותו בעולם, הוא רק בשכל האלוקי שיש בכל דבר (כמ"ש בתו' א'), ואין לו שום הסתכלות גשמית וחומרית בעולם. ואז גם המעשים הגשמיים של האדם, כמו אכילה ושתייה ושינה, עולים ומתקדשים, עד שזוכה האדם להרגיש בהם דבקות גדול בהשי"ת. כי כל ההנאות וההרגשים של האדם, ג"כ באים מן המדמה, ובזמן

יְדוּ נִכְנַע הָאָבֶן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תְּאֻוֹת הַמְדַמְיּוֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר הַשֶּׁכֶל. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹצִיא שִׁכְלוֹ אֶל הַפֶּעַל, שֶׁלֹּא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁכְלוֹ עֲדִין. אִזּוֹ אֶצְלוֹ הַשֶּׁכֶל בְּכַח, אִף עַל פִּי שֶׁכָּבֵר שֶׁבֵר הַמְדַמָּה, אִזּוֹ נִתְקוּמָם תְּכוּנַת שִׁכְלוֹ, כִּי כְּשֶׁזָּה קָם, זֶה נוֹפֵל (כְּמוֹבֵא בַרש"י רִישׁ פ' תּוֹלְדוֹת), אֲבָל הַשֶּׁכֶל עֲדִין בְּכַח. וְאַחַר כֵּן, כְּשֶׁחֻקֵּר בְּשִׁכְלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, אִזּוֹ הַשֶּׁכֶל בְּפֶעַל. וְזֶה בְּחִינַת נִפְתּוֹת

אורח מישור

הַמְקַדֵּשׁ כו"ל. וְכִי נִכְנַע גַּם לֵב הָאָבֶן שְׁבָאֵדָם, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחַר תְּאֻוֹת הַמְדַמְיּוֹת. וְלַעֲוֹמַת בִּיטוּל הַתְּאֻוֹת, נִבְנָה כַח הַשֶּׁכֶל, כְּמ"שׁ בְּסִמּוּךְ שַׁע"י הַשְּׁמִיר נִבְנָה בֵּית הַמְקַדֵּשׁ, שֶׁהוּא בַח"י הַשֶּׁכֶל. וְעִי"ז הָאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר הַשֶּׁכֶל. וְבִנְיַן הַשֶּׁכֶל נַעֲשֶׂה בַהֲדַרְגָּה, שֶׁבַתְחִילָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹצִיא הָאָדָם אֶת שִׁכְלוֹ אֶל הַפֶּעַל, שֶׁלֹּא זָכָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁכְלוֹ עֲדִין, אִזּוֹ אֶצְלוֹ הַשֶּׁכֶל בְּכַח. וְזֶהוּ הַמְדַרְגָּה הַרְאִשׁוֹנָה שֶׁל תִּיקוּן הַשֶּׁכֶל. כִּי אִף עַל פִּי שֶׁכָּבֵר שֶׁבֵר הַמְדַמָּה, וּמַחֲמַת זֶה אִזּוֹ נִתְקוּמָם תְּכוּנַת שִׁכְלוֹ, שְׁמַאִיר לוֹ הַשֶּׁכֶל הַרְגִשִׁים קְדוּשִׁים בְּגִדּוּלַת הַבּוֹרָא: כִּי כְּשֶׁזָּה קָם זֶה נוֹפֵל. אֲבָל הַשֶּׁכֶל עֲדִין בְּכַח. הֵינּוּ שֶׁכָּנָגַד שְׁבִירַת הַמְדַמָּה, זֹכֵחַ אָדָם לְשֶׁכֶל בְּכַח בְּלִבּוֹ. דֵּהֵינּוּ שֶׁמִּקְבֵּל אֹרֹת וְהַרְגִשִׁים בְּגִדּוּלַת הַבּוֹרָא, אֲבָל הֵם בְּגִדֵר אֹרֹת לְבַד, וְאֵינוֹ מְסוּגָל לַעֲשׂוֹת מֵהֶם שׁוֹם עֲשִׂיהַּ בְּפֹעַל: וְאַחַר כֵּן, כְּשֶׁזָּכָה הָאָדָם לְהִתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֶּׁכֶל הַקְּדוּשׁ, עַד שֶׁהַשֶּׁכֶל מִתְּיָשֵׁב בְּלִבּוֹ. אִזּוֹ הוּא מִתְחִיל לְהִתְבּוֹנֵן בְּדַעְתּוֹ, וְחֻקֵּר בְּשִׁכְלוֹ

ביאורים

הִיצָה"ר בַּעֲצָמוֹ, וְזֶה מַחֲמַת שֶׁלֹּשׁ סִיבוֹת: (א) כִּי הַדְּמִיוֹן וְהַחֹשֶׁשׁ כֻּלָּם כּוֹחוֹת גְּשְׁמִיִים, וְאֵילוֹ עֲצֵם הַשֶּׁכֶל הוּא בְּלִתֵּי גְשְׁמִי, וְכָל הַדְּבָרִים נִמְשָׁכִים יוֹתֵר אַחַר דּוּמִיָּה. (ב) שֶׁהַדְּבָרִים הַגְּשְׁמִיִים הֵם מוֹחֲשִׁים נִגְלִיִּים, וְאֵילוֹ הַדְּבָרִים הַמּוֹשְׁכִלִים הֵם נִסְתָּרִים וְנִעְלָמִים. (ג) כִּי הַתִּינוּק מַעַת לִידָתוֹ מוֹנֵהֵג אַחַר דְּמִיוֹנוֹת גְּשְׁמִיִים וְחֹשֶׁשׁ, וְאֵין הַשֶּׁכֶל מִנְהִיג אוֹתוֹ עַד שִׁיעֲמוֹד עַל דַּעְתּוֹ (דְּרִשׁוֹת הַר"ן דְּרוֹשׁ הַעֲשִׂירִי). וְע"כּ מַחֲשִׁיב עוֹתוֹ רִבִּינוֹ לִיצָה"ר וְקַלִּי. אֲבָל בְּאֵמַת כִּשְׁזוֹכָה אָדָם לְעֻלּוֹת אֶת הַשֶּׁכֶל, נִתְתַּקֵּן גַּם כַּח הַמְדַמָּה עֲצָמוֹ, וְגַם הוּא עוֹלָה אֶל הַשֶּׁכֶל, וְאִזּוֹ הוּא מְסִייעַ לְאָדָם לְהִתְקַדֵּשׁ מֵאֵד.

שְׁמַרְחֵק וּמִמַּאֵס אֶת כָּל הַתְּאֻוֹת וְהַדְּמִיוֹנוֹת שֶׁל עוֹה"ז. כְּלוֹמֵר שִׁיחֲלִיט הָאָדָם בְּשִׁכְלוֹ, שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִתְקַדֵּשׁ וּלְפָרוֹשׁ מִן הַתְּאֻוֹת הַגְּשְׁמִיִים, וְלִרְאוֹת בְּכָל דְּבַר רַק אֶת גְּדוּלַת הַבּוֹרָא. וְעִי"ז נִתְתַּקֵּן גַּם הַמְדַמָּה, וְנִהַפֵּךְ לְכַח קְדוּשׁ שֶׁמִּקְרֵב אֶת הָאָדָם לְעִבּוּדַת ה'. וְעַתָּה לְפִי"ז מַה שֶׁנִּשְׁקָט כֹּאן רִבִּינוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְצַאֵת מִן הַמְדַמָּה, אִף שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁלְפַעֲמִים הַמְדַמָּה מִתּוֹקֵן, וְאִזּוֹ הוּא מְקַדֵּשׁ אֶת הָאָדָם, וּמְסִייעַ לוֹ לְהִתְקַרֵּב לְהַשִּׁי"ת. עַכ"ז רִבִּינוֹ מְשִׁיךְ אוֹתוֹ לְצַד הַרַע, וְקוֹרָא אוֹתוֹ יִצְהָר וְקַלִּיפּוֹת, לְפִי שֶׁסֵּתֵם מְדַמָּה הוּא בְּלִי תִיקוּן, וְנִמְשָׁךְ אַחַר הַחֲמִרְיוֹת וְהַהֲנָאוֹת הַגְּשְׁמִיִים, עַד שֶׁנִּחְשָׁב כְּמוֹ

צופים, בבחינת (שיר השירים ד) נפת תטפנה שפתותיך, שהוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל. [וזה שפתותיך, הוא בחינת מוציא מכח אל הפעל, שהוא בחינת הדבור].

ואחר כך, כשמשיג בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג, אז שכלו שב שכל הנקנה, כמו שכתבו המחברים, שיש שכל בכח, ושכל הפעל, ושכל

אורח מישור

ומשתמש בו. להבין דבר מתוך דבר, איך הוא צריך לעבוד את השי"ת בפועל, בקדושה וביראה ובאהבה. אזי השכל בפעל. וזה בחינת נפת צופים, כי אז הוא מרגיש את מתיקות השכל: בבחינת נפת תטפנה שפתותיך, שהוציא מתיקות שכלו מכח אל הפעל. [וזה שפתותיך, הוא בחינת מוציא מכח אל הפעל, שהוא בחינת הדבור]. כי כאן השכל מעורר אותו להתפלל ולשפוך שיחו לפני השי"ת, שיזכהו לעבוד אותו כראוי, בבחי' נופת תטופנה שפתותיך. אבל עדיין אינו זוכה לבוא לכלל מעשה, אלא הכל בגדר של רצונות ותפלות: ואחר כך, כשמשיג בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג, אז שכלו שב שכל הנקנה. היינו שע"י ריבוי הכיסופין והתפלות, זוכה האדם 'להתחבר' ממש עם השכל הקדוש, עד שהשכל 'נקנה' לו, וע"י קנין השכל, זוכה לקיים את החלטות השכל לעובדא למעשה: כמו שכתבו המחברים, שיש שכל בכח, ושכל הפעל, ושכל הנקנה. ועקר קיומו

ביאורים

חוב מקרקעות הלכה ג' סעיף ג') ביאר שהם בחי' חכמה, בינה, דעת. א) שכל בכח, הוא בחי' חכמה. שבו השכל האנושי מקבל מן השכל העליון הארה בגדולת הבורא. אבל אין לו חיבור קרוב עמו, רק מקבל ממנו התנוצצות מרחוק. ומן ההתנוצצות הזו מקבל האדם, רצונות וכיסופין והשתוקקות להיות איש כשר, אבל אינו מסוגל לעשות מזה שום עשיה בפועל. וזהו שכל בכח, שעדיין הוא במחשבה בלבד, ואין לאדם בו שום תפיסה, איך להתחיל להוציא אל הפועל. ב) שכל בפועל, הוא בחי' בינה. והיינו שבו השכל העליון 'יורד' ומתקרב יותר

שיש שכל בכח, ושכל הפועל, ושכל הנקנה. ביאור הענין, כי ביארנו מקודם שהשכל של בני אדם, שעמו הם חושבים ומחליטים בכל דבר, זהו השכל החיצוני. ואילו עצם השכל, הוא השכל הפנימי, גבוה ומנושא מאד מן האדם. אלא שבזמן שהאדם מקדש עצמו, ומבטל את החמירות. הוא עולה אל השכל הפנימי, ומקבל את אורותיו, עד שזוכה שנכלל החיצון בפנימי. וככל שמתחברים יחד השכל החיצון, עם השכל הפנימי, כך נתקומם תכונת השכל. ויש בזה ג' דרגות, והם: שכל בכח, ושכל בפועל, ושכל הנקנה. ובליקוטי הלכות (הלכות גביית

הַנְּקָנָה. וְעָקַר קִיּוּמוֹ שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁכֵּל הַנְּקָנָה, וְזֶה הַשְּׁאָרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה. וְזֶה בְּחִינַת אֲמָנָה, כִּי אֲמָנָה לְשׁוֹן קִיּוּם דְּבָר, כִּי שֶׁכֵּל הַנְּקָנָה הוּא קִיּוּם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ. וְשֶׁכֵּל הַנְּקָנָה נִקְרָא, מֵה שְּׂאָדָם יוֹדֵעַ

אורח מישור

שֶׁל אָדָם לְאַחַר מִיתָתוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁכֵּל הַנְּקָנָה, וְזֶה הַשְּׁאָרוֹתָיו לְאַחַר הַמִּיתָה. כִּי הַשֶּׁכֵּל הַנְּקָנָה, הוּא חִיבוּר הַשֶּׁכֵּל הָאֲנוּשִׁי, עִם אֹר הַנִּשְׁמָה (עֵינִן בִּיאֹרִים). וְהַנִּשְׁמָה נִשְׁאֶרֶת וּמִתְקַיֶּמֶת לְעַד: וְזֶה בְּחִינַת אֲמָנָה, כִּי אֲמָנָה לְשׁוֹן קִיּוּם דְּבָר. כִּי שֶׁכֵּל הַנְּקָנָה הוּא קִיּוּם שֶׁל אָדָם לְאַחַר מוֹתוֹ. וְשֶׁכֵּל הַנְּקָנָה נִקְרָא, מֵה שְּׂאָדָם יוֹדֵעַ הַרְּבִיחַ דְּבָרִים בְּיַדֵּיהָ אַחַת. כִּי קָדָם

ביאורים

מונעים את האדם מלקיים את עצות הצדיק למעשה. ג) שכל הנקנה, הוא בחי' דעת. והוא מה שזוכה האדם שהשכל העליון נקנה לו, דהיינו ששכלו האנושי מתחבר לגמרי עם השכל האלוקי, אור הנשמה כנ"ל. ואז האדם פורש לגמרי מכל הבלי עוה"ז, ונמשך רק אחר השכל האלוקי. ואז אין כח לקלי' לבלבל אותו ולמנוע אותו מלקיים את עצות הצדיק לעובדא ולמעשה. וזה נקרא 'אמנה', כי אז ניתן להאמין ולסמוך על השכל האנושי, שינהיג אותו בדרך הישר, לפי הוראת השכל העליון. ועוד י"ל שנקרא 'אמנה' ע"ש חיבור האדם עם הנשמה, כי 'אמנה' הוא מלשון חיבור, כמ"ש (אסתר ב') ויהי 'אומן' את הדסה. וזהו מעלת הנביאים וגדולי הצדיקים, שזכו לאור הנשמה כנ"ל. והדעת הגדול שהאדם מקבל מן החיבור הקדוש הזה, הוא השארתו לאחר מותו. כי הגוף עם כוחותיו, מתבלים בקבר, והשכל החיצון והמדמה הם ג"כ כוחות הגוף, ועל כן גם הם עתידים להתבלות. ורק הארת הנשמה, יש לו קיום והשארה לעולם.

אל השכל האנושי, ומזה זוכה האדם להרגיש בחוש את מתיקות השכל העליון. וגם הוא מתיישב בלב, ועי"ז הלב נמשך להתבונן בשכל הקדוש. ומנסה להבין דבר מתוך דבר, איך למצוא עצות ודרכים בעבודת ה', ששייכים וראויים לו לפי מדרגתו. והרגש זה מביא את האדם להתפלל להשי"ת, שיזכה לעבוד אותו כראוי, בקדושה גדולה, וביראה ואהבה (כי תפלה הוא עבודה שבלב, וכשהשכל מאיר ללב, הלב מתעורר להתפלל). אבל עדיין אין האדם זוכה להשיג את תכלית מבוקשו, לעשות עבודות בפועל כרצונו. כי אע"פ שיש לו השגות והרגשים גדולים ונשגבים מאד, בעניני עבודת ה', ומרגיש בהם מתיקות גדול, ויש לו משנה סדורה וערוכה איך ראוי לעבוד את ה', ואפילו יתכן שיודע להדריך אחרים בעבודת ה', אבל הוא עצמו אינו מצליח לבוא לידי מעשה, לקיים את העצות של הצדיק בפועל. אלא הכל נשאר רק בהשגות ודיבורים. וכל זה מחמת שעדיין יש אחיזה לקלי' בשכל של האדם, בכח המדמה. והם

הַרְבֵּה דְבָרִים בִּידְעָה אַחַת. כִּי קִדְּם צָרִיף לִידַע הַרְבֵּה הַקְּדָמוֹת קִדְּם שְׂיִדַע אֵיזְהוּ דְבָר, וְאַחַר כֵּן כְּשִׁמְשִׁיג אֶת הַדְּבָר, מְשַׁלֵּיךְ הַקְּדָמוֹתֵינוּ, וְיִוְדַע אֶת הַדְּבָר בִּידְעָה אַחַת. וְעַקֵּר הַמַּעֲזֵן הַחֲכָמָה מִן הַמְּקַדָּשׁ יֵצֵא, כִּי שָׁם הָיוּ מְקַרְיָבִין הַקְּרִבְנוֹת, שְׁהֵם הִבְהֵמִיּוֹת וְכַח הַדְּמִיוֹן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תהלים נא) זְבַחֵי אֱלֹקִים

אורח מישור

צָרִיף לִידַע הַרְבֵּה הַקְּדָמוֹת קִדְּם שְׂיִדַע אֵיזְהוּ דְבָר, וְאַחַר כֵּן כְּשִׁמְשִׁיג אֶת הַדְּבָר, מְשַׁלֵּיךְ הַקְּדָמוֹתֵינוּ. כִּי בִזְמַן שֶׁהַשְּׂכָל הוּא בַּכַּח וּבַפּוֹעֵל, כָּל הַיְדִיעוֹת וְהַהֲשָׁגוֹת שֶׁלּוֹ הֵם תַּעֲרוּבוֹת שֶׁל הַשְּׂכָל הָאֲנוּשִׁי וְאוֹרוֹת הַנִּשְׁמָה. וְלִכֵּן מַעֲרֹב בֵּהֶם דְּמִיוֹנוֹת שֶׁל שִׁקְרָה. וְלַעֲנוּמַת זֶה הַשְּׂכָל הַנִּקְנָה, הוּא הַשְּׁגוֹת הַנִּשְׁמָה בַּלְבַד, שֶׁכּוֹלוֹ אִמַת בְּלִי עֲרוּב דְּמִיוֹנוֹת. וְכַלפִי הָאִמַת הַזֶּה, כָּל הַהֲשָׁגוֹת הַקּוֹדְמִים בְּטָלִים וְחֲסָרֵי חֲשִׁיבוֹת. וְלִכֵּן הוּא מְשַׁלֵּיךְ אֶת כָּל הַיְדִיעוֹת הַקּוֹדְמוֹת: וְיִוְדַע אֶת הַדְּבָר בִּידְעָה אַחַת. כִּי כָּל הַהַקְּדָמוֹת בָּאִים, כְּדִי לְהַכִּיר מֵהֶם אֶת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה. וְכָל הַקְּדָמָה מוֹדִיעָה פֶּרֶט אֶחָד מִגְּדוּלְתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה. וּבִזְמַן שֶׁמֵאִיר לוֹ הַיְדִיעָה מֵהַשְּׂכָל, מַעֲצֵם הַנִּשְׁמָה, זֹכֵה לְהַשִּׁיג אֶת גְּדוּלְתָהּ ה' בִּידְעָה אֶחָת בְּהִירָה מֵאֵד, וְאֵינוֹ זָקוּק לְכָל הַפֶּרֶטִים: וְעַקֵּר הַמַּעֲזֵן הַחֲכָמָה מִן הַמְּקַדָּשׁ יֵצֵא, כִּי שָׁם הָיוּ מְקַרְיָבִין הַקְּרִבְנוֹת. זֶהוּ מֵה שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעַלָּה, שֶׁע"י שְׁבִירַת הַמַּדְמָה נִתְקוּמָה הַשְּׂכָל זֶה לַעֲנוּמַת זֶה. וְכֵן הָיָה גַם בְּבֵית הַמְּקַדָּשׁ, שֶׁמִּחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹ אֶת כַּח הַשְּׂמִיר, וְעִי"ז הָיוּ מְקַרְיָבִים שֶׁם קְרִבְנוֹת שֶׁמִּשְׁבָּרִים וּמְכַנְיָעִים אֶת הַמַּדְמָה. לִכֵּן הָיָה מֵאִיר שֶׁם הַשְּׂכָל, וְהָיָה יוֹצֵא מִשֶּׁם מַעֲזֵן הַחֲכָמָה, לְכָל הָעוֹלָם: שְׁהֵם הִבְהֵמִיּוֹת וְכַח הַדְּמִיוֹן. וְלִהְיוֹן בְּהַשְׁמָטוֹת מְבֹאֵר טַפִּי, אֵיךְ הַקְּרִבְנוֹת מִתְקַנְיָם אֶת הַמַּדְמָה. כִּי הַבְּהֵמָה אֵין לָהּ שְׂכָל, אֲבָל יֵשׁ לָהּ כַּח הַמַּדְמָה, שֶׁמוֹשֵׁךְ אוֹתָהּ לְתַאוּוֹת

ביאורים

מְשַׁלֵּיךְ הַקְּדָמוֹתֵינוּ וְיִוְדַע אֶת הַדְּבָר בִּידְעָה אַחַת. כִּי נִתְבָּאֵר מִקּוֹדֶם, שֶׁבִּזְמַן שֶׁהָאָדָם זֹכֵה לְקַדֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ, וְלִהְיוֹת חֲבֵר עִם הַשְּׂכָל הָעֲלִיּוֹן, אֵזִי הַשְּׂכָל הָאֲנוּשִׁי וְכַח הַמַּדְמָה, עוֹלִים וְנִכְלָלִים בְּשְׂכָל הַקְּדוֹשׁ, וְאֵזִי הַשְּׂכָל הַקְּדוֹשׁ מֵאִיר לָהֶם דַּעַת גְּדוּלָה וְהַשְּׁגוֹת גְּדוּלוֹת וְעֲצוּמוֹת, בְּגְדוּלַת הַשִּׁי"ת. שְׂאֵין כַּח בֵּיד שׁוֹם מִלֵּאךְ לְהַשִּׁיג. וְאֵזִי מִבֵּין הָאָדָם שְׂכָל הַהֲשָׁגוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ מִקּוֹדֶם, שֶׁבָּאוּ מִצַּד הַשְּׂכָל בַּכַּח וְהַשְּׂכָל בַּפּוֹעֵל, כָּלֵם הָיוּ רַק הַקְּדָמוֹת וְטַעֲיָמוֹת שֶׁל הָאוֹרוֹת הַגְּדוּלִים, שֶׁל הַשְּׂכָל הָעֲלִיּוֹן. וְגַם מִבֵּין שְׂכָל הַהֲשָׁגוֹת הַקּוֹדְמִים, שֶׁבָּאוּ מִצַּד הַשְּׂכָל בַּכַּח וּבַפּוֹעֵל, הָיוּ מַעֲרֹבִים עִם דְּמִיוֹנוֹת גַּשְׁמִיִּים וְחֲמוּרִיִּים, מִצַּד הַמַּדְמָה כְּנ"ל. וְאֵילוֹ הַשְּׂכָל הָאֲמִיתִי, כּוֹלוֹ נִקְי וְזָךְ, בְּלִי שׁוֹם תַּעֲרוּבוֹת שֶׁל דְּמִיוֹנוֹת וְשִׁקְרָה. וְאֵזִי הָאָדָם מִתְבַּיֵּשׁ עִם הַיְדִיעוֹת וְהַהַקְּדָמוֹת הַקּוֹדְמִים, וְלִכֵּן הוּא מְשַׁלֵּיךְ אוֹתָם.

רוח נשברה, ששבירת הדמיון הם הקרבנות. ובשביל זה אמרו חכמינו זכרונם לברכה, כשחרב בית המקדש בטל השמיר וכו', וכשיבנה בית המקדש, אז יתקיים (יואל ד) ומעין מן המקדש יצא:

ב ודע, שפכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו, והם הם הקלפות הקודמין לפרי, וסובבים את הקדשה, בבחינת (תהלים יב) סביב רשעים יתהלכון. וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות, כדי להגיע אל הקדשה. ותכף פשעולה להמדרגה, אזי

אורח מישור

ולדמיונות. וע"י הוידוי והסמיכה על ראש הבהמה, האדם מתנתק מן המדמה, וממשיך אותו על ראש הבהמה. וע"י שחיטת הבהמה והקרבתה נשבר המדמה ע"ש: **כמו שפתגב זכחי אלקים רוח נשברה, ששבירת הדמיון הם הקרבנות.** היינו שעיקר הזבחי אלקים, הקרבנות, הוא הרוח נשברה. היינו שבירת הגאווה והעקשנות הבהמית, שקשה כמו אבן כנ"ל. שהאדם מבין שכל הגאווה והרוח שטות אינם מתאימים לו, אלא לבהמה שפלה: **ובשביל זה, כיון ששבירת המדמה, ותיקון השכל, תלויים זה בזה, שכזה קם זה נופל: אמרו חכמינו זכרונם לברכה, כשחרב בית המקדש בטל השמיר וכו'.** כי כשחרב בית המקדש, נפל השכל. וכנגד זה נתגבר כח המדמה, והשרירות לב. וע"ז בטל השמיר, ופסקו הקרבנות. ומנפילת השכל נתבטל נופת צופים ואמנה. היינו שכל בפועל, ושכל הנקנה: **וכשיבנה בית המקדש, ע"י כח השמיר, ויקריבו שם קרבנות, ויתתקן המדמה: אז יתקיים ומעין מן המקדש יצא.** שיתקומם תכונת השכל, ויגדל יותר ויותר, ויתתקן שכל בפועל ושכל הנקנה:

ודע, שפכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו. שעומדים כנגד השכל, זה לעומת זה כנ"ל: **והם הם הקלפות הקודמין לפרי, וסובבים את הקדשה.** היינו שהמדמה סובב את השכל שבכל מדרגה, כמו קליפה שסובבת ומסתירה את הפרי מכל צד, עד שאי אפשר להגיע אל הפרי, רק אם ישבור את הקליפה. ולכן בזמן שאדם יוצא מן המדמה, נתקומם תכונת שכלו, כי שבירת המדמה הוא שבירת קליפת הפרי. וע"ז מתגלה הפרי, הוא השכל: **בבחינת סביב רשעים יתהלכון.** שהמדמה מסובב את האדם עם דמיונות, ו'מוליך' אותו סחור סחור, מתאוה לתאוה, עד שמרחיק אותו לגמרי מן השכל: **וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות, כדי להגיע אל הקדשה.** כי בכל מדרגה מתגלה שכל חדש, ולכן היא 'פרי' חדש, שיש לה קליפה נפרדת. ולכן בכל פעם שהאדם עולה למדרגה חדשה, נעמדת בפניו קליפה חדשה, ומפריעה לו לעבוד את ה': **ותכף פשעולה להמדרגה החדשה, אזי נתעוררין הקלפות**

נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותן, וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותן המקום מקלפות:

ג. ודע, שאין שני בני אדם שוין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה, ופנימית של תחתון נעשה לבוש וחיצוניות לחיצוניות

אורח מישור

שבמדרגה העליונה: ומסבבין אותן. כמו הקליפה שסובבת את הפרי מכל צד. וכך הדמיונות מתעוררים אצלו, מכל מיני צדדים. ולא נותנים לו לעבוד את ה': וצריך להכניע אותם, ולשבר אותם, ולטהר אותן המקום מקלפות. ועי"ז נתקומם תכונת שכלו יותר ויותר:

עתה בא לבאר הטעם, מדוע בכל פעם שאדם עולה למדרגה חדשה, מתעוררים נגדו הקליפות והדמיונות מחדש: ודע, שאין שני בני אדם עומדים במדרגה אחת שוין זה לזה. כי כל הנשמות הם במדרגות נפרדות זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה, שיש נשמות שהם זה למעלה מזה, ויש נשמות שהם במדרגה אחת, אלא שאחת עומדת בפנים, ואחת בחוץ כמשי"ת בסמוך. ושם החיצונית נעשית לבוש לפנימית, כמו הגוף שמלביש את הנשמה, ועי"ז מקבלת החיצונית חיות וקדושה מן הפנימית: ופנימית של תחתון נעשה לבוש

ביאורים

לפי מעלתה. זו על גבי זו, וזו לפנים מזו. למשל שני נשמות סמוכות שאחת גבוהה מחברתה, הנשמה הנמוכה קבועה בחיצוני של המדרגה, והנשמה הגבוהה קבועה בפנימי של המדרגה. והנשמה היותר גבוהה, קבועה במדרגה שלמעלה, בחיצוני שבה. והנשמה שמעליה, קבועה בפנימי שבה. וכן כלם, זה פנימי לזה, וזה למעלה מזה. ה) הנשמה שעומדת בחיצוניות המדרגה. נעשית לבוש לנשמה שעומדת בפנימיות המדרגה, כמו גוף שמלביש את הנשמה. ועי"ז הנשמה החיצונית מקבלת קדושה מן הנשמה הפנימית. כמו הגוף שמקבל חיות וקדושה מן הנשמה. והקדושה הזו שמקבלת

כל הנשמות הם זה למעלה מזה וכו'. נרחיב קצת בביאור הענין, ולצורך זה נפרט אותו לסעיפים: א) כל המדרגות הרוחניים, מסודרים בקומה זה למעלה מזה. ב) בכל מדרגה יש ג' חלקים, פנימית, וחיצונית, וקליפה. הפנימי הוא עיקר המדרגה, ובו מתגלה עיקר האור של המדרגה. והחיצוני, הוא בחי' כלי ולבוש לאור של המדרגה. והקליפה הוא הפסולת, ששם סובבים הקלי' והדמיונות. ועי"ז נאמר סביב רשעים יתהלכו. ג) המדרגה העליונה היא מעל שני החלקים של המדרגה התחתונה. כלומר שהחיצוניות של המדרגה העליונה, גבוהה בהרבה, מן הפנימי של המדרגה הנמוכה. ד) לכל נשמה יש מקום בסדר המדרגות

עליון. נמצא, כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה,

אורח מישור

והיצוניות להיצוניות עליון. פי' שכל המדרגות עומדים זה למעלה מזה, ולכל מדרגה יש שני חלקים, היצוניות ופנימיות. ובכל חלק עומד אדם אחר, והאדם היצוני נעשה לבוש לאדם הפנימי, ועי"ז היצוני מקבל קדושה וחיות מן הפנימי, כמו הגוף שמלביש את הנשמה ועי"ז מקבל ממנה חיות וקדושה. ובזמן שאדם מתקדש, הוא עולה מדרגה לדרגה, ומיצוני לפנימי. למשל אם היה עומד באיזה מדרגה בחלק היצוני, בשעה שמתקדש הוא מתקדם ונעמד בחלק הפנימי של המדרגה, ואח"כ כשמתקדש יותר, הוא עולה מפנימיות המדרגה, למדרגה הגבוהה יותר, ושם הוא נעמד בחיצוניות המדרגה. וזהו עליה גדולה בשבילו, כי אף שמקודם היה פנימי, ועתה נעשה יצוני, עכ"ז מדרגת היצוני העליון, גבוה בהרבה מן הפנימי שבמדרגה התחתונה: ועתה כיון שנתבאר שאין שני בני אדם עומדים במדרגה שוה, נמצא, כשאחד רוצה להתקדש ולעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה

ביאורים

היצונית מן הפנימית, היא מצילה אותה מן הקליפות שסובבים אותה. (ו) אי אפשר לשתי נשמות שיעמדו במקום אחד. וע"כ כשנשמה אחת נעתקת ממדרגתה, ועולה למדרגה שמעליה. אזי הנשמה שהיתה באותה מדרגה, נעתקת ועולה למדרגה עליונה יותר, ומפנה מקום לנשמה התחתונה שתוכל לעלות למעלה. וכן חברו דחברו הגבוה יותר, גם הוא עולה יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני אדם במדרגה אחת (כנ"ל. ז) לכל נשמה יש שני חלקים: פנימיות ויצוניות. הפנימי הוא עיקר הנשמה והשכל. והיצוני הוא חלק נמוך יותר. והם עומדים בקומת המדרגות סמוכים זה לזה, הפנימי מעל היצוני. למשל אם הפנימי של הנשמה, עומד בפנימיות המדרגה. אזי היצוני של

הנשמה עומד בחיצוניות המדרגה. (ח) גם בענין שני חלקי הנשמה, הפנימית והיצונית, אין שני חלקים של נשמה אחת, יכולים לעמוד במקום אחד, ולכן כשחלק אחד עולה, גם חברו שמעליו מתרומם לפנות לו מקום. למשל בזמן שיש נשמה ששני חלקיה עומדים במדרגה אחת, הפנימי של הנשמה עומד בפנימיות המדרגה. והיצוני של הנשמה עומד בחיצוניות המדרגה (כנ"ל). בזמן שהאדם מתקדש ונשמתו ראויה לעלות למעלה, אזי הפנימי שלו עולה למדרגה הגבוהה, ונעמד שם בחיצוניות המדרגה. והחלק היצוני של הנשמה שלו, שהיתה בחיצוניות המדרגה, מתקדמת ונכנסת לפנימיות המדרגה. (ט) כשעולה הפנימי למעלה, ונעשה שם יצוני, אז הנשמה הגבוהה יותר, שהיתה מקודם בחיצוני

העליון, היא מתקדמת אל פנימיות העליון. ואילו מה שהיה שם בפנימי, עולה למדרגה יותר גבוהה, ושם נעשה חיצוני. וכך עולים כל המדרגות, מחיצוני לפנימי, ומפנימי לחיצוני גבוה יותר. (י) כנגד שתי חלקי הנשמה (פנימי וחיצוני), יש שתי עבודות, עבודה פנימית ועבודה חיצונית. שעבודת התורה והתפלה והמצוות, הם עבודה פנימית. והם מתקנים את בחי' הפנימיות שבנשמה. דהיינו שעל ידי עבודות אלו, זוכה אדם לקדש את נשמתו הפנימית, ולהעלותה למדרגה גבוהה. ואילו עבודות אכילה ושתייה ומשא ומתן ושאר צרכי הגוף, שנוהג בהם בכשרות ובקדושה, הם עבודות חיצוניות, ועל ידם מקדשים ומעלים את בחי' החיצוניות של הנשמה (ליקו"ה שם). ומי שהוא במעלה גבוהה, העבודות החיצוניות שלו, דהיינו האכילה ושתייה ומו"מ, הם גבוהים ומעולים הרבה יותר מן התורה והתפלה והמצוות של האדם הנמוך כנ"ל. (יא) וגם כאן כל עליה מרוממת גם את החלק השני שמעליה. כגון בזמן שהאדם נמצא באיזו מדרגה קדושה, וחיצוניות נשמתו עומדת בחיצוניות המדרגה, ופנימיות נשמתו עומדת בפנימיות המדרגה. בזמן שהוא מתקדש ומתעלה בעבודת האכילה והשתייה, מזה מתרומם בחי' החיצוניות של הנשמה שלו, ועולה בדרגה. עד שנעשית אכילתו ושתייתו בקדושה גדולה, כקדושת התורה והמצוות שלו. ועי"ז עולה חיצוניות נשמתו לפנימיות המדרגה, וזה בחי' שנעשה מן החיצוני שלו פנימי. וזה משפיע רוממות וקדושה גם על בחי' הפנימיות שסמוכה לו. ומזה זוכה שגם

התורה והתפלה והמצוות שלו מתקדשים, ועולים למדרגה הגבוהה, ושם הוא נעמד בחיצוניות המדרגה. דהיינו שאמנם הוא נשאר עבודה פנימית של תורה ותפלה, כי הוא החלק הפנימי של הנשמה. אך הוא עומד כעת במדרגה של חיצוני, כלומר שמעלת התורה והתפלה שלו, מתעלה בקדושה, כמו האכילה והשתייה שבמדרגה העליונה. וזהו עליה בשבילו, כי נתבאר שהחיצוני הגבוה, הוא מעולה יותר מן הפנימי הנמוך כנ"ל. וכיון שעלה לחיצוניות המדרגה, הנשמה שהיתה שם קודם, מתקדמת ונכנסת לפנימיות המדרגה. כלומר שזה משפיע רוממות וקדושה על האכילה והשתייה של האדם שנמצא במדרגה העליונה, עד שאכילתו מתקדשת כקדושת התורה והמצוות שבמדרגה העליונה. ואז הפנימי שהיה שם, נעתק למדרגה עליונה יותר. וכך מתרוממים כל המדרגות, זה על ידי זה, שהחיצוני נעשה פנימי, והפנימי נתרומם למעלה ונעשה חיצוני גבוה, ומה שהיה חיצוני גבוה נעשה ממנו פנימי גבוה וכו' (ליקוטי תפלות).

ועיקר העליה הוא, ע"י שנזדכך בחי' החיצוני (ליקו"ה מתנה ד' סעיף ה'). כי נתבאר שבכל מדרגה יש קליפות שמקיפים את החיצוני, כמו קליפה שסובבת את הפרי. והם רוצים להתגבר על הנשמה שנמצאת בחיצוניות המדרגה. אלא שהנשמה שבמדרגה הפנימית, אינה מניחה להם, מחמת שהחיצוניות משמשת לברוש לפנימית, ועי"ז הפנימית משפיעה לה קדושה, כמו שהנשמה משפיעה חיות וקדושה לגוף. ומקדושה זו של הפנימית

כִּי אִי אֶפְשָׁר שְׂיִהְיוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַדְרָגָה אַחַת. וְאִינוּ נֶעְתָּק מֵהָאָדָם הָעֲלִיּוֹן אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נִשְׁאָר. וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה אִינוּ נֶעְתָּק וְעוֹלָה, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת, וְהַחִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל הַתַּחְתּוֹן נֶעֱשֶׂה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן.

אורח מישור

הַיּוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה. כִּי אִי אֶפְשָׁר שְׂיִהְיוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַדְרָגָה אַחַת. וְעוֹד כֻּלָּל יֵשׁ בְּזֵה, שֶׁלֹּכֵל נִשְׁמָה יֵשׁ שְׁתֵּי בַחֲנוּת, פְּנִימִי וְחִיצוֹנִי. הַחֶלֶק הַפְּנִימִי, הוּא עֵיקַר הַנִּשְׁמָה וְהַשְׁכֵּל. וְהַחֶלֶק הַחִיצוֹנִי, הוּא שְׁכֵל נִמּוֹךְ יוֹתֵר. וְשְׁנֵי הַחֶלְקִים הָאֵלּוּ צְמוּדִים יַחַד, בְּמַדְרָגוֹת סְמוּכוֹת זֶה לְזֶה. שְׂאֵם הַחֶלֶק הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַנִּשְׁמָה נִמְצָאת בַּחִיצוֹנִיּוֹת הַמְּדֻרָגָה, אִזִּי הַחֶלֶק הַפְּנִימִי שֶׁל הַנִּשְׁמָה, נִמְצָא בַּחֶלֶק הַפְּנִימִי שֶׁל הַמְּדֻרָגָה. וְאֵם הַחֶלֶק הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַנִּשְׁמָה, נִמְצָאת בַּפְּנִימִיּוֹת הַמְּדֻרָגָה, אִזִּי הַחֶלֶק הַפְּנִימִי שֶׁל הַחִיצוֹנִי. וּבִזְמַן שֶׁהָאָדָם מֵתְעַלֶּה, שְׁנֵי הַחֶלְקִים שְׁלוֹ מֵתְקַדְמִים, לְמָקוֹם מְרוּמָם יוֹתֵר, מֵחִיצוֹנִי לְפְנִימִי, וּמֵתַחְתּוֹן לְעֲלִיּוֹן: וְאִינוּ נֶעְתָּק מֵהָאָדָם הָעֲלִיּוֹן אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, וְהַחִיצוֹנִיּוֹת נִשְׁאָר. עֵיין בְּלִיקוּטֵי תַפְלוֹת שֶׁמְבוֹאֵר מִדְּבָרֵינוּ, שְׁבִאֲמַת שְׁנֵי הַבַּחֲנוּת שֶׁל הָאָדָם, הַפְּנִימִי וְהַחִיצוֹנִי, עוֹלִים תְּמִיד. כִּי לְעוֹלָם שְׁנֵיהֶם צְמוּדִים זֶה לְזֶה, וְכִשְׂאֵחַד עוֹלָה, גַּם חִבְרוּ עוֹלָה עִמּוֹ. וְלִכֵּן כִּשֶׁהַפְּנִימִי עוֹלָה לְמַעְלָה, אִזִּי הַחִיצוֹנִי נִתְעַלֶּה וְנִעֲשֶׂה פְּנִימִי, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר מִקוּדָם. אֵלּא שֶׁהַחִיצוֹנִי מֵתְעַלֶּה בְּמָקוֹמוֹ, כְּלוֹמֵר שֶׁנִּשְׁאָר בְּמַדְרָגָה הַקּוּדְמַת, רַק שֶׁמֵתְקַדֵּם מֵחִיצוֹנִי לְפְנִימִי. וְאֵלּוֹ הַפְּנִימִי כִשֶׁמֵתְעַלֶּה, הוּא נֶעְתָּק לְגַמְרֵי מִמְּדֻרָגָה רֵאשׁוֹנָה, וְעוֹלָה לְמַדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה יוֹתֵר. וְאִמְנָם בְּעֲלִיָּה הַבֵּאָה, יַעֲלֶה גַם הַחִיצוֹן לְמַדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה, אֵךְ אִזִּי כִבֵּר נִעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ פְּנִימִי. נִמְצָא שֶׁלְעוֹלָם הַפְּנִימִי הוּא עוֹלָה לְמַדְרָגָה אַחֲרֵת, וְהַחִיצוֹנִי נִתְעַלֶּה בְּמָקוֹמוֹ: וְגַם הָאָדָם שֶׁבְּמַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהוּא גֵרָם ע"י עֲבוּדָתוֹ, לְעֲלִיָּה שֶׁל הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, אִינוּ נֶעְתָּק וְעוֹלָה מִמֶּנּוּ לְמַדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה, אֶלָּא הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, וְאוֹתוֹ הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַתַּחְתּוֹן, נֶעֱשֶׂה בְּמַדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה חִיצוֹנִיּוֹת לְחִיצוֹנִיּוֹת עֲלִיּוֹן. הֵיינו שְׂאִינוּ מְגִיעַ תִּיכֵף לְמָקוֹמוֹ, לְחִיצוֹנִיּוֹת הַמְּדֻרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה. כִּי לֹקַח זְמַן לְחִיצוֹנִיּוֹת הָעֲלִיּוֹן לְהַתְקַדֵּם וְלִהְעֲשׂוֹת פְּנִימִי (עֵיין בִּיאוּרִים). וּבִינְתַיִם הוּא נִשְׁאָר חִיצוֹנִי, וְאִזִּי הַפְּנִימִי שֶׁעֲלָה

ביאורים

נִכְנָעִים הַקְּלִיפּוֹת. כִּי הַקְּלִיפּוֹת הַחִיצוֹנִים, הֵם בַּחֲוֵי כַח הַמְּדָמָה. וְאֵלּוֹ הַפְּנִימִי הוּא בַּחֲוֵי בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, שֶׁנִּמְצָא בּוֹ כַח הַשְּׁמִיר, שֶׁמְבַטֵּל אֶת הַמְּדָמָה. וְע"ז נִאֲמַר וּמַעֲיִן מִבֵּית ה' יצ"א. שֶׁמֶן הַפְּנִימִי שֶׁהוּא בַּחֲוֵי בֵּית, יוֹצֵא קְדוּשָׁה אֶל הַחִיצוֹנִי וּמְצִיל

אוֹתוֹ מִן הַקְּלִיפּוֹת. אֲבָל יֵשׁ זְמַן קָצֵר שֶׁבּוֹ הַקְּלִיפּוֹת יִכְוֵלִים לְהַתְּגַבֵּר עַל הַחִיצוֹנִי. כִּי בְּרַגְעַת הָרֵאשׁוֹן כִּשֶׁהַפְּנִימִי עוֹלָה לְמַדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְרוֹצֵה לְהַכְּנִס שָׁם לְמָקוֹמוֹ, לְחִיצוֹנִיּוֹת הַמְּדֻרָגָה, וְלִהְלַבֵּשׁ אֶת הַפְּנִימִי. הוּא נִתְקַל בְּמַעְצוֹר, כִּי מוֹצֵא שֶׁהַפְּנִימִי

וְאֵף עַל פִּי שְׂכָבֵר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שְׁבַמְדִּרְגָה עֲלִיוֹנָה עַל יְדֵי הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, אֵף עַל פִּי כּוֹן, כְּשִׁפְנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם, וְחִיצוֹנִיּוֹת (נ"א וּפְנִימִיּוֹת) הַתְּחַתּוֹן עוֹלָה, אֲזִי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר, כִּי לֹא נִכְנָעַת, אֲלָא לְפָנֵי

אורח מישור

מן המדרגה התחתונה, הוא נעשה מקיף לחיצוניות עליון, ועי"ז מתגברים עליו הקלי'. כי גם הקלי' מתהלכים סביב החיצון, כמ"ש סביב רשעים יתהלכון: וְאֵף עַל פִּי שְׂכָבֵר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שְׁבַמְדִּרְגָה עֲלִיוֹנָה עַל יְדֵי הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן, אֵף עַל פִּי כּוֹן, כְּשִׁפְנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם, וְחִיצוֹנִיּוֹת (נ"א וּפְנִימִיּוֹת) הַתְּחַתּוֹן עוֹלָה, אֲזִי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר, כִּי לֹא

ביאורים

ובינתים מתגברים עליה הקלי'. והנה כל המלחמה הזו הוא דבר זמני שהנצחון שלו מוכרע מראש, כי בודאי שהפנימי עשוי להתקדש ולהכנס למקומו, לפנימיות המדרגה. ואז הנשמה שעלתה עתה, תכנס למקומה ותעשה לבוש לפנימי, וזה ידחה ממנה את הקלי' כנ"ל. אך מן המצב הזמני הזה נפלו הרבה, כי מבואר להלן שלמדמה יש כח של התפשטות, ולכן ברגע קטן שהוא מצליח להתגבר על האדם, הוא מתפשט בדמיונו, ועורך בפניו חשבון גדול מכל הנפילות שעברו עליו, ומצרף את כלם לנגד עיניו, ומזה מפיל עליו בלבול ויאוש, עד שכבר אין לאדם כבר כח לסבול עוד נפילות, וחושב שכבר עדיף שלא לעלות, כדי לא ליפול יותר. ובפרט שהאדם מביט סביבו, ורואה איך שאנשים אחרים יראי ה' שעוסקים בתורה ובמצוות, אך אין לבם בוער בקרבם, ואינם מבקשים לעלות מדרגה לדרגה, אלא מסתפקים במה שהשיגו כבר, עליהם אין עוברים נפילות משונות כאלו. ואילו החסידים בני עליה, שאינם מסתפקים במה שהשיגו, אלא מבקשים לעלות תמיד מחיל אל חיל, דוקא

עדיין לא נכנס למקומו לפנים, אלא עומד בחיצוניות המדרגה. ואז הוא נאלץ להיות לבוש לחיצון (כ"מ בלשון רבינו ודו"ק). וכבר נתבאר שסביבות החיצון, שם עומדים הקליפות הסובבות, וע"כ בעלות האדם לשם, הם נלחמים בו ומנסים להפילו מקדושתו. ויתכן לבאר הטעם שהחיצון מתעכב להכנס לפנים. לפי שהנשמה שבמדרגה העליונה, לא עמלה לקדש את עצמה, אלא כל עליתה בא מחמת שהנשמה שתחתיה נתקדשה, וזכתה לעלות למדרגה העליונה. וזה גרם עליה לכל הנשמות שמעליה, מפני שאין שתי נשמות יכולות לעמוד במקום אחד. אבל העליונים מצד עצמם לא עשו כלום. ואמנם בהגיע תור עליהם, מסייעים להם משמים, ומכניסים בהם איתערוותא דלעילא להתקדש, כדי שיזכו לעלות, אך זה לוקח זמן עד שהם מתקדשים בפועל ומגיעים למקומם. ולעומת זה הנשמה שבמדרגה הנמוכה, שכבר קדשה את עצמה, היא עולה לפנייהם. ולכן יש לה עליה, אבל אינה יכולה להכנס מיד למקומה, עד שיתקדשו הנשמות שמעליה.

האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפלו לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו, ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש.

ופנימיות וחיצוניות הם שני מיני עבודות, עבודה של תורה ותפלה ומצוות הם פנימיות. ועבודת אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף הם חיצוניות. ועבודת חיצוניות, הינו אכילה ושתייה, של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומשפחת יותר מעבודות פנימיות, הינו תורה ותפלה, של האדם

אורח מישור

נקבעת, אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפלו לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו, ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש. ובזמן שאדם זוכה לשבר את הקלי' שבמדרגה החדשה, עי"ז נתקומם תכונת שכלו ביותר, כי כשזה קם זה נופל כנ"ל. ומזה זוכה לרומם את שכלו, בבחי' שכל בכח ובפועל ונקנה: ופנימיות וחיצוניות, הם שני מיני עבודות. עבודה של תורה ותפלה ומצוות, הם פנימיות. ועבודת אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף, הם חיצוניות. ועבודת חיצוניות, הינו אכילה ושתייה, של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומשפחת יותר מעבודות פנימיות. הינו תורה ותפלה, של האדם העומד במדרגה התחתונה. ובשביל זה פנימיות התחתון נעשה לבוש

ביאורים

עליהם עובר בכל פעם ירידות ובלבולים שונים ומשונים, ובמקום לעלות הם נופלים. עד שהמדמה מצליח להכניס בראש של האדם, שכנראה משמים אין חפצים בעליות שלו, ולכן השי"ת בעצמו מפיל אותו למטה. ואילו האמת שכל הנפילה הזו, היא דמיון בעלמא, כי באמת האדם אחוז כעת במצב של עליה, שזכה להתקדש ולהתרומם למדרגה הגבוהה. וכל התגברות הקלי' הוא מצד הנשמה שמעליו, שעדיין לא נכנסה למקומה, להיות פנימי. וכ"כ להלן בהשמטות, שזהו טעות שטועים בו החסידים (בני עליה), כי באמת אין זה נפילה כלל.

ובשביל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש. וכתב בליקוטי הלכות (מעקה ושמירת הנפש ד' סעיף ה') שאמר רבינו, שגם מי שהוא במדרגה נמוכה מאד, בתוך הארץ ממש, כשנתעורר מעט לעלות משם, בהכרח שיתעוררו כנגדו קלי' הדמיונות בכל מדרגה שעולה. וע"כ בכל פעם שאדם רוצה לגשת לאיזה עבודה מעבודת ה', מתעורר נגדו היצה"ר מחדש, עם מלחמות גדולות, ומניעות רבות. וצריך התחזקות גדול ועצום מאד בכל פעם, לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש עי"ש.

עליהם עובר בכל פעם ירידות ובלבולים שונים ומשונים, ובמקום לעלות הם נופלים. עד שהמדמה מצליח להכניס בראש של האדם, שכנראה משמים אין חפצים בעליות שלו, ולכן השי"ת בעצמו מפיל אותו למטה. ואילו האמת שכל הנפילה הזו, היא דמיון בעלמא, כי באמת האדם אחוז כעת במצב של עליה, שזכה להתקדש ולהתרומם למדרגה הגבוהה. וכל התגברות הקלי' הוא מצד הנשמה שמעליו, שעדיין לא נכנסה למקומה, להיות פנימי. וכ"כ להלן בהשמטות, שזהו טעות שטועים בו החסידים (בני עליה), כי באמת אין זה נפילה כלל.

ד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמַּחְשְׁבוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּלוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבַּמְּדַרְגָּה, אֲלֵא עַל יְדֵי גְדֻלוֹת הַבוּרָא. כְּמוֹכָא בְּכַוְנוֹת שֶׁל הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשֵׁמוֹ, שְׁזֵה הַמְּזֻמּוֹר נִתְקַן לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבִּיצִירָה, כִּי נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה שְׁעוּלָה בִּיצִירָה, וְעַל יְדֵי שֶׁמְזַכְּרִין גְּדֻלוֹת הַבוּרָא נִכְנָעִין, עֵינֵי שָׁם. כִּי פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה לְבְּרִיאָה, וּפְנִימִיּוֹת עֲשִׂיָּה עוֹלָה וּמַלְבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת יְצִירָה, עֵינֵי שָׁם.

וְהַהֲתַגְּלוֹת גְּדֻלוֹת הַבוּרָא, הוּא עַל יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָנִין לְעֵנֵי הַגּוֹן. כִּי עֶקֶר

אורה מישור

וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַמַּחְשְׁבוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּלוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁבַּמְּדַרְגָּה, אֲלֵא עַל יְדֵי גְדֻלוֹת הַבוּרָא. כִּי באמת כל הדברים בעולם נבראו כדי לגלות את גדולת הבורא, כמ"ש (באבות ו) כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו. אלא שהקליפות והמדמה משקרים את האדם, ומציגים לפניו כל דבר בדרך תאוה. ובזמן שמתגלה בעולם גדולת הבורא, מתבטלים השקרים, ומתגלה שכל התאוות רק דמיונות בעלמא: כְּמוֹכָא בְּכַוְנוֹת שֶׁל הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשֵׁמוֹ, שְׁזֵה הַמְּזֻמּוֹר נִתְקַן לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת שֶׁבִּיצִירָה, כִּי הַקְּלִיפוֹת שֶׁסָּבִיב עוֹלָם הַיְצִירָה נִתְעוֹרְרִים נֶגֶד עֲשִׂיָּה בְּזִמְנָה שֶׁהוּא עוֹלָה בִּיצִירָה. וְעַל יְדֵי שֶׁמְזַכְּרִין גְּדֻלוֹת הַבוּרָא נִכְנָעִין, עֵינֵי שָׁם. כִּי בְּזִמְנָה שֶׁעוֹלָם הַיְצִירָה רוּצָה לְעֵלוֹת לְעוֹלָם הַיְצִירָה, אִזִּי פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה לְבְּרִיאָה, וְאִזִּי חִיצוֹנִיּוֹת הַיְצִירָה מִתְקַדֵּם וְנַעֲשֶׂה פְּנִימִי שֶׁל יְצִירָה. וּפְּנִימִיּוֹת עֲשִׂיָּה עוֹלָה וּמַלְבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת יְצִירָה, עֵינֵי שָׁם. כִּי כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר מִקּוּדָם, שֶׁלְכָל נִשְׁמָה יֵשׁ חִיצוֹנִיּוֹת וּפְנִימִיּוֹת. כִּךְ גַּם לְכָל עוֹלָם מִד' עוֹלָמוֹת יֵשׁ ב' חֻלְקִים, חִיצוֹנִיּוֹת וּפְנִימִיּוֹת. וְגַם כֵּאֵן הַעֲלִיָּה הִיא רַק בְּפְנִימִיּוֹת כִּנ"ל. וְלִכֵּן פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה לְבְּרִיאָה, וְחִיצוֹנִיּוֹת הַיְצִירָה מִתְעַלָּה בְּמִקְוֹמוֹ, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ פְּנִימִי דִיצִירָה. וְאִזִּי פְּנִימִיּוֹת הַיְצִירָה עוֹלָה אֶל הַיְצִירָה, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ שֶׁם חִיצוֹנִי, וּמַלְבִּישׁ אֶת הַפְּנִימִי הַחֲדָשׁ שֶׁל הַיְצִירָה. אֲבָל בְּתַחִילָה, הַחִיצוֹן שֶׁל הַיְצִירָה עֲדִיין נִשְׁאָר בְּחִיצוֹנִי. וְאִזִּי נַעֲמַד הַפְּנִימִי שֶׁל הַיְצִירָה בְּחוּץ, וּמַלְבִּישׁ לְחִיצוֹנִיּוֹת דִיצִירָה, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה מִתְגַּבְּרִים עַל הַפְּנִימִי דַעֲשִׂיָּה, הַקְּלִי' וְהַדְּמִיוֹנוֹת שֶׁבִיצִירָה. וְעַיִן אִמִּירַת הוֹדוּ מִתְגַּלֶּה גְּדוּלוֹת הַבוּרָא, וְזוֹהָ הֵם נִכְנָעִים: וְהַהֲתַגְּלוֹת גְּדֻלוֹת הַבוּרָא, הוּא עַל יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָנִין לְעֵנֵי הַגּוֹן. כִּי עֶקֶר הַגְּדֻלָּה וְהַפְּאָר הוּא

ביאורים

ויכנס למקומו, לפניו. כי נתפנה לו 'מקום מקודש' בפנימיות המדרגה, ותיכף יכנס לשם. וז"פ 'מקום' מקדשינו. שיש כאן מקום מקודש, שמבטל את הקלי', ותיכף יגיע האדם לשם, ועי"ז יתבטלו ממנו הקלי' והדמיונות.

הגְדֻלָּה וְהַפָּאָר הוּא הַתְּגֻלוֹת הַגְּוֹנִין, וְכִסְף וְזָהָב הֵן הֵן הַגְּוֹנִין, כִּי גְוֹנִין עֲלָאִין בְּהֵם, וְגְוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁין בְּכֶסֶף וְזָהָב, אִין מְאִירִין אֶלָּא כְּשִׁבְאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כִּי שָׁם מְקוֹמָם, וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוֹנִין בְּבַחֲנֵינָת (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. כִּי מְקוֹם הַגְּוֹנִין אִינוּ אֶלָּא אֶצֶל אִישׁ

אורח מישור

הַתְּגֻלוֹת הַגְּוֹנִין. גוֹנִין הֵם אורות קדושים עליונים, שמלובשים בתוך כל הדברים הגשמיים שבעולם, ומחיים אותם. והם מעוררים את האדם להתבונן בכל דבר על גדולת הבורא. אלא שהקל"י והדמיונות מסתירים את הגוֹנִין הקדושים, ומשקרים לאדם כאילו הבלי עוה"ז הם עיקר החשיבות. ובשעה שמצטרפים ונכללים יחד כמה גוֹנִין, מתחזק אורם ביותר, ואז אין לקל"י כח להסתיר אותם, ומזה מתגלה כבוד ה' מתוך כל הדברים שבעולם: וְכִסְף וְזָהָב הֵן הֵן, שם מאירים, עיקר הַגְּוֹנִין, כִּי גְוֹנִין עֲלָאִין בְּהֵם. כי אף שבכל דבר נמצאים גוֹנִין קדושים. אבל בכסף וזהב נמצאים גוֹנִין 'עילאין', שהוא אור גדול יותר. וזה מחמת שהממון הוא עיקר הכלי של הברכה והשפע והעשירות (ליקו"ה חלוקת שותפות ב' סעיף ה'): וְגְוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁין בְּכֶסֶף וְזָהָב, אִין מְאִירִין אֶלָּא כְּשִׁבְאִים לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי. כִּי שָׁם מְקוֹמָם, וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, וּמִתְנַהֲרִין אֵלּוּ הַגְּוֹנִין, בְּבַחֲנֵינָת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. כי גם בנפשות ישראל יש גוֹנִין, ובשעה שהגוֹנִין עילאין שבממון מגיעים לרשות ישראל, הם מתחברים ונכללים יחד עם הגוֹנִין שבנפשות ישראל, ועי"ז הם מתנהרין, ואז הקב"ה מתפאר בשניהם. וז"פ אשר 'בך' אתפאר, היינו שבזמן שהגוֹנִין מגיעים לרשות ישראל, ונכללים 'בתוכם', אז השי"ת מתגדל ומתפאר בשניהם. בגוֹנִין של ישראל, ובגוֹנִין של הממון, שכלולים יחד: כִּי מְקוֹם הַגְּוֹנִין אִינוּ אֶלָּא אֶצֶל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כי האיש

ביאורים

וגוֹנִין עֲלָאִין המלובשים בכסף וזהב אין מאירים אלא כשבאים לאיש הישראלי וכו'. מתוך לשון רבינו 'כשבאים לאיש הישראלי', נראה שעיקר תיקון גילוי הגוֹנִין נעשה, דוקא בזמן שהממון היה בתחילה ברשות של עכו"ם, ונכנס לרשות ישראל. כי בזמן שהממון נכנס מרשות גוי לרשות ישראל, מתעורר ההתפארות של השי"ת 'לי הכסף ולי הזהב', ומזה נעשה הממון בבחי' בגדי ישע. וכ"מ בסמוך לגבי אברהם ואבימלך.

וזהו בעצמו תיקון המדמה. והענין בזה, כי גוף הממון הוא בחי' לבוש, שמלביש את הגוֹנִין עילאין שגנוזים בפנימיות הממון. והלבוש הזה נותן חשיבות וכבוד, כמו שרבי יוחנן הוי קרי למאני מכבודותא. ויש בלבוש הזה שני צדדים טוב ורע. שבזמן שהוא מתוקן הוא מגלה את החשיבות והכבוד של הגוֹנִין עילאין. ומזה נתגדל ומתכבד שם ה'. ובזמן שמתקלקל הלבוש, הוא מסתיר את הגוֹנִין עילאין, ונותן כבוד וחשיבות לתאות ממון.

הדברים. וכן מבואר ממ"ש רבינו לגבי הממון שנתן אבימלך לאברהם, שנעשה מזה כסות עינים שכיסה את עיני המזלזלים בכבודה של שרה. וביארנו בסמוך שע"י שנתגלה מן הממון גדולת ה'. נתתקן גם המדמה שמעלה לגוים דמיונות של כיעור וניאוף, ועי"ז הפסיקו לזלזל בשרה. וז"ש רבינו בתו' ח' תנינא, שתיקון המדמה הוא ע"י 'התפשטות' הנבואה. כי נבואה הוא תיקון המדמה, כמ"ש (הושע יב) וביד הנביאים אדמה. ובזמן שמתקנים את המדמה עד שנעשה ממנו נבואה, מתפשט התיקון הזה לכל הדמיונות. וזה בחי' ומעין מבית ה' יצ"א, שמעין החכמה, הוא בחי' הנבואה, נובע מבית ה', ומתפשט לחו"ץ (כנ"ל), ומאיר את הגוונים בכל הדמיונות שבעולם.

ובפרט ע"י תיקון המדמה של תאות ממון, שהוא המדמה החזק ביותר, מכל הדמיונות שבעולם, ולכן הוא מתקן את כלם. כי מבואר בליקו"ה (גילוח ד') שהממון הוא השורש של כל הלבושים והצמצומים שבעולם. בבחי' בשמאלה עושר וכבוד. ונתבאר שהלבוש הוא בחי' המדמה, וע"כ בזמן שמתקנים את הלבוש (המדמה) של הממון, זוכה אדם לתקן כלים דקדושה, שעל ידם מתגלה לו גדולת הבורא מכל דבר. והטעם לזה, כי הגוונים עליונים שיש בממון, הם אורות הבינה הקדושים. ומדת הבינה היא השורש של כל הלבושים והצמצומים, בבחי' מ"ש בזה"ק (ויקרא י') מינה דינין מתערין. ולכן בזמן שאדם מתקן את הלבוש של הממון, נתקנים ונושעים כל הלבושים

והלבוש הזה, חיצוניות הממון, הוא בחי' המדמה. כי נתבאר לעיל שהמדמה הוא לבוש שעוטף כל דבר, כמו קליפה שסוכבת את הפרי. ועי"ז הוא מצייר לפני השכל כל דבר לפי דרכו. שבזמן שהמדמה פגום, הוא נעשה קליפה עבה שמסתירה את האורות האלוקיים, ומציירת לפני השכל את הכבוד והחשיבות של תאות ממון. ובזמן שהמדמה מתוקן, הוא עוטף את הדבר בכבוד אלוקי, ומצייר לפני השכל את האורות האלוקיים שבממון. ועי"י שהקב"ה מתפאר בגוונים, לי הכסף ולי הזהב, נתתקן הלבוש הוא הקליפה והמדמה, ונעשה ממנו בגדי ישע, וזהו בעצמו תיקון המדמה. ולכן נקרא יש"ע, מלשון ישועה, כי נושע המדמה מן הקלי', ועלה אל השכל. וי"ל שהבגדי ישע שנוצר מהתפארות ה', ומחזיקו הגוונים, זהו בחי' השמיר, שמשבר את לב האבן, שהיה בבית המקדש.

ועתה יש להוסיף ע"ז, שבזמן שנתקנים לבושי הממון, ונתגלה מהם גדולת הבורא, מזה נושעים ונתקנים כל בחי' הלבושים וכח המדמה, של כל התאוות והחמריות שבעולם. לפי שבמדמה יש כח של התפשטות, כמ"ש ואייתי בודיא ופשטוה"ו. והתפשטות זו היא בין לטוב ובין להיפך. שבזמן שהמדמה נפגם בדבר אחד, ומראה ממנו לאדם את הבלי עוה"ז, הוא מתגבר ומתפשט בכל הדברים, ומצייר מכלם את הבלי עוה"ז. ואילו בזמן שהוא מתוקן בדבר אחד, מתפשט התיקון גם לדברים אחרים, שהוא מצייר ומגלה קדושה בכל

הישראל. וכשמתנהרין הגוונים, אזי הקדוש ברוך הוא מתגדל ומתפאר בהם, בבחינת (חגי ב) לי הכסף ולי הזהב, ונעשה מהם בגדי ישע. ישע אסתכלותא, כמו ישעו אל ה' (זוהר יתרו דף צ: ע"ש), מחמת הפאר הכל מסתכלין בו, כי כלם מתאוין להסתכל בו. אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, אזי הגוונים נעלמים אורם ואינם מאירין, כי אין שם מקומם, כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחינת ישראל אשר בך אתפאר, כי שם פאר הגוונים.

ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל. אף על פי שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאבין לדינר של יהודי, כאלו לא ראה ממון מעולם, וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגוונים מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשביל זה נקראים רשים, כמו (אבות פ' ב) הוו זהירים בךשות, כי הם רשים ועניים, כי אין להם הנאה מממונם, כאלו הם עניים, ותאבין לממון של ישראל, כי על ממונם

אורה מישור

הישראלי צריך להסתכל בכל דבר על גדולת הבורא, ולכן נפשו הקדושה בנויה לקלוט את הגוונים שיש בכל דבר, ולהכלל עמהם, וע"כ בזמן שהממון מגיע ליד ישראל מאירים הגוונים משניהם: וכשמתנהרין הגוונים, אזי הקדוש ברוך הוא מתגדל ומתפאר בהם, בבחינת לי הכסף ולי הזהב. היינו שהקב"ה מתפאר בכסף וזהב, בזמן שמתגלה שהם שייכים לו. ולכן בזמן שהממון נכנס לרשות ישראל, ומאירים הגוונים, ומזה הוא מבין שעיקר הממון הוא הגוונים והאלוקות. עי"ז הקב"ה מתגדל ומתפאר בהם, לי הכסף ולי הזהב: ונעשה מהם בגדי ישע. שמן ההתפארות של הקב"ה בממון, נעשה הממון בחי' לבוש מפואר להשי"ת, שנקרא 'בגדי ישע'. כי ישע הוא מלשון אסתכלותא, כי הלבוש המפואר הזה גורם שכלם יתאוו להסתכל רק על כבוד ה' וגדולתו, וימאסו בתאות ממון. כמו ישעו אל ה'. ופרש"י (שמואל-ב' כ"ב) ישעו מלשון יפנו, כמו (בראשית ד') וישע ה' אל הבל. ועד"ז מפרש בזה"ק (יתרו צ:): ישעו מלשון הסתכלות. שמחמת הפאר הפל מסתכלין בו, כי כלם מתאוין להסתכל בו. אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העכו"ם, אזי הגוונים נעלמים אורם, ואינם מאירין, כי אין שם מקומם. כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחינת ישראל אשר בך אתפאר, כי שם פאר הגוונים. ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל. אף על פי שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה, תאבין לדינר של יהודי, כאלו לא ראה ממון מעולם. וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגוונים מאירין, ואין החן שורה על ממון שלהם, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשביל זה נקראים רשים, כמו הוו זהירים בךשות, כי הם רשים ועניים. כי אין להם הנאה מממונם, כאלו הם עניים, ותאבין

(בראשית כ). הִינּוּ כְּשֵׁי צֶאֱמֹן מִיַּד עֲבוּרֵי לַיִד הַיִּשְׂרָאֵלִי, תִּכְרֶה נִתְּגַלּוּ הַגְּוֹנִין וְנַעֲשׂוּ בְּבַחֲיַנְתָּ בְּגֵדֵי יֵשַׁע, הִינּוּ כְּסוּת עֵינַיִם, שֶׁהַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהֶם, שֶׁהַכֹּל תֹּאבִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם.

אורה מישור

ופרש"י שהממון כיסה את עיני המזלזלים בכבודה. הִינּוּ וזה לפי שפְּשִׁי צֶאֱמֹן מִיַּד עֲבוּרֵי לַיִד הַיִּשְׂרָאֵלִי. מיד אבימלך ליד אברהם אבינו: תִּכְרֶה נִתְּגַלּוּ הַגְּוֹנִין, וְנַעֲשׂוּ בְּבַחֲיַנְתָּ בְּגֵדֵי יֵשַׁע, הִינּוּ כְּסוּת עֵינַיִם, שֶׁהַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהֶם, ועל ידי

ביאורים

וברש"י פי' 'כסות עינים' שהממון שנתן אבימלך לאברהם, הראה על כבודה של שרה. שנאלץ אבימלך להחזירה בדרך כבוד, וזה כיסה את עיני המזלזלים ע"כ. והדבר צ"ב מדוע בגלל הממון נתבטל הזלזול, והלא ידעו כלם שאבימלך וביתו נענשו בחולאים קשים, ולכן הוצרך לפייסה בממון רב. אך לפי מ"ש רבינו, שע"י הממון נעשה כאן תיקון של 'בגדי ישע', תיקון המדמה, מבואר היטב, כי מה שהעולם היו מדברים על שרה דברי כיעור, זה בא מחמת פגם המדמה שלהם, שלכן היה מעלה להם דמיונות מכוערים של ניאוף, וזה היה גורם להם לדבר סרה וזלזול בשרה. אבל ע"י תיקון הבגדי ישע, נתתקן גם המדמה שלהם, ונתגלה ממנו כבוד, דהיינו כבוד ה' וכבוד הצדיקים והכשרים. וזה כיסה את עיני המזלזלים בשרה.

וי"ל שכל זה נעשה גם עם כל אדם בפרטיות, שבזמן שהמדמה נופל, הוא מזלזל באדם, שמראה לו את כל הנפילות שהיו לו מקודם, ומדמה לו שהוא חוטא ופושע, והוא שייך לבית אבימלך, עד

מתגלים הגוונים עילאין. כי ע"י ריבוי החסד והצדקה שעשה בעולם, זכה שנתגלו לו הגוונים שבממון. וע"כ הוא גילה ופרסם בכל העולם את גדולת השי"ת. והוא בחי' פנימיות המדרגה, ששם אין לקלי' שום אחיזה כנ"ל. ואילו שרה אשתו, היא בבחי' החיצוני שעומד באמצע, בין טוב לרע, שבדרך כלל הוא מלביש את פנימיות המדרגה. אבל לפעמים מתגברים עליו הקלי', הוא המדמה, ומושכים אותו אליהם. וזה ענין שנתגבר אבימלך ונטל את שרה לרשותו. ותיקונה ע"י שיוצא ממון מהגוים ליד ישראל, שמזה נעשה בגדי ישע, שמבטל את כח המדמה. ואז נתתקן בחי' שרה, וחזרת אל השכל הקדוש, הוא בחי' אברהם כנ"ל. ולכן נתן אבימלך ממון לאברהם. ולעיל ביארנו שע"י הבגדי ישע, ותיקון הממון, נתתקנים גם שאר בחי' המדמה, שבמקומות אחרים. ולכן יחד יציאת הממון מרשות אבימלך, יצאה ג"כ שרה וחזרה לרשות אברהם. וג"כ נתכסו עיני המזלזלים, שזהו ג"כ תיקון המדמה כמשי"ת בסמוך.

וְעַל יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָן מִמְּמוֹנוֹ, נִתְתַקֵּן כָּל מְמוֹנוֹ, וְנִתְגַלֵּין הַגְּוִינִין וּמְאִירִין, וְנַעֲשֶׂה כָּל מְמוֹנוֹ בְּבַחֲיַנֵּת לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, בְּבַחֲיַנֵּת (ישעיה סא) בְּגֵדֵי יִשָּׁע,

אורח מיישור

שכלם פנו להסתכל בגוונין הקדושים, נתכסה ונתבטל מבט הזלזול שהיה על שרה. ועיין בביאורים: וגם על ידי צדקה שנותן מממונו, נתתקן כל ממנו. כי על ידי שאדם נותן צדקה מממונו, הוא מראה בעצמו, שכל ממנו שייך רק להשי"ת, ועל ידי זה הקב"ה מתפאר בכל ממנו, לי הכסף ולי הזהב. כו'. ועל ידי זה נעשה מכל ממנו לבוש ישע, שמאיר ומגלה את הגוונין עילאין (פרפראות לחכמה): וְנִתְגַלֵּין הַגְּוִינִין וּמְאִירִין. כי לעיל נתבאר שגילוי הגוונין נעשה על ידי שנכללים יחד כמה גוונין, וכך גם על ידי הצדקה, נכללים הגוונים של הנותן עם הגוונים של המקבל, ועל ידי זה מתרבה אורם, ונעשה מהם לבוש מפואר יותר (ליקו"ה עכו"ם ג' סעיף ז'): וְנַעֲשֶׂה כָּל מְמוֹנוֹ בְּבַחֲיַנֵּת לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב,

ביאורים

בזוה"ק פרשת יתרו דף צ: והובא בליקו"ה עכו"ם ג' סעיף ז'). ועוד יש לבאר שהתיקון שנעשה ע"י הצדקה, גדול יותר, כי על ידו נתרבה אור הגוונין וההתפארות של השי"ת. כי בזמן שעובר ממון מרשות עכו"ם לישראל, הקב"ה מתפאר לי הכסף וכו' רק בממון שעבר ליד ישראל, ולא בשאר הממון שנשאר ברשות העכו"ם. ואילו כשאדם נותן צדקה, נתתקן כל ממנו, כי ע"י הצדקה האדם מראה שכל ממנו שייך להשי"ת, ומשועבד לרצון ה', ולא רק הכסף שנתן לעני. ולכן הקב"ה מתפאר בכל ממנו. וכנגד זה מתגלה לאדם גדולת הבורא מכל ממנו ומכל רכושו שנשאר בידו. ומעלה זו נמצאת גם במ"ש להלן בסמוך, שגם המעות שהעכו"ם נוגשים אותנו נחשב לצדקה. כי ביאר שם בפרפראות לחכמה, שזה לפי שעפ"י רוב, מה שהגוים לוקחים מאתנו ממון, זהו בשביל

שמפיל אותו ליאוש כנ"ל. וע"י תיקון הבגדי ישע, נתגלה לאדם הכבוד האמיתי שלו, ומבין שבאמת הוא איש כשר, והנפילות הללו אינם נפילות כלל, אלא אדרבא הוא נמצא כעת במצב של עליה, וזהו כסות עינים, שמכסה את עיני המזלזלים. כלומר שמבטל את הזלזול של האדם בעצמו.

וע"י צדקה שנותן מממונו, נתתקן כל ממנו. נל"ב סדר דברי רבינו, שהתיקון הקודם שאמר רבינו, הוא מוגבל ותלוי ביציאת ממון מרשות הגוים לרשות ישראל, כי אז מתחדש צירוף הגוונין, של ישראל והממון, ומזה מתפאר הקב"ה, לי הכסף ולי הזהב. ואילו עתה בא רבינו להוסיף, שע"י שנותן צדקה לעני הגון, אין צריך להוציא ממון מעכו"ם. כי ע"י הצדקה בעצמה נוצר צירוף של גוונין, כי נכללים הגוונין של העשיר עם הגוונין של העני, ומאירים מזה לזה (כן איתא

מְעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי. וְאֶפְלוּ זֶה הַמְּעוֹת שְׁלוֹקְחֵינָהּ הַעֲפוּ"ם מֵאֲתָנּוּ, נִחְשָׁב לְצְדָקָה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (ב"ב ט) וְנוֹגְשֵׁיךָ צְדָקָה. וְזֶהוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים

אורה מישור

בְּבַחֲנֵינָת בְּגֵדֵי יֵשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי. היינו שהבגדי ישע נתתקנים, ע"י המעיל צדקה. - וזה שממשיך הכתוב, כחתן יעדה פאר וככלה תעדה כליה. כי חתן הוא בחי' העשיר המשפיע, וכלה היא בחי' העני המקבל. ובזמן שהגוונין שלהם מתחברים, מתגלים הגוונין שבממון, וכלם תאבים להסתכל בהם (זוה"ק שמות צ:): וְאֶפְלוּ זֶה הַמְּעוֹת שְׁלוֹקְחֵינָהּ הַעֲפוּ"ם מֵאֲתָנּוּ, נִחְשָׁב לְצְדָקָה. כי על פי רוב, מה שהעכו"ם לוקחים מאתנו ממון, זהו בשביל השי"ת, כדי שיניחו לנו לקיים דת ישראל וכיוצא. וע"כ נחשב ג"כ לצדקה (פרפראות לחכמה). וע"כ עי"ז נתגלין הגוונין גם משאר הממון שנשאר ביד ישראל (עיין ביאורים לעיל): כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, וְנוֹגְשֵׁיךָ צְדָקָה. היינו שהמיסים שהגוים

ביאורים

ובדרך כבוד וחשיבות. ועי"ז הוא מראה בעצמו, שאין הכבוד והבזיון תלוי בממון, כי בין כך ובין כך אין הממון שברשותו שייך לו, אלא הכל של השי"ת. ומזה מתעורר ההתפארות של השי"ת לי הכסף ולי הזהב, ולא רק מן הממון שלו, אלא מכל הכסף והזהב שבעולם ודו"ק. ועפי"ז נמצא לנו ביאור חדש, במ"ש רבינו שיתן צדקה לעני הגון, שהכוונה שכשבא לפניו איזה עני, ישא פניו ויסתכל עליו בעין טובה, ויחשיב אותו כמו עני הגון. כי דייקא ע"י הנשיאות פנים הזו, שמחשיב את העני, כעני הגון, מאירים הגוונין של העני, ומצטרפים עם הגוונין של העשיר. כי בזמן שהעשיר מסתכל על העני בדרך בזיון וולזול, מלמעלה למטה. אז אין מצטרפין ונכללים יחד הגוונין של העני והעשיר. אבל ע"י שנושאים פנים זה לזה הם נכללים יחד ומאירים הגוונין. ואף

שיניחו לנו לקיים דת ישראל וכיו"ב עי"ש. ולכן כמה שאנו מוסרים ממון לידם, אנו מראים שאנו מוכנים לבזבז כספנו כדי שנוכל לקיים את רצון ה'. ולכן גם מצדקה זו נתתקן שאר הממון שנשאר ברשותינו.

ועוד נל"ב באופן אחר, הטעם שהצדקה מעורר את ההתפארות של השי"ת, ומתקן את המדמה. כי בשעה שבא עני לבקש צדקה מן העשיר, 'מתפשט' המדמה של העשיר, ומצייר לפניו את העני בדרך בזיון, כמו אדם מסכן ועלוב. ואפילו אם הוא עני הגון, דהיינו ת"ח וירא שמים ואיש כשר באמת, עכ"ז המדמה מצייר אותו בדרך בזיון, בבחי' (קהלת ט') חכמת המסכן בזויה. וכנגד זה צריך הנותן צדקה, להסתכל על העני בעין טובה. ואפילו שאינו יודע מה טיבו, יחשיב אותו לעני הגון. ויתן לו צדקה בסבר פנים יפות,

ז) עֵינֵיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן. עֵינֵיךָ, זֶה הַגְּוֹנֵן, בְּחֵינֵת כְּסֵף וְזָהָב, נִתְבָּרְכִין עַל יְדֵי צְדָקָה, שְׁכָל פְּרוּטָה נִצְטָרֵף לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל (ב"ב שם:). וְאֶפְלוּ עַל יְדֵי הַמָּמוֹן

אורח מיישור

נוגשים [פי' לוחצים] בהם את ישראל, נחשב לישראל לצדקה: וְזֶהוּ עֵינֵיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן. עֵינֵיךָ, זֶה הַגְּוֹנֵן שְׂמַאֲרִים לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל, בְּחֵינֵת מִפְּנִימִיּוֹת הַכְּסֵף וְזָהָב. נִתְבָּרְכִין וּמַאֲרִים בְּאוֹר גְּדוֹל עַל יְדֵי צְדָקָה, שְׁכָל פְּרוּטָה נִצְטָרֵף לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל. הֵינּוּ שְׂמַכְל פְּרוּטָה שְׁנוֹתָנִים יִשְׂרָאֵל לְצַדְקָה, מִצְטָרְפִים הַגְּוֹנֵן, וְנִכְלָלִים שֶׁל זֶה בְּזֶה, וּמִצְטָרְפִים יַחַד לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל.

ביאורים

להקיא את כל הקדושות האחרים שבקרבתם, וכמשנ"ת בסמוך. וכמו שאירע אצל שרה, שהיתה יפת תואר, מחמת הגוונין הקדושים שנמצאים אצל ישראל, בבחי' ישראל אשר בך אתפאר. ובזמן שהגוונין הקדושים שלה נפלו לרשות אבימלך, הם נלחמו בו, והוכרח אבימלך להוציא מרשותו את שרה, יחד עם ממון רב, שנתן לאברהם אבינו.

וכך נמצא חשבון גדול זה, בכל מעשה טוב שאדם עושה. כי מכל מצוה מתגלים גוונין, הקב"ה מתפאר בהם, במה שמקיימים את מצוותיו, ואפילו כשאדם עושה איזה תנועה קלה בפנייה שלו, הקב"ה מתפאר מזה (כמ"ש בתו' י"ז). ומזה נתעורר חשבון גדול של גוונין נפלאים. כי הגוונין האלו מצטרפים לגוונין האחרים שקיימים באדם. ומן הצירוף והחשבון של הגוונין, מתעורר ההתפארות של השי"ת, ונתתקנים בגדי ישע, שמגלים לאדם את גדולת הבורא, ומושיעים אותו מכל הצרות וההסתרות שלו. ובפרט בזמן שרוצה אדם להתקדש ולעלות למדרגה הגבוהה, שמזה

ההתפארות של השי"ת ותיקון הבגדי ישע, נעשה כנגד מה שהאדם למטה מרומם ומפאר את כבוד חברו. כי עיקר תיקון הלבוש הוא, בעת שמביא למבט של כבוד וחשיבות. כמו שרבי יוחנן קרא למאני מכבודותא. ולא להיפך בדרך בזיון. ולכן ע"י הנשיאות פנים הזו, גורם האדם לתיקון הבגדי ישע, ושאר בחי' לבושי המדמה.

עֵינֵיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן זְכוּי, שְׁכָל פְּרוּטָה מִצְטָרֵף לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל זְכוּי. והיינו שבקדושה יש ענין של 'חשבון גדול', כי כשמצטרפים שני גוונין אינם מאירים באור כפול, כמו שניים, אלא מתגדל אורם שבעתיים. וזהו החשבון גדול. ומן החשבון גדול הזה, מתרבה גדולת השי"ת. וכאן מוסיף רבינו עוד חשבון גדול גם בענין הצדקה, שע"י הצדקה גם הממון שישראל נותנים לעכו"ם בעל כרחם, מתתקן ומתברר ועולה לחשבון גדול הנ"ל. כי יש כח בכסף של צדקה, לעורר גוונין גם בממון אחר שביד העכו"ם, ולצרף גם אותם לחשבון הקדושה. ועי"ז נאלצים הגוים

שָׁבָא לְתוֹךְ יַד הָעֶכּוֹ"ם, הַנִּקְרָאִים בֵּת רַבִּים, גַּם זֶה נִחְשָׁב לְצִדְקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְנוֹגְשִׁיךְ צִדְקָה. וְזֶה דִּקְא עַל שַׁעַר בֵּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדִין עַל הַשַּׁעַר, קִדְם שָׁבָא לְיַד הָעֶכּוֹ"ם, עֲדִין שׁוֹרָה הַחֵן עַל הַמְמוֹן, אֲבָל אַחַר כֶּךָ נֶעְלָם הַחֵן כַּנִּלְ"ל:

אורח מיישור

ומזה מאירים באור גדול: וְאֶפְלוּ עַל יְדֵי הַמְמוֹן שָׁבָא לְתוֹךְ יַד הָעֶכּוֹ"ם, הַנִּקְרָאִים בֵּת רַבִּים. כַּמִּשׁ"ש בַּמִּדְרָשׁ שׁוֹחַר טוֹב (פֶּרֶק ג') רַבִּים, אֱלוֹ אוֹמוֹת הָעוֹלָם. כַּמִּשׁ"ש (ישעיה י"ז) הוּי הַמּוֹן מִים רַבִּים: גַּם זֶה נִחְשָׁב לְצִדְקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְנוֹגְשִׁיךְ צִדְקָה. וְזֶה דִּקְא עַל שַׁעַר בֵּת רַבִּים, כְּשֶׁעֲדִין עַל הַשַּׁעַר, קִדְם שָׁבָא לְיַד הָעֶכּוֹ"ם, עֲדִין שׁוֹרָה הַחֵן עַל הַמְמוֹן, אֲבָל אַחַר כֶּךָ נֶעְלָם הַחֵן כַּנִּלְ"ל.

ביאורים

כש אחד מישראל מתרומם, כלם מתחזקים ומתרוממים על ידו. ובפרט בזמן שאדם נותן צדקה וסיוע לחברו העני, שמזה נכללים ביותר הגוונים שלהם, ועי"ז כל אחד מרומם את חברו (ליקו"ה עכו"ם ג' סעיף ז'). ולעומת זה אצל העכו"ם אין גוונים שמאירים ומצטרפים יחד, אלא כל אחד הוא בפני עצמו, ואין אחד מרים את חברו, ולכן נקראים בת רבים, לפי שכל אחד הוא בפני עצמו. וגם במעשיהם הרעים, שנוטלים כסף מישראל, אינם באים בחשבון עם הנטילות האחרות, אלא שוכחים את מה שקבלו, ורוצים בכל פעם ממון אחר חדש. כי מה שקבלו מכבר, נחשך אצלם. ואין לו חשיבות וצירוף עם הפעמים הקודמות.

אבל אח"כ נעלם החן. וכתב בליקו"ה (עכו"ם ג' סעיף י"ד) שכל זה נהפך לרעת הגוים. כי מחמת שהגוונים אינם יכולים להאיר ברשות העכו"ם, ע"כ הם נלחמים בעכו"ם כדי לצאת מהם. ולסוף הגוונים עילאין מתגברים עליהם, ומפילים אותם,

מתעוררים עוד גוונים, והקב"ה מתפאר בו מאד. ואפילו אם אח"כ מתגברים עליו הדמיונות שבמדרגה העליונה, והוא נופל משם. ההתפארות מן העליה, נשארת לעולם. ובזמן שאדם נופל לתוך הקלי', הגוונים שלו מעוררים את הגוונים שכבושים/ אצלם, ומאירים זה לזה, ונעשה שם חשבון גדול. ועי"ז מוציא לקלי' את בלעם מפייהם. ואילו בקלי' אין שם צירוף של חשבון, כי אין אצלם גוונים והתפארות. ולכן אין הירידות של האדם מצטרפים זה עם זה, כלומר שלאחר שזוכה אדם לשבר איזה תאוה, אף אם אח"כ יתגבר עליו המדמה, ויעורר עליו שנית אותה תאוה. אין קשר בין שני התאוות, כלומר שאין ירידה מחזקת את חברתה.

ונל"ב שזהו ג"כ הסיבה למ"ש לעיל, שבזמן שנשמה אחת עולה, היא מעלה עמה את כל הנשמות שמעליה. כי הגוונים של נפשות ישראל מאירים זה לזה, ומצטרפים יחד להתפארות גדול. ולכן

לעלות, מתקלקל אצלם המדמה מחדש, ומעורר בקרבם תאוות ומדות רעות שכבר מזמן נשכחו מלבם. וזהו מנא דלא שויא לחבלא, כי המדמה הוא כלי יקר שמסייע לעבודת השי"ת, אבל העולם חוששים להתעסק עמו, כיון שגם לאחר תיקונו, הוא חוזר ומתפשט ומפריע לעבודת ה' (וזהו היפך 'אמנה' הנ"ל). ועוד מתפשט המדמה באופן נוסף, שבזמן שאדם נופל, הוא עורך ומסדר בפניו, את כל המקומות שנפל ונכשל בהם, ומדמה לאדם, שהוא מתגלגל כל ימיו בנפילות עצומות. ומזה האדם מאבד את החשק לנסות לעלות עוד. וזה ענין פשיטת המחצלת שיש במדמה, שמחשיך את עיני האדם וסותם בפניו את כל הפתח דקדושה.

ובאמת שזהו טעות גדול, כי באמת מצד האדם אין כאן נפילה, אלא אדרבא מהלך של עליה. כי הוא עלה כעת למדרגה גבוהה יותר, ואע"פ שבתחילה היה פנימי ועתה נעשה היצוני, זהו עליה גדולה בשבילו. כי החיצון שבמדרגה הגבוהה, הוא מעולה בהרבה, מן הפנימי שבמדרגה הנמוכה כנ"ל. ומה שמתגבר עליו כאן המדמה, זהו מדמה חדש, ששייך למדרגה החדשה. ובאמת שגם במדרגה החדשה נמצא שם פנימי שמגרש ומכניע את הקלי'. אלא שיש איזה זמן קצר, שהפנימי עדיין לא הגיע למקומו, ולכן יש לקלי' מקום להתגבר לפי שעה. אבל תיכף בסמוך יכנס החיצון, ויעשה פנימי, ואז יתבטלו הקלי' והדמיונות על ידי קדושת הפנימי החדש. שהוא ג"כ בחי' בית המקדש, וגם לו יש את סגולת השמיר, שמשבר את כל הדמיונות, ושום

לו. והנה למרות שאותו 'פתח' משמש לשני הצדדים, לקדושה ולהיפך, עכ"ז יש הבדל בין שני הפתחים. שהמדמה דקדושה, מצייר את האמת כמות שהוא, דהיינו שמראה לאדם את האלוקות שיש בכל דבר, שזהו האמת לאמיתו, ואינו מוסיף מעצמו שום בדיות והבלים. אבל המדמה המקולקל, שמראה לאדם חמירות ותאוות, הוא מתפשט וחורג מן האמת, ומתחיל לצייר מעצמו לפני השכל, בדיות ושקרים על תאוות והנאות מדומות. שמסתירים את כל חלל הפתח, עד שלא ניתן לראות את האמת. וזה ענין הבודיא שמתפשט ו'סותם' את הפתח. - ובוזה יתיישב מה שמחליף רבינו פירוש הפתח, פעם בקדושה, ופעם של טומאה. וגם מתורץ מה שפעם מפרש שהמדמה הוא פתח, ופעם מפרש שהמדמה הוא מחצלת 'שסותם' את הפתח.

והיצה"ר שבלב עומד תמיד ליד 'הפתח', בבחי' (בראשית ד') לפתח חטאת רובץ. ומנסה בכל עת לקלקל את כח המדמה, ולהפוך אותו לחומרי ומגושם. שאף מי שכבר זכה לשבר את המדמה פעם אחת, ולהעלות אותה אל השכל, ולראות דרך הפתח את גדולת השי"ת. כשרוצה לעלות למדרגה גבוהה יותר, תיכף מתעורר המדמה ומתפשט כנגדו מחדש, כאילו לא תיקן אותו מעולם. ומזה מתעוררים אצלו התאוות והמדות רעות מחדש, כאילו לא השיג מימיו את גדולת השי"ת. וזה מכניס פחד ומורץ בלב הכשרים, שלא כדאי להם לחשוב על עליות ומדרגות, כי הם מלומדים שתיכף כשמתעורר אצלם הרצון

על האדם, שעולה ממדרגה התחתונה למדרגה עליונה, והקלפה הזאת, שהיא המדמה, לא שוּיָא לְנֶגֶד עֵינֵיהָ הַהֶפְסֵד וְחִבְלָה, שֶׁנִּפְסְדֵת כְּכֹר מֵהָאִישׁ שֶׁהִיא בְּמִדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה, וְאֵף עַל פִּי כֵן הִיא מֵתְגַבֵּרֵת אַחַר כֵּךְ כַּנ"ל.

אורח מישור

שֶׁפֶלֶב גּוֹבֵר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל הָאָדָם, שֶׁעוֹלָה מִמִּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה לְמִדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה. וְהַקְלָפָה הַזֹּאת, שֶׁהִיא הַמְדָמָה, לֹא שׁוּיָא לְנֶגֶד עֵינֵיהָ, הַהֶפְסֵד וְחִבְלָה, שֶׁנִּפְסְדֵת כְּכֹר מֵהָאִישׁ שֶׁהִיא בְּמִדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה, כִּי ע"י שֶׁהִכְנִיעַ אוֹתָהּ, הוּא זֹכֵה שֶׁנִּתְקַוֵּם תְּכוּנוֹת שְׂכָלוֹ, וְנִתְעַלָּה לְשֶׁכֶל בְּכַח וּבִכּוּעַל וְנִקְנָה כַּנ"ל. וְכִנְגַד זֶה נִשְׁפַּל הַמְדָמָה, כִּי כִשׁוּהָ קָם זֶה נוֹפֵל כַּנ"ל. וְאֵף עַל פִּי כֵן הִיא מֵתְגַבֵּרֵת אַחַר כֵּךְ עַל הָאָדָם הַשֵּׁנִי שֶׁעוֹלָה אַחֲרָיו כַּנ"ל. וְמַחֲמַת זֶה לֹא עִלַּל לְתַרְעָא,

ביאורים

חוצות, ומושי"ע שם את כל לבושי המדמה, שיתגלה מהם גדולת ה' כנ"ל. וגם ביארנו שבזמן הנפילה, הוא מוציא מהם את כל הגוונין שבלעו מכבר. ועל זה אומר רבינו, שהקליפה לא שוויא לנגד עיניה, את ההפסד והחבלה שנפסדה כבר מפעם הקודם. כי נתבאר למעלה שאף שהנשמות עולים מדרגה לדרגה, אבל הקלי' נשארים במקומם. וא"כ קליפה זו כבר מכירה את חולשתה וחסרונה, מן העליות הקודמות. ואעפ"כ עכשיו שעולה נשמה חדשה לאותה מדרגה, המדמה חוזר ונלחם עמה מחדש, ובודאי שגם עכשיו הוא ינצח אותה, וכל הנסיונות יתהפכו לעליות גדולות כנ"ל. אלא שהקליפות אינם עושים חשבון בזה, כי טבע המדמה הוא כמו בהמה, שכשוראה דבר תאוה נגד עינה, תיכף היא רודפת אחריו לאוכלו, ואינה עושה חשבון שבסוף יגיע לה מזה הפסד ונזק. וכך גם טבע הקליפות שבמדמה, שתיכף כשיש להם אפשרות להתגבר ולהלחם

'אבן' קשה, אינו יכול לעמוד בפניו. וכ"כ בליקוטי תפלות, שאף שהמדמה מתגבר בכל פעם מחדש, עכ"ז לאדם יש כח גדול יותר להכניעו ולשברו. וכנגד זה אומר רבינו, שכל המדמה והמחצלת שלו, הם רק בודיא ואחזת עינים, כי באמת אין כאן שום נפילה. וגם החשבון שלהם אינו חשבון כלל, כי בקלי' אין צירופים וחשבונות. כי רק בקדושה כל פרוטה וכל עליה קטנה, מצטרפת עם חברתה, ומן הצירופים האלו נוצר חשבון גדול, שמזה נתגלין גוונין עילאין כנ"ל. אבל בקלי' כל נפילה היא נפרדת, ואינה מסייעת לחברתה.

ובנוסף לזה בשעה שאדם זוכה לשבר את המדמה, זוכה לתיקונים נפלאים מאד, כי ע"י שבירת המדמה נתקומם שכלו, כי כשזה נופל זה קם (כנ"ל). ומזה האדם זוכה לעלות משכל בכח, לשכל בפועל, עד שזוכה לשכל הנקנה. ואז מתגבר מעין החכמה (והנבואה) היוצא מבית ה'. שמתפשט בראש כל

וְלֹא עֵיל לְתַרְעָא, הֵינּוּ שְׁלֵא יָכוֹל הָאִישׁ לְכַנֵּס לְשַׁעַר קְדֻשָּׁה, שֶׁהִיא הַשְּׂכָל, מִחֲמַת הַתְּגַבְרוֹת הַמְדָמָה. וְעֵצָה הַיְעוּצָה עַל זֶה, סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדָמָה, שֶׁהוּא הַטְּמָאָה, כְּמוֹ הַבָּא לְטָמֵא פּוֹתְחִין לוֹ (יומא לח:), וְהוּא בְּחִינַת (בראשית ד) לְפֶתַח חֲטָאת רֹבֵץ. וְסְתִירְתּוֹ עַל יְדֵי הַגְּוֹנֵין הַנִּלְ, שֶׁהוּא גְדֻלַּת הַבּוֹרָא הַנִּלְ.

אורח מישור

הֵינּוּ שְׁלֵא יָכוֹל הָאִישׁ לְכַנֵּס לְשַׁעַר קְדֻשָּׁה, שֶׁהִיא הַשְּׂכָל, מִחֲמַת הַתְּגַבְרוֹת הַמְדָמָה. כִּי בַתְחִילַת הַעֲלִיָּה לַמְדָרְגָה הַגְּבוּהָה, עוֹמֵד הָאָדָם בַּחוּץ, וּמְקִיף אֶת חִיצוֹנוֹת הַמְדָרְגָה כִּנְל בַּדְּבָרֵי רַבִּינוּ. וְשֵׁם סוֹבֵב הַמְדָמָה מִכֹּל צַד, כְּמוֹ קְלִיפָה שְׁעוֹטֶפֶת אֶת הַפְּרִי. וְעֵי"ו אֵין הָאָדָם יָכוֹל לְמַצוֹא אֶת שַׁעַר הַקְּדוּשָׁה, שֶׁדָּרְכוּ נִכְנָסִים לְתוֹךְ הַמְדָרְגָה (עֵי"ן תו' ט'). וְעֵצָה הַיְעוּצָה עַל זֶה, סְתִירַת הַפֶּתַח, שֶׁהוּא הַמְדָמָה, שֶׁהוּא הַטְּמָאָה, כְּמוֹ הַבָּא לְטָמֵא פּוֹתְחִין לוֹ, וְהוּא בְּחִינַת לְפֶתַח חֲטָאת רֹבֵץ. וְסְתִירְתּוֹ עַל יְדֵי הַגְּוֹנֵין הַנִּלְ, שֶׁהוּא גְדֻלַּת הַבּוֹרָא הַנִּלְ.

ביאורים

והתגלות הגוונים עילאין שבממון, נקרא כו-תל. כי כ"ו רומז לשם הוי"ה, כי הוי"ה בגימ' כ"ו. והשם הוי"ה הוא אור הגוונים הקדושים, כמ"ש ה' אורי. ומן השם הזה הקב"ה מתפאר בגוונים. כי השם הוי"ה, הוא השם של ספירת התפארת, שבו הקב"ה מתפאר עם הגוונים. ות"ל הוא מדת המלכות, שהוא בחי' כלי ולבוש (כמשנ"ת בתו' כ"ט ועו"מ) שמלביש את הכ"ו, הוא הגוונים. ומתוכו מתגלה האור בדרך פאר וכבוד. והצדקה מתקנת את הלבוש הזה, ומזה נעשה כות"ל מפואר, שמגלה את כבוד ה', והכל פונים אליו. והוא מסתיר את הדמיונות. ובזמן שפותחים פתח בתוך הכות"ל הזה, אין הדמיונות יכולים לשוב ולסתום אותו, כי הוא מבטל אותם. וזהו ג"כ ענין השער בת רבים, של הגוים, שהוא פתח גדול שנעשה ע"י הצדקה, ואין הגוים יכולים לקלקלו בשום אופן.

באדם, הם מנסים להתגבר, ואינם שמים על לב שלסוף הכל יתהפך לנגדם, וז"ש לא שויה לחבלא לנגד עיניה.

והעצה להתגבר על הנפילה והיאוש הנ"ל, שיסתור האדם את הפתח עם הכותל, והיינו שלא די שישבור את 'סתמת' המחצלת בלבד, כי אז ישוב ויתפשט המדמה מחדש. אלא צריך לסתור גם את הכותל, ולהרחיב את הפתח מצורתו המקורית. שעתה יהיה פתח רחב בתוך הכות"ל, ואז מאיר קדושת הכות"ל לתוך חלל הפתח, וע"י קדושת הכות"ל לא יסתם הפתח מכל הדמיונות שבעולם. וזה נעשה ע"י צדקה, שהיא מגלה את הגוונים עילאין שבממון. כי בממון ג"כ יש אחיזת המדמה, בחי' פתח, אלא שלעומת זה יש בו גוונים עילאין, שעל ידי הצדקה הם מאירים באור גדול מאד, שמתגלה מהם חן גדול דקדושה, שהכל תאבים להתסתכל בו, ונגדם אין המדמה יכול להתפשט.

וְהֵם בְּחִינַת פּוֹתֵל כּוֹ תֵּל (זוהר משפטים דף קטז.). כ"ו זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּוִיָּין, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים כז) ה' אֹרֵי שֶׁהוּא אֹרֹת הַגְּוִיָּין. וַיִּשְׁעֵי שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּגַדֵי יֵשַׁע הַנֵּ"ל, וְהוּא תֵּל שֶׁהִכַּל פּוֹנִין לוֹ (זוהר שם) וּתְאֵבִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ:

מְסִימֵן כ"ד עַד פֶּאן, לְשׁוֹן רַבְּנֵי זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה

ה גַּם דַּע, שֶׁפְּדֵי לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת שֶׁבְּכָל מַדְרָגָה כַּנֵּ"ל, עַל זֶה צְרִיף שִׁיעוֹרֵר שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה עַל עֲצָמוֹ. הֵינּוּ שִׁישְׁמַח עַל יְדֵי שִׁיזְכֹּר שְׂזָכָה

אורח מישור

היינו שע"י התגלות הגוונים, מתגלה גדולת הבורא, וזה מבטל את הדמיונות: והגוונים שמתגלים הם בְּחִינַת פּוֹתֵל. כי כות"ל הוא אותיות כו תל. כ"ו, זֶה בְּחִינַת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ. היינו שם הוי"ה, שהוא בגימטריה כ"ו: שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּוִיָּין, שעל ידו מאירים הגוונים. כי כל האורות שמתלבשים בבריאה, ומקיימים אותן, באים מן השם הקדוש הזה. ולכן נקרא הוי"ה, כי הוא נותן קיום והויה לכל הדברים: כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב ה' אֹרֵי, היינו שהשם הויה הוא מאיר לי בכל הדברים לראות מהם את גדולת ה': שֶׁהוּא אֹרֹת הַגְּוִיָּין. וכדי שיתגלו אורות הגוונים, צריך לתקן להם לבוש כבוד, שיכבד ויחשיב אותם בעיני העולם, כדי שיפנו להסתכל רק עליהם. ואותו לבוש זהו וַיִּשְׁעֵי, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּגַדֵי יֵשַׁע הַנֵּ"ל. וְהַבְּגָדִים יֵשַׁע הוּא תֵּל שֶׁהִכַּל פּוֹנִין לוֹ, וּתְאֵבִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. כי הבגדי ישע מרוממים ומדגישים את הגוונים הקדושים, ועושים מהם כמו תל גבוה ומפואר שהכל פונים אליו, ותאבין להסתכל בו. - ולכן האור האלוקי יחד עם הבגדי ישע, נקרא כ"ו-ת"ל. וממנו מתגלה גדולת הבורא, ומתבטלים הדמיונות:

גַּם דַּע, שֶׁפְּדֵי לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפָה הַמְּסַבֶּבֶת שֶׁבְּכָל מַדְרָגָה כַּנֵּ"ל, עַל זֶה צְרִיף שִׁיעוֹרֵר שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה עַל עֲצָמוֹ. הֵינּוּ שִׁישְׁמַח עַל יְדֵי שִׁיזְכֹּר לְהַתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזָכָה

ביאורים

(ועיין בתו' ד' תנינא, שגם שם מבואר, שהצדקה מתקנת לאדם פתח, להתחיל עובדא דקדושה).
ויל"ב שאותו כות"ל הוא בחי' מקום מקדשינו הנ"ל, בחי' בית המקדש. כי בית המקדש נקרא תל שכל פיות פונים אליו (כמ"ש בברכות ל.). כי שם נתתקנו בגדי ישע, ונתגלו הגוונים שיש בכל הדברים והמאורעות שבעולם. ומזה הבינו כלם שהעיקר הוא השכל והאלקות והגוונים שיש בכל דבר. וע"כ נתגלה שם גדולת הבורא, ונתבטל המדמה. ולעומת זה מלכות דסט"א הוא תל חרב, כי המלכות של הגוים נקרא רשות (כנ"ל), מלשון רשים ודלים. לפי שאין מאיר אצלם הגוונים, ואין להם עשירות אמיתי.

להתקרב להשם יתברך, וזכה להתקרב לצדיקים המקרבים אותו להשם יתברך. ועל ידי השמחה זו הוא משבר הקלפה, ונכנס למדרגה שנייה:

(שיף לאות א): זבחי אלקים רוח נשברה, ששכירת הדמיון הם הקרבנות וכו', עין שם. וזה בחינת סמיכה על הקרבנות, כי הקרבנות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המדמה, כי הבהמה יש לה גם כן כח המדמה. וכשאדם הולך אחר המדמה שבלב, דהיינו אחר תאוותיו, חס ושלום, שבאין מכח המדמה, זהו מעשה בהמה ממש, כי גם הבהמה יש לה כח המדמה.

אורח מישור

להתקרב לצדיקים המקרבים אותו להשם יתברך. ועל ידי השמחה זו, הוא משבר הקלפה, ונכנס למדרגה שנייה. זהו עצה נוספת לגלות את גדולת השי"ת, ולהכניע את המדמה. שימח ביהדותו. דבזה מפאר ומשבח את החן של ישראל, ומחבב את ההנהגות של ישראל עם קדוש הנבחר מכל העמים. ועי"ז גם הקב"ה מתפאר בנו. ובזמן שהקב"ה מתפאר בישראל, מתגלה גדולתו ופארו, בבחי' ישראל אשך בך אתפאר. ועי"ז נתגלה גדולת הבורא ית' (ליקו"ה חוקות הגוים ב' סעיף ד', וע"ע בליקו"ה מתנה ד'). וז"ש שוש אשיש בה' תגל נפשי באלוקי, כי הלבשוני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני, שע"י השמחה נעשים בגדי ישע הנ"ל (פרפראות לחכמה):

(שיף לאות א): זבחי אלקים רוח נשברה, ששכירת הדמיון הם הקרבנות וכו', עין שם. וזה בחינת סמיכה על הקרבנות, כי הקרבנות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המדמה, כי הבהמה יש לה גם כן כח המדמה. וכשאדם הולך אחר המדמה שבלב, דהיינו אחר תאוותיו, חס ושלום, שבאין מכח המדמה, זהו מעשה בהמה ממש. כי עיקר מעלת האדם הוא השכל, דהיינו כשמתנהג על פי השכל, ומשבר את המדמה, שהוא נפש הבהמית שבו.

ביאורים

וכשאדם הולך אחר המדמה וכו', זהו מעשה בהמה ממש וכו'. ראה מ"ש באורח מישור. ונל"ב לפי מ"ש בליקו"ה ברכת הריח ד' (סעיף י"ד) ועו"מ, הובא בדברינו לעיל, שהמדמה הוא שליח של השכל. כי הוא מצייר את כל הדברים הגשמיים שהאדם רואה, ומושיט אותם אל השכל של האדם. וע"כ עיקר הפגם של המדמה, הוא בזמן שהאדם חפץ בשליחות שלו, שמעונין שהמדמה יביא לשכלו כל מיני דמיונות של עוה"ז. ורק אז נפגם השכל, ונעשה האדם כמו בהמה. אבל בזמן שהאדם 'מפסיק' את המינוי שליחות שנתן למדמה. ומודיע למדמה שאינו מעונין שישמש כשלוחו, כי אינו חפץ עוד להיות כבהמה. אין המדמה יכול להזיק לו. כי אע"פ שעדין המדמה מתגבר, ושולח לו דמיונות והבלים

ועל כן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חָס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בָּאִין עַל יְדֵי כַח הַמְדָמָה, שְׂמֵשֵׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתְּאוּוֹת, עַל כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהֵבִיא קֶרְבַּן מִבְּהֵמוֹת, וְצָרִיךְ לְסַמֵּךְ עָלָיו וּלְהַתְּנוּדוֹת כָּל חֲטָאָיו עַל הַקֶּרְבָּן בְּשַׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כַּח הַמְדָמָה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדָמָה כַּנֶּ"ל. וְאַחַר כֵּךְ תִּכְף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה, וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקֶרְבָּן, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְנָע וְנִשְׁבַּר הַמְדָמָה:

אורח מיישור

וכשֶׁאָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הַמְדָמָה וְחוֹטֵא, הוּא פּוֹרֵשׁ מִן הַשְּׂכָל וְנִמְשָׁךְ אַחַר רוּחַ שְׂטוּת, רוּחַ הַבְּהֵמִית: כִּי גַם הַבְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ כַּח הַמְדָמָה. וְעַל כֵּן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חָס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַחֲטָאִים בָּאִין עַל יְדֵי כַח הַמְדָמָה, שְׂמֵשֵׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַתְּאוּוֹת, עַל כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהֵבִיא קֶרְבָּן מִבְּהֵמוֹת. וְצָרִיךְ לְסַמֵּךְ עָלָיו וּלְהַתְּנוּדוֹת כָּל חֲטָאָיו עַל הַקֶּרְבָּן בְּשַׁעַת הַסְּמִיכָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֲטָאִים וְכָל כַּח הַמְדָמָה עַל הַבְּהֵמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מְדָמָה כַּנֶּ"ל. כִּי בְשַׁעַת הַסְּמִיכָה וְהוֹדוֹ, מִסְפָּר הָאָדָם בְּלִב נִשְׁבַר וְנִכְנָע, שְׂכָל הַחֲטָאִים שַׁעֲשָׂה, אֵינָם רְאוּיִם לוֹ, אֲלֵא לְבַהֲמָה כּוֹז שְׂסוּמָךְ עֲלֶיהָ. שֶׁהִיא סְמוּכָה וְשׁוֹיִכָת לְכָל הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַתְּאוּוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת. וְכָל מָה שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַתְּאוּוֹת, הִיא בְּטַעוֹת, מַחֲמַת שֶׁהִיצָה"ר הִטְעָה אוֹתוֹ. אֲבָל בְּאִמַּת אֵינִי חֲפֵץ בָּהֶם כָּלֵל, וְאֵינִי לוֹ שׁוֹיִכּוֹת עִמָּהֶם. וְעִי"ז הָאָדָם יוֹצֵא וְנִבְדֵּל מִן הַמְדָמָה, וְמוֹשֵׁלִיךְ אֶת חֲטָאָיו עַל הַבְּהֵמָה שֶׁלִּפְנֵינוּ: וְאַחַר כֵּךְ תִּכְף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה, וְשׁוֹחֲטִין הַבְּהֵמָה לְקֶרְבָּן, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְנָע וְנִשְׁבַּר הַמְדָמָה. הֵינּוּ שְׁלֵאֲחַר שֶׁנִּפְרַד הָאָדָם בְּדַעְתּוֹ מִן הַחֲטָאִים, וְהִמְשִׁיךְ אוֹתָם עַל הַבְּהֵמָה. תִּכְף צָרִיךְ לְשַׁחוֹט אֶת הַבְּהֵמָה לְקֶרְבָּן, כְּדִי לְהַעֲלוֹת גַּם אֶת הַדְּמִיוֹנוֹת שֶׁלֵּא אֵל הַשְּׂכָל, לְאִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ לֵה'. כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְגַבֵּי צְדָקָה, שֶׁגַם הַמְּמוֹן שֶׁבְּרִשׁוֹת

ביאורים

גִּשְׁמִיִּים לְשַׁכְּלוֹ נִגְד רְצוֹנוֹ, עַכ"ז אֵינִי לָהֶם כַּח לְפָגוּם אֶת שְׂכָלוֹ, לְעַשׂוֹתוֹ כְּבַהֲמָה. מַחֲמַת שֶׁהָאָדָם אֵינִי חֲפֵץ בְּשִׁלְיחוֹת הַזֶּה. וְזֶה עֲנִין שֶׁאֵמֵר לְעֵיל, שֶׁצָּרִיךְ 'לְהוֹצִיא' עֲצָמוֹ מִהַמְדָמָה. כְּלוֹמֵר שֶׁהָאָדָם מְצִידוֹ יִפְרַד וְיִתְנַתֵּק מִן הַמְדָמָה, דֵּהֵינּוּ שְׁבִזְמַן שֶׁהַמְדָמָה מַעֲלָה לְמוֹחוֹ דְּמִיוֹנוֹת וְהַבְּלִים גִּשְׁמִיִּים, יִמְחָה בּוֹ וְיִגְלָה דַעְתּוֹ שֶׁאֵינִי מְעוֹנִין בְּדְמִיוֹנוֹת הַלָּלוּ. וְאֵינִי חֲפֵץ בָּהֶם כָּלֵל. וְדַבֵּר זֶה נַעֲשָׂה ע"י הוֹדוֹ וְהַסְּמִיכָה

שֶׁל הַקֶּרְבָּן, שֶׁבִּזְמַן הָאָדָם מְגַלָּה שֶׁאֵינִי מְעוֹנִין בְּמַעֲשֵׁים הָאֵלּוּ, וְעִי"ז הוּא יוֹצֵא מִן הַמְדָמָה וּמְשִׁיךְ אוֹתוֹ עַל הַבְּהֵמָה וְהַבֵּן. וּמ"ש רַבֵּינוּ 'שֶׁאֵח"כ תִּכְף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה, וְשׁוֹחֲטִים הַבְּהֵמָה לְקֶרְבָּן, וְעִי"ז נִכְנָע וְנִשְׁבַר הַמְדָמָה'. נֶל"ב עַמ"ש לְעֵיל בְּעִנֵּין תִּיקוֹן הַצְּדָקָה. שַׁע"י שְׁנוֹתֵן צְדָקָה לְעַנִּי, הוּא מְרַאֵה שְׂכָל מְמוֹנוֹ מִשׁוֹעֲבֵד לְהַשִּׁי"ת. וּמִזֶּה נִתְתַּקֵּן הַלְּבוּשׁ שֶׁל הַמְּמוֹן, וְנִהַפֵּךְ הַמְדָמָה לְבִגְדֵי יֵשַׁע. וְאֵף כֹּאן ע"י

(שִׁיף לְאוֹת ב-ג): מְבַאֵר שֵׁם, שְׁכַשְׁאָדָם נֶעְתָּק מִמְדְּרָגָה לְמְדְּרָגָה, אִזְ צָרִיף לוֹ לִילֵף דְּרָךְ אֵלֹו הַדְּמִיוֹנוֹת כְּדִי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְתַכְף כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְדְּרָגָה הַשְּׂנִיָּה, אִזִּי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמְדְּרָגָה וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ, וְצָרִיף לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מִחֲדָשׁ וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְאִף עַל פִּי שְׁכַבֵּר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שֶׁבְּמְדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה וְכוּ', אִף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם, וְחִיצוֹנִיּוֹת (וּפְנִימִיּוֹת) הַתַּחְתּוֹן עוֹלָה, אִזִּי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְאָמַר אִזְ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: וּבְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה, שֶׁפְּתָאָם נִדְמָה לָהֶם, שֶׁנִּפְּלוּ מֵעֲבוֹדַת הַשָּׁם. וּבִאֲמַת אֵין זֶה נִפְּלָה כָּלֵל, רַק מִחֲמַת שְׁצָרִיכִין לְעֲלוֹת מִמְדְּרָגָה לְמְדְּרָגָה, וְאִז

אורח מישור

הַגּוֹיִם נִתְתַקֵּן. וְלִכֵּן נִקְרָא 'קִרְבָּן' מִלְּשׁוֹן קִירוּב, שֶׁמִּקְרַב אֶת כָּל הַמְדְּרָגוֹת הַרְחוּקוֹת אֶל הַשֵּׁי"ת: (שִׁיף לְאוֹת ב-ג): מְבַאֵר שֵׁם, שְׁכַשְׁאָדָם נֶעְתָּק מִמְדְּרָגָה לְמְדְּרָגָה, אִזְ צָרִיף לוֹ לִילֵף דְּרָךְ אֵלֹו הַדְּמִיוֹנוֹת, כְּדִי לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְתַכְף כְּשֶׁעוֹלָה לְהַמְדְּרָגָה הַשְּׂנִיָּה, אִזִּי נִתְעוֹרְרִין הַקְּלָפוֹת שֶׁבְּמְדְּרָגָה וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ, וְצָרִיף לְהַכְנִיעַ אוֹתָם מִחֲדָשׁ וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְאִף עַל פִּי שְׁכַבֵּר נִשְׁבֵּר הַקְּלָפָה שֶׁבְּמְדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה וְכוּ', אִף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הָעֲלִיּוֹן נֶעְתָּק מִשָּׁם, וְחִיצוֹנִיּוֹת (וּפְנִימִיּוֹת) הַתַּחְתּוֹן עוֹלָה, אִזִּי הַקְּלָפָה חוֹזֵר וְנִעוֹר וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְאָמַר אִזְ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: וּבְזֶה טוֹעִין הַחֲסִידִים הַרְבֵּה, שֶׁפְּתָאָם נִדְמָה לָהֶם, שֶׁנִּפְּלוּ מֵעֲבוֹדַת הַשָּׁם, כִּי חוֹשְׁבִין שֶׁמִּשְׁמִים דּוֹחִים אוֹתָם מִלְּעֲלוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאֵינֶם רְאוּיִם לָכֵךְ. וְע"כֹּ חוֹשְׁבִים שֶׁזֶה נִפְּלָה. וּבִאֲמַת אֵין זֶה נִפְּלָה כָּלֵל. רַק מִחֲמַת שְׁצָרִיכִין לְעֲלוֹת מִמְדְּרָגָה לְמְדְּרָגָה, וְאִז

ביאורים

מִשְׁמִשִּׁים בְּעִרְבוּבִיא. עַד שְׁבָאִים לְחֹשֶׁב שֶׁזֶה סִימָן וְאוֹת מִשְׁמִים, שֶׁלֹא יִנְסוּ עוֹד לְעֲלוֹת, וּמִזֶּה נּוֹפְלִים לִיאֹוֶשׁ. וְעֵינֵי בְּלִיקוּטֵי תַפְלוֹת שֶׁזֶה עֵיקַר נִסְיוֹן הַמְדָמָה הַמִּתְחַדֵּשׁ בְּכָל מְדָרָגָה. כִּי עַל עֲצֵם שְׁבִירַת הַמְדָמָה שֶׁבְּכָל מְדָרָגָה, כּוֹחוֹ שֶׁל אָדָם גְּדוֹל מִן הַמְדָמָה. אֲבָל עֵיקַר הַנִּסְיוֹן הוּא מִחֲמַת הַבְּלָבוֹל וְהִיאֹוֶשׁ שֶׁגוֹרֵם הַמְדָמָה. וּבִאֲמַת שֶׁהַכֹּל שֶׁקָר וְטִעוֹת, כִּי אֵין כָּאֵן נִפְּלָה וִירִידָה מִצֵּד הָאָדָם, אֲלֵא מִצֵּד הַמְדָרָגָה (כִּפִּי שֶׁבְּאֵרְנוּ לְעֵיל בְּסוֹף סֵעִיף

שֶׁשׁוֹחֲטִים אֶת הַבְּהֵמָה, וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְקִרְבָּן לֵה', זֶה בְּחִי' לִי הַכֹּסֶף וְלִי הַזֶּהָב. וְעֵי"ז נִתְתַקֵּן הַמְדָמָה, וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ בְּגַדֵי יִשַׁע, שֶׁמִּזֶּה מִתְּגַלֶּה לְאָדָם הָאֱלוֹקוֹת בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם.

שֶׁפְּתָאוֹם נִדְמָה לָהֶם שֶׁנִּפְּלוּ מֵעֲבוֹדַת ה' וְכוּ'. רֵאָה מ"ש בְּאוֹרַח מִישׁוֹר, וְכוּ"ז בְּגַלְל שֶׁבְּכָל פֶּעַם שִׁישׁ לָהֶם אִיזָה עֲלִיָּה, תִּכְף מִתְעוֹרְרִים הַדְּמִיוֹנוֹת, וְנִדְמָה לָהֶם לְנִפְּלָה. וְזֶה מִבְּלָבֵל אוֹתָם מֵאָדָם, כִּי נִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם בְּמִצַּב שֶׁל אוֹר וְחוֹשֶׁךְ

מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזר ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל כנ"ל:

(שיף לאות ג): ודע, שאין שני בני אדם שוין וכו'. נמצא, כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה יותר, אזי הולך ונעתק האדם העומד באותה המדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה הלשון: וזה בחינת הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו, כי על ידי שזה האדם שבמדרגה התחתונה עלה מדרגא לדרגא, על ידי זה הגביה והרים את חברו שבמדרגה העליונה, לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חברו דחברו, הגבוה עוד יותר מחברו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני אדם במדרגה אחת כנ"ל:

אורח מישור

מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזר ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל כנ"ל: (שיף לאות ג): ודע, שאין שני בני אדם שוין וכו'. נמצא, כשאחד רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה יותר, אזי הולך ונעתק האדם העומד באותה המדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה הלשון: וזה בחינת הרמה, מה שאחד מרים ומגביה את חברו, כי על ידי שזה האדם שבמדרגה התחתונה עלה מדרגא לדרגא, על ידי זה הגביה והרים את חברו שבמדרגה העליונה, לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חברו דחברו, הגבוה עוד יותר מחברו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני

ביאורים

ג), כי מאחר שהפנימי נעתק ועלה למדרגה הגבוהה, מוצא היצה"ר מקום להתגבר לשעה קלה, ועי"ז הוא מדמה לאדם כאילו הוא שרוי בנפילה. ובזמן שאדם זוכה להתחזק, הוא בונה בית המקדש מעולה יותר, וזוכה לנופת צופים ואמנה יותר ויותר. וכאן נותן רבינו עצה לראות בחוש שאין כאן נפילה, ע"י הצדקה לעני הגון. כי ע"י הצדקה נתגלין הגוונים עילאין, ונתברך החשבון, ומזה רואה האדם בעיני שכלו, שבאמת הכל חשבון גדול של עליות והצלחות.

אחר שאמר מאמר הנ"ל, ושם מכנה וקורא כל תאוות היצר הרע בשם כח המדמה, אמר אז: צריכין לקרא לו ולכנות לו שם אחר, הינו להפעל דבר והיצר הרע צריכין לקרות אותו בשם אחר, דהינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע, רק בשם כח המדמה. ואמר זאת בדרך שחוק, אבל הבנתי, שהיה לו בזה פונה שלמה, ולא זכיתי להבין פונתו בזה:

אורח מישור

אדם במדרגה אחת פנ"ל: אחר שאמר מאמר הנ"ל, ושם מכנה וקורא כל תאוות היצר הרע בשם כח המדמה. אמר אז, צריכין לקרא לו ולכנות לו שם אחר, הינו להפעל דבר והיצר הרע, צריכין לקרות אותו בשם אחר. דהינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע, רק בשם כח המדמה. ואמר זאת בדרך שחוק, אבל הבנתי, שהיה לו בזה פונה שלמה, ולא זכיתי להבין פונתו בזה:

ביאורים

הבנתי שהיה לו בזה כוונה שלמה. ובהקדמה לכוכבי אור ביאר בזה, עפ"י דברי מוהרנ"ת. כי אמרו חז"ל (סוכה נ"ב) שבעה שמות יש ליצר הרע, והם כנגד שבע מדות דסט"א (עיין זוהר שמות רס"ג). שעומדים כנגד שבע מדות הנמצאים בקדושה (שהם בחי' הגונין). כי זה לעומת זה עשה האלקים. והנה עד הנה לא היו בעולם כי אם הארת השבע מדות האלה, שהשיגו אותם השבעה רועים להמשיכם ולהאירם עלינו, וע"כ לא היה כנגד זה רק שבעה כוחות היצה"ר, שהם בחי' שבעה שמות שיש לו. אבל משבא אדמו"ר ז"ל לעולם, והתחיל להאיר ולהופיע עלינו המדה השמינית שהיא בינה עילאה, ע"כ זלע"ז גברה ועצמה מאד גם המדה השמינית של הסט"א, שהיא בחי' מדמה, כי בינה דקדושה היא בחי' מבין דבר מתוך דבר, וזלע"ז בינה דסט"א היא בחי' מדמה

דבר לדבר בשוא והבל. אבל על כל זאת, מדה טובה מרובה, ולעולם ידו על העליונה וכו' ע"ש. ובספר מים עמוקים הוסיף ע"ז, שלכן קבע רבינו שם החסידות 'ברסלב' ע"ש התיקון המחודש שגילה רבינו, תיקון המדמה. כי מבואר בספר חיי מוהר"ן (מעלת המתקרבים אות מ"ט). שרבינו קבע שם זה, ע"ש הפסוק (יחזקאל ל"ו) והסירותי לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר. ואיתא במדרש (בראשית רבה פרשה ל"ד) אל תקרי בשר אלא בסר. ו'לב בסר' הם אותיות 'ברסלב'. וכ"ז רומז לתיקון המדמה. כי מבואר בתחילת המאמר שבזמן שאדם נמשך בלבו אחר המדמה, נעשה מזה שרירות לב, הוא לב האבן. ומובן לפי"ז, שלעומתו בקדושה, תיקון המדמה, הוא בחי' לב בשר, וזה נתתקן ע"י הארת בינה לבא. שזוהי מדתו של רבינו להאיר מדת בינה לבא, כדי

להכניע את לב האבן, ולתת לאדם לב בשר.

ויתכן לבאר שזהו המעלה המיוחדת שיש בתיקון הממון, כשעובר לרשות ישראל, וכשנותן צדקה לעני הגון. כי בממון יש גוויץ עילאין, שהם אורות עליונים מאד, מבחי' המדה השמינית דקדושה, שהוא שורש הלבושים והצמצומים הנזכר בדברינו לעיל. וע"י הצדקה שעושה עם הממון מתעורר כחם. ודוקא האורות הגדולים הללו מסוגלים לעמוד נגד המדמה ולגלות את גדולת הבורא. וזה בחי' המעיין שיוצא מבית ה' הנ"ל, שמורה על בינה עילאה, בבחי' נהר יוצא מעדן. והוא הנהר המטהר מכל הכתמים.

והביאור בזה, כי למדה השמינית יש כח מיוחד, שהיא מסוגלת לפעול שינוי בטבע האדם. כי שבע מדות ראשונות דקדושה, הם כנגד שבעת ימי המעשה,

שבהם ברא הקב"ה שמים וארץ וכל תולדותיהם, ואת כל כוחות הטבע. והז' מדות האלו משפיעים לבריאה את כוחות הטבע, כפי שסידר הקב"ה בעת הבריאה. ולכן המדות האלו מסוגלים לחזק את מתכונת הטבע שקבע הקב"ה בבריאת העולם. אבל אינם מסוגלים לפעול שינוי הטבע, כגון לעשות מעץ אבן, ומברזל זהב. ולכן גם אינם מסוגלים לתקן את המדמה, הוא השרירות לב, להפוך לב אבן ללב בשר. אבל המדה השמינית היא למעלה ממדרגת הטבע, ולכן היא מסוגלת לשדר את הטבע, ולפעול שינוי באדם, להפוך מלב אבן ללב בשר. וזהו טעם שמילה נתנה ביום השמיני, כמ"ש וביום השמיני ימול בשר ערלתו. כי עיקר המילה הוא הסרת ערלת הלב, שיתהפך מלב אבן ללב בשר, בשר קודש. וזה נעשה רק בכח המדה השמינית, ולכן עושים המילה ביום השמיני.

קיצור הדברים למעשה

(א) צריך כל אדם להוציא את עצמו מן המדמה ולעלות אל השכל. כי השכל הוא חלק של הנשמה, והוא רחוק מכל חטא ותאוה, ומכל גשמיות עוה"ז. וכל מגמתו להתקדש ולהשיג את גדולת השי"ת. והשכל הזה הוא גבוה ונעלם מרוב בני האדם. ולמטה מן השכל הזה, יש לאדם שכל נמוך ופשוט, שעמו הוא משתמש לחשוב ולהתבונן בכל דבר שרואה, ועמו הוא מקבל החלטות איך לנהוג בחייו.

והנה השכל הנמוך אין לו השגה בדברים גשמיים, ולכן צירף לו השי"ת כח המדמה, שיש לו שייכות לגשמיות, והוא מסתכל בדברים הגשמיים, ומצייר ומדמה אותם בצירור רוחני, כדמותם ותבניתם ממש, ומגיש אותם לשכל האנושי, כדי שהשכל יוכל להחליט איך לנהוג בעניני העולם.

(ב) ובשעה שהלב נמשך אחר הבלי עוה"ז, אזי המדמה מסתכל על עניני העולם במבט חומרי. ומדמה לראות בכל דבר את ההנאות הגשמיים והבלי עוה"ז, ומעלה אותם אל השכל, ואז גם השכל נמשך אחרי התאוות.

כי כל דבר בעולם מוקף בלבוש חומרי, כמו 'קליפה' שסובבת את הפרי. וזה מסתיר מן האדם את גדולת ה', ומראה לו רק את התאוות וההנאות הגשמיים שיש בדבר. ובזמן שהמדמה נמשך אחר התאוות, הוא מעלה ומראה לשכל האדם רק את הקליפה החומרית, הם התאוות הגשמיים, עד שהמדמה בעצמו נחשב לקליפה. ומזה נפגם הלב, ונעשה לב אבן, שרירות לב, דהיינו שהלב נמשך בחזקה אחר התאוות, ומתמלא בגאווה ועקשנות, ואינו מוכן לשמוע מוסר, ולהסתכל על האמת.

(ג) **ומאיך** גיסא, בזמן שאדם רוצה להתקדש ולהתרחק מן התאוות הגשמיות, עי"ז נתתקן גם המדמה, ומעלה לשכל האנושי מראות טהורות, כלומר שמראה לו מכל דבר את השגחת ה'. ולכן צריך אדם להוציא את עצמו, היינו את שכלו האנושי, שבו הוא מקבל החלטות איך לנהוג בכל דבר, מן הקליפות האלו, שמכניסים בו דמיונות רעים, ולרצות להתקדש ולילך אחר השכל הפנימי הקדוש ששוכן בו. ועי"ז משבר את המדמה, ומטהר אותו.

(ד) **בזמן** שזוכה האדם לשבר את המדמה ולטהרו, הוא זוכה להתקרב אל השכל הפנימי, ועי"ז נתרומם שכלו (האנושי). ויש בזה ג' מדרגות: שכל בכח, שכל בפועל, שכל הנקנה. שכל בכח: הוא בזמן שהשכל הפנימי מאיר מרחוק לשכל האנושי, את גדולת השי"ת. ומזה מתעוררים באדם רצונות וכיסופין להתקרב להשי"ת, אך זה עדיין אצלו בגדר אורות ורצונות בלבד, ואינו מסוגל לעשות מזה שום עשיה בפועל.

שכל בפועל: הוא שבזמן שהשכל הפנימי מתקרב יותר לשכל האנושי, ועי"ז אור השכל האלוקי מתיישב בלב האדם, ואז האדם מרגיש את מתיקות השכל. ומזה נמשך להתבונן במחשבתו, ומנסה להבין דבר מתוך דבר, איך לעבוד את השי"ת למעשה. ומרבה להתפלל להשי"ת שיזכהו לעבדו כראוי. ועי"ז שמדבר התפלה בפיו, מתחיל להוציא את מחשבתו מן הכח אל הפועל.

שכל הנקנה: הוא בזמן שמתחברים לגמרי השכל הפנימי עם השכל האנושי. ואז זוכה האדם 'לקנות' בשכלו האנושי את כל האורות וההשגות שמשגיג הנשמה. ועי"ז מקבל כח גדול מן השכל הפנימי לקיים בפועל את כל העצות האמיתיים של השכל האלוקי, כח הנשמה, ואז אין כח למדמה לחזור ולהפריע לו בעבודת ה', ונשאר האדם קשור עם השכל הזה לעולם, אף לאחר מותו.

(ה) **עיקר** השארת האדם לאחר מותו אינו אלא שכל הנקנה. כשזוכה להתדבק באור השכל האלוקי, ולהכיר משם את גדולת השי"ת. ואילו שאר הידיעות שקונה מן השכל בכח ובפועל, אע"פ שהם השגות קדושות, הם מעורבים עם דמיונות, והם משמשים רק כהקדמות לבוא לאמת הצרופה של השכל הנקנה. ולכן כשזוכה אדם לשכל הנקנה, הוא משליך את כל ההשגות שהשיג מקודם.

(ו) **בזמן** שהיה בית המקדש קיים, היו מקריבים שם קרבנות מבהמות, ובזה היו מכניעים את הדמיונות הרעים, ועולים אל השכל. כי המדמה הוא כח הבהמיות. כי לבהמה אין שכל להתבונן בגדולת הבורא, רק שכל נמוך שהוא מדמה לה את החמרויות וההנאות הגשמיות של עוה"ז. ולכן היא נמשכת אחר תאוותיה, ואין לה בחירה לנהוג בקדושה. ובזמן שאדם נמשך ע"י המדמה שלו, אחר הדמיונות וההבלים הגשמיים, הוא בבחי' בהמה. וע"י הקרבנות מוציאים את כח המדמה מן הקלי', ומעלים אותו אשה לה'.

(ז) **זוה** טעם הסמיכה על הקרבנות, שאז האדם מתודה על כל חטאיו. כי כל החטאים באים מחמת כח המדמה, כח הבהמיות. וע"י הסמיכה והוידוי ממשיך את כל החטאים והדמיונות שלו על הבהמה. כי מספר בשפתיו שכל החטאים אינם ראויים לו, אלא לבהמה, ורק היצה"ר הטעה אותו בדמיונות של הבל ושטות, ומשך אותו להתנהג כבהמה, ועתה מתחרט ממעשיו הבהמיים. ובסמיכתו על ראש הבהמה הוא מסמיך ומשליך אותם עליה. ואח"כ תיכף שוחטים הבהמה, ובזה האדם משבר ומבטל את המדמה, בבחי' זבחי אלקים רוח נשברה, ושב אל השכל. ועי"ז נתרומם תכונת שכלו, וזוכה לשכל בכח ולשכל בפועל ולשכל הנקנה. וז"ש בבית המקדש ומעין מבית ה' יצא. שע"י שבירת המדמה שיהיה שם, יצא מעין החכמה, ויתפשט השכל בישראל.

(ח) **וצריך** אדם לידע, שאף אם כבר שבר פעם אחת את המדמה, וזכה לעלות אל השכל. בזמן שירצה לעלות למדרגה יותר גבוהה, יתגבר עליו המדמה מחדש. כי בכל עולם ועולם, ובכל מדרגה ומדרגה יש שם מדמה חדש, שהוא בחי' קליפה הקודמת לפרי, שסובב את הקדושה, בבחי' סביב רשעים יתהלכון. ומנסה להפריע לאדם עם דמיונות ומחשבות, ותאוות ובלבולים ומניעות.

ולכן בכל פעם שאדם עולה לאיזה מדרגה חדשה, אזי נתעוררין הקליפות של המדרגה החדשה, ומקיפים אותו בתאוות ודמיונות הנ"ל. ואע"פ שכבר שבר את המדמה בעליות הקודמות שלו, עתה שעלה למדרגה חדשה, מתעוררים מחדש הקלי' ששייכים למדרגה זו. וצריך להכניע אותם ולשברם, ועי"ז מטהר אותו המקום מהקליפות.

(ט) **ובזה** טועים החסידים, אלו הרוצים ליכנס לעבודת ה', כשרואה האדם שפתאום מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות, ונדמה לו שנפל ממדרגתו, מחמת שמקודם לא היו אלו התאוות והבלבולים מתגברים עליו כ"כ, והיו נחים קצת. ועתה כשרוצה להתקדש הם מתגברים, והוא סבור שזהו נפילה ח"ו. ומזה מתייאש בדעתו שנדמה לו שהעליות גורמים לו נפילות, וא"כ היה עדיף כבר לישאר ולבלות במקומו כל ימיו, ולא לנסות לעלות יותר.

(י) אבל באמת שכל זה טעות, כי מצד האדם אין כאן שום נפילה. ואדרבא האדם אוהו כעת במצב של עליה. ודוקא מחמת זה מתעוררים הקלי' מחדש. ובזמן שיתחזק האדם בדעתו, בידו לשברם ולבטלם (ליקו"ת).

(יא) והעצה להכניע את הקליפות המתחדשים בכל מדרגה, הוא ע"י שמגלה את גדולת הבורא יתברך. וזה נעשה ע"י שנותן צדקה לעני הגון.

כי בכל דבר גשמי מלובש גוונים, שהם אורות קדושים, שמחיים ומקיימים את הדבר, והם קוראים ומודיעים לאדם שיש בורא לעולם, וכבודו וגדולתו מלא עולם. כמ"ש באבות, כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו. ובפרט בממון, ששם נמצאים עיקר הגוונים, גוונים עילאין, שמהם מתגלה ביותר גדולת השי"ת. אלא שכנגד זה יש בממון קליפה עבה וקשה יותר שמסתיר את הגוונים עילאין. ומושך את האדם לדמיונות של תאוות ממון. כי זה לעומת זה עשה אלקים. וכפי גודל האור כך עובי המכסה. ובפרט בזמן שהממון נמצא ברשות עכו"ם, שאז נעלם ממנו אור הגוונים לגמרי, כי אין לעכו"ם שייכות עם הגוונים.

(יב) ובזמן שהממון עובר מרשות עכו"ם לרשות ישראל, מתגלה גדולת הבורא. כי אז מצטרפים הגוונים עילאין שבממון, עם הגוונים שיש בנפש האיש הישראלי, ונכללים יחד. וע"י הצירוף הזה מתגדל ומתרבה אורם מאד. ואז הקב"ה מתפאר בממון, בבחי' לי הכסף ולי הזהב, כי נכנסו לרשות ישראל. ומן ההתפארות הזו, נתתקן הלבוש העב של הממון, שמושך את האדם לתאוות ממון. ונעשה ממנו בגדי ישע, שהוא לבוש מלכות מפואר, שמגלה את גדולת השי"ת, ועי"ז עיני הכל פונים להסתכל בפאר ובגדולת הבורא, וממאסים בתאוות ממון.

(יג) וכן בזמן שאדם נותן צדקה לעני הגון, עי"ז נתחזקים הגוונים ביותר, כי נעשה צירוף בין הגוונים הישראליים של הנותן ושל המקבל. ויחד עמהם מצטרפים הגוונים עילאין שבממון, ונכללים כלם יחד. ומכלליות הגוונים מתגדל אורם בכפלי כפליים, והקב"ה מתפאר בהם, לי הכסף ולי הזהב. כי כשאדם נותן ממון לצדקה, הוא מראה בזה שכל ממונו שייך להשי"ת. ומזה נתתקנים בגדי ישע, ומזה מתגלה מן הממון גדולת השי"ת, ומתבטל התאוות ממון.

(יד) ע"י שאדם נותן צדקה מממונו, נתתקן כל ממונו ורכושו, ומתגלה בהם אורות הגוונים עילאין. ולא רק הממון של ישראל, אלא גם בממון שישראל מעלים מיסים לגוים, שאיתא בגמ' שגם זה נחשב לישראל כמו צדקה. ולכן גם בהם נתגלה אור הגוונים הקדושים.

שאע"פ שנתבאר שבזמן שהממון ברשות הגוים, נעלם ממנו אור הגוונים הקדושים. אך ע"י הצדקה הם מתעוררים ביתר שאת, ונלחמים עם הקלי' לצאת מרשות העכו"ם כדי שיוכלו להתגלות. ועי"ז הם מעוררים גם את שאר הגוונים,

שנפלו לתוך הקליפות מכבר, ועי"ז מוציאים מהקליפות את כל העשירות שהיה כבוש אצלם מימות עולם, ומגלים גם בהם את גדולת השי"ת.

טו) כשאדם נותן צדקה לעני הגון, ומתקן את המדמה שיש בממונו, ונעשה ממנו בגדי ישע שמגלים את גדולת השי"ת. עי"ז נתתקנים גם בחי' המדמה שעוטפים ומלבישים את שאר הדברים שבעולם כנ"ל, וגם הם מגלים לו את גדולת השי"ת.

טז) טבע המדמה הוא בהיפך מן השכל, שאינו עושה שום חשבון איך כדאי לו לנהוג, אלא פועל מכח דחפים, כמו בהמה שתיכף כשרואה מאכל תאוה, היא נדחפת אחריו ואינה חושבת אם אח"כ יצא מזה נזק. וכך דרך בעל תאוה שנמשך אחר תאוותו בלי חשבון ושכל, בבחי' אכול ושתה כי מחר נמות. וכך גם טבע הקליפות שתיכף כשיכולים מתגברים נגד האדם, ואינם עושים חשבון שלסוף האדם יתגבר עליהם, בכח הצדקה, ואז יתהפך הכל כנגדם, שמכל שבירת מדמה זוכה האדם לשכל הנקנה.

יז) יתר על כן ידע האדם, שבזמן שמתגבר ומשבר המניעות המסבבים אותו, ונכנס ועולה למדרגה השניה הגבוהה יותר, הוא עושה בזה טובה גם לחברו שהיה עומד באותה מדרגה שהוא נכנס בה עתה. כי עי"ז חברו יוצא ממנה ועולה למדרגה יותר עליונה, כי אי אפשר לשני בני אדם שיעמדו במדרגה אחת.

יח) עוד עצה לגלות גדולת הבורא, ולשבר המדמה. שישמח האדם בשמחת המצוות, דהיינו שישמח ויגיל וישיש במה שזכה להיות מזרע ישראל להתקרב להשי"ת, וזכה להתקרב לאנשי אמת וצדיקי אמת המדריכים אותו בדרך האמת, ועי"י שמחה זו השי"ת מתפאר בישראל, בבחי' ישראל אשר בך אתפאר. ומן ההתפארות הזו נעשים בגדי ישע, ומתבטלים הדמיונות.

מזמור שיר חנכת הבית לקוד

חיכונו לקראת מעמד חנוכת הבית - בקרוז

ד"ר ע"ר

כולל הצות ארץ ישראל

ביתר עילית

ירושלים | בית שמש

לתרומות והנצחות, לימוד ותפילות לזכות בשעת רצון

ראש הכולל הצות הר"ר יהושע מאיר דויטש

02-5808545 052-7628272 סקס 02-5806123

דוא"ל: chatzot1@gmail.com

ת.ד. 30067 ביתר עילית 90600

ניתן לתרום עבור זכויות לשחמט בלימוד התורה במדרש מלום - כולל הצות בירושלים ביתר עילית.